

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B)

**(GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM
ÖRNEKLERİ)**

BİRİNCİ CİLT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Talha DİLBEN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA - 2020

T. C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B)
(GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM
ÖRNEKLERİ)
BİRİNCİ CİLT**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Talha DİLBEN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA - 2020

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı'nda 701741007 numaralı Talha DİLBEN 'in hazırladığı “ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B) (GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ)” konulu Yüksek Lisans ile ilgili tez savunma sınavı, 22/04/2020 günü 11.00-12.00 saatlerinin arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin.....başarı!..... (başarılı/başarısız) olduğuna .....oy birliği..... (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Danışman

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

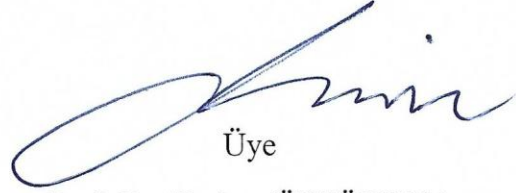
Bursa Uludağ Üniversitesi

22/04/2020

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı'nda 701741007 numaralı Talha DİLBEN 'in hazırladığı "ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B) (GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ)" konulu Yüksek Lisans ile ilgili tez savunma sınavı, 22/04/2020 günü 11.00-12.00 saatlerinin arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin.....**başarılı**..... (başarılı/başarısız) olduğuna ...**oybirliği**..... (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye

Prof. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA

Bursa Uludağ Üniversitesi

22/04/2020

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı'nda 701741007 numaralı Talha DİLBEN 'in hazırladığı “ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B) (GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ)” konulu Yüksek Lisans ile ilgili tez savunma sınavı, 22/04/2020 günü 11.00-12.00 saatlerinin arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Emin Erdem ÖZBEK

Balıkesir Üniversitesi

22/04/2020

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih:21/02/2020

Tez Başlığı / Konusu:

ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B)
(GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ)

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluştuğunu toplam 706 sayfalık kısmına ilişkin, 21/02/2020 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programında (*Turnitin*)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 5'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulanma Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı: Talha DİLBEN
Öğrenci No: 701741007
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı: Yüksek Lisans
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Tarih ve İmza

21.02.2020

Prof. Dr. Hatice SAHİN
21.02.2020

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Envârü'l-Âşıkîn'in Pertev Paşa Nüshası (1b-132b) (Giriş, İmla Özellikleri, Metin, Dizin, Tıpkıbasım Örnekleri)” başlıklı çalışmamın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntuların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

21.02.2020

Adı ve Soyadı : Talha Dilben

Öğrenci No : 701741007

Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Programı : Yeni Türk Dili / Tezli Yüksek Lisans

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Talha DİLBEN
Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Yeni Türk Dili
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XIV + 695
Mezuniyet Tarihi : ... / ... / 2020
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B)

(GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TİPKIBASIM ÖRNEKLERİ)

Giriş, İmla Özellikleri, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım Örnekleri olmak üzere beş ana bölümden oluşan bu tez çalışması; XV. yüzyılın ikinci yarısında Ahmed-i Bîcân tarafından yazılan *Envârü'l-Âşikîn*'in, XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde kopya edilen, istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasının 1b-132b varaklarını esas almaktadır. Çalışmanın ilk bölümü olan *Giriş* bölümünde, amaç ve yöntem hakkında bilgi verildikten sonra, Eski Anadolu Türkçesinin yazılı dil hâline gelme süreci, Ahmed-i Bîcân'ın hayatı, ailesi, eserleri, *Envârü'l-Âşikîn*'in yazılış yeri, yazılış tarihi, konusu gibi meseleler ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümü olan *İmla Özellikleri* bölümünde, Pertev Paşa nüshasındaki Arapça ve Farsça sözcüklerin imlası, Arapça ve Farsça tamlamaların imlası, Türkçe sözcüklerin, ünlü ve ünsüzlerin imlası, hemzenin Türkçe sözcüklerde kullanımı gibi konulara değinilmiş olup müstensihin hem alıntı sözcüklerdeki hem de Türkçe sözcüklerdeki tutumu detaylı olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümü olan *Metin* bölümünde, eserin istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasının transkripsiyonlu metni verilmiş, birkaç istisna dışında müstensihin kullanımlarına müdahale edilmemiştir. Çalışmanın dördüncü bölümü olan *Dizin* bölümünde metnin gramatiksel dizini oluşturulmuş, son bölüm olan *Tıpkıbasım Örnekleri* bölümünde ise Pertev Paşa nüshasından örnek pozlar sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Eski Anadolu Türkçesi, *Envârü'l-Âşikîn*, Metin, İmla, Dizin, Tıpkıbasım.

ABSTRACT

Name and Surname : Talha DILBEN
University : Bursa Uludag University
Institution : Institute Of Social Sciences
Field : Turkish Language and Literature
Branch : New Turkish Language
Degree Awarded : Master
Page Number : XIV + 695
Degree Date : ... / ... / 2020
Supervisor : Prof. Dr. Hatice SAHIN

PERTEV PASHA COPY OF ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN (1B-132B)

(INTRODUCTION, ORTHOGRAPHY PROPERTIES, TEXT, INDEX, FACSIMILE EXAMPLES)

This thesis consisting of five main chapter as *Introduction, Orthography Properties, Text, Index ve Facsimile Examples*, is based on the 1b-132b papers of the Pertev Pasha copy of *Envârü'l-Âşîkîn* which is written by Ahmedi-i Bîcân in the second half of XV and copied in the first quarter of XVI. century. Pertev Pasha copy of this book is the earliest copy that the copying date is clear. In the first chapter of this study, some issues such as the process of Old Anatolian Turkish having become written language, and life, family, and works of Ahmed-i Bîcân, written place and date of *Envârü'l-Âşîkîn*, subject of this work have been discussed, after giving information about aim and methodology of the thesis. In the second chapter, it has been attempted to discuss orthography of Arabic and Persian words and phrases, orthography of Turkish words, vowels and consonants, and the usage of *hemze* in the Turkish words in the Pertev Pasha copy, besides the detailed examination of the attitude of the copyist in both the Turkish words and the cited words. In the third chapter of this study, it has been presented the Pertev Paşa's transcribed text, which is the earliest copy of the work's specified date, and despite few exceptions, the wording of copyist was not interfered. In the fourth chapter, it has been formed a grammatical index of the text, and in the last chapter, that is *Facsimile Examples*, it has been presented exemplary photographs of the Pertev Pasha copy.

Keywords: Old Anatolian Turkish, *Envârü'l-Âşîkîn*, Text, Orthography, Index, Facsimile Examples.

ÖN SÖZ

Yazıcı Sâlih Efendi'nin küçük oğlu ve Yazıcıoğlu Mehmed Efendi'nin kardeşi Ahmed-i Bîcân tarafından 855/1451 yılında, Eski Anadolu Türkçesinin son döneminde yazılan *Envârü'l-Âşıkîn*, yazıldığı tarihten günümüze kadar ününü kaybetmemiş olup geniş kitlelerce okunmaya devam edilen bir eserdir. Çalışmamız, eserin istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa Koleksiyonu 229-M numaralı nüshasının imla özelliklerini, transkripsiyonlu metnini, dizinini ve tıpkıbasım örneklerini içermektedir.

Çalışmamız; *Giriş, İmla Özellikleri, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım Örnekleri* olmak üzere beş ana bölümden oluşmaktadır. *Giriş* bölümünde çalışmamızın amacı ve yöntemi belirtildikten sonra, Eski Anadolu Türkçesinin yazılı bir dil hâline gelme süreci, eserin müellifi Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân'ın hayatı, ailesi ve eserleri, *Envârü'l-Âşıkîn*'in yazılış yeri, tarihi ve konusu gibi meseleler ele alınmıştır. *İmla Özellikleri* bölümünde Pertev Paşa nüshasında bulunan alıntı sözcüklerin ve Türkçe sözcüklerin imla özelliklerine, Arapça ve Farsça tamlamaların imlasına, Uygur imlasının ve Arap-Fars imlasının bazı etkilerine, birleşik ve ayrı yazılan bazı sözcüklerin imlasına ve hemzenin Türkçe sözcük ve eklerde kullanımına değinilmiştir. *Metin* bölümünde eserin transkripsiyonlu metni verilmiştir. *Dizin* bölümünde sözcüklerin yalın hâlde kullanımları, tamlamalı, ekli ve birleşik eylemli kullanımları gösterilmiştir. Eserin son bölümü olan *Tıpkıbasım Örnekleri* bölümünde ise *Envârü'l-Âşıkîn*'in istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasından örnek fotoğraflar verilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanması süresince desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme ve çalışmanın en doğru şekilde hazırlanması için bilgilerini paylaşıp vakit ayırarak daima yol gösteren tez danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Hatice ŞAHİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunar; çalışmamı, 2019 yılında vefat eden Doç. Dr. Cemal AKSU Bey'e ithaf ettiğimi belirtmek isterim.

İstanbul - 2020

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ CİLT

TEZ ONAY SAYFASI (DANIŞMAN)	i
TEZ ONAY SAYFASI (ÜYE)	ii
TEZ ONAY SAYFASI (ÜYE)	iii
İNTİHAL YAZILIM RAPORU	iv
YEMİN METNİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖN SÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xii
SEMBOLLER	xiii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi	1
1.2. Eski Anadolu Türkçesinin Yazılı Hâle Gelişi	3
1.3. Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân	6
1.3.1. Hayatı	6
1.3.2. Eserleri	8
1.3.2.1. Envârü'l-Âşıkîn	8
1.3.2.2. Acâibü'l-Mahlûkât	8
1.3.2.3. Dürr-i Mekkûn	9
1.3.2.4. Kitâbü'l-Müntehâ ale'l-Fusûs	10
1.3.2.5. Şemsiyye	11
1.3.2.6. Rûhü'l-Ervâh	11
1.3.2.7. Cevâhir-nâme	12

1.4. Envârü'l-Âşıkîn	12
1.4.1. Eserin Yazılış Amacı	13
1.4.2. Eserin Yazılış Yeri ve Yazılış Tarihi	16
1.4.3. Eserin Konusu	16
1.4.4. Eserin Nüshaları	18
1.4.4.1. Pertev Paşa Nüshasının Künyesi	19
1.5. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol	20
2. İMLA ÖZELLİKLERİ	21
2.1. Arapça ve Farsça Sözcüklerin İmlası	22
2.2. Arapça Yapılı Tamlamaların İmlası	31
2.3. Farsça Yapılı Tamlamaların İmlası	33
2.4. Türkçe Sözcüklerin İmlası	35
2.4.1. Ünlülerin İmlası	35
2.4.1.1. /a/ Ünlüsünün İmlası	36
2.4.1.2. /e/ Ünlüsünün İmlası	41
2.4.1.3. /ı/ Ünlüsünün İmlası	44
2.4.1.4. /i/ Ünlüsünün İmlası	46
2.4.1.5. /o/ Ünlüsünün İmlası	48
2.4.1.6. /ö/ Ünlüsünün İmlası	49
2.4.1.7. /u/ Ünlüsünün İmlası	50
2.4.1.8. /ü/ Ünlüsünün İmlası	52
2.4.2. Ünsüzlerin İmlası	54
2.4.2.1. /ç/ Ünsüzünün İmlası	54
2.4.2.2. /ñ/ Ünsüzünün İmlası	56
2.4.2.3. /p/ Ünsüzünün İmlası	57
2.4.2.4. /s/ Ünsüzünün İmlası	58

2.4.2.5. /t/ Ünsüzünün İmlası	59
2.4.2.6. /k/ Ünsüzünün İmlası	60
2.4.2.7. /g/ Ünsüzünün İmlası	61
2.5. Eklerin Tabandan Ayrı Yazılması	62
2.6. Türkçe Sözcüklerde Şedde Kullanımı	63
2.7. Bitişik ve Ayrı Yazılan Bazı Sözcük ve Eklerin İmlası	63
2.7.1. Ne Sözcüğünün İmlası	63
2.7.2. Kadar Sözcüğünün İmlası	64
2.7.3. İle Bağlacının İmlası	64
2.7.4. İ- Cevher Fiilinin (idi, imiş, ise, iken) İmlası	65
2.7.5. Ki ve Kim Bağlaçlarının İmlası	66
2.7.6. İçün ve Çün Edatlarının İmlası	67
2.8. Türkçe Sözcüklerde Hemzenin İmlası.....	68
3. METİN	70
İKİNCİ CİLT	
4. DİZİN	223
SONUÇ	679
KAYNAKÇA	681
5. TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ	686

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
H]	: Hacı Selim Ağa nüshası
Haz.	: Hazırlayan
Hız.	: Hazret-i
İbr.	: İbranice
Lat.	: Latince
Moğ.	: Moğolca
P]	: Pertev Paşa nüshası
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
Skr.	: Sanskritçe
ss.	: Sayfa sayısı
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
t.y.	: Tarih yok
ö.	: Ölümü
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
Vol.	: Volume
vr.	: Varak
Yun.	: Yunanca

SEMBOLLER

- I : ı, i
- U : u, ü
- : (Metinde) Yazma eserde sözcüğün bir kısmının diğer satırda olduğunu gösterir.
- : (Metinde) Sözcükle bitişik olarak yazılan yapıları gösterir.
- : (Dizinde) Fiile bağlanmayı gösterir.
- + : (Dizinde) Ada bağlanmayı gösterir.
- + : (Dizinde) Sözcükle bitişik olarak yazılan yapıları gösterir.
- + : (Dizinde) Sözcüğün iki ayrı dile ait sözcüklerden oluştuğunu ifade eder.
- ? : (Metinde) Okunuşunda veya anlamında şüphe duyulan sözcüğü gösterir.
- > : (Dizinde) Okun içi ilk biçimi gösterir.
- [ ] : (Metinde) Köşeli parantezin içi tamamlanan veya diğer nüshadan alınan sözcüğü gösterir.
- [ ] : (Metinde) Köşeli parantezin içi varak numarasını gösterir.
- ( ) : (Metinde) Parantezin içi satır numarasını gösterir.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

a, ā : آ, آ, آ, َ, َ	n : ن
b : ب	ñ : ك, ك
c : ج	o : اؤ, اؤ, اؤ (ؤ)
ç : ج, چ	ō : و
d : د	ö : اؤ, اؤ, اؤ (ؤ)
ḍ : ض	p : پ, ب
e : آ, آ, َ	r : ر
f : ف	s : س
g : ك, ك	ş : ص
ğ : غ	ṣ : ث
h : ه	t : ت
ḥ : ح	ṭ : ط
ḫ : خ	u : اؤ, اؤ, اؤ (ؤ)
ı : ا, ا, ا (ا)	ū : و
i : ا, ا, ا (ا)	ü : اؤ, اؤ, اؤ (ؤ)
ī : ا, ا, ا	v : و
j : ژ	y : ي, ي
k : ك	z : ز
ḵ : ق	ž : ض
l : ل	ẓ : ذ
m : م	ẓ : ظ

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Henüz Lisans eğitimimiz sırasında, çok sayıda yazma nüshası bulunan *Envârü'l-Âşıkîn*'in düzenli bir ilmî metninin yayınlanmadığını görmüştük. Yüksek Lisans dönemimizin tez konusu belirleme sürecinde ise Yök Tez Tarama Merkezi'nde *Envârü'l-Âşıkîn*'in ilmî metnine, imla özelliklerine ve dizinine dair bir Yüksek Lisans tezi veya Doktora tezi çalışmasına ulaşamadık. Ancak İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi'nde bulunan üç Mezuniyet tezinin, eserin metniyle ilgili olduğunu gördük. 1969 ve 1970 yıllarında yapılan bu çalışmalarda (İlhan, 1969; Sürün, 1970; Selahattin, 1970) eserin üç öğrenciye paylaştırılarak Mezuniyet tezlerine konu edildiğini fakat bir bölümünün yine Türkiye Türkçesine aktarım olduğunu, ayrıca çalışmalarda imla özelliklerine değinilmediğini ve dizinin yer almadığını gördük. Devamında eserin çeşitli yayınevleri tarafından yapılan birçok baskısını edinerek inceledik. Halil Bedi Fırat tarafından yapılan yayın (Fırat, 1969), Mehmet Figani tarafından yapılan yayın (Figani, 1970), Ahmet Kahraman tarafından yapılan yayın (Kahraman, 1973), Melek Tekin ve Arslan Tekin tarafından yapılan yayın (Melek Tekin, Arslan Tekin, 1983), Mustafa Varlı tarafından yapılan yayın (Varlı, t.y.), H. Mahmut Serdaroğlu, A. Lütfi Aydın ve Ubeydullah Küçük tarafından yapılan yayınlarda (Serdaroğlu, Aydın, Küçük, t.y.) verilen metnin, eserin orijinal dili olmadığını, *Envârü'l-Âşıkîn*'in günümüz Türkçesine aktarımı olduğunu gördük. Ulaştığımız tüm bu bilgilerin sonucunda, henüz Türkoloji alanında düzenli bir ilmî yayını yapılmamış olan *Envârü'l-Âşıkîn*'i, en eski nüshasının orijinal diliyle yayınlamak, imla özelliklerine değinmek ve söz varlığını ortaya koyabileceğimiz sözlük ve dizinini de hazırlamak amacıyla Yüksek Lisans tezimizin konusu olarak belirlemeye karar verdik. Tez danışmanımız Prof. Dr. Hatice Şahin ile birlikte, Yüksek Lisans tez döneminin kısıtlı vaktini ve eserin hacimli bir eser olmasını da dikkate alarak eserin metninin ve incelemesinin bölünerek çalışılmasına karar verdik. Bizim çalışmamız, eserin istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasının 1b-132b varaklarının transkripsiyonlu metnini, imla özelliklerini, dizinini ve tıpkıbasım örneklerini içermektedir.

Tezimizin *Metin* bölümünü tamamlayıp *Dizin* bölümünü hazırladığımız sırada *Envârü'l-Âşıkîn*'in bir Doktora tezine konu edildiğini (Uğur, 2019) öğrendik. Bu çalışmada, eserin transkripsiyonlu metninin, en eski nüsha olan Pertev Paşa nüshası üzerinden değil, tenkitli olarak yazma ve matbu nüshalarla karşılaştırılıp verildiğini, imla özelliklerine bizim planladığımız tarzda değinilmediğini ve dizin bölümünün olmadığını görüp tez çalışmamıza devam ettik ve çalışmamızı tamamladık.

Giriş, İmla Özellikleri, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım Örnekleri olmak üzere beş ana bölümden oluşan tez çalışmamızın ilk bölümü olan *Giriş* bölümünde; *Envârü'l-Âşıkîn*'in de yazıldığı dönem olan Eski Anadolu Türkçesinin kuruluşu ve yazılı dil hâline gelişi, Ahmed-i Bîcân'ın hayatı, ailesi ve eserleri, *Envârü'l-Âşıkîn*'in yazılış nedeni, konusu gibi meseleler ele alınmıştır. Eserin *Giriş* bölümü hazırlanırken; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde konuyla ilgili yer alan maddeler, Eski Anadolu Türkçesi hakkında bilgi veren önemli yayınlar, buna ek olarak Eski Anadolu Türkçesinin bir yazı dili olup olmadığını tartışmaya açan görüşler, Ahmed-i Bîcân'ın eserleri hakkında yazılmış makaleler, Ahmed-i Bîcân ve *Envârü'l-Âşıkîn* üzerine hazırlanmış kitaplar ve yazılmış tezler gibi birçok kaynaktan yararlanılmış ve yapılan tüm alıntılar metin içi kaynak gösterme yöntemiyle belirtilmiştir.

Çalışmamızın *İmla Özellikleri* bölümünde Pertev Paşa nüshasının yazım özelliklerine değinilmiştir. Bu bölümde alıntı sözcüklerin ve Türkçe sözcüklerin imlaları ayrı ayrı değerlendirilmiş, Arapça ve Farsça tamlamalar da ayrı başlıklar altında ele alınarak incelenmiştir. Müstensihin hem Arap-Fars imlasının hem de Uygur imlasının etkisinde olduğunu gösteren deliller barındırdığı anlaşılan nüshadaki birleşik ve ayrı yazılan bazı sözcükler de çalışmamızda gösterilmiş olup Türkçe metinlerde kullanımı hakkında yeterince inceleme ve çalışma yapılmadığını düşündüğümüz hemzeye de ayrı bir başlık açılarak hemze hakkında yeni görüşler sunulmuştur.

Çalışmamızın *Metin* bölümünde Pertev Paşa nüshasının transkripsiyonlu metni verilmiştir. Çok bariz eksikler dışında, yardımcı nüsha olarak belirlediğimiz Hacı Selim Ağa nüshasına başvurulmamış; birçok kullanım, yanlış olduğu düşünülse bile Pertev Paşa nüshasındaki şekliyle tercih edilip dipnot verilmiştir. *Metin* bölümüyle ilgili ayrıntılar *Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol* başlığında verilmiştir.

Çalışmamızın *Dizin* bölümünde metnin sıkıştırılmış gramatiksel dizini oluşturulmuş, *TürkSözDiz 3.2* programı kullanılmıştır. *Dizin* bölümünde sözcüklerin yalın durumda kullanımları, tamlamalı, ekli ve birleşik eylemli kullanımları metindeki varak ve satır numaralarıyla birlikte gösterilmiştir.

Tıpkıbasım Örnekleri bölümünde *Envârü'l-Âşıkîn*'in istinsah tarihi belirli en eski nühası olan Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa 229-M numaralı nüshasından örnek fotoğraflar sunulmuştur.

1.2. Eski Anadolu Türkçesinin Yazılı Hâle Gelişi

Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte Türk dili ve Türk tarihi için yeni bir dönem başlamıştır. XI. yüzyıldan itibaren İslami çerçevede ilk defa Türkçe yazılı eserlerin verildiği Karahanlı Türkçesi eserlerinde İslamiyet'in etkisi kendini güçlü bir şekilde göstermeye başlamış ve dönem metinlerinde yer alan İslami referansların ve İslami hissiyatın yoğunluğu, Türk dilinin farklı coğrafyalardaki yazılı gelişimine de bir temel oluşturmuştur. Türk dilinin yazılı gelişimi için bu dönemin öncesi olan, VII. ve XI. yüzyıllar arasını kapsayan dönem ise Türkologlarca *Eski Türkçe* dönemi olarak kabul edilmiştir. Devamında Orta Türkçe döneminin ilk basamağı olan ve yazılı metinleri yeni bir dinin görüşleri etrafında şekillenmeye başlayan Karahanlı Türkçesi dönemi başlamıştır. Türkler, boylar hâlinde ve zaman içerisinde daha geniş bir coğrafyaya uzanarak yaşadıkları için Karahanlı Türkçesi döneminden bir süre sonra Anadolu sahasında, Batı Türkçesinin Oğuz ağzına dayanan ilk yazılı metinleri oluşmaya başlamış ve XIII.-XV. yüzyıllar arasını kapsayan bu dönem Türkologlarca *Eski Türkiye Türkçesi*, *Eski Oğuz Türkçesi*, *Eski Anadolu Türkçesi* gibi adlarla anılmıştır.

Türk dili, XII. yüzyıla kadar olan dönemde çeşitli bölgelerde tek kol hâlinde ilerlemiştir (Şahin, 2015: 17). XII. yüzyıldan itibaren Harezmi Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi ile beraber Orta Türkçe döneminin yazı dilleri oluşmaya başlamıştır (Ata, 2016: 17). Harezmi Türkçesi, Harezmi ve ona bağlı olan Aşağı Sirderya Irmağı bölgesinde Karahanlı yazı dili geleneğine bağlı olarak, karma etnik yapısı dolayısıyla, Oğuz-Kıpçak lehçelerini de içine alarak kurulup gelişen yazı dilidir (Korkmaz, 2013: 70). Bu dönemde Harezmi bölgesinden Horasan'a ve Anadolu'ya yoğun olarak Oğuz

göçü yaşanmaya başlamıştır. XI. ve XII. yüzyıllarda Azerbaycan ve Anadolu'ya gelen Türkler, nüfusça çok kalabalık olmayıp Bizans ve Haçlılarla mücadele veriyor ve Anadolu'da tutunmaya çalışıyorlardı. XII. yüzyılda da Oğuzların Anadolu'ya göçleri devam etmekle beraber, XIII. yüzyılda Cengiz'in zuhuruyla birlikte Türkistan bölgesinde kalan diğer Oğuzlar da Anadolu'ya göç etmek zorunda kalmışlardır. Azerbaycan ve Anadolu'daki Türk nüfusunun artışıyla yeni bir yazı dili ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Üstelik XIII. yüzyılda Moğolların önünden Anadolu'ya gelen Oğuzlar, önceki yüzyıllarda gelen göçebe Oğuzlar gibi olmayıp buldukları bölgede yazı dili geleneğine sahip kimselerdi (Ercilasun, 2014: 433). Bu durum, Oğuzcanın Anadolu'da yazılı hâle gelmesini kolaylaştırdı.

Eski Anadolu Türkçesi veya Eski Oğuz Türkçesi, Batı Türkçesinin ilk döneminin adıdır. Önceleri yalnızca bir konuşma dili olan Oğuz ağzı, XIII. yüzyılda Azerbaycan'da ve Anadolu'da bir yazı dili hâline gelmeye başlamış ve XV. yüzyılda Balkanlara kadar geniş bir coğrafyada yazı dili olarak kullanılmıştır (Ercilasun, 2014: 429). Ancak Eski Anadolu Türkçesi için genelde *yazı dili* tabiri kullanılsa da son dönemde *Eski Anadolu Türkçesi* adlandırmasıyla bilinen XIII.-XV. yüzyıl metinlerinin dilinin, bir *yazı dili* veya *standart dil* değil bir *yazılı dil* olduğu (Öztekten, 2018: 264) görüşü ön plana çıkmaktadır. Bu dönemde yazılan Türkçe metinlerin dili, tam olarak standartlaşmış bir dil görüntüsüne sahip değildir (Şahin, 2016: 293). Yine bu dönem metinlerinin dili, bazı çalışmalarda *gündelik dil* (Uğurlu, 2011) olarak da tanımlanmıştır. Kısacası, bu metinlerin dili, onları yazan müelliflerin ve onları çoğaltan müstensihlerin ağız özelliklerinin dilidir. Eski Anadolu Türkçesinin imtiyazlı bir ağız temelinde kurulduğu ve başka ağız, lehçe ve dillerin etkisiyle geliştiği açıktır (Karahan, 2006: 3). Bu nedenle her metnin her nüshası ayrı bir diyalekti temsil edebilir (Gülsevin, 2009: 52-53). Ağız özelliklerine dayalı olarak nüshadan nüshaya değişen söyleyiş özelliklerine rastlamak mümkündür (Şahin, 1993: 13). Çalışmamıza konu ettiğimiz *Envârü'l-Âşıkîn*'in Pertev Paşa nüshası da, ağız özelliklerine dayalı olduğunu düşündüğümüz birçok örnek barındırmaktadır.

Son dönemdeki çalışmalarda XIII.-XV. yüzyıl metinlerinin bir *yazı dili* ile değil bir *yazılı dil* ile yazılmış olduğu konusunda görüşler öne sürülmekle ve biz de buna

katılıyor olmakla birlikte, biz çalışmamızda, Türkoloji alanında yerleşmiş olan *Eski Anadolu Türkçesi* tabirini kullanmayı tercih ettik.

Eski Anadolu Türkçesi genel olarak üç dönemde ele alınıp incelenmektedir. Bu dönemler şöyledir:

1. Selçuklu Dönemi Türkçesi (XII. yüzyıl sonu ve XIII. yüzyıl)
2. Beylikler Dönemi Türkçesi (XIV. yüzyıl ve XV. yüzyıl başı)
3. Osmanlıcaya Geçiş Dönemi Türkçesi (XV. yüzyılın ikinci yarısı) (Şahin, 2015: 16; Üstüner, 2017: 174).

Eski Anadolu Türkçesi dönemini *Eski Türkiye Türkçesi* olarak adlandıran Faruk Kadri Timurtaş'ın Türkiye Türkçesine kadar yaptığı tasnif ise aşağıdaki gibidir:

I. Tarihi Türkiye Türkçesi (XIII.-XX. yüzyıllar)

1. Eski Türkiye Türkçesi (XIII.-XV. yüzyıllar)

a. Eski Anadolu Türkçesi (XIII. yüzyıl)

b. Eski Osmanlı Türkçesi (XIV.-XVI. yüzyıl)

2. Osmanlı Türkçesi (XVI.-XX. yüzyıl)

a. Klasik Osmanlı Türkçesi (XVI.-XIX. yüzyıllar)

b. Yeni Osmanlı Türkçesi (XIX.-XX. yüzyıllar)

3. Yeni Türkiye Türkçesi (XX. yüzyıl) (Timurtaş, 2012: 10).

Anadolu'ya yaşanan yoğun Oğuz göçü nedeniyle yeni bir yazılı dil ihtiyacı doğmuş ve Oğuzcanın Anadolu'da yazılı hâle gelmesinde Oğuz beylerinin önemli etkisi olmuştur. Selçuklu döneminde Arapça ve Farsçanın yoğun etkisi varken Beylikler döneminde Türkçe ön plana geçmiş ve bu durum Oğuzcanın güçlü bir şekilde yazılı bir dil hâlinde asıl kurulumunu sağlamıştır (Şahin, 2015: 25). Bu Oğuz beylerinden ilk anılması gereken, Mayıs 1277'de Konya'ya giren, Fars diliyle yapılan resmî yazışma geleneğine yayınladığı bir fermanla son veren ve onun yerine Türkçeyi geçerli kılan

Karamanoğlu Mehmed Bey'dir (Akar, 2018: 47). Çoğu tercüme olsa da Beylikler dönemi yazılı ürünleri, Orta Asya'daki edebî Türkçeden farklı olarak Oğuz ağız özelliklerinin ağır bastığı bir Türkçeyle yazılmış olmaları bakımından oldukça önemli ürünlerdir (Türk, Doğan, Şerifoğlu, 2012: 18).

Batı Türkçesinin ve yeni bir yazılı dilin doğuşuyla ilgili olarak *karişik dilli eserler* adıyla bilinen bir konu da vardır. *Behcetü'l-Hadâik fi Mev'izati'l-Halâik* (Bursa nüshası), *Kudûrî Tercümesi*, Âlî'nin *Kıssa-i Yûsuf'u*, *Kitâb-ı Güzîde*, *Kitâb-ı Ferâiz*, *Kitâb-ı Gunyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan bir Kur'ân Tercümesi, Mevlânâ'nın Türkçe şiirleri ve Şeyyâd Hamza'nın bazı manzumelerinin Karahanlı Türkçesi ile Eski Anadolu Türkçesi arasında bir geçiş döneminin karişik dil özelliklerini yansıttığı ileri sürülmektedir (Ercilasun, 2014: 434). Ancak bu eserlerden *Behcetü'l-Hadâik* üzerinde çalışma yapan Mustafa Canpolat, karişik dil özellikleriyle yazılan bu eserlerin Anadolu'da daha sonraki dönemlerde yadırgandığını, *Behcetü'l-Hadâik*'in İstanbul, Ankara ve Berlin nüshalarının bu durumun kanıtı olduğunu ileri sürer (Canpolat, 2018: 21). Karişik dil özellikleri taşıyan nüshanın yazarı, etkisi altında olduğu Doğu Türkçesi yazı dili geleneğiyle ağız özellikleri arasında bocalamış, yazı diline yerli özellikler karışmıştır (Canpolat, 1968: 174). Şinasi Tekin'e göre de bu metinlerin dili, Eski Türk yazı dilinin etkisi veya kalıntısıyla ilgili olmayıp müstensihlerin kişisel ağız özellikleriyle ilgilidir (Tekin, 1974: 70).

1.3. Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân

1.3.1. Hayatı

Envârü'l-Âşîkîn adlı eseri yüzyıllardır sevilerek okunan ve en çok bu eseriyle ün kazanmış olan Ahmed-i Bîcân hakkında kaynaklarda yeterli bilginin bulunmaması dikkat çeken bir husustur. Ağabeyi Mehmed Efendi (ö. 855/1451) ile birlikte *Yazıcıoğlu* veya *Yazıcızâde* olarak anılan, *Envârü'l-Âşîkîn*'de ağabeyi ve kendisinden *yazıcı oğlanları* (Pertev Paşa, vr. 3a) diye söz eden Ahmed-i Bîcân ve ağabeyi Mehmed Efendi'nin babaları Yazıcı Sâlih'tir. Yazıcı Sâlih, XIV. yüzyılın ikinci yarısıyla XV. yüzyılın başlarında yaşamış, *Şemsiyye* adlı eseriyle bilinen bir âlim ve şairdir (Batur, 2013: 360). Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân'ın ağabeyi Mehmed Efendi de *Muhammeddiye*

adlı eseriyle tanınan, Arapça ve Farsçayı babası Yazıcı Sâlih'ten öğrenmiş bir Osmanlı mutasavvıf şairidir (Uzun, 2013: 362).

Yazıcı Sâlih ve ailesinin Malkara'dan veya ona bağlı Kadıköyü'nden gelerek Gelibolu'ya yerleşmiş oldukları öne sürülmüş olup *Envârü'l-Âşıkîn*'de yer alan bazı ifadelerden, Ahmed-i Bîcân'ın Gelibolu'da doğduğunu söylemek mümkündür (Çelebioğlu, 1989: 50). Ahmed-i Bîcân *Envârü'l-Âşıkîn*'de Gelibolu'da doğduğunu söylemekte ve eserde Gelibolu'dan *bizüm il* olarak söz etmektedir.

Eserlerinden hareketle devrin ilimlerine hâkim olduğu ve iyi bir eğitim aldığı anlaşılan Ahmed-i Bîcân'ın, ağabeyi Mehmed Efendi gibi ilk eğitimi babası Yazıcı Sâlih Efendi'den almış olması muhtemeldir. Yazıcı Sâlih'in hocalık yapmaya yeterli olacak derecede ilim sahibi olduğunu gösteren mısralarının bulunması, onun, oğullarının ilk hocası olduğunu gösterebilecek bir delil olarak kabul edilebilir (Çelebioğlu, 1996: 18). Ancak kaynaklarda ve yazmış olduğu eserlerde, Ahmed-i Bîcân'ın hangi hocalardan nasıl bir eğitim aldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Ahmed-i Bîcân'ın, ağabeyi Mehmed Efendi ile birlikte Hacı Bayram-ı Velî'ye (ö. 833/1429) intisap ettikleri ve daha kurucusunun sağlığında Ankara ve çevresinde büyük bir yaygınlık kazanmış olan (Bayramoğlu, Azamat, 1992: 269) Bayramiyye tarikatına mensup oldukları bilinir. Hacı Bayram-ı Velî, Sultan II. Murad (ö. 855/1451) ile görüşmek üzere çıktığı Edirne seyahati sırasında Yazıcıoğlu kardeşler ile görüşmüş ve Yazıcıoğlu kardeşler devrin ünlü mürşidine intisap etmişlerdir (Çelebioğlu, 1989: 50). Ahmed-i Bîcân, *Envârü'l-Âşıkîn*'de Hacı Bayram-ı Velî'yi *cihānuñ kuṭbı* olarak tanımlamakta ve ondan övgülerle söz etmektedir.

Yazıcıoğlu Ahmed, *bîcân* (cansız) lakabıyla bilinmektedir. Bu lakabı kullanmasında tasavvufun temel ilkelerinden olan az yeme, az uyuma, az konuşma ve sürekli ibadet hâlinin etkisi olduğu kuşkusuzdur. Bunun dışında *Yazıcıoğlu*, *Yazıcızâde* veya nadir olarak *İbnü'l-Kâtib* (Çelebioğlu, 1989: 49) olarak da anılmıştır. Doğum tarihi bilinmeyen müellifin, 870/1466'dan sonra (Çelebioğlu, 1989: 49) vefat ettiği düşünülmektedir. Türbesinin, Evliya Çelebi tarafından Sofya'da olduğu söylene de bu bilgi gerçekte uyuşmamaktadır (Eyice, 1989: 52). Ahmed-i Bîcân'ın türbesinin, ağabeyi Mehmed Efendi'nin mescid ve türbesinin yanındaki hazirede bulunan, üzerinde herhangi bir kitabe yer almayan türbe olduğu düşünülmektedir.

1.3.2. Eserleri

Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân'ın altısı mensur, biri manzum olmak üzere yedi eseri bulunmaktadır.

1.3.2.1. Envârü'l-Âşıkîn

Müellifin en ünlü eseri olup Yazıcıoğlu Mehmed Efendi'nin *Megâribü'z-Zamân* adlı eserinin Türkçeye müstakil bir çevirisidir. Çalışmamızın ilerleyen bölümünde detaylı olarak değinilecektir.

1.3.2.2. Acâibü'l-Mahlûkât

Zekeriyâ b. Muhammed el-Kazvîni'nin (ö. 682/1283) aynı addaki kozmografya, coğrafya ve biyolojiye dair Arapça eserinin serbest bir çevirisi olup 857/1453 yılında Gelibolu'da tamamlanmıştır. (Çelebioğlu, 1989: 50). Kazvîni adıyla ün kazanan Zekeriyâ b. Muhammed b. Mahmûd Ebû Yahyâ'nın yazdığı *Acâibü'l-Mahlûkât ve Garâibü'l-Mevcûdât* adlı coğrafya ve kozmografi konulu eser, kendi türü içinde çok beğenilmiş ve bazen kısaltılarak, bazen aynı şekilde tercüme edilerek, bazen de ilaveler yapılarak İnan ve Türk edebiyatlarında yer bulmuştur (Koçak, 2000: 66).

Ahmed-i Bîcân'ın yaptığı çevirinin, başlangıçta *Acâibü'l-Mahlûkât*'ın Türkçeye muhtasar ilk çevirisi olduğu zannedilse de XV. yüzyıldan daha eski bir tarihte ilk çevirinin yapıldığı, Ahmed-i Bîcân'ın XV. yüzyılın başında yaptığı çevirinin, eserin Türkçeye yapılan ilk çevirisi olmadığı anlaşılmıştır (Kut, 1988: 316). "*Yer yer tasavvufî ve didaktik hususiyeti de olan bu eser göklere, ay, güneş ve diğer gezegenlere, günlerin faziletlerine, ayların özelliklerine, denizlere, yedi iklime, dağlara, nehirlere, maden ve mücevherlere, bitkilere, insana, hayvanlara dair olup daha çok bunların efsanevî ve acayip yönleri üzerinde durulmuştur.*" (Çelebioğlu, 1989: 50). Eser yalnızca coğrafya tarihi konusunda değil, astronomi, edebiyat, folklor, tıp, biyoloji gibi çeşitli konularda da bilgi vermektedir (Koçak, 2000: 67).

Ahmed-i Bîcân, eseri Hacı Bayram-ı Velî'nin himmeti ile Türkçeye çevirdiğini belirtmiş ve Fatih Sultan Mehmed'in (ö. 886/1481) İstanbul'u fethettiği yıl olan 857/1453 yılında Gelibolu'da tamamladığını bildirmiştir (Koçak, 2000: 69).

1.3.2.3. Dürr-i Mekkûn

Ahmed-i Bîcân'ın, *gizli; dizili; parlak inci* anlamına gelen *Dürr-i Mekkûn* adlı eseri, Osmanlı bilim dünyasının yazılı eserleri içinde önceliği ve özel yeri olan bir eserdir (Koçak, 2000: 72). Eser, faydalı olmayı ve bilgilendirmeyi temel alarak sade bir dille yazılmıştır (Vural, 2008: 129). Eser hakkında Amil Çelebioğlu şunları söylemektedir:

"On sekiz bin âleme işaret olarak on sekiz babdan meydana gelen bu eserde çeşitli âyet, hadis, temsil ve hikâyelerle dünyanın yaratılışı, bazı peygamberlerin ahvali ve kıyamet alâmetleri anlatılmıştır. Tek bir eserin tercümesi olmaktan çok bir derlemeye benzemektedir. Dinî, tasavvufî, didaktik ve efsanevî mahiyetteki bu eserin birinci babı göklerdeki acayiplikler, melekler, arş, kürsî, cennet, cehennem, ay, güneş, yıldızlar; ikinci babı yerler ve yerlerde olan acayiplikler, cehennem; üçüncü babı yeryüzü; dördüncü babı hendese ilmi ile iklimler, günler ve saatler; beşinci babı acayip dağlar; altıncı babı nehirler ve adalar; yedinci babı şehirler ve iklimleri; sekizinci babı mescidler ve manastırlar; dokuzuncu babı Süleyman peygamberin tahtı ve saltanatı; onuncu babı Belkıs'ın saltanatı ve Süleyman peygamberle görüşmesi; on birinci babı ömürlerin takdiri; on ikinci babı hışımdan helâk olan yerler; on üçüncü babı otlar ve yemişler; on dördüncü babı sûretler ve bazı yerler; on beşinci babı sîmurgu anka; on altıncı babı cifr remizleri; on yedinci babı eşrât-ı sâat (kıyamet alâmetleri); on sekizinci babı halkın ve beylerin ahvali, işleri ve bazı uhrevî meseleler beyanındadır." (Çelebioğlu, 1989: 50).

Uzay cisimlerinden şehirlere, dağlara, otlara ve yemişlere kadar çok çeşitli konulara değinilen *Dürr-i Mekkûn* adlı eserin her ne kadar Ahmed-i Bîcân'a ait olduğu düşünülse de son zamanlarda eserin Ahmed-i Bîcân'a aidiyeti konusunda bazı tartışmalar da vardır (Uğur, 2019: 31). Eserin Türkiye kütüphanelerinde ve yurt dışındaki kütüphanelerde çok sayıda yazma nüshası bulunmaktadır.

1.3.2.4. Kitâbü'l-Müntehâ ale'l-Fusûs

Eser kısaca *Müntehâ* olarak bilinmektedir. Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin (ö. 638/1240) *Fusûsü'l-Hikem*'inin Müeyyed Cendî (ö. 691/1292 [?]) şerhine, Yazıcıoğlu Mehmed'in *Müntehâ* adıyla yine Arapça olarak yazdığı şerhin Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân tarafından yapılan Türkçe çevirisidir. Amil Çelebioğlu, eserin içeriğiyle ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Genel mahiyette sekiz kısma ayrılabilir eser, birinci kısmı tasavvufî olarak yaratılıştan, insan ve derecelerinden, âşık, ârif, vâkıf vb. ıstılahlarla çeşitli âlemlerden bahseden ve her birine "temhîd" adı verilen on dört bölümden meydana gelmektedir. İkinci kısım olarak alınabilecek bölüm, peygamberler fassından (fasl) teşekkül etmektedir ki asıl Fusûsü'l-hikem'den tercüme edilen kısım burasıdır. Üçüncü kısımda rü'yetullah, vahiy sırları, Hz. Peygamber'in hicreti, Hz. Peygamber'in, Hz. Fâtıma'nın, dört halifenin, Hz. Hasan ve Hüseyin'in vefatları ve esmâ-i hüsnâ konu edilmiştir. "İstulâhât-ı Süfiyye" başlığını taşıyan dördüncü kısım, Kemâleddin Abdürrezzâk el-Kâşî'nin aynı adlı Arapça eserinden kısaltılarak tercüme edilmiştir. İttihad, büdelâ, cem', cem'u'l-cem' gibi yüz yirmi dört civarında tasavvufî terimin izah ve tarifleri yapılmıştır. "Menâzilü's-sâirîn" başlığını taşıyan beşinci kısım da Hâce Abdullah-ı Ensârî el-Herevî'nin aynı isimli Arapça eserinden tercümedir. Bu kısımda bidâyet, ebvâb, muâmelât, ahlâk, usul... gibi on menzil, her menzilin de meselâ bidâyet menziline yakaza, tövbe, inâbe, muhasebe, tefekkür vb. olmak üzere on babı bulunmakta, böylece yüz on terim tasavvufî mahiyette ele alınmaktadır. Altıncı kısım Hz. Peygamber'in nübüvvetine, Kur'an, mi'rac, abdest, namaz, hicret, cuma, ezan, Kâbe, zekât, hac, ölüm... sırlarına dairdir. Yedinci kısımda Habîb-i Acemî, İbrâhim b. Edhem, Bişr el-Hâfî, Bâyezîd-i Bistâmî, Cüneyd-i Bağdâdî gibi evliyanın sözlerine yer verilmiştir. Sekizinci ve sonuncu kısım ise kıyamet alâmetlerine, cehennem ve cennete dairdir. Ebüssuûd sülâlesinden Bahâizâde Derviş el-Hâc Abdürrahîm-i Nakşibendî, Ahmed Bîcân'ın Müntehâ'sını beğenmeyerek yine aynı tercümeyle Lübb-i Müntehâ-yı Fusûs adıyla özetleyerek Türkçe'ye aktarmıştır." (Çelebioğlu, 1989: 50-51).

Eserin yazılış tarihi bazı nüshalarda 857/1453, bazı nüshalarda ise 870/1466 olarak geçmekte ve Gelibolu'da yazıldığı bildirilmektedir (Koçak, 2000: 81).

1.3.3.5. Şemsiyye

Melhame ya da *Bostânü'l-Hakâyık* adıyla da anılan eser, müellifin babası Yazıcı Sâlih'in aynı adı taşıyan mesnevi tarzında yazılmış manzumesinin nesre çevrilmiş hâlidir (Çelebioğlu, 1989: 51). Yazıcı Sâlih'in telif ettiği *Şemsiyye*, Anadolu'da astroloji üzerine yazıldığı bilinen ilk mesnevi olup (Batur, 2013: 361), 811/1408 yılında tamamlanmıştır (Koçak, 2000: 84). Ahmed-i Bîcân'ın eseri ise, 11 Zilhicce 870/25 Temmuz 1466 Cuma günü tamamlanmıştır (Kolçak 2000: 86).

Eser, yılın on iki ayı dolayısıyla on iki bölüme ayrılmış ve her ayın "*yirmi beş nişan*"ı üzerinde durulmuştur. Bütün aylar özel olarak ele alınmış ve her ayın ardından, o ayda gerçekleşebilecek tabiat olaylarından bahsedilmiştir. Her ayın ilk gününde ve diğer günlerinde gerçekleşebilecek olaylar ve yapılıp yapılmaması gerekenler anlatılmıştır (Kolçak, 2000: 87).

Ahmed-i Bîcân tarafından yazılan *Şemsiyye*'nin, kütüphaneler dışında, Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal'ın özel kitaplığında da bir nüshası vardır. Nüshanın *Bostânü'l-Hakâyık* başlığını taşıdığı, 40 varaktan oluştuğu, satır sayısının 17 olduğu, nesih yazıyla yazıldığı, müellif adının *Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân b. Sâlih* olarak geçtiği, müstensih adının ve istinsah kaydının ise bulunmadığı belirtilmektedir (Köksal, Kaçar, İlhan, 2018: 35). Köksal, Kaçar ve İlhan'ın eserle ilgili olarak söyledikleri şu şekildedir:

"Müellifin, babası Yazıcı Sâlih'in aynı konuda kaleme aldığı Şemsiyye'sinin mensur-manzum hâlde yazılmış şekli gibidir. "Melhame" veya "melheme" olarak tür adıyla da anılan bu eserlerde bir takım hava olaylarından sosyal çıkarımlar yapmak esastır. Bu eserlerde de diğer melhameler gibi yılın on iki ayı müellifin "nişan" adını verdiği fasillara bölünerek tek tek yılın hangi günü hangi tabiat olayı olursa olsun bunun hangi sosyal olayların habercisi olduğuna dair bilgiler verilir." (Köksal, Kaçar, İlhan, 2018: 35).

1.3.2.6. Rûhü'l-Ervâh

Ahmed-i Bîcân'ın *Rûhü'l-Ervâh* adlı bir eseri olup olmadığı bir tartışma konusudur. Amil Çelebioğlu, eserin herhangi bir nüshasına ulaşamadığını, eserin

Envârü'l-Âşıkîn'den veya *Müntehâ*'dan bazı bölümlerin alınarak müstakil hâle getirilmiş olabileceğini söylemiş ve kayıtların karşılığını bulamadığı için böyle bir eserin varlığına şüpheyle yaklaşmıştır (Çelebioğlu, 1989: 51). Ancak Ahmed-i Bîcân'ın eserleri üzerinde çalışan Aynur Koçak, Viyana'da, Avusturya Milli Kütüphanesi'nde 843 numarada kayıtlı bir nüshada, *Hazâ Kitâb-ı Rûhü'l-Ervâh min telifü'l-Ahmed Bicân* başlıklı bölümün, Ahmed-i Bîcân'ın *Rûhü'l-Ervâh* adlı eserinin bir nüshası olduğunu tespit etmiştir (Koçak, 2000: 89). Eser üzerinde son çalışanlardan biri olan Siyabend Ebem, eserin, biri özel kitaplığında olmak üzere tespit ettiği diğer nüshalardan da bahsetmiş, *Rûhü'l-Ervâh*'ın müstakil bir eser olmayıp *Müntehâ*'dan alınan notlarla oluşturulmuş olabileceğini söylemiş ve tenkitli metnini yayınlamıştır (Ebem, 2014: 5).

1.3.2.7. Cevâhir-nâme

Ahmed-i Bîcân'ın bilinen tek manzum eseridir. Amil Çelebioğlu, eserin 40 beyit civarında olduğunu (Çelebioğlu, 1989: 51), Aynur Koçak ise 36 beyit olduğunu belirtmiştir (Koçak, 2000: 90). Mesnevi nazım şekliyle ve *fâilâtün/fâilâtün/fâilün* vezniyle yazılmış olan eserde yazar; altın, gümüş, yakut, elmas, firuze, akik, mercan gibi cevherleri ele almış ve bu cevherlerin insan üzerindeki etkisini konu edinmiştir. Müellif, her cevheri ayrı ayrı ele alarak insan üzerindeki etkisinden bahsetmiştir (Koçak, 2000: 91).

Cevâhir-nâme'nin metni ilk olarak Fatma S. Kutlar tarafından yayınlanmış, bu çalışmada o zaman bilinen tek nüsha olan Ayasofya Kütüphanesi'nde 3452/3 numarada kayıtlı nüsha kullanılmıştır (Kutlar, 2002: 86). Ancak daha sonra yine Fatma S. Kutlar tarafından Milli Kütüphane'de 38 beyitten oluşan bir nüsha bulunmuş, devamında Serdal Kara üç nüsha daha tespit etmiş ve son olarak Abdullah Uğur da Bosna Arşivlerinde bir nüsha tespit ettiğini bildirmiştir (Uğur, 2019: 30).

1.4. Envârü'l-Âşıkîn

Envârü'l-Âşıkîn, Yazıcıoğlu Mehmed Efendi'nin Arapça telif ettiği *Megâribü'z-Zamân* adlı eserin, kardeşi Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân tarafından müstakil olarak

Türkçeye yapılmış bir çevirisidir. Eserin ünü, çeviriye kaynaklık eden *Megâribü’z-Zamân*’ı aşmış ve esere duyulan ilgi neredeyse hiç eksilmeden günümüze kadar devam etmiştir. Dinî-tasavvufî konulu mensur eserin Türk toplumunda bugün dahi geniş kitlelerce ve belki de yazıldığı XV. yüzyıldaki aynı samimi heyecanla okunduğunu söylemek mümkündür.

1.4.1. Eserin Yazılış Amacı

Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân, eserinin *sebeb-i te’lîf-i kitâb* bölümünde, eseri üç amaç için yazdığını belirtmiştir Buna göre eserin birinci yazılış nedeni Hazret-i Muhammed’in şefaatine nail olma arzusudur:

[2b] ...*sebeb-i te’lîf-i kitâb* (7) *evvel budur kim bilgil kim işbu kitâb-ı ‘azîmi ve hîtâb-ı kerîmi cem’ ve tercüme* (8) *eyleyen yazıcı oğlu ahmed-i bî-cândur haq sübhânehu ve te’âlâ aña rahmet eylesün ki* (9) *işbu kitâbı cem’ eyledi şunuñ üzerine ki cemî’-i ‘âriflerüñ gâyetidür ve vâşıl-* (10) *-laruñ nihâyetidür el-hamdü li’llâhi ki işbu kitâbı gelibolıda tamâm oldu muhammed-i muştafâ-* (11) *-nuñ a’lâ devletinde ilâhî anı ‘âlemlere rahmet kılduñ anuñ kemâli haqqı-y-içün beni anuñ* (12) *şefâ’atinden mahrûm kılma ve beni anuñ na’lini tozına bağışlaya ve dağı cemî’-i ehl-i* (13) *îmân-ile benüm aşlumı ve fer’ümi anuñ katında muqarreb eyle...* (Pertev Paşa, vr. 2b).

Ahmed-i Bîcân’ın eseri yazmasındaki ikinci neden ise, ağabeyi Mehmed Efendi ile olan karşılıklı konuşması ve devamında işleyen süreçtir. Buna göre Ahmed-i Bîcân, övgülerle söz ettiği ağabeyi Mehmed Efendi’ye; dünyanın kalıcı olmadığından, zamanın gelip geçiciliğinden bahsederek insanların okuması için bir kitap yazmasını istemiştir. Ağabeyi Mehmed Efendi de bu sözleri dikkate alarak *Megâribü’z-Zamân*’ı yazmıştır. Ahmed-i Bîcân bu süreci anlatmaya şöyle başlamaktadır:

[2b] (13) ...*ikinci sebeb oldur ki* (14) *benüm bir kardaşum var-idi ‘âlim ve ‘ârif fâzıl ve kâmil tañrınıñ hâşı ve erenler* (15) *serveri idi ve dağı cihânuñ kuṭbı şeyḥ-i hâcî bayramuñ sırrı idi ve dâyim ben* [3a] (1) *miskîn ve dervîş ahmed bî-cân aña aydurdı kim dünyânuñ beķası yok ve rûzigâruñ* (2) *veķası yok bir yâdigâr düzüñ ki ‘âlemlerde okunsun benüm sözüml-ile ol-dağı* (3) *meğâribü’z-zamân adlu bir kitâb düzdi ‘âlemlerde*

ne-deñlü zāhir ve bâtın (4) tefsîr var-ise el-hâşıl on iki 'ilmüñ hâşılın bir yire cem' eyledi... (Pertev Paşa, vr. 2b-3a).

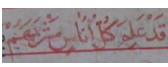
Kardeşinin isteğiyle *Megâribü'z-Zamân*'ı yazan Mehmed Efendi, kardeşi Ahmed-i Bîcân'dan, *Megâribü'z-Zamân*'ı Türkçeye çevirmesini, böylece Arapça bilmeyen Gelibolu halkının da eserden yararlanabilmesini istemiştir:

[3a] (4) ...ve andan şoñra (5) baña ayıtdı iy aħmed bî-cân işde ben senüñ sözüñle cemî'-i 'ālemüñ şerāyi'in (6) ve ħakāyıkın bir yire cem' eyledüm imdi sen-dahı gel bu kitābı ki meġāribi'z-zamān- (7) -dur bunu türk diline döndürgil tā kim bu bizüm ilüñ kavmi dahı ma'ārifden ve envār-ı (8) 'ilimden fāyide görsünler... (Pertev Paşa, vr. 3a).

Ahmed-i Bîcân, ağabeyi Mehmed'in bu sözlerini mübârek sözler olarak değerlendirmiş ve onun bu sözlerine uyararak eseri Gelibolu'da tamamladığını bildirmiştir:

[3a] (8) ...ben miskîn dahı anuñ mübârek söziyle işbu kitābı (9) kim envārü'l-'āşıkîndür gelibolada tamām eyledüm... (Pertev Paşa, vr. 3a).

Eserin üçüncü yazılış nedeni ise, bazı veli kimselerin Ahmed-i Bîcân'a gelerek; cehalet ve taklidin içinde buldukları zamanda çoğaldığını, bazı kimselerin, heves ve arzuların peşinde olmalarına rağmen kendilerini âlim olarak tanıttıklarını, bazılarının da Allah'ı unutturan işlerle meşgul olmalarına rağmen kendilerini muhakkik olarak tanıttıklarını, din adamlarının doğru yoldan ayrılarak halkı da Allah yolundan uzaklaştırdıkları konusunda şikayetlerini dile getirmeleri ve peygamberleri, şariat hükümlerini, gerekli dini konuları anlatan bir kitap yazılmasının gerekliliğinden söz etmeleridir. Ahmed-i Bîcân, kendisine gelerek kitap yazması istediğinde bulunan veli kimselerin bu sözlerini eserde şöyle anlatmaktadır:

[3b] (14) ...üçünci sebab-i te'lîf-i kitāb (15) oldur ki ehlu'llāhdan bir cemā'at baña ayıtdılar işbu zamānda cehl ve taqlîd iñen çok oldı [4a] (1) ba'zısı havāya meşġül olmağ-ile ben müteşerri'ven dir ve ba'zısı ġayra meşġül (2) muħakķikven dir pes vardılar şerî'at ve ħakîkat ħüccetini terk eyleyüp dîni ve mezhebi (3) temiz eylemediler ve ayıtdılar pes kendüiler azdılar ve ħalkı (4) dahı tarîķ-i ħakdan azıtdılar

ve tahayyülât-ile hakâyıktan mahrûm oldılar pes eyle gerek- (5) -dür ki bir kitâb düzile anda ahvâl-i enbiyâ' ve ahkâm-ı şer' üzerine zâhiri beyân ola (6) ve hakâyıkuñ ve kazânuñ bātını muhakkağ ola şunuñ üzerine ki 'urefâ'-i muhakkiğın keşf (7) eylediler tahkîkât-ile... (Pertev Paşa, vr. 3b-4a).

Başlangıçta Ahmed-i Bîcân, böyle bir kitap yazma işinin büyük ve zor bir iş olduğunu söylerek bu işe girişemediğini şöyle anlatmaktadır:

[4a] (7) ...pes eyle olsa ben miskîn 'özr iderdüm ki işbu nesne şey'-i 'azim- (8) -dür ve emr-i hağîrdür... (Pertev Paşa, vr. 4a).

Eserde bu konuşmaların ardından, Ahmed-i Bîcân'ın tüm bunları sorgulayarak bu isteklere karşılık vermesi gerektiğini bildiren cümleler yer alır. Ahmed-i Bîcân, zahir ve batın ilimlerde âlimlerin gerçekten de çok sayıda kitap yazdığını ancak bu kitapların kimisinin Arapça, kimisinin Farsça olduğunu, herkesin bu kitapları okuyup anlayamayacağını, bu nedenle Gelibolu halkının ve okuyan herkesin anlayabileceği bir Türkçe kitap yazmaya karar verdiğini belirtir:

[4a] (8) ...ve ben za'îf ahmed-i bî-cân gördüm ki (9) zâhir ve bātın 'ilmlerde 'ulemâ' zâhir ve bātın çok kitâblar düzmişlerdür ammâ ol (10) kitâblar kimisi 'arabca ve kimisi pârî dilince idi her kişi anları mü'tâla'a idip (11) ma'nisini lağîf çıkarmazlar idi ve ol 'ibâretleri gine ehli bilürlerdi diledi-ki (12) bu miskîn dağı zâhir ve bātın 'ilimde türkçe bir kitâb düze tâ kim bu bizüm il (13) kavmi dağı ol 'ilmlerden fâyide dutup 'âlimlerden ve 'âriflerden olalar tâ kim gönül- (14) -lerine ve i'tikâdlarına şerî'at ve hakîkat emrin dutmağ ve müslimânlık kaydın yimek (15) ve ma'rifet hâşıl eylemek düşe... (Pertev Paşa, vr. 4a).

Eserin *sebeb-i te'lîf-i kitâb* bölümünde yazılanlardan anlaşılacağı üzere, Ahmed-i Bîcân'ın en büyük kaygısı, Arapça ve Farsça bilmeyenlerin ilmî eserlerden yeterince faydalanamamalarıdır. Müellif, Arapça ve Farsçaya hâkim olmasına rağmen, bu dillerde bir eser yazmayarak *Megâribü'z-Zamân*'ı herkesin anlayabileceği bir dille müstakil olarak tercüme etmeyi tercih etmiş ve bu yönüyle Türkçeye olan duyarlılığını da göstermiştir.

1.4.2. Eserin Yazılış Yeri ve Yazılış Tarihi

Envârü'l-Âşıkîn'in Gelibolu'da tamamlandığı eserde müellif tarafından bildirilmektedir:

[3a] (8) ...işbu kitābı (9) kim envārü'l- 'āşıkīndür gelibolada tamām eyledüm... (Pertev Paşa, vr. 3a).

Ahmed-i Bîcân, eserinin *tārīḥ-i kitāb* adlı bölümünde, eserin telif edildiği yılı bildirmiştir. Eserin istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasında bu kayıt şöyledir:

[395a] (15) ...tārīḥ-i işbu kitāb şol zamānda sulṭān [395b] (1) *ibn-i sulṭān sulṭān ġāzī murād ḥān üngüş beginüñ başını kesüp mısr (2) sulṭānına göndermişdi sekiz yüz elli yılında andan şoñra sulṭān muḥammed ḥān pādişāh (3) olıcak kitāb gelibolada tamām oldu sekiz yüz elli biş yılında muḥarremüñ evvelinde...* (Pertev Paşa, vr. 395a-395b).

Eserin bu bölümünden anlaşılacağı üzere, *Envârü'l-Âşıkîn*, 1 Muharrem 855 tarihinde tamamlanmıştır. Bu tarihin miladi olarak karşılığı 3 Şubat 1451 ("Türk Tarih Kurumu", 2020) tarihidir. Ahmed-i Bîcân verdiği bilgide, II. Murad'ın (ö. 855/1451) *üngüş* yani Engürûs (Macar) beyinin başını kesip Mısır sultanına gönderdiği tarihte eseri yazmaya başlamıştır. Ancak Ahmed-i Bîcân'ın atıfta bulunduğu tarihî hadise, hicri 850 yılında değil, hicri 848 yılında gerçekleşmiş olup verilen tarihte iki yıllık bir yanlışlık olduğu anlaşılmaktadır (Uğur, 2019: 39).

1.4.3. Eserin Konusu

Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân tarafından yazılan *Envârü'l-Âşıkîn*, her biri belirli bir konu etrafında gelişen beş ana bölümden oluşmaktadır. Eserde *bāb* adı verilen ana bölümler fasıllara, fasıllar da *meb'as* adı verilen alt bölümlere ayrılmıştır (Uzun, 1995: 258). Bazı kaynaklarda eserin beş ana bölümden oluşmasının beş vakit namaza işaret olduğu belirtilse de eserin en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasında böyle bir bilgi bulunmamaktadır. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 2033 numarada kayıtlı

938/1532 tarihli nüshada da geçen bu bilginin müstensihler tarafından esere sonradan eklenmiş olduğu anlaşılmaktadır (Uğur, 2019: 41). Beş ana bölümden oluşan eserin, bizim çalışmamızda konu ettiğimiz 132 varaklık bölümünde, ilk bölümünün tamamı ve ikinci bölümünün büyük kısmı yer almaktadır.

XV. yüzyıl Osmanlı nesri için oldukça zengin bir ürün olan *Envârü'l-Âşıkîn*, sade nesir ile yazılmıştır. Eser, hamdele ve salvele ile başlamaktadır. Hamdele ve salveleden sonra eserin *sebeb-i te'lîf-i kitâb* bölümü başlar. Müellif bu bölümde eseri üç nedenle yazdığını açıklamıştır. Ahmed-i Bîcân, eserin beş ana bölümünden ilk bölüme başlamadan önce, eserin beş ana bölümünü zikretmiş ve ardından *el-bābü'l-evvelü fî tertîbi'l-mevcûdâti ve'n-nizâmi* başlığını vererek ilk bölüme başlamıştır.

Eserin ilk bölümü varlıkların tertibi ve düzeni konusudur. Bölümde genel olarak tasavvuf düşüncesi etrafında yaratılış macerası anlatılmıştır. Bu bölüm bir hadis-i şerif ile başlatılmış ve devamında hadis-i şerifin çevirisi verilmiş, Allah'ın on sekiz bin âlem yarattığı, insanların yaşadığı dünyanın ise bu âlemlerden yalnızca biri olduğu belirtilmiştir. Ardından, Allah'ın her şeyden önce var olduğu, her şeyden üstün olduğu ve her şeyi kapsadığı, kimseye muhtaç olmadığı gibi konular anlatılmıştır. Bölümün ilerleyen kısımlarında bir hadis-i şerif verilmiş ve Allah'ın yarattığı ilk şeyin akıl, levh ve kalem olduğu konusunda bilgiler aktarılmış, kalemin levhin üzerine Besmele'yi ve Fâtihâ suresini yazması anlatılmıştır. Bu bölümde *şeyh-i imâm-ı gazzâlî*, *şems-i tebrîz*, *ebû tâlib mekkî*, *ebû bekr-i şiddîk*, *ebû yezîdî'l-beştâmî*, *imâm râzî*, *ka'bû'l-aḥbâr*, *ebû hureyre* gibi birçok isim anılmış ve görüşlerine yer verilmiştir.

Eserin ikinci bölümü *el-bābü's-sânî fî huṭabāti'llāhi te'ālā ma'a'l-enbiyā'i'l-izâmi* başlıklıdır. Sırasıyla peygamberlerin anlatıldığı bu bölüm, eserin en hacimli bölümüdür. Bölüm, Bakara suresinin 30. ayetiyle başlatılmış ve *ya'nî* sözcüğünden sonra ayetin kısa bir tefsiri yapılmıştır. Eserin ikinci ana bölümü olan bu bölümün ilk alt başlığı, *şifat-ı nefhi'r-rûhi fî âdem 'aleyhi's-selâm* başlığıdır. Bu alt başlıkta Hz. Âdem'e ruh üflenmesi konu edilmiştir. Ardından Hz. Âdem'in meleklerle hutbe vermesi, Havvâ'nın yaratılışı, şeytanın Hz. Âdem ve Havvâ'ya haset ederek cennetteki yasak meyveyi yemeleri için onları aldatması, bunun sonucunda Âdem ile Havvâ'nın cennetten çıkarılmaları ve yeryüzünde yaşadıkları gibi konular anlatılmıştır. Bölümde Hz. Âdem'den sonra; Hz. Şîs, Hz. İdrîs, Hz. Nûh, Hz. Hûd, Hz. Sâlih, Hz. İbrâhîm,

Kabe'nin inşa edilmesi, Hz. İsmail ve Hz. İshak, Hz. Ya'kûb ve Hz. Yûsuf, Hz. Eyyûb, Hz. Şuayb, Hz. Mûsâ ve Hz. Hârûn, Hz. Mûsâ'nın Allah'ı görmek istemesi, Hz. Mûsâ'ya Tevrat'ın indirilmesi, Hz. Mûsâ ile Hz. Hızır hikâyesi, Hz. Yûşâ ve Hz. Hızkıl, Allah'ın kullarına vaazları, Hz. İlyâs, Hz. Dâvûd, Hz. Dâvûd'un münâcâtı, Allah'ın Hz. Dâvûd'a vahiyleri, Hz. Süleymân, Beytü'l-Makdis'in yapılması, Belkıs kıssası, Lokman Hakîm, Zülkarneyn, Hz. Şa'yâ, Hz. Urmiyâ, Hz. Üzeyir, Hz. Yûnus, Hz. Zekeriyâ ve Hz. Yahyâ, Hz. Îsâ, Încil'in yazılması, gökten sofranın inmesi olayı, Hz. Îsâ'nın göğe yükseltilmesi, peygamberlerin sırası, Hz. Muhammed ve Kur'ân-ı Kerîm'in indirilmesi gibi konular anlatılmaktadır.

Eserin üçüncü bölümünde melekler, meleklerin yaratılışı, Allah'a karşı görevleri gibi konular; eserin dördüncü bölümünde kıyamet, itikadi ve amelî konular, namaz, oruç, zekat, hac gibi ibadetler, cihadın adabı, Kur'ân, zikir, sadaka, iyiliği emretme ve kötülüğü yasaklama gibi konular; eserin beşinci bölümünde cennet ve cehennem bölümleri, büyük ve küçük günah işleyenlerin durumları, cehennem hikmeti, huri, vildan, gılman gibi konular ele alınmıştır (Koçak, 2000: 64-65).

1.4.4. Eserin Nüshaları

Eser üzerinde bizim çalışmamızdan önce yapılan son çalışmalardan birinde, eserin kütüphanelerde 144 nüshası olduğunun tespit edildiği bildirilmiştir (Uğur, 2019: 99). Ancak *Envârü'l-Âşîkîn*'in kütüphaneler dışında özel koleksiyonlarda da nüshalarının olduğunu belirtmek gerekmektedir. Osmanlı toplumunun yüzyıllarca severek okuduğu eserin nüsha sayısının daha fazla olduğunu ancak bu nüshaların kütüphaneye intikal etmesinin zaman aldığını da göz önünde bulundurmak gerekir. Kütüphaneler dışında eserin birkaç yazma nüshasına rastlamış olmakla birlikte, istinsah tarihi Pertev Paşa nüshasından eski olan bir nüsha görmediğimizi belirtmek isteriz.

Çalışmamızda eserin yalnızca en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasının 1b-132b varaklarının imla özellikleri, metni ve gramatiksel dizini yapılması planlandığından hâlihazırda eserin Pertev Paşa nüshasından daha eski olduğu istinsah kaydıyla belirtilmiş bir nüshası bulunmadığından, eserin tüm nüshalarına değinme gereği duymayarak istinsah tarihi belirli en eski nüsha olan Pertev Paşa nüshasının

künyesini vermeyi tercih ettik. Ancak çalışmamızda, imla özelliklerinden bağımsız olarak yer yer başvurma ihtiyacı duyduğumuz Üsküdar Hacı Selim Ağa 467 yer numarasıyla kayıtlı nüshanın da özenli bir harekeli nesih yazıyla istinsah edildiğini ve dikkat çekici bir nüsha olduğunu belirtmek isteriz.

1.4.4.1. Pertev Paşa Nüshasının Künyesi

Tez çalışmamızın konusu olan *Envârü'l-Âşıkîn*, Yazıcı Sâlih'in oğlu Ahmed-i Bîcân tarafından 850/1446 yılında Gelibolu'da yazılmaya başlanıp 1 Muharrem 855/3 Şubat 1451 tarihinde tamamlanmıştır. Eser 1451 yılında telif edilmesine rağmen, istinsah tarihi belirli en eski nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa Koleksiyonu'nda 229-M yer numarasıyla kayıtlı olan Pertev Paşa nüshasıdır. Nüsha, 397 varaktan oluşmakta ve her sayfada 15 satır bulunmaktadır.

Nüshada metnin başı: [1b] (2) *el-ḥamdü li'llāhi ol pādīşāha kim kendünün zātını ve şifātını ve ef'ālını tevḥīd* [1b] (3) *eyledi...*

Nüshada metnin sonu: [397b] (2) *ve baña keşf eyle* (3) *ve 'ālem-i ḡaybuñdan yā ilāhe'l-'ālemīn bi-raḥmetike yā er-ḥame'r-rāḥimīn*

Nüshada metin bölümünün ardından, nüshanın 918/1512 yılında istinsah edildiğini belirten istinsah kaydı bulunmaktadır. İstinsah kaydından sonra Arapça ve Türkçe toplamda dört beyit bulunmaktadır. Nüshanın sonunda eserden ayrı olarak müstensihler tarafından kullanılması bir gelenek hâline getirilmiş olan şu iki beyit yer almaktadır:

oḡuyanı diñleye[ni] yā ḡanī

raḥmetünle yarlıḡaḡıl sen anı

tañrı raḥmet eylesün dāyim aña

kim yazanı ol du 'ā ile aña (Pertev Paşa, vr. 396b)

Nüshanın son varığında yer alan istinsah kaydında müstensih adının *pīrī bin 'alī bin poşal* (?) olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

1.5. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol

Çalışmamızın *Metin* bölümünü oluştururken izlediğimiz yol maddeler hâlinde şu şekildedir:

1. Metin oluşturulurken yaygın transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
2. Metinde noktalama işaretleri kullanılmamış, hiçbir sözcük büyük harfle gösterilmemiştir.
3. Kişi ve eser adları, bölüm başlıkları ve latinize olarak alınan Arapça ibareler (*bismi'llāh*, *el-ḥamdü li'llāh* gibi kullanımlar hariç) daha rahat seçilebilmeleri adına metinde kalın olarak yazılmışlardır.
4. Metinde geçen Arapça ayet ve hadis-i şeriflere dipnot yoluyla anlamları yazılmıştır. Aynı ibarenin metinde tekrar geçmesi durumunda ikinci defa dipnot verilmemiştir.
5. Sözcüklerle birleşik olarak yazılan sözcükler, bağlaçlar, edatlar ve bazı ekler metinde bir çizgiyle "-" gösterilmiştir.
6. Müstensihin hatalı olduğunu düşündüğümüz kullanımlarına, birkaç istisna dışında, metin içinde müdahale edilmemiş, bu kullanımların yerine yapılması gerektiğini düşündüğümüz kullanımlar dipnot yoluyla belirtilmiştir.
7. Metinde müstensihin ağız özelliklerine dayalı olarak yaptığını düşündüğümüz kullanımlar dipnot yoluyla belirtilmiştir.
8. Metnimiz Pertev Paşa nüshası üzerine kurulduğu için, tenkitli bir metin olmayıp yalnızca eksikliğin bariz bir şekilde kendini hissettirdiği noktalarda Hacı Selim Ağa nüshasına başvurulmuş ve hem bu nüshadan metnimize eklenen sözcükler hem de eksiklik nedeniyle tamamlanan sözcükler köşeli parantez "[ ]" içinde gösterilmiştir.
9. Yazma eserde sözcüğün ilk satırda tamamlanmayarak diğer satıra taşması durumunda sözcük çizgiyle "-" bölünerek gösterilmiştir.

2. İMLA ÖZELLİKLERİ

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde düzenli bir imladan söz etmek olanaksızdır. Bu dönemde yazılan eserlerin imlası genelde kuralsız ve düzensiz olup bir metin içerisinde aynı sözcüğün, aynı ekin birçok farklı biçimde yazıldığı görülebilmektedir. Dönem eserlerinde hem Uygur imlasının hem de Arap-Fars imlasının izleri ve etkileri olduğu için düzenli bir imladan söz edilememektedir (Şahin, 2015: 37). Bununla birlikte Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinde çok sayıda müstensihin, gerekli özeni ve ciddiyeti göstermeden eser çoğaltması da imla ayrılıklarının oluşmasındaki etkenlerden biri olmuştur. Müstensihlerin aldıkları yazı eğitiminin kalitesi ve bu eğitimi kendilerine veren hocalarının bilgi seviyesi de çoğaltılan eserlerin kalitesini doğrudan etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Kaliteli bir yazı eğitimi almış müstensihlerin çoğalttığı nüshalarda, özellikle Arapça ve Farsça sözcüklerde imla ayrılıklarına daha az rastlanırken bilgi seviyesi yüksek olmayan müstensihlerin çoğalttığı nüshalarda Arapça ve Farsça sözcüklerin aynı metin içerisinde birbirinden çok farklı imla ile yazılışlarına rastlamak mümkündür. Ancak Arapça ve Farsça sözcüklerdeki imla ayrılıklarının tamamını müstensihlerin bilgisizliği olarak değerlendirmek de doğru değildir. Müstensihler bu sözcükleri bazen Türkçenin ses sistemine uygun olarak yazmaya çalıştıkları için ortaya çıkan imla ayrılıkları da söz konusudur.

Üzerinde çalıştığımız nüsha, *Envârü'l-Âşıkîn*'in istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasıdır. Nüsha, Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş döneminin devamı olarak adlandırabileceğimiz bir tarihte, 918/1512 yılında yani XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde kopya edilmiştir. Bu dönem, çalışmalarda genellikle *Osmanlı Türkçesi dönemi* olarak adlandırılırsa da, incelediğimiz nüsha XVI. yüzyılın erken döneminde istinsah edildiği için Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin taşıdığı özelliklerden çok ayrı özellikler taşıdığını söylemek güçtür. Bununla birlikte nüshanın tamamının harekeli oluşu, XVI. yüzyılın ilk yarısında harekeli yazı geleneğinin müstensihler tarafından hâlâ kuvvetli bir şekilde devam ettirildiğini göstermektedir. Harekeli nesih yazıyla yazılmış olan nüshanın düzensiz ve ciddiyetsiz bir şekilde çoğaltıldığı söylenemese de bu dönemde tüm yönleriyle belirgin imla özelliklerinin olmayışı, nüshadaki çoğu imla ayrılıklarının nedenidir.

Envârü'l-Âşıkîn'in istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasındaki imla ayrılıklarının konu başlıkları genel olarak şu şekildedir:

1. Arapça ve Farsça sözcüklerin ve tamlamaların yazımında müstensihin bilgi durumundan veya alıntı sözcüklerin Türkçenin ses sistemine uygun olarak yazılmaya çalışılmasından kaynaklı olarak ortaya çıkan imla ayrılıkları.

2. Türkçe sözcük ve eklerin yazımında belirgin bir imlanın olmayışından, Arap alfabesinin Türkçesinin ses sistemini yazıda karşılamadaki yetersizliğinden ve hem Arap-Fars imlasının hem de Uygur imlasının etkisi altında olmaktan doğan imla ayrılıkları.

3. Müstensihin gerek Türkçe gerek alıntı bazı sözcüklerde kimi zaman ağız özelliklerine veya bildiklerine dayalı olan kullanımları tercih etmesinden doğan imla ayrılıkları.

İmla ayrılıklarının nedeni olan yukarıdaki maddelerin, yalnızca *Envârü'l-Âşıkîn*'in Pertev Paşa nüshasını değil, hem Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılıp çoğaltılmış eserlerin hem de imlanın hâlâ kurallara bağlanamadığı devamındaki dönemde yazılıp çoğaltılmış diğer eserlerin genelini kapsadığı da söylenebilir.

2.1. Arapça ve Farsça Sözcüklerin İmlası

Envârü'l-Âşıkîn'in Pertev Paşa nüshasının müstensihi, incelediğimiz 132 varakta Arapça ve Farsça sözcüklerin, özellikle de Arapça sözcüklerin imlasında farklı tutumlar sergilemiştir. Üstelik bu ayrı imla tutumları, sözcük ve tamlama özelini aşır müstensihe ve nüshaya özel olabilecek oldukça farklı bazı yapıları da ortaya çıkarmıştır. Müstensih çoğu yerde Arapça ve Farsça sözcükleri özgün imlalarıyla yazsa da, sözcükleri bazen farklı harekelerle ayrı biçimlerde yazmıştır. Arapça ve Farsça birçok sözcük, yalın durumda ve ek aldığı durumda farklı yazılmıştır. İmla ayrılıkları kimi zaman aynı satır içerisinde bulunan aynı sözcüklerde bile görülebilmektedir. Müstensihin Arapça ve Farsça sözcüklerin imlasıyla ilgili tutumu maddeler hâlinde genel olarak şu şekildedir:

1. Müstensih; *emr, şehr, nehy, 'ilm, meyl, 'ömr, şükr, kibr* gibi birçok alıntı sözcüğü hem özgün imlalarıyla hem de Türk diline uygun olarak *emir, şehir, nehiy, 'ilim, meyl, 'ömür, şükür, kibir* biçimlerinde, sözcük içinde bir ünlü türeterek iki ayrı imla ile yazmıştır:

'ilm (4b/1)

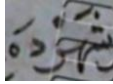
'ilim (98b/3)

meyl (8b/5)

meyil (38b/13)

şehrde (12b/8)

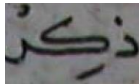
şehir (12b/8)

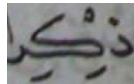
emr (21a/7)

emir (21a/14)

zikr (21b/1)

zikir (84a/14)

nehy (25a/7)

nehiy (26b/10)

fahr (33b/3)

fahir (7a/3)

‘ömri (39b/1)

‘ömürince (37a/2)

fehmleri (46a/12)

fehim (4b/14)

şükr (69a/10)

şükür (74a/1)

levnüm (70b/9)

levinleri (23b/11)

defn (74a/15)

defin (40b/8)

hilm (74b/11)

hilmdür (84b/10)

hayr (91b/11)

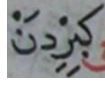
hayır (119b/14)

kavm (103b/10)

kavimden (99b/13)

zūlm (108a/6)

zūlüm (102a/2)

kibri (119a/6)

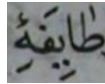
kibirde (94a/8)

2. Müstensih, iç sesinde hemze bulunan ve özgün imlaları *dā'im*, *cā'iz*, *fā'ide*, *zā'il*, *na'ib*, *kā'im* şeklinde olan bazı Arapça sözcükleri çoğunlukla hemze yerine /y/ ile yazmış, bunlardan bazılarını sadece bu şekilde gösterirken bazılarını da hem özgün imlalarıyla hem de sözcük içinde hemze yerine /y/ ile hemzesiz olmak üzere iki biçimde kullanmıştır:

fā'ide (71b/9)

fāyide (117b/14)

tā'ife (85b/9)

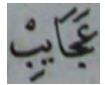
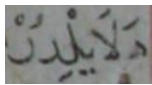
tāyife'yi (19b/9)

gāyib (34b/3)

dāyim (88a/3)

zāyil (127b/13)

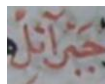
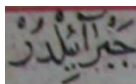

delāyildür (1b/6)

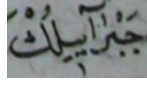
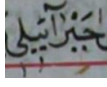
'acāyib (46b/12)

şāyim (69a/1)

Müstensih, iç sesinde hemze bulunan bazı sözcükleri, ikiyi de aşan farklı imla ile yazmıştır. Metinde özellikle *cebrā'ıl* sözcüğünün dört ayrı imla ile yazılmış olması, Pertev Paşa nüshasının imla konusunda oldukça zengin örnekler barındırdığını göstermektedir:

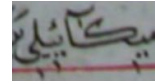
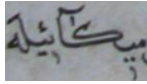

cebrā'īldür (13a/1)   cebrā'il (17a/3)

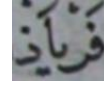
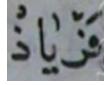
cebrā'yīli (17b/5)   cebrāyīlün (17b/10)

Metinde, özgün imlasında hemze bulunan *mīkā'īl* sözcüğü de üç ayrı imla ile yazılmıştır:

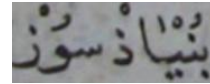
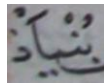
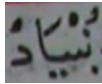

mīkā'īle (17a/13)   mīkā'ili (22a/1)   mīkā'yīli (17b/15)

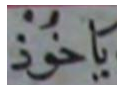
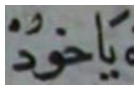
3. Müstensih, çoğu Farsça olan ve iç veya son sesinde /d/ bulunan bazı sözcüklerde bu sesi bazen /z/ olarak yazmış ve kimisini iki ayrı imla ile, kimisini de yalnızca bu imla ile göstermiştir:

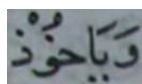
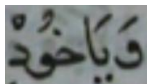
feryād (20b/9)   feryāz (39a/7)   feryāz (43a/5)

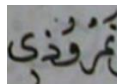
bünyād (52b/1)   bünyāz (92a/13)   bünyāzsuz (102a/13)

yāḥūd (42b/6)   yāḥūz (83a/1)

veyāḥūd (17b/8)   veyāḥūz (57a/3)

nemrūd (50a/6)

nemrūzı (106b/10)

pādişāh (100a/8)

pāzişāhın (108b/4)

cāzūlar (29a/7)

yāz (68b/4)

hōz (91a/4)

ğızāları (125b/6)

4. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde Türkçe asıllı olmayan sözcüklerin sonunda bulunan çift ünsüzden birinin Türk dilinin ses yapısına uygun olarak düşürülmesi olayı vardır. Bir ünsüzü düşürülen bu sözcükler, ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında düşürülen ünsüz tekrar kullanılır (Şahin, 2015: 46). İncelediğimiz nüshada da bu özellik görülmekle birlikte, kimi durumda sözcük yalın durumdayken de iki ayrı imla söz konusu olabilmektedir. Arapça sözcüklerin sonundaki iki ünsüzden birinin düşürülmesiyle ilgili metindeki bazı örnekler şöyledir:

haq (19a/1)

haqqa (42b/1)

cin (20b/5)

cinne (2a/1)

şer (91b/11)

şerr (18a/11)

5. Özgün imlasında son sesinde iki ünsüz bulunan başka sözcüklerde de ikili kullanım görülebilmektedir. Arapça *eşahh* sözcüğü, metinde *eşah* ve *eşşah* biçiminde özgün imlasından ayrı olarak iki biçimde yazılmıştır:

eşah (19a/12)

eşşah (33a/15)

6. Arapça mastar eki olan *-iyyet*, bir sözcükte iki ayrı imla ile gösterilmiştir:

ma'siyet (54a/12)

ma'siyyetden (84b/15)

7. Arapça sözcüklerdeki bazı uzun ünlülerin, metindeki bazı sözcüklerde kısaltılarak sadece hareke ile ve yine iki imla ile gösterildiği görülmektedir:

ma'nide (7b/8)

ma'nisi (76a/4)

sāki (62a/14)

sākiye (63a/1)

miskīn (99a/1)

miskinlere (69a/3)

da'viciler (101b/11)

da'visi (110b/2)

destūr (77a/2)

destur (76b/15)

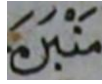
şahrāya (122a/8)

şahrada (122a/8)

8. Müstensihin bazı alıntı sözcüklerdeki tasarrufunu ise herhangi bir kurala bağlamak ve açıklamak daha güçtür. Müstensih, kimi durumda alıntı sözcükleri özgün biçimlerinden farklı olarak tek şekilde yazmış, kimi durumda da hem özgün biçimleriyle hem de değiştirilmiş şekliyle yazmıştır. Metindeki böyle bazı alıntı sözcükler, müstensihin bu sözcükleri kimi zaman kendi bildiği ve söylediği biçimleriyle yazmış olduğunun bir göstergesi olabilir:

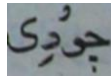
minberūn (25a/4)

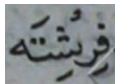
menbere (25a/4)

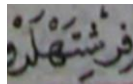
cūdī (43a/14)

çūdī (52b/10)

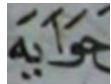
firīšte (12a/6)

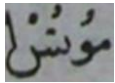
firīstehler (14b/15)

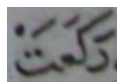
havvā (32a/1)

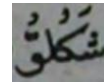
havāya (27b/8)

mūnus (44a/11)

reka'at (102b/14)

şeküllü (125b/4)

9. Son sesinde hemze bulunan bazı Arapça sözcüklerin hem hemzeli hem de hemzesiz olmak üzere iki ayrı imla ile yazıldığı görülmektedir:

riyā (102a/3)

riyā' (101a/3)

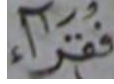
du'a (103b/1)

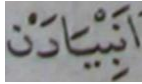
du'a (125a/7)

fuḡarā (122a/6)

fuḡarā (9a/13)

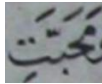

enbiyādan (132a/14)

enbiyā (6b/1)

10. Nüşhada müstensihin bazı Arapça sözcüklerin sonunda *-i* türettiği görülmektedir. Müstensihin bu kullanımlarda *-i*'yi üçüncü teklik şahıs iyelik eki, belirtme durum eki veya izafet kesresi olarak kullandığı düşünmüyoruz. Ayrıca bu sözcüklerin Hacı Selim Ağa nüshasında bu şekilde kullanılmadığı görülmektedir. Bu kullanımlar, Arap imlasının ve Arapçanın müstensih üzerindeki etkisi veya müstensihin hatalı ya da gereksiz imla tasarrufları olarak değerlendirilebilir. Bu konuda metinde bulunan bazı örnekler şöyledir:

maḡabbeti (7a/5)

ma'rifeti (7a/6)

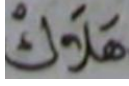

reddi (31a/8)

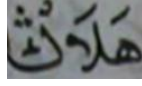

ḡaccı (101b/10)

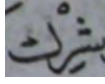
11. Müstensih, bazı Türkçe sözcüklerin ve eklerin içinde bulunan /g/ sesini yazıda karşılamak için, normalde /ñ/ sesi için kullanılan *sağır kef* (كڭ) işaretini de kullanmıştır. Aynı tutuma bazı alıntı sözcüklerde de rastlanmaktadır. Bu işaretin kullanıldığı sözcüklerde ses /g/ olarak okunmuştur. Bu konudaki örnekler şöyledir:

helāk (25a/15)

helāg (81a/3)

şirk (29b/8)

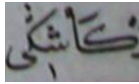
şirg (104a/5)

terk (89a/2)

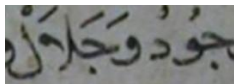

terg (94a/7)

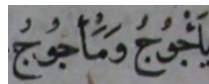

kāşgī (119b/15)

12. Müstensihin metinde Arapça sözcüklerde yaptığı en ilginç tasarruflardan biri, özellikle *ve* bağlacı ile sıralanmış Arapça sözcüklere bazen bir /u/ sesi getirmiş olmasıdır. Müstensihin, bağlacı pekiştirmek amacıyla çok nadir de olsa böyle bir yaklaşım sergilediği söylenebilir:

cūdu ve celāl (1b/3)

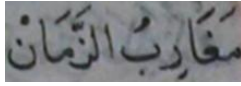
ye' cūcu ve me' cūcu (15b/3)

2.2. Arapça Yapılı Tamlamaların İmlası

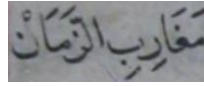
Arapçada hem isim tamlamasında hem de sıfat tamlamasında Türkçenin aksine önce tamlanan unsur, sonra tamlayan unsur gelir. Tamlayanın, yani ikinci sözcüğün başına harf-i tarif gelir. Harf-i tarif, kendisinden sonra gelen tamlayanın ilk harfine bağlı olarak ya *lam* olarak ya da sonraki harfle benzeşerek okunur (Ergin 1962: 76). Arapça yapılı isim ve sıfat tamlamalarında tamlanana *muzaf* adı verilir. Muzaf, bir nesneye özgü nitelikleri belirtme, bir nesneyi diğerlerinden ayırma, özellikleriyle niteleme ve ifadeye

hafiflik getirme gibi bazı görevlere sahiptir (Doğan, 2012: 34). Arapça yapılı isim ve sıfat tamlamalarının tamlanan unsuru olan muzaftan sonra gelen harf-i tarif -istisnai bir durum olmadıkça- ötreli okunmaktadır (Develi, 2002: 160).

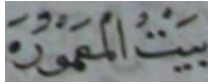
İncelediğimiz nüshada harf-i tarihin harekelenmesi konusunda tutarsızlıklar vardır. Müstensih, aynı sözcüklerden oluşan tamlamalarda bile harf-i tarifi kimi zaman farklı hareke ile göstermiştir:

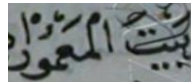
meğāribü'z-zamān (3a/3)

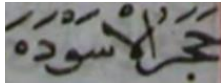
meğāribi'z-zamān (3a/6)

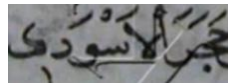
beytü'l-ma'mūra (35b/11)

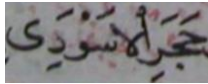
beyte'l-ma'mūr (52b/7)

ḥacerü'l-esvede (34a/13)

ḥacere'l-esvedi (53a/10)

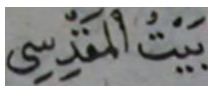
ḥaceri'l-esvedi (53a/14)

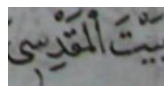
'abdu'llāh bin selām (89b/1)

cābir bin 'abdi'llāhi (89a/6)

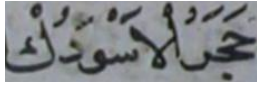
beytü'l-maḥḍisi (123a/2)

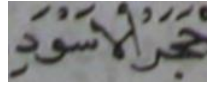
beyte'l-maḥḍisi (122b/12)

Arapçada isim tamlamasının tamlayan unsuru olan ikinci isme *muzâfin ileyh* adı verilir. "Muzâfin ileyh, Arapçada isim tamlamasının anlam ve yapı olarak oluşumunu

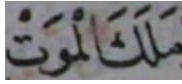
sağlayan temel ögedir." (Doğan, 2012: 37). Arapça isim tamlamasının tamlayan unsuru olan muzâfin ileyh daima esreli olur. (Doğan, 2012: 38). Fakat Arap harfli Türkçe metinlerde muzâfin ileyh'in sonunda bulunan esrenin, Arapça cümleler dışında zaman içerisinde neredeyse tamamen ortadan kalktığı ve kullanılmadığı görülmektedir. İncelediğimiz nüshanın müstensihinin Arapça isim tamlaması yapısının özgün imlasının etkisinde olduğu ve tamlayanın sonunda bulunan esreyi koruduğu ancak kimi durumda da aynı tamlamada esreyi yazmadığı görülmektedir. İncelediğimiz nüshanın müstensihisi, Arapça isim tamlamasının tamlayan unsuru olan muzâfin ileyh'in sonundaki esreyi çoğunlukla yazmış olmakla birlikte, bu esreyi yer yer kullanmamış olması, Türkçe metinlerde muzâfin ileyh'in sonundaki esrenin anlamını yavaş yavaş kaybetmeye başladığını da göstermektedir. Nüshada bu konudaki örnekler şöyledir:

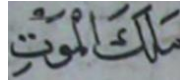
hacerü'l-esvedüñ (34a/9)

hacerü'l-esvedi (34a/15)

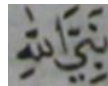
meleke'l-mevt (41b/7)

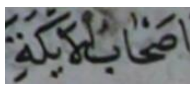
meleke'l-mevti (22a/4)

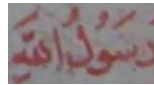
nebiyya'llâh (121a/15)

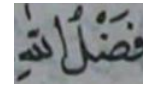
nebiyya'llâhi (121a/13)

aşhâbü'l-eyketi (73b/8)

resûlu'llâhi (56b/1)

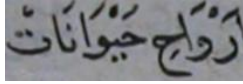

fazlu'llâhi (6a/8)

2.3. Farsça Yapılı Tamlamaların İmlası

Arapça yapılı tamlamalarda olduğu gibi Farsça yapılı tamlamalarda da Türkçenin aksine tamlayan unsur sonda, tamlanan unsur baştaadır. Farsçada isim ve sıfat

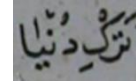
tamlamasını diğer kelime gruplarından ayıran, *izafet kesresi* adındaki morfolojik unsurdur (Develi, 2013: 153). İzafet kesresi, tamlanan sözcüğün son ünsüzünün esreli okunması şeklinde gerçekleşir ve tamlanan ünsüzle bitiyorsa yazıda gösterilmez. Ancak Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde izafet kesresi hem hareke ile hem de harf ile gösterilmiştir. İncelediğimiz nüshada da bu durum söz konusudur:

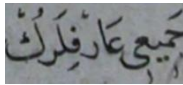
ervāh-ı hayvānāt (14a/5)

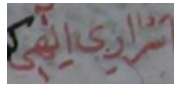
nūr-ı rabbi (77a/7)

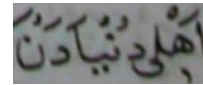
terk-i dünyā (83b/5)

cemī-i ‘ariflerüñ (2b/9)

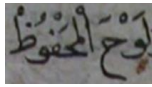

esrār-ı ilāhī (63b/3)

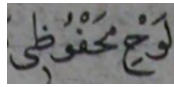

ehl-i dünyādan (116b/15)

Metinde nadiren aynı sözcüklerle hem Arapça yapılı hem de Farsça yapılı tamlama kurulduğu da görülmektedir:

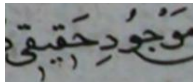

levḥe'l-maḥfūz (9a/2)

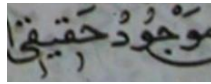

levḥ-i maḥfūzı (9a/1)

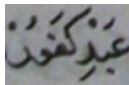
Nüshada müstensih, Arapça sözcüklerden oluşan bazı tamlamalarda Farsça izafet kesresi konusunda bocalama yaşamış ve kimi zaman izafet kesresi yerine /u/ yazmıştır. Bu kullanımlar çalışmamızın *Metin* bölümünde olduğu gibi muhafaza edilmiş ve *Dizin* bölümünde de uygun anlamlar verilmiştir. Bu konudaki bazı ikili kullanımlar şöyledir:

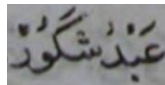
mevcūd-ı ḥaḳīkī (127b/10)

mevcūdu ḥaḳīkī (127b/10)

‘abd-i kefūr (27a/14)

‘abdü şekūr (27a/14)

2.4. Türkçe Sözcüklerin İmlası

Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesine geçiş dönemindeki Türkçe metinler yazılırken Arap harfleri kullanılmıştır. Ancak bu metinlerde kullanılan harfler ve karşılıkları sesler Arapça, Farsça ve Türkçede bütünüyle bulunmazlar. Harflerin bazıları bu dillerin hepsinde bulunmaz ve bazıları da yalnızca bir dile özel olarak üretilerek kullanılmıştır (Timurtaş, 2011: 18). İncelediğimiz metinde hem ünlülerin yazımında hem de ünsüzlerin yazımında Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinin genel özelliği olan imla ayrılıkları bulunmakta olup bu imla ayrılıkları Arap-Fars imlasının ve Uygur imlasının etkisiyle ortaya çıkmıştır.

2.4.1. Ünlülerin İmlası

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde genel Türk dilinin temel sekiz ünlüsü olan /a/, /ı/, /e/, /i/, /o/, /u/, /ö/, /ü/ ünlüleri ve kapalı /e/ ünlüsü görülür. Ancak kapalı /e/ ünlüsünün yazıda açık bir işareti bulunmamaktadır (Akar, 2018: 103). Arap alfabesi, özellikle ünlüler bakımından Türkçenin ses sistemini yazıda karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bu durum Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde, henüz kalıplaşmış bir imlanın da bulunmaması nedeniyle çeşitli imla ayrılıklarına neden olmuştur.

Eski Anadolu Türkçesi ve devamındaki metinlerde Türkçenin sekiz ünlü sesi olan /a/, /ı/, /e/, /i/, /o/, /u/, /ö/, /ü/ ünlülerini ve kapalı /e/ ünlüsünü yazıda karşılamak için Arap alfabesinde bulunan *elif* (ا), *güzel he* (ه), *ye* (ي), *vav* (و), *elif* ve *ye* (ا), *elif* ve *vav* (وا) işaretleri kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde bu işaretler kadar önemli olan bir diğer unsur harekelerin de kullanılmış olmasıdır. Metinlerdeki genel eğilim, hem harflerin hem de harekelerin bir arada kullanılması yönünde olmakla birlikte, ünlüler bazen yalnızca hareke ile gösterilmiştir. İncelediğimiz nüsha Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş döneminin devamı olan bir tarihte istinsah edilmiş olmakla birlikte, metnin tamamında harekelerin kullanıldığı, ünlülerin bazen hem harf hem hareke ile, bazen de yalnızca hareke ile gösterildiği görülmektedir.

2.4.1.1. /a/ Ünlüsünün İmlası

Nüshada /a/ ünlüsünün yazımı için sözcük başında, sözcük içinde ve sözcük sonunda ayrı biçimler kullanılmıştır.

Sözcük Başında

Müstensih /a/ ünlüsünü sözcük başında; üstünlü *elif* (أ), medli *elif* (ا), hem medli hem de üstünlü *elif* (أ), hem medli hem de çekmeli *elif* (ا) ve iki medli *elif* (ا) olmak üzere beş ayrı biçimde göstermiştir.

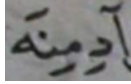
Medli Elif (ا) ile Yazımı

anı (4b/7)

atınũ (80/14)

adımına (53a/5)

ayırdum (66a/11)

anam (59b/8)

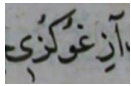
ağına (86b/5)

ayırdum (66a/11)

arı (112a/3)

azıgũñuzı (100b/8)

atıldı (51b/2)

atañ (107a/2)

at (105b/1)

arıdam (111a/12)

adını (28b/8)

aña (132b/4)

ay (50a/14)

Üstünlü Elif (İ) ile Yazımı

anlara (1b/5)

anuñ (1b/5)

ayıtdılar (4b/3)

andan (19a/4)

alurdı (10a/5)

acısı (39b/10)

aydur (19b/9)

ayıt (83a/9)

and (29b/5)

arqasından (34b/3)

açıldı (67a/7)

açlıkda (86a/2)

anasına (86a/9)

agaçdan (32a/14)

agızları (93a/15)

akçesin (111a/8)

ayağın (125a/3)

aça (125a/3)

Medli ve Üstünlü Elif (İ) ile Yazımı

ak (11b/4)

ad (84b/3)

ayda (27a/11)

aç (44a/7)

ay (43a/14)

at (25b/10)

Medli ve Çekmeli Elif (İ) ile Yazımı

adın (23a/15)

adum-ile (29a/10)

acı (23b/11)

atuñ (105b/4)

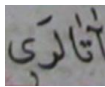
ata (25b/11)

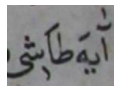
açuk (17a/3)

azıda (29b/5)

aruğ (63a/7)

ataları (83a/14)

aya taşu (15b/6)

İki Medli Elif (Ā) ile Yazımı

Metinde /a/ ünlüsünün sözcük başında en nadir gösterimlerinden biri iki medli *elif* (Ā) ile yapılan kullanımdır. Bu kullanıma az sayıda örnekte rastlanmıştır:

anı (21a/1)

al (40a/11)

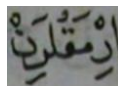
Sözcük İçinde

Nüşhada /a/ ünlüsü sözcük içinde üstün (◌◌) ve üstünlü *elif* (Ā) ile olmak üzere iki ayrı biçimde yazılmıştır.

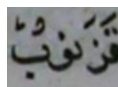
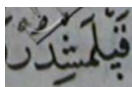
Üstün (◌◌) İle Yazımı

dağı (1b/10)

ırmağların (19b/2)

qaplamışdur (14b/10) qazanup (117b/5)

yatdı (24a/3)

yaratdum (25b/4)

yapışdı (25b/12)

qaçan (71b/6)

qarışdur (54b/10)

qaşandı (32a/12)

qarı (59a/14)

qarşu (126b/1)

Üstünlü Elif (İ) ile Yazımı

dağı (4a/13)

qan (23a/1)

qapu (20a/3)

qatdı (62a/15)

qar (77a/6)

qaşınıñ (24b/15)

kazdurdı (103a/10) ayaklu (125b/6)

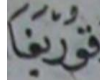
Sözcük Sonunda

Nüshada /a/ ünlüsü sözcük sonunda üstünlü *elif* (ا), üstünlü *he* (ه) ve sözcüğün son harfine getirilen bir üstün (◌◌) ile olmak üzere üç ayrı biçimde gösterilmiştir:

Üstünlü Elif (ا) ile Yazımı

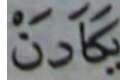
kara (20a/15)

kurbaga (79a/2)

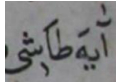

baña (61b/8)

yañadan (73b/13)

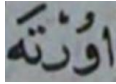
Üstünlü He (ه) ile Yazımı

aya taşı (15b/6)

soñra (34b/13)

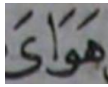

orta (57a/10)

ayva (72a/10)

Üstün (◌◌) ile Yazımı

havāya (4a/1)

loqmāna (128b/2)

2.4.1.2. /e/ Ünlüsünün İmlası

Sözcük Başında

Sözcük başında /e/ ünlüsü üstünlü *elif* (إ) ile gösterilmiştir:

esirge (28b/5)

etini (39b/11)

elli (41a/4)

esdi (54b/12)

er (108a/1)

eridi (130a/12)

Sözcük İçinde

Sözcük içinde /e/ ünlüsü üstün (َ) ve üstünlü *elif* (إ) ile gösterilmiştir:

Üstün (َ) İle Yazımı

giderür (39b/119)

üzerine (41a/6)

geldi (58b/5)

iderin (84b/15)

seversin (92/2)

geçem (112b/2)

Üstünlü Elif (إ) ile Yazımı

seksen (43a/9)

gidelüm (57a/8)

virmeyene (98a/3)

diyene (98a/3)

Sözcük Sonunda

Sözcük sonunda /e/ ünlüsü üstünlü *he* (ه) ve üstünlü *elif* (ئ) ile gösterilmiştir:

Üstünlü He (ه) ile Yazımı

eyle (58b/2)

yiye (60a/1)

gice (75b/12)

nice (91b/5)

işde (103a/6)

kişide (110b/5)

Üstünlü Elif (ئ) ile Yazımı

içmege (40a/5)

getürmege (58a/10)

eylese (83b/13)

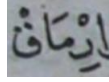
yüce-y-idi (126a/5)

2.4.1.3. /ı/ Ünlüsünün İmlası

Sözcük Başında

Sözcük başında /ı/ ünlüsü esreli *elif* (ل) ile yazılmıştır:

ırmağ (17a/7)

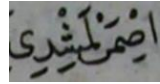
ıssıdan (50b/14)

ırak (74b/6)

ısra (91a/8)

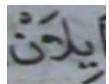
ışmarlamışdı (125b/3)

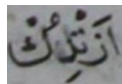
ısı (125b/6)

Sözcük İçinde

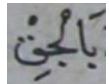
Sözcük içinde /ı/ ünlüsü genellikle esre (◌ِ) ile gösterilirken seyrek olarak esreli *ye* (ي) ile de yazılmıştır:

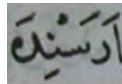
yılan (27a/9)

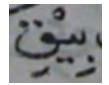
azıtduñ (27a/13)

balçık (44a/9)

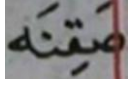
arasında (42a/5)

bıyık (55a/12)

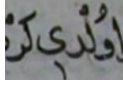

yıl (67b/2)

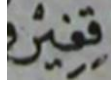

şakına (97a/8)

Esreli Ye (ي) ile Yazımı

oldılar (45b/4)

kıgır (73a/11)

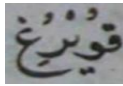

kış (77b/3)

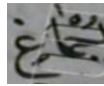
Sözcük Sonunda

Sözcük sonunda /ı/ ünlüsü esre (◌ِ) ve esreli ye (ي) ile yazılmıştır.

Esre (◌ِ) ile Yazımı

kuyruğı (15a/10)

uçmağı (19b/8)

altı (42b/1)

nūrı (25a/1)

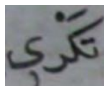
Esreli Ye (ي) ile Yazımı

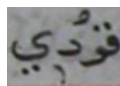
qarı (59a/14)

arı (90b/14)

tkarı (59a/14)

qawdı (90b/14)

tañrı (104a/3)

ğodı (120a/6)

2.4.1.4. /i/ Ünlüsünün İmlası

Sözcük Başında

/i/ ünlüsü sözcük başında genellikle esreli *elif* (ل) ile kullanılmış olmakla birlikte, metinde seyrek olarak esreli hemze (ء) ile ve çok seyrek olarak da esreli *elif* ve *ye* (اي) ile gösterilmiştir.

Esreli Elif (ل) ile Yazımı

işbu (26b/9)

ilerü (32a/11)

içerü (65a/7)

incedür (101a/7)

Esreli Hemze (ء) ile Yazımı

'ise (6b/14)

'ile (13b/6)

'idi (13a/9)

Esreli Elif ve Ye ile (اي) Yazımı

idi (16a/3)

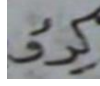
ise (54a/11)

Sözcük İçinde

Esre (◌) ile Yazımı

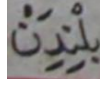
girdi (26b/6)

girü (27a/12)

yidüm (32a/14)

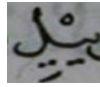

bilinden (83a/14)

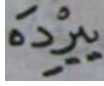
Esreli Ye (ي) ile Yazımı

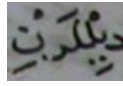
yile (14b/2)

yil (125b/6)

yirde (23a/10)

dillerin (88a/2)

Sözcük Sonunda

Nüshada /i/ ünlüsü sözcük sonunda esreli ye (ي) ve esre (ِ) ile gösterilmiştir.

Esreli Ye (ي) ile Yazımı

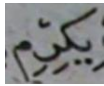

elli (104a/7)

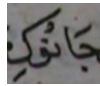

yi (108b/13)

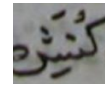
Esre (ِ) ile Yazımı

yigirmi (25a/3)

cānuñı (56b/2)

güneşi (95a/14)

2.4.1.5. /o/ Ünlüsünün İmlası

Nüshada /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlülerinin ayırt edilmesi için ayrı bir işaret bulunmamaktadır.

Sözcük Başında

Nüshada /o/ ünlüsü sözcük başında *elif*, *vav* ve ötre (ؤ) ve ötreli *elif* (ؤ) ile yazılmıştır.

Elif, Vav ve Ötre (ؤ) ile Yazımı

odı (50b/10)

ot (63a/7)

on (79b/15)

oksuz (102a/7)

Ötreli Elif (ؤ) ile Yazımı

oturdu (25b/7)

omuzları (15b/10)

otuz (48a/5)

Sözcük İçinde

Nüshada /o/ ünlüsü sözcük içinde *vav* ve ötre (ؤ) ile ve yalnızca ötre (ؤ) ile gösterilmiştir.

Vav ve Ötre (ؤ) ile Yazımı

şordı (22b/5)

tonın (90a/13)

yok (94a/6)

tokıyalar (125b/13)

Ötre (ؤ) ile Yazımı

doğundi (14b/3)

tokuz (38a/12)

çok (64a/5)

toymazsın (97a/13)

boğazla (57a/2)

doğunmaya (57a/11)

doğduğına (48a/4)

2.4.1.6. /ö/ Ünlüsünün İmlası

Sözcük Başında

Nüshada /ö/ ünlüsü sözcük başında *elif*, *vav* ve ötre (ؤ) ile ve ötreli *elif* (ؤ) ile yazılmıştır.

Elif, Vav ve Ötre (ؤ) ile Yazımı

öñ (22b/9)

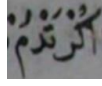
özüne (29a/15)

öylen (123a/4)

Ötreli Elif (ؤ) İle Yazımı

öküz (16a/1)

öğrettim (28b/3)

öndin (53a/4)

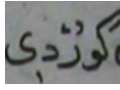

öldi (68a/1)

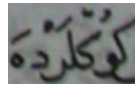
Sözcük İçinde

Nüshada /ö/ ünlüsü sözcük içinde *vav* ve ötre (ﺝ) ile ve yalnızca ötre (ﻮ) ile gösterilmiştir.

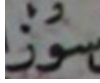
Vav ve Ötre (ﺝ) ile Yazımı

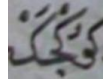
gördi (33b/1)

göklerde (84b/13)

söz (128b/3)

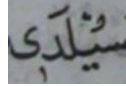

gökçek (131a/11)

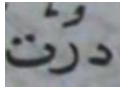
Ötre (ﻮ) ile Yazımı

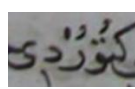
söyündürüyün (50b/10)

söyledi (85a/10)

dört (88a/7)

götürdi (82a/14)

2.4.1.7. /u/ Ünlüsünün İmlası

Sözcük Başında

Nüshada /u/ ünlüsü sözcük başında *elif*, *vav* ve ötre (ﺝ) ile ve ötreli *elif* (ﻮ) ile gösterilmiştir.

Elif, Vav ve Ötre (ؤ) ile Yazımı

uçarlar (13a/7)

uyanına (25b/12)

uyandı (26a/1)

ururdu (41a/3)

uzını (71a/1)

uşda (80a/4)

Ötreli Elif (ئ) İle Yazımı

uyku (25b/14)

uzaq (101a/6)

utana (118a/15)

Sözcük İçinde

Nüshada /u/ ünlüsü sözcük içinde *vav* ve ötre (ؤ) ile ve yalnızca ötre (ؤ) ile gösterilmiştir.

Vav ve Ötre (ؤ) ile Yazımı

yuñ (23b/8)

suçların (34b/10)

buldı (37b/1)

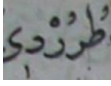
tursun (42a/12)

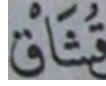

yağmur (103a/3)

Ötre (ؤ) ile Yazımı

tururdu (12a/2)

kuşak (25a/7)

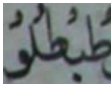
sovuğ (72a/7)

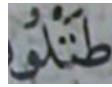
tutmak (121b/14)

Sözcük Sonunda

Sözcük sonunda /u/ ünlüsü *vav* ve ötre (ؤ) ile gösterilmiştir:

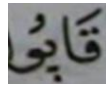
toptolu (40b/3)

tatlu (72a/7)

yatsu (87b/2)

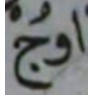
kapu (114b/8)

2.4.1.8. /ü/ Ünlüsünün İmlası

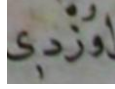
Sözcük Başında

Nüşhada /ü/ ünlüsü sözcük başında *elif*, *vav* ve ötre (ؤ) ile ve ötreli *elif* (أ) ile yazılmıştır.

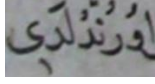
Elif, Vav ve Ötre (ؤ) ile Yazımı

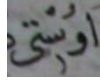
üç (23b/8)

üzdi (90b14)

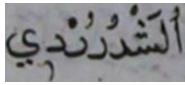

üründüledi (86a/12)

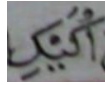

üsti (121a/1)

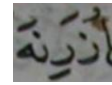
Ötreli Elif (اُ) İle Yazımı

üleşdürürdi (11a/9)

ügeyik (119b/15)

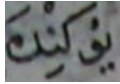

üzerine (121a/1)

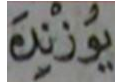
Sözcük İçinde

Nüshada /ü/ ünlüsü sözcük içinde *vav* ve ötre (اُ) ile ve yalnızca ötre (اُ) ile gösterilmiştir.

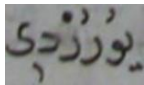
Vav ve Ötre (اُ) İle Yazımı

yüñinde (12a/1)

yüzinde (25b/1)

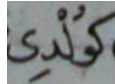
yürürdi (44a/15)

büyük (62a/5)

bölük (52a/8)

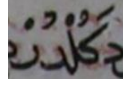

gülđi (59a/14)

Ötre (اُ) İle Yazımı

üzüm (25b/3)

degüldür (56b/3)

ölüm (70b/1)

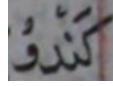
bizüm (119b/2)

Sözcük Sonunda

Sözcük sonunda /ü/ ünlüsü *vav* ve ötre (ج) ile gösterilmiştir:

ölü (54b/6)

kendü (66b/5)

gizlü (71a/8)

eyü (79a/5)

2.4.2. Ünsüzlerin İmlası

Nüshada ünsüzlerin yazımında Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinin genelinde görülen bazı özel durumlar söz konusudur. Türkçe sözcüklerde özellikle /ç/ ve /p/ ünsüzlerinin yazımında düzensizlik görülmektedir. XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde istinsah edilen nüshada bu ünsüzler bazen /b/ (ب) ve /c/ (ج) ile bazen de /p/ (پ) ve /ç/ (چ) ile gösterilmiştir. Aynı zamanda Türkçe sözcüklerde /t/, /t̃/ (ت), (ط) ve /s/, /ş/, (س), (ص) ünsüzlerinin kullanımında da düzensizlik söz konusudur.

2.4.2.1. /ç/ Ünsüzünün İmlası

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde /ç/ (چ) ünsüzü hem /ç/ (چ) hem de /c/ (ج) ile gösterilmiştir. İncelediğimiz nüshada da her iki kullanım bulunmaktadır. Müstensihin kimi zaman aynı sözcükleri de iki ayrı işaretle yazdığı görülmektedir. Nüshada bu ünsüzün yazımıyla ilgili bazı örnekler şöyledir:

üç (9b/4)

üç (82a/15)

içdi (27b/11)

içürdi (40a/15)

varınca (47a/12)

çıkınca (130a/10)

nice (55a/8)

niçe (95a/7)

bıçak (57b/5)

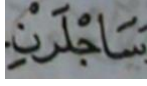
bıçak (57b/3)

girçek (59a/1)

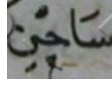
girçekler (132a/15)

çoç (65b/7)

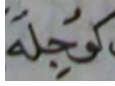
çoçı (58a/4)

saçların (107a/9)

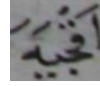
saçın (70a/9)

güç-ile (24a/11)

aç (44a/7)

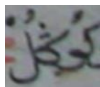
ağçeye (60b/13)

ağaç (70a/9)

2.4.2.2. /ñ/ Ünsüzünün İmlası

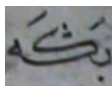
Köktürk yazısında /ñ/ sesini karşılayan özel bir işaret bulunmaktadır. Uygur alfabesinde /n/ ve /g/ işaretlerinin birleştirilmesiyle /ng/ biçiminde gösterilmeye devam eden bu ses, Arap harfleriyle yazılmış Karahanlı Türkçesi metinlerinde Uygur geleneğine bağlı olarak *nun* ve *kef*'in birleştirilmesiyle yazılmış, Harezm/Altınordu ve Çağatay Türkçesi metinlerinde de bu imlaya sadık kalınmıştır. Eski Anadolu Türkçesi döneminin ilk metinlerinde de bu yazım tercih edilmiştir. /ñ/ sesi XIII. yüzyıldan itibaren *kef* üzerine üç nokta konularak karşılanmıştır. XVI. yüzyıldan sonra bu sesin yalnızca *kef* ile karşılandığı da görülmektedir (Akar, 2018: 94-95). XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde istinsah edilmiş metnimizde /ñ/ sesi hem *kef* (ك) ile hem de üç noktalı *kef* (كٓ) ile gösterilmiştir. Türk diline özgü bir ses olup Arapça ve Farsçada bulunmayan *sağır kef* (كٓ) (Timurtaş, 2011: 19) işareti, incelediğimiz nüshada birçok defa kullanılmıştır. Metinde /ñ/ sesinin gösterilmesi konusunda bazı örnekler şöyledir:

gönül (6b/12)

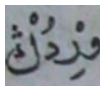
gönül (71b/4)

baña (7a/3)

baña (31b/1)

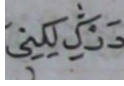
virdün (29a/5)

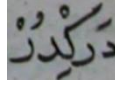
virdüñ (79a/5)

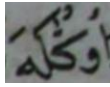
biñ (48a/4)

biñ (52a/4)

deriñligini (88a/6)

deriñ (100b/9)

öñüne (88b/3)

öñlerine (92b/9)

aña (92a/4)

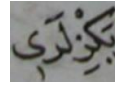
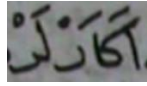
aña (92a/4)

anuñ (94a/2)

anuñ (132b/5)

deñiz (74a/5)

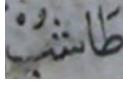
añarlar (88a/2)

beñizleri (93a/13)

tañrıdan (94a/10)

2.4.2.3. /p/ Ünsüzünün İmlası

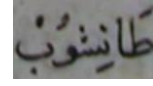
Metinde /p/ ünsüzü Farsça sözcüklerde /b/ (ب) ile değil /p/ (پ) ile yazılmıştır. Ancak Türkçe sözcüklerde özellikle -(U)p ulaç eki metnin genelinde /b/ (ب) ile yazılmış olup çok seyrek olarak /p/ (پ)'nin kullanıldığı da tespit edilmiştir. Çalışmamızın *Metin* bölümünde -(U)p ulaç eki /b/ (ب) ile yazılsa dahi /p/ olarak işaretlenmiştir. Metinde /p/ (پ)'nin yazımı konusunda bazı örnekler şöyledir:

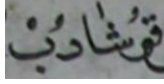
taşup (3a/11)

bulup (5a/1)

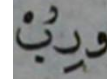
tanışup (38b/15)

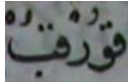
kuşadup (12a/2)

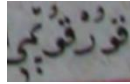
gelüp (122a/12)

virüp (126b/4)

korqup (17b/1)

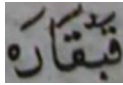
korqup-mı (105b/15)

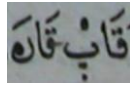
olup (65a/4)

olup (40b/14)

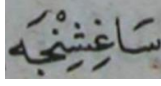
kapqara (69b/10)

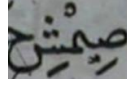
kapqara (52b/12)

2.4.2.4. /s/ Ünsüzünün İmlası

Uygur alfabesinde söz başında /s/ sesi tek harfle karşılanmıştır. Orta Türkçe döneminde yazılan Arap harfli eserlerde Uygur yazım geleneğinin etkisiyle Türkçe metinlerdeki söz başında /s/ sesi *sin* (س) ile yazılmıştır. XVI. yüzyıldan sonra klasikleşmeye başlayan Osmanlı imlasında söz başında kalın sıradan ünlü taşıyan /s/ler *sad* (ص) ile, ince sıradan ünlü taşıyan sözcüklerdeki /s/ler *sin* (س) ile yazılmaya başlanmıştır (Akar, 2018: 94). İncelediğimiz metinde /s/'nin yazımı konusunda da sabit bir tutum görülememektedir. Müstensih Uygur imlasının etkisiyle kimi zaman kalın sıradan ünlü barından sözcükleri *sin* (س) ile yazmış kimi zaman da Arap-Fars imlasının etkisiyle *sad* (ص) ile işaretlemeyi tercih etmiştir. Bu konuda metinde yer alan bazı örnekler şöyledir:

sağışınca (12a/11)

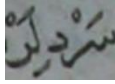
şımış (34b/5)

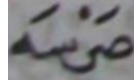
sağ (13b/4)

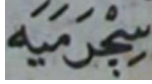
şag (33b/14)

sardılar (40b/2)

şarsa (111a/13)

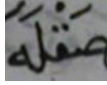
sıçramaya (57a/11)

sınuğ (58b/14)

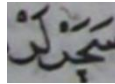
sıkar (62b/5)

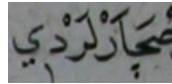
şakla (87b/5)

şakla (69a/13)

şaçarlar (111a/1)

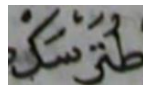
şaçarlardı (126b/2)

2.4.2.5. /t/ Ünsüzünün İmlası

Metinde /t/ ünsüzünün yazımında da imla ayrılıkları görülmektedir. Kalın sıradan sözcüklerde bazen *ti* (ط) bazen *t* (ت) harfi kullanılmıştır. Nüshada /t/ ünsüzünün yazımıyla ilgili örnekler şöyledir:

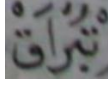

katırlar (15a/10)

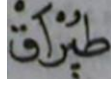

tutarsañ (75b/12)

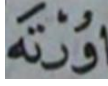

toprak (21a/15)

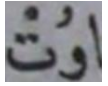
toprak (23b/10)

orta (57a/10)

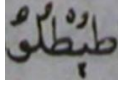
balta (57a/10)

ot (63a/7)

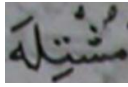
tut (75b/12)

topolu (78a/12)

tamarin (14b/6)

muştıla (115a/2)

tañrı (55b/2)

2.4.2.6. /k/ Ünsüzünün İmlası

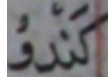
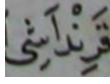
/k/ ünsüzü ince sıradan ünlülerin yanında *kef* (ك) ile, kalın sıradan ünlülerin yanında *kaf* (ق) ile yazılmıştır. Ancak *peygāber*, *‘ālim*, *‘aceb* gibi alıntı sözcüklerden sonra gelen bazı Türkçe eklerde bulunan /k/ ünsüzünün günümüzdeki kullanımlarından farklı yazıldığı görülmüştür. Müstensihin bu sözcükleri; *paygābarlık*, *‘ālımlık*, *‘acabrağı* gibi kullandığı düşünülse de bu gibi alıntı sözcükler çalışmamızda özgün imlalarıyla gösterilmiştir. Metinde /k/ ünsüzünün yazımıyla ilgili bazı örnekler şöyledir:

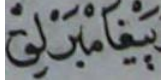
çarınca (33b/14)

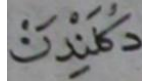
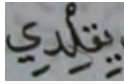
kiçi (121b/1)

qarındaşı (37b/14) kendü (66b/5)

peygamberlik (46b/10) 'ālimlık-mı (119a/2)

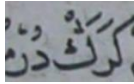
yıkıldı (122a/9) dükelinden (126a/4)

2.4.2.7. /g/ Ünsüzünün İmlası

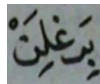
/g/ ünsüzü kalın sıradan ünlülerin yanında /ğ/ (غ) ile, ince sıradan ünlülerin yanında *kef* (ك) ve sağır *kef* işareti (كٓ) ile gösterilmiştir. Metinde /g/ ünsüzünün yazımıyla ilgili en önemli hususlardan biri, gerek Türkçe sözcüklerde gerek alıntı sözcüklerde /g/ ünsüzü için *sağır kef* işareti olan (كٓ) işaretinin de bazen kullanılmış olmasıdır. Metinde /g/ ünsüzünün yazımıyla ilgili bazı örnekler şöyledir:

yig (31a/13) yig (94a/6)

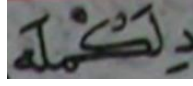
geregdür (40a/6) gög (16b/7)

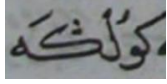
uçmağı (42a/1) bırağılan (55b/4)

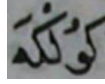
dilegi (82a/6)

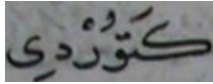
dilegümle (91b/1)

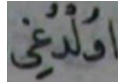
gölge (85a/11)

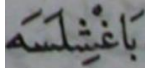
gölge (107a/5)

getürdi (111a/2)

olduğı (41b/1)

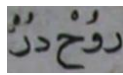
bağışla (111b/11)

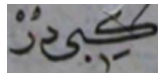
olğıl (111a/9)

2.5. Eklerin Tabandan Ayrı Yazılması

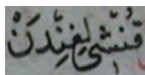
Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde Eski Uygur imlasının bir etkisi olarak ekler bazen sözcük tabanından ayrı yazılmışlardır (Mansuroğlu, 1998: 249). İncelediğimiz Pertev Paşa nüshasında da bu imla özelliğinin sürdürüldüğü, eklerin bazen sözcük tabanından ayrı yazıldığı görülmektedir. Nüshada konuyla ilgili bazı örnekler şöyledir:

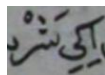
rūḥdur (14a/2)

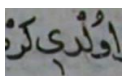
gibidür (14a/10)

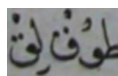
ḳoṣılığında (27b/4)

ikişer (43b/7)

oldılar (45b/4)

toḳlık (99a/13)

2.6. Türkçe Sözcüklerde Şedde Kullanımı

Arapçada hareke sisteminin bir unsuru olan şedde, iki sesi temsil eden harfin üzerinde kullanılmaktadır. Şedde, Arap imlasının bir etkisi olarak Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde de kullanılmıştır (Gülsevin, Boz, 2013: 23). İncelediğimiz nüshada da Türkçe sözcüklerde şeddenin kullanıldığı görülmektedir:

aşşı (7a/13)

ıssı (33a/10)

elli (41a/4)

2.7. Bitişik ve Ayrı Yazılan Bazı Sözcük ve Eklerin İmlası

Çalışmamızın *İmla Özellikleri* bölümünde buraya kadar Arapça - Farsça sözcüklerde ve Türkçe ünlü ve ünsüzlerin yazımında bazı ikili kullanımlar, Uygur imlasının ve Arap-Fars imlalarının etkisi ve genel imla özellikleri ele alınmıştır. Bu bölümde ise yalnızca bazı sözcüklerdeki imla ayrılıkları ve özellikleri ele alınacaktır.

Envârü'l-Âşıkîn XV. yüzyılda, Eski Anadolu Türkçesinin son dönemi veya Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi olarak adlandırılan bir dönemde telif edilmesine rağmen, istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshası XVI. yüzyılda, Osmanlı Türkçesine geçiş döneminin devamı olan bir tarihte istinsah edilmiştir. Ancak Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış veya istinsah edilmiş metinlerin barındırdığı özelliklerin çoğunu barındırmaktadır. Metnin istinsah edildiği dönemde henüz kalıplaşmış bir imla olmaması nedeniyle, sözcüklerin bitişik veya ayrı yazılması yönünde çok sayıda imla tutarsızlığı da görülmektedir.

2.7.1. Ne Sözcüğünün İmlası

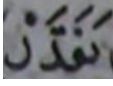
Metinde *ne* sözcüğü kendisinden sonra gelen bazı sözcüklerle her zaman zaman bitişik, bazı sözcüklerle de kimi bitişik kimi zaman ayrı yazılmıştır. Metinde bu konudaki bazı örnekler şöyledir:

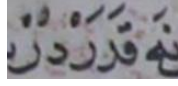
ne-kim (8a/8)

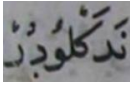
ne-ile (128b/2)

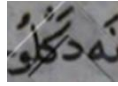
ne-kaḍar (71a/2)

ne kaḍardur (71a/6)

ne-deñlūdūr (71a/6)

ne deñlü (69a/6)

Metinde *ne-y-içün* (*ne + içün*) sözcüğü her zaman bitişik olarak yazılmıştır:

ne-y-içün (26a/4)

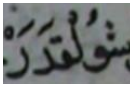
ne-y-içün (58b/2)

ne-y-içün (73a/4)

2.7.2. Kadar Sözcüğünün İmlası

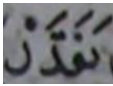
Metinde *kadar* sözcüğü *ne* ve *şol* sözcükleriyle hem bitişik olarak hem de ayrı olarak yazılmıştır:

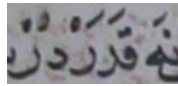
şol-kaḍar (46b/3)

şol kaḍar (72b/7)

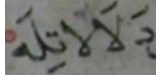
ne-kaḍar (71a/2)

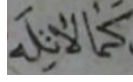
ne kaḍardur (71a/6)

2.7.3. İle Bağlacının İmlası

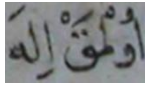
Metinde *ile* bağlacı, kimi zaman sözcüklerle bitişik olarak kimi zaman da sözcüklerden ayrı olarak yazılmıştır. Ayrıca sözcüğün yazımında bazen hemzenin de kullanılmış olması önemli bir detay olarak göze çarpmaktadır. Metinde *ile* sözcüğünün yazımıyla ilgili bazı örnekler şöyledir:

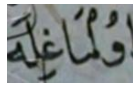
delālāt-ile (1b/2)

kemālāt-ile (1b/3)

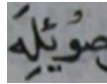
olmağ ile (5b/10)

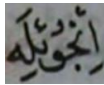
olmağ-ile (13b/7)

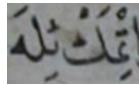
el-' ile (18a/1)

şu-y-' ile (76a/5)

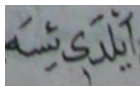
incü ' ile (81b/3)

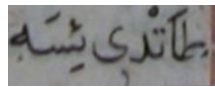
itmek ' ile (7a/5)

2.7.4. İ- Cevher Fiilinin (*idi, imiş, ise, iken*) İmlası

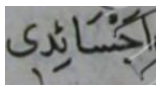
i- cevher fiili metinde bazen sözcükten ayrı, bazen de sözcüğe bitişik olarak yazılmıştır. Ayrıca *-i* cevher fiilinin yazımında bazen hemze de kullanılmıştır:

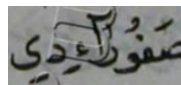
eyledi 'ise (6b/14)

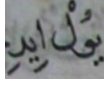
tıtdı ise (7a/15)

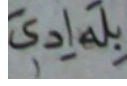
açşa 'idi (13a/9)

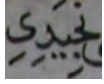
şāfūrā-'idi (76b/8)

yol idi (16a/3)

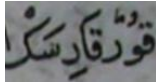
bile idi (20b/13)

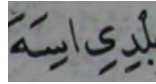
nice-y-idi (69b/1)

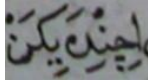
şatar-idi (122a/4)

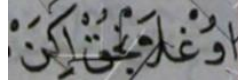
korçar-iseñ (87b/2)

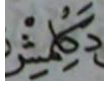
bildi ise (100b/4)

içinde-y-iken(121b/13)

oğlancuğ iken (107a/10)

degül-imiş (127b/9)

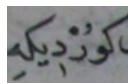
ağaç imiş (77a/7)

2.7.5. Ki ve Kim Bağlaçlarının İmlası

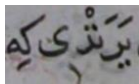
Metinde *ki* ve *kim* bağlaçları bazen sözcükten ayrı olarak, bazen de sözcüğe bitişik olarak yazılmışlardır:

kişiyem ki (8b/7)

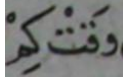
gördi-ki (26a/1)

yaratdı ki (18a/10)

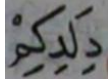
oldı-ki (22a/13)

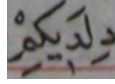
vaqt kim (34b/1)

qaṭan-kim (34b/7)

diledi kim (53b/3)

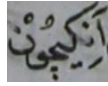
diledi-kim (60a/15)

2.7.6. İçün ve Çün Edatlarının İmlası

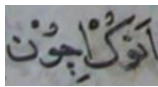
Metinde Türkçe *içün* ve Farsça *çün* edatlarının hem sözcüğe bitişik olarak hem de sözcükten ayrı olarak yazılışına rastlamak mümkün olup *ne-y-içün* (*ne* + *içün*) sözcükleri daima, *anıñ-içün* sözcükleri ise neredeyse her zaman bitişik olarak yazılmıştır. Çalışmamızın *Metin* bölümünde, sözcüklerle bitişik olarak yazılan *çün* ve *içün* edatları daima bir çizgiyle "-" yazılmıştır. Metinde *içün* ve *çün* edatlarının kullanımıyla ilgili bazı örnekler şöyledir:

ne-y-içün (27a/10)

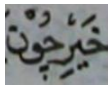
anıñ-içün (34a/11)

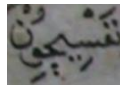
anuñ içün (92a/13)

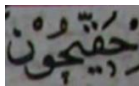
anıñ-üçün (82a/4)

hayr-içün (91b/10)

nefsi-y-içün (106a/3)

haqqı-çün (114b/1)

çün (119a/5)

2.8. Türkçe Sözcüklerde Hemzenin İmlası

Metnimiz, hemzenin Türkçe sözcük ve eklerde kullanılması bakımından da imla için ayrı bir değer taşımaktadır. Müstensih, hemzeyi Arapça sözcüklerde özgün imlasıyla kullandığı gibi, hemzeye Türkçe sözcük ve eklerde de çeşitli görevler yüklemiş ve çeşitli imlalar ile yazmıştır.

Türkçe sözcüklerde kullanılan hemzenin metinlerde gösterilmesi konusunda araştırmacıların çeşitli görüş ve tutumları vardır. Hemzenin transkripsiyon sistemine uygun olarak aktarılmasında tutarsızlıklar görülmektedir (Tokatlı, 2008: 611). Bazı çalışmalarda, Türkçe sözcük ve eklerde kullanılan hemzenin yazıda gösterilmesinin doğru olmadığı savunulsa da (Tokatlı, 2009: IX), biz, Türkçe sözcüklerde yazılan hemzeyi *Metin* bölümünde işaretlemeyi tercih ettik. Bu tutumu, hemzenin Arapçadaki fonetik değerini bu kullanımlarda da taşıdığı şeklindeki yanlış bir iddiayla değil, sadece yazıda kullanılan bir işaret olarak aynı konuda çalışan araştırmacıların hemzeli sözcükleri kolaylıkla seçebilmeleri adına tercih ettik. Metnimizdeki Türkçe sözcüklerde hemze şu görevlerde kullanılmıştır:

1. Arap harflerinden *ye* ve *hâ-i resmîye* ile biten sözcüklerden sonra belirtme durum eki bazen hemze ile gösterilir. Ancak bu durum fonetik bir esasa dayanmayıp imlayı ilgilendirir (Gülsevin, 2011: 33). Metnimizde de müstensih belirtme durum ekini yazarken bazen hemzeyi kullanmıştır. Hemze +(y)I belirtme durum eki için olan kullanımında, genel görüşün aksine /ı/ veya /i/ sesini değil, koruyucu ünsüz olan /y/ sesini karşılamaktadır (Avşar, 2008: 92). Bazı örneklerde normalde /y/ sesi için sözcük içinde bırakılan dışın altına *ye* (ي) harfinin noktalarının işaretlenmeyerek dışın üstüne hemze (ء) konulması bu görüşümüzü desteklemektedir:

yazu'yı (21a/9)

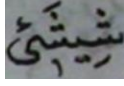
nesne'yi (87b/5)

şu'yı (80a/1)

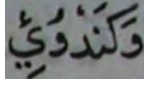
tamu'yı (88b/2)

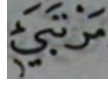
şāşe'yi (85b/4)

kimse'yi (89a/8)

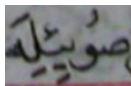
kendü'yi (94b/3)

mertebe'yi (128b/2)

Hemzenin bu kullanımda /ı/ veya /i/'yi değil /y/ sesini karşıladığının kanıtlarından biri de özgün imlalarında iç sesinde hemze bulunan bazı sözcüklerin yazımlarıyla ilgilidir. Arap harfli Türkçe metinlerde, iç sesinde hemze bulunan Arapça sözcüklerde (*zā'il*, *gā'ib*, *cā'iz* vb.) bazen hemze yerine *ye* (ي) yazıldığı (*zāyil*, *cāyiz*, *gāyib* vb.) görülür (Ünver, 2008: 27). Bizce müstensihler, Türkçenin ses sistemine uygun olarak Arapça sözcüklerin iç sesinde bazen *ye* (ي) ile değiştirdikleri hemzeyi, bu mantıkla hareket ederek /y/ sesi olarak kabul edip Türkçe sözcük ve eklerin yazımında da zaman zaman /y/ sesini göstermek için kullanmışlardır.

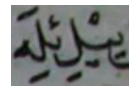
2. Metnimiz, hemzenin belirtme durum ekinde /ı/ veya /i/ sesini değil, /y/ koruyucu ünsüzünü karşıladığını ispat eden örnekler barındırdığı gibi, hemzenin belirtme durum eki dışında da kullanıldığı, üstelik bu kullanımlarda /i/ sesini karşıladığını gösteren örnekler de barındırmaktadır. Metinde hemze, *ile* bağlacında ve *i-*cevher fiilinin çekimlerinden olan *idi* ve *ise* sözcüklerinde /i/ sesini karşılamaktadır:

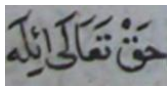
şuyı-'ile (23b/15)

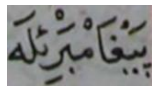
ādem 'ile (40b/8)

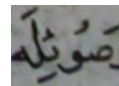
yil 'ile (40b/2)

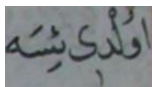
haqq te'ālā 'ile (81a/2)

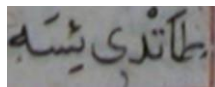
peygāmber 'ile (86a/12)

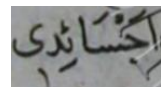
şu 'ile (96b/10)

oldı 'ise (7b/4)

tatdı ise (7a/15)

açsa 'idi (13a/9)

3. METİN

[1b]

(1) **kitāb-ı envāri'l-‘āşīkīn**¹

(2) el-ḥamdü li'llāhi ol pādīşāha kim kendünün zātını ve şifātını ve ef'ālını tevḥīd (3) eyledi efḍal-i delālāt-ile ve kendü'yi tefrīd eyledi cūdu² ve celāl ve cemāl (4) ve kemāl ve ekmel-i kemālāt-ile ve kenz-i maḥfī idi diledi-kim biline eşmel-i ḥafıyyāt-ile (5) pes ḥalkı yarattı ve anlara bilişlik virdi ecmel-i celiyyāt-ile ve anuñ vaḥdāniyyetine (6) delāyıldür eşbāḥu³ ve ervāḥ 'uḳūl⁴ ve nüfūs şerāyi⁵ ve ḥakāyık aḥsen-i zuhūrāt-ile (7) tā kim tamām luṭfinuñ rahmeti 'ālemlere ulaşa müntehā-yı kerāmāt-ile ve kendünün (8) kemālātın göre merātib-i yaḳīnde muḳtezā-yı maḳāmāt-ile ve minnet ol pādīşāha (9) kim **muḥammed-i muştafānuñ** üzerine meşāniye'l-kitāb indürdi tā kim 'ālemlere (10) nezīr ve beşīr olsun için efşāḥ-ı 'ibārāt-ile ve daḥı beyān-ı bedī' ma'ānīsini (11) aña inzāl itdi hidāyet itmek için evzāḥ-ı işārāt-ile tā bunları hidāyet (12) eyleye ḳuds-i zātuñ sürādīkātına a'lā-yı müşāhedāt-ile ve anları irşād eyleye (13) şifāt-ı meclāsınuñ⁶ bāriḳātına aḳşā-yı mücāhedāt-ile ve aña 'ulūm-ı ḡaybiyyeden vaḥiy

[2a]

(1) eyledi izḥār-ı mu'cizāt-ile ve inse ve cinne da'vete viribidi rahmet itmek için (2) ol daḥı ḥalkı allāhu te'ālāya da'vet eyledi a'zam-ı hidāyāt-ile ve daḥı ḥaḳ te'ālā (3) diledi-kim anı tafşīl eyleye ḳulları üzerine 'araşāt-ı celālden cemālını keşf itmek (4) için eclā-yı tecelliyāt-ile ve ḳullarına cennāt-ı 'adni ebedī eyledi na'īm-i ravzāt-ile (5) ve mü'minleri lezzāt içinde muḥalled eyledi aṭyeb-i ṭayyibāt-ile pes bizüm mevtümüz ḥayāt- (6) -dur v[uşla]tumuz şalātdur ve resüle şalavātdur eşref-i şalavāt-ile ve anuñ (7) āline ve aşḥābına bile olsun ekrem-i taḥıyyāt-ile ammā ba'du ḥaḳ te'ālā evvel ki (8) rüḥ-ı a'zamı ve sırr-ı eḥadiyyet-i **muḥammed-i muştafā'yı** yarattı bir cevher zāhir itdi 'ālem-i (9) ceberūtda ve melekūtda ve andan şoñra ervāḥ-ı kāmile'yi ve nüfusu

¹ Eser adının *kitābu envāri'l-‘āşīkīn* olarak yazılması gerekirken müstensih *kitāb-ı envāri'l-‘āşīkīn* yazmıştır.

² Sözcüğün *cūd* olarak yazılması gerekirken müstensih *cūdu* yazmıştır.

³ Sözcüğün *eşbāḥ* olarak yazılması gerekirken müstensih *eşbāḥu* yazmıştır.

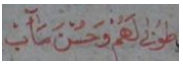
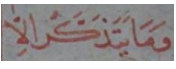

⁴ Metinde: *ervāḥ-ı 'uḳūl*

⁵ Metinde: *nüfūsu şerāyi'*

⁶ Metinde: *müclāsınuñ*

fāzıla'yı⁷ yarattı (10) anları da'vet eyledi vahy-i sırr-ı sübhān-ile gayb-ı haḳāyıkı feyz itmek için (11) andan sonra vahiy eyledi haḳāyık-ı⁸ mümkinātı seyr itmekle tā kim suver-i kāyinātı (12) zāhir olsun için andan sonra cemālu'llāhı müşāhede itmege da'vet eyledi (13) eyle olsa anlar daḳı ol maḳāma irişdiler ki 'ulemā' ve hūkemā' oldılar ve ayıtdı- (14) -lar **allāhu ve lā sivāhu**⁹ andan sonra haḳ te'ālā anlarıñ bedenlerin tūr kıldı ve rūhların (15) kitāb-ı meřtūr kıldı ve nefslerin rakḳ-ı menřtūr kıldı ve gönüllerin beyte-

[2b]

(1) -'l-ma'mūr kıldı ve 'aḳılların saḳfe'l-merfū' kıldı ve 'ilimlerin baḳre'l-mescūr¹⁰ kıldı andan (2) sonra bunlara zātınıñ haḳīḳatinden keřf eyledi ve bunları fānī idüp (3) ve hicābların giderüp ve bāḳī itdi ¹¹   (4) ¹² pes anlara dünyāda ve āḳiretde kemāl-i a'lā ḫāşıl oldı ve bu a'lā kemāl (5) kim var ve daḳı her nesne-kim iki 'ālemde zāhir ve bāḳın oldı **muḫammed-i muřtafā** (6) sebebi-y-'ile ḫāşıl oldı řalavātu'llāhı 'aleyhi ve selāmuḳu **sebeb-i te'lif-i kitāb** (7) evvel budur kim bilgil kim işbu kitāb-ı 'azīmi ve ḫiṭāb-ı kerīmi cem' ve tercüme (8) eyleyen **yazıcı ođlu aḫmed-i bī-cāndur** haḳ sübhāneḳu ve te'ālā aña raḳmet eylesün ki (9) işbu kitābı cem' eyledi řunuñ üzerine ki cemī'-i 'āriflerüñ ḡāyetidür ve vāşıl- (10) -larıñ nihāyetidür el-ḫamdü li'llāhı ki işbu kitābı gelibolıda tamām oldı **muḫammed-i muřtafā**- (11) -nuñ a'lā devletinde ilāhī anı 'ālemlere raḳmet kılduñ anuñ kemāli haḳḳı-y-içün beni anuñ (12) řefā'atinden maḳrūm kıılma ve beni anuñ na'lini tozına bađıřlaya¹³ ve daḳı cemī'-i ehl-i (13) īmān-ile benüm aşlumı ve fer'ümi anuñ ḳatında muḳarreb eyle ikinci sebeb oldur ki (14) benüm bir ḳardařum var-idi 'ālim ve 'ārif fāzıl ve kāmil tañrınıñ ḫāşı ve erenler (15) serveri idi ve daḳı cihānuñ ḳuṭbı **řeyḫ-i ḫacı bayramuñ** sırrı idi ve dāyim ben

[3a]

⁷ Müstensih, tamlamayı *nüfus-ı fāzıla* biçiminde değil, *nüfusu fāzıla* biçiminde yazmıştır.

⁸ Metinde: *haḳāyık*

⁹ *Allah vardır, ondan başkası yoktur.*

¹⁰ Metinde: *baḳre'l-meshūr*

¹¹ *(Bu inceliği) yalnız akliselim sahipleri düşünüp anlar. (Âl-i İmrân 3/7).*

¹² *Varılacak güzel yurt onlar içindir. (Ra'd 13/29).*

¹³ Cümlede *bağışla* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *bağışlaya* yazmıştır.

(1) miskīn ve dervīş **aḥmed bī-cān** aña aydurdı kim¹⁴ dünyānuñ beķası yok ve rūzigāruñ (2) vefāsı yok bir yādigār düzūñ ki ‘ālemlerde okunsun benüm sözüm-ile ol-
daḥı (3) **meğāribü’z-zamān** adlu bir kitāb düzdi ‘ālemlerde ne-deñlü zāhir ve bāṭın (4)
tefsīr var-ise el-ḥāşıl on iki ‘ilmūñ ḥāşılın bir yire cem’ eyledi ve andan şoñra (5) baña
ayıtdı iy **aḥmed bī-cān** işde ben senūñ sözūñle cemī’-i ‘ālemūñ şerāyi’in (6) ve
ḥaķāyıkın bir yire cem’ eyledüm imdi sen-daḥı gel bu kitābı ki **meğāribi’z-zamān**- (7) -
dur bunu türk diline döndürgil tā kim bu bizüm ilūñ ḳavmi daḥı ma‘ārifden ve envār-ı
(8) ‘ilimden fāyide görsünler ben miskīn daḥı anuñ mübārek söziyle işbu kitābı (9) kim
envārü’l-‘aşıķındür gelibolada¹⁵ tamām eyledüm imdi benüm **envārü’l-‘aşıķinüm**
(10) ve ḳarındaşum ki **muḥammediyye** adlu bir kitāb daḥı nazm itdi ikisi daḥı
meğāribden (11) çıķmışdur şanki baḥr-ı muḥiṭ ṭaşup iki yüzden aķdı ne-deñlü cevāhir
var-ise zāhir (12) eylediler eger dürr-i meknūn isterseñ **envārü’l-‘aşıķine** müṭāla‘a eyle
ve eger ecr-i (13) ğayr-ı memnūn isterseñ **muḥammediyyeye** müṭāla‘a eyle el-ḥamdü
li’llāhi ki biz iki ḳarındaş (14) bu iki kitābı cem’ eyledük anuñ-çün biz bu yolda bunca
zaḥmetler çekdük ki ervāḥ-ı (15) ‘uşşāk işbu kitāblarla müşerref olup yazıcı oğlanlarına
raḥmet diyeler imdi

[3b]

(1) iy ṭālib-i esrār-ı ilāhī işbu kitāb ḥadīş-i ḳudsī ve vaḥy-i ḳuddūsīdür ve sırr-ı sübhānī-
(2) -dür ‘ilmü’l-esrārdan ve nūr-ı rabbānīdür nūrü’l-envārdan ḳaçan-ki ḥaķ te‘ālā baña
tevfīķ (3) virdi-y-ise eḥādīş-i ḳudsiyye’yi ve kelimāt-ı ḳuddūsiyye’yi cem’ itmek-ile ki
ḥaķ te‘ālānuñ (4) peygāamberleriyle olan kelimātın zikir itdüm ve aşfiyā’-y-ile olan
ḥuṭabātın cem’ itdüm (5) ma‘a-hazā ‘ulemā’ ṭabaķāt-ı ‘ulūmı ve ma‘ārifı ve ‘avārifı
beyān eylediler ammā ḥiç kimse (6) bu meydānda zāhir olmadı ve bu mīzānda raşad
urmadı belī getürdiler istidlālātı (7) maķāşid için ve irşād itdiler istikmālātı merāşid
içün illā bu ḳadar vardur ki ben miskīn (8) bir nesne zikir itdüm ki ‘arab ve ‘acem bunuñ
meşeli kitāb düzmediler zīrā ki anlar aḥkām (9) ve ḳazāyā ve ḥikāyāt getürdiler ve ben
miskīn cemī’-i ḥadīş-i ḳudsiyye’yi ve kelimāt-ı ḳuddūsiyye’yi (10) getürdüm **va’llāhu**
yaķdī ve yuķaddirü’l-esbāb^{16 17} (11) ve ne-deñlü ḥiṭabāt-ı ilāhiyye

¹⁴ Cümlede *aydurdum kim* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *aydurdı kim* yazmıştır.

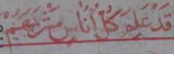

¹⁵ Sözcük *geliboluda* değil, *gelibolada* olarak yazılmıştır.

¹⁶ *Allah önce hükmü verir, sonra sebepleri takdir eder.*

¹⁷ *Allah dilediğini hesapsız rızıklandırır.* (Nūr 24/38).

var-ise tevrâtdan ve zebûrdan ve incîlden ve kûr'ândan ve dağı (12) ne-deñlü kelimât-ı rabbâniyye var-ise şuhf-ı enbiyâdan tâ 'âlem-i ceberûtdan 'âlem-i mülke (13) ve melekûta hattâ 'araşât-ı ma'âda ve cennât-ı âbâda varınca işbu kitâbda cem' itdüm (14) **felemmâ teyessera'l-itmâmu ve hateme bi'l-hayri'l-ihtitâm**¹⁸ üçüncü sebeb-i te'lîf-i kitâb (15) oldur ki ehlu'llâhdan bir cemâ'at baña ayıtdılar işbu zamânda cehl ve taqlîd iñen çok oldı

[4a]

(1) ba'zısı hevâya meşğül olmağ-ile ben müteşerri'ven dir ve ba'zısı ğayra meşğül (2) muhaqqıķven dir pes vardılar şerî'at ve haķıķat hüccetini terk eyleyüp dîni ve mezhebi (3) temiz eylemediler ve ayıtdılar ¹⁹ pes kendüler azdılar ve halkı (4) dağı tarîķ-i haķdan azıtdılar ve taħayyülât-ile haķâyıķdan mahrûm oldılar pes eyle gerek- (5) -dür ki bir kitâb düzile anda aħvâl-i enbiyâ' ve aħkâm-ı şer' üzerine zâhiri beyân ola (6) ve haķâyıķuñ ve kazânuñ bātını muhaqqak ola şunuñ üzerine ki 'urefâ'-i muhaqqıķin keşf (7) eylediler taħķıķât-ile pes eyle olsa ben miskîn 'özr iderdüm ki işbu nesne şey'-i 'azim- (8) -dür²⁰ ve emr-i haķırdür ²¹ ve ben za'îf **aħmed-i bî-cân** gördüm ki (9) zâhir ve bātın 'ilmlerde 'ulemâ' zâhir ve bātın çok kitâblar düzmişlerdür ammâ ol (10) kitâblar kimisi 'arabca ve kimisi pârsî dilince idi her kişi anları mü'tâla'a idip (11) ma'nisini laţîf çıkarmazlar idi ve ol 'ibâretleri gine ehli bilürlerdi diledi-ki (12) bu miskîn dağı zâhir ve bātın 'ilimde türkçe bir kitâb düze tâ kim bu bizüm il (13) kavmi dağı ol 'ilmlerden fâyide dutup 'âlimlerden ve 'âriflerden olalar tâ kim gönül- (14) -lerine ve i'tikâdlarına şerî'at ve haķıķat emrin dutmağ ve müslimânlık kaydın yimek (15) ve ma'rifet hâşıl eylemek düşe ammâ 'ulemâ' farz-ı 'ayn olan 'ilimde ihtilâf iderler

[4b]

(1) mütekellimler ayıtdılar aşıl 'ilm haķ te'âlânuñ birligin ve şıfâtların delîlle bilmek- (2) -dür dirler ve faķıhler ayıtdılar aşıl 'ilm faķıhdür²² zîrâ ki helâli ve harâmı bilmek

¹⁸ Tamamlamak hâsıl olup güzel bir sonla tamamlandı.

¹⁹ Her topluluk (kendi) su içeceği yeri bildi. (Bakara 2/60, A'râf 7/160).

²⁰ Sözcüğün 'azîm olarak yazılması gerekirken uzun ününün burada kısaldığı ve 'azim olarak yazıldığı görülmektedir.

²¹ Bu da Allah'a göre kolaydır. (Tegâbûn 64/7).

²² Sözcüğün *faķıhdür* olarak yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *faķıhdür* yazmıştır.

fıkh (3) ile hâşıl olur dirler ehl-i tefsîr ve ehl-i hadîs ayıtdılar aşıl 'ilm kūr'ân ma'nisin (4) bilmekdür zîrâ ki cemî'-i 'ulûmî²³ kūr'ândan ve hadîşden çıkmışdur eyle olsa aşl (5) 'ilm kūr'ân ve hadîşdür dirler ve şūfîler ayıtdılar aşl 'ilm kişi kendünün (6) hâlin ve maqâmın bilmekdür ki ne-' ile haqqa yakın olunur ve ne-' ile haqdan ırak (7) düşülür anı bilmekdür didiler **ebū hanîfe** rahmetu'llâhi 'aleyhi ayıtdı aşl 'ilm ki (8) dirler şūfîler 'ilmidür eyle olsa ben za'îf dahı teberrük için bunların her birisinden (9) getürdüm tâ ki tâlib 'ilm olan envâ'-ile 'ilimlerden fâyideler bulalar bilmek gerekdür ki (10) 'ilmün ve 'amelün zâhiri ve bâtını vardur ba'zı âyât ve hadîs zâhir i'tibâr ile (11) dinilmişdür ve ba'zı âyât ve hadîs bâtın i'tibâr ile aydınılmışdur ol-kim zâhir- (12) -dür maqâm-ı fetvâdur ve ol kim bâtındur maqâm-ı takvâdur anların ki 'ağılları ve (13) fehmleri kâşırlardur ba'zı idrâkden i'tikâdlarına hâlel irişdürüp enbiyânun (14) ve evliyânun 'ilmine ve keşfine inkâr iderler ammâ anlar ki 'ağıl ve fehim isleridür (15) her bir âyetden ve hadîşden maqşûd nedür anı bilürler ve ol zâhir ve bâtın 'ilimler-

[5a]

(1) -den fâ'idelenürler kemâli bulup cemâle vâşıl olurlar pes vâcib oldı kim (2) 'ilmi kesb eyleyeler zîrâ 'ilimsüz 'ibâdet degme kez fesâddan kurtılmaz imdi (3) sırrıma şöyle zâhir oldı-ki sulţânü'l-meşâyih ve berzahü'l-berâzih kûtbü- (4) -'l-muhaqqikîn ve ekmeli'l-muqarrebîn mürşidü'l-enâmi'l-**hâccı bayram** kaddesallâhu sırrahü'l-'azîzu (5) beni şâhib-sırrı²⁴ kıldı şunuñ üzerine ki ahvâl-i enbiyânun zâhirine muvâfık (6) beyân oluna ve maqâmât-ı evliyânun bâtınına muţâbık 'ayân oluna ve dahı (7) tefsîr ve taḥkîk ortasında taḥbîk oluna ve evvellerün ve âhîrlerün 'ilmini²⁵ bunda (8) taḥkîk oluna pes eyle olsa işbu kitâbda taḥkîk ve teşrî' incülerin (9) neşir ve nazım itdüm pes nûr ve sürür oldı ve işbu kitâbı gönümün nûrı (10) ve 'aynumun 'aynı ve rûhumun rûhunu kıldum ammâ haqdan dilerven-kim işbu kitâbumı (11) dünyâda yüce kıla ve âhîretde baña şefî' eyleye ve uçmağda baña yoldaş ola (12) ve dahı bu kitâbuñ adını **envârü'l-'âşîkîn** diyü ad kodum anıñ-içün ki cemî'-i (13) zâhir ve bâtın nûrları bunda cemî' oldı **el-bâbü'l-evvelü fî tertîbi-** (14) -'l-mevcûdâti ve'n-nizâmi **el-bâbü's-sânî fî huṭabâti'llâhi te'âlâ ma'a'l-enbiyâ'i-** (15) -'l-'izâmi **el-bâbü's-sâlisü fi'l-melâ'iketi'l-kirâmi el-bâbü'r-râbi'u**

²³ Cümlede *cemî'-i 'ulûm* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *cemî'-i 'ulûmî* yazmıştır.

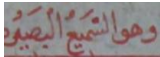
²⁴ Cümlede *şâhib-sırr* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *şâhib-sırrı* yazmıştır.

²⁵ Cümlede *ilmi* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *ilmini* yazmıştır.

[5b]

(1) **fī** **hiṭābātī** 'llāhi **te'ālā** **yevme'l-kıyāmeti**²⁶ **el-bābü'l-ḥāmisü** **fī** **kelimātī** 'llāhi (2) **te'ālā** **fī** **a'lāe'l-maḳāmi** **va'llāhü'l-muvaffıku** **li's-sedādi** **minhü'l-mebde'u** **ve** **ileyhi'l-me'adi**²⁷ (3) **el-bābü'l-evvelü** **fī** **tertibi'l-mevcüdāti** **ve'n-nizāmi** **ḳāle'n-nebiyyü** 'aleyhi's-selām (4) ²⁸ (5) ya'nī peygāmbere 'aleyhi's-selām ayıtdı **ḥaḳ** **te'ālānuñ** on sekiz biñ 'ālemi vardır (6) **be-dürüstī** **dünyāñuz** ol 'ālemlerden bir 'ālemdir imdi iy nūr-ı celālede **ḥayir** (7) ve iy **zuhūr-ı** **cemālede** **sāyir** olan **kişi** **bilmek** **gerekdür** ki **ḥaḳ** **te'ālā** **evvel-** (8) **-dür** **cemī'**-i **eşyādan** **ibtidāsuz** ve **āhirdür** **cemī'**-i **eşyā** **fānī** **olduğundan** **şoñra** (9) **intihāsuz** **zāhirdür** ya'nī **ğālibdür** **cemī'**-i **eşyāya** **ve** **bātındur** ya'nī 'ālimdür **cemī'**-i (10) **eşyāyı** **bir** **vech-ile** **daḥı** **evveldür** **vücüd** **andan** **ibtidā** **olmaḳ** **ile** **āhirdür** **vücüd** (11) **aña** **müntehī** **olmaḳ-ile** **zāhirdür** **şıfātı-y-ile** **mezāhir-i** **ekvānda** **ve** **bātındur** (12) **zātı-y-ile** **a'yāndan** **ve** **reff'e'd-derecātdur** **bi-ḥasebi'l-maḳāmāt** **bilmek** **gerekdür** (13) **ki** **vücüd** **içün** **iki** **i'tibār** **vardur** **biri** **vücüd-ı** **maḥzdur** **ki** **ḥaḳḳ-ı** **mutlaḳdur** (14) **bi-zātihi** **mücerreddür** **nisbetden** **ve** **ta'ayyünden** **ve** **vücüd** **dimek** **tefhīm** **içündür** **ancaḳ** (15) **ikinci** **i'tibār** **budur** **ki** 'ālimdür 'ilm-ile **cemī'**-i **eşyā'yı** **muḥitdür** **kendünün**

[6a]

(1) **zātını** **ve** **daḥı** **lāzım** **zātını** **bilür** **pes** **ḥaḳḳ-ile** **ḥaḳ** **arasında** 'ināyetden **artuḳ** **nisbet** (2) **yoḳdur** **ve** **ḥaḳ** **cehilden** **ulu** **ḥicāb** **yoḳdur** **imdi** **evvelki** **i'tibār** **ile** (3) ²⁹
dur **ikinci** **i'tibār** **la** ³⁰ **dür** **ve** **ğınāsı** **bi-zātihidür** **ya'nī** (4) **cemī'**-i **ḥalāyıkdan** **ğanī** **olduğı** **oldur** **ki** **vücüdda** **ve** **beḳāda** **kimseye** **muḥtāc** **degöldür** (5) **belki** **hiç** **nesne** **ḥaḳsuz** **şābit** **olmaz** **dimekdür** **ve** **ḥaḳ** **daḥı** **iki** **i'tibār** (6) **vardur** **biri** **budur** **ki** **ḥaḳ** **kendü** **nefsine** **nazarı** **ma'dümdür** **ve** **rabbine** (7) **nazar** **mevcüddur** **şeyḥ-i** **imām-ı** **ğazzālī** **ḳaddesa'llāhu** **sırrahü'l-'azīz** **maḥabbet** **kitābında** (8) **ayıtdı** **eger** **ḥaḳ** **faḫlu'llāhi** **irişme-y-idi** **beḳā'-ile** **vücüddan** **şoñra** **gine** (9) **helāk** **olurdu** **pes** **ḥaḳ** **te'ālā** **ḳāyim** **bi-zātihidür** **andan** **ğayrısı** **anuñ-ile** **ḳāyimdür** (10) **be-dürüstī** **bürhān-ı** **ilāhī** **ile**

²⁶ Tamlamanın *yevme'l-kıyāmi* biçiminde yazılması gerekirken müstensih *yevme'l-kıyāmeti* yazmıştır.

²⁷ *Doğruya eriştiren Allah'tır. Başlangıç ondadır ve dönüş onadır.*

²⁸ *Şüphesiz Allah'ın on sekiz bin âlemi vardır ve sizin dünyanız o âlemlerden bir âlemdir.*

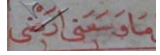
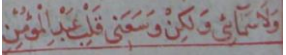
²⁹ *Ona benzer hiçbir şey yoktur. (Şûrâ 42/11).*

³⁰ *O her şeyi işitir, her şeyi görür. (Şûrâ 42/11).*

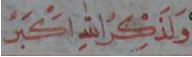

şöyle s̄abit oldu ki allāhdan ayruḵ bākī vüçüd (11) yoḵdur ve ğayruñ vüçüdü anuñ ĩcādı 'ile mevcüddur peygāmbir 'aleyhi's-selām ayıtdı (12) kaçan-ki ḥaḵ te'ālā bir ḵulını sevse anı kendüye 'āşık ider ve şerī'at (13) ve ḥaḵīḵat üzerine müstaḵīm ider ve ol ḵul daḵı şıfāt-ı şerīfe ve aḥlāk-ı (14) kerīme-'ile muttaşıf olur eyle olsa ol ḵişiye meleküt naḵşı zāhir (15) olur ve ḵuds-i lāhūt aña tecellī eyler evvel ki aña zāhir olur cevāhir-i

[6b]

(1) melā'ike ve ervāḥ-ı enbiyā' ve ervāḥ-ı evliyā' zāhir olur laṭīf şüretler 'ile (2) ve anlaruñ vāşıtası-y-'ile ba'zı ḥaḵāyık daḵı zāhir olur ve 'ālem-i mişālī ve (3) insānuñ ḥaḵīḵatını ve 'ālem-i ervāḥı müşāhede eyler eyle olsa **ma'rifetü z-zāti** (4) [**elezzu**]³¹ **li z-zātdur**³² ve ḥaḵ te'ālā bu ḥalkı iki ḵısm üzerine yaradı birisi vāşıllardur (5) sāḥil-i ma'ārifeye anlar kemālden maḥrūmlardur ve anlaruñ 'aḵılları tīh-i ḵalāletde (6) müteḥayyirlerdür ve rūḥları beydā'-i cehāletde mütereddidlerdür ikinci ḵısm ehl-i vicdāndur (7) be-dürüstī anlar 'araşa-i nūra vāşıl oldılar ve ferdāniyyet meydānında nidā eylediler ve 'aḵıl- (8) -ları ebedī ḥayrān olup sūrādīḵāt ḵapusunda ṭurdılar pes ḥaḵ te'ālā (9) anlara hüviyyet nūrı-y-ile tecellī eyledi anlar daḵı cemī'-i māsivā'llāhdan ğāyib oldılar (10) ve ğayru'llāh iltifāt itmekden fānī oldılar ḵāle'llāhu te'ālā (11) tecellī 'ile şıḡdum demek olur (12) **şems-i tebriz** raḥmetu'llāhi 'aleyhi ayıtdı bu göñül ki ḥaḵ te'ālā aña tecellī birle (13) şıḡa ol göñül **muḥammed resūlu'llāhi** göñlidür 'aleyhi's-selām kaçan-ki ḥaḵ te'ālā (14) insānuñ göñlünü vāsi' eyledi 'ise cemī'-i mevcüdātdan ḥaḵdan ayruḵ kimse (15) aña şıḡmadı şek yoḵdur ki bu tecellī ki insāna ḥāşıl oldu ḥaḵḵuñ şıfātını

[7a]

(1) ve esmāsını zıkr itmekden ḥāşıl oldu pes efdāl 'ibādet oldu nitekim ḥaḵ te'ālā (2) buyurur ³⁴ 'alī kerrema'llāhu vechehu ayıtdı yā rabbi ben (3) saña ḵul olmaḵ baña bu 'izzet yiter ve sen benüm rabbüm olmaḵ baña bu faḥir yiter **imāmu** (4) **ġazzālī** raḥmetu'llāhi 'aleyhi ayıtdı liḵā'u'llāhdan ayruḵ yirde necāt yoḵdur maḥabbet

³¹ H] *elezzu*: P] -

³² *Zātu bilmek en lezzetli şeydir.*

³³ *Yerler ve gökler beni kaplamadı fakat mümin kulunun kalbi beni kapladı.*

³⁴ *Allah'ı anmak her şeyden önemlidir. (Ankebüt 29/45).*

ve ma'rifet (5) hâşıl olmaz illā maḥbūbı zıkr itmek 'ile hâşıl olur ve maḥabbeti³⁵ lezzet içinde helāk (6) olmaḡdur ve ma'rifeti³⁶ hayret içinde müşāhede itmekdür ehl-i zāhir katında allāh (7) kulını sevmek mecāzdur raḡmetden 'ibāretdür ve kul allāhı sevmek 'ibādet itmekden (8) 'ibāretdür ammā ehl-i taḡkīk katında allāh kulunu sevmek kendüye yakın itmekdür (9) ve bāṡını zāhir itmek dünyā'yı sevmekden ve ḡicābların gönülden gidermekdür (10) ve kul allāhı sevmek işbu kemālāta meyil itmekdür **ebū ṡalib mekkī** raḡmetu'llāhi 'aleyhi ayıtdı (11) cemī'-i maḡāmāt ki vardur kimseye hâşıl olmaz illā maḥabbet 'ile hâşıl olur (12) ve her nesne ki işbu maḡāmātdan ki vardur fevt olursa maḥabbet olıcak zarar (13) eylemez ve her kimün ki maḥabbeti fevt olsa maḡāmāt aña aşşı eylemez **ebū bekr-i** (14) **şiddīk** raḡiya'llāhu 'anhü ayıtdı her kim ḡaḡkuñ ḡaş maḥabbetinden bir şemme (15) taṡdı 'ise cemī'-i ta'alluḡāt-ı dünyāvīden ve ehlinden yüz çevürdi ḡaḡkuñ maḥabbetine

[7b]

(1) meşḡül oldu pes vācib oldu ki ṡalib gönlini ṡahir eyleye aḡyārdan zīrā ki (2) gönül leṡāfetde āyine gibidür mü'minün gönli 'arş-ile ve kürsi-y-ile³⁷ maḡcüb olmaz belki işbu (3) ḡicāblardan cemāl-i rubūbiyyeti müşāhede eyler bunlar aña māni' olmazlar kaçan-ki gönül bir taḡt (4) oldu 'ise ḡaḡkuñ ma'rifetine ve 'arş-ı ilāhī oldu-y-ise maḥabbetine vācib oldu ki (5) gönül eşref-i mevāzi' ola nice olmaya ki ḡaḡ te'ālā tecellisinün meclāsıdur **ebū yezīdi-** (6) **'l-beşāmī** raḡmetu'llāhi 'aleyhi ayıtdı ḡaḡ te'ālā gönlün çün giñliginden ḡaber (7) virdi eger 'arş ve yüz biñ biñ 'ālemler 'ārifün gönline gelse ḡaberi olmaya dir (8) **cüneydü'l-baḡdādī** raḡmetu'llāhi 'aleyhi bu ma'nīde ayıtdı kaçan yaradılmış ḡadīme muḡārin (9) olsa ḡiç ol yaradılmışdan eşer ḡalmaya be-dürüstī ḡaḡ te'ālā ḡuluñ isti'dādına (10) göre tecellī eyler kaçan kul yā hū dise ḡaḡ te'ālā anuñ rūḡına ve 'aḡlına tecellī (11) ider eyle olsa ḡuluñ ḡalbine dehşet ḡaşıl olup rūḡına ḡayret düşer (12) ol daḡı cemī'-i māsivā'llāhdan ḡāyib olup ḡayru'llāh iltifāt eylemez dilinde ve 'aḡlında (13) hūdan ayruḡ nesne ḡalmaz **imām rāzī** raḡmetu'llāhi 'aleyhi ayıtdı lā ilāhe illa'llāhu (14) tevḡīd-i 'avāmdur lā hū illā hū tevḡīd-i ḡaşdur pes şābit oldu-ki

³⁵ Cümlede *maḡabbet* yazılması daha uygun olmasına raḡmen, müstensih *maḡabbeti* yazmıştır.

³⁶ Cümlede *ma'rifet* yazılması daha uygun olmasına raḡmen, müstensih *ma'rifeti* yazmıştır.

³⁷ Sözcüğün *kürsī* olarak yazılması gerekirken uzun ününün kısaltıldığı ve *kürsi* olarak yazıldığı görülmektedir.

efḍalü (15) zikir³⁸ lâ hū illā hū dimekdür dir ve naḳıldür ki ḥaḳ te‘ālānuñ dört biñ ismi var-

[8a]

(1) -dur biñi ḳur‘ānda ve biñi tevrātdadur ve biñi zebürdadur ve biñi incīladedür ammā meşhūr (2) ṭoḳsan ṭoḳuzdur imdi ol ismlerüñ kimisi esmā’-i zātdur ve kimisi esmā’-i şifātdur (3) ve kimisi esmā’-i ef‘āldür geldük imdi esmā’i’z-zāt bilmek gerekdür ki cemī’-i ‘ulūmdan (4) maḳşūd allāhı bilmekdür pes ma‘lūm oldı kim şāni’-i ‘ālem birdür ve cemī’-i maḥlūḳātı ḥaḳ te‘ālā (5) ikişer yaratdı tā kim vaḥdāniyyetine delīl olsunlar için meşelā ‘arş-ile kürsi cinnü³⁹ ve insi (6) cennet ve cehennem leyl ve nehār berrü⁴⁰ ve bahru⁴¹ levḥ ve ḳalem şems ve ḳamer şıḥḥat ve seḳam farz (7) ve vācib sūnnet ve nefl vaşl ve faşl ḥayr ve şer nef‘ ve zar mevt ve ḥayāt nūr (8) ve zūlmet ve daḥı ne-kim bunlara beñzer var-ise **feḫī külli şey’in lehü āyetün/tevellü ‘alā ennehü (9) vāḥidün**⁴² **faşl fī beyān-ı tertibi’l-mevcūdāti ḳāle’n-nebiyyü ‘aleyhi’s-selāmu (10) evvelü mā ḥalaḳa’llāhü el-‘aḳl**⁴³ iy ṭālib-i esrār-ı ilāhī ḳaçan-ki ḥaḳ te‘ālā evvel ‘aḳlı (11) yaratdı gel didi geldi git didi gitdi söyle didi söyledi epsem didi (12) epsem oldı ḥaḳ te‘ālā ayıtdı ‘izzetüm ḥaḳḳı-çün baña senden sevgülü ḳul yaratmadum (13) ve saña şaburdan efḍal nesne virmedüm ve naḳıldür ki ‘alī kerrema’llāhu vechehu (14) ayıtdı ḥaḳ te‘ālā ‘aḳlı nūr-ı meknūndan yaratdı ki evvel maḥzūn ‘idi sābıḳ (15) ‘ilminde diledi-kim āşıkāre eyleye ‘ilmi ‘aḳluñ nefsinde ḳodı ve fehmi rūḥında ḳodı

[8b]

(1) ve zūhdi başında ḳodı ve ḥayāyı gözlerinde ḳodı ve ḥikmeti dilinde ḳodı (2) ve ḥayrı ḳulağında ḳodı ve şefḳati ḳalbinde ḳodı ve raḥmeti himmetinde ḳodı ve şabrı (3) bāḫnında ḳodı işbu resme kemālāt-ile ‘aḳlı müzeyyen eyledi imdi ‘aḳıl nūr-ı rūḥānīdür (4) ve maḳāmı gönülde olur sırruñ yanında olur ve sırruñ ‘ale’d-devām meyli a‘lāyadur ammā ‘aḳıl kendü (5) zātında a‘lāya meyli yoḳdur vaḳt olur ki dünyāya meyl ider vaḳt olur āḥirete meyl (6) ider ve naḳıldür ki ḥaḳ te‘ālā ‘aḳla ayıtdı naḳar eyle daḥı naḳar

³⁸ Tamlamanın *efḍālū’z-zikri*, *efḍalü zikrin* veya *efḍal-i zikr* biçiminde yazılması gerekirken müstensih *efḍalü zikir* yazmıştır.

³⁹ Sözcüğün *cinn* veya *cinni* olarak yazılması gerekirken müstensih *cinnü* yazmıştır.

⁴⁰ Sözcüğün *berr* veya *berri* olarak yazılması gerekirken müstensih *berrü* yazmıştır.

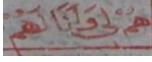
⁴¹ Sözcüğün *bahr* veya *bahrı* olarak yazılması gerekirken müstensih *bahrü* yazmıştır.

⁴² *Her şeyde onun bir olduğunu gösteren bir āyet, işaret vardır.*

⁴³ *Allah’ın yarattığı ilk şey akıldır.*

eyledi bir laṭif ve aḥsen (7) nesne gördi ‘aql ayıtdı sen kimsin ol ayıtdı ben ol kişiyem ki sen bensüz k̄āyim (8) olmazsın ‘aql ayıtdı aduñ nedür ol ayıtdı adum tevfiḳdür ve naḳıldür ki ‘**ibādet-** (9) **ü’ş-şāmet**⁴⁴ raḍiya’llāhu ‘anhü ayıtdı kaçan ḥaḳ te‘ālā ḳalemi yaratdı ve buyurdı ki yaz ḳalem (10) ayıtdı yā rabbü⁴⁵ ne yazīn⁴⁶ ḥaḳ te‘ālā ayıtdı şol kim oldı ve olacaḳdur (11) yaz ḳalem daḫı yazdı peygāmbere ‘aleyhi’s-selām ayıtdı ḥaḳ te‘ālā evvel ḳalemi bir cevher- (12) -den yaratdı uzunluḡı biş yüz yıllık yoldur ve yüz boḡunı vardur ve ucı şaḳ (13) olmuşdur içinden nūr çıkar nitekim dünyā ḳaleminden mürekkeb çıkar ve başı (14) ‘arşda baḡludur bir firiştehüñ öñindedür ve dirler ki her ḥarfüñ büyüklüḡi (15) k̄āf taḡıncadur ve naḳıldür **ibn-i ‘abbās** raḍiya’llāhu ‘anhümā ayıtdı ḥaḳ te‘ālā

[9a]

(1) evvel levḥ-i maḥfūzı yaratdı şol kim oldı ve olacaḳdur cemī’isini anda ḥıfz itdi (2) ve levḥe’l-maḥfūz aḳ incüdüdür tarafları kıızıl yāḳütdandır her gün üç yüz (3) altmış dürlü renk olur ve ba’zılar ayıtdı levḥ iki dürlüdür biri levḥ-i fevḳānīdür (4) ve biri levḥ-i taḥtānīdür **ibn-i ‘abbās** ayıtdı evvel nesne kim ḳalem levḥe yazdı bunu (5) yazdı-ki ḥaḳ te‘ālā ayıtdı benden artuḳ allāh yok ve **muḥammed** benüm resülümdür her kim (6) benüm ḳazāma rāzī olsa ve belālaruma şabur eylese ve ni‘metlerüme şükür eylese (7) ben anı şiddīḳlerden yazarın ve kıyāmet güninde şiddīḳler ’ile ḥaşr iderin ve her kim (8) benüm ḳazāma rāzī olmasa ve belālaruma şabr eylemese ve ni‘metlerüme şükür eylemese (9) varsun bir tañrı daḫı istesün dir peygāmbere ‘aleyhi’s-selām ayıtdı ol (10) vaḳt ki ḥaḳ te‘ālā ḳalemi yaratdı ve yaz diyü buyurdı ḳalem ayıtdı yā rabbi ne yazayın (11) ḥaḳ te‘ālā ayıtdı şefā’ati enbiyāya ve kerāmeti evliyāya ve maḥabbeti etḳiyāya ve uḳmaḡı (12) cevmerd baylara yaz ḳalem ayıtdı ilāhī dervīşler için ne yazayın ḥaḳ te‘ālā ayıtdı (13) ya’nī fuḳarā’ benümdür ve ben daḫı anlaruñvan anlaruñla benüm aramda (14) hīç vāsıta ve ḥicāb yokdur ve naḳıldür **ḥazīnetü’l-ulemāda** peygāmbere ‘aleyhi’s-selām (15) ayıtdı ḥaḳ te‘ālā ḳaleme ayıtdı bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm yaz ḳalem bismi-

[9b]

⁴⁴ Kişi adının ‘*ubāde bin şāmit* olarak yazılması gerekirken müstensih ‘*ibādetü’ş-şāmet* yazmıştır.

⁴⁵ Cümlede *yā rabbī* yazılması gerekirken müstensih *yā rabbü* yazmıştır.

⁴⁶ Müstensih, bir ağız özelliği olarak kelimeyi burada *yazayın* olarak değil, *yazīn* olarak yazmıştır.

(1) - 'llāhuñ evvel bīsin yazdı bīden bir nūr çıktı 'arşdan tā ferşe varınca mülk (2) ve melekūt münevver oldı kalem ayıtdı yā rabbü bu ne bīdür bundan bu resme nūr (3) çıktı haq te'ālā ayıtdı benüm keremüm nūridur muḥammed ümmetler için andan soñra (4) kalem sīn yazdı sinden üç nūr çıktı ya'nī her dışından bir nūr çıktı biri (5) uçdı 'arşa gitdi ve biri kürsiye gitdi ve biri uçmağa gitdi kalem ayıtdı (6) yā rabbi bu nūrlar ne nūrlardur haq te'ālā ayıtdı muḥammed ümmetini üç bölük kılam bir (7) bölügi **sābık bi'l-ḥayrāt**⁴⁷ ola ya'nī bāṭın gālib ola zāhirinden ve bir bölügi muḥteşid ola (8) ya'nī zāhiri ve bāṭını berāber ola ve bir bölügi **zālimun li-nefsihi**⁴⁸ ola ya'nī zāhiri gālib ola (9) bāṭınından ammā ol nūr kim uçdı 'arşa gitdi sābıklar nūridur ve ol nūr kim (10) uçdı kürsiye gitdi muḥteşidler nūridur ve ol nūr kim uçdı uçmağa gitdi (11) kendü nefslerine zulm eyleyenler nūridur andan soñra haq te'ālā kalem buyurdu (12) ki mīm yaza kalem çün mīm yazdı bir nūr çıktı 'arşdan tā ferşe varınca (13) münevver oldı kalem ol nūri gördi iki biñ yıl 'acāyibe kaldı kalem ayıtdı yā rabbi (14) işbu nūr ne nūrdur haq te'ālā ayıtdı ol nūr **muḥammed** nūridur ve **muḥammed** benüm (15) ḥabībüm ve resūlümdür ve cemī'-i ḥalkuñ ḥayırlusıdur ve cemī'-i 'ālemi anıñ-içün yaratdum kaçan-ki

[10a]

(1) kalem bu sözi işıtdi haqdan destür diledi kim ol nūra selām vire haq (2) te'ālā destür virdi kalem ayıtdı es-selāmu 'aleyke yā resūla'llāhi haq te'ālā (3) ayıtdı yā kalem kime selām virdüñ kalem ayıtdı senüñ ḥabībüñe ve ḥalkuñ (4) ḥayırlusına selām virdüm haq te'ālā ayıtdı ḥāl budur ki ol bunda ḥāzır degül (5) eger ḥāzır imişse senüñ selāmuñı alurdu ammā ben anuñ-çün senüñ selāmuñ (6) alayın 'aleyke's-selām yā kalem didi peygāmbere 'aleyhi's-selām ayıtdı bu i'tibārdan ötürüdür ki (7) selām virmek sünnet oldı ve selām almaq farīza oldı andan soñra kalem (8) allāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm yazdı ve ayıtdı yā rabbi bu ne isimlerdür haq te'ālā ayıtdı ben allāh- (9) -van sābıklara ve raḥmānvan muḥteşidlere ve raḥīmven **zālimun li-nefsihi** olanlara haq (10) te'ālā ayıtdı iy benüm firıştehlere siz ṭanuk oluñ ki her kim bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm (11) diye ben anı yarlıgadum ve 'amellerin mübārek kıldum ve ḥasenātın kabül itdüm ve günāh- (12) -ların 'afv itdüm **bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm**⁴⁹ **el-ḥamdü li'llāhi**

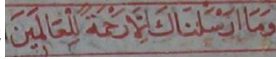
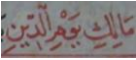
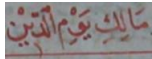

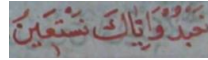
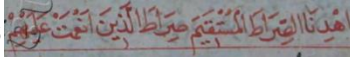
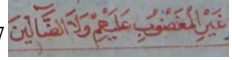
⁴⁷ *Hayırda yarışan* (Fâtır 35/32).

⁴⁸ *Kendine zulmeden* (Sâffât 37/113).

⁴⁹ *Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla.* (Fâtihâ 1/1).

rabbi'l-‘âlemîn⁵⁰ (13) **er-raḥmāni’r-raḥîm**⁵¹ yazdı bir nūr zāhir oldu ve ol nūr iki pāre oldu ḥaḳ te‘ālā (14) birinden raḥmet deñizin yaratdı ve birinden mağfîret deñizin yaratdı andan soñra ḥaḳ te‘ālā (15) **muḥammedüñ** cānına buyurdu ki ol deñizlere gire çün ol deñizlere girdi raḥmet oldu

[10b]

(1) ‘âlemlere nitekim ḥaḳ te‘ālā buyurur⁵² andan soñra kalem (2) yazdı zulumet-ile qarışmış bir nūr zāhir oldu nūr bir yaña gitdi ve zulumet (3) bir yaña gitdi ḥaḳ te‘ālā ol nürdan sa‘âdet deñizin yaratdı ve zulumetden şaḳāvet (4) deñizin yaratdı ḥaḳ te‘ālā ayıtdı her kim dise şaḳāvet deñizden⁵⁴ (5) emîn olup sa‘âdet deñizinde sâbit ola andan soñra kalem (6)⁵⁵ yazdı bir nūr zāhir oldu ve ol nūr iki pāre oldu ḥaḳ te‘ālā birinden (7) tevfiḳ deñizin yaratdı ve birinden ‘işmet deñizin yaratdı ve ayıtdı her kim (8) dise ben aña tevfiḳ-ile ‘işmeti yoldaş eyleyem andan soñra (9) kalem⁵⁶ yazdı bir nūr zāhir (10) oldu ve ol nūr iki pāre oldu ḥaḳ te‘ālā birinden hidāyet deñizin yaratdı ve birinden ziyādet (11) deñizin yaratdı ḥaḳ te‘ālā ayıtdı her kim bunları oḳuya elbette ben aña hidāyet (12) eyleyem andan soñra kalem⁵⁷ yazdı bir zulumet (13) zāhir oldu ve ol zulumet iki pāre oldu ḥaḳ te‘ālā birinden ğazab deñizin yaratdı (14) ve birinden seḥaṭ deñizin yaratdı ḥaḳ te‘ālā ayıtdı her kim bunları oḳıya ben anı (15) bu iki deñizden emîn eyleyem ve naḳildür ki **zühretü’r-riyāzda** peygāMBER ‘aleyhi’s-selām

[11a]

⁵⁰ *Hamd, âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur.* (Fâtihâ 1/2).

⁵¹ *Rahmân ve rahîm.* (Fâtihâ 1/3).

⁵² *Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.* (Enbiyâ 21/107).

⁵³ *Ödül ve ceza gününün tek hâkimi.* (Fâtihâ 1/4).

⁵⁴ *Cümlede deñizinden yazılması uygun olmasına rağmen, müstensih deñizden yazmıştır.*

⁵⁵ *(Rabbimiz!) Ancak sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz.* (Fâtihâ 1/5).

⁵⁶ *Bizi dosdoğru yola ilet. Nimetine ve erdirdiklerinin yoluna; gazaba uğramışların yoluna değil.* (Fâtihâ 1/6-7).

⁵⁷ *Gazaba uğramışların yoluna da, doğrudan sapmışların yoluna da değil.* (Fâtihâ 1/7).

(1) ayıtdı kalem bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmi yidi yüz yılda yazdı (2) ḥaḳ te'ālā ayıtdı her kim bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm diye yidi yüz yıl (3) 'ibādet itmişçe ol kişiye sevāb virem **'abdu'llāhi bin 'ömer** peygāmberden 'aleyhi's-selām (4) naḳl ider peygāmbere 'aleyhi's-selām ayıtdı ḥaḳ te'ālā ḥalkı evvel zulumet içinde yaratdı (5) andan sonra anlarıñ üzerine nūr saçdı her kim ol nūra ulaşırsa hidāyet (6) buldı ve her kim ulaşmadı dāletde kaldı ve naḳıldür ki **ḳaşaş-ı enbiyāda** ḥaḳ te'ālā (7) andan sonra bir aḳ incü yaratdı yidi ḳat yirlerden ve göklerden ulu-y-idi (8) ve ol incünüñ yitmiş biñ dili var-idi ḥaḳ te'ālā ḥazretin tesbīḥ iderdi eger (9) su'al olunsa kim peygāmbere 'aleyhi's-selām ayıtdı ḥaḳ te'ālā evvel benüm 'aḳlum yaratdı ve evvel (10) benüm cānum yaratdı ve evvel benüm nūrum yaratdı ve evvel kalem yaratdı ve evvel levḥ yaratdı (11) pes vech-i tevfiḳ nedür rivāyetler arasında cevāb budur ki telfiḳ-i kelām (12) bunda iki vech-iledür biri budur ki ḥaḳ te'ālā evvel bir cevher yaratdı ve ol cevher (13) ḥayāta sebep olduḡı i'tibār ile cān evveldür ve 'āleme nūr olduḡı i'tibār ile nūr evveldür (14) ve 'ālemi tedbīr itdüḡı i'tibār ile 'aḳıl evveldür ve kātib olduḡı i'tibār ile kalem evveldür (15) ve levḥ olduḡı i'tibār ile levḥdür⁵⁸ ammā müsem mā birdür **faḥtilāfü'l-'ibārāti li iḥtilāfi-**

[11b]

(1) **'l-'ibārāt**⁵⁹ ikinci cevāb budur ki evvel olmaḳlık şādıḳdur her birisine zīrā ki i'tibār (2) 'ālemün müfredātına mürekkebātına nazardur meşelā müfredāta nazar cān evvel maḥlūḳdur (3) 'ālem-i ceberūtda ve 'aḳıl evvel meftūrdur 'ālem-i melekūtda ve nūr evvel maşnū'dur (4) 'ālem-i mülkde ve mürekkebāta nazar kalem evvel maḥlūḳdur 'ālem-i melekūtda ve levḥ evvel (5) maḥlūḳdur 'ālem-i mülkde **va'llāhu a'lemu bi-umūrihi**⁶⁰ andan sonra ḥaḳ te'ālā 'arşe'l-kerīmi (6) yaratdı yaşıl cevherden yitmiş biñ dili vardur ḥaḳ te'ālā ḥazretini tesbīḥ ider envā'-ı (7) lügatlerle **imām rāzī** rahmetu'llāhi 'aleyhi ayıtdı 'arşuñ altı yüz biñ perdesi (8) vardur nūrdan her perdenün büyüklüḡı yidi ḳat yirlerden ve göklerden büyük- (9) -dür **ka'bü'l-aḥbār** raḍiya'llāhu 'anhü ayıtdı ḥaḳ te'ālā 'arşı yaratdı bir yaşıl (10) cevherden ve ol cevhere bir kez heybet-ile nazar eyledi şu oldu andan sonra (11) ḥaḳ te'ālā yili yaratdı ve şuyı yilün üzerine vaż' eyledi ve şu

⁵⁸ Cümlede, *levḥ evveldür* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *levḥdür* yazmıştır.

⁵⁹ *Görüşlerin farklılığı, anlayışların farklılığındandır.*

⁶⁰ *Allah, her şeyi daha iyi bilir.*

üzerine 'arşı (12) vaz' eyledi ve 'arşa kendü hüküm eyledi ve ayıtdı ⁶¹ (13) 'arş çün bu sözi işitdi kendü'yi gördi 'ucb eyledi andan soñra haq te'ālā (14) bir yılan yaratdı başı aq incüden ve cismi altundan ve gözleri yāķütan ve ol (15) yılanuñ yitmiş biñ kanadı var ve her kanadında yitmiş biñ yūñi var cevherden ve her

[12a]

(1) yūñinde yitmiş biñ yūzi var ve her yüzinde yitmiş biñ dili var haq te'ālā hazretin (2) tesbīh iderdi pes ol yılan 'arşı kuşadup tururdu yarusı-'ile ve yarusı (3) aşığa şalınup tururdu ve 'arşuñ bir ayağından bir ayağına gāyet tiz uçar kuş (4) seyri-y-ile otuz biñ yıllık yoldur ve cemī'-i mevcūdāt 'arşuñ katında bir şahrāda bir (5) halka gibidür ve naķildür ki andan soñra haq te'ālā hameletü'l-'arşı yaratdı (6) dört firıştedür 'arşı götürerler kaçan kıyāmet günü olsa dört (7) firışte dağı gelüp sekiz olur 'arşa 'izzet için nitekim haq te'ālā buyurur (8) ⁶² **ibnü**⁶³ 'abbās rağiya'llāhu 'anhümā ayıtdı ol vaqt-kim (9) haq te'ālā 'arşı yaratdı ve ol dört firışteye ayıtdı 'arşı götürüñ anlar dağı (10) götürmek istediler tākāt getirimediler haq te'ālā yidi kat göklerdeki (11) ve yirlerdeki firışte sağışınca bunlara kuvvet virdi gine 'arşı götürmek istediler (12) tākāt getirimediler haq te'ālā ayıtdı **lā havle ve lā kuvvete illā bi'llāhi'l-'aliyyi'l-'azīm**⁶⁴ (13) diñ anlar dağı didiler 'arşı göturdiler ve 'arşı götüren firıştelere (14) kerrübiyyün dirler ve ol firıştehlerüñ başları 'arşdadur ve ayakları yidi (15) kat yirden aşığa peygāamber 'aleyhi's-selām ayıtdı 'arşuñ ayağında yazılup

[12b]

(1) durur ki haq te'ālā ayıtdı her kim baña muñi' olarsa ben-dağı aña muñi' olurun (2) ve her kim beni severse ben-dağı anı severin ve her kim beni zıkr iderse ben-dağı (3) anı zıkr iderin ve her kim benden nesne dilerse virürin ve her kim istigfār (4) iderse yarlıgarın ve her kim şükr iderse ziyāde iderin 'alī kerrema'llāhu vechehu (5) ayıtdı bir gün peygāmbere 'aleyhi's-selām 'arşuñ ululuğundan su'al itdüm peygāamber 'aleyhi's-selām (6) ayıtdı yā 'alī ulu işden su'al itdün ammā yā 'alī bilgil ki 'arşuñ üç yüz altmış

⁶¹ *Rahmān olan Allah arşa istivā etmiştir. (Tâhâ 20/5).*

⁶² *O gün Rabb'inin arşını bunların da üstünde olan sekiz (melek) yüklenir. (Hâkka 69/17)*

⁶³ *Sözcüğün ibn veya ibn-i olarak yazılması gerekirken müstensih burada ibnü yazmıştır.*

⁶⁴ *Güç ve kuvvet ancak yüce Allah'ın yardımıyla elde edilir.*

(7) biñ ayağı var ve her ayağında üç yüz altmış biñ ‘ālem var ve her ‘ālemde üç [yüz]⁶⁵ altmış (8) biñ şahrā var ve her şahrāda üç yüz altmış biñ şehir var ve her şehirde niçe niçe (9) halk vardır ki anları allāhdan ğayrı kimse bilmez ve haq te‘ālā anlara vahiy eyler kim (10) istiğfār eyleñ **ebī bekri** ve ‘**ömeri** ve **osmānı** ve ‘**alī**⁶⁶ sevenlere bağışlayalar (11) ve her ayağının arasında gine üç yüz altmış biñ ‘ālem var ve her ‘ālemde üç (12) yüz altmış biñ şahrā var ve her şahrāda üç yüz altmış biñ şehir vardır ve her (13) şehirde niçe niçe biñ halk vardır ki anları allāhdan ğayrı kimse bilmez ve haq te‘ālā (14) anlara vahiy eyler kim **ebī bekri** ve ‘**ömeri** ve **osmānı** ve ‘**alī** sevmeyenlere la‘net (15) iderler ‘arşdan soñra haq te‘ālā rūhı yarattı ammā rūhda sekiz dürlü

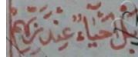

[13a]

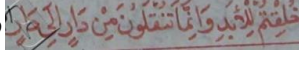
(1) kavlı vardır evvel kavlı nakıldür ‘**avārifü l-ma‘ārifde** rūhdan murād cebrā’ıldür (2) ‘aleyhi’s-selām ikinci kavlı nakıldür **keşşāfda** rūh tañrı katında bir ğāyet mu‘azzam (3) ve muqarreb firiştedür vaşını allāh bilür ancak üçüncü kavlı ‘**alī** kerrema’llāhu vechehu (4) ayıtdı rūh firiştedür yitmiş biñ yüzi var ve her yüzünde yitmiş biñ ağzı (5) var ve her ağzında yitmiş biñ dili var ve her dilinde yitmiş biñ lügati var haq te‘ālā (6) hazretin tesbīh ider ol lügatler ile ve haq te‘ālā her bir tesbīhinde bir firişte (7) yaradur kıyāmete degin firiştelere ’ile bile uçarlar dördüncü kavlı ‘**abdu’llāh bin** (8) ‘**abbās** rağiya’llāhu ‘anhü ayıtdı rūh bir firiştedür yüz biñ kanadı var (9) eger bir kanadın açsa ’idi mağrib ve maşriq arası toptolu olaydı bişinci kavlı (10) rūh haq te‘ālānuñ halkından bir halkdur şüretleri ādem oğlanları şüretine (11) beñzer ve her firişte kim yir yüzine iner bir rūh dağı ol firişte ile bile iner (12) altıncı kavlı **ebū şālih** rahmetu’llāhi ‘aleyhi ayıtdı rūhuñ hey’eti insān hey’etine (13) beñzer velākin insān degüldür yidinci kavlı **mücāhid** rağiya’llāhu ‘anhü ayıtdı rūh (14) ādem oğlanlarının şüretine beñzer eli ve ayağı var yirler ve içerler ve libās geyürler (15) ammā firişte degüldür ve ādem dağı degüldür anlar dağı bir dürlü kavimdür sekizinci

[13b]

⁶⁵ H] yüz: P] -

⁶⁶ Müstensih, belirtme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük ‘alīyi olarak değil, ‘alī olarak okunmuştur.

(1) kavlı **sa'īdū**⁶⁷ **bin cübeyir** rāḍiya'llāhu 'anhū ayıtdı ḥaḳ te'ālā 'arşdan şoñra rūḥ- (2) -dan a'zam ḥalk yaratmadı eger yirleri ve gökleri yimek istese bir loḳma eyleyedi (3) ammā ḥilḳati firiştehlere beñzer ve şüreti ādeme beñzer yarın kıyāmet güninde (4) 'arşuñ sađ yanında tura ve cemī'-i firiştehler anuñ-ile bir şaf olalar muḥammed ümmetine (5) şefā'at eyleyeler imdi işbu vechler kim didüm ḥadīsler 'ile s̄abit olmuşdur ammā (6) şol rūḥ kim insānda taşarruf ider işbu didügümüz rūḥuñ ğayrıdur **tefsīr-i** (7) **ḳāzīde** ayıtdı insān bir cevherdür bedeni ḥarāb olmađ-ile cānı ḥarāb olmaz (8) anuñ için ki cānı zāt-ı ilāhiyyenuñ mazḥarıdır imdi ol cāna ḥayātü'l-kül dir- (9) -ler ve rūḥü'l-ervāḥ dirler eyle olsa cān ebedīdür nitekim buyurur (10) ⁶⁸

peygāmbere 'aleyhi's-selām ayıtdı ⁶⁹ iy ṭālib-i (11) esrār-ı ilāhī ervāḥı beyān itmekde cemī'-i 'ulemā' ayıtdılar niçe kim ma'rifetu'llāhda 'ale'l-ḥaḳīḳa (12) maḥlūḳ 'ācizlerdür rūḥuñ daḥı ma'rifetinde 'ale'l-ḥaḳīḳa şöyle 'ācizlerdür andan- (13) -dur ki rūḥuñ baḥşi baḥrine ğavş itmekden men' olunmuşdur zīrā ki ḥāşılı taḥayyürāt (14) ve taḥayyülāt ḥāşıl olmağdur **imām ğazzālī**⁷⁰ rahmetu'llāhi 'aleyhi [ayıtdı] insānuñ rūḥı hemīn (15) cismi şüretindedür ḥüsni bī-ğāyet ve cemāli bī-nihāyetdür ehl-i sünnet ve cemā'at

[14a]

(1) ayıtdılar insān mecmū'ıdur ḥaşr ve şevāb ve 'iḳāb ikisine biledür lākin insānuñ (2) eşref-i cüz'i rūḥdur ḳālīb aña tābi'dür ehl-i keşşāf ayıtdılar rūḥ bir cevher-i laṭīf- (3) -dür ḳābil-i tecezzī ve taḳsīm degüldür belki 'ālem-i emirdendür ve bu rūḥ iki kısmdur biri 'ulvī- (4) -dür ve biri süflīdür insānuñ ve firiştehleruñ rūḥı 'ulvīdür cinnileruñ ve şeyṭānuñ (5) rūḥı süflīdür ammā ervāḥ-ı ḥayvānāt ve nebātāt ve ma'ādin ṭabāyi'den zāhir (6) olurlar girü ṭabāyi'e kırışurlar ḥaḳ te'ālā rūḥdan şoñra 'illiyīn⁷¹ yaratdı (7) zebercedden bir levḥdür 'arşuñ altındadır cemī'-i ḥalkuñ 'amelleri ḥayırdan ve şerden (8) anda yazulup durur andan şoñra ḥaḳ te'ālā kürsi yaratdı bir laṭīf cevherden- (9) -dür peygāmbere 'aleyhi's-selām ayıtdı yidi ḳat gökler ve yirler kürsī ḳatında bir şaḥrāda (10)

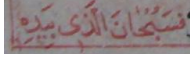
⁶⁷ Sözcüğün *sa'īd* olarak yazılması gerekirken müstensih *sa'īdū* yazmıştır.

⁶⁸ *Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadır.* (Âl-i İmrân 3/169).

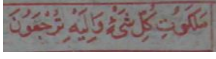
⁶⁹ *Siz sonsuzluk için yaratıldınız ancak bir yerden başka bir yere (ahirete) intikâl edersiniz.*

⁷⁰ Sözcüğün *ğazzālī* olarak yazılması gerekirken nispet -i'sinin kısaltıldığı ve *ğazzālī* olarak yazıldığı görülmektedir.

⁷¹ Cümlede *'illiyīni* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *'illiyīn* yazmıştır.

bir halka gibidür ve kürsî dahı 'arş katında bir şahrâda bir halka gibidür eyle (11) olsa kürsî kendü'yi gördi pes haq te'âlâ bir kandîl gibi kürsiyi 'arşda (12) asa kodı şimdi 'arşda asilup durur ve naqildür ki **meşâbîh şerhinde mūsâ** (13) peygâmbere 'aleyhi's-selâm ayıtdı yâ rabbi 'arş-ile kürsinüñ arası ne-deñlödür haq te'âlâ (14) ayıtdı yâ mūsâ on biñ kez maşrıq-ile mağrib arasındadır ya'nî elli kez yüz (15) biñ yıllık yoldur 'arş-ile kürsinüñ arası dimekdür

[14b]

(1) ⁷² **hadîsi'l-arzi ve esmâ'ihâ ve ehlihâ** andan (2) sonra haq te'âlâ yile buyurdu kim ese ve ol yilüñ qanatları vardur 'adedin (3) allâhdan ğayrı kimse bilmez pes yil esdi şuya doqındı şu mevclendi ve köpük- (4) -lendi ve duhânı ve buhârı çıkdı haq te'âlâ ol köpüğe buyurdu toñdı haq (5) te'âlâ ol toñmış köpüğü yir eyledi ve ol mevcleri tağlar eyledi ve 'âlemde yitmiş (6) altı biñ altı yüz yitmiş üç tağ vardur haq te'âlâ ol cemî'-i tağlaruñ tamarın kâf (7) tağına ulaşıq kıldı ve ol kâf tağına bir firişte müvekkel kodı haq te'âlâ kaçan (8) bir kavmi helâk eylemek dilese ol firişteye vahiy eyler ol firişte dahı ol yirüñ (9) tamarın tutar çeker ol yir deprenür yâhûz aşığa geçer **ibn-i 'abbâs** rağiya'llâhu 'anhümâ (10) ayıtdı kâf tağı yaşıl zeberceddendir ve cemî'-i yir yüzini kaplamışdur ve göğüñ (11) yaşillığı kâf tağındandır **kaşaşü'l-enbiyâda** aydur peygâmbere 'aleyhi's-selâm ayıtdı kâf tağınuñ (12) ardında yitmiş tağ vardur müşkden ve anuñ ardında yitmiş tağ vardur kâfurdan (13) ve anuñ ardında yitmiş tağ vardur 'anberden ve anuñ ardında yitmiş tağ vardur altundan (14) ve anuñ ardında yitmiş tağ vardur gümüşden ve anuñ ardında yitmiş tağ vardur (15) demürden ve anuñ ardında yitmiş biñ 'âlem vardur ve her 'âlemde niçe firiştehler vardur

[15a]

(1) 'adedin allâhdan ğayrı kimse bilmez ve ol firiştehler âdem ve iblîs kimdür bilmezler (2) tesbîhleri yidi kelimedür ya'nî **lâ ilâhe illa'llâhu muhammedün resûlu'llâhidür**⁷³ ve naqildür (3) peygâmbere 'aleyhi's-selâm ayıtdı haq te'âlâ kâf tağınuñ ardında bir aq yir yaratdı otuz bu dünyâ- (4) -ca büyüklüğü vardur içi toptolu halkdur allâha 'ibâdet

⁷² Her şeyin egemenliği kendi elinde olan Allah, bütün eksikliklerden uzaktır ve hepimiz sonunda ona döndürüleceksiniz. (Yâsîn 36/83).

⁷³ Allah'tan başka Tanrı yoktur, Muhammed onun elçisidir.

iderler **ibn-i ‘abbās** (5) ayıtdı haḳ te‘ālā yidi ḳat yir yaratdı evvelki yirüñ adı dem-
gāhdur ve anuñ (6) altında rihü’l-‘aḳīm vardır haḳ te‘ālā ‘ād ḳavmini ol yıl ile helāk
eyledi ve anda (7) bir ḳavm vardır bevşem dirler anlaruñ üzerine şevāb ve ‘iḳāb vardır
ikinci yirüñ (8) adı ḥuldedür anda kāfirler için envā‘ āletler vardır ve anda bir ḳavm
vardur (9) adı ṭamsdur anlar daḥı ba‘zısı ba‘zısını yirler üçüncü yirüñ adı ‘arḳdur anda
(10) ‘aḳrebler vardır ḳatırlar gibi ve ol ‘aḳreblerüñ ḳuyruḡı var sünüler gibi eger (11)
birisi-y-’ ile yir ehlinen bir kişi ura idi cemī’-i yir ehli helāk olurdı (12) dördüncü yirüñ
adı cerbādur anda yılanlar vardır anda bir ḳavm vardır adı (13) celhāmdur ḳanatları var
uçarlar ammā gözleri yoḳ bişinci yirüñ adı melşādur (14) ol yirde kāfirler için kibrīt
taşları vardır anda bir ḳavm var- (15) -dur miḥṭāt dirler ba‘zısı ba‘zısını yirler altıncı
yirüñ adı siccīndür ṭamu ehlinüñ

[15b]

(1) ‘amelleri bitisi andadır anda bir ḳavm vardır ḳuṭāt dirler ḳuşlar şüretindedür (2)
‘ibādet iderler yidinci yirüñ adı ‘acbā’dur anda bir ḳavm vardır cüşüm dir- (3) -ler āḥir
zamānda ye‘cūcu ve me‘cūcu⁷⁴ çıkıcaḳ anlardan soñra anlar daḥı yir altından (4)
çıkırlar ye‘cūcu ve me‘cūcu helāk iderler şimdi şeyṭān anda maḥbūsdur (5) **ebü’l-leyṣ**
raḥmetu’llāhi ‘aleyhi ayıtdı haḳ te‘ālā evvel yir yüzün yaratdı bir kızıl (6) aya taşı ḳadar
ka‘be yirinde andan soñra gökleri yaratdı ve yirler üzerine (7) döşedi müfessirler
ayıtdılar evvel zamānda yirler ve üstündeki ḳavmi gemiler şuda (8) yürür gibi şöyle
yürürlerdi ḳarār eylemezdi andan soñra haḳ te‘ālā ‘arşdan bir (9) firişte indürdi ve
buyurdı ki yiri götüre pes ol firişte bir elin maşrıḳdan ve bir (10) elin maḡribden çıkardı
yirleri omuzları üzerine götürdi ammā ayakları ḳarār (11) dutmadı haḳ te‘ālā firdevs-i
a‘lādan bir murabba‘ taş çıkardı yaşıl yāḳūtdan biş (12) yüz yıllık yol ḳalıñlıḡı var-idi ve
ol taşuñ üstünde yidi biñ çukur var-idi (13) ve her çukur içinde bir deñiz var-idi vaşfını
allāhdan ḡayrı kimse bilmez haḳ te‘ālā ol (14) taşā buyurdı ki firiştehüñ ayaḡı altına gire
tā kim ol firişte ḳarār (15) duta bu kez ol firişte ḳarār dutdı ammā taş ḳarār dutmadı haḳ
te‘ālā firdevs-i

[16a]

⁷⁴ Cümlede *ye‘cūc* ve *me‘cūc* yazılması gerekirken müstensih *ye‘cūcu* ve *me‘cūcu* yazmıştır.

(1) a'lādan bir öküz çıkardı kırk biñ boynuzı var-idi yir kırañlarından çıkup (2) 'arş altına irişmişdür ve kırk biñ gözi ve kulakları ve ağızı var-idi ve kırk (3) biñ ayakları var-idi öñinden kıçına biş yüz yıllık yol idi haq te'ālā ol öküze (4) buyurdu ki ol taşuñ altına gire ve ol öküz ol taşuñ altına girdi ve götürdi (5) ve ol öküzüñ adı leyūsān idi bu kez öküz qarār dutmadı haq te'ālā bir taş dağı (6) yaradı qalıñlığı yidi kat gökler ve yidi kat yirler qalıñlığınca idi öküzüñ (7) altına girdi öküz qarār dutdı ammā ol taş qarār dutmadı bu kez haq te'ālā (8) bir ulu balıq yaradı ol balıguñ kırk biñ kanadı ve kırk biñ ayağı var-idi (9) ve ol balıguñ adı yehmüt idi eger cemī'-i deñizleri ol balıguñ burnına qoysa- (10) -lardı bir şahrāda bir halka gibi olaydı **ka'bü'l-aḥbār** ayıdı bu kez ol balıq (11) qarār dutmadı haq te'ālā ol balıguñ altında bir deñiz yaradı ol balıq qarār dutdı (12) ve ol şunuñ altında yil yaradı ve tertīb budur ki cemī'-i yirler firiştehüñ arqası (13) üzerindedür ve ol firişte taş üzerindedür ve taş öküz üzerindedür ve öküz (14) bir taş dağı üzerindedür ve taş balıq üzerindedür ve balıq şu üzerindedür ve şu (15) havā' üzerindedür ve havā' zulümāt üzerindedür ve cemī'-i ḥalāyıküñ 'ilmi bunda tamām

[16b]

(1) oldı andan aşığa insānuñ 'ilmi yokdur **ibn-i 'abbās** ayıdı cemī'-i yirler balıq üzerine- (2) -dür ve balıq şu üzerindedür ve balıguñ başı-y-ile kıyruğı gine 'arşda buluşup cem' (3) olmuşdur ve ol balıguñ tamām vaşfını allāhdan ğayrı kimse bilmez

(4)

75

ḥadīsi' s-semevāti ve aṣliḥā ibn-i 'abbās ayıdı (5) haq

te'ālā buḥāra buyurdu ki şudan çıqa havāya gide çün buḥār şudan çıkdı (6) haq te'ālā ol buḥārdan gökleri yaradı evvel bir kat idi soñra yidi (7) kat eyledi evvelki gög⁷⁶ yaşıl zeberceddendür adı berķī'ādur refī'ā dağı dirler (8) anuñ firiştehleri öküz şüretindedür haq te'ālā bir firişte yaradı ol gögi şaqlar adı (9) isma'ıldür ikinci gög şaru yāqūtdandur kaydūmdur ve anuñ firiştehleri (10) 'anķā şüretindedür ve bir firişte ol göge müvekkeldür adı mīḥāyıldür üçüncü gög (11) kıızıl yāqūtdandur adı mā'ündür ve anuñ firiştehleri kerkes şüretindedür (12) ve bir firişte aña müvekkeldür adı şa'dāyıldür dördüncü gög aq gümüşdendür (13) adı arqalūndur ve anuñ firiştehleri insān şüretindedür ve bir firişte aña (14) müvekkeldür adı şalşāyıldür bişinci gög kıızıl

⁷⁵ Allah her şeye kadirdir. (Âl-i İmrân 3/189, Mâide 5/40, Mücâdele 58/6).

⁷⁶ Sözcüğün sonundaki sesi karşılayan *kef* harfinin üzerinde üç nokta bulunduğu için sözcük *gök* olarak değil *gög* olarak okunmuştur.

altundandır adı ratkâ'il- (15) -dür ve anuñ firîştehleri hürü'l-în şüretindedür ve bir firîşte aña müvekkeldür adı

[17a]

(1) kelkâ'ıldür altıncı gög aķ incüdüdür adı raķ'ādur anuñ firîştehleri ādem (2) oğlanları şüretindedür ve bir firîşte aña müvekkeldür adı semhā'ıldür yidinci (3) gög aķuķ nürdandır adı ğarībādur ve anuñ firîştehleri ādem oğlanları (4) şüretindedür ve bir firîşte ol göge müvekkeldür adı afrā'ıldür ve her gögüñ biş (5) yüz yıllık yol ķalınlıđıdır ve biş yüz yıllık yol aralarıdır iķi taşı firîştehler-ile (6) toptoludur **ibn-i 'abbās** ayıtdı 'arşuñ sağında bir ırmaķ vardır nürdan yidi (7) gökler ve yirler ululuğınca büyüklüğü vardır cebrā'il her seher ol ırmağa girür gine (8) çıkar nürü üzerine nür ve cemāli üzerine cemāl ziyāde olur ve ol ırmağdan çıkar (9) silkinür her ķatresinden niçe biñ firîsteler yaradılır ve ol firîştehler⁷⁷ yitmiş biñ (10) firîşte her gün beyte'l-ma'mūra ve ka'beye gelürler tavāf iderler kıyāmete değin bir dağı (11) nevbet değmez ki geleler tavāf ide⁷⁸ **ka'bü'l-ahbār** ayıtdı andan sonra (12) haķ te'ālā isrāfili yarattı 'aleyhi's-selām haķ te'ālānuñ buyruğın evvel levh-i⁷⁹ (13) maħfūza isrāfıl indürdi andan sonra cebrā'ile ve cebrā'il mīkā'ile (14) ve mīkā'il 'azrā'ile indürür ve isrāfilüñ dört ķanadı vardır bir ķanadın (15) maşrıķa döşeyüp durur ve bir ķanadın mağribe döşeyüp durur ve bir ķanadın yir-ile

[17b]

(1) gög arasına döşeyüp durur ve bir ķanadın allāhdan ķorķup yüzine hicāb (2) idinüp durur ve 'arşuñ bir bucağını omuzu üzerine alup başı 'arşdadur ve ayakları (3) yidi ķat yirden aşāđadur ve ğāyet laţif āvāzı vardır andan laţif āvāzlu (4) firîştehler iķinde yokdur nitekim insān iķinde **dāvüddan** laţif āvāzlu yokdur biş (5) yüz yıldan sonra haķ te'ālā cebrā'yili yarattı ammā cebrā'yil 'aleyhi's-selām (6) efdal-i melā'ikedür ve maħbūbu'llāhdur ve aña rühü'l-emīn dirler peygāberlere (7) 'aleyhimü's-selām allāh te'ālādan vahiy getüren cebrā'ıldür ve anuñ altı yüz ķanadı var- (8) -dur envā'-ı cevāhirden ķaçan haķ te'ālā bir şehri veyāhüd bir ili helāk eylemek (9) dilese cebrā'yil varur helāk ider **ibn-i 'abbās** ayıtdı peygāber 'aleyhi's-selām buyurur ki bir gün (10)

⁷⁷ Cümlede *firîştehlerden* yazılması gerekirken müstensih *firîştehler* yazmıştır.

⁷⁸ Cümlede *iderler* yazılması gerekirken müstensih *ide* yazmıştır.

⁷⁹ Metinde: *levh*

diledüm ki cebrāyīlūn göklerdeki şüretin görem cebrā'īl ayıtdı yā resūla'llāhi ol (11)
şüretüme tākāt getürimezsın ben ayıtdum elbette göreyin didüm cebrā'īl hūş ola (12)
didi bir gün 'arafāta çıkdum gördüm cebrā'īl geldi maşrıķ-ile mağrib arası toptolu (13)
olmuş başı gökde ve ayakları yirde idi kaçan anı gördüm heybetinden korkdum cebrā'īl
(14) gine insān şüretine girdi beni gögsine başdı korkma yā **muḥammed** didi ammā biş
(15) yüz yıldan şoñra ḥaķ te'ālā mīkā'yīli yaratdı mīkā'yīl 'aleyhi's-selām ulu

[18a]

(1) firıştedür ve iki kanadı vardur zebercedden ve envā'-ı cevāhirden ve biñ yūzi var-
(2) -dur ve her yüzinde biñ biñ ağızı vardur mü'minler için tesbīḥ iderler ve biñ biñ (3)
gözleri vardur günāhkārlar için ağlarlar ḥaķdan raḥmet taleb iderler ve gözleri- (4) -nūñ
her kaṭresinden ḥaķ te'ālā firışte yaradur ol-daḥı mü'minler için tesbīḥ ve taķdīs (5) ider
biş yüz yıldan şoñra ḥaķ te'ālā 'azrā'yīli yaratdı ammā 'azrā'yīl 'aleyhi's-selām evvelki
(6) gökde olur ba'zılar ayıtdılar yirle gök arasında bir maķāmı vardur andadur yūzi (7)
levḥe muķābildür mü'minlerūñ cānını ḳabz eyler sağ el-'ile ve kāfirlerūñ cānını ḳabz (8)
eyler şol eli-'ile mü'minlerūñ cānını illiyyīne gönderür ve kāfirlerūñ cānını ṭamuya (9)
gönderür ammā kirāmen kātibīn mūkerrem ve muḳarreb firıştehlerdür ḥaķ te'ālā (10)
anları ḥaķūñ maşlahatı için yaratdı ki ḥayırın ve şerlerin yazarlar sağ yanında (11)
ṭuranlar ḥayır yazarlar şol yanında ṭuranlar şerr yazarlar kaçan-kim insān yürise (12) biri
öñünce yürür ve biri ardınca yürür her ne işlerse ve söylerse şevābın ve (13) günāhın
yazarlar ikisi şabāḥ namāzında gelürler ve ikisi ikindü namāzında gelürler (14) her gün
dörder firıştelere her kişiye müvekkeldür yüz altmış tanuḳları var- (15) -dur kıyāmetde
geliserlerdür ammā beyte'l-ma'mūr anda dört dürlü ḳavl vardur biri

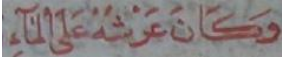
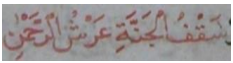
[18b]

(1) budur ki bir evdür ki yidinci gökde olur 'arşuñ ḳarşusındadır ve ka'benūñ
muķābelesinde- (2) -dür ve ḥürmeti gökde yirde ka'be ḥürmeti gibidür her gün yitmiş
biñ firışte gelür- (3) -ler namāz kıılurlar ve ṭavāf iderler giderler ebeden bir kez daḥı
nevbet degmez ikinci ḳavl budur (4) ki bir evdür yāḳūtdan ḥaķ te'ālā anı **ādem**
zamānında ka'be⁸⁰ indürdi tā nūḥ ṭūfānına-degin (5) yirde ṭurdı ol vaķt firıştelere aldılar
göge çıkardılar ve uzunluğu biş yüz yıllıķ (6) yoldur ve anuñ üzerinde ḥaķ te'ālā bir

⁸⁰ Müstensih, yönelme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *ka'beye indürdi* olarak değil, *ka'be indürdi* olarak yazılmıştır.

firişte yaradup durur insān şüretinden eger (7) ol firişte yirleri ve gökleri yimek istese bir loqma ideydi ve ol firiştehüñ (8) adı rūhdur üçüncü kavlı budur ki **ādem** peygāber ‘aleyhi’ s-selām mekkede (9) yaptı dördüncü kavlı budur ki haq te‘ālā firiştehlere buyurdu yaptılar **ādem** (10) yaradılmazdan öñdin ammā baħrū’l-mescūr yidinci gökdedür ba‘zılar ayıtdı bir (11) deñiz vardur ol deñize baħrū’l-mescūr dirler haq te‘ālā kıyāmet gününde cemī‘ (12) mevcūdāta ol deñizden hayāt vire ve ol deñize baħrū’l-hayāt daħıdır- (13) -ler ve ol deñizde haq te‘ālā firiştehler yaratmışdur ellerinde ħarbeler vardur (14) cevāhirden her ħarbenüñ ululuğı biş yüz yıllık yoldur haq te‘ālā ol deñize (15) bir firişte müvekkel eylemişdür adı heykā’ildür şıfatını allāhdan ğayrı kimse

[19a]

(1) bilmez **enes** rağiya’llāhu ‘anhü ayıtdı haq te‘ālā ‘ālemi yaratmazdan öñ ‘arşı şu üzerine (2) idi nitekim haq te‘ālā buyurur ⁸¹ ve ol şuyı iki kısım (3) eyledi birinden ‘arş altında baħr-ı mescūrı yaradı ve birinden yir altında balığı (4) götüren deñizi yaradı andan soñra haq te‘ālā ‘arşuñ nūrından şemsi yaradı (5) ve ‘arşuñ ħicābı nūrından kameranı yaradı **mücāhid** ayıtdı evvel zamānda bir (6) şems gündüz toğardı ve bir şems gece toğardı ve gece gündüzden fark (7) olmazdı ikisinüñ nūrı berāber idi ħalk rāħat olmadılar haq te‘ālā cebrā’ile (8) buyurdu kamerüñ yüzünden nūrın aldı şemse virdi ve kamerüñ yüzindeki qaralık (9) cebrā’yilüñ kanadı eşeridür ‘ilm-i hendise ve tefsīrde **ibn-i ‘abbās** aydur güneş altmış fersaħ (10) uzunı ve altmış fersaħ inlüligidür ve kamer kırk fersaħ tūlī ve kırk fersaħ ‘arzīdür (11) dir ve **muķātil** aydur şems ve kamer berāberdür seksen fersaħ tūlī ve ‘arzı vardur (12) dir eşaħ daħı tefsīr sözidür andan soñra haq te‘ālā uçmağı yaradı (13) **ibn-i ‘abbās** ayıtdı uçmağ ‘arşuñ altında a’lā yirdedür nitekim peygāber ‘aleyhi’ s-selām (14) buyurur ⁸² inşā’a’llāhu te‘ālā uçmağı beyān eyleyevüz (15) bişinci bābda **ibn-i ‘abbās** ayıtdı haq te‘ālā kaçan-ki ‘adn uçmağın yaradı ve buyur-

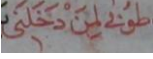
[19b]

(1) -dı ki kendü’yi zeyin eyleye ‘aden daħı zeyin oldı ve ırmağların āşikāre eyledi (2) ya’nī selsebīl ve kāfūr ve tesnīm ve ħamr ve bal ve süd ve şu ırmağların āşikāre eyledi

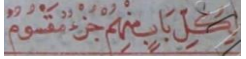
⁸¹ Onun arşı su üzerindeyken (Hūd 11/7).

⁸² Cennetin tamamı Allah’ın arşıdır.

(3) ve tahtların ve kürsîlerin ve hüllelerin ve hürü'l-‘în âşikâre eyledi haq te‘âlâ ayıtdı (4) söyle ‘adn uçmağı ayıtdı ya’nî zihî sa‘âdet baña giren kişiye (5) haq te‘âlâ ayıtdı ‘izzetüm haqqı-çün sekiz t̄âyife’yi sende sâkinlendürmeyem biri (6) süci içenleri-ki tevbe eylemedin ölse ve zinâ idenleri ve ğammâzları ve ğayretsüz- (7) -leri ve zâlimleri ve çığanları ve hışmlarından kesilenleri ve sekizinci ‘ahdüme vefâ (8) kılmayanları **vehēb** ayıtdı ayıtduk yâ resûla’llâhi haq te‘âlâ uçmağı neden yarattı (9) peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm aydur şudan yarattı bir kerpüci altundan ve bir kerpüci gümüşdendir (10) ve balçığı müşkdendir ve toprağı za‘ferândandır ve taşları incü-y-ile yâkûtdan- (11) -dur ve her kim aña gire envâ‘-ı tena‘‘um eyleye anda sâkin ola ölmeye ve yigitligi (12) ašlâ gitmeye ebedî maħbûb ola kıla ve naķıldür ki **zühretü’r-riyâzda** ehl-i tefsîr (13) ayıtdılar andan soñra haq te‘âlâ cehennemı yarattı yidi kıpusu vardır bir kıpu- (14) -dan bir kıpuya biş yüz yıllık yoldur ve her kıpuda yitmiş biñ tağ vardır ve her (15) tağda yitmiş biñ dere vardır ve her derede yitmiş biñ kışır vardır ve her kışırda

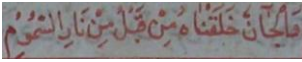
[20a]

(1) yitmiş biñ ev var ve her evde yitmiş biñ dürlü ‘azâb âleti vardır akyâd (2) ve enkâl ve selâsil ve ağlâl ya’nî buķağı ve zencîrler ve semûm ve ğamîm ve zaķķüm (3) gibi bu cümlesi oddandır evvel kıpu cehennemdür işbu ümmetüñ ehl-i kebâ’ir için- (4) -dür eğer tevbesüz dünyâdan giderlerse ikinci kıpu caħîmdür puta tapanlar (5) içündür aña naşârâ kavmi girürler üçüncü kıpu ğuţamedür ye’cüc ve me’cüc (6) ve yahüdiler aña girürler dördüncü kıpu sa’îrdür şeytânlar ve yıldıza tapanlar (7) aña girürler bişinci kıpu saķardur oda tapanlar aña girür altıncı kıpu lazâdur (8) müşrikler aña girür yidinci kıpu hâviyedür münâfıklar aña girür nitekim (9) haq te‘âlâ buyurur ⁸³ ve naķıldür tefsîrde kaçan-ki (10) haq te‘âlâ t̄amu’yı yarattı firîştehler feryâz eylediler kaçan-ki haq te‘âlâ **âdemi** (11) yarattı gine emîn oldılar bizüm için degülmiş didiler şâz oldılar **ebü hureyre** (12) naķl ider peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm ayıtdı yir yüzindeki od t̄amu odından (13) yitmiş bölükden bir bölükdür ayıtdılar yâ resûla’llâhi bu kıadar yitmez midı peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm ayıtdı (14) kâfire kıatı ‘azâb itmek için

⁸³ Her kıpıdan girmek üzere de onlardan birer ğrup belirlenmiştir. (Hicr 15/44).

zebāniler ʔamunuñ odın biñ yıl yaqđılar aq (15) oldı ve biñ yıl dağı yaqđılar kıızıl oldı ve biñ yıl dağı yaqđılar qara oldı

[20b]

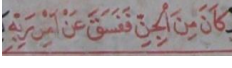
(1) Őimdiki hāle qaradur ⁸⁴ **veheb** ayıtdı haq te'ālā andan Őoñra (2) nār-ı semūmı yaratdı ve ol nār-ı semūmdan cān qavmin yaratdı nitekim haq te'ālā buyurur (3) ⁸⁵ ya'nī haq te'ālā oduñ yalıñından evvel bir er (4) yaratdı adı mārıc idi ve ol mārıcden Őoñra bir 'avrat yaratdı adı (5) mārıce idi ve bunlardan bir oğlan toğdı cin deyü ad qodılar ve cemī'-i cinniler (6) andan zuhūra geldi ve iblīs 'aleyhi'l-la'nete anlardandır ve iblīsüñ 'avratı (7) var-idi cān qavminden adı lehyā dirlerdi haq te'ālā cān qavmini dūnyā göginde (8) sākinlendürdi bunca zamān 'ibādet meŐgöl oldılar bir zamāndan Őoñra (9) tañrıya 'āŐı oldılar ve yir yüzi bunlardan feryād eyledi ve ayıtdı ilāhī beni yaratduñ (10) ve benüm üzerüme saña 'āŐı olanları sākin eyledüñ haq te'ālā ayıtdı (11) yā yir ben anlara kendü cinslerinden peygāberler veribiyeyin sekiz yüz peygāber (12) viribidi cemī'isini depelediler haq te'ālā vañıy eyledi evlād-ı cinne kim iblīs anlaruñ (13) ile bile idi gökden yire inüñ cinnilerle ceng eyleñ anlar dağı gökden indiler (14) cenk eylediler haq te'ālā andan Őoñra gökden bir od viribidi anları yaqđı (15) iblīs ve evlād-ı cinni yirde sākin oldılar ve iblīs yir yüzinde Őol qadar 'ibādet

[21a]

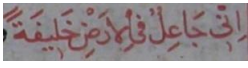
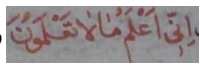
(1) eyledi ki haq te'ālā anı evvelki göge qıkarđı biñ yıl anda 'ibādet eyledi tā (2) Őuña degin kim yidinci göge vardı her gökde biñ yıl 'ibādet eyledi qačan-ki (3) haq te'ālā **ādemi** yaratdı cemī' firiŐtehlere buyurdı ki **ādeme** secde eyleyeler anlar (4) dağı eylediler ammā iblīs secde eylemedi ol vaqt merdūd oldı ve haqretten sürüldi (5) **hasan** rağıya'llāhu 'anhü ayıtdı iblīs yidinci gökde yidi yüz biñ dağı yitmiŐ biñ yıl 'ibādet (6) eyledi ve biñ yıl dağı uqmađuñ haqzıne-dārı oldı ve uqmađuñ qapusında gördi (7) kim muqarreberden bir kul var ki haq te'ālā aña emr eyleye ol muqarreb kul haqkuñ emrin (8) dutmaya 'āŐı ola haq te'ālā ol kulı qapusından süre ve aña la'net eyleye ve (9) iblīs qün bu yazu'yı gördi ayıtdı yā rabbi baña destür virgil ol qula la'net (10) eyleyeyin haq

⁸⁴ O, inkārcılar için hazırlanmıŐtır. (Bakara 2/24, Āl-i İmrān 3/131).

⁸⁵ Cin türüne gelince daha önce onu da kavurucu alevden yaratmıŐtık. (Hicr 15/27).

te‘ālā destūr virdi iblīs ol kula la‘net eyledi ve bilmedi-kim ol (11) [‘āṣī]⁸⁶ ve merdūd kul kendü idi girü kendüye kendü la‘net eyledi ammā müfessirler (12) iblīsde iḥtilāf iderler ba‘zılar ayıtdı firıştehdür ammā eşaḥ budur ki cinnīdür (13) nitekim ḥaḳ te‘ālā buyurur ⁸⁷ lākin ‘ibādet itmekde (14) ve göklere çıkmakda firışte-şifat olmışdı anıñ-çün aña daḥı emir olmışdı (15) **mine’l-kelimāti’lleti evḥāha’llāhu sübhānehu ve te‘ālā** bilmek gerekdür ki şimdiden

[21b]

(1) girü şürü‘ itdük şuña kim ḥaḳ te‘ālānuñ kelimātın zıkr eyleyevüz ki cemī‘-i (2) mevcūdāta söyledi pes ḥaḳ te‘ālā evvel ‘aḳlı yaratdı ve rūḥ-ı a‘zamı yaratdı ve nūrı ve ḳalemi (3) ve levḥi ve ‘arşı ve kürsi ve cenneti ve cehennemi ve firıştehleri ve cān ḳavmini ve cin ḳavmini (4) ve yirleri ve gökleri ve göklerdeki yıldızları yaratdı işbu tertībce andan (5) soñra diledi-kim **ādemi** yarada āḥir maḥlūḳ ol ola nitekim ḥaḳ te‘ālā buyurur (6) ⁸⁸ ve firıştehler ayıtdılar yā rabbi yaradur mısın şunu (7) kim yir yüzinde fesād eyler ve ḳan döker biz saña tesbīḥ ve taḳdīs iderüz ḥaḳ te‘ālā (8) ayıtdı ⁸⁹ ya‘nī anı kim ben bilürem siz bilmezsiz ve firıştehler (9) bu sözi işidüp ‘azametü’llāhdan ḳorḳdılar yidi kez ‘arşı ṭavāf itdiler ve bu (10) sebebendür ka‘be’yi yidi kez ṭavāf itmek sünnet olduḡı andan soñra ḥaḳ te‘ālā (11) çün **ādemi** yaratmak diledi yire vaḥiy eyledi ayıtdı senden bir ḥalḳ yaradam ba‘zısı (12) muṭī‘ ola cennetüme ḳoyam ve ba‘zısı ‘āṣī ola cehenneme ḳoyam didi andan soñra (13) ḥaḳ te‘ālā cebrā’ile buyurdı ki yire ine ve yirden toprak ala andan efḍal-i ḥalḳı (14) yarada iblīs bunı bildi ve yire indi munṭazır durdı andan cebrā’il ‘aleyhi’s-selām yire indi (15) kim toprak ala yir cebrā’ile (indüridi?)⁹⁰ benden nesne alma deyü cebrā’il almadı

[22a]

(1) gine göge çıḳdı andan soñra ḥaḳ te‘ālā mīkā’ili viribidi yir aña daḥı (2) (indüridi?)⁹¹ ol daḥı nesne almadı gine döndi andan soñra ḥaḳ te‘ālā ‘azrā’ili (3) viribidi yir

⁸⁶ H] [‘āṣī: P] -

⁸⁷ O cinlerdendi, Rabbinin emrinden dışarı çıktı. (Kehf 18/50).

⁸⁸ "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." demişti. (Bakara 2/30).

⁸⁹ Şüphe yok ki, ben sizin bilmediklerinizi bilirim. (Bakara 2/30).

⁹⁰ Cümlede and virdi yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih indüridi yazmıştır.

⁹¹ Cümlede and virdi yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih indüridi yazmıştır.

(indüridi?)⁹² ammā ‘azrā’ il iltifāt eylemedi yirden bir avuç toprak (4) aldı gine yirine vardı haḳ te‘ālā ayıtdı yā meleke’l-mevti nice itdūñ (5) ‘azrā’ il yirden indürdüğün⁹³ didi haḳ te‘ālā ayıtdı şunu kim getürdüñ (6) andan bir haḳ yaradam ve anlaruñ cānın ḳabz eylemege seni musallaḳ eyleyem esir- (7) -gemek sende az olduğı-y-içün pes haḳ te‘ālā ol bir avuç toprağı kırk şabāḥ ḳudret (8) eli-y-ile ḥamīr eyledi andan şoñra iki pāre eyledi birinden uçmağı yarattı ve birinden (9) ḫamu’yı yarattı andan şoñra ayıtdı⁹⁴

أَنَا اللَّهُ أَقْنِي وَلَا يَفْتَنِي عَلَيَّ

eger su‘āl (10) eyleseler kim haḳ te‘ālā ayıtdı⁹⁵

وَجِبَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلِّ شَيْءٍ

ya‘nī her (11) diri nesneyi biz şudan yaratduḳ didi ḥāl budur ki ba‘zı vardır ki (12) şudan degüldür firiştehler cinnīler gibi ve **ādem** ḥōz topraḳdandır pes (13) nice tevḫīk olunur cevāb budur ki be-dürüstī şaḥīḥ rivāyet-ile ṣābit oldı-ki (14) haḳ te‘ālā firiştehlere yilden yarattı şunuñ gibi yilden ki ol yili şudan yarattı (15) ve cinnīleri oddan yarattı şunuñ gibi oddan ki haḳ te‘ālā ol odı

[22b]

(1) şudan yarattı ve **ādem**i haḳ te‘ālā topraḳdan yarattı şunuñ gibi topraḳdan (2) kim haḳ te‘ālā ol toprağı şudan yarattı pes cemī’-i diriye haḳ te‘ālā şudan yarattı (3) **feḫem feinnehu ḡarībun**⁹⁶ ve naḳildür ki haḳ te‘ālā ḳaçan insānuñ nefsinı yarattı ve aña (4) ayıtdı ben kimin nefs ayıtdı yā ben kimin haḳ te‘ālā firiştehlere buyurdı biñ yıl (5) ‘azāb itdiler haḳ te‘ālā gine şordı ben kimin nefs ayıtdı yā ben kimin andan (6) şoñra haḳ te‘ālā firiştehlere buyurdı biñ yıl nefsi aç ḳodılar haḳ te‘ālā (7) ayıtdı ben kimin nefs ayıtdı **ente allāhu’l-lezi lā ilāhe illā ente**⁹⁷ pes nefs haḳ te‘ālānuñ (8) vaḥdāniyyetine ve kibriyā’-i salṫanatına iḳrār eylemedi illā açlıḡ-ile iḳrār eyledi peygāmber (9) ‘aleyhi’ s-selām ayıtdı haḳ te‘ālā ervāḫı dört biñ yıl ecsāmdan öñ yarattı (10) **el-bābü’ş-şānī fī ḫuṫābāti’llāhi te‘ālā ma’a’l-enbiyā’i l-iḫāmi** (11) ḳāle’llāhu te‘ālā⁹⁸

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

ya‘nī (12) haḳ te‘ālā melā’ikeye ayıtdı ben yir yüzine

ḫalīfe ḳılurın didi zīrā ki **ādemüñ** (13) şıfāt-ı rubūbiyyetden naşibi var-idi eger şıfāt-ı rubūbiyyetden naşibi yoḡ-imiş[s]e (14) bu kemālātı ele getürmez-idi ve haḳ te‘ālānuñ

⁹² Cümlede *and viridi* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *indüridi* yazmıştır.

⁹³ Cümlede *and virdüğün* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *indürdüğün* yazmıştır.

⁹⁴ *Ben Allah’ım, hükmederim ve benden başka kimse diğerine hükmedemez.*

⁹⁵ *Ve her canlıyı şudan yarattık.* (Enbiyâ 21/30).

⁹⁶ *Düşün, gerçekten gariptir.*

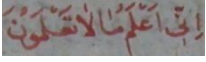
⁹⁷ *Sen, kendisinden başka ilah olmayan Allah’sın.*

⁹⁸ *Hani Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." demişti.* (Bakara 2/30).

niyâbetine ve hilâfetine lâıyık olmaz- (15) -dı pes melâ'ike ol sırrı bilmeyüp ayıtdılar
halîfe mi kılırsın şunları ki yir yüzinde

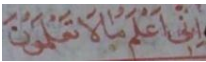
[23a]

(1) fesâd işlerler ve kan dökerler biz seni tesbîh ve taqdîs iderüz haq te'âlâ ayıtdı (2) ⁹⁹

 fenârî oğlı raĥmetu'llâhi 'aleyhi **mişbâhü'l-enisde** ayıtdı (3)
firiştehlerüñ elinden gelmez ki halîfe olalar zîrâ ki şıfât-ı zemîmeleri var- (4) -idi on
vech-ile biri budur ki **âdeme** ta'n itdiler ikinci budur ki **âdemi** görmedin (5) bühtân
itdiler üçüncü **âdemi** görmedin tanuqlık virdiler dördüncü bir şâlih kişiyeye (6) fâsık didiler
bişinci ğayba hüküm itdiler altıncı **âdemi** şehvete ve ğazaba hamil itdiler (7) yidinci
âdemüñ fazîletine ĥased itdiler sekizinci **âdemüñ** hilâfetine ĥariş oldılar tokuzuncı (8)
nefslerine 'ucb eylediler 'amellerin gördiler onuncı budur ki rabbilerine i'tirâz itdiler
müfessirler (9) ayıtdılar haq te'âlâ şol vaqt ki yiri ve gögi ve melâ'ike'yi ve cinni
yaratdı melâ'ike'yi (10) göklerde sâkinlendürdi ve cinnîleri yirde sâkinlendürdi çok
zamân yir (11) yüzinde 'ibâdet eylediler andan soñra bunlaruñ arasında fesâd belürdi
hattâ (12) birbirin öldürdiler haq te'âlâ anlara melâ'ike leşkerin viribidi kim anlar
uçmağuş (13) ĥazîne-dârları idi ve anlaruñ iblîs re'îsleri idi evvel iblîsüñ adı 'azâzîl
(14) idi süryânca ve 'arabca adı ĥariş idi kaçan-ki 'âşî oldu haq te'âlâ (15) adın ve
şüretin tağyîr eyledi anıñ-içün iblîs didiler kim raĥmetu'llâhdan

[23b]

(1) ümîzin kesdi ve ol leşker çün yir yüzine indiler cinnîleri tağlara ve cezîrlere¹⁰⁰ (2)
sürdiler andan soñra haq te'âlâ iblîse destür virdi ki yirde ve gökde (3) ve uçmağda
'ibâdet eyleye pes nefesine 'ucb ĥaşıl oldu ve ayıtdı haq te'âlâ beni (4) firiştehlerden
ekrem yaratdı ve baña bunca mülk virdi 'ibâdet eylerin didi (5) haq te'âlâ ayıtdı

 haq te'âlâ böyle diyicek firiştehler (6) ĥaqquñ ğazabından ĥorqıldılar her
gün üç sâ'at ka'be'yi tavâf itdiler (7) ve zârılık kıldılar ĥaqqdan raĥmet istediler haq
te'âlâ ayıtdı benüm bir nehrüm vardur 'arş (8) altında aña baĥr-ı ĥayvân dirler üç kez
elüñüzi ve ayaklaruñuzu yuñ anlar daĥı üçer (9) kez yudılar haq te'âlâ ayıtdı cemî'-i
günâhuñuzu yarlığadum müfessirler ayıtdılar (10) haq te'âlâ 'azrâ'îli viribidi yirüñ dört

⁹⁹ Şüphe yok ki, ben sizin bilmediğinizi bilirim. (Bakara 2/30).

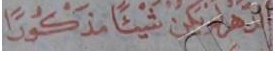
¹⁰⁰ Sözcüğün cezîrelere biçiminde yazılması gerekirken müstensih cezîrlere yazmıştır.

tarafından toprak aldı anıñ-çün (11) şüretleri ve levinleri muhtelif oldılar haq te‘ālā emr itdi kim balçık ideler acı (12) ve tatlu ve tuzlu şu- ile anlar dañı balçık itdiler andan soñra haq te‘ālā cebrā’ile (13) emr itdi kim yirüñ qalbından toprak ala **muḥammed-i muştafa’** yı andan yarada andan cebrā’ il (14) ve melā’ike-i muqarrebīn ve kerrūbiyan¹⁰¹ hażret-i resūlūñ qabrinde bir qabza toprak (15) aldılar ve anı tesnīm ve raḥīk ve selsebīl şuyı- ile qarışdurdılar bir aq incüye

[24a]

(1) döndi andan soñra **muḥammed-i muştafa’** ‘aleyhi’ s-selām uçmaq ırmaqlarına girdi (2) gine çıkdı melā’ike bildiler kim **muḥammed-i muştafa’** budur andan soñra **ādem**

qırk (3) yıl şöyle balçık yatdı nitekim haq te‘ālā buyurur (4)¹⁰²

 iblīs çün **ādemūñ** bu resme kemālātın gördi (5) gāyet ḥased eyledi **ādem** balçık yaturken geldi eli-y-ile gögsire vurdı gördi (6) kim içi boş ağızından girdi aşağadan gine çıkdı yārenlerine ayıtdı bunuñ içi (7) boşdur bu ‘ālemde nesneye mālīk olmaz eger allāh te‘ālā bunu sizden ulu iderse (8) nice idersiz didi anlar ayıtdılar biz allāha muḥī‘üz iblīs ayıtdı eger bu benden ulu (9) olursa ben ben buña ‘āşī olurun ve eger ben bundan ulu olursam bunu helāk (10) eyleyem didi and içdi **şıfat-ı nefḥi’ r-rūḥi fī ādem** ‘aleyhi’ s-selām ‘ulemā’ ayıtdılar (11) haq te‘ālā diledi kim **ādeme** rūḥ vire ve rūḥa emr itdi kim cemī’-i envāruñ içine (12) gire andan soñra **ādemūñ** cesedine gire rūḥ çün **ādemūñ** cesedine girmek (13) istedi gördi kim bir tar ve qarañulıq yir rūḥ ayıtdı bir qarañulıq yirdür nice (14) gireyin haq te‘ālā ayıtdı güç-ile gırgil ve güç-ile çıqğıl pes rūḥ cesede girdi (15) evvel ki girdi **ādemūñ** dimāğına girdi iki yüz yıl devr itdi andan soñra

[24b]

(1) gözlerine geldi bunda ḥikmet budur ki **ādem** bedeniniñ aşlına nazar eyleye ḥattā añā (2) kerāmet ve nübüvvet ulaşıcaq nefsine ‘ucb ve kibr ḥāşıl olmaya qaçan-ki rūḥ geñzine (3) geldi aqsırdı **el-ḥamdü li’llāhi rabbi’l-‘ālemīn** didi evvel kelām ki **ādemden** vāqı’ (4) oldı bu söz vāqı’ oldı haq te‘ālā cevāb virdi evvel söz ki haq te‘ālā

¹⁰¹ Sözcüğün *kerrūbiyān* veya *kerrūbiyyūn* olarak yazılması gerekirken müstensih *kerrūbiyan* yazmıştır.

¹⁰² Gerçek şu ki, insanın yaratılış tarihinde onun henüz anılan bir şey olmadığı bir dönem gelip geçmiştir. (İnsân 76/1).

(5) **ādeme** söyledi **yerhamuke rabbuke yā ādem ve li'r-raḥmeti ḥalaḳtuke**¹⁰³ didi andan soñra (6) ḥaḳ te'ālā **ādemüñ** ḥamdından livā'-i ḥamdı yaratdı andan soñra rūḥ **ādemüñ** cemī'-i (7) cesedine girdi andan soñra ḥaḳ te'ālā **ādeme** nürdan libās geyürdi her gün (8) ḥüsni ve cemāli ziyāde olurdu ve naḳıldür ki ḥaḳ te'ālā cebrā'īli **ādeme** viribidi (9) ve 'aḳlı ve īmānı ve ḥayā'yı bile viribidi cebrā'īl ayıtdı yā **ādem** ḳanḳısını (10) iḥtiyār iderseñ ḳabül eyle **ādem** 'aḳlı iḥtiyār itdi īmān ḥayāya ayıtdı ḥaḳ te'ālā (11) baña şöyle emr itdi ki 'aḳl ḳanda olursa ben-daḥı anda olurın ve ḥayā daḥı īmāna (12) ayıtdı ḥaḳ te'ālā baña şöyle emr itdi ki 'aḳıl ve īmān ḳanda olurlarsa ben-daḥı (13) anda olurın ḳaçan-ki **ādemüñ** ḥilḳati tamām oldı ḥaḳ te'ālā uçmaḳdan libās gönder- (14) -di ve envā'-ı zīnetler ile müzeyyen eyledi ve **ādemüñ** aḡzından nūr çıkardı güneş (15) nürü gibi ve **muḥammed-i muştafanuñ** nürü iki ḳaşınuñ arasında berḳ ururdu

[25a]

(1) bedr gicesinde ḳamer nürü gibi andan soñra ḥaḳ te'ālā firiştehlere imr¹⁰⁴ (2) itdi-kim **ādemüñ** ḥutbesine cem' olalar **ādem** anlara ḥutbe oḳıya cemī'-i gökleriñ (3) firiştehleri cem' olup yigirmi biñ şaf oldılar ḥaḳ te'ālā **ādeme** bir laḳif āvāz (4) virdi **ādem** menbere çıkıdı ol minberüñ yidi ayaḡı var idi ve **ādem** yaşıll sündüden (5) ḥil'at geyürdi ve iki bölük saçı var-idi muraşşa' idi cevāhir-ile ve başında (6) bir tāc var-idi altundan ve ol tācuñ dört bucaḡı var-idi ve her bucaḡında (7) bir ulu incü var-idi güneş nürından münevver idi ve bilinde bir ḳuşaḳ var-idi nürdan (8) **ādem** minbere çıkıdı ve ḥutbe oḳudı ve ḥaḳ te'ālā **ādeme** cemī'-i esmā'yı öğretti nite- (9) -kim buyurur¹⁰⁵

ādem ayıtdı ilāhī benden yig ḥalḳ yaratduñ-mı (10) ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **ādem** senden yig ḥalḳ yaratmadum didi andan soñra **ādem** (11) firiştehlere selām virdi firiştehler **ādemüñ** selāmın aldılar ve 'izzet ve ta'zīm (12) itdiler andan soñra ḥaḳ te'ālā firiştehlere emr itdi ki **ādeme** secde eyleyeler (13) cemī'-i firiştehler **ādeme** secde eylediler ammā iblīs eylemedi kibr eyledi kāfir oldı **ibn-i 'abbās** (14) ayıtdı firiştehlerden bir cemā'at **ādeme** secde eylemediler ḥaḳ te'ālā anlara od viribidi (15) yaḳdı helāk eyledi **beḡavī tefsirinde** aydur evvel secde kim **ādeme** eyledi

[25b]

¹⁰³ *Rabbin sana rahmet etsin ey Ādem! Seni rahmet için yarattım.*

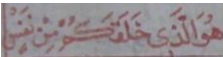
¹⁰⁴ Arapça *emr* sözcüğü, müstensih tarafından burada *imr* olarak yazılmıştır.

¹⁰⁵ *Ve Ādem'e bütün isimleri öğretti.* (Bakara 2/31).

(1) isrâfîl eyledi sebep bu oldu ki isrâfîl **âdemüñ** yüzinde kur'an nûrını gördi (2) der-hâl ol nûra secde eyledi andan şoñra **âdem** minberden indi uçmağdan bir aq (3) salqum üzüm geldi evvel nesne ki **âdem** uçmağ ta'amlarından yidi üzüm yidi el-ḥamdü li'llâhi (4) didi ḥaḳ te'âlâ ayıtdı yâ **âdem** ben seni işbunuñ içün yaratdum ki ni'metlerümden yiyesin (5) şükür eyleyesin imdi ta'am yiyüp ve şükür eylemek senüñ evlâduñun sünnetidür (6) tâ kıyâmete-degin didi **kaşaşi'l-enbiyâda** aydur kaçan-ki ḥaḳ te'âlâ **âdemi** yarattı (7) ve aña rûḥ nefḥ itdi ve uçmağ libâsın geyürdi ve **âdem** bir taḥt üzerine oturdı (8) firîştehler omuzları üzerine götürdiler ḥaḳ te'âlâ ayıtdı **âdem** benüm gökleri görürsün (9) tâ kim yakın ziyâde ola pes firîştehler boyunları üzerine götürdiler yüz yıl gökleri (10) ṭavâf eylediler cemî'-i gökleriñ 'acâyibin gördiler andan şoñra ḥaḳ te'âlâ müşkden bir at (11) yarattı iki kanadları var-idi incüden ve mercândan pes **âdem** ol ata bindi cebrâ'il (12) uyanına yapışdı ve mîkâ'îl sağ yanında ve isrâfîl sol yanında cemî'-i gökleri (13) bu kez ṭavâf eylediler ammâ müfessirler ayıtdılar kaçan-ki **âdem** uçmağda sâkin oldı (14) yaluñuz yürürdi ḥaḳ te'âlâ **âdeme** uyku virdi **âdem** uyudu ḥaḳ te'âlâ **âdemüñ** (15) sol eyegüsinden **ḥavvâ'yı** yarattı ve uçmağ libâsların giyürdi ve **âdemüñ** başı

[26a]

(1) katında **ḥavvâ** oturdu kaçan-ki **âdem** uyandı gördi-ki başı katında bir 'avrat oturur (2) firîştehler imtiḥân içün **âdeme** ayıtdılar bu kimdür **âdem** ayıtdı 'avratdur ayıtdılar (3) adı nedür **âdem** ayıtdı **ḥavvâdur** ayıtdılar niçün **ḥavvâ** dirsın **âdem** ayıtdı diriden yaradıldı- (4) -ğı-çün ayıtdılar ne-y-içün yaradıldı **âdem** ayıtdı ben anda sâkin olam ve ol bende sâkin (5) olmak içün yaradıldı nitekim ḥaḳ te'âlâ buyurur (6)

¹⁰⁶ ve naḳildür ki **bedâyi'-i aḥbârda** ol vaqt (7) ki uçmağda girdi ḥaḳ te'âlâ uçmağda **ḥavvâyı** yarattı ve ayıtdı benüm uçmağumda (8) sâkin oluñ ve yimişlerümden yiñ bu ağaca yakın olmañ ve benüm selâmum ve raḥmetüm (9) sizüñ üzerüñüze olsun didi ve kendü'yi ḥamd itdi ve ayıtdı **el-ḥamdü senâ'î** (10) ve'l-'**azametü izârî** ve'l-'**kibriyâ'ü ridâ'î** ve'l-'**ḥalḳu küllühüm 'abîdî**¹⁰⁷ çün firîştehler (11) **âdemde** bu 'izzeti gördiler firîştehler ve uçmağüñ oğlanları anlaruñ üstine incü- (12) -ler saçı saçdılar ve **ḥavvâya** selâm virdiler ḥaḳ te'âlâ ḥaḳ te'âlâ ayıtdı yâ **âdem** benüm

¹⁰⁶ Sizi bir tek candan yaratan, kendisiyle mutlu olsun diye ondan da eşini yaratan odur. (A'râf 7/189).

¹⁰⁷ Hamd övülmemdir, ululuk örtümdür, büyüklük elbisemdir ve yaratılmışların tümü kullarımdır.

ni‘metlerüm (13) añ ki seni gāyet laṭīf yaratdum ve ayağūñ üzerine yürütdüm ve saña benüm rūḥumı (14) nefḥ itdüm ve firīştehlerümü saña secde itdürdüm ve iblīs¹⁰⁸ saña secde itmedügi-çün la‘net itdüm (15) itdüm ve kerāmetüñi tamām itdüm qaravaşum **ḥavvā** ‘ile ve sizüñ içün uçmağı iki biñ yıl evvelden

[26b]

(1) yaratdum eger muṭī‘ olursañuz benüm uçmağumda sākīn olasız ve eger benüm ‘ahdümi (2) terk iderseñüz uçmağumda çıkaram ve od-ile ‘azāb eyleyem **ādem** ayıtdı yā rabbi ‘ahdüñi (3) ve emānetüñi kabūl itdüm ḥaḳ te‘ālā eger bu ağaca yakın olursañuz zālīm olursız **ebü-** (4) **’l-leysi** aydur **ibn-i ‘abbās** raḍiya’llāhu ‘anhümā aydur ki ol vaḳt ki iblīs **ādemi** gördi (5) bu resme ḥaḳdan ‘izzet buldı ḥased eyledi ve uçmağdan çıkarmak istedi geldi (6) yılanuñ şüretine girdi uçmağ kapusına geldi ağladı **ādem** ve **ḥavvā** şeyṭānı bilmediler (7) ayıtdılar ne-y-içün ağlarsın ayıtdı sizüñ içün ağların birbirüñüze ḥasret olur- (8) -sız ammā size naşīḥat ideyin ki işbu ağaçdan yirseñüz uçmağda ebedī olursuz pes **ḥavvā** (9) bu söze mağrūr oldı andan gitdi **ādeme** geldi işbu ağaçdan yiyelüm didi uçmağda (10) ebedī ḳalalum **ādem** ayıtdı ḥaḳ te‘ālā bizi ol ağaçdan nehiy eyledi didi **ḥavvā** biñ dürlü (11) nāz ve luṭf eyledi ve beni severseñ bu ağaçdan yiyelüm ebedī uçmağda ḳalalum didi (12) **ādem** ayıtdı yā **ḥavvā** böyle eyleme ben allāhuñ ḥışmından ḳorḳarın **ḥavvā** ayıtdı (13) allāhuñ raḥmeti çoḳdur şundi bir yemiş aldı ol ağaçdan yidi ve ayıtdı yā **ādem** (14) gör ben nesne oldum mı zīrā ki yimek ile nesne olmadı anıñ-çün ki **ḥavvā** tābi‘ idi **ādem** (15) metbū‘ idi mādām ki metbū‘ şalāḥda ola tābi‘ daḥı şalāḥda olur ve ‘aksi daḥı eyledür

[27a]

(1) andan soñra **ḥavvā** bir yimiş daḥı aldı **ādeme** virdi ḳaçan-ki **ādem** ol yimişi yidi (2) cemī‘-i geydügi ḥulleler arḳasından gitdi ‘üryān ḳaldı ve **ādem** ḥayādan ḳaçdı gizlendi (3) ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yā **ādem** benden-mi ḳaçarsın **ādem** ayıtdı yā rabbi günāhumdan utandum (4) ḳaçarın bir incīr ağacından yapraḳ aldı kendü‘yi örütdi¹⁰⁹ **sa‘īd bin müseyyeb** ayıtdı (5) **ādem** ḥōz allāh ile ‘ahd eyledi kim ol ağaçdan yimeye ḥāl budur ki ‘aḳlı var pes ne-y-içün yidi (6) cevāb budur ki **ḥavvā** anı biñ dürlü luṭf ve ḥulḳ ve şarāb

¹⁰⁸ Sözcüğüñ yönelme durum ekiyle *iblīse* biçiminde değıl, belirtme durum ekiyle *iblīsī* biçiminde yazıldığı görölmektedir.

¹⁰⁹ Müstensih, sözcüğü *örtü* biçiminde değıl, *örütdü* biçiminde yazmıştır.

ve 'ışk-ile ser-hōş eylemişti (7) ol sebebden 'ahdi unuttu andan soñra yidi ve naķildür **beğavīde muħammed bin kıays** (8) rağiya'llāhu 'anhü aydur ĥaķ te'ālā **ādem** ayıtdı ben nehy itdüğümden ne-y-içün yidüñ **ādem** ayıtdı **ħavvā** (9) yidürdi ĥaķ te'ālā **ħavvāya** ayıtdı ne-y-içün yidürdüñ **ħavvā** ayıtdı baña yılan yi didi (10) yidüm ĥaķ te'ālā yılanı ayıtdı ne-y-içün yidürdüñ yılan ayıtdı baña iblīs şöyle didi (11) ĥaķ te'ālā **ħavvāya** ayıtdı sen ayda bir kez ĥan gör ve yılanuñ ayakları var-idi ve kendü (12) deve gibi idi ĥaķ te'ālā ayıtdı ayaklarıñı kesdüm andan girü yüzüñ üzerine yürigil ve ĥaķ (13) te'ālā iblīse ayıtdı sen mel'ün ol ki bunları azıtduñ ĥaķ te'ālā ayıtdı yā **ādem** (14) ben seni yaratdum ki 'abdü Őekür¹¹⁰ olasın sen 'abd-i kefūr olmak istersin **ādem** (15) ayıtdı yā rabbi beni bayağı gibi toprak eyle tek 'azāb eyleme ĥaķ te'ālā ayıtdı

[27b]

(1) ben seni ne-y-içün toprak eyleyeyin uçmağı ve cehennemı senüñ oğlanlarıñ ile toldurrın¹¹¹ (2) **ādem** ol sözi işıtdı feraħ olup epsem oldu andan soñra ĥaķ **ādem** serendībe (3) indürdi on nesne ile mübtelā eyledi evvel budur ki ĥaķ te'ālā kaķıdı ikinci budur (4) ki rüsvāy eyledi üçüncü derisini kaķkara eyledi dördüncü koñşılığında koğı bişinci (5) **ħavvāyı** andan ayırdı altıncı **ādem**-ile tañrı ortasında düşmanlık oldu yidinci **ādem** (6) tañrıya 'āşī oldu sekizinci budur ki iblīsı **ādem** oğlanlarına ĥavāle kıldı toķuz- (7) -uncı dünyā'yı **ādem** oğlanlarına zindān kıldı onuncı budur ki **ādem** uçmaķ ĥavāsından (8) maħrüm kıldı andan soñra ĥaķ te'ālā **ħavvāya**¹¹² ayıtdı nicesin **ħavvā** ayıtdı yā rabbi (9) benüm zīnetüm ve ĥullelerüm gitdi 'üryān kıaldum ĥaķ te'ālā ayıtdı bu libāsları senden (10) kim giderdi **ħavvā** ayıtdı benüm ĥaťā itdüğüm giderdi ve benüm düşmanum iblīs (11) iğvā eyledi beni aldadı ve saña and içdi ben-daħı mağrūr oldum ĥaķ te'ālā (12) ayıtdı yā **ħavvā** on biş nesne- ile seni mübtelā kıldum biri ĥayız görmek ile ikinci (13) ĥan göre oğlan götürmek-ile üçüncü oğlan ağrısıdur dördüncü dīn (14) eksükligi bişinci 'aķl eksükligi altıncı 'iddet yitince ere varmamak yidinci mīrās (15) eksük olmaķ sekizinci erüñ ĥükminde olmaķ toķuzuncı talāķ bunlarıñ

[28a]

¹¹⁰ Cümlede tamlama, 'abd-i Őekür biçiminde değıl, 'abdü Őekür biçiminde yazmıştır.

¹¹¹ Sözcüğüñ *toğdururın* olarak yazılması gerekirken müstensih burada *toğdurrın* yazmıştır.

¹¹² Sözcüğüñ burada *ħavvā* olarak değıl, *ħavā* olarak yazıldığı görölmektedir.

(1) elinde olmamak onuncu gāzāya varmamak on birinci ‘avrat peygāber olmamak on (2) ikinci hālīfe ve sultān olmamak on üçüncü erenleri destürinsuz üç günlük (3) yire varmamak on dördüncü cemī’-i cemā’at ‘avrat olsa cum’a namāzın kılmak mekrūh (4) olmak on bişinci genç ‘avratlara erenler selām virmemek imdi yā **hāvva** uçmağumdan (5) çık saña ‘aklı ve dīni ve zikri ve tanıklığı ve mīrāsı eksük kıldum ve cum’a’yı (6) saña harām kıldum **hāvva** ayıtdı nice uçmağdan çıkayın cemī’-i kemālātı benden gider- (7) -dūñ haq te’ālā ayıtdı uçmağumdan çık senūñ bilūñden niçe nebīler ve velīler ve şehīd- (8) -ler gele uçmağı anlaruñ-ile talduram didi kaçan-ki **ādem** uçmağdan çıkdı (9) cebrā’īl **ādem** aldı yire indürdi **hāvva**’yı cüddeye indürdi ve firīştehler **ādem** (10) gördiler ‘üryān gezer esirgediler ayıtdılar ilāhī **ādem** esirge hōr ve hacīl eyleme **ādem** (11) çün uçmağdan çıkdı ellerini başı üzerine koyup ve gözlerinūñ yaşı yañaqları (12) üzerine akar-idi ve ba’zı firīştehler **ādem** melāmet eylediler ve haq te’ālā **ādem** virdüğü (13) ni’metleri ve ‘ahdi añdılar ve **ādem** ayıtdı haq te’ālānuñ taqdiri böyle idi ki beni (14) yire indüre andan soñra haq te’ālā firīştehlere buyurdı-ki şaf olalar haq (15) te’ālā **ādem** ayıtdı ben şöyle taqdīr eyledüm ki ‘aşīleri kabūl eylemeyem tā tevbe

[28b]

(1) eylemeyince ve seni toprağdan yaratdum hīç bir firīşte şūretde ve kemāde beñzemez (2) ve rūhumdan saña nefh itdüm ve saña firīştehlerümü secde itdürdüm ve **hāvva**’yı saña virdüm (3) ve cemī’-i esmā’yı saña öğretdüm ve seni haṭīb kıldum firīştehlerüme āhīr benüm ‘ahdümi unıtduñ (4) ve şeytāna muṭī’ olduñ **ādem** ayıtdı yā rabbi cemī’isin sen itdüñ ve ben ‘ācizven (5) senūñ zikrūñden ve virdüklerūñ ni’metūñ vaşfindan beni esirge yā rabbi **muḥammed** maḥabbeti-çün (6) ki cemī’-i mevcūdātı anıñ-çün yaratduñ haq te’ālā ayıtdı yā **ādem** sen ne bilürsin (7) ki **muḥammed** kimdür **ādem** ayıtdı yā rabbi uçmağūñ cemī’-i yirinde yazulu gördüm (8) lā ilāhe illa’llāh muḥammedün resūlu’llāhi ve anuñ adını ‘arşuñ ayaklarında ve levḥ-i maḥfūzda (9) ve göklerde ve uçmağun ḳapularında yazılı gördüm ve bundan bildüm ki saña andan sev- (10) -gülü ḳul yokdur haq te’ālā ayıtdı yā **ādem** mescidlerümü saña mesken kıldum ve eger bismi’llāhi (11) ile başlarsañ ta’āmlarımı saña helāl kıldum ve yir yüzinde senūñ içün şular aḳıtdum (12) yi ve iç ve benüm zikrūme meşğūl ol **ādem** ayıtdı yā rabbi ziyāde eyle haq te’ālā ayıtdı (13) bir ḥayruña on vireyin ve bir şerrūne bir ideyin **ādem** ayıtdı

yā rabbi ziyāde eyleye¹¹³ ḥaḳ te‘ālā (14) ayıtdı tevbeñi ḳabūl ideyin **ādem** ayıtdı yā rabbi ziyāde eyle ḥaḳ te‘ālā ayıtdı seni (15) ve oğlanlaruñı yarlığadum **ādem** ayıtdı yā rabbi işde şimdi işüm tamām oldı andan

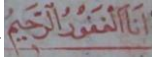
[29a]

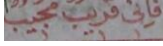
(1) şoñra iblīs ayıtdı yā rabbi senüñ ‘ilmiñde var-idi ki böyle ola-y-idi imdi baña (2) amān vir ḳıyāmete degin diri olayın **ādeme** ve oğlanlarına musallaḫ olayın (3) ḥaḳ te‘ālā ayıtdı ḳıyāmete degin amān virdüm ne gerekse işle iblīs ayıtdı (4) yā rabbi çün beni yire indirürsin ḳanı baña mesken ḥaḳ te‘ālā ayıtdı mezbeleleri saña (5) mesken virdüm iblīs ayıtdı peygāamberler yaratduñ-mı anlara ḳur‘ān virdüñ baña dañı ḳur‘ān (6) gerekdür ḥaḳ te‘ālā ayıtdı mā-lā-ya‘nī şı‘ri ve hicvi saña ḳur‘ān virdüm iblīs (7) ayıtdı ḳanı benüm peygāamberlerüm ḥaḳ te‘ālā ayıtdı cāzūlar saña peygāamberler yiter (8) ve iblīs ayıtdı ḳanı benüm evüm ḥaḳ te‘ālā ayıtdı ḥammām senüñ evüñdür iblīs ayıtdı (9) ḳanı benüm mü‘ezzinlerüm ḥaḳ te‘ālā ayıtdı sağı sağanlar saña mü‘ezzin olsunlar (10) iblīs ayıtdı ḳanı benüm ta‘āmum ḥaḳ te‘ālā ayıtdı şol ta‘ām ki benüm adum-ile (11) başlanmaya ol senüñ ta‘āmuñ olsun iblīs ayıtdı ḳanı benüm şarābum ḥaḳ te‘ālā (12) ayıtdı her nesne kim ser-ḥōş ide senüñ şarābuñ olsun iblīs ayıtdı ḳanı (13) benüm meclisüm ḥaḳ te‘ālā ayıtdı soḳaḳlar ve çārşular ve bāzārlar senüñ meclisüñ (14) olsun iblīs ayıtdı yā rabbi ḳanı benüm şı‘ārum ve dişārum ḥaḳ te‘ālā ayıtdı benüm (15) la‘netüm ve seḫaḫum senüñ özüñe olsun ve ḥaḳ te‘ālā iblīsı dañı on nesne-’ ile mübtelā

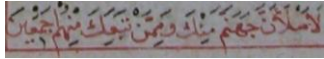
[29b]

(1) ḳıldı evvel budur ki ma‘zūl ḳıldı ikinci uçmaḳdan ḳovuldu üçüncü şüretin döndür- (2) -di dördüncü adın döndürdi bişinci cāhillere imām ḳıldı altıncı la‘net ḳıldı yidinci (3) ma‘rifetden maḫrūm ḳıldı sekizinci tevbesin aşlā ḳabūl ḳılmadı tokuzuncı rahmetden maḫrūm (4) ḳıldı onuncı tamu ehlinüñ ḫaḫıbi ḳıldı ve **ādem** ‘aleyhi’s-selām ayıtdı yā rabbi iblīse (5) amān virdüñ ḳıyāmete degin ve saña and virdi ki benüm oğlanlarımı azıda ben anuñ (6) mekrinden emīn olmazın ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yā ādem ben saña üç nesne virdüm (7) ki cemī’-i ‘ālem seni azdurmaya biri benüm içündür ol budur ki baña ‘ibādet (8) eyleyesin ve şirk getürmeysesin ve biri senüñ içündür ne-kim ḫayr işlersin (9) birine on virem ve eger günāḫ işlerseñ birine bir idem ve eger istiğfār iderseñ (10) ḳabūl idüp

¹¹³ Sözcüğün *eyle* olarak yazılması daha uygun olmasına rağmen müstensih *eyleye* yazmıştır.

yarlıgayam ¹¹⁴ ve biri budur ki benüm-ile senüñ arañda- (11) -dur ol budur

ki sen benden nesne dileyessin virem ¹¹⁵ iblīs (12) gine **ādeme** hased eyledi ve ayıtdı yā rabbi eyle olsa ben bunlaruñ oğlanlarına (13) niçe igvā idebilürin haq te‘ālā ayıtdı tamarlarında ve şadırlarında sâkin ol (14) nice dilerseñ igvā eyle iblīs ayıtdı yā rabbi beni yire mi indürürsin haq te‘ālā (15) ayıtdı benden ümîzin keseni indürürin ¹¹⁶

[30a]

(1) ādem ayıtdı yā rabbi yılan benüm düşmanuma yardım eyledi anuñ-ile dünyāda nice (2) eyleyeyin haq te‘ālā ayıtdı yā **ādem** anuñ meskenini yir altında kıldum ve ta‘āmını toprak (3) kıldum kaçan yirden taşra görseñ başını pāre pāre eyle ve haq te‘ālā tāvūsa (4) ayıtdı senüñ meskenüñi şular katında kıldum ve rızkuñı yirden kıldum ve **hāvva** (5) ayıtdı yā rabbi beni egri süñükden yaratduñ ‘aqlumı ve dīnümü ve tanuqlıgumı ve mīrāşumı (6) eksük kılduñ ve senden dilerin-ki erenlere virdüğüñ şevābdan baña dağı viresin (7) haq te‘ālā ayıtdı yā **hāvva** hayā’yı ve rahmeti ve ünsi saña virdüm ve kızlaruñ oğlan (8) toğururken ölseler şehīdler müzdin virdüm andan soñra haq te‘ālā **ādemi** (9) tevbe kapusından çıkardı hindustānda serendībe bıraktı ve hāvva’yı rahmet (10) kapusından çıkardı cüddeye bıraktı ve iblīsı la‘net kapusından çıkardı deşte (11) bıraktı ve tāvūsı gāzab kapusından çıkardı şular kenārına bıraktı (12) ve yılanı sehaq kapusından çıkardı işfahāna bıraktı bunlaruñ çıkması ikindi (13) vaqtinde idi ve **ādem** kaçan turu gelse başı göge yakın irerdi firiştehleruñ (14) tesbīhin işidürdi anlarclıayın tesbīh iderdi andan soñra **ādemüñ** saçalı (15) bitdi evvel oğlan gibi idi andan soñra ādem firiştehleruñ āvāzın işitmez oldu

[30b]

(1) gāyet vaḥşī oldu ve ayıtdı yā rabbi ne oldum ki firiştehleruñ āvāzın işitmez (2) oldum haq te‘ālā ayıtdı günāh işledüñ maḥcūb [olduñ] ¹¹⁷ kelām işitmez olduñ (3) andan soñra müfessirler ayıtdılar kaçan **ādem** yire indi haq te‘ālā göklere ve yirlere (4) ve tağlara

¹¹⁴ Ben gafūr ve rahîmim. (Hicr 15/49).

¹¹⁵ Şüphesiz ben yakınım, bana dua ettiğinde duacının diledğine karşılık veririm. (Bakara 2/186).

¹¹⁶ Kesinlikle ben cehennem, sen ve bütün sana uyanlarla dolduracağım! (Sâd 38/5).

¹¹⁷ H] olduñ: P] -

emāneti ‘arz eyledi ayıtdı işbu emāneti götürür-misiz içinde- (5) -kin dañı bile ayıtdılar yā rabbi içindeki nedür haq te‘ālā ayıtdı eger muṭī‘ olursañuz (6) şevāb bulursız ve eger ‘āşī olursañuz ‘iḳāb bulursız bunlar ayıtdılar yā rabbi (7) biz saña muṭī‘üz bize ne şevāb gerek ve ne ‘iḳāb gerek haq te‘ālā emāneti (8) ‘arz itmekden bunlara ihtiyār virmekdür andan soñra haq te‘ālā emāneti (9) **ādeme** ‘arz itdi **beğavī tefsīrinde naḳḳāş** ayıtdı ol emānet dört bucaḳlu (10) bir taş idi haq te‘ālā göklere ve yirlere ve taḡlara ‘arz itdi kimse ṭāḳat (11) getirimedi ammā **ādeme** kimse buyurmadın taşa yapışdı götürdi diledi kim (12) yire koyā haq te‘ālā ayıtdı ṭur yirüñde yā **ādem** ki be-dürüstī senüñ ve oğlan- (13) -laruñuñ boynında ṭursun tā kıyāmete degin ve naḳıldür ki tevrātda **muḥammed-i** (14) **şehristāni tefsīr-i kebīrde** aydur iblīs ‘aleyhi’l-la‘nete ayıtdı haq te‘ālā (15) benüm ve cemī‘ ḥalḳuñ ilāhıdur ḳādirdür ‘**alā mā yeşā’u lā yüşelü ‘ammā yef‘alü**¹¹⁸ velākin

[31a]

(1) ḥikmet iḳtizāsınca benden yidi su‘āl haq te‘ālā ṭarafına müteveccih olur evvel (2) budur ki haq te‘ālā ‘alīmdür benden ne gelecegin bilürdi beni ne-y-içün yaratdı (3) ve beni yaratmaḳdan ḥikmet nedür ikinci budur ki beni yaratdı ezel ‘ilminde nice ise ve beni (4) ma‘rifetine ve ṭā‘atine teklīf itdi eger ‘ibādet eylersem nef‘i yoḳ ve eger ma‘şiyet (5) işlersem ziyānı yoḳ pes benüm teklīfümünden ḥikmet nedür üçüncü budur ki çün (6) beni ‘ibādete teklīf itdi ve ādeme secde buyurdı ne-y-içün benüm ‘ibādetümi (7) ziyāde eylemedi ki **ādeme** secde eyleyem dördüncü budur ki benüm sözümla baña (8) la‘net eyledi ben ayıtdum senden ḡayrına secde eylemez ben bu sözümden ötürü reddi¹¹⁹ (9) itmekden ḥikmet nedür bişinci budur ki çün baña la‘net itdi ve benī ādem ‘ile ne-y-içün (10) uçmaḳda buluşdurdı ve ben anı maḡrūr eyledüm ol aḡaçdan yidi eger beni men‘ eylese (11) uçmaḡa girmekden ādem uçmaḳda bāḳī ḳalurdı bundan ḥikmet nedür altıncı budur ki (12) çün beni **ādem** ‘ile düşmen eyledi pes beni ne-y-içün oğlanlarına musallaḡ eyledi eger (13) anları ‘ibādet ve ma‘rifet üzerine yaratsa idi yig degül-midi bundan ḥikmet (14) nedür yidinci budur ki haq te‘ālā bunlaruñ cemī‘isini baña taḳdīr ile işledi ve baña (15) amān vir didüm kıyāmete degin diri olayın ḥalḳı şerre ve fitneye delālet eyleyeyin

¹¹⁸ *Dilediği üzere yaptığından sorguya çekilmez.*

¹¹⁹ Sözcüğün *redd* olarak yazılması gerekirken müstensih, *reddi* yazmıştır.

[31b]

(1) baña amān virdi eger beni ol vaqt helāk eylese-y-idi cemī'-i 'ālem hayr üzerine (2) olurdu bundan hikmet nedür haq te'ālā firiştehlere vahy eyledi ayıtdı ayıduñ (3) iblīse kim ol nesne ki sen dırsin haqqa teslīm olmadıguñ-içün oldı ben anuñ (4) ve cemī'-i halkuñ hālīki in¹²⁰ baña böyle mi idersin demek baña hüküm itmek ve i'tirāz itmek (5) küfürdür **veheb bin münebbih** rađiya'llāhu 'anhü aydur kaçan-kim haq te'ālā ādemi yir yüzine (6) indürdi ādem maḥzūn ve mağbūn olup ağlardı haq te'ālā ayıtdı yā **ādem** (7) ne-y-içün ağlarsın **ādem** ayıtdı yā rabbi ḥaṭām beni kapladı ve muşībetüm katı 'azīm oldı (8) dārū's-sa'ādetden gitdüm dārū'ş-şakāvete geldüm dārū'r-rāḥatdan gitdüm dārū'z-zahmete (9) geldüm ve dārū'l-ḳarārdan gitdüm dārū'z-zevāle geldüm ve dārū'l-beḳādan gitdüm dārū'l-fenāya (10) geldüm pes ḥaṭām için ne-y-içün ağlamayayın didi haq te'ālā ayıtdı yā **ādem** (11) ben seni benüm için üründüledüm ve uçmağımı saña helāl kıldum ve kerāmetümi saña maḥşūş (12) itdüm ve seni kudret elüm-ile yaratdum ve rūḥümü saña nefḥ itdüm ve firiştehlerümi saña secde (13) itdürdüm āḥir benüm emrüme 'āşī olduñ ve 'ahdümi unuttuñ ve benüm 'izzetüm haqkı-çün (14) eger cemī' yir yüzi ādem olsa baña 'ibādet eyleseler andan sonra baña 'āşī (15) olsalar cemī'isini 'āşīler menziline indürürin kaçan **ādem** anı işitdi üç yüz yıl

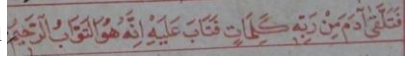
[32a]

(1) ağladı **ibn-i 'abbās** ayıtdı **ādem** ve **ḥavvā** uçmağdan çıkdıklarından sonra kırk yıl (2) nesne yimediler ve içmediler ve göklere daḥı ḥayādan baqmadılar eger cemī'-i 'ālemüñ (3) gözi yaşını cem' eyleseler **dāvūd** peygāmerüñ gözi yaşı ziyāde olaydı (4) ki ḥaṭāsından ağlardı eger **dāvūduñ** yaşını ve cemī'-i halkuñ yaşını cem' (5) eyleselerdi **ādemüñ** gözi yaşı ziyāde olaydı ve naḳildür **ādem** kaçan uçmağdan (6) çıkdı ḳarnı aç idi cebrā'il uçmağdan buğday getürdi ve gösterdi **ādem** anı (7) öküz ile ekdi ve ol buğday bitdi **ādem** anıeledi kepeginden arpa bitdi (8) ve bir tennūr ḳazdı anda bişürdi ve yidiler andan sonra şu istedi cebrā'il ayıtdı (9) bu yiri ḳaz **ādem** ḳazdı şu çıkdı ol şudan daḥı içdiler **ādem** kendüde (10) zahmet buldı haq te'ālā bir firişte veribidi **ādemüñ** ve **ḥavvānuñ** şu yolın (11) deldi andan ilerü ta'am çıkası yoğ-idi ve öküzüñ yaşından taru (12) bitdi öküz ḳaşandı noḥūd bitdi tersinden mercüme bitdi ve naḳildür ki (13) bir gün **ādem** iblīs ile yir yüzinde bulışdılar iblīs **ādeme** ta'n eyledi **ādem** (14)

¹²⁰ Müstensih, ağız özelliklerine dayalı olarak *hālīkiyin* değil, *hālīki in* yazmıştır.

ayıtdı yā mel'ūn beni mağrūr eyledüñ ağaçdan yidüm ve uçmağdan çıkarduñ (15) ve ben her ne-kim işledüm senüñ sözüñ ile işledüm iblīs ağladı ve ayıtdı yā **ādem**

[32b]

(1) saña bu işi ben işledüm ve bu menzile seni ben getürdüm ammā baña kim itdi didi **tevbe-i** (2) **ādem** 'aleyhi's-selām kaçan kim haq te'ālā **ādeme** rahmet itmek istedi cebrā' ile ayıtdı (3) **ādem** benüm bedī' fıtratumdur hem gökler ve yirler halkanca ağladı hīç benden ğayrın (4) añmadı ve benden ğayrından korkmadı ve günāh anuñ yüregın yaqdı hāl budur ki (5) evvel benüm esmāmı ol zıkr itdi ve evvel baña ol hamd itdi ben-daħı yir yüzine evvel anı (6) halīfe kıldum ve 'amelsüz uçmağ virdüm ve cemī'-i esmā'yı aña öğretdüm ve firıştehlere secde (7) itdürdüm ve anıñ-çün iblīse la'net itdüm ve baña evvel şükür iden oldur ve evvel tevbe iden (8) oldur ben-daħı anı yarlığadum ve her kim günāh işlese dönse istiğfār eylese (9) ben anı yarlığadum andan soñra cebrā' ilī **ādeme** gönderdi ve bu kelimātı öğretti (10) ¹²¹ **ibn-i** 'abbās (11) aydur **ādem** 'aleyhi's-selām ayıtdı yā rabbi beni kudret elüñle yaratduñ ve baña kendü rühuñdan (12) nefh itdüñ ve beni uçmağında sākın itdüñ imdi şimdi tevbe iderin beni gine uçmağa (13) koyar mısın haq te'ālā ayıtdı na'am uçmağa koyarın **ādem** anı işitdi secde eyledi (14) haq te'ālā ayıtdı yā **ādem** sen benüm velī kulumsın dile benden ne dilersin **ādem** (15) ayıtdı ilāhī bir kul benüm oğlanlarumdan günāh işlese ve saña şirk

[33a]

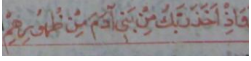
(1) getürmese anı yarlığa kaçan-kim **ādem** du'ādan fāriğ oldı cebrā' il ayıtdı (2) yā **ādem** haq te'ālā tevbeñi kabül eyledi pes cebrā' il yiri vurdı kanadı-y-ile bir şu (3) çıqdı müşkden laṭīf rāyihası var-idi **ādem** ol şuya girdi ğusl (4) eyledi ve ayıtdı ilāhī beni ṭāhir eyle ve günāhumdan çıkar andan soñra cebrā' il (5) uçmağdan iki hulle getürdi sündüsden istebrağdan **ādeme** geyürdi andan (6) soñra haq te'ālā mīkā' ilī **hāvṵāya** viribidi mīkāyīl **hāvṵāya** ayıtdı haq te'ālā (7) **ādemüñ** tevbesin kabül eyledi ve **hāvṵāya** uçmağdan libās getürdi geyürdi ve **hāvṵā** (8) çün bu sözi işitdi **ādeme** katı müştāk oldı ve ağladı gözlerinden yaş (9) kaṭre kaṭre olup deñize aqar-idi incü ve

¹²¹ Bunun üzerine Âdem Rabbinden bazı kelimeler aldı (bunlarla tövbe etti); Rabbi de onun tövbesini kabul buyurdu. Şüphesiz o, tövbeleri kabul buyuran ve rahmeti sınırsız olandır. (Bakara 2/37).

mercān olurdu nitekim **ādem** uçmak (10) firākından ağlardı zencebīl ve ıssı otlar biter-idi ve ḥaḳ te‘ālā uçmak yāḳūtlarından (11) bir kızıl yāḳūt getürdi ka‘be yirinde ḳodı ve ka‘benüñ iki ḳapusu var-idi (12) ve zümrüden biri maşrıḳa ve biri mağribe açılırdı ve ol evde ḳandīller var-idi (13) nūrdan andan soñra ḥaḳ te‘ālā buyurdu-ki ol evi ṭavāf eyleye nitekim (14) firiştehler ‘arşı ṭavāf iderler andan soñra nūḥ tūfānı olıcaḳ ḥaḳ te‘ālā (15) ol kızıl yāḳūti dördüncü göge ḳıḳardı dirler **keşşāfda** ammā eşşah budur

[33b]

(1) ki yidinci gökdedür peygāمبر ‘aleyhi’s-selām mi‘rāc gicesinde anda gördi andan soñra ḥaḳ (2) te‘ālā **ādem** ayıtdı ḳaçan-ki **ḥavvā**’-ile bulıssañ aña luṭf eyle ki ben anı senüñ (3) oğlanlarıñuñ ve kızlarıñuñ anası ḳıldum **ādem** ḳaçan-kim bu sözi işitdi faḥr idüp (4) secde eyledi andan soñra ḥaḳ te‘ālā buyurdu ki **ḥavvā** merve üzerinde ṭura (5) ve **ādem** şafā üzerinde ṭura **ādem ḥavvāya** nazar eyleye ve aña yapışmaya ḥattā ḥacc (6) şartın yirine getürmeyince pes **ādem** ‘arafāta vardı ve **ḥavvā** cüddeden **ādem** isteyi (7) ‘arafāta geldi ‘arafātda bulışdılar pes ol güne ‘arefe diyü ad ḳodılar andan soñra (8) mīnaya geldiler **ādem** ḥaḳdan mağfiret ve raḥmet diledi pes ol yire mīna (9) diyü ad ḳodılar andan soñra **ādem** ve **ḥavvā** hindustāna gitdiler ve **ādem** hindustāndan (10) yayāḳ kırḳ kez ka‘beye geldi ve her adımını üç günlük yol idi ve her yire kim ayağı (11) başdı ma‘mūr oldu **zikru aḥaza’l-miṣāḳ min benī ādem ‘aleyhi’s-selām** ḳāle’llāhu (12) te‘ālā ¹²² ol vaḳt ki ḥaḳ te‘ālā **ādem** (13) uçmaḳdan ḳıḳardı henüz yire inmedin ādemüñ arḳasını ḳudret eli-y-ile şıḳadı (14) sağ yanından ḳarınca gibi zürriyāt zāhir oldu aḳ incüler gibi ve şol yanından (15) zürriyāt zāhir oldu ḳara ḳarınca gibi ḥaḳ te‘ālā sağ tarafındaḳına ayıtdı benüm

[34a]

(1) raḥmetüm-ile uçmaḳa girüñ ve şol tarafındaḳına ayıtdı benüm ḥışmum ile cehenneme girüñ (2) baña aşşı ve ziyān yok ve naḳıldür **ādem** ‘aleyhi’s-selām bunlarıñ arasında bir nūrlu (3) kişi gördi ayıtdı yā rabbi bu kimdür ḥaḳ te‘ālā ayıtdı senüñ oğluñ **dāvūd**- (4) -dur **ādem** ayıtdı yā rabbi ‘ömri ne-deñlüdür ḥaḳ te‘ālā ayıtdı altmış yıldur (5) **ādem** ayıtdı yā rabbi ‘ömriñ ziyāde eyle ḥaḳ te‘ālā ayıtdı ‘ömri yazılıp (6) durur sen ‘ömriñden ziyāde eyle **ādem** ‘ömriñden kırḳ yıl baḳışladı ḥaḳ te‘ālā (7) firiştehleri

¹²² Rabbin ādemoğullarından -onların sırtlarından- zürriyetlerini aldıḳında. (A’rāf 7/172).

tanuḳ tutdı andan soñra **ādem** sađ tarafına nazār eyledi (8) la‘net oḳudı **ebū sa‘īdū’l-ḥuzrī** rağiya’llāhu ‘anhū aydur ‘**ömer** ile rağiya’llāhu ‘anhū (9) bir kaç kez ḥacc itdüm bir gün ḥacerü’l-esvedüñ üstüne geldi ve ayıtdı ben (10) bilürin ki sen bir taşsın nef’i ve zarrı yok velākin gördüm peygāmbere saña ḥürmet (11) eyledi ben-daḥı anıñ-içün ḥürmet eylerin didi ‘**ālī** geldi ayıtdı yā ‘**ömer** ne-y-içün (12) eyle dirsın ḥaḳ te‘ālā ḥācīlerüñ iḳrārın bir deriye yazdı andan soñra (13) ḥacerü’l-esvede ayıtdı sen emīnsin işbu yazu ađzuñda emānet olsun (14) tanuḳluḳ viresin şol kimse içün kim geldi seni ziyāret eyledi tā kıyāmete degin (15) didi **kitābü’l-müzekkerinde** aydur ḥacerü’l-esvede evvel bir firişte idi ḥaḳ te‘ālā

[34b]

(1) ol vaḳt kim **ādem**-ile ‘ahd eyledi kim ol ağaçdan yimeye ol firişteyi ol vaḳt (2) **ādeme** müvekkel ḳodı kim ol ‘ahdi **ādem** unutmaya bir gün ol firişte **ādemden** (3) ğāyib oldı **ādem** daḥı ol ağaçdan yidi arḳasından ol libāslar ve ḥil‘atler gitdi (4) ḥaḳ te‘ālā **ādemi** uçmaḳdan çıkardı yire indürdi andan soñra ol firişte (5) geldi **ādemi** yirinde bulmadı bildi-kim **ādem** ḥaḳḳuñ ‘ahdin şımış ḥaḳ te‘ālā **ādemi** (6) uçmaḳdan red eylemiş andan soñra ḥaḳ te‘ālā ol firişteye ḳaḳıdı bir kez heybet-ile (7) nazār eyledi ol firişte bir yāḳūt taş oldı peygāmbere ‘aleyhi’s-selām aydur ḳaçan-kim ḥaḳ te‘ālā (8) ādemüñ bilinden zürriyyetini çıkardı firiştehler gördiler ki ḥisāb yok insān (9) zāhir oldı ayıtdılar yā rabbi bunlar dünyāya nice sıgarlar ve nice ma‘īšet idebilür- (10) -ler ḥaḳ te‘ālā ayıtdı ben bunları dört bölük iderin bir bölüğü ata bilinde ola ve bir (11) bilüğü ana rahminde ola ve bir bölüğü yir üzerinde ola ve bir bölüğü yir altında ola ve naḳildür (12) ki ḥaḳ te‘ālā **ādeme** vahy eyledi ayıtdı yā **ādem** eger sen ka‘be’yi ‘imāret eylemezseñ (13) senden soñra ođlanlaruñdan kimse ‘imāret eylemezler pes **ādem** ka‘be’yi yaptı ve **ḥavvā** ile (14) anda sākin oldılar andan soñra uçmaḳdan cebrā’il iki öküz getürdi ve demür- (15) -den ālet getürdi ve cehennemden bir pāre od getürdi ve ol odı uçmağ ırma-

[35a]

(1) -ḳlarında yitmiş kez yudı henüz ele almağa yaramaz idi andan soñra yidi kez daḥı (2) deñize düşdi andan gine çıkardı **ādeme** getürdi **ādem** anı aldı yir üzerine ḳodı (3) ol od ol yiri ve tağı yaḳdı uçdı gine cehenneme gitdi ol oduñ yir yüzinde (4) eşeri ḳaldı ve naḳildür ki tevrātda **ibn-i ‘abbās** rağiya’llāhu ‘anhümā aydur **ādem** ayıtdı yā rabbi (5)

günlerde kankı gün saña sevgülüdür ve sözlerde kankı söz sevgülüdür ve aylarda (6) kankı ay sevgülüdür haq te‘ālā ayıtdı yā **adem** günlerde baña cum‘a gün sevgülüdür (7) zīrā ki ol gün kullarumuñ günāhların ‘afv eylerin ve sözlerde lā ilāhe illa’llāhu (8) kelimesidür zīrā ki her kim lā ilāhe illa’llāhu dise cehennemden anı āzād eylerin ve ay- (9) -larda baña sevgülü ramazān ayıdur zīrā ki ol ayda kullaruma mağfiret ve rahmet (10) ile nazar iderin ve nakıldür ki **zühretü’r-riyāzda ca‘fer-i şādık** rahmetu’llāhi ‘aleyhi (11) aydur **adem** ve **havvā’**-ile uçmağda oturlardı haq te‘ālā cebrā’il **ademe** viribidi (12) ve ayıtdı **ademūñ** elin tut uçağı tavāf eyle pes cebrā’ıl **adem** ile uçağı (13) tavāf eylediler hattā bir laṭif sarāya geldiler bir kerpüci altun ve bir kerpüci gümüş (14) idi ve şerefesi yaşıl zebercedden idi ve ol sarāyda bir taht var-idi kızıl (15) yāķūtdan ve ol tahtuñ üzerinde bir kubbeye var-idi nūrdan ve ol kubbeye bir laṭif

[35b]

(1) şüret var-idi ve başında nūrdan bir tāk var-idi ve kulağında iki küpe var-idi (2) incüden bilinde bir tavk var-idi nūrdan **adem** anı gördi ta‘accüb eyledi ve havvānuñ (3) hūsnüni unıtdı ve **adem** ayıtdı yā rabbi bu ne şüretdür haq te‘ālā ayıtdı **fāṭimatü-** (4) -**’z-zührānuñ**¹²³ şüretidür başındağı tāk **muḥammed-i muştafadur** ve bilindeki tavk ‘alīdür (5) ve iki küpeler **hasan** ve **hüseynidür** ve **adem** gördi ki kubbeye biş kapu vardur (6) ve her kapuda nūrdan bir söz yazıludur evvelki kapuda **ene’l-maḥmūdu ve hazā muḥammedun**¹²⁴ (7) ikinci kapuda **ve ene’l-‘aliyyü’l-a‘lā ve hazā ‘aliyyun**¹²⁵ üçüncü kapuda **ve ene fāṭırın ve hāzihī fāṭımatu-** (8) **-z-zehrā’i**¹²⁶ dördüncü kapuda **ve ene’l-muḥsinu ve hāzā ḥasenun**¹²⁷ bişinci kapuda **ve minni’l-iḥsānu** (9) **ve hazā hüseynun**¹²⁸ cebrā’il ayıtdı yā **adem** işbu isimleri şakla ki bir gün bunlara muhtāc (10) olursun kaçan-kim **adem** dünyāya indi ve üç yüz yıl ağladı nidā geldi (11) kim yā **adem** beytü’l-ma‘mūra nazar eyle **adem** nazar eyledi gördi kim bu biş ism anda yazıludur (12) **adem** secde eyledi ve ayıtdı yā **maḥmūd bi-ḥaḳḳı muḥammedin ve yā ‘aliyyü’l-a‘lā [bi-ḥaḳḳı ‘aliyyin]** ve yā **fāṭıru bi-ḥaḳḳı** (13) **fāṭımate’z-zehrā’i ve yā muḥsinu bi-**

¹²³ Cümlede *fāṭimatü’z-zehrā* yazılması gerekirken müstensih *fāṭimatü’z-zührā* yazmıştır.

¹²⁴ Ben övülen (Allah)’im ve bu Muhammed (övlümüş)’tür.

¹²⁵ Ben yücelerin en yücesi (olan Allah)’im ve bu da Ali (yüce)’dir.

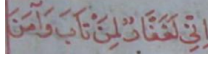
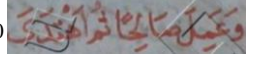
¹²⁶ Ben yaratan (Allah)’im ve bu da Fāṭimatü’z-zehrā’dır.

¹²⁷ Ben güzellikte bulunan (Allah)’im ve bu da Hasan (güzel)’dir.

¹²⁸ İyilik ve güzellik bendendir ve bu da Hüseyin (güzellik)’tir.

ḥaḳḳı ḥasanin ve yā minke'l-iḥsānu bi-ḥaḳḳı ḥuseynin¹²⁹ beni yarlığa (14) ve benüm tevbemi ḳabül eyle ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **ādem** eger cemī'-i zürriyyetüñi benden diler- (15) -señ bu isimler ḥürmeti ḥaḳḳı-çün cemī'isini yarlıgar-idüm didi ve naḳildür ki **ādem**

[36a]

(1) 'aleyhi's-selām ḳaçan-ki uçmaḳdan çıḳdı yir yüzinde ayıtdı yā rabbi beni ḳudret elüñle (2) yaratduñ ve beni uçmaḳda sākinlendürdüñ ve firiştehleri baña secde itdürdüñ āḥir (3) nefśüme uyup emrüne 'āşī oldum şimdi tevbe eylerin ve şālih olurın (4) benüm tevbemi ḳabül eyler misin ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **ādem** ben 'arş üzerinde yazup (5) dururın ki yirleri ve gökleri yaratmazdan öñdin (6) ¹³⁰ pes senüñ günāhiñ-içün benüm ḡaffār adımı maḥv (7) ideyin-mi belki seni yarlıgadum ve gine seni uçmağa ḳoyarın benüm fażlum ve raḥmetümle (8) didi ve naḳildür ki ol vaḳt-kim ḥaḳ te'ālā **ādem**i uçmaḳdan çıḳardı ve cemī'-i (9) gövdesini ḳapḳara eyledi hemīn tırnaḡı ḳaldı ancak 'ibret için firiştehler **ādem** (10) için ağlaşdılar ve ayıtdılar yā rabbenā **ādem**i ḳudret elüñle yaratduñ ve **ḥavvā**'yı aña (11) virdüñ ve uçmağa ḳoyduñ ve firiştehlerüñi aña secde itdürdüñ bir günāh için (12) gine **ādem**i uçmaḳdan çıḳardıñ aḳ iken ḳara eyledüñ ḥaḳ te'ālā **ādem**e ayıtdı (13) ayuñ on üçüncü gün ve on dördüncü gün ve on bişinci gün oruç dut (14) **ādem** çün ol günleri oruç dutdı cemī'-i gövdesi aḳ oldu pes ol (15) günlere eyyāmü'l-beyz¹³¹ diyü ad ḳodılar ve naḳildür ki **ādem** bir gün 'arşa nazar eyledi

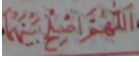
[36b]

(1) **muḥammedüñ** 'aleyhi's-selām adın anda yazılı gördi **ādem** tamām görmek istedi (2) ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **ādem** ol gördüğüñ āḥir zamānda çıkar velākin anuñ nūrın gör (3) **ādemüñ** alnında **muḥammedüñ** nūrı yazılıp tırurdu ol nūr **ādemüñ** alnından gitdi(4) şehādet barmaḡına geldi **ādem** ol nūrı gördi barmaḡını ḳaldurdu şehādet (5) getürdi andan ötürü şehādet barmaḡını ḳaldurmak sünnet oldu andan şoñra (6) cebrā'il bir yüzük

¹²⁹ Ey övülen! Muhammed hakkı için, ey yücelerin en yücesi! Ali hakkı için ve ey yaratan! Fâtımatü'z-zehrâ hakkı için ve ey güzellikler veren! Hasan hakkı için ve ey ihsanı kendisinden olan, Hüseyin hakkı için...

¹³⁰ Şu da bilinmeli ki, ben tövbe edip yürekte inanan ve iyi işler yapan, sonra da doğru yolda sebat eden kimselere karşı çok bağışlayıcıyım. (Tâhâ 20/82).

¹³¹ Tamlamanın eyyāmü'l-beyz biçiminde yazılması gerekirken müstensih eyyāmü'l-beyz yazmıştır.

getürdi **ādeme** virdi **ādem** diledi kim şehādet barmağına geye (7) cebrā'il ayıtdı sirçe barmağıña geygil **ādem** ayıtdı ol za'īfdür cebrā'il ayıtdı (8) ol şehādet barmağı aña ol devlet yiter ki şehādet içündür haq te'ālā ayıtdı (9) ben za'īfleri esirgerin yüzük ol barmağına gerekdür didi pes **ādem** yüzügi sirçe (10) barmağına geçürdi ve naqıldür ki '**alī** kerrema'llāhu vechehu ayıtdı ol vaqt (11) ki ādem buğdaydan yidi ve yir yüzine indi kuşdı ol kuşmağdan ağı ağacı (12) bitdi ve ol ağacı yılan geldi yidi ol sebebeden yılanuñ ağızında ağı (13) oldu tā kıyāmete degin gitmedi ve naqıldür ki bir gün peygāMBER 'aleyhi's-selām (14) '**alī** ve **fātima** katına geldi gördi '**alī fātima**nuñ başı üzerinde durur (15) peygāMBER ayıtdı ¹³² '**alī** yā resūla'llāhi allāhümmedeki mīm ne mīm-

[37a]

(1) -dür peygāMBER ayıtdı ol vaqt-ki haq te'ālā **ādemi** yaratdı ve menzilini aña gösterdi (2) ve **ādem** ayıtdı ilāhī beni yarlıga haq te'ālā ayıtdı yā **ādem** eger dünyā 'ömürince (3) 'ömrüñ olsa böyle zıkr eyleseñ firiştehler gibi zıkr idmeyesin evet saña (4) bir harf ögredeyin cemī'-i evvellerüñ ve āhirlerüñ ismi anda cem' ola **ādem** ayıtdı (5) yā rabbi ögret haq te'ālā ayıtdı kaçan du'ā dileseñ yā **ādem** allāhümme di di-kim ism-i (6) a'zam budur zīrā ki cemī'-i yaratduğumuñ ve yaradacağıumuñ ism-i mīmi anlaruñ ismidür haq te'ālā (7) ayıtdı her kim bir kez **allāhümme leke'l-ḥamdü**¹³³ dise her harfine on ḥasene virürin ve günāh- (8) -ların yarlıgarın ve derecesini ulu eylerin **ādem** çün anı işitdi faḥr eyleyüp secde (9) eyledi ve haq te'ālā **ādemi** yarlıgadı bir harf ile ki allāhümmedeki mīmdür ve naqıldür (10) ki 'aṭā ayıtdı ol vaqt ki haq te'ālā **ādemi** uçmağdan çıkardı başı gökde (11) ve ayağı yirde idi firiştehlerüñ tesbīhin işidüp üns dutmuşdı ammā dāyim (12) ağlardı firiştehler anı görüp haq te'ālā ḥazretine şikāyet eylediler **ādemüñ** gözi (13) yaşından andan soñra haq te'ālā **ādemüñ** boyun altmış arışa indürdi **ādem** arışı-y-ile (14) ve naqıldür ki haq te'ālā **ādemi** uçmağdan çıkarıcaq dört nesne bile çıkardı biri (15) 'aşā ve biri encīr yaprağı ve biri yüzük ve biri ağlamak idi pes 'aşā-yı¹³⁴ **mūsā**

[37b]

¹³² Allah'im, aralarını düzelt.

¹³³ Allah'im, sana hamd olsun.

¹³⁴ Sözcüğün 'aşā yazılması gerekirken müstensih tamlama yaparak 'aşā-yı mūsā yazmıştır.

(1) elinde vāki‘ oldu anuñ ile nübüvvet buldı ve yaprak geyikte oldu anuñ-ile (2) müşk oldu ve hâtem **süleymānda** idi anuñ-ile mülk buldı ve ağlamak ‘āşilerde oldu (3) anuñ-ile rahmet buldılar ve naķıldür ki **ādem** ‘aleyhi’s-selām ayıtdı yā rabbi muḥammed ümmetine (4) dört kerāmet virdüñ baña virmedüñ biri budur ki benüm tevbemi mekkeden ayruķ yirde (5) ḳabül eylemedüñ muḥammed ümmetinüñ tevbesini her yirde ḳabül eyledüñ ikinci budur ki benüm libāsum (6) var-idi ḳaçan ‘āşī oldum libāsum gitdi ‘üryān ḳaldum muḥammed ümmeti ‘üryān günāh (7) işlese anlara tevbe libāsın virürsin üçüncü budur ki ḳaçan ben ‘āşī oldum ‘avratımı (8) benden ayırduñ dünyāya getürdüñ ve muḥammed ümmeti dünyāda günāh işlerler anları (9) gine uçmağa ḳoyarsın dördüncü budur ki benüm ‘avratımı günāh itdüğüm içün (10) benden ayırduñ anlaruñ ‘avratların ayırmađuñ suçların ‘afv itdüñ ve naķıldür ki (11) **ḥavvā** yüz yigirmi kez oğlan toğurdı ba‘zılar ayıtdı seksen kez oğlan toğurdı (12) her birinde bir kız ve bir oğlan toğurdı her birinde bir kız ve bir oğlan bile toğurdı (13) **tefsīr-i ebi’l-leysde muḳātil** raḍiya’llāhu ‘anh aydur ḥaḳ te‘ālā **ādem**-ile **ḥavvādan** biñ (14) zürriyyet yaratdı evveli **ḳābil** idi kız ḳarındaşı adı **uḳlīmā** idi andan soñra (15) **ḥābili** yaratdı kız ḳarındaşı-y-ile ve buyurdı **ḳābile** kim kız ḳarındaşını **ḥābile** vire

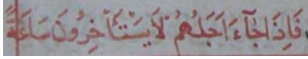
[38a]

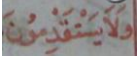
(1) **ḳābil** rāzī olmadı ‘āşī oldu **ḥābili** öldürdi evvel oda tapan **ḳābil** idi (2) ḳaçan-kim **ḳābil ḥābili** öldürdi yidi gün yir ḳanın içmedi yidi günden soñra (3) ḳanın içdi ḥaḳ te‘ālā **ḳābile** ayıtdı ḳanı ḳarındaşuñ **ḥābil ḳābil** ayıtdı bilmezsin (4) ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yir baña ḥaber virdi ki ḳarındaşuñı öldürdüñ **ḳābil** ayıtdı eger ben (5) öldürdümse ḳanı ḳanı ḥaḳ te‘ālā pes ol günden berü ḳanı yire ḥarām eyledi ve **ḳābil** (6) **ḥābili** kim öldürdi **ādeme** ḳatı firāḳ ve ḥasret geldi ḥaḳ te‘ālā **ādeme** ayıtdı (7) yiri saña muḳī‘ eyledüm **ādem** ayıtdı yā yir **ḳābili** tut yir **ḳābili** tutdı **ḳābil** (8) ayıtdı yā yir allāh ḥaḳḳı-çün baña mühlet virgil mühlet virdi **ḳābil** ayıtdı yā (9) rabbi benüm atam saña ‘āşī oldu ne-y-içün yir anı yutmadı ḥaḳ te‘ālā ayıtdı (10) ol benüm bir emrüm şıdı ve sen iki emrüm şıduñ biri benüm emrüm ve biri (11) atañ emri **ādem** bu kez ayıtdı yā yir tut yir gine tutdı **ḳābil** ayıtdı yā rabbi (12) senüñ toḳsan toḳuz ismüñ vardur eger beni helāk iderseñ er-rahmān er-rahīm (13) ismini aradan gidergil didi **ḍahḥāḳ** raḍiya’llāhu ‘anhü aydur **ādem** zamānında (14) cemī‘-i ağaçlaruñ yimişi var-idi ve deñizler tatlu idi arslan öküze ve ḳurd (15) ḳoyuna ḳaşd eylemezdi ḳaçan-kim **ḳābil ḥābili** öldürdi yir yüzi zelzele

[38b]

(1) oldu ve ba'zı ağaçlar yemiş virmez oldu ve denizler acı oldu ve hayvānlar bir- (2) - birine kaşd eylediler ve **ādemūñ** çün oğlanları çok oldu **ḥaḳ** te'ālā **ādemi** (3) anlara peygāمبرlığı viribidi anları da'vet eyledi ve **ḥaḳ** te'ālā ādeme on (4) şuḥf indürdi andan soñra **ādem** ramazān ayını oruç tutdı kaçan-ki (5) yevmü'l-fiṭre oldu **ādem** ayıtdı ilāhī beni yarlığa ve daḥı oğlanlarumdan (6) kim ramazān ayını oruç tutsalar anları daḥı yarlığa **ḥaḳ** te'ālā **ādemūñ** ḥācetini (7) kabūl eyledi ve naḳildür ki **ādem** 'aleyhi's-selām oğlı **ṣīte** biş nesne vaşiyet (8) eyledi ve sen-daḥı oğlanlarıña vaşiyet eyleyesin didi biri budur ki fānī (9) dünyāya inanmayasın ben bākī uçmağa inandum ve maḡrūr oldum ma'şiyet işledüm (10) **ḥaḳ** te'ālā benden rāzī olmadı beni uçmağdan çıkardı ikinci budur ki 'avrat (11) sözine uymayasın ben 'avrat sözine uydum baña peşimānlık ḥāşıl oldu (12) üçüncü budur ki her ne işlerseñ āḥirine nazar eyle andan işle eger ben işūñ (13) āḥirine nazar eylesem ben böyle olmazdum dördüncü budur ki göñül her neye meyil (14) eylerse men' eyleyesin eger ben göñlümi buğday yimekten men' eylesem baña peşimānlık (15) ḥāşıl olmazdı bişinci budur ki her ne-kim işlerseñ tanışup işle ki eger

[39a]

(1) ben firiştehlere tanışup işlesem ben böyle olmazdum **veheb** raḍiya'llāhu 'anh aydur (2) kaçan-kim **ādemūñ** 'ömri tamām olmağa yakın oldu **ḥaḳ** te'ālā **ādeme** ayıtdı (3) rūḥuñı cum'a gün alurun pes **ādem** ağlayu **ḥavvā** katına geldi **ḥavvā** aydur yā **ādem** noldı (4) saña ki böyle fiḡān idüp ağlarsın **ādem** ölüm ḥaberin **ḥavvāya** didi **ādem** ayıtdı (5) yā **ḥavvā** ölüm bıçğu 'ile biçilmekten katıdur **ḥavvā** ayıtdı **vā ḥasretā**¹³⁵ **ḥaḳ** te'ālā ḥayātumuzu (6) dünyādan kesdi ve uçmağdan çıkardı ve gine biz ölicek kanda varuruz **ādem** ayıtdı (7) toprağa giderüz **ḥavvā** ağladı feryāz eyledi **ādem** ayıtdı yā **ḥavvā** ağlama kim ölüm (8) bir sağrak şarabdur ben ve sen ve oğlanlarum ol şarābdan içseler gerekdür yā (9) **ḥavvā** ölümü sen mīrās koduñ ve beni uçmağdan çıkarduñ didi der-ḥāl (10) melekü'l-mevt geldi ve bu āyeti okudu¹³⁶ (11)

 pes **ādem** şöyle çağırdı-kim eger āvāzın bu cemī'-i ḥaḳ işitseler (12) idi

¹³⁵ *Vah, yazık!*

¹³⁶ *Ecelleri gelince ne bir an geri kalırlar ne de bir an ileri gidebilirler. (A'râf 7/34, Nahl 16/61).*

ölürlerdi andan soñra **ādem** ayıtdı yā melekü'l-mevt oğlanlarumuñ (13) rûhını şöyle-mi kabz idersin yoħsa baña mı maħşüşdur günāhum için melekü'l-mevt (14) ayıtdı yā **ādem** haħ te'ālā saña geñez eyledi **ādem** başını göge dutdı ve ayıtdı yā rabbi (15) sekerāti'l-mevt benüm oğlanlaruma geñez eylegil ve naķıldür ki kaçan-ki

[39b]

(1) **ādemüñ** 'ömri toķuz yüz altmış yıl tamām oldı andan soñra melekü'l-mevt geldi (2) rûhını kabz itmege **ādem** ayıtdı yā melekü'l-mevt ta'cıl eyledüñ cebrā'il¹³⁷ ayıtdı (3) ecelüñ yaķın geldi rûhuñı almaķ gerekdür **ādem** ayıtdı kırķ yıl daħı var- (4) -dur melekü'l-mevt ayıtdı oğluñ **dāvūda** bağışladuñ **ādem** ayıtdı bağışlamadum haħ (5) te'ālā kitāb indürdi ve firiştehler tanuķluķ virdiler bağışladuñ diyü haħ te'ālā (6) **ādemi** esirgedi 'ömrini biñ yıl itdi ve **dāvūduñ** daħı yüz yıl itdi **vefāt-ı** (7) **ādem** ve **ħavvā** 'aleyhime's-selām **ibn-i 'abbās** rağiya'llāhu 'anhümā aydur kaçan-ki **ādemüñ** (8) 'ömri tamām oldı haħ te'ālā **ādeme** ayıtdı yā **ādem** ecelüñ yaķın geldi oğluñ (9) **şīse** vaşiyet eyle ol vaķt **şīs** dört yüz yaşında idi **ādem** ayıtdı (10) yā rabbi ölüm nedür haħ te'ālā ayıtdı yā **ādem** ölüm acısı ağudan acıdur ve daħı (11) **ādemüñ** yüzinden nürin giderür ve toprak anuñ etini ve kemüģini yir ħattā girü (12) toprak olur andan soñra seni ve oğlanlaruñı gine yaradurın saña (13) ve anlara ħisāb iderin 'amelüñüze göre didi **ādem** ol sözi işitdi (14) çağırdı ve feryāz eyledi ağladı ve andan soñra yir ayıtdı yā **ādem** haħ te'ālā (15) benüm-ile va'de eyledi kim benden senüñ topraģuñı ala āħir gine baña göndere

[40a]

(1) **ibn-i 'abbās** aydur cemī'-i peygāamberler ölüm saģraģını içmege rāzī olmadılar ancak **muħammed-i** (2) **muştafā** rāzī oldı ve ayıtdı ne gökçek varmaķdur tañrıya didi pes haħ te'ālā (3) diledi kim ölümü **ādeme** göstere bir çoç şüretine beñzedüp **ādeme** indürdi kaçan **ādem** (4) ölümüñ şüretin gördi 'aklı gidüp düşdi firiştehler dutdılar yüzine āb-ı (5) ħayāt saçdılar 'aklı gine geldi **ādem** ayıtdı yā rabbi işbu ölüm için-mi- (6) -dür ancak haħ te'ālā ayıtdı cemī'-i mevcūdāta ölümü tatdursam geregdür mü'minlerüñ (7) cānı 'aliyyinde olalar ve kāfirlerüñ cānı siccinde olalar **ka'bü'l-aħbār** (8) rağiya'llāhu 'anhü aydur haħ te'ālā 'azrā'ile emr eyledi ki **ādeme** ine ğāyet laţif (9)

¹³⁷ Cümlede Hazret-i Ādem ile konuşan ölüm meleģi Azrail olmasına raģmen, müstensih burada *cebrā'il* yazmıştır.

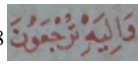

ve gökçek şüret-ile ki hîç kimseye ancılayın laţif şüret ile inmedi hemîn **muḥammed** (10) **muştafāya** indi şalavātu'llāhi 'aleyhi ve selāmuḥu ḥaḫ te'ālā melekü'l-mevte emr (11) eyledi ki şarābü'l-firākı al ādeme vir içsün andan soñra rūḥunu ḳabz (12) eyle kaçan-ki melekü'l-mevt **ādeme** geldi ve ayıtdı es-selāmu 'aleyke yā ebe'l-beşer (13) beni bilür-misin **ādem** ayıtdı bilürin ammā neye geldüñ melekü'l-mevt ayıtdı işbu (14) şarābuñ cemī'isini iç andan soñra ölümü saña tatdurayın **ādem** ayıtdı ben (15) rabbüme muţī' ven melekü'l-mevt ölüm şarābın ādeme içürdi **ādem** dünyādan

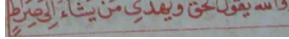

[40b]

(1) gitdi cemī'-i firiştehler cem' oldılar ḥaḫ te'ālā uçmaḫdan kefen viribidi ve firiştehler (2) üç kez şu 'ile yudılar ve üç biz kefen sardılar **şis ādemüñ** namāzın kıldı yirle gök (3) arası toptolu firişte oldılar **şis** otuz kez tekbir eyledi bişi bu biş vaḫt (4) namāz oldı ve yigirmi bişi **ādemi** ululamak için idi ba'zılar ayıtdı **ādemüñ** ḳabri (5) serendibdedür yidi gün ve yidi gice ay ve gün tutıldılar 'ālem şöyle ḳarañu- (6) -lık oldı **ādem** cum'a gün zevālden soñra vefāt eyledi andan soñra **ḥavvā** kırk (7) gün yimedi ve içmedi ol daḫı vefāt eyledi ba'zılar ayıtdı bir yıl diri oldı (8) andan öldi **ādem** 'ile defin eylediler

 (9)

¹³⁸ imdi işbu zıkr olunan cemī'isi tefsirlerdendür

velikin (10) kitabumuz ḥaḫ te'ālā kelimātın zıkr itmek içündür ḳaẓiyye ve ḫikāyet- (11) -ler beyān eylemek için degüldür ammā gāḫ gāḫ vāḳi' olursa kelāmı kelāma ve maḳāmı

(12) nizāma rabṭ itmek içündür (13) ¹³⁹ **meb'as-i şis** 'aleyhi's-selām kaçan-ki **ḳabīl ḥabīli** öldürdi (14) **ādem** ve **ḥavvā** kırk gün ağlaşdılar yimediler ve içmediler gāyet melül olup guşşalandılar (15) ḥaḫ te'ālā **ādeme** vaḫiy eyledi ayıtdı yā **ādem** yiter ağladuñ ben saña bir oḫlan baḫışladum

[41a]

(1) **ḥabīl** şüretinde enbiyānuñ ve evliyānuñ atası ola pes ol oḫlan toḫdı **ādem** (2) adını **şis** ḳodı **şis** dimek baḫşış dimekdür ya'nī **ḥabīlden** 'ivaşdur ve (3) **şisüñ** yüzinde **muḥammed-i muştafānuñ** 'aleyhi's-selām nürı berḳ ururdi andan soñra ḥaḫ te'ālā (4) **şisi** peygāamber eyledi ve aña elli şuhf indürdi pes **şis** peygāamber 'aleyhi's-selām (5)

¹³⁸ Onun kendinden başka her şey yok olacaktır. Hükmü yalnızca onundur ve siz ancak ona döndürüleceksiniz. (Kasas 28/88).

¹³⁹ Allah dilediğini doğru yola iletir. (Nûr 24/46).

ķavmini allāha da‘vet eyledi ve niķe ĥalk aña tābi‘ oldılar ve **şīs** biñ **şihr**¹⁴⁰ yaptı (6) ve her şehrde bir menāre yaptı ve ol menārenüñ üzerine çıkardı **lā ilāhe illa‘llāhu** (7) **muĥammedün habību‘llāhi**¹⁴¹ dir-idi ve **şīsüñ** yidi yüz yigirmi yıl ‘ömri oldı andan soñra (8) vefāt eyledi ve anuñ yirine **idrīs** ‘aleyhi’s-selām ĥükm eyledi **meb‘aş-i idrīs** ‘aleyhi’s-selām (9) **ka‘bü’l-aĥbār** rağiya‘llāhu ‘anhü aydur **idrīsüñ** şüreti cediti **şīsüñ** şüretine (10) beñzerdi ve evvel ĥaĥtı kim ‘ālemdede yazdı **idrīs** yazdı **zīrā** ki nücūma ve ruķūma (11) ve ĥisāba ve ‘ibādetede ĥatı meşĥūl olmışdı adı **aĥnū**‘ idi keşret-i dersinden (12) ötürü **idrīs** didiler pes ĥaĥ te‘ālā **idrīs**i peygāmbere ĥıldı ve aña otuz şuĥf (13) indürdi ve ve **ādemüñ** ve **şīsüñ** şuĥfın aña virdi ve andan soñra **idrīs** derzī (14) oldı ĥaftān dikdi anı geydiler andan öñ ĥalk ĥayvān derisin geyürlerdi (15) ve ĥaĥ te‘ālā **idrīs**e vahy eyledi ve ayıtdı işbu dūnyā bir deñizdür eger sen bir gemi

[41b]

(1) düzüp aña binesin bedenüñ ĥarāb olduĥı vaķt necāt bulasın eger eyle itmezseñ (2) ol deñize ĥarķ olup helāk olursın **idrīs** ĥün ol sözi ĥaĥdan işitdi (3) dūnyādan ve ehlinden yüz çevürdi andan soñra **idrīs** diledi kim uçmaĥı göre (4) ve aña eyle olsa her gün ‘ibādetini ziyāde eyledi ĥattā şöyle oldı kim cemī‘-i yir yüzi- (5) -ndeki ĥalkķa ‘ibādet eyledi ve firiştehler anuñ ‘ibādetini ta‘accüb eylediler ve ĥaĥ (6) te‘ālādan destūr dilediler kim **idrīs**i ziyāret itmege geleler ĥaĥ te‘ālā destūr vir- (7) -di-ki geldiler meleke‘l-mevt bile geldi ādem şüretine girdi **idrīs** ‘aleyhi’s-selām (8) anı gördi kimsin didi ‘azrā‘il ayıtdı melekü‘l-mevt benem **idrīs** ayıtdı benüm (9) rūĥumı ĥabz eylemege mi geldüñ ‘azrā‘il ayıtdı yok belki saña muşāĥib olmaĥa (10) geldüm pes **idrīs** ayıtdı yā melekü‘l-mevt dilerin-ki benüm rūĥumı ĥabz eyleyesin (11) melekü‘l-mevt ayıtdı ölmekden murāduñ nedür ve ben allāh destürinsuz senüñ rūĥuñı (12) ĥabz eylemezsin didi ĥaĥ te‘ālā ayıtdı yā melekü‘l-mevt **idrīsüñ** rūĥuñı ĥabz eyle (13) ben anuñ göñlindekini bilürin pes melekü‘l-mevt **idrīsüñ** rūĥuñı ĥabz eyledi (14) ĥaĥ te‘ālā fi‘l-ĥāl **idrīs**i gine diri eyledi andan soñra **idrīs** diledi kim (15) cehennemide göre ĥaĥ te‘ālā ol mālīke ayıtdı ķo **idrīs**i cehennemide görsün **idrīs**

[42a]

¹⁴⁰ Farsķa *şehr* kelimesi, müstensih tarafından burada *şihr* olarak yazılmıştır.

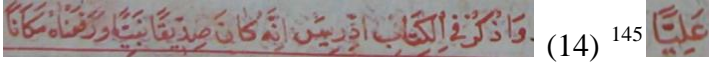
¹⁴¹ *Allah’tan başka Tanrı yoktur, Muhammed onun sevgili kuludur.*

(1) cehennemi gördü andan sonra diledi kim uçağı göre rıdvān ayıdı (2) allāh bilür anuñ destürinsuz olmaz haq te'ālā rıdvāna vahy eyledi yā rıdvān (3) benüm **idrīs** kulum ne diler ben bilürin tūbā ağacınıñ bir budacağına yapuşsun (4) uçağı girsün pes girdi biraz yürüdi andan bir ağaca yapışdı şalındı tūrdı (5) melekü'l-mevt ayıdı yā **idrīs** gel çık **idrīs** bundan çıkmazın didi haq te'ālā (6) bir firişte viribidi bunlarıñ arasında hükm eyleye ol firişte ayıdı yā **idrīs** (7) ne-y-içün çıkmazsın **idrīs** ayıdı haq te'ālā aydur ki

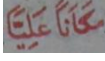
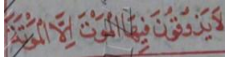

142 (8) eyle olsa ben mevte tatdum ve haq te'ālā gine buyurur ki 143

 (9) eyle olsa ben cehennemi geçdüm ve gine buyurur ki 144

eyle (10) olsa ben uçağı girdüm ayruq çıkmazın haq te'ālā ol firişteye ayıdı **idrīs** (11) benüm sözüm-ile uçağı girdi ve gine benüm sözüm-ile uçağdan çıkmaz **idrīs** (12) dime uçağda ebedī tursun pes **idrīs** uçağda ebedī kaldı nitekim haq te'ālā (13)

buyurur (14) 145 imdi **idrīs** bu kemālāt ki hāşıl oldı nedendür evvel haqkuñ (15) 'ināyetidür andan sonra kendü dağı 'ilme ve riyāzete ve taqvāya meşğül

[42b]

(1) oldı hattā on altı yıl yimedi ve içmedi ve uyumadı dāyim haqka meşğül idi (2) **hasan** rağiya'llāhu 'anhü aydur uçağı çıkardı niteki buyurur 146 pes (3) uçağdan a'lā maqām yok eger su'al iderlerse ki peygāMBER 'aleyhi's-selām mi'rāc (4) gicesinde **idrīs**i dördüncü gökde gördü pes veç-i tevfiq nedür rivāyetler (5) ortasında şahih cevāb budur ki **idrīs** uçağdadur ammā cāyizdür ki uçağ (6) buña dördüncide yāhūd altıncıda 'arz ola niteki mü'minlere uçağ ölüm hālinde (7) 'arz olur yirde nitekim haq te'ālā buyurur (8) 147 ammā peygāMBERÜMÜZ 'aleyhi's-selām dördüncü gökde gördüğine sebep (9) budur ki merātib-i ervāh mi'rāc gicesi peygāMBERÜMÜZE 'arz oldılar mertebelerine (10) göre pes **idrīs** mi'rāc gicesinde hāzret-i

142 Her can ölümü tadacaktır. (Enbiyâ 21/35, Ankebût 29/57).

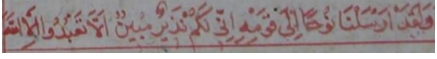
143 İçinizden, oraya varmayacak hiçbir kimse yoktur. (Meryem 19/71).

144 Oradan çıkarılmaları da söz konusu olmayacaktır. (Hicr 15/48).

145 Kitapta İdrīs'i de okuyarak an. Hakikaten o, pek doğru bir insandı ve bir peygamberdi. Onu üstün bir konuma getirdik. (Meryem 19/56-57).

146 Üstün bir konum. (Meryem 19/57).

147 İlk ölümlerinden başka bir ölüm tatmayacaklar. (Duhân 44/56).

resüle 'aleyhi's-selām dördüncü gökde (11) zāhir oldı mertebesi anda idi andan soñra 'arz oldı ve **idrīs** dünyādan (12) gıtdüğü vaqt üç yüz altmış yaşında idi 'aleyhi's-selām **meb'aş-i nūh** 'aleyhi's-selām (13) ¹⁴⁸ (14) **ka'bū'l aḥbār** raḍiya'llāhu 'anhü aydur ḥaḳ te'ālā **idrīsden** soñra **nūhı** 'aleyhi's-selām (15) risālete viribidi evvel resül nūhdur ol daḥı kavmini ḥaḳḳa da'vet eyledi ve kavmi

[43a]

(1) inkār eyleyüp kāfir oldılar pes ḥaḳ te'ālā nūḥa vaḥy eyledi ki bir gemi yapa **nūh** (2) bildi kim ḥaḳ te'ālā anuñ kavmini şuya ḡarḳ idüp helāk ider **nūh** diledi kim kavmi (3) ĩmāna geleler helāk olmayalar ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **nūh** benüm ezel 'ilmüm- (4) -de vardur ki yirleri ve gökleri yaratmazdan iki biñ yıl öñ şöyle taḳdīr itdüm (5) ki yirler ehlini şu 'ile ḡarḳ eyleyem **nūh** anı işıtdı kavmi-çün feryāz eyledi pes (6) anıñ-çün adı **nūh** oldı evvel adı **şākır** idi andan soñra cebrā'il 'aleyhi's-selām (7) kuş gögsini getürdi ve **nūḥa** öğretti ol resme bir gemi yapa ve **nūh** recebün (8) evvel güninde gemi yaptı ve yidinci gün ocağından şu çıḳdı ve gökden ve yirden şular (9) çıḳmağa başladı pes erden ve dişiden seksen kişi **nūh** ile gemiye bile bindiler **ādem** yire (10) indüğinden soñra iki biñ iki yüz yıl olıcaḳ tūfān oldı oğlu **ken'ān** (11) şuya ḡarḳ oldı ve üç oğlunu gemi-ile bile aldı biri **sām** ve biri **ḥām** ve biri (12) **yāfit** idi **ḥām** gemide 'avratıyla cimā' eyledi **nūh** yaramaz du'ā kıldı ḥaḳ te'ālā (13) anuñ şoyın kara eyledi bu cümle ḳaralar **ḥām** şoyındandır andan soñra şu içinde (14) altı ay yürüdiler recebde girdiler zi'l-hiccede çıḳdılar āḥir gemi cūdī taḡında (15) ḳarār itdi ve **nūh** gemiden bir ḳapu açdı yir yüzine baḳdı gördi kim yir yüzü

[43b]

(1) aḳ olmışdı **nūh** ayıtdı ilāhī işbu aḳ nedür ḥaḳ te'ālā ayıtdı senün kavmüñdür anlaruñ (2) kemükleridür **nūh** anlara melül oldı **ḳatāde** raḍiya'llāhu 'anhü aydur ben tevrātda (3) şöyle oḳudum ki ḥaḳ te'ālā **nūḥa** vaḥy eyledi ki gemi yapa ol geminün üç yüz (4) arşun uzunluḡı ve elli arşun ini ve otuz arşun yüksekliḡi var-idi ol (5) geminün başı bidnūs başı gibi ve gögsi kuş gögsi gibi ve ḳuyruḡı bidnūs ḳuyruḡı (6) gibi idi **nūh** ve oğlanları ve 'avratı gemiye girdiler ve cānavarlardan irkek (7) ve dişi ikişer bile aldılar ve iblīs eşeḡün ḳuyruḡına yapışdı gemiye bile girdi (8) ve ol vaqt **nūḥuñ** 'ömri toḳuz

¹⁴⁸ Nūh şöyle dedi: "Allah'tan başkasına tapmayın!" (Hūd 11/26).

yüz elli yıl idi ve **nūḥuñ** gemisi altı ay yürüdü (9) dirler **ibn-i ‘abbās** aydur geminüñ içi sıçan töldü hattā korkdılar ki gemiyi dele ḥaḳ (10) te‘ālā **nūḥa** ayıtdı arslanuñ arḳasını şığa **nūḥ** arslanuñ arḳasını şığadı (11) arslan aḳırdı burnından kedi çıkdı sıçanları yidi bu kez gine cānavarlar (12) necisinden gemi ḥarāb oldu gine **nūḥa** şikāyet itdiler ḥınzīrlər ol necisi yidiler (13) ḥaḳ emīn oldılar ve naḳıldür ki **nūḥ** gemide giderken bir koca gördü ayıtdı (14) kimsin ve seni gemiye kim koydu iblīs ayıtdı ben girdüm ki senüñ aşḥābıñuñ (15) gönli bende olalar ve bedeni senüñ ile ola ve **nūḥ** bildi ve ayıtdı yā ‘aduvva’llāh

[44a]

(1) sen mel‘ünsın iblīs ayıtdı yā **nūḥ** bu ḥaḳlı helāk eyleyen biş nesnedür (2) ammā üçinden saña ḥaber vireyin ikisin dimezin didi ḥaḳ te‘ālā **nūḥa**¹⁴⁹ ayıtdı (3) ol üçine ihtiyāc yok ikisin di didi iblīs ayıtdı yā **nūḥ** cemī‘-i ḥaḳlı ol (4) ikisi-’ile helāk iderin biri ḥaseddür ve biri hırşdur ḥased-ile ben la‘net (5) oldum **ādeme** ḥased itdüm ve hırş-ile **ādem** uçmaḳdan çıkdı ve naḳıldür **begavī** (6) **tefsīrinde nūḥ** kaçan-ki kara yire çıkdı ḳarḡayı gönderdi ki vara göre gine (7) gele kara yirden ḥaber vire yolda giderken cīfe gördü aç idi aña meşḡul (8) oldu gelmedi andan soñra gügercini gönderdi vardı gördü ki şu gitmiş (9) aḡzı ‘ile zeytūn yapraḡın aldı ve ayaḡı-y-ile balçık aldı der-ḥāl gine geldi (10) pes **nūḥ** ḳarḡaya yavuz du‘ā eyledi yüzi kara oldu ve gügercine eyü du‘ā eyledi (11) her dem ādem oḡlanlarına mūnus oldu **veheb bin mūnebbih** raḡiya’llāhu ‘anhü aydur (12) ol geminüñ üç ḳapusu var-idi ve gemi daḡı üç ḫabaḳa idi yuḡaru ḫabaḳada ādem- (13) -ler olurdu ikinci ḫabaḳada ḳuşlar ve ḡayrı cānavarlar olurdu üçüncide arslanlar (14) ve yırtıcı cānavarlar olurdu **keşşāfda** aydur yir-ile gök arası ḫoḫtolu şu oldu (15) gemi balık gibi şuda yürürdü **ḳāzī beyzāvīde** aydur şu ol miḳdārı degüldü

[44b]

(1) belki kırk arşun-idi çün kāfirler şuya ḡarḳ oldılar ‘**üc bin ‘unuḳ** ḳaldı ancak (2) şu anuñ ḫoḫına çıkdı **ibn-i ‘abbās** aydur ‘**ūcuñ** uzunluḡı üç biñ üç yüz (3) otuz üç arşun idi ve degme bir barmaḡı üç [yüz]¹⁵⁰ arşun-idi her barmaḡında iki dırnaḡı (4) var-idi ve ‘**üc** ḡarḳ olmaduḡına sebeb oldur ki ol vaḳt ki **nūḥ** gemi yapmaḳ (5) istedi ‘**üc bin ‘unuḳ** şāmdan bir aḡaç getürdü **nūḥ** ol gemi’yi ol bir aḡaç ile (6) yaptı kaçan-ki ḫaḳ

¹⁴⁹ Cümlede *iblīse* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *nūha* yazmıştır.

¹⁵⁰ H] yüz: P] -

te‘ālā **nūḥun** kavmini ğarḳ itmek istedi **nūḥa** ayıtdı bismi’llāhi (7) di lākin er-rahmāni’r-rahīm dime zīrā ki ğarḳ ve helāk vaḳtidür er-rahmāni’r-rahīm (8) dimek olmaz pes **nūḥ** ve kavmi zamān-ile taşra çıkdılar ol gün ‘āşüre günü-y-idi (9) ḥaḳ te‘ālā **nūḥa** ayıtdı ol çıkdığuñ yirde bir köy yap pes ol seksen kişi anda (10) evler yapıdılar ol köye seksenler köyi diyü ad ḳodılar ve naḳıldür ki kaçan-kim **nūḥ** (11) gemiden çıkdı anuñ-ile bir kıızı ve eşegi ve bir kelbi var-idi ve bir kişi **nūḥuñ** (12) kızını nikāḥ içün diledi nūḥ va‘de eyledi kim aña vire andan soñra bir kişi (13) daḥı diledi **nūḥ** aña daḥı vireyin didi andan soñra bir kişi daḥı diledi (14) aña daḥı va‘de eyledi vireyin deyü pes **nūḥ** müteḥayyir ḳaldı-kim ḳanḳısına vire ve ayıtdı (15) yā rabbi üçine daḥı va‘de eyledüm ki virem der-ḥāl cebrā’il geldi ayıtdı ḥaḳ te‘ālā

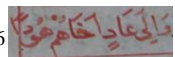
[45a]

(1) saña selām eyler aydur ki kızını ve eşegini ve kelbini bir eve ḳoysun ḥattā benüm ḳudretüm (2) görsün **nūḥ** eyle itdi andan soñra **nūḥ** ḳapuyı açdı gördi-kim üç (3) kıız oturur biribirine beñzer bilmedi kim kendünüñ kıızı ḳanḳısıdur pes üçin daḥı (4) üçine kābin ḳıldı virdi pes ba‘zı ‘avrat ḥayvānlara beñzedüği ol vaḳt- (5) -den berüdür müfessirler **nūḥuñ** ‘ömrinde iḥtilāf iderler **ibn-i ‘abbās** ayıtdı (6) **nūḥ** gemi yapıdığı vaḳt dört yüz seksen yaşında idi ve gemiye girdüği vaḳt altı (7) yüz yaşında idi ve ‘ālem ğarḳ olduğı vaḳtden soñra yüz elli yıl diri oldu (8) pes **nūḥuñ** ‘ömrü biñ oldu ba‘zılar aydur **nūḥuñ** gemisi şimdiki ḥālde ḳāf tağındadır (9) ve naḳıldür **ḳütü’l-ḳulūbda ebū ḫālib mekkiden sehel bin ‘abdu’llāhi’t-tüsteri**¹⁵¹ (10) bir gün ḥalvetinde otururken ḥarekete vecde geldi ayağın uzatdı ḳāf tağına (11) başdı **nūḥuñ** gemisini anda gördi ayıtdılar bize nişān olsa der-ḥāl bir pāre (12) taḫta ortaya getürdi gördiler inandılar bu ḥaber meşḥürdur ve naḳıldür ki **nūḥuñ** (13) kaçan-kim ölümi yakın geldi ulu oğlı **sāmı** ḳığırdı anı yirine dikdi birazdan (14) melekü’l-mevt geldi kaçan **nūḥ** melekü’l-mevti gördi feryād eyledi melekü’l-mevt (15) ayıtdı yā **nūḥ** bu uzun ‘ömr-’ile dünyāya toymaduñ-mı **nūḥ** ayıtdı bu dünyānuñ

[45b]

(1) meşeli bir eve beñzer ki iki ḳapusu ola birinden girdüm ve birinden çıkdım andan soñra (2) melekü’l-mevt **nūḥuñ** rüḥümü ḳabz eyledi andan soñra oğlı **sām** arz-ı ḥicāzda

¹⁵¹ Kişi adının *sehl bin ‘abdu’llāh et-tüsteri* olarak yazılması gerekirken müstensih *sehel bin ‘abdu’llāhi’t-tüsteri* yazmıştır.

ve (3) yemende ve hindde sākin oldu ve **yāfit** ‘acemde ve türkde sākin oldu ve **hām** mağribde (4) sākin oldu ve yir yüzi bunların oğlanları ile toptolu oldılar ba‘zılar aydur **nūhı** (5) kūfede defn eylediler ve ba‘zılar aydur kerekde defn eylediler ve ba‘zılar aydur **ibrāhīm** peygāberüñ (6) mağārasında defn eylediler ‘aleyhi’s-selām **şeyh muḥammed-i mağribī** ḳaddesa’llāhu sırāhu peygāberlerüñ (7) ḳabri ma’lūm degüldür illā **ibrāhīm** peygāberüñ ma’lūmdur mağārada ve **muḥammed-i muştafā-** (8) -nuñ medīnede nūrından ma’lūmdur ‘aleyhi’s-selām ¹⁵² (9) pes be-dürüstī meşāyihüñ sözleri allāhuñ leşkerleridür ve bu esrār-ı ‘illīden¹⁵³ ve ḥaḳāyık-ı (10) ḥafiyyeden yukāru kemālāt yokdur meger ki seyyidü’s-sādātın işidesin **fī ravzātü’** - (11) **-l-cennāt innehu veliyyü’l-ḥasenāt**¹⁵⁴ [**meb‘aş-i hūd ‘aleyhi’s-selām**]¹⁵⁵ **ka‘bü’l-aḥbār** raḍiya’llāhu ‘anhü aydur **hūd** ‘aleyhi’s-selām (12) ḳavmi içinde mücādele eyledi şaneme tapmaḳ bātıldur dir-idi ḥaḳ te‘ālā **hūd** peygāberi (13) ‘ād ḳavmine da‘vete viribidi nitekim ḥaḳ te‘ālā buyurur ¹⁵⁶ (14) ve anlara ayıtdı ki ḥaḳ te‘ālānuñ virdüğü rızḳı yirsiz ve ḳuvvet ki virdi anların (15) ile işlersiz ve sizi begler ḳırup uzun ‘ömür virdi ne-y-içün ḥaḳ te‘ālā virdüğü

[46a]

(1) ni‘metlere ‘āşī olursız imdi gelün ḫanūḳlık virün ki allāhdan ḡayrı allāh yok (2) ben anuñ resūliyem deyü **hūd** vardı anları ĩmāna da‘vet eyledi bir cemā‘at (3) ĩmāna geldi ve girü ḳalanı kāfir oldılar ḥaḳ te‘ālā anları rīḫü’l-‘aḳīm ile helāk (4) eyledi ve naḳıldür ki ol kim kāfir oldılar anlara ayıtdı ḥaḳ te‘ālā size yil viribidi (5) sizi helāk ider anlar inanmadılar ḳanḳı yildür bizi helāk iden didiler kendülerüñ (6) ḳuvvetlerine inandılar ḥaḳ te‘ālā rīḫü’l-‘aḳīmüñ ḥazāine-dārlarına emr itdi bir ḥalkā ḳadar yil (7) çıkaralar ol ḥalkı helāk eyleyeler **süddī** raḍiya’llāhu ‘anhü aydur ḥaḳ te‘ālā anlara yil (8) viribidi ḳaçan-kim ol yil yakın geldi gördiler kim develeri ve ādemleri götürdi (9) yir-ile göğ arasında gezerdi ḳaçdılar maḳāralara girdiler ve ḳapuların bekitdiler yil (10) geldi anları evlerden ḳıḳardı helāḡ¹⁵⁷ eyledi andan şoñra ḥaḳ te‘ālā anlara (11) ḳara ḳuşlar viribidi

¹⁵² *Bütün âlemlerde ona selâm olsun!* (Sâffât 37/79).

¹⁵³ Sözcüğün ‘illiyyînden biçiminde yazılması gerekirken müstensih ‘illiden yazmıştır.

¹⁵⁴ *Cennet bahçelerindedir. Bütün güzelliklerin sahibi odur.*

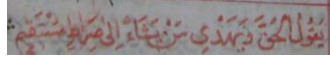
¹⁵⁵ H] *meb‘aş-i hūd ‘aleyhi’s-selām: P*] -

¹⁵⁶ *Âd kavmine de kardeşleri Hūd’u gönderdik.* (A’râf 7/65, Hūd 11/50).

¹⁵⁷ Arapça *helāk* sözcüğü, müstensih tarafından bazen *helāḡ* biçiminde yazılmıştır.

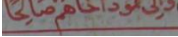
anları kapdılar deñizlere bıraktılar bilmek gerekdür ki hüd kavmi (12) bātınları maḥcüb ve fehmleri ṭabī‘at-ı ḥicāblarından kâşır olduğı çün **hüda** (13) inkār eylediler pes ḥaḳ te‘ālā anları helāk eyledi ve yüz elli yıl **hüd** diri oldu (14) andan soñra naḳil eyledi

ibrāhīm maḳāmı ḳatında defn eylediler ‘aleyhi’s-selām (15) ¹⁵⁸

meb‘aş-i ṣāliḥ ‘aleyhi’s-selām

[46b]

(1) ḳāle’llāhu te‘ālā ¹⁵⁹ **ka‘bü’l-ahbār** raḳiya’llāhu ‘anhü ayıtdı ḳaçan-ki
(2) ḥaḳ te‘ālā ‘ād ḳavmini yıl ‘ile helāk eyledi andan soñra ṣemüd ḳavmini¹⁶⁰ yir yüzün
(3) ‘imāret eylediler ḥattā şol-ḳadar çok oldılar ki on ḳabīle oldılar ve her ḳabīle yitmiş
(4) biñ kişi-y-idi şām-ile ḥicāz arasında mağāralar düzdiler içine girdiler **ṣāliḥ**
peygāMBER (5) ‘aleyhi’s-selām bunlaruñ içinde bile idi ḳaçan-kim ṣāliḥ peygāMBER kırk
yaşına (6) irdi ḥaḳ te‘ālā cebrā’ili ṣāliḥe gönderdi ve ayıtdı ki seni peygāMBER kıldı (7)
var ṣemüd ḳavmini ĩmāna da‘vet eyle didi **lā ilāhe illa’llāhu ve enne ṣāliḥan ‘abdühu**
(8) **ve resūlühu**¹⁶¹ disünler pes cebrā’il **ṣāliḥ** peygāMBER ḳatına geldi ḥaḳ te‘ālā **ṣāliḥi**
(9) peygāMBER kıldığın ve ḳavmine da‘vete gönderdiğüni bildürdi ve uçmaḳdan bir
yaşıl (10) ḥulle getürdi ve peygāMBERlik yüzüğünü ve **ādem** peygāMBERüñ ‘aşāsını **ṣāliḥe**
(11) getürdi ve ayıtdı bilgil ki yā **ṣāliḥ** ḥaḳ te‘ālānuñ ḳudretin ve ‘acāyibin göre- (12) -
sin ḥattā **nūḥ** zamānında daḥı ol resme ‘acāyib olmadı **hüd**¹⁶² peygāMBER ḳavmine (13)
geldi ĩmāna da‘vet eyledi inkār eyleyüp ayıtdılar eger sen peygāMBER iseñ (14) işbu
taşdan bir deve çıkargıl gövdesi altundan olsun ve ayakları gümişden (15) olsun başı
zebercedden ve gözleri yāḳütan ve kıyruğı mercāndan olsun

[47a]

(1) ve örgücinde bir ḳubbe olsun incüden dört bacaklı envā‘-ı yevāḳīt ile muraşsa‘ (2)
olsun eger işbu şıfatlı ol deve taşdan çıkarsa saña ĩmān getürelüm didi- (3) -ler ḳaçan-
kim **ṣāliḥ** anlardan işbu kelāmı işitdi müteḥayyir oldu pes cebrā’il (4) **ṣāliḥ** ḳatına indi

¹⁵⁸ Allah dilediğini doğru yola iletir. (Nûr 24/46).

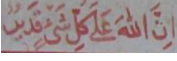
¹⁵⁹ Semüd kavmine de kardeşleri Sâlih’i gönderdik. (A’râf 7/73, Hüd 11/61).

¹⁶⁰ Sözcüğün kavmi biçiminde yazılması gerekirken müstensih kavmini yazmıştır.

¹⁶¹ Allah’tan başka ilah yoktur ve Sâlih onun kulu ve elçisidir.

¹⁶² Konuyla ilgili olarak ṣāliḥ yazılması gerekirken müstensih hüd yazmıştır.

ayıtdı haḫ te‘ālā saña ayıtdı ne-y-içün müteḫayyir olursın benüm ğayb (5) ‘ilmümde şöyledür ki işbu ḫavm senden bu şıfatlu bir deve isteyiserlerdür ‘izzetüm (6) haḫḫı-çün kırk yıl öñdin ol deve bu şıfatlar ile ol taşuñ içinde yaradup (7) dururım hıç müteḫayyir olma yā **şālih** her ne-kim senden ḫavmüñ dilerse virdüm ḫarfet- (8) -ü’l-‘ayın içinde taşdan çıksun tā kim bilsünler ki ¹⁶³ (9) andan soñra bayram gün şahrāya çıkdılar **şālih** peygāmbir iki reka‘at¹⁶⁴ namāz kıldı (10) ve du‘ā diledi haḫ te‘ālā du‘āsın kabül eyleyüp ol taş ḫareket itdi iñiledi (11) gebe ‘avrat iñiler gibi ḫarnından bir deve çıkdı vaşf eyledüklerinden aḫsen (12) ve elḫaf idi nürdan gözleri var-idi ve boynından kuyruğına varınca yidi (13) yüz arşun idi iki ayakları arası biş [yüz]¹⁶⁵ arşun idi ve ayaklarınıñ uzunı yüz (14) elli arşun idi ol deve ḫanuḫlık virürdi-kim lā ilāhe illa’llāhu şālih resülü’llāhi (15) didi andan soñra cebrā’il ol devi ḫarbe ile ḫarnına vurdı ḫarnından bir köşek

[47b]

(1) çıkdı anası şüretinde altundan ve gümüşden ve incüden rengi var-idi andan (2) soñra ol deve ayıtdı zī-muḫaddes ve münezzeḫ pādişāḫ kim beni yaratdı ve beni (3) ulu nişānlardan bir nişān kıldı ḫaçan-kim ol ḫavmüñ pādişāḫı anı gördi (4) taḫtından ḫuru geldi **şālih** ḫatına geldi ayıtdı iy şemüd ḫavmi haḫ te‘ālā hidāyet (5) itdüğinden soñra girü gözsiz olmañ ben ḫanuḫlık virürin ki allāhdan ğayrı (6) allāḫ yok ve **şālih** anuñ peygāmbiridür deyü ĩmān getürdi ve anuñ-ile çok ḫalk bile (7) ĩmān getürdiler ve girü ḫalan ḫavmi kāfir oldılar ve ol devi boğazladılar ve (8) ol köşek ḫaçdı gine taşa girdi **şālih** peygāmbir ayıtdı evvel benüm ile va‘de (9) eyledüñüz ki ĩmāna gelesiz çün gelmedüñüz üç gün ḫatlanuñ göresiz size nice ‘azāb (10) gelür ayıtdılar ol ‘azābuñ nişānı nedür **şālih** ayıtdı evvel gün yüzüñüz şaru (11) olacaḫdur ve ikinci gün kızıl olacaḫdur ve üçüncü gün ḫara olacaḫdur andan soñra (12) haḫ te‘ālā cebrā’ile ayıtdı şemüd ḫavmi benüm ni‘metüme kāfir oldılar ve benüm rubūbiyyetüme (13) inkār eylediler ve benüm devemi boğazladılar ve benüm peygāmbirümi yalanladılar var cehennem (14) māliline ayıt cehennemden od çıḫarsun anlaruñ üstüne saḫsun ve evlerin (15) başı aşağı eyleyüp ḫarāb eylesün ol mālīk daḫı od-ile anları helāk eyledi

¹⁶³ Şüphesiz Allah her şeye kadirdir. (Bakara 2/48, Ankebüt 29/20).

¹⁶⁴ Arapça rek‘at sözcüğü, müstensih tarafından reka‘at olarak yazılmıştır.

¹⁶⁵ H] yüz: P] -

[48a]

(1) ba'zılar aydur cebrā'il çağırmaq ile helāk oldılar ve **şālih** peygāamber andan mekkeye (2) gitdi ve dünyāda iki yüz yıl diri oldı andan soñra vefāt itdi **beyne-** (3) -'r-rükni ve'l-**maķām**¹⁶⁶ anda defn eylediler 'aleyhi's-selām **meb'as-i ibrahīm** 'aleyhi's-selām (4) tūfān gününden **ibrahīm** doğduđına degin biñ yüz altmış yıl geķmişdi ve **ādemden** (5) **ibrahīme** üç biñ üç yüz otuz yıl oldı **veheb bin münebbeh** rađiya'llāhu 'anh (6) aydur kaçan-kim haķ te'ālā **nūh** kavmin helāk eyledi şu 'ile ve 'ād kavmini (7) helāk eyledi yıl 'ile ve şemūd kavmini helāk eyledi od 'ile yāhūz cebrā'ilūñ (8) āvāzı-y-'ile diledi-kim bunlardan bir kavm dađı getüre **sām** ve **hām** ve **yāfiş** ođlanlarından (9) ve bunlaruñ pādişāhı **nemrūd** idi **ādem** peygāamberden üç biñ üç yüz otuz (10) yidi yılında **nemrūd** 'āleme hūkm itdi altundan bir tāc düzdürdi evvel tāc kim (11) dünyāda geydiler **nemrūd** geydi ve hāķı kendüye tapmađa da'vet eyledi ammā anuñ (12) cāzūları var-idi ayıtdılar bu yıl senüñ şehrūñde bir ođlan tođar senüñ (13) zevālūñ anuñ elinde olur ve cemī'-i dīni tađyīr ider didiler ba'zılar aydurlar **nemrūd** (14) düşinde gördi-ki bir yıldız tođar şemsüñ ve ķamerüñ nūrını belüsüz ider bu düşi (15) müneccimlere didi ayıtdılar bir ođlan tođusar senüñ helāķlıđuñ anuñ elinde ola

[48b]

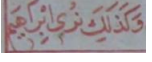
(1) pes **nemrūd** hūkm itdi-kim ne-deñlü oğlan toğarsa boğazlayalar çün eyle itdiler (2) yir ve gök şems ve ķamer allāha şikāyet itdiler ve ayıtdılar ilāhī bunları sen yaratduñ senüñ (3) rızķuñı yirler ve ğayra taparlar ilāhī bunları helāk eyle haķ te'ālā ayıtdı siz şabr (4) eyleñ benüm każām bunlara irişe andan soñra **ibrahīmüñ** atası 'avratı-y-ile cimā' (5) eyledi 'avratı gebe oldı kaçan-ki ol 'avrat gebe oldı bir mađāra var-idi (6) aña vardı ve ol mađāra oldı-ki **idrīs** ve **nūh** ol mađārada toğmışlardı içinde (7) döşek ve ķandīl var-idi ve oğlan āletleri var-idi ol 'avrat anları gör- (8) -di ķorķdı der-hāl bir firişte geldi ayıtdı ķorķma geldüm ki saña yoldaş (9) olam ve senüñ ķarnuñda bir oğlan vardur aña ikrām ve hürmet itmek için geldüm (10) didi cum'a gicesi **ibrahīm** dünyāya geldi ayakları üzerine tūru geldi ve ayıtdı (11) **lā ilāhe illa'llāhu vağdehu lā şerīke lehu ve'l-hamdu li'llāhi'llezi hedānī ve belegānī**¹⁶⁷ haķ te'ālā (12) anuñ āvāzın

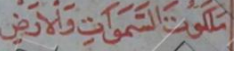
¹⁶⁶ Rükün ve Makām arasında.

¹⁶⁷ Allah'tan başka Tanrı yoktur, o birdir ve onun ortağı yoktur. Bana doğru yolu gösteren ve beni doğru yola eriştiren Allah'a hamd olsun.

mağribe ve maşriğa ve cemî'-i hayvānlara işitdürdi andan şoñra cebrā'il (13) geldi **ibrāhīmūñ** göbegin kesdi ve kulağına ezān okudu ve bir aķ hīl'at geyürdi (14) gine anasınūñ öñinde kodi ve **ibrāhīmūñ** biş barmagından biş dürlü nesne çıkdı (15) anı emerdi birinden şu ve birinden süd ve birinden bal ve birinden ħurmā ve birinden yağ

[49a]

(1) emerdi ve bir günde bir ayca büyürdi ve bir ayda bir yılca büyürdi on biş ay mağārada (2) tırdı ba'zılar aydur dört yıl tırdı ve ba'zılar aydur on yidi yıl tırdı (3) -dı ħattā bir gün anasına ayıtdı beni mağāradan çıkar bir gice anası **ibrāhīmi** mağāra- (4) -dan çıkardı pes **ibrāhīm** mağāradan çıkdı ħaķ te'ālā yirleri ve gökleri ve 'acāyib- (5) -lerini ve 'ālem-i melekūti **ibrāhīme** gösterdi nitekim ħaķ te'ālā buyurur (6)

¹⁶⁸ ya'nī yirlerūñ ve göklerūñ 'acāyibin ħaķ te'ālā **ibrāhīme** (7) gösterdi ol 'ālem-i melekūti¹⁶⁹ 'ālem-i ervāħdur ve daħı rūħāniyyātdur ve 'ālem-i ħayb- (8) -dur ħattā uçmaķda yirin gördi ve dirler ki melekūt melegūñ mübālağasıdur ve dünyāda (9) iken uçmaķda yirin gördi **ibrāhīme** ve **muħammed-i muştafāya** vāķi' oldı ancak 'aleyhime- (10) -'s-selām ba'zılar aydur **ibrāhīm** göge nażar itdi bir yıldız gör[di] bu benüm tañrumdur didi (11) bir zamāndan şoñra ol yıldız tılandı ay tıgdı işbu benüm tañrumdur (12) didi ve ay tılandı şems tıgdı bu anlardan yigdür tañrım budur didi (13) bir zamāndan şoñra şems daħı tılandı bu sözlerden **ibrāhīme** ħaķā yoğudı (14) zīrā istidlāl iderdi şoñra ħaķķa muķarrer oldı ve naķıldür ki **ibrāhīm** (15) kaçan-kim melekūti's-semāvātı gördi cemî'-i muħammed ümmeti anda cem' olmışlardı

[49b]

(1) güneş nūrı gibi anlarūñ nūrı var-idi **ibrāhīm** ayıtdı yā rabbi bunlar kimlerdür ħaķ te'ālā (2) ayıtdı muħammed ümmetleridür **ibrāhīm** bunlarūñ sevābları nedür ħaķ te'ālā ayıtdı benüm (3) raħmetüm ve mağfıretümdür **ibrāhīm** bir kavm daħı gördi 'aşīlerden **ibrāhīm** anlara (4) diledi-kim yavuz du'ā eyleye ħaķ te'ālā ayıtdı yā **ibrāhīm** anlarūñ benüm kıatımda dört (5) ħāli vardır yā budur ki ħaķā idenlere iħsān idenlere bağışlayam yā budur ki (6) ba'zısını ba'zısına şefā'at eyleye yā budur ki **muħammed-i muştafā**

¹⁶⁸ Aynı şekilde biz İbrāhīm'e göklerin ve yerin melekūtünü gösteriyorduk. (En'ām 6/75).

¹⁶⁹ Cümlede 'ālem-i melekūt yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih 'ālem-i melekūti yazmıştır.

anlara şefâ'at (7) eyleye yâ budur ki ben er-ḥamû'r-râḥimîn pâdişâhvan anlara rahmet eyleyem **ibrâhîm** (8) ayıtdı yâ rabbi beni ümmet-i muḥammedden kııl didi ve muḥammed ümmeti oldu ve nakıldür ki (9) bir gün **ibrâhîm** maḳbereler arasında giderdi ğâyet şusamış idi gördi ki bir ḥabeşî (10) deve güder **ibrâhîm** ayıtdı senüñ katuñda şu var mıdur ki içem ol ḥabeşî (11) ayıtdı saña süd mi veyâ şu mı sevgülüdür **ibrâhîm** ayıtdı şu sevgülüdür (12) ol ḥabeşî ayağını yire vurdu yirden bir laṭîf şu çıkdı **ibrâhîm** içdi ve müteḥayyir (13) kaldı ḥaḳ te'âlâ ayıtdı yâ **ibrâhîm** bu işi ḥabeşîden 'acebler misin ki anuñ dünyâda (14) ve âḥiretde benden artuḳ murâdı yoḳdur **ibn-i 'abbâs** aydur **ibrâhîm** kaçan-kim kırık yaşına (15) irdi cebrâ'il anuñ katına geldi ayıtdı ḥaḳ te'âlâ saña selâm eyler ayıtdı bu gün

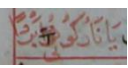
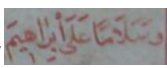
[50a]

(1) seni **nemrûda** viribin var anuñ-ile cihâd eyle ḳorḳma ben seni saḳların ve anuñ (2) üzerine ğâlib eylerin pes **ibrâhîm** nemrûd ve ḳavmi ḳatına geldi anları ḥaḳḳa (3) da'vet eyledi ve ayıtdı ne-y-içün ḥaḳdan ğayrına ṭaparsın¹⁷⁰ ḥâl budur ki (4) bilürsüz ki ḥaḳdan ğayrı kimse allâh yoḳdur pes ne-y-içün ḥaḳḳa ṭapmazsız didi (5) ve şanemleri uşatdı kâfirler ayıtdılar **ibrâhîmi** oda atmaḳ gerekdür eyle (6) olsa **nemrûd ibrâhîmi** zindâna buyurdu ve ayağına demür vurdılar **ibrâhîm** diledi (7) kim zindânda namâz kıla demürden kılamadı ğâyet maḥzûn oldu der-ḥâl cebrâ'il (8) geldi selâm virdi ayıtdı ḥaḳ te'âlâ saña selâm eyler ayıtdı şabr eylesün (9) ben anı zindândan çıkarurın ve yardım iderin anlaruñ üzerine ğâlib olursın (10) didi ve uçmaḳdan cebrâ'il döşek getürdi sündüsden ve istebrâḳdan ve bir (11) yaşıl ḥulle getürdi ve ṭa'am getürdi ve ayıtdı yâ nebiyya'llâh şabr eyle nitekim (12) senden öñdin nebîler şabr eylediler ammâ saña olan kerem hîç birisine olmadı (13) didi andan şoñra cebrâ'il gitdi bir gün nemrûd 'aleyhi'l-la'net buyurdu (14) ki **ibrâhîmi** oda atalar bir ay odun getürdiler bir yire cem' itdiler hîç bir cānavar (15) rāzî olmadı ḳaçdılar hemîn ḳatır rāzî oldu ve getürdi pes ol sebebden ḳatır

[50b]

(1) toḳurmadı kısır kaldı andan şoñra ol odunu yidi gün yaḳdılar ammâ bilmezler (2) ki **ibrâhîmi** oda nice atalar der-ḥâl iblîs geldi anlara mancınıḳ öğretdi **ibrâhîmi** (3) ol

¹⁷⁰ Sözcüğün *ṭaparsız* biçiminde yazılması gerekirken müstensih *ṭaparsın* yazmıştır.

mancınıka koydılar oda atdılar eli ayağı bağılu cemî'-i yirler ve gökler ve firîştehleri (4) feryâz eylediler ve ayıtdılar ilâhî **ibrâhîm** senüñ kuluñdur ve resûlüñdür oda atdılar (5) ve yir yüzinde saña 'ibâdet ider kimse kalmadı haq te'âlâ ayıtdı **ibrâhîm** kulumdur (6) ve halîlümdür benüm andan artuq halîlüm yok ve ben anuñ tañrısıym benden gayrı anuñ (7) tañrısı yok eger sizden yardım isterse yardım idüñ ve eger benden yardım isterse (8) ben feryâz idenlere yardım idiciyin pes **ibrâhîm** allâha yüz dutdı ve ayıtdı yâ rabbi (9) baña yardım eyle düşmanum üzerine gâlib olayın kaçan-kim **ibrâhîmi** oda atdılar (10) şu hazîne-dârı geldi ayıtdı yâ **ibrâhîm** eger isterseñ cemî'-i odı söyündürüyün (11) andan soñra yil hazîne-dârı geldi ayıtdı yâ **ibrâhîm** eger dilerseñ odı (12) havâya tağıdayın **ibrâhîm** ayıtdı benüm size ihtiyâcum yok ¹⁷¹ (13) kaçan **ibrâhîmi** oda atdılar oda yakın oldu haq te'âlâ ayıtdı (14) ¹⁷² **ibn-i 'abbâs** aydur haq te'âlâ **berden** ¹⁷³ dimese-y-idi **ibrâhîm** issıdan (15) ölürdü ve eger **selâmen** ¹⁷⁴ dimese-y-idi şovukdan ölürdü **süddî** aydur kaçan **ibrâhîmi**

[51a]

(1) oda atdılar ve ol od içinden şu çıkdı kıızıl gül ve nergis bitdi **ibrâhîm** (2) üç veyâ yidi gün anda oldu haq te'âlâ uçmaqdan **ibrâhîme** bir harîr gönlek (3) viribidi ve ayıtdı yâ **ibrâhîm** bildüñ-mi ki od haq te'âlâ döstların yakmaz andan soñra (4) haq te'âlâ cebrâ'ili viribidi ve ayıtdı yâ **ibrâhîm** hiç bir döstü gördüñ-mi ki döstına (5) od-ile 'azâb eyleye didi ve nakıldür ki **zühretü'r-riyâzda** kaçan **nemrüd ibrâhîmi** (6) oda atdı cebrâ'il geldi ayıtdı hiç baña hâcetüñ var mı **ibrâhîm** ayıtdı saña (7) hâcetüm yokdur cebrâ'il ayıtdı tañrıdan nefsüñi dileseñ olur **ibrâhîm** ayıtdı nefis (8) ma'yübdür tâhir pâdişâhdan anı istemez cebrâ'il ayıtdı rûhuñi iste **ibrâhîm** (9) ayıtdı rûh 'âriyetdür 'âriyet merdüddür cebrâ'il ayıtdı kalbüñi iste **ibrâhîm** (10) ayıtdı kalbe vardur ki ne gerekse işleye anı dahı gerekmez cebrâ'il ayıtdı (11) oddan tañrıya feryâz eyleseñ olur **ibrâhîm** ayıtdı odı kim yakdı cebrâ'il (12) ayıtdı **nemrüd** yakdı **ibrâhîm** ayıtdı aña kim hüküm itdi cebrâ'il ayıtdı celîl (13) hüküm itdi **ibrâhîm** ayıtdı eyle olsa halîl râzîdür celîlden haq te'âlâ oda (14) ayıtdı benüm halîlüme şovuk ol zîrâ ki benüm habîbüm

¹⁷¹ Allah bize yeter, o ne güzel vekildir. (Âl-i İmrân 3/173).

¹⁷² "Ey ateş" dedik, "İbrâhîm için serin ve zararsız ol!" (Enbiyâ 21/69).

¹⁷³ Serin (ol!).

¹⁷⁴ Zararsız (ol!).

muḥammed-i muṣṭafā ibrahīmūn (15) şulbindedür kaçan-kim ḥaḳ te‘ālā oda nidā eyledi **ibrahīm** aḡladı ve ayıtdı

[51b]

(1) yā rabbi ben oda atıldum baña söylemezsın benden ġayrına söylersın va’llāhi baña od-ile (2) ‘azāb eyleseñ baña söyleseñ ol baña sevgülü idi ve kaçan **ibrahīm** oda atıldı (3) od ayıtdı es-selāmu ‘aleyke yā ḥalīla’llāhi ve **ibrahīm** ol vaḳt on altı yaşında (4) idi ve kuşlar ve¹⁷⁵ **ibrahīmūn** üzerine şaf bağladılar ve ol kuşlarda bir za‘īf kuş (5) var-idi kendü’yi oda bıraḳdı **ibrahīme** muvāfaḳat eyledi ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yā cebrā’il (6) ol za‘īf kuş kendü’yi helāk eyledi ol kuş çün muvāfaḳat eyledi benüm ḳatumda (7) biñ ḥāceti var ise istesın vireyin cebrā’il sidretü’l-müntehādan ṭarfetü’l-‘ayn (8) içinde ol kuşa indi ṭıtdı yire ḳodı ve ḥaḳ te‘ālā didüġin ol kuşa didi (9) ol kuş ayıtdı işıtdüm ki ḥaḳ te‘ālānuñ biñ ismi vardur yüzün öġrendüm dilerin-ki (10) ṭokuz yüzün-daḡı öġrenem tā ki biñ ola ḥaḳ te‘ālā ol kuşa ṭokuz yüz ismi daḡı (11) öġretti biñ oldı ol kuş bülbül idi ve bir firişte geldi **ibrahīm**-ile bile odda (12) oturdı ve ol firişte gölge firiştesi idi ḥaḳ te‘ālā **ibrahīm** şüretinde **ibrahīme** (13) viribidi **nemrüd** sarāyından gördi ki bir firişte **ibrahīmūn** yanında oturur **nemrüd** (14) ayıtdı yā **ibrahīm** senüñ tañruñ ulu tañrıdur ben senüñ ḳadrüñi gördüm oddan çıkmaḳ (15) istemez misin **ibrahīm** oddan çıkdı **nemrüd** ayıtdı yā **ibrahīm** senüñ ḳatuñda bir

[52a]

(1) kişi gördüm saña beñzerdi ol kimdür **ibrahīm** ayıtdı firiştedür geldi baña odda (2) yoldaş oldı **nemrüd** ayıtdı yā **ibrahīm** ben senüñ allāhuñ ḳatında ḡürmetüñi gördüm (3) ḳurbān eylemek-ile allāhuñ ḳatında muḳarreb olurun andan soñra **nemrüd** dört (4) biñ öküz boġazladı **ibrahīm** ayıtdı ḥaḳ te‘ālā senden anı ḳabül eylemez belki dīnüñi (5) terk eyleyüp benüm dīnüme girmek gereksın ehl-i tefsīr aydur andan soñra **nemrüd** (6) bir sarāy yapıdı tā kim göġe çıḳa ol sarāyuñ biş biñ ḳadar arşun büyüklüġi var-idi altı altı (7) mīl yüksekliġi var-idi ḥaḳ te‘ālā yıl viribidi anı üç pāre eyledi bir pāresini (8) deñize atdı ve iki bölüġi anda yıḳıldı ḳaldı ol ḳorḳudan ḡaḳ yitmiş üç bölük (9) oldılar her bir bölüġi bir dürlü dil söylediler andan soñra ḥaḳ te‘ālā siñek (10) çirisin viribidi etlerin yidiler ve ḳanların içdiler ḡattā bir za‘īf siñek **nemrüduñ** (11) burnına ġirdi helāk eyledi

¹⁷⁵ Cümlede ikinci defa ve bağlacına gerek olmamasına rağmen müstensih yazmıştır.

ve **ibrāhīmūn** anası īmāna geldi ammā atası (12) gelmedi andan soñra **ibrāhīm** şām mülkine geldi anda dört oğlı toğdı (13) biri **medyen** ve biri **medāyin** ve biri **ismā'īl** ve biri **işhaq** idi **ibn-i 'abbās** aydur (14) **ibrāhīmūn** toğsan toğuz yaşında **ismā'īl** toğdı ve yüz on iki yaşında **işhaq** (15) toğdı **faslun fī binā'i'l-ka'beti** ve naqıldür ki evvel ka'benūn esāsı var-idi

[52b]

(1) **ibrāhīm** ol esās üzerine bünyād eyledi rivāyetdür ki haq te'ālā uçmağ yāqūtlarından (2) bir yāqūt indürdi iki kapusı var-idi zümrüdden biri maşrıka açılurdi (3) ve biri mağribe açılurdi haq te'ālā **ādeme** ayıtdı nitekim firiştelere 'arşumı tavāf (4) iderler ancılayın bunda dağı ādemler tavāf eylesünler andan soñra **ādem** hindden (5) yayan ka'beye geldi ve firiştehler **ādem**-ile bulışdılar yā **ādem** haccuñ kabül olsun (6) didiler be-dürüstī senden öñdin iki biñ yıl biz bu ka'be'yi tavāf eyledük didiler andan soñra (7) nūh tūfānında ol yāqūtı haq te'ālā yidinci göge çıkardı adı beyte'l-ma'mūr idi (8) andan soñra haq te'ālā **ibrāhīme** buyurdi ki ka'be'yi yapa ve cebrā'il ögrede nice (9) yapmak gerekdür pes dört tağdan taş alup yapdılar biri tūr-ı sinā (10) ve biri tūr-ı zeytā ve biri çüdīdür ve biri hirādur cebrā'il gökden hacere- (11) -'l-esvedı getürdi ba'zılar aydur ebū kubeyis tağı yarıldı içinden çıkdı (12) aq yāqūt idi ve hayız görmüş 'avratlar yapuşmak ile kapkara oldu ba'zılar (13) aydur **ibrāhīm** yapardı **ismā'īl** taş getürürdi çün ka'be tamām oldu haq (14) te'ālā ayıtdı yā **ibrāhīm** halkı ka'beye kığır **ibrāhīm** ayıtdı yā rabbi benüm şavtum (15) anlara kim işitdürür haq te'ālā ayıtdı senden çağırmağ ve benden işitdürmek ve naqıldür ki

[53a]

(1) **fezā'il-i a'mālde ebū zerr** rağiya'llāhu 'anhü aydur peygāamberden 'aleyhi's-selām işitdüm (2) ki haq te'ālā **ibrāhīme** ayıtdı halkı haccuña kığırğıl pes **ibrāhīm** ebū kubeyis tağına (3) çıkdı ayıtdı iy ādem oğlanları haq te'ālā size hacc farz kıldı gelün hacc eyleñ (4) haq te'ālā **ibrāhīme** ayıtdı yirleri ve gökleri yaratmazdan öñdin şöyle yazdum ki (5) her kişi ki evinden ka'be niyyetine çıkısa her adımına on hasenāt virem ve on (6) günāhın bağışlayam eger ol seferde ölse uçmaqlıkdur diyü hükm itdüm eger ben (7) anlaruñ günāhın 'afv idüp rahmet itmeyicek pes anlara kim rahmet ider didi (8) **alī** kerrema'llāhu vechehu aydur **ibrāhīmden** soñra ka'be üç kez yıkıldı (9) andan soñra

ķureyř ile **muħammed-i muřtafa** gine yaptılar ve dilediler kim ķureyř (10) ķavmi ĥacere'l-esvedi ķaldura yirine ķoyalar aralarında iħtilāf oldu ayıtdılar (11) yā **muħammed** bizüm aramızda gel ĥükm eyle **muħammed-i muřtafa** 'aleyhi's-selām bir fūta (12) getürüñ didi getürdiler resül ĥazreti ol tařı ol fūtanuñ içine ķoyuñ (13) didi eyle itdiler peygāber ayıtdı fūtayı ķalduruñ ķaldurdılar peygāber fūta (14) içinden aldı ĥaceri'l-esvedi yirine ķodı cümlesinüñ göñli ĥōř oldu (15) ve naķildür ki ĥaķ te'ālā **ibrāhīme** on řuħf indürdi ve **ibrāhīmüñ** řuħfında

[53b]

(1) var kim bātil nesneden epsem olmaķ oruçdur ĥalkdan ümīzin kesmek namāz dur (2) gözin ve ķulağın ve dilin saķlamaķ 'ibādetdür ve ārzuların terk itmek ĥazādur elin (3) şerden yığmaķ řadaķadur ve naķildür ki **ibrāhīm** diledi kim ümmet-i muħammedi ve cemī'-i ĥalkı (4) ķonuklaya ĥaķ te'ālā ayıtdı anları ķonuklamağa sen ķādir degülsin **ibrāhīm** ayıtdı (5) ilāhī sen ķādirsin bu cemī'-i maħlūkātı ben ķonuklamağa ĥaķ te'ālā **ibrāhīmüñ** (6) du'āsın ķabül eyledi cebrā'īle buyurdu uçmaķdan bir avuç kāfūr getürdi (7) **ibrāhīm** eline aldı ebī ķubeys tağına çıķdı ol kāfūrı saçdı cemī' (8) yir yüzine irişdi tuz oldu bi-izni'llāhi te'ālā bu sebebden ötrü tuz **ibrāhīmüñ** (9) ķonuklığı oldu ķaçan- kim **ibrāhīm** bir yirde oturdu vaşan dutdı ĥaķ te'ālā (10) anı bay ķıldı **ibrāhīm** bir ev yaptı ve çirāğ uyardı ve fuķarāya ta'am yidürdi (11) bir gün bir mecūsī **ibrāhīme** ķonuk oldu **ibrāhīm** ayıtdı eger müslimān olursañ (12) seni ķonukluğa alurın ĥaķ te'ālā ayıtdı yā **ibrāhīm** bu ne baħīllıķdur bir kez ta'am (13) virmek için dīnünü tağyīr eyledirsin yitmiş yıldur kim ol kāfire ta'am virü- (14) -rin müslimān ol yoħsa ta'am virmezsin dimezin ve naķildür kim ĥaķ te'ālā aydur (15) ben seni yaratdum ve ĥalīl ķıldum ve seni **nemrüd** odına mübtelā ķıldum eger dervīř eylesem nice

[54a]

(1) aydayduñ **ibrāhīm** ayıtdı **el-faķru eşeddü min nāri nemrüd**¹⁷⁶ ĥaķ te'ālā ayıtdı yā **ibrāhīm** (2) 'izzetüm ĥaķķı-çün yir ile göğ arasında faķirden eşed nesne yaratmadum ve naķil- (3) -dür ki bir gün **ibrāhīmüñ** başı ķılı ağardı sebab bu-y-idi-kim **iřaķ** peygāber **ibrāhīme** (4) beñzerdi bir gün **ibrāhīm** uyudu uyandı gördi kim saçı ve saķalı aķ olmuş (5) ayıtdı yā rabbi bu nedür ĥaķ te'ālā ayıtdı nürdur ve vaķārdur

¹⁷⁶ Fakirlik Nemrüd'un ateşinden daha şiddetlidir.

ibrāhīm ayıtdı (6) ilāhī nūrımı ve vaqārumı ziyāde eyle pes cemī'-i saḳalı aḳ oldı **işāḳ** ile bunuñ (7) arasında fark oldı ve naḳıldür ki **ibrāhīm** kaçan ḥaṭāsını ańsa ğāyet utanurdı (8) ve ḳalbi ḥareket iderdi cebrā'il ayıtdı yā **ibrāhīm** sen ḥaḳḳuñ ḥalīlisin ne-y-içün (9) melūl olursın **ibrāhīm** ayıtdı kaçan ḥaṭāmı ańsam ḥalīllıgum unudurın ḥaḳ te'ālā (10) yā **ibrāhīm** bu ne melāletdür **ibrāhīm** ayıtdı **ādem** peygāberi sen ḳudret (11) elüñle yaratduñ ve kendü rūḥuñdan nefḥ itdüñ ve firiştehlere buyurduñ secde (12) eylediler āḥir bir ma'siyet içün uçmaḳdan gine çıkarduñ ḥaḳ te'ālā ayıtdı (13) yā **ibrāhīm** sen bilmezsin ki **inne ma'siyete'l-ḥabībi 'ale'l-ḥabībi şedīdün**¹⁷⁷ sa'īd-i (14) **bin cübeyir**¹⁷⁸ raḳiya'llāhu 'anhü aydur kaçan-kim **ibrāhīmi** ḥaḳ te'ālā ḥalīl eyledi (15) ise melekü'l-mevti ḥaḳdan destür diledi kim **ibrāhīme** bildüre ḥaḳdan destür

[54b]

(1) diledi **ibrāhīme** geldi gördi kim evde yok melekü'l-mevt eve girdi çün **ibrāhīm** (2) eve geldi gördi kim evde bir kişi oturur **ibrāhīm** ayıtdı saña kim destür virdi kim (3) işbu eve girdüñ melekü'l-mevt ayıtdı evüñ rabbisi destür virdi **ibrāhīm** bildi-kim (4) melekü'l-mevtdür ayıtdı neye geldüñ melekü'l-mevt ayıtdı geldüm ki saña bildürem ki ḥaḳ te'ālā (5) seni ḥalīl ḳıldı **ibrāhīm** allāha ḥamd itdi ve ayıtdı anuñ 'alāmeti nedür melekü'l-mevt ayıtdı (6) her ne-kim ḥaḳdan dilerseñ ḳabūl ola **ibrāhīm** ayıtdı yā rabbi ölü dirgürmek nice (7) olur baña göster göreyin ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **ibrāhīm** inanmaz mısın **ibrāhīm** ayıtdı (8) belī inanurın ammā göñlüm emīn olmaḳ içün göreyin ḥaḳ te'ālā ayıtdı bir yaşıl (9) ördek ve bir aḳ gügercin ve bir kıızıl bidnūs ve bir ḳara ḳuzgun al ve bunları (10) boğazla ve yüñlerin yol birbirine ḳarışdur ve etlerin pāre pāre ḳıl **ibrāhīm** eyle (11) itdi ve başların kendüde şaḳladı andan soñra ḥaḳ te'ālā yillere buyurdı (12) dört dürlü yıl esdi ol ḳuşlaruñ yüñlerin ve eczāsın taḳıtdı ve gine (13) cem' eyledi ve ḳuşlar geldiler her birine başlu başın girü virdi uçdılar gitdiler (14) ol işleri **ibrāhīm** gördi ḳatı ta'accüb eyledi ve ayıtdı bildüm ki ḥaḳ te'ālā (15) 'azīz ḥakīmdür **cābir raḳiya'llāhu** 'anhü aydur ḥaḳ te'ālā **ibrāhīmi** ḥalīl eyledügi

[55a]

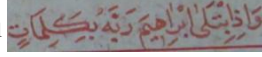

(1) üç nesne içün idi biri ta'ām yidürdügi ve biri selām virdügi ve biri (2) dün namāzın ḳılduđı-çün idi peygāber 'aleyhi's-selām aydur ḥaḳ te'ālā (3) **ibrāhīme** ayıtdı sen

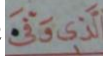
¹⁷⁷ Muhakkak ki sevgilinin günahı/itaatsızlığı, sevgiliye ağır gelir.

¹⁷⁸ Kişi adının sa'īd bin cübeyir olarak yazılması gerekirken müstensih sa'īd-i bin cübeyir yazmıştır.

benüm ḥalīlümsin ḥulkuñi gökçek eyle eger ḥulḳ itdü- (4) -güñ kişi kāfir olursa daḥı zīrā benüm ‘ilmümde böyledür ki her kim ḥalḳa (5) ḥulḳ eylese benüm ‘arşum gölgesi altında ola ve firiştehlerüme yakın eyleyem (6) ve naḳıldür ki kaçan-kim ḥaḳ te‘ālā **ibrāhīm**¹⁷⁹ ḥalīl itdi ise firiştehler (7) ayıtdılar yā rabbi **ibrāhīmüñ** nefsi ve ‘avratı ve oğlanları ve mālı vardur (8) nice ḥalīl olur ḥaḳ te‘ālā ayıtdı **ibrāhīmüñ** gönünde benüm maḥabbetümden ğayrı (9) nesne yokdur **ibn-i ‘abbās** aydur **ibrāhīmüñ** şerī‘atinde on ḥaşlet farz idi (10) **muḥammed muştafā** şerī‘atinde sünnet oldı bişi başdadur ve bişi bedende- (11) -dür ol kim başdadur biri maẓmazadur ve biri istinşāḳdur ve biri baş (12) yülitmekdür ve biri bıyık kesmekdür ve biri misvākdur ve ol kim bedendedür (13) biri sünnet itmekdür ve biri ḳasığın yülitmekdür ve biri ḳoltuğın yülitmek- (14) -dür ve biri tırnağın kesmekdür ve biri istincādur şu ‘ile ve naḳıldür ki (15) **ebū hureyre** aydur **ibrāhīm** evvel kendüyi sünnet eyledi yüz yigirmi yaşında

[55b]

(1) ve evvel saḳalı ağaran oldur ve evvel ḥon geyen ve evvel bıyığın kesen ve (2) tırnağın kesen ve ḳoltuğın ve ḳasığın arıdan oldur ve tañrı dösti (3) ve mü‘minler imāmi ve dürlü belāya mübtelā olan ve ‘ahdine vefā-dār olan (4) ve evvel na‘liyin¹⁸⁰ geyen ve evvel kılıç uran ve evvel oda birağılan ve evvel misvāk (5) ḳılan ve saḳın iki bölük ḳılan ve evvel şu ‘ile tahāret ḳılan oldur ḳāle- (6) -‘llāhu te‘ālā¹⁸¹ ḥaḳ te‘ālā **ibrāhimi** toḳuz (7) nesne-‘ile mübtelā itdi biri şems ve biri ḳamer ve yılduz ve biri sünnet itmek (8) ve biri **nemrüd** ve biri **ismā‘il** boğazla dimek ve biri hicret itmekdür ve (9) bunlaruñ cemī‘isin **ibrāhīm** işledi nitekim ḥaḳ te‘ālā buyurur (10)

¹⁸² ve naḳıldür ki andan soñra **ibrāhīm** ḳudse geldi ve anda (11) bunca zamān tırdı ve yüz toḳsan dörd yıl ‘ömür sürdi āḥir dünyādan (12) gider oldı melekü’l-mevt geldi rūḥunu ḳabz eyledi dünyādan gitdi ‘aleyhi- (13) -‘s-selām **vefāt-ı ibrāhīm** ‘aleyhi’s-selām bir gün **ibrāhīm** evi öñinde otururdu (14) melekü’l-mevt bir aḥsen

¹⁷⁹ Müstensih, belirtme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *ibrāhimi* olarak değil, *ibrāhīm* olarak yazılmıştır.

¹⁸⁰ Arapça *na‘leyn* sözcüğü, müstensih tarafından burada *na‘liyin* olarak yazılmıştır.

¹⁸¹ *Vaktiyle Rabbi, İbrāhīm’i bazı sözlerle sinayıp da İbrāhīm onları eksiksiz yerine getirince.* (Bakara 2/124).

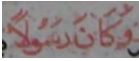
¹⁸² *Ve de çok vefalı İbrāhīm.* (Necm 53/37).

şüret-ile geldi **ibrāhīme** selām virdi **ibrāhīm** selāmın (15) aldı ve ayıtdı ne kişisin hīç ben sencileyin gökçek ādem gördüğüm yokdur

[56a]

(1) ol kişi ayıtdı ben melekü'l-mevtem **ibrāhīm** ayıtdı 'aceblerin ol kişiler ki ölümün
(2) kaçarlar senüñ bunuñ-gibi hōz gökçek şüretüñ var-imiş melekü'l-mevt ayıtdı (3) yā
ḥalīla'llāhi nebīlere mürsellere işbu resme gökçek şüret-ile gelürin **ibrāhīm** (4) ayıtdı yā
meleke'l-mevt kāfirlere zāhir olduğun şüret-ile gözükseñ görsem (5) melekü'l-mevt ol
şüretten çıkup evvelki şüretine girdi kaçan-kim **ibrāhīm** anı gördi (6) 'aklı gitdi az
kaldı kim düşe ayıtdı yā melekü'l-mevt evvelki gibi ol (7) melekü'l-mevt evvelki gibi
oldı ḥaḳ te'ālā melekü'l-mevte vaḥy eyledi **ibrāhīmüñ** (8) cānın al diyü pes melekü'l-
mevt **ibrāhīme** geldi **ibrāhīm** ayıtdı yā meleke'l-mevt (9) ben saña müştāk oldum bu
gün bir pīr geldi anuñ ḥālın gördüm benüm rūhumı (10) ḳabz eyle cebrā'il ayıtdı hīç bir
dōstı gördüñ-mi kim dōstunı öldüre ḥaḳ (11) te'ālā ayıtdı cebrā'ile **hel raeyte ḥalīlen**
yumītu ḥalīlehu ya'nī hīç bir (12) dōstı gördüñ-mi kim dōstunı görmek istemeye pes
ibrāhīm secde eyledi melekü'l-mevt (13) rūhunı ḳabz eyledi kaçan-kim **ibrāhīm** ülfet
şarābın ḳurbet şīşesinden içdi (14) ise rūhı uçdı derecāt-ı 'aliyyinde¹⁸³ ḳarār dutdı ḥaḳ
te'ālā ayıtdı iy (15) benüm ḥalīlüm ölüm şarābın nice içdüñ ḥālüñ nice idi **ibrāhīm**
ayıtdı **nemrūd** beni

[56b]

(1) ḥabs itdi ve oda atdı ölüm şarābın andan ḳatı gördüm didi ḥaḳ te'ālā (2) ayıtdı iy
benüm ḥalīlüm senüñ cānuñı melekü'l-mevt yumşaklıg-ile alduğı gibi (3) hīç kimsenüñ
senden öñ rūhını böyle almış degüldür ba'zılar aydur iki yüz (4) yıl diri oldı **ebü'l-leysi**
aydur **nūḥ**-ile **ibrāhīmüñ** arası biñ yıl oldı (5) ba'zılar aydur iki biñ altı yüz kırk yıl oldı
dirler va'llāhu a'lem (6) **meb'aş-i ismā'īl ve ishāḳ 'aleyhime's-selām** ḳāle'llāhu te'ālā
 (7) ¹⁸⁴ (8) su'aldür ki **isma'īl** 'aleyhi's-selām
şādıḳü'l-ḳavl idi dimek ne dimek olur (9) 'aceb budur ki girü ḳalan peygāamberler daḥı
şādıḳü'l-ḳavl idi cevāb budur ki (10) ismā'ile ikrām ve i'zāz itmek içündür kim anuñ
neslinden aşdaḳ- (11) -ü'l-ḳā'ilīn **muḥammed** resūlu'llāhi geliser didügi

¹⁸³ Sözcüğün 'illiyyinde olarak yazılması gerekirken müstensih 'aliyyinde yazmıştır.

¹⁸⁴ Bu kitapta İsmâ'il'i de okuyup an. O gerçekten sözüne sadıktı; elçi-peygamberdi. (Meryem 19/54).

budur ki **ḥaḳ** te‘ālā (12) cürhüm **ḳabīlesine** da‘vete viribidi didügi **ḥaḳ** te‘ālādan **ḥaber** virdügi- (13) -dür nitekim ehlini namāza ve zekāta buyurdı bilmek gerekdür ki **ismā‘īl** ve **iṣḥaḳ** (14) ‘aleyhime’s-selām kitāblarda mezkürdür biz kitābumuzı anlaruñ-ile muṭavvel (15) eylemeyelüm ammā **ḳurbān** olmaḳda iḥtilāf vardur ba‘zılar **isma‘īldür** dirler ve ba‘zılar

[57a]

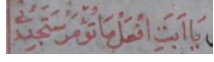

(1) **iṣḥaḳdur** dirler **ṣaḥīḥ** budur ki **ismā‘īldür** ve naḳıldür ki **ibrāhīm** bir gece (2) düş gördi düşinde ayıtdılar oğlu boğazla çün **ṣabāḥ** oldu **ibrāhīm** (3) fikr eyledi işbu söz şeytāndan-mıdır veyāḥūz **rahmāndan**-mıdır yarındası gece (4) gine gördi eyle didiler pes bildi kim **rahmāndandır** ba‘zılar aydur firiştehler ol (5) vaḳt kim **ibrāhīme** beşāret itdiler kim bir **ḥalīm** oğluñ **toḡar** pes **ibrāhīm ismā‘īle** (6) ayıtdı iy benüm oḡlancuḡum düşümde görürin-ki seni boğazların **ismā‘īl** (7) ayıtdı iy benüm babam anı kim saña buyurdılar işle **ibrāhīm** ayıtdı iy (8) benüm oḡlum imdi ip ve balta al işbu taḡa odun kesmege gidelüm çün (9) gitdiler ol yire vardılar ki **ibrāhīm ismā‘īli** çalk **ḳoyun** yaturdı ki boğaz- (10) -laya bu **ḳaḳiyye** güzūñ orta ayında idi **ibn-i ‘abbās** aydur aydur **ismā‘īl** ayıtdı aya- (11) -ḳlarımı bağla kim saña doḳunmaya ve hem **ḳanum** sıçramaya tā kim **ṣevābum** eksük olmaya ve hem anam (12) görüp melül olmaya ve hem **bıçaḡuñı** ḳatı bile ki ölüm baña **geñez** ola ve hem anama (13) selām eyle ve benüm **gönlegümü** anama virgil ki anam görsin **ḥātırı** iñen melül (14) olmasun **ibrāhīm** ayıtdı sen baña **ḥaḳ** te‘ālānuñ buyruḡın yirine getürmege **gökçek** (15) yardımsın andan soñra **ibrāhīm ismā‘īlün** yüzün **ḳibleye** çevürdi

[57b]

(1) **ibrāhīm** ağladı ve **ismā‘īl** bile ağladı andan soñra **ibrāhīm** bıçaḡı **ismā‘īlün** boğazına (2) **ḳodı** çaldı ammā kesmedi **süddi** aydur **ḥaḳ** te‘ālā kereminden bir **pāre** baḳır (3) taḡta’yı boğazına **ḳodı** anıñ-çün bıçaḳ kesmedi idi ba‘zılar aydur bıçaḳ anıñ-çün (4) kesmedi ki **muḥammed-i muṣṭafā** ‘aleyhi’s-selām **ismā‘īlün** şülbinden gelse gerek (5) idi eyle olsa bıçaḳ **ismā‘īli** kesmedi **ismā‘īl** çün bunu gördi ayıtdı (6) bıçaḳ anıñ-çün kesmez ki benüm yüzüme baḳarsın **terahḥum** idersin beni yüzüm üzerine (7) çevürgil tā kim görüp **terahḥum** eylemeyesin **ibrāhīm ismā‘īli** yüzi üzerine çevür- (8) -di bıçaḡı **ḳafasına** **ḳodı** gine kesmedi bu kez bıçaḡuñ yüzi döndi ve naḳıldür (9) ki **ḳaçan**-kim

ibrāhīm bıçağı **ismā'īlūn** boğazına kodı **ismā'īl** ayıtdı iy (10) baba ben-mi cevmerdem yoħsa sen-mi cevmerdsin didi **ibrāhīm** ayıtdı ben cevmerdin (11) oğluma kıyarın **isma'īl** ayıtdı ben senden daħı cevmerdin zīrā ki senūn bir (12) oğluñ daħı vardur anuñ ile eglenürsin benüm bir cānum daħı yoħ ki anuñ ile (13) ħayāt bulam ħaħ te'ālā vaħy eyledi ayıtdı ikiñüzden daħı ben cevmerdven (14) ammā yā **ibrāhīm** işbu қоçı oğlun **isma'īl** yirine boğazla ve naķıldür ki kaçan-kim (15) **ibrāhīm** bıçağı **isma'īlūn** boğazına kodı-kim boğazlaya ħaħ te'ālā ayıtdı iy

[58a]

(1) benüm firişteħlerüm siz aydurduñuz ki ādemi yaratma yir yüzinde fesād iderler (2) biz saña muṭī' oluruz imdi atasına oğlına naħar eyleñ ki benüm ṭā'atüme nice (3) muṭī' olurlar andan soñra ħaħ te'ālā ayıtdı yā cebrā'il firişteħlere di (4) ol қоçı boyunları üzerine götürsünler **ibrāhīme** iletünler **isma'īl** yirine (5) anı kurbān eylesün ol қоç oldı-kim hābīlūn kurbānı idi uçmaħda bislenür- (6) -di ħaħ te'ālā **ibrāhīme** gönderdi cebrā'il ayıtdı yā rabbi işbu ulu kerāmet- (7) -dür ħaħ te'ālā ayıtdı benüm 'izzetüm ħaħķı-çün eger cemī' -i firişteħlerüm boyunları (8) üzerine götürseler aña 'ivaħ olmazdı ki **isma'īl** ayıtdı (9) ¹⁸⁵ **ka'bū'l-aħbār** aydur ol vaħt şeyṭān bir ādem şüretine (10) girdi **isma'īl** anası **hācer** қatına geldi ayıtdı bilür misin **ibrāhīm** қanda gitdi (11) **hācer** ayıtdı odun getürmege gitdiler şeyṭān ayıtdı va'llāhi **isma'īli** boğazlamağa (12) gitdi **hācer** ayıtdı **ibrāhīm** raħīm kişidür anı esirger sen yalan söylersin (13) şeyṭān ayıtdı ħaħ te'ālā aña buyurmuş ki düşünde **isma'īli** boğazlaya **hācer** (14) ayıtdı eger ħaħ te'ālā buyurdı ise **ibrāhīm** gökçek varmış ħaħķa muṭī' olmuş (15) pes şeyṭān yüz bulmayup **hācer** қatından gitdi **isma'īle** geldi ayıtdı iy oğlan

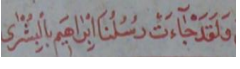
[58b]

(1) hīç babañ қanda gider bilür misin **isma'īl** ayıtdı odun kesmege gider şeyṭān ayıtdı (2) yoħ va'llāhi belki seni boğazlamağa gider **isma'īl** ayıtdı ne-y-içün eyle ider şeyṭān **ibrāhīm** (3) şöyle zu'um ider ki ħaħ te'ālā aña düşünde buyurdı ki **isma'īli** boğazlaya **isma'īl** (4) ayıtdı işlesün çün emr olundı ben muṭī' ve maħkūmın allāh te'ālāya şeyṭān (5) gördi kim çäre yoħ anuñ қatından daħı gitdi **ibrāhīme** geldi ayıtdı iy **ibrāhīm** (6)

¹⁸⁵ "Babacığım! Sana buyurulanı yap; inşaallah beni sabredenlerden biri olarak bulacaksın." (Sâffât 37/102).

ķanda gidersin **ibrāhīm** ayıtdı odun kesmege giderin şeytān ayıtdı va'llāhi (7) ben şeytānı gördüm geldi senüñ düşüñe girdi ayıtdı oĝluñ **isma'īli** (8) boĝazla **ibrāhīm** ayıtdı iy 'aduvva'llāhi elbette ĥaķ te'ālānuñ buyrıĝın işlerin **ibn-i** (9) **abbās** aydur kaçan-kim **ibrāhīm** şeytānı ķodı pes **ibrāhīm** cemretü'l-'akābeye geldi (10) şeytān anda gözükdı **ibrāhīm** yidi taş-ile atdı şeytān ĝāyib oldı (11) pes cebrā'il ve firiştehler bir koç getürdiler cebrā'il **allāhu ekber allāhu ekber**¹⁸⁶ (12) didi ve **isma'īl lā ilāhe illa'llāhu va'llāhu ekber**¹⁸⁷ didi ve **ibrāhīm allāhu ekber** (13) ve **li'llāhi'l-ĥamd**¹⁸⁸ didi pes ol vaķtden berü ķurbān idicek böyle dimek sünnet (14) oldı andan soñra ĥaķ te'ālā ayıtdı yā **isma'īl** beni sınıķ ĝönüllerde (15) iste **isma'īl** ayıtdı yā rabbi sınıķ ĝönüllü kimlerdür ĥaķ te'ālā ayıtdı

[59a]

(1) girçek dervişlerdür didi **ismā'īl** peyĝāmbere 'aleyhi's-selām yüz otuz yıl diri oldı (2) andan soñra vefāt eyledi 'aleyhi's-selām **meb'aş-i ishāķ** 'aleyhi's-selām (3) ķavlühu te'ālā ¹⁸⁹ ya'nī ĥaķ te'ālā **ibrāhīme** (4) **ishāķı** muştıladı ve naķıldür ki ĥaķ te'ālā cebrā'il¹⁹⁰ on firiştehler 'ile lūť kavmini (5) helāk itmege ĝönderdi ĝüzel oĝlanlar şüretinde **ibrāhīme** geldiler selām vir- (6) -diler **ibrāhīm** bunlaruñ selāmın aldı ve önlerine ta'ām getürdi yimediler **ibrāhīm** (7) ķorķdı uğrılar şandı firiştehler ayıtdılar ķorķma ki biz firiştehlerüz lūť kavmini (8) helāk itmege giderüz **süddī** aydur kaçan-kim ta'ām yimediler **ibrāhīm** ne-y-içün yimezsiz (9) firiştehler ayıtdılar biz bir ķavmüz ki bahāsın virmeyince ta'āmdan yimezüz **ibrāhīm** ayıtdı (10) benüm ta'āmımuñ bahāsı vardur ayıtdılar bahāsı nedür **ibrāhīm** ayıtdı evvelinde bismi'llāhi (11) dīñ āĥirinde el-ĥamdü li'llāhi dīñ bahāsı ta'āmuñ oldur cebrā'il mīkā'ile ayıtdı (12) ĥaķ te'ālā buña ĥalīlüm didigince vardur ve **ibrāhīm** ĥātünü **sārāya** ĥaķ te'ālā beşāret (13) itdi ayıtdı **ishāķı** saña virdüm ve **ishāķdan** soñra ya'ķübı virdüm **sāre** (14) ĥātün ĝüldi ta'accüb eyledi ve ayıtdı ben bir ķarı ĥātün ve **ibrāhīm** bir za'īf (15) pīr bizden nice oĝlan gele **ibrāhīm** ol vaķt toķsan sekiz yaşında idi

¹⁸⁶ Allah en büyüktür, Allah en büyüktür.

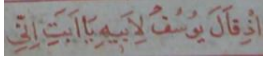
¹⁸⁷ Allah'tan başka Tanrı yoktur. Allah her şeyden yücedir.

¹⁸⁸ Allah en büyüktür. Hamd, Allah'a mahsustur.

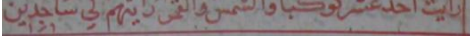
¹⁸⁹ Elçilerimiz İbrāhīm'e müjdeyi getirip selām vermişlerdi. (Hūd 11/69).

¹⁹⁰ Müstensih, belirtme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *cebrā'ili* olarak deĝil, *cebrā'il* olarak yazılmıştır.

[59b]

(1) müfessirler aydur cemî' peygâmbirler **ışhak** neslindendür ve **muhammed-i muştafâ isma'îl** (2) neslindendür 'aleyhimü's-selâm ve **ışhak** peygâmbir yüz altmış yaşında dünyâdan (3) naķil eyledi 'aleyhi's-selâm **meb'aş-i ya'küb** ve **yûsuf** 'aleyhime's-selâm **veheb** (4) rağiya'llâhu 'anhü aydur kaçan-kim haķ te'âlâ **ibrâhîmüñ** rûhunu kabz eyledi andan (5) sonra **isma'îl** haremde sâkin oldı ve **ışhak** şâmda sâkin oldı andan (6) sonra **ışhakdan** iki oğlan toğdı birinüñ adı **'iş** ve birinüñ adı **ya'küb** (7) idi bunlar anası karnında çekişdiler **'iş ya'kûba** ayıtdı sen benden (8) evvel tođasan¹⁹¹ ayaklarımı arkurı dutarın sen ve ben ve anam helâk oluruz (9) **ya'küb** ayıtdı sen evvel tođ pes **'iş** evvel toğdı ardınca **ya'küb** (10) toğdı anıñ-içün **ya'küb** dinildi 'aķabince geldiği-çün ve **'işden** bir oğlan (11) toğdı adı **rümâ** idi pes rüm andan yayıldı ve naķıldür ki haķ te'âlâ (12) **ya'kûbı** ken'âna risâlete viribidi andan sonra **ya'kûbdan** on iki (13) oğlan toğdı biri **yûsuf** idi andan sonra **yûsuf** on iki yaşında (14) düş gördi cum'a gicesi görür kim on bir yıldız ve şems ve kamer **yûsufa** (15) secde eylerler nitekim haķ te'âlâ buyurur

[60a]

(1) ¹⁹² **'azîz nesefî** (2) raĥmetu'llâhi 'aleyhi aydur bir gün şeytân bir pîr şüretinde **yûsufuñ** karındaşlarına (3) geldi ayıtdı **yûsuf** diler kim siz aña 'ibâdet eyleyesiz bunlar ayıtdılar (4) buña tedbîr nedür şeytân ayıtdı **yûsufı** öldürüñ bunlar ayıtdılar eger böyle ider- (5) -sevüz tañrıya ve atamuza 'âşî oluruz şeytân ayıtdı sonra tevbe eyleyesiz (6) pes karındaşları bir gün ittifaķ itdiler ki **yûsufı** babasından dileyeler şahrâya gider (7) gibi olalar **yûsufı** babasından dilediler babası destür virmedi ve ayıtdı (8) korķarın kim andan gâfil olasız ķurd gele **yûsufı** yiye bunlar ayıtdılar ķurd **yûsufı** (9) nice yir biz hûz bir cemâ'at kişilerüz **yûsufı** saķlaruz ya'küb anıñ-çün ķurd yir (10) didi kim ya'küb düş gördi düşinde görür ki **yûsuf** bir tağ üstinde (11) tûrur on ķurd **yûsufa** ĥamle kılur **yûsufı** yimege bir ķurd anı ķorur andan yir (12) yarılır **yûsuf** içine girür andan sonra gine çıkar pes anıñ-çün ķurd yir didi (13) pes **ya'küb** ayıtdı ben **yûsufı** size virmezim andan sonra karındaşları (14) **yûsufa** geldiler

¹⁹¹ Sözcüğün *tođarsañ* olarak yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *tođasañ* yazmıştır.

¹⁹² *Bir gün Yûsuf, babasına demişti ki: "Babacığım! Ben rüyamda on bir yıldızla güneşi ve ayı gördüm; onları bana secde ederken gördüm."* (Yûsuf 12/4).

ayıtdılar babañdan dile bizüm-ile şahrāya gidelüm pes **yūsuf** babasından (15) diledi-kim bunlaruñ-ile şahrāya bile gide **ya'kūb** destūr virdi şehrden taşra

[60b]

(1) üç fersah yirde bir kıyu var-idi anda vardılar kim **yūsufi** öldürel **yūsufuñ** (2) bir karındaşı ayıtdı **ya'kūb** sizüñ-ile kavlı eyledi-kim öldürmeyesiz bu kez **yūsufi** (3) bağladılar ol kıyuya bırağıdılar **yūsufi** kırd yidi didiler kanlı gönlegini **yūsufuñ** (4) **ya'kūba** getürdiler **ya'kūb** ol gönlegi gördi şol kıadar ağladı kim tağı (5) taş bile ağladılar ve nağıldür ki çün **yūsufuñ** gönlegini aldılar gitdiler **yūsuf** (6) ğāyet mahzūn oldu ve çok ağladı der-hāl cebrā'il geldi uçmağıdan bir gönlek (7) getürdi **yūsufa** geydürdi ol gönlek oldur ki **ibrāhīmi nemrūd** oda atıcağı (8) cebrā'il ol gönlegi **ibrāhīme** getürdi uçmağı harīrlerinden idi ve nağıldür ki (9) bir gün ol kıyuya bir kâfile geldi ol kıyuya bir kışi koğı bırağıdı kim şu (10) çıkara **yūsuf** ol koğıya yapışdı taşra çıkdı ol kışi **yūsufi** aldı (11) kâfileye getürdi kağıyye'yi anlara bildürdi andan sonra karındaşları (12) geldiler ayıtdılar bu bizüm kıulumuzdur bizden kağıdı didiler ol kâfileye **yūsufi** (13) şatdılar yigirmi ağıçeye ol kâfile bağı mışr sultānınuñ ħazīne-dāri idi ve mışr (14) pādīşāhi ol gün **melik reyyān** idi ve anuñ bir vezīri var-idi adı ğatfīr (15) idi ol vezīr **yūsufi** bir ağırınca müşke ve bir ağırınca altuna ve bir ağırınca incüye

[61a]

(1) ve bir ağırınca harīre şatun aldı çün **yūsufi** eve getürdi dürlü dürlü harīr- (2) -den kağıtanlar geyürdi anuñ 'avratı **zelīhā** idi **yūsufuñ** cemālini gördi (3) ihtiyārsuz aña 'aşığ oldu ve nağıldür ki **ibn-i 'abbās** aydur kağıan-kim (4) **yūsuf** kırk yaşına girdi hağı te'ālā **yūsufa** peygāمبرlık virdi ħusni-y-ile (5) kemāli muṭābığ oldu **yūsuf** bir gün güldi **zelīhā** ayıtdı yā **yūsuf** ne gökçek (6) gözlerüñ vardur **yūsuf** evvel-kim yire ağıdı gözüm yağı ağıdı didi **zelīhā** ayıtdı (7) ne gökçek yüzüñ vardur **yūsuf** ayıtdı kabirde kırd yiyecekdür **zelīhā** ayıtdı (8) ne gökçek zülfüñ vardur **yūsuf** ayıtdı bir gün ola ki toprağı dökile **zelīhā** (9) ayıtdı işde harīr döşek gel oturalum benüm ħācetümi kabül eyle **yūsuf** ayıtdı (10) benüm ħürmetüm uçmağıdan eksilür **zelīhā** elbette gelmeñ gerekdür didi ve dirler ki (11) **zelīhā yūsufuñ** karşıusunda altun legende yalıncağı şuya girdi tā kim **yūsufuñ** (12) gönli aña meyil eyleye **veheb** aydur **zelīhā yūsufa** ğāyet muğayyed oldu ħattā **yūsuf** ile (13) bir döşege girdiler ba'zılar aydur dīvār yarıldı **ya'kūb** çıkı geldi

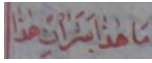

ayıtdı (14) yâ **yūsuf** cāhiller ‘amelin işleme peygāmblerler dīvānında yazılıp durursın **yūsuf** (15) döşekden turu geldi ba‘zılar aydur haḫ te‘ālā cebrā’ile ayıtdı iriş benüm kulum

[61b]

(1) **yūsufa** ayıt ki cāhiller ‘amelin işleme sen enbiyā’ dīvānında yazılıp durur- (2) -sın ba‘zılar aydur cebrā’il **yūsufa** yapışdı **yūsufuñ** bilinden şehvet ḳopdı (3) ammā zāhir olmadı **keşşāfda** aydur **yaḳūbuñ** cemī‘-i oğlanlarından on ikişer (4) oğlan toğdı **yūsufdan** on bir oğlan toğdı **zelīhāya** ḳaşd itdügi (5) vaḫt bilinden şehveti eksildi pes bir oğlan anda zāyi’ oldı ḳaçan-kim **yūsuf** (6) bunları gördi ḳapuya ḳaçdı **zelīhā** ardınca vardı göñleginüñ ardından yapışdı (7) **yūsufuñ** göñlegi yırtıldı **ka‘bü’l-ahbār** aydur ḳaçan-kim **yūsuf zelīhādan** ḳaçdı (8) rāzī olmadı **zelīhā** erine ayıtdı **yūsuf** baña ḳaşd eyledi kim zinā eyleye **yūsuf** bu sözi (9) işitdi gāyet melül oldı bişikde bir oğlan yaturdı haḫ te‘ālā aña dil virdi (10) söyledi ayıtdı eger **yūsufuñ** öñ etegi yırtıldı ise **zelīhā** girçekdür eger ard etegi (11) yırtıldı ise **yūsuf** girçekdür pes gördi kim **yūsufuñ** ard etegi yırtılmış ayıtdı bu iş (12) **zelīhādandur** eri ayıtdı yâ **yūsuf** ‘afv eyle andan soñra bu haber mışra yayıldı hattā (13) on sekiz ‘avrat **zelīhā** ḳatına geldiler ayıtdılar senüñ bir kuluñ var-imiş anı sevmiş- (14) -sin **zelīhā** ḳaçan-kim bunlardan bu sözi işitdi bunlardan¹⁹³ bunlaruñ eline birer (15) turunç ve birer bıçaḳ virdi kim keseler **zelīhā yūsufa** ayıtdı laḫif ḳaftānlar gey

[62a]

(1) **yūsuf** daḫı kendü’yi zeyin eyledi ol ‘avratlaruñ ḳatına geldi ḳaçan-kim **yūsufi** gör- (2) -diler gözlerin **yūsufuñ** cemālinden gidermediler müteḫayyir olup ellerin kesdiler ve ayıtdılar (3) hāşā ki bu beşer ola belkim melekdür didiler nitekim haḫ te‘ālā buyurur (4) ¹⁹⁴ **ka‘bü’l-ahbār** raḫiya’llāhu ‘anhü aydur **yūsufuñ** müşk gibi ḳoḳusu var-idi (5) yaşşı yüzli ve büyük gözlü idi ve çatuk ḳaşlu idi ve küçük ağızlu idi ḳaçan gülse (6) dişlerinden nūr ḳıḳardı ve daḫı **yūsufuñ** [ḫüsni]¹⁹⁵ ve cemāli söyle idi ki soḳaḳlar- (7) -da yürürken yüzünüñ nūri dīvārlara toḳunurdu şems gibi nūr virür- (8) -di ve dirler ki ḫüsni on baḫşdur şāni’-i ‘ālem toḳuzın yaluñuz **yūsufa** (9) virdi

¹⁹³ Cümlede ikinci defa *bunlardan* sözcüğünün yazılması gereksiz olmasına rağmen müstensih yazmıştır.

¹⁹⁴ "Hāşā Rabbimiz! Bu bir beşer deḫil, bu ancak deḫerli bir melektir!" dediler. (Yūsuf 12/31).

¹⁹⁵ H] ḫüsni: P] -

ve birin cemī'-i maḥlūkāta virdi ve yüzini gören melek taşavvur iderdi (10) bir gün **zelīḥā** gine erine ayıtdı bu oğlan benden kesilmez bunu zindāna bırak (11) pes **yūsufi** zindāna bıraḳdı ve iki kiři daḫı **yūsuf** ile ol gün bile bıraḳdılar ol kişilerün (12) suçu bu-y-idi-kim mısır kavmi diledi kim mısruñ pādiřāhını öldüreler pādiřāhuñ bir sākisi (13) ve bir etmekçisi var-idi anlara ayıtdılar size çok māl virelüm ta'āma ve řarāba aḡu ḳatuñ (14) pādiřāha yidürün helāk olsun sākī ayıtdı ben ol ta'āmdan bile yirin (15) eyle itmezid didi etmekçi mālı aldı ta'āma aḡu ḳatdı pādiřāhuñ öñine getürdi

[62b]

(1) sākī ayıtdı yā pādiřāh ol ta'āmdan yime ki aḡu ḳatılmışdur etmekçi ayıtdı yā (2) pādiřāh ol řarābdan içme ki aḡu ḳatılmışdur pādiřāh buyurdi-ki sākī řarābdan içe (3) ve etmekçi ta'āmdan yiye sākī içdi nesne olmadı ve etmekçi yimedi ḫayvānlara virdiler (4) yidi helāk oldılar pādiřāh ikisin-daḫı zindāna buyurdi **yūsuf** ile **zindānda** (5) bulıřdılar bir gice anlar düş görürler sākī görür kim süci sıḳar etmekçi görür kim (6) bařı üzerinde itmek götürür ḳuřlar gelür bařı üzerinde ol etmegi yirler (7) **yūsufa** ayıtdılar bizüm düşümüzi ta'bir eyle **yūsuf** sākīye ayıtdı pādiřāh (8) seni gine çıkara řarāb içüresin ve iy etmekçi pādiřāh seni çıkara ařa ḳoya (9) ḳuřlar geeler beynüñi yiyeler andan řoñra **yūsuf** sākīye ayıtdı beni pādiřāh (10) ḳatında añ ola ki řefḳat eyleye pes řeytān ol sākīye unutturdi yidi yıl (11) **yūsuf** zindānda yatdı cebrā'il **yūsufa** geldi ayıtdı yā **yūsuf** seni bu gökḳek (12) řüretde kim yaratdı **yūsuf** ayıtdı allāh te'ālā cebrā'il ayıtdı seni **ya'ḳūba** (13) kim sevdürdi **yūsuf** ayıtdı allāh te'ālā cebrā'il ayıtdı seni zindāna kim bıraḳdı (14) **yūsuf** ayıtdı allāh te'ālā cebrā'il ayıtdı ḫaḳ te'ālā saña aydur benüm ni'metlerümi (15) unuttuñ ve babañuñ vařıyyetlerini unuttuñ saña bir muřıbet geliserdür ḫalḳa řikāyet

[63a]

(1) eyleme **yūsuf** ayıtdı suçum nedür cebrā'il ayıtdı ne-y-içün ol sākīye ayıtduñ ki (2) beni ol pādiřāh ḳatında añ ḫāl budur ki anlar kāfirlerdür benüm ni'metlerümi yirler řaneme (3) ḫaparlar pes senün ḫācetüñi nice revā ḳılalar didi gitdi **yūsuf** feryād eyledi ve ayıtdı (4) el-āmān el-āmān yā raḫmān ve aḡladı çok istiḡfār itdi **ibrāḫīm** ve **ismā'il** ve **iřḫaḳ** (5) ve **ya'ḳūb** ḫaḳḳı-çün beni esirge raḫmet eyle suçumu baḡıřla didi ḫaḳ te'ālā ayıtdı yā (6) **yūsuf** suçunu baḡıřladum ve naḳildür ki bir gün **melik-i reyyān** düş gördi

görür kim nîl (7) kurur yidi semüz öküzi yidi aruḫ öküz yir ve yidi kuru ot yidi yaş ota ya- (8) -pıṣur kurudur pes ol pādiṣāh mu‘abbirler cem‘ eyledi ve ayıtdı benüm düşümi ta‘bîr eyleñ (9) mu‘abbirler ayıtdılar muhtelif düşdür bunuñ ta‘bîrin biz bilmezüz sākî ayıtdı zindānda bir (10) kişi vardur ol bilür **yūsufuñ** hālını aydı virdi **melik reyyān** ol sākî¹⁹⁶ zindāna (11) virivibiridi¹⁹⁷ çün sākî zindāna geldi **yūsufa** ‘özür itdi unuttuğın bildürdi ve düşi (12) **yūsufa** didi **yūsuf** ayıtdı yidi yıl taḥıl ekün şapın kopardıñ bile dursun (13) az yiñ andan soñra katu kızlık ola elüñüzdekini yiyesiz andan soñra ucuzlık ola (14) zaḥmetden kurtulasız pes sākî melik katına geldi **yūsuf** ta‘bîr itdüğün bildür- (15) -di çün pādiṣāh bildi **yūsufı** zindāndan çıkardı kaçan-kim **yūsuf** zindāndan

[63b]

(1) çıkdı zindān ehline du‘ā eyledi ve ayıtdı ilāhî bunlara şālih göñlin virgil ve daḥı (2) haber bunlardan gizlü olmasın bundan ötürüdür ki evvel haberi zindān kavmi bilür iy (3) esrār-ı ilāhî gör ne ‘aceb ḥikmetdür ki **yūsuf** belāya ve miḥnete uğramağa sebep evvel (4) düş oldu ve āḥir gine zindāndan çıkmaya sebep düş oldu andan soñra **yūsuf** (5) gitdi melik katına geldi melik aña yitmiş dürlü dil söyledi **yūsuf** cemî‘isine cevāb (6) virdi andan soñra **yūsuf melik reyyāna** ‘imrānca söyledi melik cevāb virmedi melik (7) ayıtdı bu nice dildür **yūsuf** ayıtdı benüm ceddüm **ibrāhîm** ve **işḥaḫ** ve **ya‘kūb** (8) dilidür andan soñra **yūsuf** ‘arabca söyledi melik ayıtdı yā **yūsuf** bu nice (9) dildür **yūsuf** ayıtdı benüm ‘ammūm **isma‘îl** dilidür ol vaḫt **yūsuf** otuz yaşında (10) idi melik ayıtdı dilerin-ki düşümüñ ta‘bîrin beyān eyleyesin **yūsuf** ayıtdı (11) cemî‘-i ḥalk saña geleler mälların katuñda koyalar ḥazāineñ çok ola melik ayıtdı (12) bu māla kim nazar eyleye **yūsuf** ayıtdı beni ḥazāine-dār kıl melik **yūsufı** vezîr idindi (13) ve naḫildür ki **melik reyyān** dünyādan gitdi **yūsuf** taḫta çıkdı ‘azîz-i mıṣr (14) oldu bir gün **yūsuf** at-ile yoldan geçerken **zelîḥā yūsufı** gördi **zelîḥā** (15) ayıtdı el-ḥamdü li‘llāhî ol pādiṣāha kim kendüye muṭî‘ olduğu-çün **yūsufı**

[64a]

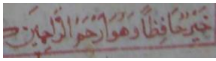
(1) pādiṣāh kıldı ve pādiṣāhı nefsine uyduğı-çün kul kıldı andan soñra **yūsuf** (2) **zelîḥā**‘yı aldı ve **zelîḥādan yūsufuñ** iki oğlu oldu birinüñ adı **efrāyim** ve birinüñ (3) adı

¹⁹⁶ Müstensih, belirtme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *sākîyi* olarak değil, *sākî* olarak okunmuştur.

¹⁹⁷ Sözcüğün *viribirdi* olarak yazılması beklenirken, müstensih *virivibiridi* yazmıştır.

mīṣā idi ve **zeliḥā**'yı bu vech-ile aldı-kim **zeliḥā** dört yüz yaşında karıcuğ (4) oldu daḥı **yūsuf** derdinden ağlardı bir gün şanemlerini cem' eyledi **yā** şanem baña (5) **yūsufi** müsaḥḥar idüñ didi çok yalvardı gördi ki çäre yok pes yüzün göge tutdı (6) ayıtdı **yā** şamed **yūsufi** baña vir didi der-ḥāl allāh te'ālā cebrā' ile emr eyledi (7) geldi **zeliḥā**'yı sildi girü kız oğlan oldu pes **yūsuf** anı almak istedi (8) aldı alıcak ki döşege girdiler **yūsuf** ayıtdı ḥelāllik ḥoş degil-midür **zeliḥā** (9) ayıtdı ta'accüb itme ki sen be-gāyet maḥbūbduñ ve ben bikrdüm ve erüm süst-endām idi (10) anıñ-çün benden bu kadar meyl geldi didi ve naḳildür ki **ya'ḳūb** dāyim **yūsuf yūsuf** (11) dir-idi cebrā'il geldi ayıtdı **yā ya'ḳūb** saña ne oldu kim dāyim **yūsuf** için (12) ağlarsın ḥaḳ te'ālā saña selām ider aydur ki bir kişi añarsın ki seni gözsüz eyledi (13) ammā anı añmazsın kim saña gözler virdi anuñ-ile görürsün eger üç kez **yūsuf** diseñ (14) bir kez cevāb virmeye idi eger bir kez **yā** allāh diseñ ben on kez cevāb virürdüm ve (15) **yūsufi** saña getirürdüm ve bu ne ḥaldür ki **yūsuf** derdinden gözlerüñ ağardı

[64b]

(1) **ya'ḳūb** ayıtdı ḥaṭā itdüm ḥaḳ te'ālā ayıtdı 'afv itdüm ve naḳildür ki bir gün melekü-
(2) -'l-mevt **ya'ḳūbı** ziyāret itmege geldi **ya'ḳūb** ayıtdı iy ḳoḳusu laṭīf ve āvāzı (3)
gökçek melek neye geldüñ melekü'l-mevt ayıtdı seni ziyāret itmege geldüm **ya'ḳūb**
ayıtdı (4) hiç benüm oğlum **yūsufuñ** rüḥunu ḳabz itdüñ-mi melekü'l-mevt ayıtdı yok
ya'ḳūbuñ göñli (5) sākin oldu bir gün mışırda kızlık oldu **yūsufuñ** ḳarındaşları mışıra
buğday (6) şatun almağa geldiler **yūsuf** anları bildi anlar **yūsufi** bilmediler **yūsuf** ayıtdı
sizüñ (7) ḥālünüñden ve **yūsufuñ** ḥālinden ḥaber virüñ bunlar ḥaber virdiler **yūsuf** ayıtdı
(8) pes **ya'ḳūb yūsufdan** soñra kimüñ-ile eglenür ḳarındaşları ayıtdılar bir kiçi oğlu
(9) daḥı var anuñ ile eglenür **yūsuf** ayıtdı ol oğlancuğun adı nedür bunlar (10) ayıtdılar
ibn-i yāmīndür yūsuf ayıtdı varuñ ol oğlancuğ gelsün ḥaḳḳuñuzu (11) vireyin pes
bunlar gine **ya'ḳūb** ḳatına geldiler ve ayıtdılar bizüm ḥaḳḳumızı (12) virmediler **ibn-i**
yāmīn gelsün virelüm didiler **ya'ḳūb** ayıtdı ben size inanmazın (13) bundan öñdin
yūsuf ḳanda vardı bu daḥı ancılayın olur bunlar and içdiler (14) biz anı şaḳlayalum
didiler **ya'ḳūb ibn-i yāmīni** bunlara ḳoşdı ve ayıtdı (15) ¹⁹⁸

ka'bū'l-aḥbār aydur ḳaçan-kim **ya'ḳūb**

¹⁹⁸ En iyi koruyucu Allah'tır. O, acıyanların en merhametlisidir. (Yūsuf 12/64).

[65a]

(1) allāha hıfz eyle diyicek haq te'ālā ayıtdı benüm 'izzetüm haqqı-çün çün baña tevekkül itdüñ (2) **yūsufi** saña getürem göresin didi andan soñra **ya'küb** bunları gönderdi (3) ve ayıtdı iy benüm oğlanlarum cemī'üñüz bir kapudan girmeñ belki ikişer olup (4) girüñ çün **yūsufuñ** qarındaşları mışra vardılar ikişer olup **yūsufuñ** üzerine (5) girdiler **ibn-i yāmīn** yaluñuz kalup ağladı ve ayıtdı eger benüm qarındaşum **yūsuf** diri (6) imiş ise ben-dağı anuñ-ile bile giderdim **yūsuf** ayıtdı sizüñ qarındaşuñuz yaluñuz (7) kaldı içeri kığırdılar ta'am yimege oturdılar ikişer ikişer olup **yūsuf** ayıtdı qarındaşu- (8) -ñuz yaluñuz kaldı ben anuñ-ile bile ta'am yiyeyin çün ta'amı yidiler bunlara destür (9) virdi **ibn-i yāmīn**¹⁹⁹ alı qodı **yūsuf** ayıtdı aduñ nedür ol ayıtdı **ibn-i yāmīn**- (10) -dür **yūsuf** ayıtdı ol helāk olmuş qarındaşuñ yirine olayın **yūsuf** tırdı (11) **ibn-i yāmīnün** elin aldı sarāya girdi ben sensüz olmazın didi **yūsuf** (12) kaçan-kim bunlara buğday virdi ve çok metā' virdi ve ol metā'uñ içine bir kızıl (13) yāqūtdan maşrabası var-idi metā' içine gizledi ve ayıtdı iy kâfile kavmi benüm maşrabam (14) uğurlandı siz alduñuz ola mı bunları dutdı **ibn-i yāmīnün** çuvālında gizlemişdi evvel (15) bunlaruñ çuvālın aradı andan soñra **ibn-i yāmīnün** çuvālın aradı içinde buldı

[65b]

(1) pes **ibn-i yāmīni** alı qodı uğrıdur didi ve bunları koyu virdi ve ayıtdı varuñ (2) atañuza diñ **ibn-i yāmīn** 'azīz-i mışruñ bir maşrabasını uğurladı dutdılar diñ çün (3) **ya'kūba** geldiler hikāyeti aydı virdiler **ya'küb** ağladı gāyet melül oldı (4) **yūsufa** bitı yazdı ayıtdı ki bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm **ya'küb**[dan] 'azīz-i mışra (5) selāmun 'aleyke ammā ba'du şöyle bilesin ki baña belālar gelmişdür ḥadden taşra ammā benüm (6) ceddüm **ibrāhīmi** haq te'ālā oda bırağdı ammā berd ve selām kıldı ve 'ammum **isma'īli** (7) boğazlamağa buyurdı haq te'ālā **isma'īl** yirine bir çoç viribidi kurbān eylediler ammā (8) benüm bir oğlum var-idi anuñ ile üns dutar-idüm şöyle işitdüm ki uğrı diyü (9) dutmışsın imdi va'llāhi ol uğrı degüldür ve ben uğrı oğul toğurmadum şöyle (10) bilesin didi çün **yūsufuñ** qarındaşları **ya'kūbuñ** bitisini **yūsufa** getürdiler **yūsuf** (11) gördi ve ağladı ve cevāb yazdı selāmun 'aleyke 'azīz-i mışrdan ammā bundan (12) soñra ma'lūm ola kim bitı göndermişsin geldi degdi senüñ ḥālüñ (13)

¹⁹⁹ Müstensih, belirtme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *ibn-i yāmīni* olarak değil, *ibn-i yāmīn* olarak yazılmıştır.

bildürmişsin imdi bildüm şabr eyle nitekim peygamberler belälara şabr eylediler (14) soñucı zafer buldılar sen-dahı zafer bulasın didi biti gine **ya'kūba** geldi biti²⁰⁰ (15) gör²⁰¹ göñli hōş oldu şabr ve rızā üzerine mütemekkin oldu haq te'ālā bunları

[66a]

(1) āhir bir yire cem' eyledi şerbet-i ilāhī ile mu'ālece eyledi ve naqıldür ki **ya'kūb** ayıtdı (2) ilāhī oğlum **yūsufi** ve göñlümüñ reyhānını alduñ anuñ koqusunu baña irişdürgil (3) andan soñra baña ne gerekse işle ve naqıldür ki **ya'kūb** kaçan-kim **yūsufdan** (4) cüzā düşdi **yūsuf** için āh itdi ağladı cebrā'il **ya'kūba** geldi ayıtdı (5) haq te'ālā ayıtdı bundan soñra ayruq **yūsufi** añmasun yoħsa peygamberlik defterinden (6) adın çıkarurın pes **ya'kūb** korkdı şabr eyledi nā-gāh bir gice **yūsufi** (7) düşünde gördi āh itdi ağladı kaçan-kim uyandı cebrā'il geldi (8) ayıtdı haq te'ālā ayıtdı-ki yā **ya'kūb** **yūsuf** firākından düşünde āh itdün (9) tevbeñi şıduñ **ya'kūb** bu-kez tevbe eyledi kim aşlā **yūsufi** añmaya firākından ve hasretinden (10) āh itmeye ve naqıldür ki haq te'ālā **ya'kūba** vahy eyledi ayıtdı yā **ya'kūb** bilür misin (11) kim **yūsufi** senden ne-y-içün ayırdum **ya'kūb** ayıtdı yā rabbi yoq bilmezsin haq te'ālā ayıtdı (12) senün sözüñle ayırdum şol vaqtin kim **yūsufuñ** qarındaşları şahrāya gidelüm **yūsufi** (13) bile koyı virgil didiler sen ayıtduñ korqarın kim kurt yiye kurtan korqduñ baña (14) ümiz dutmaduñ eger baña ümiz dutsañ **yūsufi** ve **ibn-i yāmīni** bir yire cem' eylerdüm eger ölse- (15) -ler dahı ve gözüñi dahı saña gine virürdüm **ya'kūb** çün ol kelāmı haqdan işitdi

[66b]

(1) göñli sākin oldu ba'zılar aydur bir gün bir aç kişi geldi **ya'kūb** anı mahrüm eyledi (2) haq te'ālā dahı **ya'kūbı yūsufuñ** cemālinden mahrüm eyledi dir ve naqıldür ki çün (3) **yūsufuñ** qarındaşları **yūsufa** geldiler **yūsuf** ol bitī kim qarındaşı yehūzā²⁰² yazmışdı (4) **yūsufi** şatdukları vaqtin **yūsuf** anı **yehūzānuñ** eline virdi **yehūzā** gördi (5) kendü yazısını bildi ayıtdı bu oğlanı biz şatduq **yūsuf** ayıtdı zulüm itdünüz (6) buyurdı cellād getürdiler kim cemī'isinün boynunu uralar **yūsufuñ** qarındaşları (7) feryāz eylediler

²⁰⁰ Müstensih, belirtme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *bitiyi* olarak değil, *biti* olarak okunmuştur

²⁰¹ Cümlede *gördi* yazılması daha uygun olmasına rağmen müstensih *gör* yazmıştır.

²⁰² Müstensih, yönelme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *yehūzāya* olarak değil, *yehūzā* olarak okunmuştur.

ağladılar ayıtdılar atamız za'îf kocacığı esirge bir oğlan (8) için bunca zamandır ki ağlar eger bizi öldürürseñ atamız helâk olur ve **yūsuf** (9) ayıtdı bilür misiz ki **yūsufa** siz ne itdüñüz yoħsa bilmez misiz qarındaşları ayıtdılar (10) sen **yūsuf** mısın **yūsuf** ayıtdı ben **yūsufin** ve bu **ibn-i yāmīn** qarındaşumdur haq (11) te'ālā bize kerem kıldı āhır gine buluşduk haq te'ālā ihsān idenlerüñ ihsānını zāyi' (12) eylemez **yūsufuñ** qarındaşları bu-kez **yūsufa** 'özür itdiler ayıtdılar haq te'ālā seni ihtiyār (13) itdi bizüm üzerümüze hüküm idesin be-dürüstī biz haqā itdük **yūsuf** ayıtdı haq (14) te'ālā kerīmdür inşā'a'llāhu te'ālā sizi yarlıgaya andan soñra **yūsuf** ayıtdı (15) atamuñ hālī nedür bunlar ayıtdılar gözsüz olup durur senüñ hasretüñden **yūsuf**

[67a]

(1) ayıtdı benüm gönlegümi atama iledüñ ol gönlek oldur kim cebrā'il **yūsufa** zindānda (2) getürmiş-idi nitekim **ibrāhīm** peygāmbere getürmiş-idi oda atılıcaq ve naqıldür ki şabā yili (3) haq te'ālādan destür diledi **yūsufuñ** koqusı **ya'kūba** getürdi sekiz günlük (4) yoldan **ya'kūb** ayıtdı **yūsufuñ** koqusı geldi henüz ādemden beşāret gelmedin (5) pes **yūsufuñ** qarındaşları **ya'kūba** geldiler evvel **yehūzā** geldi **ya'kūba** bildürdi (6) zīrā ki yalan kan-ile gönlegi evvel ol getürdi-y-idi gine evvel ol geldi çün (7) **yūsufuñ** gönlegini **ya'kūb** gözlerine sürdi der-hāl gözleri açıldı andan soñra (8) **ya'kūb** yitmiş üç kişi-y-ile mışra vardı **yūsuf** bunlara qarşu çıqdı bunları (9) aldı tahta geçürdi çün **ya'kūb** oğlanlarıyla tahta çıqđılar **yūsufa** secde eyledi- (10) -ler **yūsuf** ayıtdı yā baba düşümüñ te'vīli budur didi imdi **yūsufa** secde itmek (11) 'ibādet secdesi degüldür belki tevāzu' secdesi idi ve naqıldür ki **yūsuf** babasına (12) aydur yā baba benüm için ne çok ağladuñ bunı hōz bilürdüñ ki āhıretde gine benüm-ile (13) bulışursın **ya'kūb** ayıtdı yā **yūsuf** korqardum ki sen dünyādan imānsuz gidesin (14) āhıretde buluşmayavuz diyü ağlardum ve **ya'kūbuñ** elin aldı cemī'-i hāzīnelerin gezdürdi (15) **ya'kūb** kırk yıl mışırda durdı ba'zılar aydur yigirmi dört yıl durdı

[67b]

(1) **hasan** rağiya'llāhu 'anhü aydur **yūsuf** kuyuya giricek on yidi yaşında idi (2) seksen yıl atasından gāyib oldı ba'zılar aydur kırk yıl ayru oldı (3) ve ba'zılar yigirmi iki yıl ayru oldı dirler hāşıl-ı kelām babasından soñra yigirmi üç (4) yıl diri oldı ve **yūsufuñ** cemī' 'ömri yüz yigirmi oldı ve tevrātda aydur yüz (5) on yıl 'ömri oldı 'aleyhi's-selām

vefât-ı ya'kûb ve yûsuf 'aleyhime's-selâm (6) haq te'âlâ yâ ya'kûb mışırđan git giri babañ kabrine vargıl senüñ vefâtuñ anda (7) olur andan şoñra ya'kûb mışırđan gitdi kudsede ibrahîmüñ ve ishâquñ (8) kabrine geldi ol vaqt ya'kûbuñ 'ömri yüz altmış yıl olmışdı ve ba'zılar yüz kırk (9) biş yıl olmışdı ya'kûb halîlu'llâha gelicek gördi ki firiştehler bir kabır üzerinde (10) turlurlar ya'kûb ol kabri gördi içinde envâ'-ile döşekler var ya'kûb ayıtdı (11) iy firiştehler bu kabır kimüñdür firiştehler ayıtdılar bir kerîm kuluñdur ya'kûb ol kabır içinde (12) bir nerdübân gördi üzerinde bir kaç 'azîzler yaturalar ya'kûb ayıtdı iy firiştehler (13) bunlar kimlerdür firiştehler ayıtdılar bunlar halîl peygâmbereñ oğlanlarıdır ya'kûb (14) kaşđ itdi kim bunlarıñ üzerine gire ve bunlara selâm vire firiştehler ayıtdılar girme (15) ya'kûb ayıtdı ne-y-içün firiştehler ayıtdılar işbu firâk şarâbın iç andan girgil ya'kûb

[68a]

(1) ol firâk şarâbından içdi der-hâl öldi firiştehler yudılar ve uçmağđan kefen (2) getürdiler kefenlediler andan şoñra namâzın kıldılar atası ishâk peygâmbereñ kabri yanında (3) defn eylediler 'aleyhi's-selâm andan şoñra yûsufuñ karındaşları yûsufa geldiler (4) ya'kûbdan haber virdiler yûsuf katı melül oldu ve çok ağladı ayıtdı ilâhî baña mışruñ (5) 'azîzliğin virdüñ ve düşümüñ te'vîlin bildürdüñ benüm senden artuq kimsenem yoğđur ilâhî (6) benüm dağı cânımı al ve beni şâlihler ile kopargıl ve nağıldür ki kaçan-kim yûsufuñ (7) 'ömri yüz kırk dört yıl oldu mışırda vefât oldu ba'zılar aydur yüz (8) yigirmi yaşında vefât eyledi mışır kavmi bir mermer içinde koyup nîl ırmağınınuñ (9) ortasına bırağđılar hattâ yûsufuñ berekâtı nîle irişe diyü andan şoñra mûsâ (10) zamâni olıcağ haq te'âlâ mûsâ peygâmbere vahy eyledi ayıtdı yûsufuñ tâbütün (11) nîlden çıkar getir ya'kûbuñ yanında defn eyle mûsâ 'aleyhi's-selâm çağırdı (12) yûsufuñ tâbütün kim bilür didi bir qarı ben bilürem didi ammâ beni cennete girecek (13) bir derecede senüñ-ile olmağâ râzî olasın didi mûsâ râzî oldu qarı ayıtdı (14) yûsufuñ tâbütü nîl dedür didi pes buyurđı ol yirden nîl ırmağından çıkardılar (15) aldı kudse getürdi anda defn itdiler 'aleyhi's-selâm imdi iy tâlib-i esrâr-ı ilâhî

[68b]

(1) yûsufuñ kažiyyesi çoğđur ve tefâsîrde mezkûrdur zîrâ ki ahsen-i kaşaşđur anıñ-çün (2) ki haq te'âlâ peygâmbereñ ve şâlihlerin ve firiştehlerin ve şeytânların ve âdemlerin

ve kuşların (3) ve beglerin ve ‘ālimlerin ve düş ta‘bīrin ve siyāset idenin ve daḥı ne-kim bunlara beñzer (4) edeb var-ise kamasın bu kışsa içinde yāz ider müfessirler aydurlar ḥaḳ te‘ālā **yūsuf** (5) sūresine aḥsen-i қашаş didi ne-y-içün anıñ-çün ki **yūsufa** gāḥ fūrḳat ve gāḥ vuşlat (6) gāḥ miḥnet gāḥ rāḥat gāḥ vefā gāḥ cefā evvelinde bend ü çāḥ āḥirinde taḥt ü gāḥ pes (7) kışşalaruñ ‘acebraḳı oldı zīrā ki ḥüsnienden ötürü ḥabs-çāḥ ḥulḳından ötürü taḥt-gāḥ (8) oldı ammā bizüm maḳşūdumuz kelimātu’llāḥı beyān eylemekdür **va’llāhu a’lemu bi-umūrihi** (9) **meb‘aş-i eyyūb ‘aleyhi’s-selām ka‘bü’l-aḥbār** raḍıya’llāhu ‘anhü aydur **yūsufdan** (10) soñra **eyyūb** peygāmbere oldı imdi **eyyūb ‘işūñ** oḡlı oḡlındandır ve ‘iş (11) **işḥaḳ** peygāmbereñ oḡlıdır **işḥaḳ** peygāmbereñ oḡlıdır **veheb** aydur **eyyūb** rümdan bir kişi idi uzun boylu (12) ve kıvurcuḳ saçlu görklü yüzlü eyü ḥulḳlu ‘āḳıl ve ḥakīm ve ḥalīm ve ḡanī kişi-y-idi (13) şāmda olurdı bir gün ayıtdı ilāḥī ve seyyidī dünyā böyle ‘azamet üzerine- (14) -dür uçmaḳ ‘aceb nice ‘azamet üzerinedür ki kerāmet ehli-y-içün **veheb** aydur **eyyūbuñ** (15) develeri ve ḳoyunları ve mālı çok idi ammā kendü ḡāyet zāhid kişi idi giceler ḳāyim

[69a]

(1) ve gündüzün şāyim idi ve [a]nuñ bir sarāyı var-idi ve ol sarāyuñ dört ḳapusu var-idi (2) birisinden öksüzlere ta‘ām virürdi ve birisinden ḡarīblere ta‘ām virürdi ve biri- (3) -sinden miskinlere ta‘ām virürdi ve birisinden ṭul ‘avratlara ta‘ām virürdi (4) iblīs aña ḥased eyledi ammā çāre bulmazdı iblīs bir gün gine göge çıḳdı aña nidā (5) olundı kim yā mel‘ün ḳanda gidersin ve göñlüñde ne vardur iblīs ayıtdı yir yüzinde (6) ne deñlü ḥalḳ kim vardur anları baña muṭī‘ itdüm ammā muḥliş ḳullaruñı azduramadum (7) gine nidā olundı kim yā mel‘ün benüm **eyyūb** ḳulumı nice bulduñ anuñ ‘ibādetinde ḥiç sehvin (8) ve ḡafletin gördüñ-mi kim iḡvā idesin iblīs ayıtdı ilāḥī sen eyyūbı ḥayr-ile añarsın ve aña (9) firişteḥler viribirsın eger sen aña ‘itāb iderseñ ḳabül ider ve eger rızḳ virürseñ (10) şükr ider imdi belā ile anı şınamaḳ gerekdür eger beni anuñ mālına ve oḡlanlarına (11) ve ḳoyunlarına musallaṭ eyleseñ seni unıdurdı gine nidā olundı kim yā mel‘ün mālına (12) oḡlanlarına seni musallaṭ eyledüm iblīs **eyyūbuñ** oḡlanları üzerine ev yıḳdı (13) ḥaḳ te‘ālā yire ayıtdı **eyyūbuñ** oḡlanların saḳla didi yir daḥı saḳladı helāk (14) olmadılar iblīs **eyyūba** geldi ḥaber virdi **eyyūb** çün işitdi secde eyledi (15) ve istiḡfār eyledi iblīs gine yirine vardı nidā olundı kim yā mel‘ün benüm **eyyūb**

[69b]

(1) kulumı nice bulduñ tevbesi ve istiğfârı ve ağlaması nice-y-idi iblîs ayıtdı ilâhî anuñ mālından (2) ve oğlanlarından ne derdi vardur çün bedeni sağdur eger beni anuñ tenine musallaḫ eyle- (3) -señ şāyed çāre bula-y-idüm ḫaḫ te‘ālā ayıtdı gözlerinden ve kulağından ve dilinden (4) ve gönünden ğayrına musallaḫ eyledüm andan soñra iblîs **eyyūba** gine geldi **eyyūbı** (5) mescidde buldı du‘āya ve şükre ve belālara şabr itmek üzerine buldı **eyyūb** aydur (6) ki yā rabbi senüñ ‘izzetüñ ḫaḫkı-y-içün eger cemî‘-i ‘ālemlerüñ belāsın baña itseñ şabrumı ve şükrimi (7) ziyāde eylerin diyü münācāt eylerdi **ḫadîs-i meşāyibü’ n-nefis** kaçan-kim iblîs (8) **eyyūbuñ** şabrın ve şükürin işitdi becid oldı kim **eyyūba** bir iş ide pes **eyyūbuñ** (9) burnı altından urdı fi’l-hāl cemî‘-i bedeni şişdi ikinci gün verem oldı (10) üçüncü gün za‘îf oldı dördüncü gün kapkara oldı bişinci gün şaru (11) şu aḫdı altıncı gün iriñ oldı yidinci gün tenine kurdlar düştü **eyyūb** ayıtdı (12) ilâhî sağlığı baña ḫarām kılsañ ve beni kurdlara yidürseñ şükürümü senden kesmez belki (13) ziyāde eylerin ilâhî benüm düşmanum iblîsi baña güldürme didi ve naḫildür ki (14) kaçan-ki **eyyūb** mübtelā oldı kavmi anı şehirden kovdılar ol daḫı köyden köye gezerdi (15) ve anuñ bir ḫātünü var-idi **raḫîme** dirlerdi **yūsof** peygāmerüñ oğlu **efrāyimüñ** kıızı

[70a]

(1) idi **eyyūba** kulluḫ iderdi **eyyūb** kaçan-kim tūru gelmek istese **raḫîmenüñ** saçına (2) yapışurdı tūru gelürdi vaḫt olurdu ki **raḫîme** **eyyūb** için nesne (3) dilerdi bir gün iblîs bir er kişi şüretine girdi **eyyūbuñ** kavmine ayıtdı işbu (4) ‘avrat bir cüzām olmış kişinüñ ‘avratıdur kapuñuzdan anı kovuñ ayruḫ gelmesün (5) ve hem nesne virmeñ ḫattā saçın kesüñ andan nesne virüñ bir gün **raḫîme** [**eyyūb**]²⁰³ için (6) nesne dilemege geldi bir ḫarı ‘avrat ayıtdı saçın keselüm andan soñra virelüm (7) **raḫîme** rāzî oldı saçın kesdiler andan soñra nesne virdiler der-hāl (8) iblîs gine **eyyūba** geldi bir ādem şüretinde ayıtdı yā **eyyūb** ‘avratuñ zinā eyledi (9) dutdılar saçın kesdiler **eyyūb** ayıtdı eger ḫōş olursam **raḫîmeye** yüz ağaç (10) uram birazdan **raḫîme** geldi kim **eyyūb** saçına yapışa tūru gele gördü kim (11) saçın kesmişler ayıtdı yā **raḫîme** saña bu ta‘āmı kim virdi **raḫîme** kaḫziye’yi (12) aydı virdi **eyyūb** ayıtdı işitdüm ki zinā işlemişsin anıñ-içün kesmişler and (13) içdüm ki eger ḫōş olursam saña yüz ağaç uram **raḫîme** ayıtdı yā **eyyūb** (14)

²⁰³ H] *eyyūb*: P] -

sen hōş ol baña yüz ağaç urursañ ur ammā ben zinā itmedüm allāh bilür (15) didi andan soñra **eyyūb** ayıtdı ilāhī ne günāh işledüm ki senden ırak

[70b]

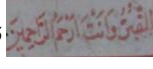
(1) düşdüm ilāhī beni öldür baña ölüm yigdür hayātdan baña belālar ulaşdı sen er-hame'r-rāhimīn- (2) -sin haq te'ālā ayıtdı yā **eyyūb** sözünü işitdüm eger seni bu hāle mübtelā eylemesem ve ol (3) belāya sen şabr eylemeseñ ecirden ve şevābdan saña nesne virmezdüm ve dahı şöyle bilgil (4) ki ben **rahīmeden** rāzī oldum ol uçmaqlıkdur şol vaqt ki hālümü allāh bilür didi (5) **eyyūb** işitdi feraḥ oldı andan soñra bir gün anuñ yārānları mübtelā olduğı-çün (6) anı melāmet eylediler **eyyūb** başını göge dutdı ayıtdı ilāhī beni sağ eyle eger bir (7) sâ'at dahı olursa zīrā ki benüm 'adūlarum beni melāmet iderler yā rabbi benden (8) yüzünü döndürmegil ve ben belālardan ötürü senden yüzümü döndürmezsin ve cemī'-i kemü- (9) -klerümüñ eti döküldi ve levnüm müteğayyir oldı ve yüzüm kara oldı ve karnumdan kan (10) ve şaru şu ve iriñ aqar oldı ve şol kimseler ki baña ikrām iderlerdi ve bu kez melāmet (11) ider oldılar ve benüm ehlüm benden yüz dönderdiler ve eger benüm belālarımı tağlara (12) havāle eyleseler idi tākāt getüremezdi didi dahı katı katı ağladı çün **eyyūbuñ** (13) sözi tamām oldı bir kara bulut geldi ve ol bulutdan ra'd ve berq āvāzı gibi (14) on biñden artuq şavt-ile nidā geldi kim yā **eyyūb** haq te'ālā saña aydur bir (15) cebbār sen ve bir cebbār ben baña muṭī' olma gel cenk idelüm yā **eyyūb** diler misin ki 'illetünü

[71a]

(1) çok eyleyem benüm ile hüccet idersin yā **eyyūb** şol gün ki yirleri yaratdum uzını (2) ve ini ne miqdārdur ve göklerden ne-kaçar yağmur katresi iner bilür misin yā **eyyūb** gökleri (3) yaratdum direksüz ve güneşi ve kameri ve yılduzları yaratdum ve halkı yaratdum ve gine öldürdüm (4) ve gine diri kılıram hiç bunlaruñ niteligin bilür misin 'aklı ve kalemi ve levhi ve kürsi yaratdum (5) anlaruñ niteligin ve gicenüñ gündüzüñ hazīnelerini rahmet ve 'azāb hazīnelerini ve uçmağıñ (6) ululuğıñ ve cehennemüñ derelerini ve 'ömrüñ ne-deñlüdür ve rızkuñ ne kaçardur bilür misin **eyyūb** (7) ayıtdı ilāhī kuvvetüm za'if oldı ve dilüm dutuldu ve 'aklum gitdi ilāhī her ne-kim didüñ (8) andan dahı kādırsin kimse seni 'aciz eylemez ve hiç nesne saña gizlü qalmaz ilāhī belālar beni (9) katı hōr eyledi anıñ-içün bu kadar söylemiş oldum imdi yā rabbi istiğfār

iderin (10) beni esirge ve yarlığa didi haḫ te‘ālā ayıtdı yā **eyyūb raḫmetī ḫad sebeḫat ḡazabī**²⁰⁴ (11) be-dürüstī senden ‘azābımı giderdüm bildüm ki gönlüñe aslā ŧek gelmedi benüm ḫudretümden (12) ve ‘azametümden imdi ŧöyle bilgil ki hiç kimse benüm ḫā‘atümden ve emrümden çıḫmak gerekmez (13) var yārānlaruñā ayıt tevbe eylesün günāhlarından yoḫsa anlaruñ üz[eri]ne ‘azāb (14) indürürin ve naḫildür ki **zühretü’ r-riyāzda** ki ḫaçan **eyyūba** ḫurd düşücek cemī‘-i [g]övdesine (15) bile ulaŧdılar andan ŧoñra iki ḫurduḡaz daḫı geldi **eyyūbdan** et [iste]diler

[71b]

(1) kim yiyeler ammā et bulmadılar ancaḫ dili ve gözi ve ḫulaḡı ve yüregi ḫalmıŧ girü ḫalanın ḫurdlar (2) yimiŧlerdi ol ḫurduñ birisi **eyyūbuñ** yüregine geldi kim yiye ve birisi diline geldi kim yiye **eyyūb** (3) ayıtdı ilāḫī bañā belālar ulaŧdı hemīn dilüm ḫaldı anuñ-ile seni zıkr eyleyem ve gönlüm ḫaldı (4) anuñ-ile seni sevem haḫ te‘ālā ayıtdı yā **eyyūb** dil benümdür ve göñül benümdür ḫurd (5) ve belā benümdür eyle olsa bunca ŧıḫāyet nedür **eyyūb** ayıtdı (6) ²⁰⁵ ḫaçan **eyyūb** böyle didi haḫ te‘ālā eyyūbdan (7) ol ḫurdları giderdi ol-kim dilin yidi haḫ te‘ālā anı ŧuya bıraḫdı (8) ol ḫurduḡaz sülük oldu ve ol kim **eyyūbuñ** yüregin yidi haḫ te‘ālā anı ḫara (9) yire bıraḫdı ol aru oldu eyle olsa insān ikisinden daḫı fā‘ide buldılar (10) ba‘zılar aydur **eyyūb** ayıtdı yā rabbi ḡarībūñ evi yoḫ miskīnūñ ḫarārı yoḫ (11) öksüzleruñ kimsesi yoḫ ḫul ‘avratuñ eri yoḫ ilāḫī ben bunlardan daḫı artuḫ mübtelā (12) oldum eger iḫsān iderseñ minnet iderin ve eger ‘azāb iderseñ girü fermān senüñ- (13) -dür ilāḫī be[n]i e[si]rge haḫ te‘ālā ayıtdı yā **eyyūb** seni esirgedüm ve yarlıḡadum ehlüñi ve mā- (14) -luñi ve ‘avratuñı gine virdüm ve iŧbu saña itdüḡüm belālar senden ŧoñra gelenlere ‘ibret (15) olsun ki ḫaçan bir kiŧi²⁰⁶ mübtelā eylesem ol kiŧi ŧabr eylese ŧoñra gine ol kiŧi ḫöŧ eylerin

[72a]

(1) ve günāḫın yarlıḡarın ḫaçan-kim **eyyūbuñ** belāsı tamām oldu andan ŧoñra haḫ te‘ālā kendü (2) keremi birle bir seḫerde ḫālin ŧordı ayıtdı iy benüm ḫabībüm **eyyūb** belālarumdan (3) nicesin ḫaçan-kim **eyyūb** bu ḫaberi iŧıtdi bir lezzet buldı kim andan

²⁰⁴ *Rahmetim öfkemi geçti.*

²⁰⁵ *"Başıma bu dert geldi ama sen merhametlilerin en üstünüsün."* (Enbiyâ 21/83).

²⁰⁶ Müstensih, belirtme durum ekini bazen eksiz yazmıştır. Bu nedenle sözcük *kiŧiyi* olarak deḡil, *kiŧi* olarak okunmuŧtur

yuşaru (4) lezzet yok idi ve naşıldür ki bir cum 'a gün zevâlden şoñra cebrâ' il 'aleyhi' s-selâm **eyyüba** (5) geldi ayıtdı şur yuşaru allâh destürü-y-ile **eyyüb** şuru geldi cebrâ' il ayıtdı (6) işbu yiri ayağuß ile ur **eyyüb** urdı iki çişme²⁰⁷ çıkdı biri ıssı ve biri (7) şovuk idi şardan ak ve baldan şatlu ve müşkden rāyihası laşif idi cebrâ' il (8) ayıtdı yā **eyyüb** iç ve şusul eyle **eyyüb** içdi ve şusul eyledi çün şudan (9) çıkdı **eyyübuñ** yüzi bedr olmuş aydan münevver oldu andan şoñra cebrâ' il (10) uçmaşdan iki şulle getürdi ve altundan na'lin getürdi ve bir ayva getür- (11) -di **eyyüba** virdi **eyyüb** ol ayvayı yidi gāyet vaşti hōş oldu müfessirler (12) ihtilâf iderler **eyyübuñ** belası ne-deñlü zamān oldu deyü **enes bin mālīk** rağiya'llāhu 'anhü (13) aydur on sekiz yıl belā çekdi **veheb** aydur üç yıl belā çekdi **ka'bü'l-ahbār** aydur (14) yidi yıl belā çekdi ba'zılar aydur yidi yıl ve yedi ay ve yidi gün ve yidi sâ'at (15) **eyyüb** belā çekdi bir yanından bir yanına dönmedi benī isrā' il mezbelesinde şöyle yatdı andan

[72b]

(1) şoñra haş te'ālā ayıtdı şur yā **eyyüb** **eyyüb** şuru geldi namāz kıldı oturdı (2) birazdan **rahīme** şapulardan sürilmiş geldi **eyyübu** yirinde bulmadı müteşayyir oldu (3) 'aceb nice oldu deyü melül oldu gördi ol yirde bir güzel kişi oturur (4) **rahīme** ayıtdı yā 'abda'llāhi hīç mübtelā **eyyüb** nice oldu bilür misin **eyyüb** (5) ayıtdı kaçan anı görseñ bilür misin **rahīme** ayıtdı na'am bilürin şağ iken saña (6) beñzerdi **eyyüb** güldi ayıtdı **eyyüb** benven **rahīme** bildi feraş oldu **eyyübuñ** (7) boynına salındı ve ağladı yüzün **eyyübuñ** ayağına sürdi şol şadar ağlaşdı- (8) -lar kim ayaşları altı yaş oldu andan şoñra cebrâ' il geldi bir ayva getürdi **rahīme**²⁰⁸ (9) virdi ol-dağı yidi **eyyüb** çün hōş oldu ammā **rahīmenüñ** hālinden müteşayyir oldu (10) zīrā and içdi-kim eger hōş olursam **rahīmeye** yüz ağaç uram dimişdi haş te'ālā ayıtdı (11) yā **eyyüb** yüz buğday şapın bir yire cem' eyle **rahīmeyi** bir kez ur anduß yirine gelsün **eyyüb** (12) eyle itdi andı yirine geldi ba'zılar aydur **eyyübuñ** mālī ve oğlanları gine yirine gelicek (13) haş te'ālā gökden **eyyübuñ** üstüne altun çekürge yağdurdı **eyyüb** ol çekürgeyi (14) etegine divşürdi haş te'ālā ayıtdı yā **eyyüb** şoymaduß-mı **eyyüb** ayıtdı ilāhī senüñ (15) rahmetüñe ve berekātuña kim şoyar pes **eyyübuñ** 'ömri iki yüz şokşan yıl oldu ba'zılar aydur

²⁰⁷ Farsça *çeşme* sözcüğü, metinde *çişme* olarak yazılmıştır.

²⁰⁸ Müstensih, yönelme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *rahīmeye* olarak değıl, *rahīme* olarak yazılmıştır.

[73a]

(1) 103 yıl diri oldu andan sonra vefât itdi 'aleyhi's-selâm (2) **meb'as-i şu'ayb** 'aleyhi's-selâm kavlühu te'âlâ ²⁰⁹ **ka'bü-** (3) **-l-ahbār** rağiya'llāhu 'anhü aydur kaçan-kim medyen kavmi kâfir oldılar haq te'âlâ cebrâ'ili (4) **şu'ayba** viribidi **şu'ayba şu'ayb** didiler ne-y-içün anıñ-üçün ki 'ışık yolında şu'be- (5) -leri çok olduğı-çün **şu'ayb mīkā'il** oğludur ve **mīkāyil yeşcer** oğludur (6) ve **yeşcer medyen** oğludur ve **medyen ibrahīm** peygāmbere oğludur haq te'âlâ cebrâ'ili (7) **şu'ayba** viribidi şu'ayb çün **cebrâ'ili** gördi ayıtdı bu cemāl ve kemāl ile (8) ki sensin kimsin cebrâ'il ayıtdı haq te'âlānuñ resūliyem saña geldüm ve haq te'âlā (9) saña aydur yā **şu'ayb** gönlüne nazar eyledüm ki seni medyen kavmine ve ğayrı kavme ki şaneme (10) taparlar sen anları küfürden ĩmāna da'vet eylesin imdi sen anları benüm (11) tātüme kıgır ve anları benüm 'azābumdan korkut ve anları şaneme tapmağdan men' (12) eyle ve ol kavmün beglerinün adı **ebicād** ve **hevez** ve **huṭī** ve **kelemen** ve **ķureşiyāt** (13) idi ammā müneccimler bu isimlerün tabi'atına nazar kırup sonra ħurūf kıldılar ba'zılar (14) aydur pes **şu'ayb** ol kavme risālete geldi ve haqka da'vet eyledi ba'zılar aydur (15) **şu'ayb** ḥaṭībü'l-enbiyā' dirlerdi zīrā ki kavmine gökçek ve laṭif ħulq-ile geldiği-çün

[73b]

(1) pes **şu'ayb** bunları ĩmāna da'vet eyledi ve anlar ĩmāna gelmediler inkārları dağı ziyāde (2) oldu haq te'âlā ayıtdı ben kavmi helāk iderin bunlaruñ yirin saña ve aşhābuña virürin (3) sen kavmün ile bunlaruñ arasından çık benüm 'azābuna nazar eyle ki ben bunlara nice 'azāb (4) iderin pes **şu'ayb** ve kavmi bunlaruñ arasından çıkdılar haq te'âlā cebrâ'ile ayıtdı medyen (5) kavminün üzerine bir gölge getürgil cebrâ'il getürdi **şu'ayb** anı gördi kavmine (6) ḥaber virdi kim sizün üzerünüze 'azāb iner ĩmāna gelün **şu'ayba** inanmadılar **şu'ayb** (7) ve kavmi bunlaruñ arasından çıkdılar gitdiler andan sonra bir katı 100 yıl geldi bunlaruñ (8) üzerine bunlar kaçdılar aşhābü'l-eyketi köyine vardılar **ibn-i abbās** ve ğayrı müfessirler aydur- (9) -lar haq te'âlā cehennemden bir kapu açdı bunlaruñ üstüne od viribidi bunlar kaçdılar mağāra- (10) -lara girdiler gördiler kim mağāra içi taşradan katı 100 oldu pes çıkdılar şahrāya (11) kaçdılar haq te'âlā bunlara bir bulut viribidi bunlar ol bulutdan birazçuk şovuk (12) buldılar cemī'-i kavimleri bir yire

²⁰⁹ Medyenlilere de kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. (A'râf 7/85, Hüd 11/84, Ankebût 29/36).

cem' oldılar haḳ te'ālā bu kez bir yalıñ viribidi cemī'isin (13) yaḳdı helāk eyledi ba'zılar aydur dört yañadan āvāz işitdiler kim yā aşhābü- (14) -'l-eyketi bu-gün 'azābu elīmi²¹⁰ daduñ tañrıñuzdan çün tañrınuñ resūlin yalanladuñuz (15) ve daḳı şanemlerüñüze diñ eger sizüñ tañrıñüz ise gelsünler sizi 'azābdan

[74a]

(1) kırtarsunlar pes cemī'-i ḳavmi helāk eyledi mü'minler anı gördiler haḳḳa şükür (2) itdiler **şu'ayb** kāfirlerüñ mālını mü'minlere kısmet eyledi ve naḳıldür ki **şu'ayb** haḳ te'ālā- (3) -nuñ 'ışḳından ve şevḳinden üç yüz yıl aḳladı her yüz yılda bir kez gözsüz oldu (4) haḳ te'ālā gine göz virdi **şu'ayb** ayıtdı yā rabbi senüñ 'izzetüñ haḳḳı-çün benüm-ile (5) senüñ arañda bir deñiz olsa 'ışḳumdan ve ḫarāretümden ve şevḳümden ḳurıya-y-idi haḳ te'ālā (6) **şu'ayba** ayıtdı ne-y-içün aḳlarsın ayıt eger uçmaḳ isterseñ vireyin eger (7) cehennemden ḳorḳar-iseñ emīn ideyin **şu'ayb** ayıtdı yā rabbi ne cennet isterin (8) ve ne cehennemden ötürü aḳların velākin yā rabbi saña müştāḳam pes haḳ te'ālā ayıtdı sen (9) beni eyle sevdiğüñ-çün ben-daḳı eyle severin ki **mūsā** kelīmümi senüñ on yıl ḳoyınuñ (10) gütdürem didi **beḡavī tefsirinde** aydur haḳ te'ālā **şu'ayba** ayıtdı benüm 'izzetüm haḳḳı-çün (11) senüñ için uçmaḳda bir sarāy yapdum aḳ incüden zāhirinden bātını gözükür ve bā- (12) -tınından zāhiri gözükür ve ol sarāy 'arşa muḳābildür ve anuñ ḳapusu benüm liḳāma (13) açılır ebeden saña yapılmaz didi imdi **şu'aybuñ** üç yüz yıl 'ömri oldu andan (14) şoñra **şu'ayb** ka'beye vardı anda vefāt eyledi beyne'r-rükni ve'l-maḳām anda (15) defn eylediler 'aleyhi's-selām **meb'aş-i mūsā bin mīşā 'aleyhi's-selām vehēb** raḳiya'llāhu 'anhü

[74b]

(1) aydur **yūsuf** peygāmbereñ iki oḳı var-idi birinüñ adı **efrā'im** idi ve ol **yūşa'** peygāmbereñ (2) cediti idi ve birinüñ adı **mīşā'** idi bu **mūsā** ki vardur **mīşā** oḳıdır haḳ te'ālā (3) ol **mūsā** peygāmbere ayıtdı ḳavmüñe ben siḫir ve mekir idenleri sevmezsin eger baña (4) īmān getürdiler ise baña tevekkül eylesünler ve şol kimseler ki benden yüzün döndürdi (5) ve benden ḡayrına yüz dutdı imdi belāya ve fitneye yaraḳlısunlar her kim benden ḡayra (6) meşḡül olsa ve benden ırāḳ olmaḳ istese ben-daḳı andan ırāḳ olmaḳ (7) isterin ve her kim baña yaḳın olmaḳ istese ben-daḳı aña yaḳın olmaḳ isterin

²¹⁰ Müstensih tamlamayı 'azāb-ı elīm biçiminde deḡil, 'azābu elīm biçiminde yazmıştır.

yā **mūsā** (8) benden ırak olanlara ayıt benüm kudretümi añsunlar ve benüm emrüme muṭī' olmayup (9) kaçıyanlar ecellerine munṭazır olsunlar ölice ben anlara nitdügümi göreler 'aceb benden (10) nice emīn olurlar bunca günāhlar işleyüp ve anlar ḥaṭālar iderler ben iḥsān (11) iderin anlar sefāhat iderler ben ḥilm iderin anlar za'īf olurlar ben kuvvet virürün (12) anlar yoḥsul olurlar ben bay iderin ve anlar ki benden ümīzlerin kesmezler ben anları (13) maḥrūm komazın ümīzlerine irgürürün yā **mūsā** muttakīlere ayıt 'amellerine maḡrūr (14) olmasunlar eger dilersem 'azāb iderin ve eger dilersem raḥmet iderin belki benüm raḥmetüme (15) ümīz dutsunlar benüm raḥmetüm anlarıñ 'amelinden yigdür yā **mūsā** mü' minlere ayıt çok

[75a]

(1) günāh işleyüp kendüleri tehlukeye bırakmasunlar belki baña tevbe eylesünler 'ibādete (2) meşgūl olsunlar ve nefislerin zebūn eylesünler yā **mūsā** benī isrā'īlūñ beglerine ayıt (3) ra'ıyyete iḥsān eylesünler ve kimseye zulüm eylesünler ben zālimleri sevmez belki (4) 'adil eylesünler ben anlarıñ 'adlini ve zulmini şorarın aña göre 'ivaż iderin (5) eger ben didigüm işlerler-ise dünyāda ve āḥiretde ḥōş dutarın eger ben didigüm (6) işlemezler-ise helāk iderin yā **mūsā** ra'ıyyete ayıt baña ve beglerine muṭī' olsunlar (7) yoḥsa dünyāda ve āḥiretde dürlü dürlü belālara mübtelā iderin eger kendüleri ulu (8) dutarlarsa ḥōr iderin eger kendüleri za'īf görürlerse gāyet ulu iderin (9) eyle olsa gice ve gündüz benüm zıkrüme meşgūl olsunlar eger aydurlar ki gice (10) ve gündüz allāhı nice zıkr idelüm ayıt benüm raḥmetüme ve rızkuma raḡbet eylesünler eger (11) aydurlar ise ki bizüm raḡbetümüz gice ve gündüz eksilmez ayıt yā **mūsā** nefsüñüzden (12) rāzī olmañ belki ḥaḡdan rāzī oluñ ve nefsüñüzi dünyā istemek-ile ḥaḡ katında ḥōr itmeñ (13) belki uçmaḡ isteyüp ḥaḡ rızāsına meşgūl oluñ eger aydurlarsa ki nefsümüz ve gö- (14) -ñlümüz ārzūlara meşgūldür nice idelüm ayıt ḥaḡkı ve ölümü çok zıkr eyleñ be-dürüstī ölümü añmaḡ (15) ārzūları öldürür **mūsā** bu sözleri işitdi benī isrā'īlūñ kavmine didi kabūl

[75b]

(1) eylediler ve ḥaḡka muṭī' oldılar andan şoñra ḥaḡ te'ālā rūḥumı kabz eyledi 'aleyhi's-selām (2) **meb'as-i mūsā ve hārūn 'aleyhime's-selām** kāle'llāhu te'ālā

فَأَمَّا كَرِهُوا فِي الْكِبَارِ مِنْ عَوْلِهِ

(3)

كَانَ مَخْلُصًا كَانَ رَسُولًا نَبِيًّا

ibn-i ‘abbās ve ka‘bü’l-ahbār

rağiya’llāhu ‘anhüm aydurlar (4) kaçan-kim mışır pādişāhı **melik reyyān** öldi anuñ yirine **mu‘şab** pādişāh oldi anuñ bir oğlı (5) oldi adın **velīd** qodılar anası dülgerlige virdi ammā ol kendü kendüye ‘**avnü nefsihi** (6) diyü ad qodı bir gün üstāzından qaçdı andan soñra aña **fir‘avn nefsihi** diyü ad (7) qodılar ya‘nī ‘avn qaçdı dimek olur andan soñra **fir‘avn** diyü ad qaldı bir kişiyē (8) sāyis oldi mışruñ qapusında oturdı ölürlerden nesne alurdı bir gün (9) mışır sultānınuñ ‘avratı öldi maqberelere defn itmege getürdiler **fir‘avn** nesne (10) istedi virdiler ammā pādişāha bildürdiler pādişāh öldürmek istedi **fir‘avn** (11) ölülerden ne-deñlü nesne kim aldı cemī‘isini pādişāha virdi pādişāh dağı āzād (12) eyledi ve şehre anı ‘ases başı qodı ve ayıtdı gice her kimi kim tıtarasañ tıtt öldür (13) didi bir gice pādişāh vezīrleri ile şehirde yüridiler **fir‘avn** şehri nice bekler görelüm (14) didiler ‘asesler pādişāhı dutdılar **fir‘avn** qatına getürdiler **fir‘avn** der-hāl buyurdı (15) pādişāhı öldürdiler tahta pādişāh oldi ve buyurdı üç yüz kürsī düzdiler altundan

[76a]

(1) begler anlaruñ üstine oturdılar ve yidi yüz biñ qul idindi her birinüñ atı boynında (2) altundan bir tavq var-idi **fir‘avn** ve ol qullar cemī‘-i kāfirler idi ve **fir‘avnuñ** yidi (3) qarış boyu var-idi ve sekiz qarış saqalı var-idi **mūsā bin ‘imrān** zamānında idi (4) ve **mūsā** iki kelimedür ya‘nī mū ma‘nisi şu dimek olur ve sā ağaç dimek olur pes **mūsā** (5) dimegüñ ma‘nisi şu-y-’ile ağaç dimek oldi ve naqildür ki **fir‘avn** bir gice düş gördi gördi (6) kim qudsden bir od çıkar mışrı gelür qaplar cemī‘-i kāfirleri yaqar benī isrā’il kavmine nesne (7) dimez **fir‘avn** uyandı düşüni müneccimlere şordı müneccimler ayıtdılar benī isrā’ilden bir oğlan (8) tođa senüñ helāküñ anuñ elinde ola pes **fir‘avn** buyurdı kim benī isrā’ilüñ cemī‘-i oğlanlarını (9) öldüreler hattā **mūsā** peygāmberi isterken **veheb** aydur toğsan biñ oğlan öldürdiler (10) **fir‘avnuñ** cemī‘-i uluları bir yire cem‘ oldılar **fir‘avn** qatına geldiler ayıtdılar bir yıl boğazlaya- (11) -lum ve bir yıl āzād idelüm yoğsa hiç er ādem qalmaz geçer didiler pes **fir‘avn** eyle hükm eyledi (12) ol yıl kim boğazlamadılar **hārūn** toğdı ve ol yıl kim boğazladılar **mūsā** peygāmber (13) toğdı kaçan-kim **mūsā** toğdı anası qorqđı **mūsāyı** oda bırağdı od haq (14) destürü-y-ile

²¹¹ Bu kitapta Mūsā’yı da okuyarak an. Gerçekten o ihlâşlı biriydi, elçi-peygamberdi. (Meryem 19/51).

mūsāyı yakmadı **mūsānuñ** anası anı gördi bu kez bir **tābūt** düzdi (15) **mūsāyı** anuñ içine koydı nīle bıraıkdı nīl ol **tābūtı** aldı gitdi meger **fir'avnuñ**

[76b]

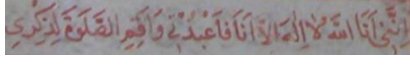
(1) evi içinde bir ırmaı var-idi řu **tābūtı** anuñ içine getürdi **fir'avn mūsāyı** buldı **tābūt**dan (2) çıkardı gāyet sevdi kaçan-kim **mūsā** otuz yařına iriřdi bir **kāfiri** vurdı öldür- (3) -di ammā peřimān oldu **mūsā** ayıtdı ilāhī nefśüme zılm eyledüm beni yarlııa haı te'ālā 'özrin (4) kabül eyleyüp yarlııadı evet **mūsā** kórıdı andan řoñra **mūsāya** peyğāberlik geldi (5) haı te'ālā ayıtdı yā 'imrān ođlı **mūsā** evliyā' benüm haııā kulumdur dūnyāda taıvāyı azuı (6) idindiler ve 'ilmi cemāl idindiler ve benden kórımađı zīnet idindiler ve gice gündüz benüm (7) 'ilmüme meřğül oldılar imdi egerçi anlar dūnyāda maızūnlardur ammā āhiretde feraı- (8) -lardur andan řoñra **řu'ayıbuñ** bir kıızı var-idi adı **řafūrā-**'idi **řu'ayb** (9) anı aña kābin kıldı **mūsā** peyğābere virdi ve **řu'ayb mūsāya** bir 'ařā virdi ve (10) ve **mūsā** andan řoñra **řu'aybuñ** on yıl koyunun gütdi ve **řu'ayb mūsāya** ayıtdı (11) iřbu ađaı uçmaı ađacındandır haı te'ālā anı **ādem** peyğābere viribidi andan řoñra **hābile** (12) degdi andan **řiře** andan **idriše** andan **nūha** andan **hūda** andan **řālihe** (13) andan **ibrāhīme** andan **ismā'ile** andan **iřhāka** andan **ya'kūba** andan **řu'ayba** (14) andan řoñra **mūsāya** degdi bir gün **řu'ayb** du'ā kıldı **mūsā** āmīn didi (15) haı te'ālā **řu'aybuñ** gözün gine virdi müfessirler aydurlar **mūsā řu'aybdan** destur²¹²

[77a]

(1) diledi kim mıřra vara anasını ve karındařı **hārūnı** göre ve **hārūn mūsādan** iki (2) yař ulu-y-idi pes **řu'ayb** destür virdi **mūsā** ehli 'ile gitdiler gāyet (3) kıř günleri idi řām melikinden kórıdılar bir ayruı yola gitdiler **mūsā-** (4) -nuñ hātūnı ĥasta idi ođlan tođurmaı dilerdi beriyyede řöyle azup gider- (5) -lerdi **mūsā** müteĥayyir olup sergerdān giderdi pes tūra geldi bir karañu gicede (6) kim kar yađardı ve hātūnı tođurdı od çaımaı istedi yanmadı tūrda (7) nūr-ı rabbi gördi od řandı kaçan-ki aña geldi gördi kim bir yařıl ađaı imiř (8) kim ařađadan yuıarıyadan bir aı nūr kaplamıř tūrurdı müteĥayyir tūr- (9) -dı nā-gāh firıřtehlerūñ tesbīhin iřitdi göñli ĥöř oldu **mūsā** bir āvāz (10) iřitdi kim ayıtdı ben senūñ tañrıñın **mūsā** ayıtdı ben senūñ řavtuñ iřidürin (11)

²¹² Sözcüğün *destür* olarak yazılması gerekirken uzun ünlünün kıaldığı ve *destur* olarak yazıldığı görölmektedir.

velikin seni göremezin kandasın haḫ te‘ālā ayıtdı ben senüñ ile bileyin ve saña (12)
senden yakınvan pes **mūsā** bildi kim söyleyen haḫdur **mūsānuñ** yakını daḫı ziyāde (13)
oldı ve haḫ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** seni ihtiyār kıldum resül idinmege benüm (14)
vaḫyümi işit ve benden ayruḫ allāh yoḫdur baña ‘ibādet eyle nitekim buyurdı (15) ²¹³

 andan ayıtdı

[77b]

(1) ya‘nī saḡ elüñdeki nedür didi **mūsā** ayıtdı ‘aşāmdur ki aña söykünürem ve koyunum
(2) anuñ-ile güderem daḫı anuñ-ile bunca ḫācetüm vardur didi ol ‘aşānuñ başı iki (3)
çatal idi aşāgada demüri var-idi peygāamberlerden biri birine mīrās̄ ḫalmışdı (4) nebī
olmayan kişi anı alsa yudar-idi pes haḫ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** ol ‘aşāyı biraḫ (5) ol-daḫı
yire biraḫdı bir şaru yılan oldı yüridi ḫarnı üzerine ol iki başı iki (6) eñek oldı ve gözleri
od gibi yanar-idi ve dişlerinden āvāz çıkardı ḫaçan-kim **mūsā** anı (7) gördi ḫorḫdı ḫaçdı
haḫ te‘ālā nidā itdi dön girü yā **mūsā** didi (8) ḫorḫma elüñle tut pes tutdı bayaḡı gibi
‘aşā oldı ve buyurdı elüñi ḫoltuḡuña (9) soḫ aḫ münevver el çıkısun didi elin çıkardı bir
nūr-ı sāḫi‘ çıkıdı (10) güneş nürü gibi andan soñra haḫ te‘ālā **mūsā** peygāamberi **fir‘avna**
ve ḫavmine (11) risālete viribidi **mūsā** ol vaḫt ḫırḫ yaşında idi haḫ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā**
(12) seni ḫullarumdan bir ḫuluma viribin benüm ni‘metümi unutdı ve benüm adımı
kendüye ad (13) ḫodı ve benüm ḫullarımı kendüye ḫapdurdı eger benüm ḫilmüm
olmasaydı (14) def‘ī helāk iderdüm eger göklere destür virsem üstine yıḫılırlardı (15)
eger yirlere destür virsem yudarlar-idi ve eger deñizlere destür virsem ḡarḫ

[78a]

(1) iderlerdi velākin anuñ küfrinden baña ziyān yoḫ imdi ben aña mühlet virdüm (2) yā
mūsā var benüm da‘vetümi aña bildür baña ‘ibādet eylesün ḫaçan-ki **mūsā** kelāmu- (3)
-‘llāhı işitdi ḫürdan döndi geldi andan soñra haḫ te‘ālā cebrā’ ile ayıtdı benüm (4) **hārūn**
ḫuluma var ayıt haḫ te‘ālā ḫarındaşuñ **mūsāyı** peygāamber kıldı ve fir‘avna gönder- (5) -
di ol vaḫt **hārūn fir‘avnuñ** vezīri idi **ibn-i ‘abbās** aydur **mūsā** ‘aleyhi’s-selām (6)
ḫaçan ḫa‘ām istese ‘aşā’yı yire vururdı yirden bir günlük azuḫ çıkardı ve bir (7) daḫı
vururdı şu çıkardı ḫaçan yimiş istese ol ‘aşā’yı dikerdi der-ḫāl yimiş (8) biter-idi ve gice

²¹³ *Kuşkusuz ben, yalnız ben Allah’ım. Benden başka Tanrı yoktur. O hâlde bana kulluk et, beni hatırında tutmak için namazı kıl. (Tâhâ 20/14).*

olsa çırak²¹⁴ gibi yanar-idi ve düşmana varsa anuñ ile cenk ider- (9) -di andan soñra **fir'avna** çok mu'cizāt gösterdi **fir'avn** imāna gelmedi (10) ve naķıldür ki bir gün **fir'avn** cemī'-i sāhirleri ve cāzūları bir yire cem' eyledi ki **mūsā** (11) ile baħş eyleyeler bir derede bir mīl yire urģan bıraķdılar ulu yılanlar oldılar ol (12) dere toptolu oldu haķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** sen-daħı 'aşāñı yire bıraķ kaçan-kim (13) **mūsā** 'aşā'yı yire bıraķdı bunlaruñ cemī'-i yılanlarını yidi ve 'amelleri bāñıl oldu (14) çün cāzūlar anı gördiler hūr olup secde eylediler ve ayıtdılar imān getürdük (15) **mūsānuñ** ve **hārūnuñ** rabbisine ki rabbü'l-'ālemīndür **ibn-i 'abbās** aydur ol cāzū-

[78b]

(1) -lar üç biñ artuķ idi imdi bu kaźiyye iskenderiyyede idi kaçan-ki **mūsā** 'aşā'yı yire (2) bıraķdı 'aşā seksen arşun aģzın açdı ve **fir'avna** kaşd eyledi **fir'avn** anı (3) gördi sarāyına kaçdı **sa'īd-i bin cübeyir** aydur **fir'avn** dört yüz yıl pādişāh oldu (4) ammā cemī'-i 'ömri altı yüz yigirmi yıl oldu ašlā ĥasta olmadı eger bir gün (5) aç olsa yā bir sā'at zaħmet görse tañrılık da'visin²¹⁵ itmez-idi **tefsīr-i** (6) **kebīrde imāmü'r-rāzī** raħmetu'llāhi 'aleyhi aydur iblīs bir gün **fir'avnuñ** kapusına (7) geldi kapu kaçdı **fir'avn** ayıtdı kimsin iblīs ayıtdı eger tañrı-y-imişseñ beni bilür- (8) -dūñ ammā cāhil imişsin **fir'avn** ayıtdı 'aceb benden ve senden şerīr kimse kimse var- (9) -mıdur iblīs ayıtdı belī vardur ĥased artuķdur benden ve senden zīrā ki ben ĥased ile (10) işbu miħnete düşdüm **ibn-i 'abbās** aydur kaçan-kim cāzūlar **mūsāya** imān (11) getürdiler **fir'avn** anı gördi maħzūn ve maģbūn kavmi-y-ile küfür üzerine döndi gitdi (12) **mūsā** ol vaķt dört mu'cizāt gösterdi cümlesinden birisi katı kızlık oldu (13) ve biri cemī'-i aģaçlaruñ yimişi bitmedi ve biri 'aşā ve biri yed-i beyzā idi **fir'avn** (14) ve kavmi çün imān getürmediler **mūsā** ayıtdı yā rabbi fir'avn yir yüzinde (15) fesāda meşģül oldu azdı ve azıtdı imdi anlara belālar viribi benüm

[79a]

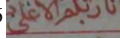
(1) kavmüme naşīħat olsun ve benden soñra 'ibret olsun haķ te'ālā anlara tūfān (2) viribidi ve çekürge yaģdurdı ve bit ve kurbāģa ve kan yaģdurdı bu biş nişāndan (3) soñra tā'ün viribidi ĥattā bir gün yitmiş biñ kişi ölürdü **mūsā** peyģāmbere aģladılar (4)

²¹⁴ Farsça *çerāģ* sözcüğü, müstensih tarafından *çırak* olarak yazılmıştır.

²¹⁵ Sözcüğün *da'visin* olarak yazılması gerekirken uzun ününün kısaltıldığı ve *da'visin* olarak yazıldığı görülmektedir.

tażarru' eylediler amān istediler ve naķıldür **mūsā** 'aleyhi's-selām ayıtdı yā rabbi **fir'avna** (5) mühlet virdüñ bundan hikmet nedür haķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā fir'avında** eyü şıfatlar (6) vardur ben ol şıfatları severin anıñ-çün **fir'avnı** tiz helāk eylemez **mūsā** ayıtdı (7) yā rabbi ol şıfatlar nedür haķ te'ālā ayıtdı benüm şehirlerümi 'adl-ile 'imāret eyledi (8) ve kullarum arasında 'adl eyledi anuñ yalan da'vī eyledüğinden baña ziyān nedür (9) bir gün cebrā'il 'aleyhi's-selām insān şüretinde **fir'avna** geldi **fir'avn** ayıtdı (10) ne kişisin cebrā'il ayıtdı benüm bir kulum vardur baña zulm eyledi ve ben aña çok (11) ihsān eyledüm āhir baña 'āşī oldı ve benüm adımı kendüye kōdı ve kullarımı kendüye (12) tapdurdı **fir'avn** ayıtdı ol kişi ne yaramaz kuldur cebrā'il ayıtdı anuñ cezāsı nedür (13) **fir'avn** ayıtdı şuya ğarķ itmek gerekdür cebrā'il ayıtdı dilerin-ki bir biti (14) yazasın baña viresin elümde hüccet ola **fir'avn** hüccet virdi cebrā'il aldı (15) gitdi ve naķıldür haķ te'ālā **mūsāya** ve **hārūna** buyurdı-ki **fir'avna** ayıdalar yā **fir'avn**

[79b]

(1) dört yüz yıl 'ömür sürdüñ ve pādişāh olduñ bu kez şimdi ²¹⁶ dirsın (2) öñdüñki kāfirler böyle dimedi ammā şöyle bilgil ki 'ömrüñ tamām olmağa kırk (3) yıl kaldı eger bir kez **ente rabbü'l-a'la'**²¹⁷ diseñ senüñ ol dört yüz yıl içinde (4) ne-deñlü günāh eyledüñse cemī'isini 'afv iderdüm ve 'ömrüñi dağı biñ yıl iderdüm (5) ve yir yüzinde ne-deñlü ma'dinler var-ise cemī'isini saña zāhir iderdüm ve seni mağribe ve maşrıķa (6) pādişāh iderdüm **fir'avn** haķ sözünü çün bunlardan işitdi bunlara luţf ve ikrām (7) eyleyüp tatlu söyledi ve ayıtdı **hāmāna** meşveret ideyin **fir'avn hāmāna mūsā** (8) ne didi ise aydı virdi **hāmān** ayıtdı yā **fir'avn** şimdiki hālde 'ālemüñ rabbisi- (9) -sin saña tıparlar diler misin-ki kul olasın didi **fir'avnı** imāndan men' eyledi (10) küfür ve dālalet üzerine şöyle kaldı ve naķıldür ki kaçan-kim **fir'avnuñ** 'ömri tamām (11) olmağa az kaldı halka zulüm itmege başladı haķ te'ālā diledi kim **fir'avnı** ve kavmini helāk (12) eyleye **mūsā** peygāmbere ayıtdı bir gice benī isrā'il ile çık şehirden git **mūsā** (13) bir gice çıkdı gitdi **şāhib keşşāf**²¹⁸ aydur **ya'kūb** peygāmbere oğlanları ile

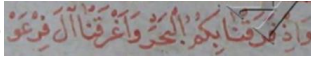
²¹⁶ Ben sizin en yüce Rabbinizim! (Nāzi'ât 79/24).

²¹⁷ Sen en büyük Rab'sın.

²¹⁸ Müstensih, tamlamayı *şāhib-i keşşāf* olarak değil, *şāhib keşşāf* olarak yazmıştır.

(14) irkek ve dişi yitmiş iki kişi geldiler idi sonra altı yüz biñden artuğ kişi ile (15) mısırdan çıkdılar gitdiler **fir'avn** on yüz biñ ve biş yüz kişi ile bunlaruñ

[80a]

(1) ardına düşdi cebrā'il **fir'avnuñ** öñince bir alnı şakar kışraq ile yürürdi (2) ol kışraqa feresü'l-hayāt dirlerdi ve mīkā'il leşkeruñ ardınca **fir'avnı** ve leşkerini (3) sürerdi kaçan-kim benī isrā'il anları gördiler ayıtdılar **fir'avn** ve leşkeri bizüm (4) ardumuza düşmişler uşda gelürler kında gidelüm didiler haq te'ālā **mūsā** peygāmberine (5) ayıtdı 'aşāñ-ile şu'yı urğil çün **mūsā** 'aşā-'ile şu'yı urdı şu (6) on iki yol oldı benī isrā'il şuya girdiler gitdiler giderken ba'zısı (7) ba'zısını görmedi kırkdılar şuda ğarq oldılar şandılar haq te'ālā şuya (8) ayıtdı senden dereceler açılson anlar birbirin görsünler şu delik oldı (9) hattā birbirin gördiler ve söyleşdiler sağ ve selāmet şu'yı geçdiler nitekim haq te'ālā (10) buyurur ²¹⁹ **tefsir-i kebırde** aydur **fir'avn** (11) ve kavmi kaçan-kim nıl kıatına geldiler gördiler şu yol yol olmuş **fir'avn** kavmine (12) ayıtdı şu benüm için on iki yol oldı ve kavmi **fir'avnı** girçeklediler dilediler (13) kim geçeler iblīs men' eyledi girmeñ didi def'ī cebrā'il geldi **fir'avnuñ** (14) atınuñ uyanına yapışdı şuya girdi ve mīkā'il ardınca sürdi çün (15) şuya girdiler ol şular bir yire cem' olup bunları ğarq eyledi **ibn-i 'abbās** aydur

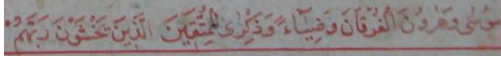
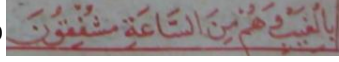
[80b]

(1) kaçan-kim **fir'avnuñ** leşkeri ğarq oldı **fir'avn** anları gördi dağı benī isrā'il kavmi (2) imān getürdiğı tañrıya ben-dağı imān getürdüm didi haq te'ālā ayıtdı (3) bundan öñ müfsidlerdensin kabül eylemezsin didi ba'zılar aydur **fir'avn** cebrā'ile (4) yitmiş kez feryāz eyledi ve amān diledi cebrā'il amān virmedi ğarq eyledi ve naqıldür (5) ki haq te'ālā cebrā'ile ayıtdı **fir'avn** yitmiş kez saña feryāz eyledi amān (6) virmedüñ benüm 'izzetüm haqqı-çün eger bir kez baña feryāz eylese ben aña amān virürdüm (7) kaçan-kim fir'avn cebrā'ilden feryāz istedi cebrā'il ol bitiyi çıkardı kim **fir'avn** (8) kendü eli'ile yazmışdı çün **fir'avn** anı gördi bildi kim helāk olur haq te'ālā (9) **fir'avnı** ve kavmini çün helāk eyledi **mūsā** kendü kavmine haber virdi benī isrā'il (10) ayıtdılar **fir'avn** helāk olmadı haq te'ālā şuya buyurdı ki **fir'avnı** kıara yire kııkara pes (11) şu

²¹⁹ Bir zamanlar biz sizin için denizi yarıdık, sizi kurtardık; Firavun'un adamlarını da siz bakıp dururken denizde boğduk. (Bakara 2/50). (Âyetin son sözcüğündeki *nûn* (ن) harfinin müstensih tarafından unutulduğu görülmektedir.)

fir'avnı kara yire çıkardı şişmiş bir kızıl öküz gibi olmuş çün benî isrâ'îl (12) anı gördiler sevindiler ve şâz oldılar ol vaktten berü şu ölüyi kabûl eylemedi (13) taşra

bırakdı **hadîş-i nuzûli't-tevrâti ve talebi'r-rü'yeti** kâle'llâhu te'âlâ (14)

 (15) ²²⁰ müfessirler aydurlar şol vakt kim **mūsā**

[81a]

(1) mışırda kavmi ile va'de eyledi kim eger **fir'avn** helāk olursa ben size bir kitāb (2) getürem kim anda haq te'ālānuñ emri ve nehyi ola kaçan-kim haq te'ālā 'aduları (3) helāg eyledi **mūsādan** ol kitābı istediler **mūsā** daḥı ol kitābı (4) haqdan istedi haq te'ālā **mūsā** peygāmbere otuz gün oruç tut diyü buyurdu (5) **mūsā** otuz gün oruç tıttı ammā ağzı oruçdan koqdu **mūsā** misvāk dutundu (6) ol koqu gitdi haq te'ālā ayıtdı yā **mūsā** benüm katumda oruç dutan kişinüñ ağzı (7) koqusı müşk rāyihāsından yigdü **mūsā** on daḥı tıttı ve naqıldür ki **kāzī beyzāvīde** (8) haq te'ālā **mūsā** peygāmbere söyledi **mūsā** ayıtdı kimdür söyleyen haq te'ālā ayıtdı (9) ²²¹ didi der-hāl iblīs geldi ayıtdı yā **mūsā** kimdür saña söyleyen (10) **mūsā** ayıtdı haq te'ālādur şeytān ayıtdı saña söyleyen iblīsdür **mūsā** (11) ayıtdı bildüm ki söyleyen haqdur zīrā ki cemī'-i tarafdan ve cemī'-i a'zām-ile (12) bile işitdüm imdi bu işāretdür ki **mūsā** haq te'ālā 'ile mülākāt oldı telākī-i (13) rūḥānī ile andan soñra kelām bedenine intikāl itdi ve naqıldür ki **mūsā** münācāt (14) itmek içün tür tağına çıkdı qarındaşı **hārūnı** yirine ḥalīfe kodı ve haq te'ālā (15) bir gölge indürdi yidi fersaḥ uzunluğı var-idi ve ol yirden şeytānı koqdu

[81b]

(1) ve gökleriñ perdesini giderdi **mūsā** firıştehleri gördi ve 'arşı gördi (2) ve cebrā'il söyledi **mūsā** lebbeyik sen kimsin didi cebrā'il ayıtdı haq te'ālā (3) beni saña viribidi saña ikrām etmek-içün ve benüm kanadlaruma bin ki incü 'ile ve (4) mercān ile muraşsa'dur senden öñdin hiç kimse benüm kanaduma binmedi **mūsā** cebrā'ilün (5) kanadına bindi cebrā'il ol yire getürdi ki haq te'ālā **mūsā** peygāmbere anda söyledi (6)

²²⁰ *Andolsun ki, Mûsâ ve Hârûn'a, gûnahtan sakınan, görmedikleri hâlde rablerinden korkan ve kıyâmetin kaygısını taşıyanlar için bir ayırma ölçütü, bir ışık, bir hatırlatıcı kaynak (kitap) verdik. (Enbiyâ 48/49).*

²²¹ *Ben Allah'im. (Kasas 28/30).*

mūsā işitdi ammā cebrā' il işitmedi ḥaḳ te'ālā andan soñra cebrā' ile buyurdi (7) **mūsā** peygāmbere levḥler getüre 'adn uçmağından taḥtadan yāḥūz yaşıl (8) zebercedden yāḥūz kıızıl yāḳūtdan idi ḥaḳ te'ālā ḳudret eli-' ile on kelimāt (9) yazdı **mūsā** kelām āvāzın işidürdi ve levḥūñ uzunluğı on **mūsā** uzunluğınca idi (10) ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** benden artuḳ allāh yoḳ baña ḫap ve baña şirk getürme (11) ve her kim baña şirk getirse cehenneme birağurın yā **mūsā** baña şükr eyle ve daḫı ataña (12) anaña şükür eyle yā **mūsā** şunu kim ḥaḳ te'ālā ḫarām eyledi nā-ḫaḳ yire ḳan eyleme ve kimsenüñ (13) mālın uğurlama yā **mūsā** zinā eylemek benüm ḳatumda ulu günāhdur yā **mūsā** nitekim nefsüñi (14) rāzī eylesin ḫalkı daḫı rāzī eyle yā **mūsā** benüm adumsuz nesne boğazlama eger (15) boğazlarsañ ol senden baña gelmez yā **mūsā** nefsüñi ve ehl-i beytüñi cum'a irtesi av avlamağdan

[82a]

(1) men' eyle ki ol gün firiştehlerüm içinde gāyet şerīf gündür çün **mūsā** kelāmu'llāhı (2) işitdi cān ve gönül ile ḫaḳḳı görmege müştāḳ oldı eger aydurlarsa ki ḥaḳ te'ālā (3) ḫazretin dünyāda görmek mümkin degüldi pes **mūsā** ne-y-içün görmek istedi cevāb (4) budur anıñ-üçün ki gāyet iştiyāğından ve maḫabbetinden görmek istedi ve dünyāda gözük- (5) -medüğinden gāfil oldı görmek istedi ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** bir nesne istedüñ (6) ki senden öñ kimse benden bu dilegi istemedi meleklerden ve cinnīlerden ve insāndan (7) pes sen nice ḫāḳat getirübilürsin beni görmege her kim beni görse 'aḳlı zā'yil olup (8) helāk olur **mūsā** ayıtdı yā rabbi yā seni görmemege kim ḫāḳat getiribilür seni (9) görüp ölmek yigdüür sensüz ḫayāt bulınca ḥaḳ te'ālā ayıtdı işbu ḫaḳa nazar eyle (10) eger anı görüp helāk olmazsañ beni daḫı görürsin andan soñra **mūsā** durduğı (11) ḫaḳı dört fersaḫ yirden bulut ve ra'd ve berḳ ḳapladı **mūsā** anları gördi (12) müteḫayyir oldı ḳorḳdı ve cānından ümīzin kesdi ayıtdı yā rabbi eger ḫurursam yanarın (13) ve eger gidersem ölüürün yā rabbi baña 'ināyet nazarın eyle pes ḥaḳ te'ālā 'arş nūrından (14) bir nūr tecellī eyledi ve yitmiş biñ nūrdan ḫicābı götürdi çün ol ḫaḳa nūr zāhir (15) oldı ol ḫaḳ yidi pāre oldı üç medīnededür ve üç mekkededür ve biri

[82b]

(1) yir-ile gök arasında gezer dirler ve dirler ki yire geçdi ol gün penc-şenbih gün ve (2) 'arefe günü idi ve ḥaḳ te'ālā tevrātı cum'a gün viribidi **mūsā** ol ḫaḳlaruñ (3) pāre pāre

olduğın gördü 'aklı gidüp düşdi cebrā'il **mūsā** peygāmbere (4) sakladı yoħsa **mūsā** yanardı ve **mūsā** gine ĩuru geldi ayıtdı tevbe iderin (5) yā rabbi senüñ Őeriküñ ve miŐlüñ yoħ sultān-ı bī-zevāl ve pādiŐāh-ı bī-intikālsin ammā buña (6) ĩmān getürdüm ki sen dūnyāda kimseye gözükmezsin andan Őoñra ĩaħ te'ālā tevrātı (7) **mūsā** peygāmbere indürdi yitmiŐ deve yüki idi ba'zılar aydur tevrāt ibri dilince (8) idi ammā tevrātuñ ma'nisi Őerī'at dimek olur ba'zılar aydur bātından zāhire gelmege (9) dirler **muħammed-i muŐtafā** 'aleyhi's-selām ayıtdı ĩaħ te'ālā üç nesne'yi ĩudret eli-'ile zāhir (10) eyledi tevrātı ĩudret eli-'ile yazdı ve **ādemi** ĩudret eli-'ile yaratdı ve tūbī ağacını (11) ĩudret eli-'ile yaratdı çün **mūsā** tevrāta nazar eyledi Őunu kim ĩalem evvel levħe (12) yazmıŐ idi anı tevrātuñ evvelinde yazılmıŐ gördü **mūsā** ayıtdı yā rabbi ümmetlerüñ (13) ĩayırlusın bildüm ĩalka **emr-i bi'l-ma'rūf ve nehy-i 'ani'l-münker**²²² iderler ve evvel ve āħir (14) kitāblara ĩmān getürürler ve deccāli anlar öldüreler ilāhī anları benüm ümmetüm ĩıl- (15) -ğıl ĩaħ te'ālā ayıtdı anlar muħammed ümmetleridür **mūsā** ayıtdı yā rabbi bir ĩavm gördüm

[83a]

(1) kaçan bir ĩayır 'amel iŐleseler birine on virürsin yāħüz yidi yüz yāħüz birine bi-ğayr-ı (2) ĩisābın virürsin kaçan yaramaz 'amel iŐleseler birine bir virürsin ve ol ĩavmüñ (3) muŐafları gönlinedür namāzda firištehler ile bile Őaf dutarlar mescidde āvāz- (4) -ları aru āvāzına beñzer anlar cehenneme girmezler anları baña ümmet eyle ĩaħ te'ālā aydur (5) anlar daħı muħammed ümmetidür **mūsā** 'aleyhi's-selām 'āciz ĩaldı **muħammede** 'aleyhi's-selām (6) ve muħammed ümmetine virilen 'aĩalara ayıtdı ilāhī beni muħammed ümmetinden ĩılğıl ĩaħ te'ālā (7) ayıtdı yā **mūsā** seni 'azīz ĩıldum benüm risāletümle ve kelāmumla her ne-kim (8) saña virdüm anuñ-ile 'amel eyle Őākirlerden olğıl ve tevrātı ĩudret elümle yazdum (9) cemī'-i mev'ize'yi tafŐil eyledüm saña virdüm ve ĩavmüñe ayıt Őālihlerden olsun- (10) -lar ve senüñ ĩavmüñ hidāyet bulmıŐdur benüm-ile kaçan-kim **mūsā** bunu iŐitdi (11) gönli ĩoŐ oldu andan Őoñra **mūsā** ayıtdı yā rabbi dilerin-ki **muħammedi** görem (12) ĩaħ te'ālā ayıtdı sen ol zamāna ĩalmazsın eger dilersen ümmetine nidā eyleyeyin ve anlarıñ (13) āvāzların saña iŐitdüreyin **mūsā** ayıtdı yā rabbi iŐitdürgil ĩaħ te'ālā ayıtdı yā (14) ümmet-i muħammed cevāb virdiler ataları bilinden **lebbeyik allāhümme lebbeyk inne'l-ħamde** (15) ve'l-

²²² *Dinin iyi gördüğü Őeyleri emretmek ve kötü gördüğü Şeylerden sakındırmak.*

ni'mete leke ve'l-mülk lā şerīke leke²²³ didiler haq te'ālā ayıtdı yā muḥammed
ümmeṭi benüm raḥmetüm

[83b]

(1) öñdür ğazabumdan daḥı siz benden nesne istemedin ben size virdüm idi ve siz günāḥ
(2) işlemedin ben sizi yarlığadum idi **faşlun** bilmek gerekdür ki haq te'ālā **mūsā**
peygāmbere (3) kırk biñ ve sekiz yüz kelime vahiy eyledi ba'zılar aydur yüz on dört biñ
keleci söyledi (4) cemī'isi vaşiyetlerdi cümlesinden birisi budur ki **mūsā** münacātında
ayıtdı (5) yā rabbi seni kanda istiyeyin haq te'ālā ayıtdı beni za'īf olmış ve terk-i dünyā
eylemiş mü'min (6) kulumuñ göñlinde iste **mūsā** ayıtdı yā rabbi kañkı kuluñ senüñ
kaṭuñda 'azīzdür (7) haq te'ālā ayıtdı şol kulum ki bir nesneye kâdir ola 'afv eyleye haq
te'ālā ayıtdı (8) yā **mūsā** eger cemī'-i yirler ve gökler ehli bir yire cem' olsalar bir kişi
helāk itmek için (9) eger ben anuñ helâkligin dilemesem ol kulumı kimse helāk idemez
haq te'ālā ayıtdı (10) yā **mūsā** eger bir sultāndan korqar-iseñ āb-dest algıl ki anuñ şerri
saña (11) dokunmaya zīrā ki āb-dest almak benüm amānumdadur kimseden aña ziyān
yoq **veheb** (12) aydur tevrātda dört satır buldum biri birinüñ ardınca gelür biri budur ki
bir (13) kişi haq te'ālānuñ kitābın okusa ve zann eylese kim kendüye raḥmet olmadı
(14) be-dürüstī ol kişi tañrınuñ āyetini istihzā eylemişdür ikinci budur ki bir kişiyeye bir
muşibet (15) irişse ol müşibetden halka şikāyet eylese tañrıdan şikāyet eylemişdür
üçünci

[84a]

(1) budur ki bir kişiden bir nesne fevt olsa ol kişi melül olup ğazaba gelse (2) tañrınuñ
taqdīrine kaqımış olur dördünci budur ki bir kişi bir bay kişiyeye māl için (3) tevāzu'
eylese dīninüñ üç bahşından iki bahşı gitdi ya'nī yaqīn maqāmından iki (4) bahşı eksildi
mūsā ayıtdı ilāhī bir kişi bir şayruyu şora varsa anuñ şevābı (5) nedür haq te'ālā anuñ
cemī'-i günāḥın bağışlaram ve naqıldür ki **şeyḥ şadre'd-dīn el-konevī** (6) raḥmetu'llāhi
'aleyhi aydur **mūsā** ayıtdı yā rabbi uçmağ ehlinüñ ğāyet ednāsınuñ menzili (7) ne-
deñlüdür haq te'ālā ayıtdı cemī'-i uçmağ ehli uçmağa giricek şonra bir kişi gele (8)
ayıda yā rabbi cemī'-i halk menzillerine varmışlar ve murādlarını bulmuşlar haq te'ālā
(9) ayıda rāzī-misin ki dünyānuñ cemī'-i pādīşāhlığınca saña pādīşāhlık virem ol kul

²²³ Emrindeyim ey Allah'ım, buyur. Emrine boyun eğdim. Hamd, nimet ve mülk senin içindir ve senin hiçbir ortağın yoktur.

(10) ayıda rāzıyam²²⁴ yā rabbi haḳ te‘ālā ayıda on bu kadar mülk saña olsun **mūsā** ayıtdı (11) yā rabbi a‘lāsınuñ menzili ne-deñlüdür haḳ te‘ālā ayıtdı ben anlara şol nesnelere (12) virem ki gözler görmedi ve kulaqlar işitmedi ve gönüllerden geçmedi ve naḳıldür (13) ki haḳ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** eger beni zıkr iderseñ ben-daḫı seni zıkr iderin kaçan-ki (14) beni zıkr idesin gönülden zıkr eyle ve benüm öñümde bir hōr olmuş kul (15) gibi durḡıl ve baña münacāt eyle ‘aşıḳ gönül ile ve şadıḳ dil-ile tā kim ḫacetüñ

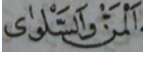
[84b]

(1) kabül eyleyem ve naḳıldür ki haḳ te‘ālā **mūsā** peygāmbere ayıtdı yā **mūsā** be-dürüstī (2) ben bir ev yapdum nūrdan ādem oḡlanlaruñ içinde ol evi emānet ḳodum aña gönül (3) diyü ad ḳodum imdi ol evüñ yiri ma‘rifet ve göḡi ĩmāndur ve şemsi şevḳdür ve ḳameri (4) maḫabbetdür ve yıldızları ḳademplerdür ve taḡları yaḳındür ve topraḡı himmetdür ve ra‘dı (5) ḫavfdur ve berḳı recādur ve bulutları faẓiletüdür ve yağmuru rahmetdür (6) ve aḡaçları tā‘atdür ve yapraqları vefādur ve yimişleri ḫikmetdür ve ırmaqları (7) ‘ilmdür ve gündüzi firāsetdür ve gicesi ma‘şiyetdür ve ol evüñ dört rükni var- (8) -dur bir rükni muvānesetdür ve bir rükni yaḳındür ve bir rükni tevekküldür ve bir rükni (9) rahmetdür ve ol evüñ dört ḳapusu vardur bir ḳapusu ‘ilimdür ve bir ḳapusu (10) ḫilimdür ve bir ḳapusu şabrdur ve bir ḳapusu şükürdür **tenbīhi’l-gāfilinde ebü-** (11) **-’l-leysi** aydur **mūsā** ayıtdı yā rabbi sen sevdüḡüñ ḳulu ve ḡazab itdüḡüñ ḳulu (12) ne-’ ile bilem haḳ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** kaçan ben bir ḳulumı sevsem anuñ himmeti benüm zıkrüm (13) olur ben-daḫı göklerde ve yirlerde anı zıkr iderin ve anı ma‘şiyetden saḳların (14) ve benüm ‘azābumı aña ḫarām iderin yā **mūsā** kaçan bir ḳulumu ḡazab eylesem benüm zıkrümü (15) aña unuttururın ve ma‘şiyet işledirin aña ḫışm iderin ve ‘azābumı aña ḫelāl iderin

[85a]

(1) **mūsā** ayıtdı ḡazab itdüḡüñ ḳişinüñ nişānı nedür haḳ te‘ālā ayıtdı gönli tekebbür (2) ola ve dili aḡır sözlü ola ve gözi şerre nazar eyleye ve eli baḫıl ola ve naḳıldür ki (3) ol vaḳt ki haḳ te‘ālā **fir‘avnı** ḡarḳ eyledi **mūsā** ayıtdı yā rabbi beni bir ‘amele delālet (4) eyle ki ol baña virdigüñ ni‘metlerüñ şükri ola haḳ te‘ālā ayıtdı lā ilāhe illa’llāhu (5) digil **mūsā** daḫı ziyāde taleb eyledi haḳ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** eger gökleri ve yir- (6) -leri

²²⁴ Sözcüḡün *rāzıyam* biçiminde deḡil, uzun ünlünün kısalmasıyla *rāzıyam* olarak yazıldıḡı görölmektedir.

mīzānuñ bir keffesine koysalar ve bir keffesine lā ilāhe illa'llāhu koysalar idi anlardan (7) ağır gelürdi ve **ķütü'l-ķulūbda** naķildür ki ĥaķ te'ālā **mūsā** peygāmbere ayıtdı (8) benüm ķullaruma ayıt ki her kimüñ ki bāţını zāhirinden ĥayırlu ola ol benüm velīlerüm- (9) -dendür ve her kimüñ bāţını zāhirinden şerlü ola ol benüm 'adūlarumdandur **ķatāde** (10) rađiya'llāhu 'anhü aydur ĥaķ te'ālā şol vaķt ki **mūsā** peygāmbere söyledi **mūsā** ayıtdı (11) yā rabbi baña kerāmetler virdüñ ve benüm üzerüme gölge viribidüñ ve benüm (12) üzerüme ²²⁵ indürdüñ ve benüm için taşdan şu çıkardüñ ve **fir'avnu** (13) ve ķavmini benüm için helāk idüp ġarķ eyledüñ imdi benden kerāmetlü hīç (14) ķuluñ var mıdur ĥaķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** benüm bir peygāmberüm vardur cemī'-i maĥlūķātdan (15) ol baña kerāmetlüdür **mūsā** anı işitdi müteĥayyir oldı ayıtdı yā rabbi benüm

[85b]

(1) ümmetümden kerāmetlü saña kimse var mıdur ĥaķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** muĥammed ümmetinüñ (2) fazlı benüm fazlum gibidür cemī'-i ĥalāyık üzerine ve naķildür ki **mūsā** firiştehlere (3) ayıtdı benüm rabbüm uyur mı ĥaķ te'ālā **mūsā** peygāmbere buyurdı-ki eline iki şīşe (4) ala saķlaya **mūsā** çün ol iki şīşe'yi eline aldı ĥaķ te'ālā aña uyķu virdi (5) **mūsā** uyudı elinden ol şīşeler düşdi pāre pāre oldı ĥaķ te'ālā ayıtdı (6) yā **mūsā** eger ben-dahı uyursam yirler ve gökler ol şīşeler gibi düşüp pāre pāre (7) olurlar ve naķildür ki **mūsā** ayıtdı yā rabbi ķanķı yir saña 'azīzdür ve ĥürmetlüdür (8) ĥaķ te'ālā ayıtdı uçmaķda ĥazīretü'l-ķuds dirler bir yir var ol baña cemī'-i yirlerden (9) 'azīzdür **mūsā** ayıtdı yā rabbi anda kimler olurlar ĥaķ te'ālā ayıtdı üç tã'ife anda (10) girür biri oldur ki ben anı mübtelā eyledüm ol şabr eyledi ve biri oldur ki ben aña (11) ni'met virdüm ol baña şükür eyledi ve biri oldur ki ben aña ölüm virdüm ol (12) rāzī oldı ve naķildür ki ĥaķ te'ālā **mūsā** peygāmbere ayıtdı biş nesne senden (13) ve biş nesne benden ulūhiyyet benden 'ubūdiyyet senden ziyāde itmek benden şükür itmek (14) senden icābet itmek benden du'ā itmek senden ķazā benden şabr itmek senden uçmaķ (15) benden tã'at itmek senden ve naķildür ki ĥaķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** biş nesne²²⁶ biş

[86a]

²²⁵ *Kudret helvası ve bildircin.* (Bakara 2/57, Tâhâ 20/80).

²²⁶ Sözcüğün *nesneyi* olarak yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *nesne* yazmıştır.

(1) nesnenüñ içinde kodum halk bu bişi ayruk yirde isterler pes nice bulurlar evvel ben 'ilmi (2) açlıkda kodum halk anı toklukda isterler ikinci rızamı arzuları terk itmekde kodum (3) halk hevâlarda ve arzûlarda isterler üçüncü 'izzeti tã'atümde kodum halk begler kapu- (4) -sında isterler dördüncü baylığı kanã'atde kodum halk māl cem' itmekde isterler bişinci (5) rāhatlığı āhiretde kodum halk anı dünyāda isterler pes nice bulurlar ve naķildür ki (6) haķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** bir kişi ğaybet ehli olsa ve tevbelü olsa uçmağa dükelinden (7) soñra girür eger ğaybet üzerine kalacak olursa ve tevbesüz ölecek olursa (8) evvel cehenneme giren ol ola ve naķildür ki haķ te'ālā yā **mūsā** her kim atasına (9) ve anasına muṭī' olsa ve eyelük eylese ve baña 'āşī olsa ben anı tāyiblerden yazarın (10) ve her kim baña muṭī' olsa ve benüm için eyelük eylese ve atasına anasına 'āşī (11) olsa ben anı 'āşīdür diyü yazarın ve naķildür ki bir gün iblīs 'aleyhi'l-la'ne **mūsā** (12) peygāMBER 'ile buluşdı iblīs ayıtdı yā **mūsā** haķ te'ālā seni üründüledi resül (13) kılmağ-ile ve saña söylemek ile ve beni daħı haķ te'ālā yaratdı ammā günāh işleyüp (14) 'āşī oldum dilerin-ki tevbe eyleyem rabbüm baña şefã'at eyleye ve tevbemi kabül (15) eyleye **mūsā** ayıtdı ilāhī iblīsün tevbesini kabül eyle haķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** varsun

[86b]

(1) **ādemün** kabrine secde eylesün tevbesini kabül eyleyeyin iblīs çün ol sözi işitdi (2) ğazaba geldi ayıtdı ben **ādeme** hayātda iken secde eylemedüm şimdiki hālde öldi kabrine (3) mi secde eylerin didi secde eylemedi ve naķildür ki haķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** keremümi ve rızamı (4) saña yakın olduğın ister misin hattā sözüñden diliñe yakın olam ve gözünüñ karasından (5) ağına yakın olam **mūsā** ayıtdı yā rabbi anı isterin haķ te'ālā ayıtdı **muħammed muştafāya** (6) çok şalavāt getürgil ve naķildür ki **mūsā** 'aleyhi's-selām ayıtdı yā rabbi eger baña yakın (7) iseñ münacāt ideyin eger ırağ-isen çağırayın haķ te'ālā ayıtdı her kim beni zıkr iderse (8) ben anuñ-ile bileyin ve her kim baña muṭī' olursa ben aña muṭī' olurun ve her kim beni severse (9) ben-daħı anı severin ve kaçan benüm kulum beni istese beni bulur ve naķildür ki **[ri]sāle-i** (10) **kuşriyyede**²²⁷ aydur **mūsā** ayıtdı ilāhī ādemi sen kudret elüñ-ile yaratduñ ve aña dürlü dürlü (11) kerāmāt virdüñ saña nice şükür eyledi haķ te'ālā ayıtdı cemī'isini benden bildi (12) **mūsā** ilāhī baña bir 'amel delālet eyle ki kaçan anı işlesem benden rāzī olasın

²²⁷ Eser adının *risāle-i kuşeyrī* yazılması gerekirken müstensih *[ri]sāle-i kuşriyye* yazmıştır.

ḥaḳ te‘ālā (13) ayıtdı yā **mūsā** benüm rızām senüñ rızāñdadur ya‘nī benüm ḳazāma rāzī olmaḳda- (14) -dur eger sen benüm ḳazāma rāzī olur²²⁸ ben-daḥı senden rāzī olurun didi ve naḳil- (15) -dür ki ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** ḳaçan dervīşleri görseñ anlara ‘ilm öğret

[87a]

(1) nitekim baylara öğredürsin eger eyle itmezseñ ol saña öğretdüğüm ‘ilmi topraḡa göme ḳoḡıl (2) ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** diler misin ki ḳıyāmet güninde senüñ ḥasenātuñı cemī‘ ḥalḳuñ (3) ḥasenāti gibi ḳılam **mūsā** ayıtdı yā rabbi dilerin ḥaḳ te‘ālā ayıtdı imdi şayruları (4) şora varḡıl ve dervīşlerüñ ḳaftānın bitlegil andan şoñra **mūsā** ayda bir kez (5) ḥastaları şora varurdu ve dervīşlerüñ ḳaftānın bitlerdi **mālik bin dīnār** (6) raḥmetu’llāhi ‘aleyhi aydur ḥaḳ te‘ālā **mūsā** peygāmbere ayıtdı yā **mūsā** demürden bir na‘lin (7) idin ve demürden bir ‘aşā idin andan şoñra cihānı gezgil benüm ‘ibretlerümden (8) taleb eyle ḥattā na‘linüñ ve ‘aşāñ pāre pāre olunca ve naḳıldür ki **meşābīḥ şerḥinde** (9) **mūsā** peygāmber ayıtdı yā rabbi ‘arş-ile kürsinüñ arası ne-deñlüdür ḥaḳ te‘ālā ayıtdı (10) on biñ kez maşriḳ-ile maḡrib arasındadır **mūsā** ayıtdı yā rabbi baña tevrāt virdüñ (11) ve elvāḥ ve kelām virdüñ bunlardan şoñra dört nesneden ḳorḳarın ve bir daḥı (12) nesneye ümīz dutarın ḥaḳ te‘ālā ayıtdı ol dört nedür ki ḳorḳarsın ve ol biri (13) nedür ki ümīz dutarsın **mūsā** ayıtdı yā rabbi faḳirden ḳorḳarın ve sekerāti’l-mevtten (14) ḳorḳarın ve ahvāl-i ḳıyāmetden ḳorḳarın ve ‘azāb-ı ḳabirden ḳorḳarın ve biri (15) budur ki ümīz dutarın baña bir maḥabbet viresin-ki aña nesne ḳarışmaya ḥāliş ola

[87b]

(1) ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** eger faḳirden ḳorḳar-iseñ işrāk namāzın ḳıl faḳirden emīn (2) olasın eger ölüm ser-ḥōşlıḡından ḳorḳar-iseñ aḥşām ile yatsu arasında namāz ḳıl (3) eger ‘azāb-ı ḳabirden ḳorḳar-iseñ dünle iki yāḥūz dört reka‘at namāz ḳıl eger ḳıyāmetden (4) ḳorḳar-iseñ receb ayında oruç dut yā **mūsā** ehl-i hevā-’ile oturma ki senüñ (5) gönlüñe benden ḡayrı nesne biraḡurlar yā **mūsā** üç nesne’yi şaḳla ki saña üç (6) nesne-’ile ikrām eyleyeyin evvel budur ki dilüñi kızbden ve ḡıybetden şaḳla ḥattā saña (7) uçmaḳ-ile ikrām eyleyeyin ikinci budur ki yaramaz yoldaşlardan kesilgil ki ḥattā saña (8) şālihleri yoldaş eyleyeyin üçüncü budur ki ḳarnuñı ḥarāmdan ve

²²⁸ Cümlede *olursañ* yazılması daha uygun olması rağmen, müstensih *olur* yazmıştır.

şühelülerden şakla (9) ki saña hikmet ile [ikrām]²²⁹ eyleyeyin ve naķıldür ki haķ te‘ālā **mūsā** peygāmbere ayıtdı (10) yā **mūsā** benden dört nesne‘yi isteme ki senden öñ gelen kimseye virmedüm (11) ve senden soñra gelenlere dağı virmezsin biri budur ki benden baylık isteme (12) zīrā ki cemī‘-i halkı ki görürsin baña muhtāclardur ve ben ğanī pādişāhvan siz (13) faķīrlersiz ikinci budur ki benden ğayb ‘ilmini bilmek isteme ki benden ğayrı kimse (14) ğayb ‘ilmini bilmezler meger ki ben bildürem üçüncü budur ki benden bunı isteme (15) ki halkuñ dilini senden kesem be-dürüstī ben anları yaratdum ve rızkların virdüm

[88a]

(1) ve öldürürin ve gine dirgirürin yā cennete yāhūz cehenneme koyarın eyle olsa (2) beni anlar yaramaz nesne-‘ile añarlar dillerin benden kesmedüm senden keser miyin dördüncü (3) budur ki benden beķā isteme ki bulmazsın ve ben dāyim ve bāķī pādişāhvan ve cemī‘-i (4) maħlūkāt fānīdür ve naķıldür ki haķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** eger yidi deñizler (5) mürekkebe olsa ve cemī‘-i ağaķlar ķalem olsa ve ins ve cinni²³⁰ ve melek yazıcılar olsalar (6) ve yitmiş biñ buncılayın şaf gelseler cehennemüñ deriñligini yazamayalar **mūsā** ayıtdı (7) yā rabbi cehennemüñ deriñligi ne-deñlüdür haķ te‘ālā ayıtdı dört biñ yıllık yoldur (8) ve bir yılı dört biñ aydur ve bir ayı dört biñ gündür ve bir günü yitmiş biñ sāt- (9) -dür ve her sāt- biñ yıldur haķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** ķavmüñe ayıt biri birini rāzī (10) eylesünler anları uçmağa koyayın **mūsā** ayıtdı eger rāzī idemezlerse haķ te‘ālā (11) ayıtdı beni rāzī eylesünler **mūsā** ayıtdı yā rabbi seni nice rāzī eylesünler haķ te‘ālā (12) ayıtdı dört nesne-‘ile biri gönülle peşimān ola işledükleri yaramaz işlere (13) ikinci dil ile istiğfār eylesünler üçüncü göz yaşın döksünler dördüncü (14) cemī‘-i a‘zāları ile baña ħizmet eylesünler ve naķıldür ki haķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** (15) kaçan necāt dileseñ fevķuña nazār eyle ve benüm ‘azametüme nazār eyle ve taħtuña nazār eyle

[88b]

(1) ve ķabrüñi zıkr eyle ķabr benüm zindānumdur ve sağuna nazār eyle benüm uçmağımı zıkr eyle (2) ki ol benüm şevābumdur ve şoluña nazār eyle ve tamu‘yı zıkr

²²⁹ H] *ikrām*: P] -

²³⁰ Sözcüğün *cinni* olarak yazılması gerekirken nispet -i’sinin kısaltıldığı ve *cinni* olarak yazıldığı görülmektedir.

eyle ki ol benüm ‘azābum- (3) -dur ve önüne nazār eyle melekü’l-mevti zikir eyle ki ol benüm resülümdür ve naķıldür (4) ki **mūsā** zamānında bir kiři var-idi ğāyet faħr idici idi hattā aydur ki tokuz (5) ataya-degin ulu oğlının diyü faħr iderdi haķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** ayıt ol kiřiye ki (6) ol tokuz kiři cehennemlikdür senün-ile on olurlar ve naķıldür ki haķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** (7) iki nesne’yi bilgil ve iki nesne’yi bilmegil bil-kim ben vāhidven ve keyfiyyetüm bilmek isteme zīrā (8) ki keyfiyyetüm yok ve bilgil ki ben rāzıķvan ve bilme ki rızķı saña ķandan virürin (9) haķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** zālimlerün evlerine varma ve ehl-i dünyā’yı aślā sevme (10) ve anlardan müfārakāt eyle ve ğasta olsalar řora varma ve ölseler cenāzesine ğāzır (11) olma zīrā kim anlar benüm düşmanum-ile dōstlık idenler ol dağı düşmanumdur **sehl-i bin** (12) ‘**abdi’llāhi’t-tüşteri**²³¹ rahmetu’llāhi ‘aleyhi ayıtdı **mūsā** ayıtdı yā rabbi muħammed ümmetinün (13) ba’zı derecelerin baña göstergil haķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** sen aña tākāt getürimez- (14) -sin velākin anlarun menzillerinden ba’zısın göstereyin pes meleküt-ı semāvātdan keř idüp (15) bir menzil gösterdi **mūsā** ol menzile nazār eyledi az ķaldı ki anun nūrından kendü

[89a]

(1) nefsinı helāk eyleyedi **mūsā** ayıtdı yā rabbi bunlar bu menzile ne sebeb-ile irişdiler haķ (2) te‘ālā ayıtdı dünyā’yı ve ehl-i dünyā’yı terk itmeg-ile²³² irişdiler **faslün fīmā kütibe fi’t-tevrāti** (3) ve naķıldür ki haķ te‘ālā bizüm seyyidümüz **muħammed-i muřtafā’yı** tevrātun evvel satırında ve vař itdi (4) ayıtdı **muħammed** resülü’llāhidür ve sevgülü ķulumdur mevlüdi mekkedür ve andan hicret (5) eyleye medīneye vara anda ķala ve tevrāt biñ süredür ve her süre biñ āyet idi ve kaçan (6) sefere gitseler yitmiş deve götürürdi **cābir bin ‘abdi’llāhi** peyğāmberden naķil ider peyğāmber (7) ‘aleyhi’s-selām ayıtdı haķ te‘ālā **mūsā** peyğāmbere levħ viribidi ve ol levħde yazılup (8) dururdu ki yā **mūsā** kimse’yi baña şerik dutma ki ben müşrikleri cehennem odına yaķarın ve baña (9) her ğālde řükr eyle ve ataña ve anaña řükr eyle ve benüm aduma yalan yire and içme ve kimseye (10) ğased eyleme ki ğasüd benüm ni‘metlerüme ‘adüdür ve ķısmet itdüğüme rāzī olğıl (11) ve her kim benüm ķısmetüme rāzī olmasa benden degüldür ve

²³¹ Kişi adının *sehl bin ‘abdu’llāh et-tüşteri* olarak yazılması gerekirken müstensih *sehl-i bin ‘abdi’llāhi’t-tüşteri* yazmıştır.

²³² Metinde *itmek* sözcüğü, *ile* edatı ile birlikte yazıldığında, bazen *itmek-ile* değil, *itmeg-ile* biçiminde yazılmıştır.

gönlüni benden ğayrına [virme]²³³ (12) ve kendü'yi zeyn eyleme ve uğrılık eyleme ve halkı sev kendü nefsüni sevdüğüñ gibi ve benüm (13) için cum'a irtesi işden fâriğ ol bundan ötürüdür ki peygâmbere 'aleyhi's-selâm ayıtdı (14) cum'a irtesi **mūsā** peygâmbereñ bayramıdır ve cum'a gün baña ihtiyâr olundu (15) **ibn-i 'abbās** aydur tevrâtda buldum ki hağ te'âlâ ayıtdı fağır şâlih yigdür ğanı şâlihden

[89b]

(1) ve fağır şâbir yigdür ğanı şâkirden '**abdu'llâh bin selâm** aydur hağ te'âlâ tevrâtda ayıtdı (2) **ismâ'îl** peygâmbere oğlanlarından bir peygâmbere yaradur adı ağmeddür her kim aña imân (3) getürdi hidâyet buldı ve her kim aña imân getürmedi mel'ündür ve nağildür ki (4) **ebü'd-derdâ ka'bü'l-ağbârâ** ayıtdı baña tevrât içindeki hağ âyetden haber virgil (5) **ka'bü'l-ağbâr** ayıtdı hağ te'âlâ ayıtdı ağâh oluñ ki ebrâreñ şavğı benüm liğâma (6) uzadı ve ben-dağı anlaruñ liğâsına ğatı müştâğam ve her kim beni taleb eyledi [buldı]²³⁴ ve şol (7) kimse-ki benden ğayrın taleb eyledi bulmadı ğâlâ'llâhu te'âlâ **men talebeni vecedeni ve men** (8) **ğalebe ğayri lem yecidni**²³⁵ **ebü'd-derdâ** ayıtdı bu sözi peygâmbere dan dağı işitdüm (9) didi ve tevrâtda yazılmışdır ki ümmet-i muğammed şafvetu'llâhidür ğaçan ki **mūsā** (10) ümmet-i muğammedüñ şifatını tevrâtda ğördi ayıtdı ilâhî anları baña beyân eyle hağ te'âlâ (11) ayıtdı yâ **mūsā** benüm rağmetüm anlaruñdur ve ğaçan ğabirlerde olsalar nürüm anlaruñ- (12) -dur ğaçan ğabirde ba'ğ olsalar beşâretüm anlaruñdur ğaçan mevğufâ gelseler cemâlüm (13) anlaruñdur ve nağildür ki ğaçan-kim **fir'avn** ğarğ oldu **mūsā** ğalğa (14) mü'eğsir va'z ayıtdı ki ağlaşdılar bir kişi **mūsāya** ayıtdı ğalğıñ ulu 'âlimi (15) kimdür ayıtdı ğalğa benden a'lem yoğdur pes allâh te'âlâ aña 'itâb eyledi allâh

[90a]

(1) bilür dimedigi-çün ayıtdı mecma'i'l-bağreynde bir ğulum vardur ol senden a'lemdür (2) **mūsā** ayıtdı yâ rabbi anuñ-ile nice bulışam buyurdi ki bir balığ al ve anı (3) zenbilüñe ğoy ne yirde ki yitürseñ ol ğulum andadur pes balığı aldı **yūşa'** (4) **bin nün-** ile bile ğitdi ğattâ bir taşa ğeldiler kim anuñ ğatında âb-ı ğayât var-idi (5) ol şu neye kim irse diri olurdi **mūsā** ve **yūşa'** ol tağ dibinde uyu- (6) -dılar ve ol şudan balığa irişdi

²³³ H] *virme*: P] -

²³⁴ H] *buldi*: P] -

²³⁵ *Kim beni talep ederse beni bulur, kim de benden başkasını talep ederse beni bulamaz.*

dirildi deñize düşdi gitdi deñiz balık (7) gitdügi yirde bir kemer tāk gibi olurdu kaçan-
kim uyandılar gitdiler bir gün (8) bir gice gitdiler yoldaşı unuttı-kim **mūsāya** haber vire
kaçan-kim irte oldu **mūsā** (9) ayıtdı bize meşakkat irişdi anlara meşakkat irmedi illā
allāh te‘ālā buyurduğı (10) yirden geçdilerdi pes yoldaşı ayıtdı ol taşda ki yatduķ idi
balık deñize (11) girdi gitdi idi baña şeytān unutturdı dimedüm didi **mūsā** ayıtdı (12)
istedüğümüz kişi anda gel girü dönelüm didi girü döndüler ol taşda geldiler (13) gördiler
kim bir kişi tonın bürünmiş turur **mūsā** aña selām virdi **hızır** nebī (14) ayıtdı sen kimsin
saña selām nedür **mūsā** ayıtdı ben **mūsāyın** ayıtdı benī isrā‘il (15) **mūsāsı**-mısın ayıtdı
na‘am geldüm ki saña virilen ‘ilmden baña ögredesin ayıtdı senüñ

[90b]

(1) tākātüñ yoķdur ki benüm-ile olasin ve işüme şabr idesin yā **mūsā** ben bir ‘ilm
üzerinde- (2) -yin allāh te‘ālā öğretdügi ‘ilmden ki sen anı bilmezsin ve sen-dahı bir
‘ilm üzerinesin (3) ‘ilmü’llāhdan ki saña öğretdi ben anı bilmezven **mūsā** ayıtdı
inşā‘a’llāh beni şābir (4) bulasin ve saña ‘āşī olmayam **hızır** ayıtdı eger baña uyarsañ
baña hiç nesne şorma (5) hattā ben saña haber virmeyince pes deñiz kenārınca gitdiler
bir gemiye uğradılar gemi ehline (6) ayıtdılar gelüñ bizi götürüñ didiler bular hızrı
bildiler gemi kirisin almayup **mūsā**-y-ile (7) **hızrı** gemiye aldılar kaçan-ki gemiye
bindiler gitdiler **hızır** nebī gemi tahtasından keser-ile bir (8) tahta kıopardı **mūsā** ayıtdı
bir kıavm ki bizi nesne almadın götürdiler sen anlaruñ gemi- (9) -lerin delersin ğarķ ola
kıatı ulu işdür kim işlersin **hızır** nebī ayıtdı saña dimedüm mi (10) ki şabr itmezsin
söylersin **mūsā** ayıtdı unuttum söyledüm suçlama didi bir serçe (11) geldi geminüñ
kırañına kıondı deñizi minķarı-y-ile kıaķdı **hızır** ayıtdı yā **mūsā** benüm ‘ilmüm (12) ve
senüñ ‘ilmüñ ‘ilmü’llāhdan bu serçe deñizden alduğı miķdārdur andan gemiden kııkdılar
(13) deñiz kenārınca gitdiler **hızır** nebī bir oğlan gördi-kim oğlanlar ile oynardı anuñ
(14) yapışdı başını üzdi **mūsā** ayıtdı bir arı nefsi günāhsuz öldürdüñ bir münker (15) iş
işledüñ **hızır** ayıtdı saña dimedüm midi-ki şabr itmege tākātüñ yoķdur eger bir dahı

[91a]

(1) şorarsañ ayruķ baña muşāhib olma didi girü gitdiler hattā antākiyye yirine geldiler ol
(2) kıavm bunları kıonuklığa almadılar bir dīvār gördiler kim yıķılmağa tururdu **hızır** aña
(3) elin yapışdı ol dīvār bütün oldu **mūsā** ayıtdı bir kıavm ki bize ta‘ām virmediler (4)

konuqluğa almadılar sen anlaruñ dīvārın bütün eyledüñ eger dilerseñ hōz ücret virürler- (5) -di didi pes **hızır** ayıtdı senüñ-ile şart itdük idi ki üçüncü şorarsañ ben (6) senden ayru olam evet şol nesnelere ki şabr idemedüñ anlaruñ te'vīlin ayıdayın ammā (7) gemi²³⁶ anıñ-içün deldüm ki çünkim gemiciler bizden nesne almadı anlar bir miskīn kavm idi (8) gemiden nesnecük kesb iderlerdi ben-daħı diledüm ki eyelük idem zīrā ısrā geçede bir beg (9) var-idi 'aybı olmayan gemiyi alurdı ben-daħı geminüñ tahtasın koparup 'ayıblu itdüm tā ol (10) beg anı almaya eyelük yirine gele didüm ammā ol oğlan kim öldürdüm atası ve anası (11) mü'minlerdi korıkdım ki anları ma'şiyete ve küfre tekliif ide pes öldürdüm diledüm (12) ki allāh te'ālā anlara daħı yigrekin vire hem rivāyetdür ki ol kişinüñ bir kıızı toğdı (13) andan yitmiş peygāber toğdı didiler ammā ol dīvār ki bütün eyledüm didi ol (14) öksüzlerüñ idi dīvār altında hazāne var-idi ve ataları şālih idi allāh diledi kim (15) bunlar bālig olalar ve ol hazāne'yi çıkaralar anlara rahmet idüp ve ni'met virüp

[91b]

(1) böyle buyurdı ben kendü dilegümle bu işleri işlemedüm bu nesnelere ki şabr itmedüñ (2) te'vīli budur didi biri birinden ayrıldılar **mūsā** girü mışra geldi haber virdi (3) bildiler ve ehl-i tefsīr aydurlar ki ol dīvār altında hazānede altundan bir levh vari- (4) -di anda bu yazılı idi ki bismi'llāhi'r-raħmāni'r-raħīm 'aceblerin anı (5) kim ölümü yakın bildi nice şāz olur ve 'aceblerem anı kim kadri yakın bildi nice (6) guşşalanur ve 'aceblerem anı kim rızkı yakın bildi nice zaħmet çeker ve 'aceblerem (7) anı kim hisāba imān getürdi nice gāfil olur ve 'aceblerem anı kim dünyānuñ (8) zevālin bildi ve ehlini gidecegin [bildi]²³⁷ gönli aña nice muţma'in olur **lā ilāhe illa'llāhu muħammed resulu-** (9) -'llāhi ve bir yanında ol levhüñ bu yazılı idi kim ben şol allāhvan kim yalıñuzam şerīküm (10) yokdur hayrı ve şerri yaratdım zī-sa'ādet anuñ-kim anı ben hayr-içün yaratmış olam (11) ve elinden hayr işledem veylün²³⁸ ol kişiye kim anı şerr-içün yaratmış olam ve anuñ elinden şer (12) işledem diyü yazılmışdı ekşeri ehl-i tefsīr bu kavlı üzerinedür girü **mūsā** 'aleyhi's-selām (13) aħbārına geldük müstemi' olasız fayideler bulasız ve naķıldür ki haķ te'ālā ayıtdı yā **mūsā** (14) hiç benüm içün 'amel

²³⁶ Müstensih, belirtme durum ekini bazen eksiz olarak yazmıştır. Bu nedenle sözcük *gemi* olarak değil, *gemi* olarak okunmuştur.

²³⁷ H] *bildi*: P] -

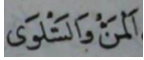
²³⁸ Sözcüğün *veyl* olarak yazılması gerekirken müstensih *veylün* yazmıştır.

işledüñ-mi **mūsā** ayıtdı namāz kıldum ve oruç dutdum ve zikir ayıtdum ve şadağa (15) virdüm hağ te‘ālā ayıtdı namāz saña bürhāndur ve oruç saña cünedür²³⁹ ve şadağa saña gölge-

[92a]

(1) -dür ve zikr saña nürdur pes kaçkı ‘ameli benüm için işledüñ **mūsā** ayıtdı ilāhī beni (2) bir ‘amele kulağuzla ki senüñ için ola hağ te‘ālā ayıtdı kimi-ki seversin benüm (3) için sevgil ve kimi-ki sevmezsin benüm için sevmegil **mekhūl-i şāmī** peygāmberden (4) nağil ider ‘aleyhi’s-selām hağ te‘ālā **mūsā** peygāmbere ayıtdı her kim namāzlar soñında (5) āyete’l-kürsī okusa ben aña rağmet iderin ve şakirler şevābın viririn ve şiddīkler (6) ‘amelin virürin ve rağmetüm gölgesini anuñ üzerinden zā’il eylemezsin **mūsā** ayıtdı (7) ilāhī kim aña müdāvemmet ider hağ te‘ālā ayıtdı nebīler ve şiddīkler ve şehīdler müdāvemmet (8) iderler ve nağildür ki hağ te‘ālā **mūsā** peygāmbere ayıtdı yā **mūsā** beni kullaruma sevdür- (9) -gil ve benüm ni‘metlerümi kullaruma bildürgil eyle olsa anlar dahı beni severler **mūsā** (10) ayıtdı yā rabbi bir kişi hağ uyurken ol namāz kılsa anuñ şevābı nedür (11) hağ te‘ālā ayıtdı rağmetümi anuñ üzerine saçam ve göñlini münevver eyleyem ve du‘ā- (12) -sın kabül eyleyem ve gice kılduğı namāzuñ birer reka‘atını gündüz kılduğı namāzuñ (13) yüzine yazam ve uçmağ içinde anuñ için kızıl altundan bir sarāy bünyāz (14) idem ve nağildür ki hağ te‘ālā **mūsā** peygāmbere ayıtdı yā **mūsā** be-dürüstī (15) ümmet-i muğammedi mükerrem kıldum üç ism-ile hiç kimse’yi anlarcılayın mükerrem kılmadum kaçan

[92b]

(1) ol isimler ile benden hācet dileseler kabül itdüm **mūsā** ayıtdı yā rabbi ol isimler (2) nedür hağ te‘ālā ayıtdı bismi’llāhī’r-rağmānī’r-rağīmdür ki üç isim- (3) -dür **mūsā** peygāmbereñ katında bir göz[süz] var-idi çün bu sözi işitdi ayıtdı (4) yā rabbi işbu isimler hağkı-çün benüm gözümi bağışla hağ te‘ālā der-hāl ol (5) gözsüzüñ gözüni bağışladı ehl-i tefsīr aydurlar hağ te‘ālā **mūsā** peygāmbere (6) tīh yazusunda kırk yıl virdi kaçan şabāh olsa hağ te‘ālā (7) kuşlar viribidi gelürlerdi ağaçlar başına oturlardı hūb āvāz ile öterler- (8) -di kaçan şems toğmağa yakın olsa bir yıl gelürdi bunlaruñ yūñlerin giderürdi (9) kaçan şems toğsa hağ te‘ālā kudreti-y-ile ol kuşlar

²³⁹ Arapça *cünne* sözcüğü, müstensih tarafından *cüne* olarak yazılmıştır.

bişerlerdi bunlaruñ öñlerine (10) bişmiş düşerlerdi yirler-idi ve naķildür ki **mūsā** ayıtdı yā rabbi beni kelīm (11) kılduñ ve **muḥammedi** ḥabīb kılduñ eyle olsa ḥabīb ile kelīm arasında fark nedür (12) ḥaķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** kelīm oldur ki anuñ işi allāh rızāsı-y-içün ola (13) ve ḥabīb oldur ki allāh te‘ālānuñ cemī‘-i işi anuñ rızāsı-y-içün ola yā **mūsā** (14) bir vech-ile daḥı kelīm oldur ki allāhı seve ve ḥabīb oldur ki allāh anı seve (15) ve naķildür ki **mūsā** ‘aleyhi’s-selām bir gün şahrāya çıķdı gördi ki bir kişi koyun güder

[93a]

(1) **mūsā** aña ayıtdı hiç nesneñ var mıdur ki yiyem ol kişi ayıtdı allāh kerīm (2) ve ğanīdür didi ‘aşāsını yire urdı ol yir iki pāre oldı birinden şu (3) ve birinden süd çıķdı **mūsā** anlardan içdi yüzün göge dutdı ayıtdı (4) yā rabbi bu kerāmeti bu kişi neden buldı ḥaķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** anuñ göñlinde biş (5) ḥaşlet var-idi ol sebebden bu kerāmetleri aña virdüm biri budur ki hiç göñli (6) benüm zıkrümden ḥālī olmadı ikinci budur ki göñlinde kimseye ḥasedi yoğudı (7) üçünci budur ki dāyim günāh üzerine degüldi dördünci budur ki rızķ (8) içün ğuşşa yimedi bişinci budur ki cemī‘ ḥālde benden korķar-idi ben-daḥı (9) bu kerāmetleri aña virdüm ve naķildür ki **mūsā** ayıtdı yā rabbi hiç bencileyin (10) kimseye ikrām itdüñ-mi ve baña söyledi ḥaķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** benüm kullarum var- (11) -dur āḥir zamānda getürürin anlara ikrām eylerem ramazān-ile ve ben anlara senden (12) yakınvan zīrā ki saña yitmiş biñ ḥicāb ardından söylerem kaçan muḥammed ümmeti (13) oruç dutsalar beñizleri açlıķdan şararsa ol ḥicābları aradan giderü- (14) -rin ne baḥtulu ol kişiyeye kim yüregini yaķa şusuzlığ-ile ve açlığ-ile be-dürüstī (15) benüm cemālümü anlara ‘arz iderin ve anlaruñ ağızları koķusı baña müşķ koķusından

[93b]

(1) yigdür **mūsā** ayıtdı ilāhī ikrām eyle baña ramazān ile ḥaķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** ramazān (2) ümmet-i muḥammedüñdür ve naķildür ki **mūsā** ayıtdı ilāhī qarındaşum **hārūn** vefāt eyledi anı (3) yarlığa ḥaķ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** eger evvelleri ve āḥirleri benden dilesen virürdüm hemīn (4) ‘alī oğlı **ḥüseyni** öldüreni virmezim zīrā ki intiķām itmeyince kořmazın yā **mūsā** benüm (5) kapumda sābit olğıl ben laṭīfven ve benden iste vireyin ki ğanīven ve baña münācāt (6) eyle ki yakınvan ve benüm-ile şabāḥla ki

kerīmven **ma‘āz-i bin cebel**²⁴⁰ rağiya’llāhu ‘anhü (7) ayıtdı ھاڭ te‘ālā **mūsā** peygāmbere üç biñ biş yüz kelime söyledi **mūsā** āhir kelāmda (8) ayıtdı yā rabbi baña vaşiyet eyle ھاڭ te‘ālā ataña ve anaña muṭī‘ ol hattā tokuz kez (9) **mūsā** baña vaşiyet eyle didi ھاڭ te‘ālā ayıtdı ھاڭ budur ki ben didim eger bir (10) kişi atasına ve anasına eylük eylese dünyāda anuñ adını velīlerümden yaza- (11) -rın ve ھاbrde aña mūnus²⁴¹ olurın ve maḥşerde aña raḥīm olurın ve şırāt (12) üzerinde aña ھاulağuz olurın ve uçmağda anuñ-ile vāsıtasuz söyleşürin (13) yā **mūsā** anlaruñ rızāsı benüm rızāmdur ve anlaruñ ğazabı benüm ğazabumdur eger (14) bir kişi peygāmber ‘amelince ‘amel eylese dönse atasına ve anasına ‘āşī olsa (15) anuñ ‘ibādetin ھاbül eylemez belki cehennem buyururın ve naḳıldür ki **mūsā** ayıtdı

[94a]

(1) ilāhī ben ğarībven ve faḳīrven ve ھاstavān ھاڭ te‘ālā ayıtdı yā **mūsā** ğarīb (2) oldur ki anuñ benüm gibi ھاḳībī olmaya ve ھاsta oldur ki anuñ benüm gibi ṭabībī olmaya (3) ve faḳīr oldur ki anuñ benüm ni‘metlerümden naşībī olmaya ve naḳıldür ki **veheb bin** (4) **münebbih** rağiya’llāhu ‘anhü ayıtdı tevrātda on dört satır bulduğ cemī‘-i benī isrā‘il (5) şālihleri bir yire cem‘ olup oğdılar ve ھاłka bildürdiler ol satırlaruñ ma‘nisi budur (6) ki evvel ‘ilimden yig ھاzāne yoğ ikinci cehlden yaramaz yoldaş yoğ üçünci taḳvā- (7) -dan ‘azīz şeref yoğ dördüncü ārzūların terg²⁴² itmekden evlā kerem yoğ (8) bişinci fikirden efḳal ‘amel yoğ altıncı kibirden ulu ھاōrlığ yoğ yidinci şaburdan (9) efḳal eylük yoğ sekizinci ğirçiklikden yig mürşid yoğ tokuzuncı ṭama‘dan ھاatı (10) yoğsulluğ yoğ onuncu sağılığdan [yig]²⁴³ ni‘met yoğ on birinci tañrıdan ھاorkmağdan (11) yig ‘ibādet yoğ on ikinci ھاanā‘atden yig zühd yoğ on üçüncü söylememekden (12) yig seni şağlar yoğ on dördüncü budur ki irāğlarda olmadın yağın yoğ (13) ve naḳıldür ki **ھاasan-ı başrī** raḥmetu’llāhi ‘aleyhi ayıtdı tevrātda biş satır yazılmışdur (14) biri budur ki ğanīlığ ھاanā‘at itmekdedür ikinci selāmet olmağ ‘uzletdedür (15) üçüncü āzādlığ ārzūlardan geçmekdür dördüncü ھاōş temettu‘ itmek çoğ ğünlerdedür

[94b]

²⁴⁰ Kişi adının *mu‘āz bin cebel* olarak yazılması gerekirken müstensih *ma‘āz-i bin cebel* yazmıştır.

²⁴¹ Arapça *mūnis* sözcüğü, müstensih tarafından *mūnus* olarak yazılmıştır.

²⁴² Arapça *terk* sözcüğü, müstensih tarafından burada *terg* olarak yazılmıştır.

²⁴³ H] *yig*: P] -

(1) bişinci şabr itmek az günlerdedür haq te'ālā ayıtdı yā **mūsā** cemī'-i haqālaruñ ulusu (2) tokuz nesnedür biri kibirdür ve hırşdur ve haseddür ve çok yimekdür ve uyumaq- (3) -dur ve māl sevmekdür ve kendü'yi medh itdüklerini sevmekdür ve tokuzuncı²⁴⁴ şükri (4) olmamaqdur ve naqıldür ki **ibn-i mes'ud** ayıtdı tebārek süresi tevrātda (5) gelmişdür haq te'ālā ayıtdı yā **mūsā** her kim tebāreke süresin gicelerde oqusa (6) 'azāb-ı kabirden emīn ola ve naqıldür ki haq te'ālā ayıtdı yā **mūsā** kaçan saña (7) māl vir[il]se hisābı añgıl kaçan saña dünyā 'arz olunsa ölümü añgıl kaçan bir günāha (8) qaşd eyleseñ cehennemı añgıl kaçan ta'am yimege otursañ açları añgıl kaçan bir belā gelse (9) du'ā'yı añgıl kaçan hasta olsañ şadaqa ile 'ilāc eyle kaçan ganī olsañ sen-dahı (10) halkı ganī eyle tevrātuñ āhiri budur ki haq te'ālā ayıtdı yā **mūsā** mādām kim (11) benüm hazīnelerümü görmedüñ tama'uñ halkdan kes mādām kim benüm milkimi görmedüñ (12) benüm kapumdan kesilme mādām-ki 'adūlaruñı meyyit görmedüñ gönlüñ emīn olmasun (13) mādām-ki kendü 'aybuñdan fāriğ olmaduñ halkuñ 'aybına meşgūl olma mādām-ki (14) uçmağa girmedüñ benden emīn olma kaçan 'azrā'ıl **mūsānuñ** cānın almağa geldi (15) **mūsā** 'azrā'ılüñ vurdı bir gözün çıkardı haq te'ālā der-hāl gine göz

[95a]

(1) virdi **mūsā** yüz yigirmi yıl 'ömür sürdi āhir dünyādan naql eyledi 'aleyhi's-selām (2) bilgil-kim **mūsā** peygāamberüñ haberleri inen çokdur biz ihtisār itdük ve şol (3) haberleri yazduq kim allāh te'ālā anuñ-ile söyleşdi ve anuñ dahı ba'zīsın yazduq (4) kitāb muhtaşar olsun için didük ve 's-selāmu **va'llāhu a'lemu bi-umūrihi meb'aş-i** (5) **yūşa'** **bin nūn 'aleyhi's-selām vehab** rađiya'llāhu 'anhü ayıtdı **yūşa'** peygāamber 'aleyhi- (6) -'s-selām **mūsādan** şoñra kāfirler ile çok cenk eyledi hattā kāfirden otuz (7) pāre şehr aldı ve şāmı aldı ve niçe adaları aldı mälların cem' eyleyüp kāfir- (8) -lerin esir eyledi andan şoñra cebbārīn şehrine geldi cum'a gün ve ol (9) gün şims²⁴⁵ biraz qalmışdı kim tolına-y-idi benī isrā'il kavmi cebbārīn şehrin (10) gördiler katı ferağ oldılar illā āyne irtesi gicesi cenk yokdur didiler **yūşa'** elin (11) götürdi du'ā eyledi allāhümme benī isrā'il halīl peygāamberüñ oğlanlarıdur (12) bunlara nazār eyle didi zīrā mü'minleri leşkeri kāfir leşkerinüñ katında bir (13) şahrāda bir halka gibi idi **yūşa'** peygāamber

²⁴⁴ Dokuz büyük hatadan bahsedilen bu bölümde, hem Pertev Paşa nüshasında hem de Hacı Selim Ağa nüshasında sekizinci hatanın yerine *tokuzuncı* yazıldığı ve dokuzuncu büyük hatanın ise yazılmadığı görülmektedir.

²⁴⁵ Arapça *şems* sözcüğü, müstensih tarafından burada *şims* olarak yazılmıştır.

ayıtdı yā rabbi güneş tolunmağa (14) az kaldı güneşi tut tolunmasın hattā erīhā ehli-y-
'ile cenk idelüm bir rivāyet- (15) -de aydur **yūşa'** peygāmbere güneşe ayıtdı tur yiründe
sen-de buyrulmuş kulsın

[95b]

(1) ve ben-daħı buyrılmış kulam pes güneş yirinde turdı andan soñra haq te'ālā (2) bir
firişte viribidi ve ayıtdı yā **yūşa'** güneşi tutdum tolunmasın ve saña yardım (3) itdüm
anlaruñ üzerine **yūşa'** kâfirler ile cenk eyledi ve kâfirleri şıdı güneş (4) andan soñra
tolundu ve nakıldür ki haq te'ālā **yūşa'a** ayıtdı yā **yūşa'** senüñ (5) kavmüñden kırk biñ
uluların ve altmış biñ şerirlerin helāk iderin **yūşa'** ayıtdı (6) yā rabbi uluları nitdiler ki
helāk idersin haq te'ālā ayıtdı benüm için anlaruñ (7) ile düşman olmadılar bile yirler
ve içerlerdi ben-daħı anlaruñ ile bile helāk iderin (8) didi ve helāk eyledi ve **yūşa'** **mūsā**
peygāmbere soñra yidi yıl diri oldı (9) āhir dünyādan [nakl]²⁴⁶ eyledi 'aleyhi's-selām
hadīs-i hızkıl bin nūrī 'aleyhi's-selām **veheb** (10) rađiya'llāhu 'anhü ayıtdı haq te'ālā
hırkıl peygāmbere ayıtdı her kim benüm velilerümü (11) hōr eylese benüm-ile cenk
eylemiş gibidür ben evliyāmı 'aziz idüp yaradıcıyın (12) ve düşmanlarımı hōr idüp
mağbün idiciyın eger benden kullarım āhiret isteseler virürin (13) ve eger dünyā
isteseler virürin ammā āhiretden naşiblerin keserin eger bir kul beni sevse (14) ben-daħı
anı severin ve ol kişi benüm nūrum ile görür ve işüdü ve söyler ve gönli benüm (15)
nūrum-ile idrāk ider ve baña du'ā itse kabül iderin ve benden nesne istese virürin

[96a]

(1) haq te'ālā ayıtdı her kim benüm maħabbetüm da'visin eylese dönse uyusa yalan
söyler (2) haq te'ālā ayıtdı bir kul belālara şabr eylemese kendü nefsinı öldürse uçmağ
aña harāmdur (3) haq te'ālā ayıtdı bir kulum beni cenk günlerinde aña ben anı cenk
günlerinde şaqların (4) kaçan bir kulum benden kōrksa cemī'-i halk ol kişiden kōrka iy
ādem oğlanları (5) eger ben virdüğüm rızka rāzī olursañuz dünyāyı size müsahhar
ideyin eger virdüğüme rāzī (6) olmazsañuz kadarladuğumdan ziyāde virmezsin ammā
sizi hōr ve haķir iderin haq te'ālā (7) ayıtdı ben sizi isterin ammā siz benden kaçarsız
benüm haķkum size sizi sevmek- (8) -dür ve sizüñ haķkıñuz baña beni sevmekdür eger
baña muṭī' olursañuz rızkuñuzı (9) ziyāde eylemezsin ve eger 'āşī olursañuz rızkuñuzı

²⁴⁶ H] nakl: P] -

kesmezin ammā muṭī'leri (10) severin ḥaḳ te'ālā ayıtdı eger virdüğüm ni'metlerden iḥsān iderseñüz size (11) ḥayırludur ve eger iḥsān itmezseñüz size ziyān²⁴⁷ zīrā ki şadaḳa virenler yigdür (12) şadaḳa isteyenlerden anıñ-çün ki dünyā terk eyleyen yigdür dünyā ḳabül eyleyenden (13) rızḳ fevt ola diyü ḳorḳmañ mādām ki benüm ḥazīnem ṭoludur ve sultāndan (14) ḳorḳmañ mādām ki benüm sultānlıgum bāḳīdür ḥaḳ te'ālā ayıtdı cehennemi çoḳ (15) bahāya alursın ammā uçmağı az bahāya daḫı almazsın ḥaḳ te'ālā ayıtdı benden

[96b]

(1) ırāḳ olmañ ki göñliñüzi faḳir ile eliñüzi ni'metler ile ṭoldurayın ḥaḳ te'ālā ayıtdı (2) dilerseñüz ki uçmaḳda ḥazīretü'l-ḳudsede peygāmbler ile ve şehīdler ile ḳopasız (3) öksüzlere esirgeyici atalar gibi oluñ ve ṭul 'avratlara şefḳatlı erler gibi (4) oluñ ve baña benden ḳorḳar ḳul gibi oluñ ḥaḳ te'ālā ayıtdı beni zıkr eyleñ (5) ben-daḫı sizi zıkr eyleyeyin ve nefsuñüze inşāf virüñ ben andan gāfil degülin (6) **bābü'l-mevā'izi elletī va'aḳa'llāhu bihā 'ibādehu** ḥaḳ te'ālā ayıtdı 'aceblerin şol (7) kişiyi ki ölüm var-ıduğın bilür feraḥ olur ve ḥisāb var-ıduğın bilür māl cem' eyleyler (8) ve ḳabr var-ıduğın bilür güler ve āḫiret var-ıduğın bilür rāḫat olur ve dünyānuñ zevālin (9) bilür göñli emīn olur ḥaḳ te'ālā ayıtdı 'aceblerin şol kişiyi ki dili 'ālimdür (10) [ve göñli]²⁴⁸ cāhildür ve şu 'ile tenini ṭāhir ider ve göñli ṭāhir degül ve ḥalḳuñ 'aybına naḳar ider (11) kendü 'aybına naḳar itmez ve bilür yaluñuz ölür ve yaluñuz ḳabirde yatur ve yaluñuz āḫiretde (12) ḥisāb olur nice ḥalḳ ile üns dutabilür **lā ilāhe illā ene ḥaḳḳan ve enne muḥammeden 'abdī** (13) **ve resūli**²⁴⁹ ḥaḳ te'ālā ayıtdı ben baña ṭanukluḳ virürin ki şerīküm yoḳdur ve **muḥammed** benüm (14) 'abdüm ve resūlümdür her kim şabāḫ ṭursa dünyā için ḡuşşa çekse baña ḳaḳımış (15) gibidür ve her kim dīninde her gün ziyāde olmasa noḳşān içindedür aña ölüm

[97a]

(1) yigdür dirliginden ve her kim bildügi 'ilm-ile 'amel eylese bilmedügi 'ilmi öğredem ḥaḳ te'ālā ayıtdı (2) iy ādem oğlanları sizi ben namāzda şınadum kāhelsiz²⁵⁰ ve zekātda

²⁴⁷ Cümlede *ziyāndur* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *ziyān* yazmıştır.

²⁴⁸ H] ve göñli: P] -

²⁴⁹ Benden başka gerçek Tanrı yoktur, Muhammed benim kulum ve elçimdir.

²⁵⁰ Arapça *kāhil* sözcüğü, müstensih tarafından *kāhel* olarak yazılmıştır.

şınadum bahîlsiz ve oruçda (3) şınadum melûlsız şerde şınadum şikâyetçisiz ve hayırda şınadum men' idicisiz (4) ve mescidde şınadum esîr gibisiz ve bâzârda şınadum emîr gibisiz ve nefste (5) şınadum kavîsiz ve 'ağılda za'îf gibisiz meger ben keremümden size rahmet eyleyem (6) yoğsa hîç bir gün işbu dirlig-ile²⁵¹ rahmete lâyıķ degülsiz dir haķ te'âlâ ayıtdı (7) kanâ'at eyleñ ğanî oluñ ve hasedî terk eyleñ rāhat oluñ her kim harāmdan (8) şaķına dîni pāk ola her kim ğaybeti terk eylese maħabbetu'llāh aña ğālib ola (9) her kim haķdan kesilse haķuñ şerrinden emîn ola her kimüñ haķı ile sözi (10) az olsa 'aklı çok ola haķ te'âlâ ayıtdı iy ādem oğlanı dünyā 'amelin işlersin (11) ke-ennetu ölmez gibi ve dünyā cem' idersin ebedî kalur gibi iy ādem oğlanı her gün (12) 'ömrüñ eksilür sen bilmezsin ve her gün rızķuñ gelür sen ğamd itmezsin az nesne-' ile (13) kanâ'at eylemezsin ve çok nesne-' ile toymazsin her gün benden saña rızķ gelür (14) ve senden baña kabîh 'amel gelür 'aceb budur ki benüm rızķımı yirsin ve baña 'aşı olur- (15) -sın ben ne gökçek mevlā in²⁵² ve sen ne yaramaz kulsın ben senden utanurım

[97b]

(1) ammā sen benden utanmazsın beni unıdursın haķı añarsın haķdan korķarsın (2) benden emîn olursın haķ te'âlâ ayıtdı ādem oğlanları şunlardan olmañ ki tevbe (3) kılmağı takşîr iderler ve uzun endîşe kılurlar ve āhîreti unıdurlar 'ābidler sözin (4) söylerler fāsıķlar 'amelin işlerler eger virürsem kanâ'at eylemezler ve eger virmezsem (5) şabr eylemezler ğayra buyururlar kendüler işlemez ve şerden haķı men' eylerler kendüler (6) men' olmazlar şālihler sözlerin söylerler ammā anlardan degüller haķdan vefā isterler (7) ve kendüler kimseye vefā itmezler haķ te'âlâ ayıtdı benüm (8) tã'atüme şabr eylemek geñezdür size ma'siyet işlemeden ve günāhı terk eylemek (9) geñezdür oduñ harāretinden ve dünyānuñ 'azābı geñezdür āhîret 'azābından ve cemî'üñüz (10) azğunsız meger ki ben hidāyet eyleyem ve cemî'üñüz helāk olup durursız meger kim (11) ben kurtaram haķ te'âlâ ayıtdı haķa la'net dimeñ gine size la'net olur gökler (12) havāda bir ism-ile kâyimdür direksüz ammā göñlüñüz biñ naşîhat ile kâyim olmaz tanuķlık (13) virürsüz ki kulım diyü ne-y-içün gine 'aşı olursız ölüm haķdur dirsiz gine ne-y-içün kerîh (14) görürsün²⁵³ kimseye ihsān eylemezsin²⁵⁴ meger ki size ihsān eyleye

²⁵¹ Müstensih *dirlig* sözcüğünü burada *dirlig* olarak yazmıştır.

²⁵² Müstensih, sözcüğü ağız özelliklerine dayalı olarak *mevlāyın* olarak değil, *mevlā in* olarak yazmıştır.

²⁵³ Sözcüğün *görürsüz* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *görürsün* yazmıştır.

²⁵⁴ Sözcüğün *eylemezsin* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *eylemezsin* yazmıştır.

ve kimseye üleŝmezsiniz (15) meger size ulaşa kimseye söylemezsiniz meger size söyleye ve kimseye ikrām eylemezsiniz meger size

[98a]

(1) ikrām eyleye kimseye ta‘ām virmezsiniz meger size ta‘ām vire pes tamām mü‘min oldur (2) allāha ve resūlu‘llāha īmān getüre ve aña yaramazlık eyleyene eylik eyleye ve andan kesiline²⁵⁵ (3) ulaŝa ve aña nesne virmeyene nesne vire ve aña h̄āyindür diyene ol emīndür diye (4) ve aña h̄ōrlık idene ikrām eyleye haq te‘ālā ayıtdı ŝol kimsenüñ ki evi yok dünyā (5) anuñ evidür ve ŝol kimsenüñ ki mālī yok dünyā anuñ mālīdur ve dünyāyı bir kiŝi cem‘ eyler (6) ki ‘aqlı olmaya ve dünyā ile ŝol kiŝi feraḥ olur ki fehmi olmaya ve dünyāya ŝol kiŝi (7) hariŝ olur ki ma‘rifeti olmaya haq te‘ālā ayıtdı benüm ‘ahdüme vefā eyleñ ben-dahı (8) sizüñ ‘ahdüñüzi vefā eyleyeyin uçmağa yol yokdur meger ŝālih ‘amel ile ve uçmağa kimse (9) girmez meger ŝabr itmek-ile ve baña yakın oluñ nāfile namāz kılmak-ile ve benüm rızāmı isteñ (10) miskīnleri rāzī itmeg-ile ve benüm raḥmetüme raĝbet eyleñ ‘ulemā’²⁵⁶ ile oturmak-ile ki (11) be-dürüstī benüm raḥmetüm ‘ulemādan göz açup yumınca ayru olmaz her kim bir miskīne (12) kibr eylese ben anı kıyāmetde qarınca ŝüretinde yaradurın her kim bir faķīre (13) ikrām eylese dünyāda ve āhiretde anı ulu eylerin her kim bir miskīnüñ ‘aybın āŝikāre (14) eylese ben anuñ yitmiŝ ‘aybını āŝikāre eylerin her kim bir faķīri h̄ōrlasa (15) benüm-ile cenk itmiŝ gibidür haq te‘ālā niçe çiraķ²⁵⁷ vardur ki yıl anı söyündürür

[98b]

(1) ve niçe ‘ābid vardur ki ‘ucb anı fesāda virür ve niçe ğanī vardur ki baylık anı (2) fesāda virür ve niçe faķīr vardur ki yoḥsullık anı fesāda virür ve niçe ‘ālim (3) vardur ki ‘ilim anı fesāda virür ve niçe cāhil vardur ki cehl anı fesāda virür (4) imdi eger rükū‘ ider kocalar olmasa-y-idi ve benden korķar yigitler olmasa-y-idi (5) ve süd emer oĝlancuķlar olmasa-y-idi gökleri demür kılurdum ve yirleri toz (6) kılurdum ve göklerden bir kıtře²⁵⁸ yaĝmur indürmezdüm ve yirden bir çekirdek bitürmezdüm (7) ve dahı dāyim anlara ‘azāb iderdüm haq te‘ālā ayıtdı baña muṭī‘ oluñ baña ḥācetüñüz (8)

²⁵⁵ Sözcüğün *kesilene* olarak yazılması gerekirken müstensih *kesiline* yazmıştır.

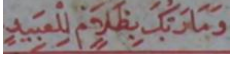
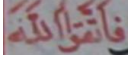
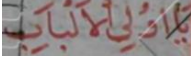
²⁵⁶ Müstensih, bazı Arapça sözcüklere *-i* sesi getirmiştir. Bu nedenle sözcük ‘ulemā’ olarak değil, ‘ulemā’*i* olarak yazılmıştır.

²⁵⁷ Farsça *çerāĝ* sözcüğü, müstensih tarafından *çiraķ* olarak yazılmıştır.

²⁵⁸ Arapça *ķatre* sözcüğü, müstensih tarafından *ķitře* olarak yazılmıştır.

olduğı kadar baña ‘aşı oluñ oda şabr itdünüz kadar ve rızkuñuzu hâzır (9) görüp ecellerünüzü irak görmeñ ve dīnünüzü ve mālīñuzu ve etünüzü ıslāh (10) eyleñ kaçan dīnünüz ıslāh eyleseñüz etünüz ve kanuñuz ıslāh olur ve çırak (11) gibi olmañ kendü yanar halk nūrı ile müşerref olur ve dünyā maħabbetini göñlüñüz- (12) -den çıkaruñ ki be-dürüstī dünyā sevmek ile benüm maħabbetüm cem‘ eylemezin ve rızk cem‘ (13) eylemekte nefsünüzü yumşak eyleñ ki rızk kısmet olmuşdur ħarīş maħrūmdur ve baħīl (14) mezmūmdur ve ecel vācibdür ve ħaķ ma‘lūmdur ve cemī‘-i ħikmetüñ başı tañrıdan korkmaķdur (15) ve baylıđuñ ħayırlusı kanā‘atdür ve rızklarıñ ħayırlusı taķvādur ve göñüllerüñ ħayır-

[99a]

(1) -lusı yaķını ziyāde olmaķdur ve ni‘metlerüñ ħayırlusı sađlıķdur ve yarađuñ şerlusi
(2) yalan söylemekdür ²⁵⁹ ħaķ te‘ālā ayıtdı iy anlar kim īmān (3)
getürdünüz söylersiz şunu ki işlemezsiz ve māl cem‘ idersiz yimezsiz ve bu-gün tevbe
(4) kılursız yarın gine bozarsız yoħsa sizüñ kaķuñuzda amān-mı vardır ölümdeñ (5) ve
berāt-mı vardır oddan ecelünüz ma‘lūmdur ve nefslerünüz ma‘düddur ve gizlüler- (6) -
ñüz ²⁶⁰ āşikārādür ²⁶¹ her gün ‘ömrünüz eksilür ve kaķre yaķın olursız (7) ²⁶²
 ħaķ te‘ālā ayıtdı iy ādem oğlanı şabr ve tevāzi ²⁶³ eyle seni (8)
yüceldeyin ve şükür eyle seni ziyāde eyleyeyin ve istiğfār eyle seni yarlığayayın (9) ve
benden iste vireyin ve baña tevbe eyle kaķbül eyleyeyin ve şadaķa virgil berekāt (10)
vireyin ve kaķvmüñe ulaş ‘ömrüñi ziyāde eyleyeyin ve benden ‘āfiyet iste dāyim (11)
sađlıķ vireyin ve bilgil ki selāmet olmaķ yaluñuzluķdadur ve iħlāş (12) ħarāmdan
şakınmaķdur ve rağbet tevbededür ve baylıķ kanā‘atdedür ve nice (13) ‘ibādet istersin
toķlıķ ile ve nice allāh te‘ālānuñ maħabbetini istersin (14) dünyā sevmek ile ve nice
göñül cilāsını istersin dāyim uyķu-y-ile ve nice (15) allāhuñ rızāsın istersin miskīnleri
sevmemek ile ve nice allāhuñ raħmetin

[99b]

²⁵⁹ *Senin Rabbin kullarına asla haksızlık etmez.* (Fussilet 41/46).

²⁶⁰ Sözcük müstensih tarafından *gizlülerünüz* olarak değil, *gizlülerñüz* olarak yazılmıştır.

²⁶¹ Sözcüğün *āşikār* veya *āşikāre* olarak yazılması gerekirken müstensih burada *āşikārā* yazmıştır.

²⁶² *O hâlde Allah’tan korkun ey iman etmiş akıl sahipleri.* (Talāk 65/10).

²⁶³ Arapça *tevāzu* ‘ sözcüğü, müstensih tarafından burada *tevāzi* ‘ olarak yazılmıştır.

(1) istersin bahī[l]lık ile ve nice uçmağ istersin dünyā sevmek ile ve nice sa‘ādet (2) istersin az ‘ilm ile ve nice allāhdan qorqarsın dervīşleri sevmemek ile (3) haq te‘ālā ayıtdı tedbīr gibi ma‘īšet yok halk incitmemek gibi vera‘ yok (4) tevbe gibi şefā‘atçı yok ‘ilm gibi ‘ibādet yok tañırdan qorqmaq gibi namāz yok (5) şabr gibi yardım yok tevfiq gibi sa‘ādet yok haq te‘ālā ayıtdı ölüm (6) sırlaruñı keşf eyler ve kıyāmet haberleruñi zāhir eyler eger bir küçük günāh işleseñ (7) aña nazar eyleme velākin kime ‘aşı olduñ aña nazar eyle eger saña az rızq virilür- (8) -se aña nazar eyleme belki ol rızq virene nazar eyle ve benüm mekrümden emīn olma (9) ki benüm mekrüm gāyet gizlüdür ben sizüñ şüretüñüze ve māluñuza nazar eylemezsin (10) velākin ‘amelüñüze ve gönlüñüze nazar iderin haq te‘ālā ayıtdı iy ādem oğlanları (11) nefsüñüze tevbe ile ikrām eyleñ ve ‘amel-i şālih ile i‘zāz eyleñ ve allāhdan qorquñ (12) kıyāmet günü olmadın ki anuñ miqdārı elli biñ yıldur ve ol günlerden şaķınuñ (13) ve daħı şol qavimden olmañ ki işidürüz dirler ammā işitmezler haq te‘ālā ayıtdı (14) beşāret mi olur şol kişilere ribā yirler raħmān anlara gāzab ider imdi (15) qaçan gönlüñde qaşāvet bulsañ ve bedenüñde hastalık bulsañ ve rızquñda ħarām

[100a]

(1) bulsañ māluñda ziyān bulsañ belki mā-lā-ya‘nī söylemekdendir ve dīnüñ tamām (2) olmaz dilüñ müstaķīm olmasa ve dilüñ ile dīnüñ müstaķīm olmaz ħattā rabbüñden (3) utanmasañ qaçan ħalkuñ ‘aybına nazar eyleseñ ve kendü ‘aybuña nazar eylemeseñ (4) şeytānı rāzī eylesin ve raħmānı qaķıdursın haq te‘ālā ayıtdı şeytān (5) sizüñ düşmānuñuzdur andan şaķınuñ ve şālih ‘amel eyleñ şol gün için (6) ki anda cem‘ olırsız **fevcen fevcen**²⁶⁴ ve haq ħazretinde durırsız **şaffen şaffen**²⁶⁵ (7) ve qur‘ān okuyırsız **ħarfen ħarfen**²⁶⁶ ve ne-kim işledüñüz ise sorılırsız **sırran ve ceħran**²⁶⁷ (8) ve ben bir pādişāhvān ki baña beñzer pādişāh yok her kim gündüz oruç dutsa (9) aña envā‘-ile ni‘metler vireyin ve eger tevbe eylese benüm ‘azābumdan [emīn]²⁶⁸ ola ve ben (10) mün‘imen²⁶⁹ baña şükr eyleñ ve ben raħmet eyleyici in²⁷⁰ istigfār [eyleñ]²⁷¹ ve ben

²⁶⁴ Bölük bölük.

²⁶⁵ Dizi dizi.

²⁶⁶ Harf harf.

²⁶⁷ Gizli ve açık.

²⁶⁸ H] emīn: P] -

²⁶⁹ Sözcüğüñ mün ‘imin olarak yazılması gerekirken müstensih mün ‘imen yazmıştır.

²⁷⁰ Müstensih, sözcüğüñ ağız özelliklerine dayalı olarak eyleyiciyin olarak değil, eyleyici in olarak yazmıştır.

ma‘būdın (11) baña ‘ibādet eyleñ ve ben maqşūdın baña qaşd eyleñ ve ben ‘aṭalar virici ĩn²⁷² (12) benden ‘aṭalar isteñ ve ben ‘ālimin benden ‘ilm isteñ haq te‘ālā ayıtdı ben (13) ṭanuklık virürin ve firıştehlerüm ṭanukluk virür ki benden artuq tañrı yoq (14) dīn benüm qatında islām dīnidür her kim ihsān eylese uqmağı aña (15) virem ve her kim ‘āşī olsa od ile ‘azāb iderin her kim benüm raqmetümden

[100b]

(1) ümīzin kesse helāk iderin her kim allāhı bilse ve muṭī‘ olsa be-dürüstī (2) ‘azābdan kurtuldı her kim şeyṭānı bilse aña ‘āşī olsa emīn oldı (3) ve sa‘ādet buldı her kim āḫireti bilse ve anuñ için ‘amel eylese hidāyet [buldı]²⁷³ (4) her kim bildi ise ki rızqı ben virürin rızq için zaḫmet ne her kim (5) şeyṭānı dūşman bildi ise andan gāfil olmaq ne her kim oddan qorqari- (6) -se rāḫat olmaq ne her kim uqmağı bildi ise günāh işlemek ne her kim (7) cemī‘-i işi benden bildi ise feryāz eylemek ne her kim benüm ḫalīmıgımı bildi (8) ise ḫalka kibr itmek ne haq te‘ālā ayıtdı azıguñuzu çok eyleñ ki yol uzaqdur (9) ve gemiñüz yiñi eyleñ ki deñiz deriñdür ve baña nice ‘āşī olursız çün (10) güneş ıssısından böyle zaḫmet çekersin²⁷⁴ ‘aceb budur ki cehennem yidi ṭabaqa- (11) -dur her ṭabaqada yitmiş biñ çuqur var ve her çuqurda yitmiş biñ ḫavlı var ve her (12) ḫavlıda yitmiş biñ tābūt var ve her tābūtda yitmiş biñ ‘aqreb var ve her ‘aqrebüñ (13) biñ quyuğu var ve her tābūtuñ üzerinde yitmiş biñ aqaç var zaqqūmdan ve her aqacuñ (14) altında yitmiş biñ buqağı var ve her buqağuda yitmiş biñ firışte var ve her firıştehüñ (15) elinde yitmiş biñ yılan var ve her yılanuñ uzunluğı yitmiş [biñ]²⁷⁵ arşundur ve her yılanuñ

[101a]

(1) ağızında bir deñiz vardur ağıdan haq te‘ālā ayıtdı ‘izzetüm ḫaqqı-y-içün ben (2) ol cehennemi kāfirler için yaratdum ve mesāvī eyleyenler için ve atasına anasına ‘āşī (3) olanlar için ve süci içinler için ve riyā‘ ile ‘amel idenler için ve zekāt virmeyenler (4) için ve zinā idenler için ve ribā yiyenler için ve öksüzlere zulm eyleyenler için (5) yaratdum anlar ki ĩmān getürdiler ve ‘amel-i şālih işlediler anlaruñ seyyi‘ātını ḫasenāt

²⁷¹ H] eyleñ: P] -

²⁷² Müstensih, sözcüğü ağız özelliklerine dayalı olarak *viriciyin* olarak değil, *virici ĩn* olarak yazmıştır.

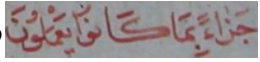
²⁷³ H] buldı: P] -

²⁷⁴ Sözcüğün *çekersiz* olarak yazılması gerekirken müstensih *çekersin* yazmıştır.

²⁷⁵ H] biñ: P] -

(6) kılurın imdi iy benüm kullarum bedenler za'īfdür ve sefer uzağdur ve yük ağırdur (7) ve şırāt köprüsi incedür ve kâzī rabbü'l-ālemīndür haq te'ālā ayıtdı (8) iy ādem oğlanları dünyāya nice rağbet idersiz hāl budur ki fānīdür ve ni'meti (9) zā'ildür ve hayātı münkaṭi'dür be-dürüstī şunlar ki baña muṭī' oldılar ve 'ibādet (10) eylediler anlar uçmağa girürler ve şunlar ki baña muṭī' olmadılar ve 'ibādet eylemediler anlar (11) cehenneme girürler ve uçmağın dağı sekiz kapusu vardır ve her uçmağda yitmiş biñ (12) ravza vardır ve her ravzada yitmiş biñ kaşır vardır yākütdan ve her kaşırda (13) yitmiş biñ avlu var zümrüdden ve her avluda yitmiş biñ evler var kızıl altundan (14) ve her evde yitmiş biñ maşşüre var aq gümüşden ve her maşşürede yitmiş biñ (15) mā'ide var 'anberden ve her mā'ide yitmiş biñ çanak var cevherden ve her çanaka

[101b]

(1) yitmiş biñ dürlü ta'am var her maşşüresenüñ²⁷⁶ avlısında yitmiş biñ taht var kızıl (2) altundan ve her tahtın üzerinde yitmiş biñ döşek var harīrden ve istebrağdan ve dībāc- (3) -dan ve her tahtın çevresinde yitmiş biñ ırmağ var ābu hayātdan²⁷⁷ ve südden ve baldan (4) ve süciden ve her ırmağın ortasında yitmiş biñ dürlü yemiş var ve her evde yitmiş biñ (5) çadır var kızıl harīrden ve her döşegün üzerinde hüriler vardır ve her hürinün (6) yitmiş biñ karavaşı vardır aq incüler gibi ve her sarāyın üzerinde yitmiş biñ kubbe (7) var ve her kubbeye yitmiş biñ hediye vardır rahmāndan gözler anı görmiş degül ve kulak- (8) -lar işitmiş degül ve gönüllerden geçmiş degül ve yemişler var nice ihtiyār ider- (9) -señüz ve kuşlar var nice iştiḥā iderseñüz ölmek yok ve hastalık yok (10) ve guşsa yok namāz ve oruç yok hacci²⁷⁸ ve gāzā yok begler ve ra'iyetler yok kâzī ve nāyib (11) ve da'vīciler yok ve içinden çıkmak yok²⁷⁹ haq te'ālā (12) ayıtdı yā ibn-i ādem senün ile benüm aramda üç nesne vardır biri benüm için- (13) -dür ve biri senün içündür ve biri benüm-ile senün arañdadur ammā ol-kim (14) senün-ile benüm aramdadır senden istemek benden virmek ammā ol-kim benümdür (15) cānuñdur ve ol-kim senüñdür 'amelüñdür imdi aç ol beni gör ve 'ibādet eyle

[102a]

²⁷⁶ Sözcüğün *maşşüresenüñ* olarak yazılması gerekirken müstensih *maşşüresenüñ* olarak yazmıştır.

²⁷⁷ Müstensih, tamlamayı *āb-ı hayātdan* biçiminde değil, *ābu hayātdan* biçiminde yazmıştır.

²⁷⁸ Müstensih, bazı Arapça sözcüklere *-i* sesi getirmiştir. Bu nedenle sözcük *hacc* olarak değil, *hacci* olarak yazılmıştır.

²⁷⁹ *Yaptıklarının karşılığı olarak.* (Ahkâf 46/14, Vâkıâ 56/24).

(1) baña ulaş ve iste beni bul ve şöyle bilgil ki begler cehenneme girürler fişk (2) ve zulüm işlemez-ile²⁸⁰ ve nice ‘ālimler cehenneme girürler ḥased eylemez-ile²⁸¹ ve niçe bāzır- (3) -gānlar cehenneme girür ḥāyın olmağ-ile ve niçe ‘ābidler cehenneme varurlar riyā itmez-ile (4) ve niçe baylar cehenneme girürler kibr itmek-ile ve niçe dervīşler cehenneme girürler (5) yalan söylemez-ile²⁸² ‘ālim ki ‘amelsüz ola şol buluda beñzer ki yağmursuz ola (6) ‘amel ki ‘ilimsüz ola şol ağaca beñzer yimişsüz ola ‘ilim ki ‘amel- (7) -süz ola ol yaya beñzer ki oqsuz ola māl ki zekātsuz ola tuz (8) yire taḥıl ekmek gibi ola ve cāhil katında ‘ilmüñ meşeli ḥayvān boynunda aşılmiş (9) cevher gibi ola ölmüş gönüllerüñ meşeli şuya düşmiş taş gibi ola vā’izlere (10) rağbet eylemeseler meşhedlerde sağı sağmış gibi ola ḥarāmdan şadağa virmek (11) bevl-ile āb-dest almak gibi ola namāz ki zekātsuz ola tene beñzer ki cān- (12) -suz ola ‘ālim ki tevbesüz ola bünyāzsuz yapu gibi ola şadağa’llāhü’l-‘azīm (13) **meb’as-i ilyās ‘aleyhi’s-selām** ve naķıldür ki kaçan-kim ḥaķ te’ālā **ḥırķıl** peygāmerüñ (14) cānını ḳabz eyledi benī isrā’il arasında şirk ve fesād çok oldu ḥaķ te’ālā (15) **ilyāsı** anlara peygāmerliğa viribidi **muḥammed bin isḥaķ** raḥmetu’llāhi ‘aleyhi aydur

[102b]

(1) **ilyās** peygāmer **ḥārūn** peygāmerüñ oğlı oğlıdur ḥaķ te’ālā **mūsā** peygāmerden (2) soñra tevrāt unudılmasun diyü biri biri ardınca peygāmerler viribidi tevrātı (3) şaķlarlardı kaçan-kim **ilyās** peygāmer kırk yaşına irdi **mūsā** peygāmbera beñzer- (4) -di cebrā’il ‘aleyhi’s-selām **ilyās** peygāmbera geldi **ilyās** ayıtdı sen kimsin (5) cebrā’il ayıtdı ben cebrā’ilven **ilyās** ayıtdı raḥmete-mi geldüñ yoḥsa ‘azāb itmege²⁸³ (6) geldüñ cebrā’il ayıtdı saña peygāmerlik muştulamağa geldüm be-dürüstī ḥaķ te’ālā (7) seni benī isrā’ilüñ beglerine da’vete viribidi anlar şaneme ṭaparlar anları var allāhuñ (8) ‘ibādetine da’vet eyle ol beglere ayıt senüñ-ile da’vete bile varsunlar **ilyās** (9) ayıtdı ben anlara nice varayın ki anlaruñ leşkeri vardur ben yalıñuzın cebrā’il (10) ayıtdı ḳuvvet ve galebe itmek leşker degüldür ḥaķ te’ālā kime dilerse virür eger ṭağlara (11) ve odlara buyurrsañ saña muṭī’ olalar zīrā ki ḥaķ te’ālā saña yitmiş peygāmer- (12) -ce ḳuvvet virdi ḳavmüñe var yumşaq söyle ve dīne da’vet eyle pes **ilyās** (13) peygāmer vardı

²⁸⁰ Sözcük, *işlemek-ile* biçiminde değil, *işlemez-ile* biçiminde yazılmıştır.

²⁸¹ Sözcük, *eylemek-ile* biçiminde değil, *eylemez-ile* biçiminde yazılmıştır.

²⁸² Sözcük, *söylemek-ile* biçiminde değil, *söylemez-ile* biçiminde yazılmıştır.

²⁸³ Sözcüğün *itmege mi* olarak yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *itmege* yazmıştır.

da‘vet eyledi muṭī‘ olmadılar ve da‘veti kabūl eylemediler **ilyās** (14) iki reka‘at namāz kıldı ve secde eyledi ayıtdı ilāhī işbu kavmi da‘vet eyledüm çāre (15) olmadı ĩmāna gelmediler belki küfürleri daḥı ziyāde oldı yā rabbi beni dūnyādan

[103a]

(1) ıkarmayasın ḥattā benüm ḥaḳkūmı anlardan almayınca ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yā **ilyās** senüñ (2) ḥācetüñi kabūl eyledüm benden iste ne dilerseñ vireyin **ilyās** ayıtdı kızlık viribi (3) ve yağmur yağdurma ve otlar bitmesün kızlıktan helāk olsunlar eger tevbe iderlerse (4) kabūl eyle eger tevbe itmezler-ise helāk eyle andan sonra ḥaḳ te‘ālā anlara kızlık (5) viribidi ḥattā cīfeleri yidiler firīştehler ve kuşlar ayıtdılar yā nebiyya’llāh ḥaḳ te‘ālā (6) anlaruñ rızqın senüñ elüñde kıldı işde açlıktan helāk oldılar anları esir- (7) - gemez misin **ilyās** ayıtdı ḥaḳ te‘ālā anlara ğāzab eyledi eger ĩmāna gelmezlerse helāk (8) olurlar ḥaḳ te‘ālā ayıtdı yā **ilyās** gökler ve yirler anlaruñ iün ağlarlar sen (9) anları esirgemedüñ benüm ḥaḳkūmda nie biñ kiři açlığ-ile helāk oldılar firīştehler (10) ve kuşlar senden ‘afv isterler virmedüñ inşāfuñ yok-mıdur benüm ḳullaruma yā (11) **ilyās** eger anlar baña ‘āşī oldırsa ben anlaruñ rızqını kesmezsin **ilyās** ayıtdı (12) yā rabbi ben senüñ iün anlara ğāzab iderin sen ḳullaruñuñ ḥālin bilürsin eger (13) ben anlara itdüğüm yaramaz ise tevbe iderin bu işden beni esirge yā rabbi didi ve naḳil- (14) -dür ki **ilyās** peygāmber ḳavmine geldi ve **yūnus** peygāmber oğlancuğ idi öldi (15) anası yas eyledi **ilyās** peygāmbere ayıtdı ḥaḳ ḥāzretine yalvar ve iste oğlum

[103b]

(1) **yūnus** gine diri olsun pes **ilyās** peygāmber du‘ā eyledi on biř günden (2) sonra **yūnus** peygāmber gine sađ oldu ḥaḳ te‘ālānuñ ḳudreti-’ ile **ilyāsuñ** (3) kavmi anı gördiler gine muṭī‘ olmadılar inkārları daḥı ziyāde oldı **ilyās** (4) ayıtdı ilāhī senüñ risāletüñi bunlara irişdürdüm muṭī‘ olmadılar beni bunlaruñ (5) arasından ıḳarđıl ve bunlara ‘azāb eylegil didi ehl-i tefsīr ayıtdı ol vaḳt-kim (6) **yūşa**‘ peygāmber řāmı fetḥ eyledi ba‘lebeke geldi ve anuñ bir begi var-idi **aceb** (7) dirlerdi anuñ bir ‘avratı var-idi yitmiş begi öldürüp dururdu ve yitmiş oğlı (8) toğup dururdu ba‘zılar ayıtdı **yaḥyā** peygāmberi daḥı ol ‘avrat öldürdi (9) eyle olsa ḥaḳ te‘ālā **ilyās** peygāmberi ol bege ve ḳavmine da‘vete viribidi (10) ol ḳavm ĩmāna gelmediler ḥattā ol beg **ilyāsı** daḥı öldürmek istedi **ilyās** (11) gördi kim şerre başladılar bir ulu tađa ıḳdı anuñ adı cebeli’l-benāndur pes

(12) yidi yıl anda oldu ağaç ve yaprak yir idi bir gün ol begüñ oğlu hasta (13) oldu ol beg şaneme çok yalvardı şifâ istedi haḫ te‘ālā **ilyās** peygāmber (14) ayıtdı taḡdan in var ol begi ĩmāna da‘vet eyle anlardan ḫorḫma (15) ben anlaruñ şerrini senden men‘ eyleyem didi haḫ te‘ālā begüñ göñline ḫorḫı

[104a]

(1) bıraḫdı andan şoñra **ilyās** taḡdan indi ve anlara ayıtdı haḫ te‘ālā (2) beni size peygāmber viribidi imdi ĩmāna gelüñ ve tañrıya muṭı‘ oluñ ve ayıt (3) ki haḫ te‘ālā ayıtdı yā melik bilmez misin ki benden ayruḫ tañrı yoḫ ve cemı‘-i ‘ālemi (4) yaratdum ve anlara rızḫ virdüm ve anları dirtildüm²⁸⁴ ve gine öldürdüm ve gine dirildü[rin] (5) ve sen allāha şirg²⁸⁵ getirirsin ve oḡluña şifâ istersin allāhdan ġayrıdan (6) hāl budur ki ol şanemler nesneye mālİK olmazlar ve ġayra nice şifâ iderler (7) bu sözi işitdiler ol begüñ ḫavminden elli kişi hıle ve mekr eylediler taḡa (8) çıḫdılar ayıtdılar senüñ rabbüñe ĩmān getürdük didiler **ilyās** peygāmber ayıtdı (9) ilāhı eger bunlar ġirçek ise baña destür virgil anlara varayın eger bunlar (10) yalan ise od viribi anları yaḫsun haḫ te‘ālā bunlara od viribidi yaḫdı (11) bu ḫaber ol **aceb** pādişāhına degdi ol ḫavm bir dürlü daḫı mekir ve hıle (12) eylediler haḫ te‘ālā gine anlara daḫı od viribidi yaḫdı andan şoñra ol (13) pādişāh ‘avratına yazıcısın viribidi **ilyāsa** ĩmān getürdüm didi ve ol (14) taḡa çıḫdı bir cemā‘at kişi-’ ile andan şoñra **ilyās** peygāmber çağırdı (15) ḫalka söyledi ḫalk āvāzından bildiler görmege müştāḫ oldılar andan şoñra

[104b]

(1) **acebüñ** oḡlı öldi **ilyās** peygāmber taḡdan ġirü indi gine mekānına (2) geldi yidi [yıl]²⁸⁶ ġuşşalandı oturdı haḫ te‘ālā ayıtdı yā **ilyās** bu ne ġuşşa- (3) -dur benüm ‘izzetüm ḫaḫkı-y-içün dile benden ne dilerseñ vireyin zıırā ki benüm raḫmetüm (4) vāsi‘dür ve fażlum ‘azımdür **ilyās** ayıtdı dilerin-ki beni öldüresin atama (5) ve anama ḫavışdurasın benı isrā‘ ile ḫatı melül oldum haḫ te‘ālā ayıtdı ne diler- (6) -señ dile **ilyās** ayıtdı yidi yıl gökden yaḡmur yaḡmasun meger benüm şefā‘atüm (7) ile yaḡa haḫ te‘ālā ayıtdı yā **ilyās** ben ḫalkümü esirgerin eger zālīm ise daḫı (8) velākin üç yıl yaḡmur ḫazınesini senüñ

²⁸⁴ Metinde sözcük *dirildüm* olarak değil, *dirtildüm* olarak yazılmıştır. Aynı yazım Hacı Selim Ağa nüshasında da bulunmaktadır.

²⁸⁵ Arapça *şirk* sözcüğü, müstensih tarafından burada *şirg* olarak yazılmıştır.

²⁸⁶ H] yıl: P] -

elüñe virdüm **ilyās** ayıtdı yā rabbi yā ben (9) nice dirlik ideyin ol kızlıkda haq te‘ālā ayıtdı kuşları saña müsaḥḥar eyledüm ayruq (10) yirden saña azuq getürsünler **ilyās** ayıtdı yā rabbi rāzī oldum pes haq te‘ālā (11) yağmuru tutdı ḥattā şöyle oldılar kim niçe ḥayvānlar açlıqdan helāg (12) oldılar haq te‘ālā ayıtdı yā **ilyās** be-dürüstī çok kişiler helāk eyledüñ ḥāl (13) budur ki anlar baña ‘āṣī olmadılar idi **ilyās** ayıtdı yā rabbi ben gine anlara varayım (14) ĩmāna da‘vet eyleyeyin ola ki ğayra tapmaqdan rücū‘ ideler haq te‘ālā ayıtdı (15) var da‘vet eyle **ilyās** gine ol kavme vardı ayıtdı ben sizi açlıq-ile

[105a]

(1) helāk eyledüm ve cemī‘-i cānavarları ve kuşları bile helāk eyledüm sizüñ öcünü-
(2) -den ötürü zīrā ki siz bāṭıl üzerinesiz eger bāṭıl ıduğın bileyin dirseñüz şanemlerü-
(3) -ñüz ile çıkuñ yağmur isteñ eger yağmur yağmaz ise bilüñ ki şanemlerüñüz bāṭıldur
(4) ol kavm şanemler ile şahrāya çıkdılar yalvardılar çāre olmadı yağmur yağmadı (5) ol kavm gördi kim sözleri geçmedi gine **ilyās** katına geldiler ayıtdılar yā (6) **ilyās** sen allāhuña yalvar ola ki çāre ola **ilyās** du‘ā eyledi haqqa yalvar- (7) -dı haq te‘ālā kendü keremi ile bunlaruñ du‘āsin kabūl eyledi gördiler kim (8) bir kaḫan gibi bulut çıkdı deñiz üzerinden andan soñra ol bulut (9) cihānı tutdı ve yağmur yağdırdı bunlaruñ şehri ve kendüleri ḥayāt buldılar (10) kaçan-kim ol belā bunlaruñ üzerinden gitdi gine ‘ahdi unuttılar ‘āṣī oldılar (11) kaçan-kim **ilyās** bunları gördi haq te‘ālādan diledi kim bunlaruñ arasından gide (12) haq te‘ālā ayıtdı yā **ilyās** risāleti yerine getürdüñ çāre olmadı imdi (13) yiriñe **elyesa‘ı** ḥalīfe қо ben anı benī isrā‘īle ḥalīfe қodum nazar eyle ki ben nice (14) ‘azāb iderin andan soñra **ilyās** anlaruñ arasından çıkdı gitdi haq (15) te‘ālā ayıtdı her ne-kim saña gele қorқmağıl rāvīler ayıtdılar **ilyās** çün andan

[105b]

(1) gitdi bir yire vardı anda тұrurken bir at geldi yüzinde nūr var-idi ul (2) ve қanadları var-idi ol at **ilyās** peygāmbere söyledi ayıtdı yā nebiyya‘llāh benüm (3) üzerüme bin be-dürüstī haq te‘ālā beni senüñ için yaratdı çün **ilyās** bu (4) sözi işitdi ol atüñ üstüne bindi **elyesa‘** ayıtdı yā **ilyās** baña ne (5) buyurursın **ilyās** arқasından bir қаftān çıkardı **elyesa‘a** geydürdi ḥalīfe (6) olduğuna benī isrā‘īle ol қаftān nişān oldı andan soñra cebrā‘īl **ilyās** (7) peygāmbere geldi ayıtdı andan girü yā **ilyās** kuşlar ile қанда dilerseñ (8) uç eger göklerde ve eger yirlerde haq te‘ālā saña kuşlar gibi yüñden libās (9) geyürdi

senden ta‘ām ve şarāb lezzetin kesdi pes **ilyās** peygāmbere şimdiki (10) hālde kanda dilerse uçar **veheb** rağiya‘llāhu ‘anhü ayıtdı **ilyās** kara yirde olur (11) nitekim **hızır** ‘aleyhi’s-selām deñizlerde olur ve naķıldür ki ķtütü’l-ķulūbda **ebū** (12) **ṭālib** mekkī raḥmetu’llāhi ‘aleyhi ayıtdı **ilyās** peygāmbere bir gün otururdu ‘azrā’yīl (13) ‘aleyhi’s-selām geldi-kim rūḥımı ķabz eyleye **ilyās** ğāyet zārılık eyledi ḥaķ te‘ālā (14) ‘azrā’yīle ayıtdı ayıt benüm ķulum ne-y-içün zārılık eyler bu ne ağlamakdur dūnyā-y-içün mi (15) ağlarsın yoḥsa ķorķup-mı ağlarsın **ilyās** ayıtdı benüm ağladuğum oldur ki

[106a]

(1) ben ölem ḥaķķuñ zikri benden fevt ola benüm ba‘zı ķavmüm allāhi zikr ideler (2) ben zikirde ḳalam diyü ağların ḥaķ te‘ālā melekü’l-mevte ayıtdı **ilyāsuñ** ķo rūḥımı (3) ķabz eyleme ki benüm ķulum benüm zikrüm için ḥayāt ister kendü nefsi-y-içün istemez (4) ķo anı kıyāmete deĝin yürisün pes **hızır** ve **ilyās** ‘aleyhime’s-selām maşrıķda ve maĝribde (5) deñizde ve ķarada seyir iderler kanda zikir aydılsa anda cem‘ olurlar şalavātu- (6) -’llāhi ‘aleyhimā ve selāmuḥu **meb‘aş-i dāvūd** ‘aleyhi’s-selām **ibn-i ‘abbās** rađiya‘llāhu ‘anhümā (7) ayıtdı **ilyās** peygāmbere soñra benī isrā’īl ķavmi bölük bölük oldılar ḥaķ te‘ālā (8) **dāvūd** peygāmbere anlara da‘vete viribidi **dāvūd** **īşā** oĝlıdur ve **īşā yehūzā** (9) oĝlıdur ve **yehūzā ya‘ķūb** oĝlıdur pes **dāvūd ya‘ķūb** peygāmbere aşlından- (10) -dur çün benī isrā’yīl ķavmi fesāda ve şeytānuñ vesvesesine meşĝül oldılar (11) ve ḥaķ te‘ālā **dāvūd** peygāmbere zebūrı virdi yüz elli sūre idi cemī‘isi (12) du‘ā’ ve şenā’ idi içinde ḥelāl ve ḥarām ferā’yiz ve ḥudūd yoĝudı ve zebūruñ (13) evvelinde yazulup durur ki cemī‘ ḥikmetüñ aşlı ḥaķdan ķorķmakdur ve āḥirinde bu yazulup (14) dururdu ḥaķ te‘ālā ayıtdı her ‘ālim ki ‘ilmi-’ile ‘amel eylemeye şeytān-ile berāberdür (15) ve her dervīş kim baylara tevāzu‘ eylese dūnyā-y-içün kelb-ile berāberdür ve her bay

[106b]

(1) kim mālından şadaķa ve zekāt virmese **hızır** ile berāberdür ne‘üzubi’llāhi ve naķıldür ki (2) **dāvūduñ** ṭoķsan ṭoķuz ‘avratı var-idi ḥaķ te‘ālā aña bir ķuvvet virdi bir gicede (3) cemī‘isine irişürdi bir gün benī isrā’īl ayıtdı dilerüz kim yā **dāvūd** bize ḥaber viresin (4) senüñ fazīletünden **dāvūd** ayıtdı benüm fazīletüm budur ki benüm ķarındaşlarum arasından (5) ḥaķ te‘ālā beni peygāmbere maḥşuş eyledi ve benüm

elümden **cālūtı** öldürdi (6) ve baña zebūrı yazılmış viribidi didi bir gün **dāvūd** mihrāba girdi secde ve (7) rükū‘ eyledi ve çok ağladı andan soñra başını göge kaldırdı **ibrāhīmūñ** ve **işhāquñ** ve (8) **ya‘qūbuñ** kerāmetlerin okudu **dāvūd** ayıtdı yā rabbi cemī‘-i hayrı gördüm benden (9) öñdin atam ve dedem-ile bile gitmiş ilāhī **ibrāhīmi** ulu eyledüñ **halīl** itmek ile ve odı (10) aña şovuk ve selāmet kılduñ ve anuñ düşmanı **nemrūzı** kahr eyledüñ andan soñra (11) **ismā‘īli** kāmil kılduñ girçeklik ile ve **işhākı** kāmil kılduñ yalıñuzlık ile (12) ve **ya‘qūbı** oğlanları ile ve **mūsā** peygāmbere nebī ve kelīm kılduñ ve **hārūna** ‘ilm-ile ve (13) **ilyāsa** yardım eyledüñ kavmi üzerine ve yirlerde ve göklerde kuşlar gibi uçmağ-ile (14) andan soñra ilāhī dilerin senden ki beni senüñ katuñdağı kerāmet ile (15) maḥşuş kılasın nitekim anları kerāmetüñe maḥşuş kılduñ haq te‘ālā ayıtdı

[107a]

(1) yā **dāvūd** senüñ ululuğūñ evvel budur ki saña beñzer hīç bir peygāmbere yaratmadum (2) ki beg ola hemīn atañ **ādem** peygāmbere yaratdum ve daḥı tağlara buyurdum kaçan-kim (3) sen okusañ tağlar saña āhenk ideler ve demūri senüñ elüñde mūm ve ḥamīr (4) gibi eyledüm ve saña demür gönlek düzmek öğretdüm ve kuşlar senüñ üzerüñe (5) şaflar tutup uçarlar saña gölge iderler kaçan sen tesbīḥ eyleseñ anlar daḥı (6) tesbīḥ iderler yā **dāvūd** **ibrāhīmi** od ile mübtelā eyledüm kimseye şikāyet eylemedi (7) her ḥālını baña bildürdi ve oğlını boğazlamağa buyurdum şabr eyledi ve **isma‘īli** (8) boğazlanmağa buyurdum şabr eyledi gine yirine çoç viribidüm ve **ya‘qūbı** mübtelā eyledüm (9) **yūsufuñ** ḥüzni ile ve gözsüz eylemeg-ile şabr eyledi ve **mūsā** peygāmbere (10) oğlancuğ iken mübtelā kıldum anası tábūta koydı oda bıraktı şabr (11) eyledi ben-daḥı yaqmadum āzād eyledüm yā **dāvūd** seni mübtelā eylemedüm cemī‘-i belālar- (12) -dan şakladum **dāvūd** çün bu sözleri işitdi secde itdi ve çok (13) şükür eyledi andan soñra başını kaldırdı ayıtdı yā rabbi şimdi bildüm (14) imdi yā rabbi dilerin-ki girü kalan peygāmbere gibi beni daḥı mübtelā (15) kılasın ki eger beni mübtelā eylesenñ anlarıñ gibi ben-daḥı şabr eyleyem haq te‘ālā

[107b]

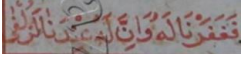
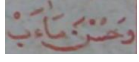
(1) ayıtdı imdi yā **dāvūd** belāya ve fitneye yaraqlan ve şabr eyle ki sen fülān (2) ayda ve fülān günde mübtelā olasın kaçan-kim ol gün oldu **dāvūd** ‘aleyhi- (3) -’s-selām mihrāba

girdi ve kapuyı yaptı ve namāz kıldı ve zebūri okudu ve ol (4) gün şeytān altundan bir gügercin şüretine girdi incüden ve zebercedden қanadları (5) var-idi geldi **dāvūduñ** dizleri üstüne қondı **dāvūd** ‘aceblerdi anuñ hüsünü (6) diledi kim tuta benī isrā’ile göstere haқ te‘ālānuñ қudretini göreler қақан-kim tutmak (7) istedi gügercin қаçdı **dāvūd** anuñ ardına düşdi ki tuta ol gügercin bir (8) yire dağı қondı diledi kim anı tuta bir bustān gördi içinde bir maḥbūbe (9) ‘avrat şuya girmiş ve saçların çevre tağıtmış **dāvūd** anuñ hüsünü gördi (10) der-ḥāl cān ve gönül ile ihtiyārsuz ‘aşık oldu ol ‘avratı almak istedi (11) ol ‘avrat **uryā** adlu bir kişinüñ ‘avratı idi ‘ulemā’ ihtilāf iderler **dāvūduñ** (12) günāhından ba‘zılar ayıtdı **dāvūd** biti yazdı **eyyūbuñ** қarındaşı oğına **uryā’yı** (13) bir yire göndere **uryā** tábūtuñ öñünce yüriye çün eyle itdiler **uryāyı** anda öldirdiler (14) ol ‘avratı **dāvūd** aldı **süleymān** peygāMBER andan doğdı ba‘zılar ayıtdı қақан-kim (15) **dāvūd uriyā** ‘avratınuñ üstine girdi ammā yapışmadı idi henüz haқ te‘ālā

[108a]

(1) cebrā’ili ve mīkā’yīli ‘aleyhime’s-selām **dāvūda** viribidi iki er kişi şüretinde (2) **dāvūd** miḥrābda ‘ibādet eylerdi geldiler miḥrābuñ bir yanına cebrā’il tırdı bir yanına (3) mīkā’yīl tırdı **dāvūd** anları gördi қorқdı bunlar ayıtdılar қorқma bizüm (4) da‘vīmüz vardur **dāvūd** ayıtdı nice da‘vīñüz vardur birisi ayıtdı benüm işbu (5) kişi қarındaşumdur bunuñ tıқsan tıқuz ‘avratı vardur benüm bir ‘avratum var bu aydur (6) ol bir ‘avratuñı dağı baña vir **dāvūd** ayıtdı saña zulm eyler senüñ ‘avratuñ istemek-ile (7) ‘ulemā’ kelām ayıtdılar **dāvūduñ** günāhı bu-y-idi kim bunlardan tınuқ istemedin zulm (8) itdi deyü ḥükm itdi **süddī** raḥmetu’llāhi ‘aleyhi ayıtdı ol iki kişinüñ birisi birine (9) ayıtdı bu benüm қarındaşumdur ammā benüm tıқsan tıқuz ‘avratum vardur bunuñ bir ‘avratı (10) vardur dilerin-ki benüm tamām yüz ola **dāvūd** ayıtdı eyle eyleme yoḥsa seni dögerin (11) ol kişi ayıtdı yā sen nice lāyık gördüñ **uryānuñ** bir ‘avratı var-idi senüñ (12) tıқsan tıқuz ‘avratuñ var-idi anı alduñ didiler dağı gāyib oldılar **dāvūd** gördi (13) ki kimse yoқ bildi-kim firiştehlerdür bunuñ ḥālin bildürdiler **dāvūd** secde eyledi kırk gice (14) başın қaldurmadı ḥattā gözi yaşından başı üzerinde otlar bitdi ve yir anuñ (15) mübārek yüzinüñ etini yidi ḥattā şöyle oldu kim yüzinüñ derisi yire düşdi ol

[108b]

(1) tesbîh ve taqdîs ve feryâz iderdi cemî'-i hayvânlar ve kuşlar anuñ için bile ağladılar-
(2) -dı ve firîştehler esirgediler ayıtdılar ilâhî **dāvūd** senüñ peygâmbereñdür ve
halîfeñdür (3) ağlamakdan gözlerinden çişmeler oldu haq te'âlâ anlara ayıtdı epsem oluñ
ben er-hamü- (4) -'r-râhimîn pâzişâhın ben anı bilürin ve benüm kapum açuqdur tevbe
idenlere ve **dāvūd** (5) secdesinde ayıtdı ilâhî benüm günâhumı bağışla eger
bağışlamazsañ bundan soñra (6) günâhumı halka bildürürin cebrâ'il kırk giceden soñra
dāvūda geldi ayıtdı yâ **dāvūd** (7) haq te'âlâ seni yarlıgadı nitekim haq te'âlâ buyurur
²⁸⁷ (8) **dāvūd** ayıtdı yâ rabbi sen kâdîrsin 'afv itmege ve
'azâb (9) itmege kaçan kıyâmet günü olsa ol kişi benüm kanum vardur **dāvūdda** dir ise
ben (10) nice idem yâ rabbi didi dañı gine secde eyledi cebrâ'il gine göge çıqdı bir
zamândan (11) soñra gine geldi cebrâ'il ayıtdı haq te'âlâ saña şorar aydur ki kıyâmet
gününde (12) bir yire cem' eyleyem ol kişiye ayıdam ol kanuñı baña bağışla ol kişi ayıda
ilâhî bağışladum (13) haq te'âlâ ayıda seni uçmağa koydum kanda dilerseñ yürü ve ne
iştiñâ iderseñ yi (14) ve iç ve naqıldür ki **ibn-i 'abbâs** rağiya'llâhu 'anhü ayıtdı kaçan-
kim ol iki firîştehler gine (15) gitdiler ammâ **dāvūd** secde eyledi aşlâ başın kaldurmadı
kaçan-kim namâz vaqti

[109a]

(1) olsa kılurdı gine secdeye varurdı kırk gün ve kırk gice yimedi (2) ve içmedi ve
uyumadı müdâm ağlar-idi ve haqdan tevbe isterdi ve secdesinde (3) aydurdı ilâhî beni
kurtar düşmanum iblîsden ilâhî beni yaratduñ ve taqdîr eyledüñ (4) ki böyle idem ilâhî
kanqı göz-ile saña nazar ideyin kıyâmet gününde ilâhî ben güneş ıssı- (5) -sına tākāt
getürimezin cehennem odına nice tākāt getüreyin ilâhî ben senüñ ra'duñ (6) âvâzına
tākāt getürimezin cehennem âvâzına nice tākāt getüreyin ilâhî benüm sırrumı (7) ve
âşikârumı sen bilürsin benüm 'özümi qabül eyle ilâhî rahmetüñ ile yarlıga beni (8)
rahmetüñden ırâq eyleme ilâhî günâhuma ikrâr eyledüm beni kıyâmetde hür eyleme (9)
didi **vehb** rađiya'llâhu 'anhü ayıtdı **dāvūda** nidâ geldi kim seni yarlıgadum **dāvūd** (10)
ayıtdı ilâhî sen kimseye zulm eylemezsin baña nice rahmet olur haq te'âlâ ayıtdı (11) yâ
dāvūd uryānuñ kabrine var söyle ben aña işitdüreyin andan helâllik dile (12) **dāvūd**
uryānuñ kabrine geldi söyledi ayıtdı yâ **uryā uryā** ayıtdı (13) lebbeyik sen kimsin ki

²⁸⁷ Sonra bu tutumundan dolayı onu bağışladık. Kuşkusuz yanımızda onun yüksek bir makamı, güzel bir geleceği vardır. (Sâd 38/25).

beni uyarduñ lezzetümi kesdüñ **dāvūd** ayıtdı ben **dāvūdın** (14) **uryā** ayıtdı yā nebiyya'llāh neye geldüñ **dāvūd** ayıtdı senden helāllik dilerin (15) şunu-ki saña itdüm **uryā** ayıtdı baña neyledüñ **dāvūd** ayıtdı seni tābūt öñince

[109b]

(1) ben yürütdüm seni öldürdiler **uryā** ayıtdı saña helāl olsun beni uçmağa (2) koydılar haq te'ālā **dāvūda** ayıtdı yā **dāvūd** sen bilmez misin ki ben 'ādil pādişāhın (3) sen **uryāya** ayıt senüñ 'avratuñı aldum di **dāvūd** gine **uryāya** söyledi **uryā** (4) ayıtdı sen kimsin **dāvūd** ayıtdı ben **dāvūdın uryā** ayıtdı gine neye geldüñ ben (5) hūz 'afv itdüm **dāvūd** ayıtdı senüñ 'avratuñı aldum **uryā** çün ol sözi işitdi (6) ayıtdı yā nebiyya'llāh peygāamberler böyle-mi işlediler ben senüñ-ile kıyāmet güninde tañrı (7) öñinde söyleşem didi **dāvūd** çün anı işitdi kabirden tūru geldi başına (8) toprak koydı veyl **dāvūda** didi ve çok ağladı nidā oldı-kim yā **dāvūd** seni yarlıgadam (9) ve gözünüñ yaşını görüp esirgedüm ve du'ānı kabül eyledüm **dāvūd** ayıtdı yā rabbi **uryā** (10) benim haṭāmı bağışlamadı haq te'ālā ayıtdı yā **dāvūd** kıyāmet gününde ben **uryāya** şol (11) nesne'yi virem ki gözler görmedi ve kulaqlar işitmedi **uryā** rāzī ola ve ayıda (12) yā rabbi ben bu 'ameli işlemedüm haq te'ālā ayıda sen eger **dāvūda** ol haṭāsını (13) bağışlarsañ ben-dahı bunı saña virem anuñ 'ivazı ola **dāvūd** ayıtdı ilāhī (14) şimdi bildüm ki beni yarlıgaduñ **veheb** raḍiya'llāhu 'anhü ayıtdı **dāvūd** kaçan-kim (15) tevbe eyledi tevbeden şoñra otuz yıl gice ve gündüz ağladı haṭā itdügi

[110a]

(1) vaqt yitmiş yaşında idi ve günāhından şoñra rüzigārın dört kısım eyledi (2) bir gün halka hükm iderdi benī isrā'il arasında ve bir gün 'avratları ile olur- (3) dı ve bir gün tağlarda ve şular kenārında olurdı ağlardı ve bir gün (4) evinde yaluñuz olurdı dört biñ mihrābı var-idi dört biñ ruhbānlar (5) cem' olurlardı **dāvūd** için bile ağlarlar idi **dāvūd** kaçan seyir günü (6) olsa şahrāya çıkardı hūb āvāz ile ve laṭif şavt-ile okırdı (7) ve ağlardı tağlar ve taşlar ve kuşlar ve cānavarlar bile ağlarlar idi eger cemī'-i (8) 'ālemüñ yaşını bir yire cem' eyleseler **dāvūduñ** yaşını²⁸⁸ anlara berāber gele-y-idi kaçan (9) ta'ām yise ve şu içse gözleri yaşını ol ta'āma ve şarāba bile qarışdururdi (10) andan yirdi ve içerdi ve naḳildür ki **dāvūd** 'aleyhi's-selām bir gün va'z (11) eyledi haq

²⁸⁸ Sözcüğün *yaşı* olarak yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *yaşını* yazmıştır.

te‘ālānuñ kereminden ve k rkılarından söyledi kırk biñ kiři (12) ile  kmış-idi otuz biñ kiři ol gün ölürler on biñ ile evine geldi kaan (13) ha te‘ālā **dāvūdı** yarlıgadı ve ayıtdı

إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ مِنَّا

(14) ²⁸⁹

بَيْنَ النَّاسِ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

ve naild r ki (15)

bir gün gökden **dāvūda** bir zenc r indi ha te‘ālā buyurdı-ki yā **dāvūd** hak

[110b]

(1) arasında bunuñ ile hükm eyle kaan-kim bir kiři da‘v  eylese ol zenc re yapıřsun (2) eger da‘visi girek ise ol zenc re iriře eger yalan ise ol zenc re iriřmeye **dāvūd** (3) ol zenc ri bir yirde asa odı bir kiři bir kiřiye incüler emānet omıř idi ol kiři (4) emānetin diledi ol kiři ol inc leri bir ‘ařānuñ iine koydı gizledi **dāvūda** (5) geldiler birisi ayıtdı yā res la‘llāhi iřbu kiřide incü emānet odum řimdi ink r (6) ider ben s z mde girek s ylerin didi geldi ol zenc re yapıřdı andan (7) řoñra ol birisi dağı geldi elinden ‘ařāsın ol birisine virdi t t didi (8) andan řoñra ayıtdı ben buña inc sini virdüm s z mde girek s ylerin didi (9) geldi ol zenc re yapıřdı **dāvūd** ‘aleyhi’s-selām m teħayyir aldı ve zenc r girü (10) göge gitdi andan řoñra [ha te‘ālā]²⁹⁰ **dāvūda** buyurdı ki kaan iki kiři da‘v  eyleseler (11) řanular ile buyurgıl yā **dāvūd** senden řoñra saña bir olan virdüm yir ne ħal fe (12) olsun yā **dāvūd** be-d r st  ħikmet t ksan bölükdür yitmiřini oluñ **süleymāna** virdüm (13) ve yigirmisini girü alan haka virdüm andan řoñra **dāvūd** ayıtdı iy benüm olum (14) **süleymān** saña    g t virürin řol kim el ne girmedi aña tevekkül eyle ve řol (15) kim el ne girdi aña r z  ol ve řol kim elünden gitdi aña řabr eyle

[111a]

(1) **veheb** raiya‘llāhu ‘anhü ayıtdı **süleymān** yigirmi yařına giriek cebr  il **dāvūda** (2) geldi altundan bir řaħ fe getürdi ayıtdı yā **dāvūd** ha te‘ālā saña selām (3) eyler aydur olanlaruñı bir yire cem‘ eyle iřbu řaħ fede ne var-ise anlara ouıl (4) her kim anlara cev b vir rse anı senüñ yir ne ħal fe oyasın pes **dāvūd** eyle (5) eyledi **süleymān** cem ‘isine cev b virdi **dāvūd süleymānı** yerine ħal fe odı (6) ve naild r ki **dāvūd** beytü‘l-m ldan yir-idi ha te‘ālā aña dem ri ħam r gibi eyledi (7) ve demür g ñlek düzmek  gretdi günde bir g ñlek d zerdi altı biñ aeye řatar- (8) -dı iki biñ

²⁸⁹ Biz seni yeryüzünde halife yaptık; onun iin insanlar arasında adaletle hükmet; nefsin isteklerine uyma, sonra seni Allah yolundan saptırır. (S d 38/26).

²⁹⁰ H] ha te‘ālā: P] -

ağçesin kendü nefesine ve oğlanlarına nafağa iderdi ve dört biñini benî (9) isrâ'yîl fuğarâsına üleşdürürdi **münâcât-ı dâvûd** 'aleyhi's-selâm **dâvûd** ayıtdı ilâhî (10) bir kişi bir hasta'yı şora varsa anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı yâ **dâvûd** firiştehler (11) anuñ için istiğfâr iderler ve benüm rahmetümi anuñ üzerine saçarlar **dâvûd** ayıtdı ilâhî (12) bir kişi bir ölü yusa anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı anı günâhından arıdam (13) anasından doğmuş gibi ola **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi ölüye kefen şarsa anuñ (14) müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı ben aña uçmağda sündüsden ve istebrağdan hil'atler geyürem (15) **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi cenâze namâzın kılsa anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı

[111b]

(1) firiştehlerüm ve ervâh anuñ cânına şalavât vireler ve namâzın kılalar **dâvûd** ayıtdı ilâhî (2) bir kişi guşşalu kişî şora varsa anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı aña îmân (3) ve taqvâ libâsın geyürem **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi senüñ korquñdan ağlasa anuñ müzdi (4) nedür haq te'âlâ ayıtdı feza'-ı ekberden ve cehennemden emîn eyleyem **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi- (5) -ye muşîbet irişse ol kişi şabr eylese anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı ol (6) kişiye uçmağda üç yüz derece virem **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi qarañu gicede mescide (7) varsa anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı kıyâmet güninde aña bir nûr virem anuñ-ile kanda (8) dilerse yürüye **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi bir kişiye kaçısa ve kâdir olsa intikâm (9) itmege dönse 'afv eylese anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı göñlini îmân-ile ve yakîn (10) ile ve rahmetüm ile talduram **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir zâlim bir kişiye zulm eylese ol kişi (11) haqqın ol zâlime bağışlasa anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı kıyâmet güninde ben (12) ol kişiye 'izzet eyleyem ve suçın bağışlayam **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi müslimân- (13) -laruñ yolın düzse geñez olsun geçmege dise anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı (14) ol yola ne-deñlü taş dökse ol taşlar sağışınca cehennemden bir kul âzâd (15) eyleyem **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi müslimânları mesâvî eylese anuñ cezâsı

[112a]

(1) nedür haq te'âlâ ayıtdı eger tevbe eylesse uçmağa cemî'-i halkdan soñra gire (2) eger tevbe eylemezse cehenneme cemî'-i halkdan ön gire **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi mâlınıñ (3) zekâtın virse nefsinin arı itmek için anuñ müzdi nedür haq te'âlâ ayıtdı kıyâmet (4) gününde ben buyuram kime dilerse şefâ'at eyleye **dâvûd** ayıtdı ilâhî bir kişi yalnızcağa

(5) kaftān geyürse anuñ müzdi nedür haq te‘ālā ayıtdı yarın benüm qonşuluğumda ola
(6) **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři i‘tikāfa otursa anuñ müzdi nedür haq te‘ālā ayıtdı (7)
cemī‘-i suçın yarlığayam **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři bir kāfiri īmāna da‘vet eylese (8)
anuñ müzdi nedür haq te‘ālā ayıtdı aña şefkat eyleyem **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři (9)
atasına ve anasına eylük eylese anuñ müzdi nedür haq te‘ālā ayıtdı ben ol kişiye (10)
uçmaqda sākin eyleyem ve şol kadar şevāb virem ki rāzī ola **dāvūd** ayıtdı ilāhī (11) bir
kişi atasına ve anasına muṭī‘ olmasa anuñ cezāsı nedür haq te‘ālā ayıtdı anuñ (12) yiri
cehennemdür **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři hışmından ve qavminden ayru düşse (13) gine
anlara ulaşsa anuñ müzdi nedür haq te‘ālā ayıtdı ‘ömrünü uzun eyleyüp (14) mālını çok
eyleyem **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři dili ile seni zıkr eylese anuñ müzdi (15) nedür haq
te‘ālā ayıtdı kıyāmet güninde benüm-ile bile ola **dāvūd** ayıtdı ilāhī

[112b]

(1) bir kişi kendünüñ eli altındağına gökçek hulq eylese anuñ müzdi nedür haq te‘ālā
ayıtdı (2) anuñ ḥasenātın qabül eyleyem ve günāhından gečem ‘afv eyleyem ve ḥisābın
geñez eyleyem (3) **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři günāh işlese dönse tevbe eylese anuñ
müzdi nedür (4) haq te‘ālā ayıtdı ol günāhı işlememiş gibi ola **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři
(5) nāfile kılamak-ile saña yakın olsa anuñ müzdi nedür haq te‘ālā ayıtdı benüm
muḥibbümüdür (6) ve anı halka gökçek gösterem **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři günāh işlese
tevbe eylemese (7) anuñ cezāsı nedür haq te‘ālā ayıtdı qaçan du‘ā eylese qabül
eylemeyem ve qullaruma raḥmet (8) eyleyicek aña eylemeyem ve benden nesne istese
virmeyem **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři (9) ribā yise tevbe eylemese anuñ cezāsı nedür haq
te‘ālā ayıtdı kıyāmet güninde aña (10) zaqqūm yidürem **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři
günāha nazar eylese gözün andan gidermese (11) anuñ cezāsı nedür haq te‘ālā ayıtdı anı
ağladam eger velī ise **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři (12) bir kiřiye emānet qosa ve sefere
gitse gine gelse emānetin ol kişiye virse anuñ müzdi (13) nedür haq te‘ālā ayıtdı benüm
‘azābumdan emīn olmaqdur **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři (14) tã‘at ehline rağbet eylese ve
ma‘şiyetden saqınsa anuñ müzdi nedür haq te‘ālā ayıtdı (15) yarın kıyāmet güninde
mürseller ile qoparam **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kiři namāz vaqtinde gökçek

[113a]

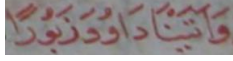
(1) ābıdest²⁹¹ alsa anuñ müzdi nedür haḳ te‘ālā ayıtdı beni göre ve benüm-ile ola **dāvūd**
(2) ayıtdı ilāhī bir kişi oruç dutsa ḳatı şuşasa anuñ müzdi nedür haḳ te‘ālā ayıtdı (3)
yarın ḳıyāmet güninde şuşuzluḳdan emīn eyleyem **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir kişi lā ilāhe
illa’llāhu (4) dise anuñ müzdi nedür haḳ te‘ālā ayıtdı aña şol şevābı virem ki gözler
gördügi (5) olmaya **dāvūd** ayıtdı ilāhī ḳanḳı ḳuluñ baḫıldür haḳ te‘ālā ayıtdı selām
virmeyen (6) **dāvūd** ayıtdı ilāhī ḳanḳı ḳuluñ sevgülüdür haḳ te‘ālā ayıtdı mü’min ḳuldur
ki ḫalka tevāzu‘ (7) eyleye benüm için **dāvūd** ayıtdı ilāhī bir ḳul ki saña şirk getürmeye
anuñ müzdi (8) nedür haḳ te‘ālā ayıtdı cehennemı aña ḫarām eyleyem **dāvūd** ayıtdı ilāhī
ḳanḳı ḳuluñ ‘ācizler- (9) -dür haḳ te‘ālā ayıtdı benüm fażlumdan nesne istemeyenlerdür
dāvūd ayıtdı ilāhī (10) ḳanḳı ḳula ḳatı ‘azāb idersin haḳ te‘ālā ayıtdı benüm taḳdīrüm
rāzī olmayana (11) **dāvūd** ayıtdı ilāhī ḳanḳı ḳuluñ ‘āḳıldür haḳ te‘ālā ayıtdı ḳaçan ḫükm
eylese haḳ ile (12) ḫükm eyleye hevāya tābī‘ olmaya **dāvūd** ayıtdı ilāhī ḳanḳı ḳuluñ
‘ālimdür haḳ te‘ālā ayıtdı (13) bir kişinüñ ‘ilmi olsa daḫı ḫalkdan ‘ilm öğrenmek istese
eger ‘ālim ise daḫı ol ‘ālim- (14) -dür **dāvūd** ayıtdı ilāhī ḳanḳı ḳuluñ ḳanā‘at ehlidür haḳ
te‘ālā ayıtdı şunu ki aña (15) rızḳ itdüm azdan aña ḳanā‘at eyleye **dāvūd** ayıtdı ilāhī
ḳanḳı ḳuluñ ḫayırludur haḳ te‘ālā

[113b]

(1) ayıtdı şol kim ‘amel eyleye ve ḫalkı kendüden rāzī eyleye ammā kendü nefsinı rāzī
(2) eylemeye **dāvūd** ayıtdı ilāhī **ibrāhīm** ve **ismā‘īl** ve **işḫaḳ** ḫürmeti ḫaḳḳı-y-içün
benüm ḫaḫālaruma (3) devā eyle ilāhī saña sığındum şol du‘ādan ki müstecāb olmaya ve
şol namāzdan ki (4) ḳabül olmaya ve şol günāhdan ki yarlığanmaya haḳ te‘ālā ayıtdı yā
dāvūd ādemi (5) yaratdum ḳudret elüm ile ve rūḫumdan aña nefḫ itdüm ve
firiştehlerümü aña secde eyledüm ve (6) kerāmetüm libāsını aña geydürdüm ve anı
uçmaḡumda sākın eyledüm ve vaḳār tācını anuñ başına (7) ḳodum baña yaluñuzluḳdan
şikāyet eyledi **ḫavvā’yı** aña ‘avratlıḡa virdüm andan şoñra (8) baña ‘āşī oldı ben-daḫı
uçmaḡumdan sürdüm yalıncaḳ ḫōr ve ḫaḳīr yā **dāvūd** benden (9) işit haḳ budur ki ben
aydurın eger baña muḫī‘ olursañ ben-daḫı saña muḫī‘ olursın (10) ve eger nesne istersen
virürin ve eger ‘āşī olursañ amān virürin ve eger tevbe ḳılur- (11) -sañ ḳabül iderin
faşlun fīmā evḫa’llāhu te‘ālā ilā dāvūde ‘aleyhi’s-selām ḳāle- (12) -’llāhu te‘ālā²⁹²

²⁹¹ Farsça *āb-dest* sözcüğü, müstensih tarafından burada *ābıdest* olarak yazılmıştır.

²⁹² *Dāvūd’a da Zebūr’u verdik.* (Nisā 4/163, İsrā 17/55).

iy t̄alib-i esrār-ı ilāhī şöyle bilgil ki zebūr haq te‘ālā- (13) -nuñ kitābıdur haq te‘ālā **dāvūda** anı bildürdi vaqt olurdu **dāvūd** at üstinde (14) yürürken oqurdu vaqt olurdu beriyyiye²⁹³ çıkardı oqurdu benī isrā’īlūñ (15) ‘ulemāsı bile çıkarlardı **dāvūduñ** ardında t̄ururlardı ve girü kalan halk ‘ulemā ardında

[114a]

(1) t̄ururlardı ve cinnīler ādemler ardında t̄ururlardı ve kuşlar gelürlerdi başı üzerinde (2) uçarlardı ve diñlerdi ve yıllar esmezdi t̄ururdu diñlerdi ve şular akmazdı (3) diñlerdi kaçan-kim günāha yakın oldu **dāvūduñ** ol hūb āvāzı gitdi zīrā (4) ki **dāvūd** evvel t̄a‘at ile üns dutmuş-idi çünkim günāha yakın oldu ol kemālāt (5) **dāvūddan** gitdi ve naķıldür ki **vehbū’l-yemānī** rağiya’llāhu ‘anhü ayıtdı haq te‘ālā (6) **dāvūd** peygāmbere vahy eyledi ayıtdı ki benī isrā’īle ayıt be-dürüstī ben anlaruñ namāz- (7) -larına ve oruçlarına nazar eylemezsin velīkin bir nesnede şeklenseler benüm için anı terk (8) eyleseler ben-dağı anlara yardım idüp rahmet eylerin haq te‘ālā ayıtdı yā **dāvūd** (9) kaçan bir kişi görseñ ki beni ister sen aña hizmetkār gibi olgıl yā **dāvūd** dünyā- (10) -y-ile ser-hōş olan ‘ālimleri benden isteme ki anlar benüm maħabbetümden çıkmışlardır (11) ve benüm hālīş kullarumuñ yolların benden kesmişlerdür kuṭṭā-i tariķ anlardır haq te‘ālā (12) ayıtdı yā **dāvūd** beni sev ve beni seveni dağı sev ve beni halka sevdür **dāvūd** ayıtdı (13) ilāhī seni severin ve seni seveni dağı severin ve seni halka nice sevdüreyin haq te‘ālā (14) ayıtdı benī anlaruñ katında gökçek añgıl ve benüm ni‘metlerümi ve ihsānlarımı anlara (15) bildürgil ki benī ğāyet cōmerd ve raħīm ve laṭīf bilsünler yā **dāvūd** fuķarā’

[114b]

(1) benüm ‘āyalümdür²⁹⁴ benüm ‘izzetüm haqkı-çün eger baylar benüm ‘ayālūme [ihsān]²⁹⁵ iderlerse anlaruñ (2) mālın ziyāde eyleyem ve anları benüm uçmağuma koyam eger baylar baħīllık iderse benüm (3) faķīr kullaruma mālın ziyāde eylemeyem ve uçmağumda sākīn eylemeyem yā **dāvūd** bu halk (4) füccār ve fāsıklar

²⁹³ Sözcüğün *beriyyeye* olarak yazılması gerekirken müstensih *beriyyiye* yazmıştır.

²⁹⁴ Sözcüğün *‘ayālümdür* olarak yazılması gerekirken müstensih burada *‘ayalümdür* yazmıştır.

²⁹⁵ H] *ihsān*: P] -

'amelin işlerler ebrār ve şālihler maḳāmını isterler **هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ** (5) ²⁹⁶ **لِمَا تُعَدُّونَ** yā **dāvūd** benim velīlerüm dünyā-y-içün aṣlā ğuşṣa yimediler zīrā ki (6) her kim dünyā-y-içün ğuşṣa yise ben anuñ göñlinden münācātum ḫalāvetini giderem (7) yā **dāvūd** benim velīlerüm rūḫānīlerdür dünyā-y-içün ğuşṣa yimezler ḫaḳ te'ālā (8) ayıtdı benim ḳapuma kim geldi ki ben aña ḳapu açmadum ve kim benden nesne (9) diledi ki ben aña virmedüm ve kim du'ā eyledi ki ḳabūl eylemedüm ve kim beni añdı (10) ki ben anı añmadum ve naḳıldür ki **dāvūd** ayıtdı ilāhī dünyā'yı yaratmazdan öñdin ne yaratduñ (11) ḫaḳ te'ālā ayıtdı kırk biñ şehir yaratdum ve her şehirde kırk biñ ḳaşr yaratdum ve her ḳaşrda (12) kırk biñ avlu yaratdum ve her avluda kırk biñ ev yaratdum ve her evüñ içinde on sekiz (13) biñ ḫardal ḫazānesini yaratdum andan soñra bir ḳuş yaratdum ve on iki biñ yılda bir (14) ḫardal dānesini aña rızḳ itdüm ḫattā ol ḳuş cemī'isini yidi andan soñra ol ḳuşa (15) ölümü taḳdīr itdüm ol ḳuş ayıtdı ilāhī bu dünyā baña bir ev gibi oldu bir ḳapusından

[115a]

(1) girdüm ve bir ḳapusından çıḳdum didi **ka'bū l-aḫbār** raḍiya'llāhu 'anhü ayıtdı ḫaḳ te'ālā (2) ayıtdı yā **dāvūd** günāḫkārlara muştıla ve şālihlere ḳorḳu vir **dāvūd** ayıtdı (3) ilāhī nice muştılayayın ve nice ḳorḳudayın ḫaḳ te'ālā ayıtdı günāḫkārlara ayıt tevbe (4) eylesünler ve benden ümīzlerin kesmesünler ve şālihlere ayıt 'ibādetlerine maḡrūr (5) olmasunlar yā **dāvūd** zālimleri benim zikrümünden nehy eyle ve mescüdüme gelmesünler (6) be-dürüstī her kim beni añarsa ben-daḫı anı añarın ve zālimler ḳaçan beni añsalar ben (7) anlara la'net iderin ve raḫmetümünden añmazın yā **dāvūd** her kim baña muṭī' olursa ben (8) anı ḳabūl iderin ve her kim beni sevse mübtelā iderin ve kimi mübtelā eylesem öldürürin (9) ve kimi öldürsem diyeti ben olurun yā **dāvūd** her kim beni sevse beni bilür ve her kim (10) beni bilse baña gelmege ḳaşd ider ve her kim baña gelmege ḳaşd eylese beni ister ve her (11) kim beni istese beni bulur yā **dāvūd** ne baḫtulu ol kişiye kim şehvet ārzū- (12) -sın benim için terk eyleye her kim baña uçmağum ve nārüm için ṭaparsa be-dürüstī (13) ol kişi kendü nefsine zulm eyledi zīrā ki anuñ 'ibādeti benim için olmadı (14) yā **dāvūd** her kim beni severse ben-daḫı anı severin ve

²⁹⁶ Bu size söylenenler gerçek olmaktan çok çok uzak! (Mü'minün 23/36).

şol kim benüm-ile biledür ben-dahı (15) anuñ-ile bile em²⁹⁷ ve şol kim benüm zikrümle üns dutar ben-dahı anuñ-ile üns dutarın

[115b]

(1) ve şol kim beni ihtiyār ider ben-dahı anı ihtiyār iderin ve şol kim baña muṭī‘ (2) olur ben-dahı aña muṭī‘ olurın ve her kim beni taleb ider ben-dahı anı taleb iderin (3) ve her kim benüm ğayrumı taleb eyledi ašlā beni bulmadı yā **dāvūd** dōstlarumuñ (4) toprağını **ibrāhīm** ve **mūsā** ve **muḥammed-i muştafa** toprağından yaratdum ‘aleyhimü’s-selām (5) ve müştāklarumuñ göñlini benüm nūrımdan yaratdum yā **dāvūd** sen şanursın kim (6) benden ğayrımdan kesildüñ ve benüm ‘ışqumı da‘vī kılırsın eger girçek iseñ benüm (7) maḥabbetümi ihtiyār eyle zīrā ki benüm muḥib kıllarum rūḥānīlerdür yā **dāvūd** eger benüm maḥabbetümi (8) da‘vī kılırsañ dünyāyı göñlüñden çıkarğıl ki benüm maḥabbetüm ile dünyā maḥabbeti (9) ašlā bir göñülde cem‘ olmaz yā **dāvūd** benüm zikrüm zākirler içündür ve uçmağum baña muṭī‘ (10) olanlar için ve beni ziyāde zikr eylemek müştāklar içündür ve ben dahı beni sevenler için- (11) -ven ve her kim benüm ḥabībümüñ işinden rāzī oldı ḥabībüm-ile üns dutdı ve her kim (12) ḥabībüme müştāk oldı anuñ ardınca gitsün **faşlun fī teşvīķ-i dāvūd** ‘aleyhi’s-selām (13) ve naķıldür **ķütü’l-ķulūbda ebū ṭalib mekkī** raḥmetu’llāhi ‘aleyhi aydur ḥaķ te‘ālā **dāvūda** ayıtdı (14) yā **dāvūd** uçmağı nice añarsın ve baña müştāk olmağı unıdursın **dāvūd** ayıtdı yā rabbi (15) saña müştāklar kimdür ḥaķ te‘ālā ayıtdı baña müştāklar anlardur ki göñül[le]ri şāfī olmışdur

[116a]

(1) küdüretten ve göñleri yanmışdur benüm maḥabbetümden ben-dahı anlaruñ göñlini kudret (2) elüm ile nice dilersem dönderürin yā **dāvūd** müştāklarumuñ göñlini rıdvāndan yaratdum (3) ve anlaruñ göñlinüñ yolını benden ğayrımdan kesdüm **dāvūd** ayıtdı ilāhī maḥabbet ehlini (4) baña göstergil ḥaķ te‘ālā ayıtdı yā **dāvūd** lübñān tağına var anda on dört kişi (5) vardur benüm ‘aşıķlarumdan benden anlara selām eyle ve ayıt sizüñ rabbüñüz size selām (6) eyler ve aydur ki siz benüm dōstumsız ve evliyāmsız **dāvūd** anlara geldi gördi ki yaşları (7) gözlerinden çışmeler olmuş aķar **dāvūd**ı gördiler kaçdılar **dāvūd** ayıtdı ben rabbüñüzüñ (8) resüliyetem ḥaķ te‘ālā size selām ider aydur hiç

²⁹⁷ Sözcük, müstensihin ağız özelliklerine dayalı olarak *bile em* biçiminde yazılmıştır.

h̄acetüñüz var mıdur kaçan-kim **dāvūd**- (9) -dan bu sözi işitdiler gözlerinüñ yaşı yüzleri üzerine revān oldu (10) birisi ayıtdı sübhāneke bir²⁹⁸ senüñ kuluñ oğlu kuluñuz bizüm gön̄lümüz ki senüñ (11) zikründen kesilmişdi ol zāyi‘ geçen ‘ömürden ötürü bizi yarlığa birisi ayıtdı (12) ilāhī bize minnet eyle senüñ ile bizüm aramızda gökçek nazār itmek ile ve birisi ayıtdı (13) ilāhī sen bilürsin ki bizüm senden artuğ h̄iç h̄acetümüz yok bizi senüñ yoluña dāyim (14) eyle ve birisi ayıtdı ilāhī biz senüñ rızāñ istemekde k̄aşır olduğ bize kerem-ile yardım (15) eyle ve birisi ayıtdı ilāhī bizi nuḡfeden yaratduñ ve bize minnet eyledüñ senüñ ‘azametüñi fikr

[116b]

(1) eylemek ile dilerüz ki senüñ nūruña yakın olavuz ve birisi ayıtdı ilāhī dilimüz dutuldu (2) sen ulu pādīşāhdan nesne istemekden ve birisi ayıtdı ilāhī bizüm gön̄lümüze (3) hidāyet virdüñ seni zikr itmeg-ile ve şüküründe taq̄şirlik itdügümüzden ötürü bizi (4) yarlığa ve birisi ayıtdı ilāhī bizüm h̄acetümüz senüñ vechüñe nazār itmekdür sen (5) bilürsin ve birisi ayıtdı ilāhī keremünden bize nūr bağışla ve ol nūr ile zulumātda (6) yürümege hidāyet bulavuz ve birisi ayıtdı ilāhī isterüz ki bizi q̄abül eyleyüp ziyāde (7) eylesin ve birisi ayıtdı ilāhī isterüz ki bize virdügüñ ni‘metlerüñi tamām eylesin ve birisi (8) ayıtdı ilāhī dilerin-ki beni gözsüz eylesin dünyāya ve ehl-i dünyāya bakmayam ve gön̄lüme (9) nūr viresin āhirete meşgöl olam ve birisi ayıtdı ilāhī evliyālaruñ h̄aqqı-y-içün benüm gön̄lümi (10) senden ğayrından kesesin ve saña meşgöl eylesin ve birisi ayıtdı ilāhī evliyāñuñ (11) sırlarından benüm gön̄lüme keşf eyle ve birisi ayıtdı ilāhī enbiyāña olan şāhid- (12) -den bizi mahrūm eyleme h̄aqq te‘ālā **dāvūda** ayıtdı ayıt anlara ki sözüñüzi (13) işitdüm ve her ne-kim didiñüz q̄abül itdüm bir yire eyü cem‘ olduñuz andan girü tenhā oluñ (14) ki ben hiçābları keşf idiciyin benüm-ile sizüñ arañuzda andan girü benüm cemālūme nazār (15) eyleñ ve baña gökçek zann eyleñ dünyādan ve ehl-i dünyādan kesilüñ ve h̄alvetlerde benüm münacātuma

[117a]

(1) meşgöl oluñ ve benüm ğayruma nazār eylemeñ ve benden ğayrından korkmañ ve aña muḡtaç (2) olmañ ki ben size firdevs-i a‘lāda vaṡan vireyin dāyim benüm cemālüm ile müşerref oluñ (3) **faşlun** bir gün **dāvūd** ‘aleyhi’s-selām mescide giderdi ammā yolda

²⁹⁸ Cümlede *biz* yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *bir* yazmıştır.

fahr-ile (4) yürürdi haq te'ālā ayıdı yā **dāvūd** bu resme şalınmaq ile quluñ evine mi gider- (5) -sin **dāvūd** andan şoñra haqkuñ 'azametinden 'aşāya düşdi **ibn-i 'abbās** (6) aydur **dāvūd** ayıdı ilāhī senūñ evūñde kimler sākin olur haq te'ālā ayıdı yā **dāvūd** (7) anlar ol kişilerdür ki benüm 'azametüm için halka tevāzu' eyleyeler ve şehvetin benüm (8) için terk eyleyeler ve açları benüm için toyuralar ve 'üryānlara libās geyüreler (9) ve ğarībleri hōş tular ve belālara uğramışları esirgeyeler yā **dāvūd** benden (10) şol 'ālimi isteme ki dünyā anı ser-hōş eylemiş ola **dāvūd** ayıdı ilāhī her pādīşāhuñ (11) hazīnesi vardur ve senūñ ne nesnedür haq te'ālā ayıdı benüm hazīnem 'arşdan (12) a'lādur ve kürsīden evsa'dur ve göklerden müzeyyendür ve uçmaqdan ni'metlüdür (13) **dāvūd** ayıdı yā rabbi qandadır haq te'ālā ayıdı yā **dāvūd** hazīnem şınıq göñüllerde- (14) -dür haq te'ālā ayıdı yā **dāvūd** nefsuñe düşman ol andan benüm ile dōstlık eyle (15) yā **dāvūd** āġāh ol-kim eyü qullarumuñ şavkı baña qatı uzandı be ben-dağı anlara qatı

[117b]

(1) müştāqvan yā **dāvūd** benüm-ile feraḥ ol ve benüm zikrümle tena'um eyle yā **dāvūd** 'amel- (2) -süz du'ānuñ meşeli şol buluda beñzer ki yağmursuz ola yā **dāvūd** bir kişinūñ dört (3) sā'at 'ömri olsa eyle gerekdür ki bir sā'at münācāta meşġül ola (4) ve bir sā'at dağı nefsinı ıslāḥ itmege meşġül ola ve bir sā'at dağı dōstların (5) göre vara ve bir sā'at dağı ḥelālden qazanup nafaqa idine **dāvūd** ayıdı ilāhī (6) mīzānı baña göster haq te'ālā gösterdi **dāvūd** gördi 'aqlı gitdi ayıdı ilāhī (7) kim qādir olur bunı toldurmağa haq te'ālā ayıdı yā **dāvūd** qaçan ben bir qulumdan (8) rāzī olsam ol mīzānı bir ḥurmā ile toldurırım **dāvūd** ayıdı ilāhī dilerin-ki şırātı (9) görem haq te'ālā şırātı gösterdi **dāvūd** ayıdı ilāhī kim qādir olur şırātdan (10) geçmege haq te'ālā ayıdı yā **dāvūd** bir kişi 'ömrinde bir kez lā ilāhe illa'llāhu muḥammedün resūlu'llaḥi (11) dise şırātı berq-ı ḥāṭif gibi geçe yā **dāvūd** her kim bir qaçmış qulumı qatuma getürse (12) ben anı 'ālimlerden yazarın ve her kimi kim ben 'ālimlerden yazam aña 'azāb eylemez ve naqil- (13) -dür ki benī isrā'ilde bir 'ālim var-idi seksen şanduk 'ilm cem' eyledi haq te'ālā (14) **dāvūda** ayıdı ol 'ālime ayıt eger bir ol qadar dağı 'ilm cem' iderse aña fāyide virmez (15) mādām ki üç nesne'yi işlemege biri budur ki ašlā dünyāyı ve ehlini sevmesün-ki

[118a]

(1) dünyā mü'minlerūñ evi degüldür ikinci budur ki şeytān ile muşāhib olmasun (2) ki şeytān mü'minlerūñ yoldaşı degüldür üçüncü budur ki mü'minleri incitmesün (3) ki mü'minler incitmek mü'minlerūñ işi degüldür **vefāt-ı dāvūd 'aleyhi's-selām** (4) **ebū hureyrete**²⁹⁹ rağiya'llāhu 'anhü aydur **dāvūd** ğayretlü kişi idi bir gün daşra çıkdı (5) gine evine girdi gördi-kim evinde bir kişi oturur ayıtdı kimsin ol (6) kişi ayıtdı ben ol kişiyem ki benden kimse kırtulmaz **dāvūduñ** bir yüce yiri (7) var-idi anda çıkardı namāz kılırdı melekü'l-mevt geldi-kim **dāvūduñ** cānın (8) ala **dāvūd** ayıtdı baña mühlet virgil minbere çıkayın anda cānum al mühlet virmedi (9) **dāvūd** ayıtdı imdi aşığa yire ineyin melekü'l-mevt mühlet virmedi (10) minberde **dāvūduñ** cānın aldı ve naķildür kim **dāvūd** peygāMBER 'aleyhi's-selām (11) bir gün oğlanların cem' eyledi ve ayıtdı eger bir kişi şuçlu olursa nice idersiz (12) **süleymāndan** ğayrısı ayıtdı şuçına göre cezā iderüz **süleymān** ayıtdı ben anuñ (13) şuçunu 'afv iderem ayıtdı eger bir dağı iderse nice idersin **süleymān** ayıtdı (14) girü 'afv iderin **dāvūd** ayıtdı eger bir dağı şuç iderse ne kılırsın **süleymān** (15) ayıtdı aña şol kıadar keremler kılam kim utana şuç işlemege didi **dāvūd**

[118b]

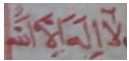
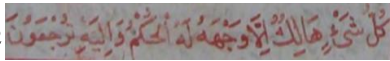

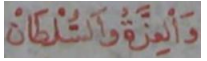
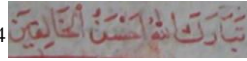
(1) ayıtdı pes sen lāyık³⁰⁰ tahtuma sultān olmağa didi **veheb** aydur **dāvūd** (2) ayıtdı yā melekü'l-mevt benden şoñra benī isrā'ile kim ħalīfe olur melekü- (3) -'l-mevt ayıtdı senūñ ħalīfeñ **süleymāndur dāvūd** ayıtdı şimdi göñlüm rāzī (4) oldı ve rūħumı kıbz eyle pes melekü'l-mevt **dāvūduñ** rūħunu kıbz eyledi minberden (5) ölü indürdiler bu kıziyye yay ayınuñ yigirmi altıncı güninde idi **dāvūd** dünyādan naķil (6) eyledi 'aleyhi's-selām kışlar **süleymāna** haber virdiler **süleymān** geldi ğasıl eyledi (7) ve kefen eyledi uçmaķ bizlerinden ve kırk biñ kişi benī isrā'ıl kıavminden **dāvūduñ** (8) namāzın bile kııldılar **ibrāhīm** peygāMBERÜñ mađārasında defn eylediler peygāMBER 'aleyhi- (9) -s-selām ayıtdı **dāvūd** 'aleyhi's-selām yüz yıl 'ömür sürdi andan şoñra vefāt eyledi (10) cum'a irtesi şalavātu'llāhi 'aleyhi ve selāmuhu **meb'aş-i süleymān** 'aleyhi's-selām (11) **veheb** rađiya'llāhu 'anhü aydur kıaçan-kim ħaķ te'ālā **dāvūduñ** rūħunu kıbz eyledi (12) cebrā'ıl 'aleyhi's-selām **süleymāna** ta'ziye itmege geldi ve ayıtdı ħaķ te'ālā seni (13) benī isrā'ıl arasında ħalīfe eyledi **süleymān** çün bu sözi işitdi **dāvūduñ** (14) kıabrinden tırdı atasınuñ miħrābına girdi ħalīfelik 'imāmesini başına

²⁹⁹ Kişi adının *ebū hureyre* olarak yazılması gerekirken müstensih burada *ebū hureyrete* yazmıştır.

³⁰⁰ Cümlede *lāyık*ın yazılması daha uygun olmasına rağmen, müstensih *lāyık* yazmıştır.

vurdu (15) ve **mūsānuñ** ‘aşāsını eline aldı ve **yūsufuñ** sancağın götürdi ve **ādemuñ** tábütın

[119a]

(1) öñine aldı andan soñra cebrā’yıl geldi ayıtdı haq te’ālā saña selām (2) eyler aydur pādişāhlık mı gerekdür yoħsa ‘ālimlık-mı gerekdür **süleymān** yüzünü (3) yire koyup secde eyledi ve ayıtdı baña ‘ilm yigdüñ pādişāhlıktan haq te’ālā ayıtdı (4) yā **süleymān** sen tevāzu‘ eyledüñ pādişāhlık istemedüñ ve ben tevāzu‘ eyleyeni gāyet (5) severin çün sen ‘ilmi ihtiyār itdüñ pādişāhlık üzerine ben daħı ‘ilmi ve pādişāh- (6) -lığı ve ‘aklı ve gökçek hıllık saña virdüm ve senden kibri ve ‘ucbı giderdüm ve cemī‘-i (7) dünyāyı saña virdüm gezüp benüm ‘acāyüblerümü³⁰¹ gör **süleymān** gine secde eyledi (8) ol gün aħşām olunca secdeden başın qaldurmadı haq te’ālā cebrā’ile ayıtdı (9) uçmağa var hılāfet yüzüğini getürgil **süleymāna** virgil der-hāl cebrā’il uçmağa (10) vardı ol yüzüğü aldı **süleymāna** getürdi müşk gibi qokusu var-idi (11) ve yıldız gibi nūrı var-idi ve dört bucaqlı qaşı var-idi birinde yazılup (12) dururdu **lā ilāhe illa’llāhu muħammedün resulu’llāhi** ve birinde yazılup-dururdu (13) ³⁰² ve birinde (14) ³⁰³ ve birinde ³⁰⁴ **veheb** aydur ol (15) yüzük **ādem** peygāmerüñ elinde idi uçmağda iken qaçan-kim ‘aşı oldu ol yüzük

[119b]

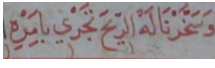
(1) **ādem** peygāmerüñ barmağından uçdı vardı ‘arşuñ bir tarafında tırdı haq te’ālā (2) ayıtdı iy hātem-i ‘izzet eger **ādem** bizüm ‘ahdüümüzi unıtdı ise bu kez seni bir kişiyeye virem (3) ki benüm ‘ahdüümü unıtmaya qaçan-kim haq te’ālā **süleymānı** da’vete viribidi cebrā’yıl (4) ol yüzüğü ‘aşıre günü cum’a gün **süleymāna** getürdi ve ayıtdı haq te’ālā (5) işbu mübarek yüzüğü saña armağan viribidi **süleymān** ol yüzüğü aldı barmağına (6) geydi andan soñra cebrā’il bismi’llāhi’r-raħmāni’r-raħīmi indür- (7) -di ve cemī‘-i

³⁰¹ Arapça ‘acā’ib sözcüğü, müstensih tarafından burada ‘acāyib olarak yazılmıştır.

³⁰² *Onan başka Tanrı yoktur. Onun kendinden başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca onundur ve siz ancak ona döndürüleceksiniz.* (Kasas 28/88).

³⁰³ *Mülk, ululuk, izzet ve sultanlık ona aittir.*

³⁰⁴ *Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah çok yücedir.* (Mü’minün 23/14).

ādemleri ve cinnīleri ve kuşları ve canāvarları³⁰⁵ ve yili **süleymāna** (8) müsahhar eyledi
 k̄āle'llāhu [te'ālā]^{306 307} ehl-i tefsīr aydurlar (9) haḫ te'ālā **süleymāna**
 kuşlar dilin öğretti bir gün bidnūs ötdi **süleymān** (10) ayıtdı bilür misin nedür dir aydur
 ki yā gāfiller allāhı zıkr eyleñ dir andan şöra (11) bülbül ötdi **süleymān** ayıtdı bülbül
 aydur ki bu dünyāda ben-daḫı yarım ḫurmā yidüm andan (12) şöra ṭāvūs ötdi
süleymān ayıtdı ṭāvūs aydur ki nice dirilürseñ eyle ölürsin (13) andan şöra hüdhüd
 ötdi **süleymān** ayıtdı aydur kim esirgemez ise anı (14) daḫı esirgemeyeler andan şöra
 tūṭī ötdi **süleymān** ayıtdı aydur kim ḫayır işleñ (15) buluñ andan şöra ügeyik ötdi
 aydur kāşgī³⁰⁸ bu ḫalk yaradılmaya-y-idi andan şöra

[120a]

(1) gügercin ötdi **sübḫāne rabbiye'l-a'la'**³⁰⁹ didi andan şöra kuşgun ötdi aydur (2) her
 kim söylemedi ḫurtuldu andan şöra kerkes ötdi aydur ne dilerseñ (3) işle āḫirüñ
 ölümdür ve cemī' kuşlar bu resme söyledilerdi **süleymān** anlaruñ (4) dilin bu ḫalka
 bildürdi ve naḫildür ki bir gün **süleymān** gāzā için atlar (5) görürdi ikindi vaḫti-y-idi
 namāz fevt oldu **süleymān** ayıtdı bu atlaruñ (6) boyunların uruñ ki benüm namāzımı
 każāya ḫodı der-ḫāl boyunların urdılar (7) 'alī kerrema'llāhu vecchehu ayıtdı haḫ te'ālā
 güneşe müvekkel olan firişteye buyurdu (8) güneşi gine ḫıḫardı **süleymān** ikindi
 namāzın ḫıldı güneş gine ṭolundu ve naḫildür (9) kim **süleymān** bir gün mekkeye geldi
 ve ayıtdı işbu ka'be āḫir zamān peygāmbere- (10) -nün hicret idecek yiridür ne baḫtulu
 ol ḫişiye kim aña imān getüre gördi (11) içinde şanemler vardur **süleymān** aña girmedi
 ḫaçan-kim **süleymān** girmedi ka'be (12) ağladı haḫ te'ālā ayıtdı ne-y-içün ağlarsın
 ka'be ayıtdı nice ağlamayayın ki **süleymān** (13) senün peygāmbereñdür ve ḫavmi
 evliyāñdur benüm üzerümden geçdiler bende namāz (14) ḫılmadılar haḫ te'ālā ayıtdı
 ağlama ki nice yüzler sende secde eyleyeler ve āḫir zamān (15) peygāmbere
muḫammed-i muştafāmı senden zuḫūra getürem ve seni ṭavāf eylemegi farz

[120b]

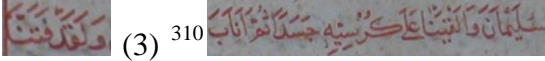
³⁰⁵ Farsça *cān-āver* sözcüğü, müstensih tarafından burada *canāvar* olarak yazılmıştır.

³⁰⁶ H] *te'ālā*: P] -

³⁰⁷ *Bunun üzerine, emriyle dilediği yöne doğru tatlı tatlı esen rüzgârı onun emrine verdik.* (Sâd 38/36).

³⁰⁸ Farsça *kāşkī* sözcüğü, müstensih tarafından *kāşgī* olarak yazılmıştır.

³⁰⁹ *Yüce olan Rabbim her türlü kusurdan uzaktır.*

(1) eyleyem ve saña müştāk olalar ve seni putlardan ve şeytāna tapmağdan t̄ahir eyleyem (2) didi **ebū hureyre** peygāberden naqil ider 'aleyhi's-selām k̄ālē llāhu te'ālā (3) ³¹⁰ imdi **süleymānuñ** fitnesi bu- (4) -y-idi-kim **süleymānuñ** bir oğlı toğdı şeytānlar ayıtdılar eger **süleymānuñ** oğlı diri (5) olacak olursa biz müsahharlıqdan ve işden kurtulmazuz pes bu oğlanı öldürelüm (6) yāhūz mecnūn idelüm yıl **süleymāna** didi **süleymān** yile buyurdı getürdi (7) bulut üzerine çıkardı bir gün ol oğlan bulut üzerinde öldi kürsī üzerine (8) düşdi **süleymān** haṭāsını bildi-ki haḫḫa tevekkül eylemeyüp bulut içinde şaqladu- (9) -ğından ötürü oldı peşīmān olup secde ve istiğfār eyledi üç gün çıkmadı (10) haḫ te'ālā ayıtdı üç gündür halka çıkmaduñ ve benüm kullarumuñ işine nazar eylemeduñ (11) haḫ te'ālā **süleymānı** mübtelā eyledi ve naqildür kim **süleymān** oğlına ğāyet melül oldı (12) zīrā ki ayruḫ oğlı yoğ-idi pes iki firişte ādem şüretinde **süleymāna** geldiler (13) birisi ayıtdı işbu kişi benüm ekinüm arasına girdi ekünümü bozdı **süleymān** ayıtdı (14) ne-y-içün bunuñ ekini arasına girdüñ ol birisi ayıtdı işbu kişi halkuñ yolu (15) üzerine ekin ekmiş geçecek yol bulmadum üstüne uğradum **süleymān** ol birisine

[121a]

(1) ayıtdı ne-y-içün yol üzerine ekin ekdüñ bilmez midüñ ki halkuñ yolu üstidür ol (2) birisi ayıtdı yā **süleymān** yā sen niçün doğurduñ ölümüñ yolu üzerinde bilmez (3) midüñ ki halk ölüm üzerinden geçerler didiler ğāyib oldılar **süleymān** bildi istiğfār (4) eyledi ve ayıtdı (5) ³¹¹ **sa'īdü bin cübeyr** aydur **süleymān** ayıtdı ilāhī baña bir milk virgil (6) ki benden soñra kimseye virme didügi bu-y-idi-ki ilāhī baña bir milk virgil ki (7) benden alınmaya dimekdür ba'zılar aydur **süleymān** ayıtdı ilāhī baña bir milk virgil ki (8) benden soñra kimseye virilmeye didügi budur ki peygāberliğına nişān ola yāhūz (9) ğayrı kişi haḫ te'ālānuñ hükmini başarmaya didi korıdı eyle didi ve naqildür ki (10) **süleymān** 'aleyhi's-selām şaydūn ilinde firengistān begini öldürdi ve kızını (11) aldı 'avrat idindi ve ol 'avrat atasınuñ şüretini **süleymāndan** destür diledi (12) düzdürdi aña tapardı bir gün anı **süleymānuñ**

³¹⁰ Andolsun biz Süleyman'ı bir sınavdan geçirmiş, tahtının üstüne bir ceset koymuştuk; sonra o bize yöneldi. (Sâd 38/34).

³¹¹ "Rabbim" dedi, "Beni bağışla; benden sonra hiç kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlerlik ver bana. Lütfü sınırsız olan yalnız sensin." (Sâd 38/35).

vezīri **āşaf bin berhiyā** işitdi (13) ayıtdı yā nebiyya'llāhi buyur bir kürsī düzsünler çıkup halka va'z ideyim pes düzdiler (14) **āşaf** çıkıdı **ādem** peygāberden **süleymāna** gelince her peygāberüñ hālin kiçi- (15) -liginde ve ululığında nice-y-idügin añdı **süleymāna** gelince ayıtdı süleymān nebiyya'llāh

[121b]

(1) dağı kiçi iken hāli hōşudı didi ve ululukda hālin añmadı meclisden kalkıcağ (2) **süleymān** ayıtdı ne-y-içün bizi böyle añduñ **āşaf** ayıtdı anuñ-çün-kim oğlanlıқтаğı (3) hālüñ şimdiden yig idi **süleymān** nite didi ayıtdı revā mıdur kim evüñde kırk (4) gündür ki şaneme taparlar **süleymān** ayıtdı bilmedüm pes kaçan-kim **süleymān** bildi hağ te'ālā (5) ayıtdı yā **süleymān** saña kim destür virdi kim şaneme tapan 'avratı alasın evüñde (6) koyasın imdi belāya yaraqlan bir gün şağar cinnī adlu bir dīv anuñ yüzüğini bu vech-ile (7) aldı kim **süleymān** hācet evine girdi yüzüğini bir emīn cāriyesine virdi şağar cinnī (8) **süleymān** şüretine girdi yüzüğini diledi [aldı]³¹² **süleymānuñ** yirine geçdi hükme eyledi (9) kırk gün **süleymān** tahtdan ayru düşdi aşlā yimedi ve içmedi bir gün deñiz (10) kenārına giderken gördi ki balıçılar balıç avlarlar anlaruñ katına geldi ve ayıtdı (11) ben **süleymānam** bir kişi **süleymāni** 'aşā-' ile vurdu yalan söylersin deyü **süleymān** ağladı (12) hattā firişteher bile ağlaşdılar hağ te'ālā ayıtdı bu aña rahmetdür 'azāb degüldür (13) ve ben anuñ milkini gine virürin **süleymān** bu hāl içinde-y-iken şağar cinnīyi bildiler yañlış (14) hükme itdüğinden tutmağ istediler tıydı uçdı kal'a dīvārına kondı yüzüğü (15) deñize atdı hağ te'ālā emr itdi yüzüğü bir balıç yutdı ol balıç tutanlaruñ

[122a]

(1) ağına girdi tırdı balıçılar çok balıç tıtdılar **süleymāna** bu balığı virdiler (2) **süleymān** ol balığüñ karnın yardı yüzüğini içinde buldı gāyet ferağ oldu (3) **hasbi**³¹³ ve hükme yirine geldi andan gine kürsisine geçdi oturdu ve nağıldür (4) ki **süleymān** helāl yimek için zenbīl düzmek öğrendi ve iki aqçeye şatar-idi (5) miskīnler ile yirdi ve aydurdı [ene]³¹⁴ **miskīnun cālisun miskīnen**³¹⁵ ve aq 'abā geyürdi (6) dāyim fuğarā ile

³¹² H] *aldı*: P] -

³¹³ Sözcüğüñ *hasabi* olarak yazılması gerekirken müstensih *hasbi* yazmıştır.

³¹⁴ H] *ene*: P] -

³¹⁵ *Ben miskinle oturup kalkan bir miskinim.*

otururdu **hadīs-i binā'-i beyti'l-muḳaddes dāvūd** 'aleyhi's-selām diledi kim beyti- (7) -l-muḳaddesi yapa **mūsā** peygāmbereñ ḥaymesi ḳadar **mūsā** peygāmbere ḳaçan-kim namāz ḳılsa (8) ḳudsde ṣaḥrāya teveccüh iderdi zīrā ki ṣaḥrada³¹⁶ firiṣteḥler ve envār görmiş-idi (9) **dāvūd** nice kim yapdı yıkıldı **dāvūd** ḥaḳ te'ālā ḥazretine Őikāyet eyledi (10) ḥaḳ te'ālā ayıtdı yā **dāvūd** Őol kiŐi kim ḳan eyledi benüm evümi ol yapmaz (11) **dāvūd** ayıtdı yā rabbi ol kāfirleri kim ben öldürdüm ḡazā³¹⁷ yolında idi ḥaḳ te'ālā (12) ayıtdı belī ḡazā yolında idi ammā benüm ḳullarum degül-midi **dāvūd** inŐāfa gelüp (13) ayıtdı ilāḥī anı pes kim yapusardur ayıtdı oḡluñ **süleymān** yapar ḳaçan kim (14) **dāvūd** dūnyādan gitdi **süleymān** anuñ yirine ḥalīfe oldı ḥaḳ te'ālā **süleymāna** (15) aydur ṣaḥranuñ üzerine yapḡıl ki **mūsā** peygāmbereñ ḥaymesi anda idi pes **süleymān**

[122b]

(1) buyurdı ādemler ve cinnīler ve dīvler bir yire cem' oldılar iŐi her birisine taḳsīm (2) eyledi cinnīleri ve Őeyṫānları gönderdi ruḥām ve aḳ mermer getürmege gitdiler (3) ve beyte'l-muḳaddesuñ Őehrin ruḥām ve laṫīf aḳ mermer ile yapdılar bu kez mescidini yapmaḡa (4) buyurdı cinnīleri ve Őeyṫānları üç bölük eyledi bir bölügi ma'denlerden ki (5) deñizlerdeđer andan altun ve gümüŐ ve incü ve yāḳūt getürdiler ve bir bölügi müŐk ve 'anber (6) getürdiler andan Őoñra üstāzlar bir yire cem' oldılar aḳ ve Őaru ve yaŐıl (7) ruḥām ile mescidi yapdılar ve saḳfı incüler ve cevher ile yapdılar dīvārlarını (8) yāḳūt ve incü ile yapdılar ve yir yüzine firūzec döŐediler nūr virürdi giceler- (9) -de ḥiç bir yüzinde ancılayın laṫīf ve müŐerref mescid olmadı **ibn-i 'abbās** aydur ḥaḳ te'ālā (10) cinnīlere bir firiŐte müvekkel eyledi elinde bir ḳamçı dutar-idi oddan ḳaçan-kim (11) **süleymānuñ** ḥükmünü dutmasalardı ol ḳamçı ile vururdu yaḳar-idi ḳaçan-kim **süleymān** (12) beyte'l-maḳdisi yapmaḳdan fāriḡ oldı ḥaḳdan üç nesne diledi biri budur kim bir (13) milk istedi-kim kendüden Őoñra ḥaḳ te'ālā anı kimseye virmeye ḥaḳ te'ālā virdi (14) ve biri budur ki ḥikmet istedi virdi ve biri budur ki her kim ḳudsde iki (15) reka'at namāz ḳıla ḥaḳ te'ālā anı 'afv eyleye ḥaḳ te'ālā anı daḡı virdi bayram gün

[123a]

³¹⁶ Sözcüḡün *ṣaḥrāda* olarak yazılması gerekirken burada uzun ünlünün kısaldıḡı ve *ṣaḥrada* olarak yazıldıḡı görölmektedir.

³¹⁷ Metinde: 'azā

(1) beyte'l-muḳaddes tamām oldu **ḳāziyye-i belḳīṣ** müfessirler aydurlar ḳaçan-kim **süleymān** (2) beytü'l-maḳdisi tamām eyledi ḥaccı için yaraḳlandı ki gide ol gün biṣ biñ deve (3) ve biṣ biñ öküz ve yigirmi biñ ḳoyun ḳurbān eyledi andan yemene mekkeden ṣan'āna bir (4) aylık yol idi öylen ṣan'āna geldi gördi ki bir laṭīf yir diledi-kim anda ine (5) ṭa'ām yiye ve namāz ḳıla anda bir ḡarīb hüdhüd gördi kim adı 'ayfīr ol hüdhüd (6) **belḳīs** milkini **süleymānuñ** hüdhüdüne vaṣf eyledi aydur **belḳīsüñ** eli altında on iki (7) biñ beg vardur ve her begüñ eli altında yüz biñ ḳiṣisi vardur hüdhüd çün bu ḥaberi **süleymāna** (8) bildürdi **süleymān** ol hüdhüd ile kendünün hüdhüdin ḳoṣdı ki varalar göre- (9) -ler vardılar gördiler gine geldiler ammā eglendiler **süleymān** ḳaḳıdı ḳaçan-kim hüdhüd geldi (10) ḳuyruḡın ve ḳanadların yire vurdı tevāzu' eyledi **süleymān** başından yapıṣdı çekdi (11) hüdhüd ayıtdı yā **süleymān** añ ṣol günü-ki ḥaḳ te'ālā öñinde ṭurıarsın **süleymān** (12) ol sözi işitdi 'afv eyledi ve naḳildür ki **süleymān** biti yazdı hüdhüde (13) virdi ki **belḳise** ilede kim sabā ṣehrinün pādiṣāhı idi ol biti bu-y-idi-kim

³¹⁸ (14) evvel bunı yazdı andan ṣoñra evvelinde bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm yazdı (15) zīrā ki peyḡāmbەرler evvel allāh adı-y-ile başlarlardı **süleymān** daḡı eyle itdi ve bitiye

[123b]

(1) mühr vurdı yüzügi ile hüdhüd bitiyi **belḳise** getürdi ḳaçan-kim **belḳīs** hüdhüdi (2) gördi ḳapuları yapıdı ve ḥazīnelerinin kilīdün başı altında ḳodı yatdı hüdhüd (3) daracadan girdi bitiyi **belḳīsüñ** gögsine bıraḳdı **belḳīs** ḳaçan-kim uyandı (4) ol meḳtūbı ve mühri gördi ḳorḳdı ḳavmine ayıtdı baña **süleymāndan** biti (5) geldi ḡāyet 'izzetlü ve mükerrem bitidür ve buyurmuş ki bu biti **süleymāndandur** baña (6) muṭī' oluñ muḥālefet eylemeñ ḳavmi ayıtdı çerimüz çok eger buyurasın cenk (7) idelüm **belḳīs** ayıtdı iy benüm cemā'atüm baña ḥāzır oluñ benden kesilmeñ ḳaçan **süleymān** (8) gelse bu yirleri ḥarāb ider ve sizi ḡōr ḳılur ammā ben **süleymāna** biti göndereyin (9) ve armaḡan göndereyin pes **belḳīs süleymāna** biṣ yüz oḡlan viribidi elleri (10) ḳınalı ve 'avratlar ḳaftānın geydürdi ve biṣ yüz ḳaravaṣ viribidi oḡlanlar (11) ṣüretinde ve biñ altun kerpüç ve biñ daḡı gümüş kerpüç viribidi ve bir tāc göndürdi (12) incü ve yāḳūt ile düzülmiş-idi ve bir ḥoḳḳa viribidi içinde bir ṣāh-dāne incü (13) var-idi delügi egri delinmiş idi ayıtdı bu incüye iplik geḳürsünler ammā (14) insān ve cinnīler olmasun

³¹⁸ O (mektup) Süleyman'dandır. (Neml 27/30).

geçürenler ve bir taş dağı göndürdü ayıtdı anı dağı (15) ins ve cin delmesün ve **belkīs** ayıtdı eger peygāmbere ise bu oğlanlar ile kızları

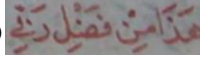
[124a]

(1) fark eyleye eger size gazab ile bakarsa pādīshāhdur peygāmbere degüldür hüdhüd (2) bu sözleri işitdi der-hāl geldi **süleymāna** haber virdi **süleymān** çün (3) bu sözi işitdi cinnīlere buyurdı altundan ve gümüşden kerpüçler düzdiler (4) ve meydān içine yigirmi mīl kadar döşediler ve yirlerde ve deñizlerde ne-deñlü cānavar- (5) -lar var-ise meydānuñ çevresine tırdılar ve cinnīler **süleymānuñ** sağında ve şolında (6) el bağlayup tırdılar andan soñra **süleymān** tahtına çıkdı ve çevre kürsīlere (7) peygāmbere oturdılar ve cānavarlar ol kerpüçler üzerine terslediler şöyle i'tibār- (8) -suz yaturlardı çün **belkīsüñ** cemā'ati **süleymāna** yakın geldiler gördiler ki (9) altunlara hayvānlar terslerler ol getürdükleri kerpüçleri yabana atdılar (10) geldiler **süleymān** ile görühdiler **süleymān** anlara nazār eyledi gökçek vech-ile (11) ve **süleymān** ayıtdı kanı ol hoşka ki içinde bir şāh-dāne incü var-idi (12) **belkīsüñ** ilçisi ayıtdı işbu incüye iplik geçürsünler evit insān ve cinnīler (13) olmasun **süleymān** ağaç kurdına buyurdı ol incüye iplik geçüre pes ol (14) kurtcuğaz ağzına bir kıl aldı ol incüye girdi bir tarafından gine çıkdı (15) andan soñra **süleymān** buyurdı ol taşı bir kurtcuğaz ki ağaç deler anı

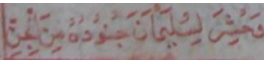
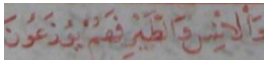
[124b]

(1) deldi ve buyurdı şu getürdiler ol oğlanlar ve kızlar yüzlerin ve ellerin yuya- (2) -lar cāriyeler şuyı aldılar sağ eli ile şol eline koydılar yüzlerin yudılar (3) ve oğlanlar şol eli ile sağ eline şu koydılar yüzlerin yudılar **süleymān** bildi (4) kim kızlar ve oğlanlar kankıdur andan soñra **süleymān** ol armağanları almadı (5) ve **belkīsüñ** ilçisine ayıtdı var pādīshāhuñ katına git kaçan-kim **belkīsüñ** ilçisi (6) gine geldi haber virdi belkīs ayıtdı peygāmbere pādīshāh degüldür ve naķil- (7) -dür kim **süleymān** ayıtdı iy benüm leşkerüm kankūz³¹⁹ ola ki **belkīsüñ** tahtını (8) bunda getüre cinnīlerden bir 'ifrīt ayıtdı ben **belkīsüñ** tahtını getüreyin henüz (9) sen yirüñden tırmadın **süleymān** ayıtdı andan dağı tīz dilerin **āşaf bin berhiyā** (10) ayıtdı tırfetü'l-'ayından tīz getüreyin didi ve

³¹⁹ Sözcüğün, müstensihin ağız özelliklerine dayalı olarak *kankūñuz* olarak değil, *kankūz* olarak yazıldığı görülmektedir.

getürdi kaçan-kim tahtı gördi (11) ayıtdı ³²⁰ andan **belķis** geldi ba'zılar aydur cebrā'il (12) getürdi ba'zılar aydur **süleymān** getürdi mu'cize izhār itmek için (13) ve naķildür **süleymān belķisi** almaķ istedüğine cinniler ġāyet melül oldılar anıñ-çün (14) **belķis** cinnī kıızı idi ve atası insān idi ve ķorķdılar kim **süleymāndan** bir (15) oġlan toġa insānuñ ve cinninüñ zirekliği anda ola bunları bir milkten

[125a]

(1) bir milke daħı çıķara pes ayıtdı yā **süleymān belķisün** 'aķlında eksüklik var- (2) -dur baldır³²¹ kılludur ve ayaġı eşek ayaġına beñzer didiler **süleymān** buyur- (3) -dı bir řu üstüne sırça döşediler tā **belķis** aña uğraya ayaġın açā göre (4) kim ayaġı nicedür kaçan-kim **belķis** geldi ayıtdılar işbu gördüġün senün (5) tahtuñ mıdur **belķis** ayıtdı aña beñzer pes **süleymān** bildi-kim 'aķlı kāmildür ve şudan (6) gel berü didiler ol sırçayı řu şandı ayaġın açdı girdi bildi utandı (7) tonın örtüdü sırça üstünden geçdi **süleymāna** geldi du'ā' (8) itdi tırdı **süleymān belķisi** dīne da'vet eyledi **belķis** imān getür- (9) -di müslimān oldı ve **süleymān** kābin kıldı aldı **süleymānuñ belķisden** (10) bir oġlı oldı adını **dāvūd** ķodı ve naķildür ki řāni'-i 'ālem³²² **süleymāna** (11) ol pādīřahlıġı virdi ki andan ilerü cihāna anuñ ġibi ne geldi ve ne andan (12) řoñra geliserdür benī ādem ve melā'ike ve cinniler ve şeytānlar ve ġayvānlar ve (13) kuşlar ve yiller mařrıķdan maġribe varınca anuñ emrinde maġkūm ve fermānında (14) müsahķar idi nitekim ġaķ te'ālā buyurur (15) ³²³ **süleymān** peyġāmber ādem oġlanlarını

[125b]

(1) **āřaf bin berġiyāya** bildürmişdi ki on toķuz kez yüz biñ kez yüz biñ (2) řāġib-'ālem cihān-ġir pehlivān defterinde idi kim her biri on kez yüz biñ (3) melikü'l-ümerāya ġükm iderdi ve dīvleri dimriyāta işmarlamışdı kimi ādem şüretlü (4) kıplan gövdelü ve kimi öķüz başlu yılan řeküllü³²⁴ ve kimi ejdehā başlu toġan pençelü (5) ve kimi meymün

³²⁰ Bu Rabbimin bir lütfudur. (Neml 27/40).

³²¹ Müstensih, sözcüġü *baldır* olarak deġil, *baldır* olarak yazmıştır.

³²² Metinde: řāni' 'ālem

³²³ Bir zaman cinlerden, insanlardan ve kuşlardan oluşan orduları Süleyman'ın emrinde toplanmış, birlikte sevk ve idare ediliyordu. (Neml 27/17).

³²⁴ Arapça *şekil* sözcüġü, müstensih tarafından burada *şekil* olarak yazılmıştır.

yüzlü eşek ayaklu ve kimi arslan şüretlü fıl gövdelü ve kimi dört (6) ayaklu başı yağrında ağzından yalıñ çıkar gızaları ısı yil ve şuları kaynar (7) şu toksan yüz biñ kez yüz biñ sîreti zişt ve şüreti kabîh ednâsı biñ (8) batman ‘amüd ile dimriyât öñinde cem’ olurlardı ve kuşlara sîmurğı (9) pâdişâh kodı ve kerkesi beglerbegi dikdi ve yırtıcılara arslanı pâdişâh (10) kodı ve bebür cihân pehlivânı idi ve girü kalan hayvânlar fîli pâdişâh (11) kodı ve yılanlara ejdehâyı pâdişâh kodı ve âdemler ve cinnîler ve hayvânlar (12) ve kuşlar her lahza şaf şaf hizmete gelürdi ve **süleymân** cinnîlere buyurdi (13) ki bir döşek tokıyalar bir kik yazuda bir iplik altun ve bir ipligi ebrîşîm³²⁵ (14) idi envâ’-ı hıttâyı ve rûmı eşkâl bağladılar ki ne renkdi hergiz kimse bilmezdi (15) ve uzunı ve ini üç mîl idi ve bu döşek üzerinde bir kürsî düzdiler ki bî-

[126a]

(1) -hisâb envâ’î cevâhir anda tâbân idi ve sağ yanında on iki biñ kürsî (2) düzdiler ‘âcdan ve enbûsdan ve şandaldan ve ‘ar’ardan peygâamberler oturur- (3) -dı ve şol yanında on biñ kürsî dahı düzdiler kıızıl altundan ve hâm (4) gümüşden benî isrâ’îlün ‘ulemâsı otururdi ve **süleymân** kürsîsi dükelinden (5) dört arşun yüce-y-idi ve döşek üzerinde yitmiş mihrâbı var-idi altundan (6) ve gümüşden her birinde bir velî otururdi ve on iki biñ müderrisi var-idi tevrâtdan (7) ve zebûrdan derse meşgüller idi ve bu dükelinün âvâzın yil **süleymâna** (8) degürürdi ve hem ol tahtı yil götürürdi günde bir aylık yol ve gicede (9) bir aylık yol seyr iderdi ve ol tahtun üzerinde biñ ev var-idi sırçadan (10) ve **süleymânuñ** üç yüz kâbinlü ‘avratı var-idi ve yidi yüz qaravaşı var-idi ki katına (11) varurdi ve kürsinün iki yanında kıızıl altundan iki arslan eylemişlerdi (12) gözleri gevher tüyi la’l başlarında zebcedden tâc kürsîler üzerinde (13) oturmuşdı ve tahtun yitmiş ayağı var-idi her bir ayağında bir arslan otururdi (14) kıızıl altundan eli-y-ile birbirisine gevher şunardı ve her arslan bir ejdehâya biner- (15) -di ve anlardan yukaru altundan tâvûslar ve kerkesler var-idi **süleymân** her gâh

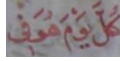

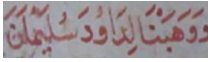
[126b]

(1) ki ol kürsiye bine-y-idi ol gevher gözlü ve güneş yüzlü maħbûblar qarşu durup (2) **süleymânuñ** üstine incüler şaçarlardı ve hem ne-deñlü **âdem** oturursa her birinün (3) ardında bir dîv ayağın dururdi ve her dîvün ardında bir yırtıcı cānavar pençesin (4) açup

³²⁵ Farsça *ebrîşîm* sözcüğü, müstensih tarafından *ebrîşîm* olarak yazılmıştır.

dururdu ve havā yüzinde kuşlar kanad kanada virüp üstüne gölge (5) eylerler-idi ve sağ yanında bir firişte yalın kılıç dartup tururdu ‘āsī (6) dīvlere anı havāle eylerdi ve **ka‘bü’l-ahbār** aydur ol tahtuñ adı kevbekü- (7) -l-cenne idi ve bu heybet ve bu kuvvet-ile ecelden amān bulmayup altmış yaşında dünyā- (8) -dan nakil eyledi ammā kabrin kimse bilmez ki kãdadur haqīkati ile ve ba‘zilar (9) aydur kulzam³²⁶ deñizindedür ba‘zilar aydur elli yaşında nakil eyledi ilk yay ayınuñ (10) yigirmi toközuncı gün on yaşından kırka degin pãdişāhlıg-ile geçürdi (11) ba‘zilar elli biş didi ‘aleyhi’s-selām bilmek gerekdür ki **süleymān** kaçan-kim (12) nübüvvet ni‘meti ile ve risālet zahmeti ile muttaşif oldu ise ‘ālem-i süflī (13) üzerine sultān oldu belki ba‘zı ‘ālem-i ‘ulvī üzerine dağı sultān (14) oldu zīrā ki ‘ālem-i süfliye³²⁷ hüküm itmek olmaz illā ki ‘ālem-i a‘lā kuvvet-ile olur pes (15) **süleymān** sultān olup cinne ve inse ve ‘ālem-i ‘anāsıra hüküm eyledi ve haq te‘ālā esmāsı

[127a]

(1) ve şifātı i‘tibārı ile ‘ale’ d-devām mütecellādür imdi ol esmānuñ ba‘zısı ‘ālemüñ (2) vücūdın iktizā ider mücid ve muhyī gibi ve ba‘zısı ‘ālemüñ ‘ademin iktizā (3) ider mu‘īd ve mümīt gibi vaqt olur ki haq te‘ālā eşyāya tecellā ider icāda (4) getürmek ile vaqt olur eşyāya tecellā ider a‘dām³²⁸ itmek ile (5) ³²⁹ **iy külle ānin fī şe’nīn** ya‘nī her cüz’-i zamānda haq te‘ālā işdedür ve kãdirdür (6) ki dürlü aḥvāl icād ide ki ‘uqūl-i ‘uqālā müteḥayyir ola celle celālūhu ve ‘amme nevālūhu (7) ve **süleymān** ‘ālemlere hüküm itdügi oldur ki hibetu’llāh idi haq te‘ālā anı **dāvūda** (8) virdi nitekim haq te‘ālā buyurur ³³⁰ imdi hibe vāhibūñ (9) ‘atāsıdur bi-ṭarīki’l-in‘ām **süleymānuñ** kalbinüñ cem‘iyyetinden degül ve ervāḥ-ı felekiyyenüñ (10) yardımını ile degül belki ‘atā’u’llāhdur kesbī degül ammā **süleymān** ‘aleyhi’s-selām (11) maqām-ı cem‘iyyetde ve dağı işrākāt-ı ‘ulviyyede k̄ayim oldu ise ‘ālemüñ māddeci aña (12) muṭī‘ oldu ammā **āşaf bin berḥiyā** ki **belkīsūñ** tahtını iḥşār itdi ṭarfetü’l-‘ayından (13) dağı tīz-de idi bunda ehl-i tefsīr aydur yir altından iki aylık yoldan getürdi (14) **şeyḥ**

³²⁶ Arapça *kuḷzüm* sözcüğü, müstensih tarafından *kuḷzam* olarak yazılmıştır.

³²⁷ Sözcüğün *süflī* olarak yazılması gerekirken nispet -i’sinin kısaldığı ve *süfli* olarak yazıldığı görülmektedir.

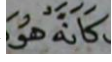

³²⁸ Sözcüğün *i‘dām* yazılması gerekirken müstensih *a‘dām* yazmıştır.

³²⁹ *O her an yaratma hālindedir.* (Rahmān 55/29).

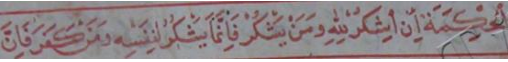
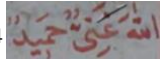
³³⁰ *Biz Dāvūd’a Süleyman’ı armağan ettik.* (Sād 38/30).

muhyi'd-dīn rahmetu'llāhi 'aleyhi ayıtdı bu ma'lūmdur hükminde ki hareket-i zamāniyye (15) olsa gerekdür çün bu gelmek tarafetu'l-'ayndan yakında olıcağ pes

[127b]

(1) muhaqqak oldu kim zamāniyye degülmiş zīrā hareket olmayıcağ müteharrik dağı olmaz (2) zīrā ki müteharrik aña dirler ki anda zamān ola çün hareket menfī oldu (3) müteharrik dağı muntefī oldu pes bu taht ol taht degülmiş belkim anda anı i'dām (4) itdi ve bunda bir dağı icād itdi bi-izni'llāhi te'ālā anıñ-çün **belkise** anda şorıcağ (5) ki bu 'arşuña beñzer mi didiler ayıtdı ³³¹ ya'nī aña beñzer didi imdi (6) bu aşl muhkemden bize ma'lūm oldu-kim didi cemī'-i eşyā'i³³² tarafetu'l-'aynda (7) allāh te'ālānuñ kemāl-i kudreti-y-ile ma'dūm olup bir vücūd dağı bulurmuş ki k̄ale'llāhu (8) te'ālā ³³³ ve dağı bize ma'lūm oldu-kim cümle (9) eşyā eşer-i vücūdmuş mevcūd-ı haqīkī degül-imiş zīrā ki vücūd k̄abil-i 'adem degüldür (10) ve 'adem k̄abil-i vücūd degüldür pes mevcūdu haqīkī allāh sübhānehu ve te'ālādur ki (11) dāyimü'l-bekā'dur bī-zevāl pādīşāh oldur ve māsivā'llāhu k̄abili'z-zevāl- (12) -dür zīrā haqkuñ eşeridür ve eşere hükmi-'ayın yoğdur ve bu laṭif aşlı hōş ri'āyet (13) itmek vācibdür tā ki haq te'ālānuñ kemāl-i kudreti ve celāl-i 'azameti hātırdan zāyil olmaya (14) imān ve meşreb gāyet kuvvet tuta inşā'a'llāhu te'ālā **meb'as-i loqmān hakīm** (15) **veheb** raḍiya'llāhu 'anhü aydur **loqmān hakīm eyyūbuñ** kız qarındaşı oğlıdur 'ikrime aydur **loqmān**

[128a]

(1) peygāberdür **süddī** raḍiya'llāhu 'anhü aydur **loqmān** peygāber degüldür ba'zılar aydur (2) haq te'ālā **loqmāna** ayıtdı peygāberlik mı gerekdür veyāhūz hikmet-mi gerek- (3) -dür **loqmān** hikmeti k̄abül eyledi nitekim haq te'ālā buyurur
(4) (5) ³³⁴ ve naqıldür ki **loqmān**

³³¹ "Tıpkı o!" (Neml 27/42).

³³² Müstensih, bazı Arapça sözcüklere -i sesi getirmiştir. Bu nedenle sözcük eşyā' olarak değil, eşyā'i olarak yazılmıştır.

³³³ Buna rağmen onlar yeni bir yaratma konusunda şüphe içindeler. (Kâf 50/15).

³³⁴ Andolsun ki vaktiyle Lokmān'a şu hikmeti vermiştik: "Allah'a şükret, O'na şükreden kendi iyiliği için şükretmiş olur; nankörlük eden de bilmelidir ki Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur, o her türlü övgüye layıktır." (Lokmān 31/12).

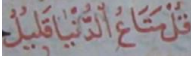
bir gün düş gördi ayıtdılar yâ **loqmān** (6) seni yir yüzine ḥalīfe idüp ḥükmi itmek gerek midür **loqmān** ayıtdı baña ‘āfiyet (7) yigdür belālardan bilürin ki baña peygāmberlik gelicek belālar bile gelür firiştehler ayıtdılar (8) sen peygāmberleri görmedüñ neden bildüñ ki belālar gelür **loqmān** ayıtdı ben (9) bilürin kim ḥükmi iden kişi gāyet belā içindedür eger ḥükmi rāst iderse ḥōş ve eger (10) zulm iderse yolu ḥōz cehennemdür dünyāda ḥōr olmak yigdür şerīf olmakdan (11) ve āḥiretde ‘azīz olmak yigdür ḥōr olmakdan her kim dünyāyı iḥtiyār idüp āḥireti (12) terk eylese dünyāda fitneye uğrar ve āḥiretde mahrūm olur firiştehler **loqmānuñ** sözün (13) işitdiler ḫatı ta‘accüb itdiler çün **loqmān** uyğudan uyandı ḫaḫ te‘ālā aña ḥikmet (14) ‘atā’ eyledi ba‘zılar aydur **loqmān** peygāmber degüldür ammā ḫāzī oldu ve melik oldu (15) ‘adli ile ḫalka ḥükmi iderdi **veheb** raḫiya’llāhu ‘anhü aydur **loqmān** bir ḫabeşī ḫara ḫul idi

[128b]

(1) neccārlik iderdi ammā şālih kişi-y-idi soñra ḫaḫ te‘ālā aña āzādlik virdi bir kişi (2) **loqmāna** ayıtdı sen fülān kişinüñ ḫulı idüñ bu mertebe’yi ne-’ile bulduñ **loqmān** ayıtdı (3) girçek söz ile ve emāneti issine virmek ile buldum didi **mücāhid** raḫiya’llāhu ‘anhü aydur (4) ḫaḫ te‘ālā **loqmāna** ḫikmet virdi dimek budur ki ‘aḫıl ve ‘ilm ve şıḫ virdi dimek- (5) -dür imdi ḫikmet oldur ki ‘ilm ile ‘amel eyleyeler ba‘zılar aydur ḫikmet oldur ki (6) cemī’-i eşyānuñ ḫaḫīḫatini ve evşāfını ve ḫavāşşını bileler bir gün **loqmān** seferde gider- (7) -ken bir oğlan ile buluşdı **loqmān** ol oğlana ayıtdı benüm atam ve anam nice (8) oldılar oğlan ayıtdı öldiler **loqmān** ayıtdı benüm işüm tamām oldu ve ḫuşşam gitdi (9) **loqmān** ayıtdı benüm ḫarındaşum nice oldu ol oğlan ayıtdı öldi **loqmān** ayıtdı (10) ḫanadlarum şındı **loqmān** ayıtdı oğlum nice oldu ol oğlan ayıtdı öldi (11) **loqmān** ayıtdı göñlümün rāḫatı gitdi ve naḫıldür kim **loqmān** ayıtdı her kim (12) yalan söyledi yüzünün şuyı gitdi ve edeb yigdür nesebden ve ‘amel yigdür (13) mālдан ve ‘ilim yigdür cemī’-i dünyādan ve ehlinden ve sa‘ādetün nişānı dördür (14) biri girçeklikdür ve biri edebdür ve biri faḫrdur ve biri emāneti (15) issine virmeğdür ve **loqmān ḫakīm dāvūd** peygāmberün vezīri idi

[129a]

(1) ve biñ yıl tamām ‘ömri oldu raḫmetu’llāhi ‘aleyhi peygāmberdür yā degüldür (2) diyüp cidāl itmek yoḫdur va’llāhu a’lem ba‘zılar aydur her kime ki ḫikmet ve ḫur’ān (3)

virinildi cemī'-i evvelki kitāblardan aña efdal virinildi imdi her kime (4) ki hikmet ve kur'an virinildi eyle gerekdür ki nefsini bile ve dünyā ehline (5) tevāzu' eylemeye dünyāsı-y-içün anıñ-içün 'ulemāya virilen efdaldür dünyā ehline (6) virdüklerinden nitekim haq te'ālā buyurur ³³⁵ haq te'ālā dünyāya (7) metā'-ı kalīl dir ve 'ilme hayr-ı keşir dir **kışsa-i zi'l-ķarneyneyin vehab** rağiya'llāhu 'anhü (8) aydur **zū'l-ķarneyin** rūmdan idi kaçan haq te'ālā buña 'ināyet eyledi (9) bir şālih kişi oldı haq te'ālā aña ayıtdı seni bir dilleri muhtelif (10) kavme da'vete viribin anlar dört kavmdür biri maşrıkdadır adı nāsikdür (11) ve biri mağribdedür adı mensekdür ve biri cenūbdadır aña hāvīl dirler (12) ve biri şimāldedür aña te'vīl dirler ve iki kavm dağı vardır yirüñ ortasında- (13) -dur biri cinnīlerdür ve biri ādemlerdür **iskender** ayıtdı yā rabbi kanķı kuvvet ile (14) anlaruñ ile cenk ideyin ve kanķı dil ile anlara söyleyeyin haq te'ālā ayıtdı nūrı (15) ve zulmeti saña müsahhar eyledüm ve öñüñce nūr yürisin ve arduñca zulmet yürisin saña

[129b]

(1) muṭī' olsunlar 'ulemā ihtilāf iderler peygāمبرlığında ba'zılar aydur pādişāh- (2) -dur 'ādil ve şālih kişidür aña **zū'l-ķarneyin** didiler ne-y-içün anıñ-içün ki iki boynuzı (3) var-idi biri sağında ve biri şolında idi peygāmbere 'aleyhi's-selām şordılar (4) ki **iskender** peygāمبر midür peygāمبر 'aleyhi's-selām ayıtdı pādişāh idi (5) yir yüzinde seyr iderdi didi pes **iskender** peygāمبرdür veyāhūz peygāمبر (6) degüldür diyüp bunuñ dağı haqķında **loķmān ḥakīm** gibi mücādele itmeyeler (7) allāhu te'ālā bilür diyeler **mücāhid** rađiya'llāhu 'anhü aydur yir yüzine tamām dört kişi (8) pādişāh oldı ikisi mü'min ve ikisi kāfir idi ol kim mü'minlerdür biri **süleymāndur** (9) ve biri **iskenderdür** ammā anlar kim kāfirlerdür **nemrūd** ve biri **buhte'n-naşr** (10) ve naķıldür kim **nūḥuñ** üç oğlı var-idi birinüñ adı sām idi 'arabuñ (11) ve 'acemuñ ve rūmuñ atası idi ve birinüñ adı ḥām idi ḥabeşüñ ve zenci[n]üñ³³⁶ ve nūbenüñ (12) atası idi ve birinüñ adı **yāfiş** idi türküñ ve şaķālibenüñ ve ye'cūc ve me'cūcuñ (13) atası idi ve ye'cūcuñ ve me'cūcuñ aşlı od yalıñındandır anıñ-içün ziyān (14) itmekde oda

³³⁵ Onlara de ki: "Dünya menfaati önemsizdir." (Nisa 4/77).

³³⁶ Sözcüğüñ zenci olarak yazılması gerekirken nispet -i'sinin kısaldığı ve zenci olarak yazıldığı görülmektedir.

beñzerler **huzeyfe** rağiya'llāhu 'anhü aydur ye'cüc bir bölükdür ve me'cüc (15) bir bölükdür ve her bir bölügi dört yüz biñ bölükdür ve bunlardan bir er kişi ölmez hattā

[130a]

(1) biñ oğlı olmayınca imdi anlar āhir zamānda çıkarlar dünyāyı harāb eylemege kaşd
(2) ideler ve cemī'-i 'ālemi üç yılda dutalar ammā dört pāre şehre girmeye mekkeye (3)
ve medīneye [ve kudse]³³⁷ ve tür-ı sīnāya girmeyeler 'ākıbet haķ te'ālā anlara yıl
viribiye deñize (4) dōke mü'minler şāz olalar **ka'bü'l-ahbār** aydur ye'cüc ve me'cüc
anlar- (5) -dur ki **ādeme** 'aleyhi's-selām bir gün ihtilām vāki' oldı nuţfesi topraķa (6)
döküldi haķ te'ālā ol nuţfeden ye'cücü ve me'cücü yaratdı ataları var ammā (7) anaları
yoķdur ve naķıldür kim kaçan-kim **iskender** maşrıķa vardı ol (8) kavm ayıtdı ye'cüc ve
me'cüc elinden hālimüz düşvārdur bize meded eyle di- (9) -diler pes **iskender** buyurdı
demür ve tuç ve ma'denler getürdiler ve iki tađuñ (10) arasını kim üç yüz mīl idi
kazdurdı tā şu çıkınça evvel ağaçlar dōkdi (11) andan soñra ol yire demür pārelerin
dōkdi ve kömür dōkdi buyurdı körük (12) urdılar hattā ol demür eridi od gibi oldı andan
soñra demür ve baķır (13) getürdiler dōkdiler bir tağ gibi oldı elli arşun ini var-idi ve
yüceligi üç yüz (14) arşun idi ve uzunlığı üç yüz mīl idi **iskender** işbu resme demürden
(15) ve baķırdan bir sed düzdi kıyāmete yakın deccālden soñra çıkalar cihānı harāba

[130b]

(1) vireler 'īsāyı 'aleyhi's-selām egirdeler 'īsā du'ā kıla allāh te'ālā anları helāk eyleye
(2) **iskender** ol seddi yaptı andan soñra zulümāta girdi kaçan-kim zulümātdan (3) çıktı
rüz adlu şār var anda geldi kaçan-kim **iskenderüñ** vefātı yakın oldı (4) bir kişi
iskendere şordı atañı-mı çok seversin yoħsa üstāduñı-mı **iskender** ayıtdı (5) üstādımı
artuķ severin zīrā ki atam sebebdür benüm fānī hayātuma ve üstāzum (6) sebebdür
benüm bāķī hayātuma ve **iskender** vaşıyyet eyledi kim benüm sağ (7) elümi tābütan
çıkarasız elüme bir altın top viresiz işāretdür ki ya'nī (8) cihānı elüme aldum top bigi
ve şol elümi dağı daşra çıkaruñ ammā boş olsun (9) işāretdür ki egerçi cihāna hükm
itdüm āhir cihāndan elümi boş aldum (10) gıtdüm ve anasına vaşıyyet eyledi-kim
benüm için ağlamayasın eger ağlarsañ bir kişi ile (11) ağlayasın ki anuñ cihāndan bir
kişisi ölmeye didi ya'nī ağlamayasın demek olur ve ba'zılar (12) aydur otuz bir yaşında

³³⁷ H] ve kudse: P] -

vefāt itdi ba'zılar aydur biñ yidi yüz yaşında ve ba'zılar (13) aydur otuz altı yaşında dünyādan naql eyledi on yidi yıl beglik eyledi ve zūr şehrinde (14) öldi anda defn eylediler **meb'as-i şa'yā peygāmbere ve urmiyā 'aleyhime's-selām begāvī tefsīrinde** (15) aydur kaçan-kim benī isrā' il arasında fesādlar çok oldı haq te'ālā anlara bir pādīşāh

[131a]

(1) viribidi adı **şadīka** idi ve anlara bir peygāmbere viribidi adı **şa'yā** idi tā kim (2) anları rabbū'l-'ālemīne irşād eyleye tevrāta tābi' olmağ-ile tañrıya īmān getüreler (3) bir zamāndan şoñra bunlaruñ arasında çok vākı'āt oldı haq te'ālā (4) anlaruñ üzerine bābil pādīşāhı **sencārībi** viribidi altı yüz biñ sancağ-ile ol (5) vaqt **şadīka** hasta oldı **şa'yā** ayıtdı **sencārīb** altı yüz biñ sancağ (6) ile üstüne geldi **şadīka** ayıtdı yā nebiyya'llāhi haqdan hiç vahy geldi mi **şa'yā** dahı (7) gelmedi didi andan şoñra haq te'ālā **şa'yāya** ayıtdı benī isrā' ilüñ melikine ayıt (8) vaşıyyet eylesün kimi dilerse yirine halīfe kosun **şa'yā şadīkaya** haber virdi (9) **şadīka** ayıtdı yā **şa'yā** sen halīfe olursun kaçan-kim **şadīka şa'yā-** (10) -dan ol sözi işitdi kıbleden yaña teveccüh eyledi namāz kıldı ve çok ağladı ve ayıtdı (11) ilāhī benüm gizlümi ve āşikāremi sen bilürsin ilāhī benüm halka gökçek hükm (12) itdügümi benī isrā' ile bildürgil haq te'ālā du'āsını kabül eyledi haq te'ālā ayıtdı yā **şa'yā** (13) **şadīkaya** haber virgil du'āsın kabül eyledüm ve 'ömrünü uzun eyledüm 'adl için (14) **şa'yā şadīkaya** geldi haber virdi **şadīka** anı işitdi hōş oldı allāha secde eyledi (15) ve ayıtdı ilāhī sen ol pāzişāhsın ki mülki kime dilerseñ virürsin ve kimden

[131b]

(1) dilerseñ alursın kimi dilerseñ 'azīz eylesin ve kimi dilerseñ hōr kılırsın 'ālem-i ğaybı (2) ve şehādeti bilürsin suçları 'afv idüp du'āları kabül idici sulţānsın (3) haq te'ālā **şa'yāya** ayıtdı ayıt ol kişiye bir kulına buyursın incīr şuyını getürsin (4) ol zaħmınuñ üstüne döksin hōş ola **şadīka** çün eyle eyledi hōş (5) oldı **şadīka** ayıtdı yā **şa'yā** rabbüne di bize 'ālem virsün andan girü haq te'ālā (6) **şa'yāya** ayıtdı **şadīkaya** ayıt ben bu şabāh **sencārībi** ve biş yazıcısını kırtarurın (7) ve girü kalanın helāk iderin çün şabāh oldı **sencārībün** cemī'-i leşkeri helāk (8) oldılar **şadīka sencārībi** zindāna buyurdı haq te'ālā ayıtdı yā **şa'yā** benī isrā' ilüñ (9) pādīşāhına ayıt **sencārībi** ve anuñ ile kim var-ise varsun kendünün kavmini (10) kırkıtsun ve anlara ikrām eylesün hattā

şehrlerine varsunlar **şa'yā** ol melike bildür- (11) -di melik **sencārībi** koyu virdi yidi yıldan sonra **sencārīb** öldi buhte'n-naşr (12) anuñ yirine beg oldı andan sonra **şadiķa** öldi ve benī isrā'il arasında gine (13) çok cenk oldı haķ te'ālā **şa'yāy** kavmine da'vete viribidi ve ayıt anlara haķkuñ (14) ni'metini yirsiz nefsüñüze muṭī' olursız eger hasta olursañuz ben hōş iderin (15) eger 'āşī olursañuz ve gine istiġfār iderseñüz 'afv iderin ne-y-içün benüm pādişāhlūġuma

[132a]

(1) inkār idersiz ve daħı ayıt anlara dünyāyı nice görürsüz anlar ayıtdılar **harāb** bir yir- (2) -dür rabb-i haķīm anı 'imāret eyledi eger **harāb** iderse **ķavīdūr** ve yir yüzinde (3) deñizler ve ırmaķlar aķıtdı ve envā' ile yimişler bitürdi bunlar ayıtdılar bu dünyā (4) ne yaramaz mülk olur dirilerümüz ölür ve bünyādlarımız yıķılır haķ te'ālā **şa'yāya** (5) ayıtdı ayıt anlara be-dürüstī anlarıñ dīvārları benüm dīnūmdür ve sarāyları şerī'atüm- (6) -dür ve ırmaķları benüm kitābumdur ve **ķāyim** olucıları benüm bitilerūmdür ve baña yakın (7) olmaķ taķvā ile olur anlar ayıtdılar biz haķ te'ālā hażretine **zıkr** ve **tesbīh** iderüz ammā (8) göñlümüz münevver olmaz oruç dutaruz ve namāz **ķıluruz** ammā nefsümüz müzekkī olmaz du'āmuz (9) **ķabül** olmaz haķ te'ālā ayıtdı **yā şa'yā** ayıt anlara ben anlarıñ orucın nice **ķabül** (10) eyleyeyin ki **harām** yirler ve yalan söylerler ve namāzların nice **ķabül** eyleyeyin benden ġayrına (11) maħabbet iderler ve şadaķaların nice **ķabül** eyleyeyin ki ġayrı kişinūñ mālından şadaķa (12) virürler ve du'āların nice **ķabül** eyleyeyin ki sözleri bir dürlü ve işleri bir (13) dürlü daħıdır ve benüm sözlerüm işidürler menķül sözlerdür dirler ve benüm (14) peygāmblerlerümüñ sözlerine enbiyādan mīrās olmuş sözlerdür dirler eger söz- (15) -lerinde ġirçekler ise ġayıb 'ālemlerin bilsünler imdi benüm rızām miskīnleredür

[132b]

(1) ve 'izzetüm hōr olanlaradur ve **ķuvvetüm** za'ifleredür ve baylıġum dervīşleredür (2) ve 'ilmüm cāhilleredür ve bu dünyāya bir peygāmbler viribiyeyin ki ümmīdür yalan söylemez (3) ve soķaķlarda gezmez ve hālķa cefā eylemez **kerīmü'z-zāt** ve **raħīmü'ş-şifāt**dur (4) andan sonra sākinliġi aña libās eyledüm ve eylüġi aña şan'at eyledüm ve arulıķ (5) anuñ göñlidür **ħikmet** ve şıdķ anuñ **tabī'atı**dur ve 'afv ve emr-i bi'l-ma'rūf itmek anuñ (6) **hulķı**dur ve 'adil anuñ işidür ve haķ anuñ şerī'atıdır ve hidāyet anuñ

imāmıdır (7) ve islām anuñ milletidür ve **ahmed** anuñ adıdır dalâletden soñra anuñ-ile hidāyet (8) eylerin ve cehāletden soñra anuñ-ile bildürürin ve az nesne'yi anuñ-ile çok eylerin ve (9) yoñsullığı anuñ-ile bay eylerin ve tağılmış halkı anuñ-ile cem' eylerin ve muhtelif (10) gönülleri anuñ-ile zabt eylerin ve anuñ ümmetini cemī'-i ümmetlerden yig eylerin zīrā ki (11) **emr-i bi'l-ma'rūf ve nehy-i 'ani'l-münker** iderler ve baña ĩmān getürüp tevḥīd iderler (12) ve baña iḥlāş ile namāz kulurlar ve benüm için ğazā iderler ve gice ve gündüz 'ibādet (13) iderler ve ben-dahı anlara raḥmet iderin zīrā ki zū'l-fazli'l-'azīm pādişāhın (14) kaçan-kim **şa'yā** bu sözleri didi ol kavm öldürmek istediler **şa'yā** (15) kaçdı tağda bir ağaç var-idi anda vardı ol ağaç haq destūri ile yarıldı

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B)

(GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM

ÖRNEKLERİ)

İKİNCİ CİLT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Talha DİLBEN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA - 2020

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ENVÂRÜ'L-ÂŞİKÎN'İN PERTEV PAŞA NÜSHASI (1B-132B)

**(GİRİŞ, İMLA ÖZELLİKLERİ, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM
ÖRNEKLERİ)**

İKİNCİ CİLT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Talha DİLBEN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

BURSA - 2020

4. DİZİN

a : O; üçüncü teklik kişi zamiri.

a.+ ña 001b/11, 001b/13,
002b/8, 003a/1, 005b/11, 006a/15,
006b/12, 006b/15, 007a/13, 007b/3,
010b/8, 010b/10, 012b/1, 014a/2,
016b/12, 016b/13, 016b/15, 017a/2,
017b/6, 019b/11, 020a/5, 020a/6,
020a/7, 020a/8, 021a/7, 021a/8,
021a/14, 022a/1, 022b/3, 023b/8,
024b/1, 025b/7, 032b/6, 033b/2, 033b/5,
036a/10, 036a/11, 036b/8, 037a/1,
041a/4, 041a/5, 041a/12, 041a/13,
041b/1, 041b/4, 044a/7, 044b/12,
044b/13, 044b/14, 048b/6, 048b/9,
051a/12, 058a/8, 058a/13, 058b/3,
060a/3, 061a/3, 061a/12, 061b/9,
063b/5, 069a/4, 069a/8, 069a/9, 074b/7,
075a/4, 075b/6, 076b/9, 077a/7, 077b/1,
078a/1, 078a/2, 079a/10, 080b/6,
083b/11, 084b/2, 084b/14, 084b/15,
085b/4, 085b/10, 085b/11, 086b/8,
086b/10, 087a/15, 088b/13, 089b/2,
089b/3, 089b/15, 090a/13, 091a/2,
091b/8, 092a/5, 092a/7, 093a/1, 093a/5,
093a/9, 093b/11, 093b/12, 096a/2,
096b/15, 097a/8, 098a/2, 098a/3,
098a/4, 099b/7, 099b/8, 100a/9,
100a/14, 100b/2, 106b/2, 106b/10,
109a/11, 110b/14, 110b/15, 111a/6,
111a/14, 111b/2, 111b/7, 112a/8,

112b/9, 113a/4, 113a/8, 113a/14,
113a/15, 113b/5, 113b/6, 113b/7,
114a/9, 114b/8, 114b/9, 114b/14,
115b/2, 117b/12, 117b/14, 118a/15,
120a/10, 120a/11, 121a/12, 121b/12,
125a/3, 125a/5, 127a/11, 127b/2,
127b/5, 128a/13, 128b/1, 129a/3,
129a/9, 129a/11, 129a/12, 129b/2,
132b/4

a.+ ña eylemeyem 112b/8

a.+ nda 004a/5, 009a/1, 014a/8,
015a/6, 015a/8, 015a/9, 015a/12,
015a/14, 015b/1, 015b/2, 015b/4,
018a/15, 019b/11, 021a/1, 026a/4,
032a/8, 033b/1, 034b/14, 035b/11,
036b/1, 037a/4, 042b/11, 044b/9,
045a/11, 048a/3, 049a/15, 052a/8,
052a/12, 055b/10, 058b/10, 060b/1,
061b/5, 068a/15, 074a/14, 081a/2,
081b/5, 085b/9, 089a/5, 090a/12,
091b/4, 100a/6, 105b/1, 106a/5,
107b/13, 116a/4, 118a/7, 118a/8,
122a/15, 123a/4, 123a/5, 126a/1,
127b/2, 127b/3, 127b/4, 130b/3,
130b/14, 132b/15

a.+ ndadur 015b/1, 018a/6,
090a/3

a.+ ndan 002a/9, 002a/11,
002a/12, 002a/14, 002b/1, 003a/4,
005b/10, 006a/9, 009b/3, 009b/11,
010a/7, 010a/14, 010b/1, 010b/5,
010b/8, 010b/12, 011a/5, 011a/7,

011b/5, 011b/10, 011b/13, 012a/5, 052a/12, 052b/4, 052b/6, 052b/8,
014a/8, 014b/1, 015b/6, 015b/8, 016b/1, 053a/9, 054b/11, 055b/10, 056b/1,
017a/11, 017a/13, 017b/3, 019a/4, 057a/15, 057b/1, 058a/3, 058b/14,
019a/12, 019b/13, 020b/1, 020b/6, 059a/2, 059b/4, 059b/5, 059b/11,
020b/14, 021b/4, 021b/10, 021b/12, 059b/12, 059b/13, 060a/8, 060a/11,
021b/13, 021b/14, 022a/1, 022a/2, 060a/12, 060a/13, 060b/11, 061b/12,
022a/6, 022a/8, 022a/9, 022b/5, 062b/9, 063a/13, 063b/4, 063b/6,
023a/11, 023b/2, 023b/12, 023b/13, 063b/8, 064a/1, 065a/2, 065a/15,
024a/1, 024a/2, 024a/12, 024a/15, 066a/3, 066b/14, 067a/7, 067b/7,
024b/5, 024b/6, 024b/7, 025a/1, 067b/15, 068a/2, 068a/3, 068a/9,
025a/10, 025a/12, 025b/2, 025b/10, 069b/4, 070a/5, 070a/6, 070a/7,
026b/9, 027a/1, 027a/7, 027a/12, 070a/15, 070b/5, 071a/8, 071a/15,
027b/2, 027b/5, 027b/8, 028a/9, 072a/1, 072a/3, 072a/9, 072a/15,
028b/14, 028b/15, 030a/8, 030a/14, 072b/8, 073a/1, 073b/7, 074a/13,
030a/15, 030b/3, 030b/8, 031b/14, 074b/6, 075b/1, 075b/6, 075b/7, 076b/4,
032a/8, 032a/11, 032b/9, 033a/4, 076b/8, 076b/10, 076b/11, 076b/12,
033a/5, 033a/13, 033a/14, 033b/1, 076b/13, 076b/14, 077a/15, 077b/10,
033b/4, 033b/7, 033b/9, 034a/7, 078a/3, 078a/9, 081a/13, 081b/6,
034a/12, 034b/4, 034b/6, 034b/14, 082a/10, 082b/6, 083a/11, 087a/4,
035a/1, 035a/2, 036b/5, 037a/13, 087a/7, 089a/4, 090b/12, 091a/13,
037b/14, 038b/12, 038b/4, 039a/12, 095a/8, 095b/1, 095b/4, 096b/5, 098a/2,
039b/1, 039b/12, 039b/14, 040a/11, 100a/5, 100b/5, 103a/4, 104a/1,
040a/14, 040b/6, 040b/8, 041a/3, 104a/12, 104a/14, 104a/15, 105a/8,
041a/7, 041a/13, 041a/14, 041b/3, 105a/14, 105a/15, 105b/6, 105b/7,
041b/14, 042a/1, 042a/15, 042a/4, 106b/7, 106b/10, 106b/14, 107a/13,
042b/11, 043a/6, 043a/13, 044a/8, 107b/14, 109a/11, 110a/10, 110b/6,
044b/12, 044b/13, 045a/2, 045b/1, 110b/8, 110b/10, 110b/13, 112b/10,
045b/2, 046a/10, 046a/14, 046b/2, 113b/7, 114b/13, 114b/14, 116b/13,
047a/9, 047a/15, 047b/1, 047b/11, 116b/14, 118b/9, 119a/1, 119b/6,
048a/1, 048a/2, 048b/4, 048b/12, 119b/10, 119b/11, 119b/13, 119b/14,
050a/13, 050b/1, 050b/6, 050b/11, 119b/15, 120a/1, 120a/2, 122a/3,
051a/3, 052a/3, 052a/5, 052a/9, 122b/5, 122b/6, 123a/3, 123a/14,

124a/6, 124a/15, 124b/4, 124b/9
 124b/11, 125a/11, 130a/11, 130a/12,
 130b/2, 131a/7, 131b/5, 131b/12,
 132b/4
     a.+ ndandur 013b/12
     a.+ nda ola 124b/15
     a.+ nda oldı 051a/2, 103b/12
     a.+ nda olur 067b/6
     a.+ nda olurın 024b/11, 024b/13
     a.+ nı 002a/3, 002b/11, 004b/15,
 004b/7, 006a/12, 009a/7, 010a/11,
 010b/14, 012b/2, 012b/3, 017b/13,
 018b/4, 021a/1, 021b/8, 023b/15,
 027a/6, 031a/10, 031b/15, 032a/6,
 032a/7, 032b/5, 032b/8, 032b/9,
 032b/13, 033a/1, 033b/2, 035a/2,
 035a/8, 035b/2, 037a/8, 037a/12,
 038a/9, 041a/14, 041b/8, 043a/5,
 045a/13, 047b/3, 048b/15, 050a/9,
 051a/8, 051a/10, 052a/4, 052a/7,
 053b/10, 056a/5, 057a/7, 058a/5,
 058a/12, 060a/11, 061b/13, 064a/7,
 064a/13, 064b/14, 066b/1, 066b/4,
 069a/10, 069b/14, 070a/4, 070b/6,
 071b/7, 071b/8, 072b/5, 073b/5, 074a/1,
 075b/12, 076a/14, 076b/4, 076b/6,
 077b/9, 077b/11, 078a/14, 078b/2,
 078b/11, 080b/8, 080b/12, 082a/10,
 082b/12, 084b/13, 085a/10, 085b/15,
 086a/11, 086a/2, 086a/5, 086a/9,
 086b/5, 086b/9, 086b/12, 090a/2,
 090b/2, 090b/3, 091a/10, 091b/4,
 091b/5, 091b/6, 091b/7, 091b/10,
 091b/11, 092b/14, 093b/2, 095b/14,
 096a/3, 098a/12, 098a/13, 098a/15,
 098b/1, 098b/2, 098b/3, 101b/7, 103b/3,
 105a/13, 106a/4, 107b/8, 108a/12,
 108b/4, 109b/7, 111a/12, 111a/4,
 112b/6, 112b/11, 113b/6, 113b/13,
 114a/7, 114b/10, 115a/6, 115a/8,
 115a/14, 115b/1, 115b/2, 117b/12,
 119b/13, 121a/12, 122a/13, 122b/13,
 122b/15, 123b/14, 124a/15, 126b/6,
 127a/7, 127b/3, 131a/14, 132a/2
     a.+ nıñ+ çün 021a/14, 023b/10,
 026b/14, 028b/6, 032b/7, 043a/6,
 057b/3, 057b/6, 060a/9, 060a/12,
 064a/10, 068b/1, 068b/5, 079a/6,
 096a/12, 124b/13, 127b/4
     a.+ nıñ+ için 005a/12, 009b/15,
 023a/15, 034a/11, 059b/10, 070a/12,
 071a/7, 091a/9, 129a/5, 129b/2, 129b/13
     a.+ nıñ+ için 073a/4, 082a/4
     a.+ nuñ 001b/5, 002a/6,
 002b/11, 002b/12, 002b/13, 003a/8,
 006a/11, 007b/10, 013b/8, 014b/12,
 014b/13, 014b/14, 014b/15, 015a/5,
 016b/8, 016b/9, 016b/11, 016b/13,
 016b/15, 017a/1, 017a/3, 017b/7,
 018b/6, 028b/8, 029b/5, 030a/2, 031b/3,
 032b/4, 036b/2, 037b/1, 039b/11,
 041a/8, 041b/5, 041b/13, 042a/2,
 043a/2, 043a/13, 044b/2, 046a/2,
 047b/6, 048a/11, 048a/13, 048a/15,

048b/12, 049b/13, 049b/15, 050a/1,
050b/6, 054b/5, 056a/9, 056b/10,
057b/12, 058b/5, 060b/14, 061a/2,
064b/9, 065b/8, 066a/2, 069a/1, 069a/7,
069a/10, 069b/1, 069b/15, 069b/2,
070b/5, 074a/12, 075b/4, 076a/8,
076a/15, 076b/1, 078a/1, 078a/8,
079a/8, 079a/12, 083b/10, 083b/9,
084a/4, 084a/5, 084b/12, 088b/15,
090a/4, 090b/13, 091b/11, 092a/6,
092a/10, 092a/11, 092a/13, 092b/12,
092b/13, 093a/4, 093b/10, 093b/15,
094a/2, 094a/3, 095a/3, 098a/5,
098a/14, 099b/12, 100b/3, 103b/6,
103b/7, 103b/11, 106b/10, 107b/5,
107b/7, 107b/9, 108a/14, 108b/1,
109b/13, 111a/10, 111a/11, 111a/12,
111a/13, 111a/15, 111b/1, 111b/2,
111b/3, 111b/5, 111b/7, 111b/9,
111b/11, 111b/13, 111b/15, 112a/3,
112a/5, 112a/6, 112a/8, 112a/9,
112a/11, 112a/13, 112a/14, 112b/1,
112b/2, 112b/3, 112b/5, 112b/7, 112b/9,
112b/11, 112b/12, 112b/14, 113a/1,
113a/2, 113a/4, 113a/7, 113b/6, 114b/6,
115a/13, 115b/12, 118a/12, 121b/6,
121b/13, 122a/14, 125a/11, 125a/13,
130b/11, 131b/12, 132b/5, 132b/6,
132b/7, 132b/10

a.+ nuñ+ çün 003a/14, 010a/5

a.+ nuñ+ çün+ kim 121b/2

a.+ nuñ+ ile 006a/9, 013b/4,

030a/1, 037b/1, 037b/2, 037b/3,
044b/11, 047b/6, 050a/1, 057b/12,
064a/13, 065a/6, 065a/8, 071b/3,
071b/4, 077b/2, 083a/8, 086b/8, 090a/2,
093b/12, 095a/3, 111b/7, 115a/15,
131b/9, 132b/7, 132b/8, 132b/9,
132b/10

a.+ nuñ+ kim 091b/10

āb : <Far. Su.

ā.- ı hayāt 040a/4, 090a/4

‘abā : <Ar. Bir çeşit kumaştan
yapılmış bol ve geniş giyecek.

‘a. 122a/5

ābād : <Ar. Sonu olmayan.

cennāt-ı ā.+ a 003b/13

‘abd : <Ar. Kul.

‘a.- i kefür 027a/14

‘a.+ üm 096b/14

‘abda’ llāhi : <Ar. Allah’ın kulu.

‘a. 072b/4

āb-dest : <Far. Namaz kılmak, Kur’ân-ı
Kerîm okumak gibi ibadetleri yapmak
için bazı organları yıkayıp bazılarını
mesh etmek yoluyla yapılan arınma.

ā. 083b/10, 083b/11, 102a/11

‘**abdu’llāh bin ‘abbās** : <Ar. Hz. Muhammed’in amcasının oğlu, tefsir ve fıkıh ilimlerinde otorite kabul edilen ve çok sayıda hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabi.

‘a. 013a/7

‘**abdu’llāh bin selām** : <Ar. Yahudi âlimi iken Müslüman olan meşhur sahabi.

‘a. 089b/1

‘**abdu’llāhi bin ‘ömer** : <Ar. Hz. Ömer’in oğlu, en çok hadis rivayet eden sahabilerden biri.

‘a. 011a/3

‘**abdü şekūr** : (*‘abd-i şekūr*) Çok şükreden kul.

‘a. olası 027a/14

ābıdest : (<Far. *āb-dest*) Namaz kılmak, Kur’ân-ı Kerîm okumak gibi ibadetleri yapmak için bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etmek yoluyla yapılan arınma.

ā. 113a/1

‘**ābid** : <Ar. İbadet eden, kulluk eden, takva sahibi kimse.

‘a. 098b/1

‘a.+ ler 097b/3, 102a/3

ābu ḥayāt : <Ar. Hayat suyu, ölümsüzlük veren su.

ā.+ dan 101b/3

‘**āc** : <Ar. Fildişi, bağa.

‘a.+ dan 126a/2

‘**acāyib** : <Ar. Çok tuhaf, anlaşılmaz, insanı şaşırtan şey.

‘a.+ e 009b/13

‘a.+ in 025b/10, 046b/11, 049a/6

‘a.+ lerini 049a/4

‘a. olmadı 046b/12

‘**acāyüb** : bkz. *acāyib*

‘a.+ lerümi 119a/7

‘**acbā**’ : Yedi kat yerin yedincisinin adı.

‘a.+ dur 015b/2

aceb : Ba’lebek beyinin adı.

a. 103b/6, 104a/11

a.+ üñ 104b/1

‘**aceb** : <Ar. Garip, acayip, tuhaf, şaşırtıcı.

‘a. 056b/9, 063b/3, 068b/14, 072b/3, 074b/9, 078b/8, 097a/14, 100b/10

‘**aceble** - : Şaşırmak.

‘a.- r 049b/13	078b/2, 125a/6
‘a.- rdi 107b/5	a.- madum 114b/8
‘a.- rem 091b/5, 091b/6, 091b/7	a.- sa 013a/9
‘a.- rin 056a/1, 091b/4, 096b/6, 096b/9	a.- up 098a/11
	a.- up dururdu 126b/4
‘acebraḡ : <Ar. + Tr. En acayip, en ilginç.	aç : Karnı aç olan, yardıma ihtiyacı olan yoksul kimse.
‘a.+ ı oldı 068b/7	a. 022b/6, 032a/6, 044a/7, 066b/1
‘acem : <Ar. İran, İranlılar.	a.+ ları 094b/8
‘a. 003b/8	a. ol 101b/15
‘a.+ de 045b/3	a. olsa 078b/5
‘a.+ üñ 129b/11	
acı : Tadı acı olan, tuzlu.	açıl - : Açılmak.
a. 023b/11	a.- dı 067a/7
a. oldı 038b/1	a.- sun 080a/8
a.+ dur 039b/10	a.- ur 074a/13
	a.- urdu 033a/12, 052b/2, 052b/3
acı : Izdırıp, üzüntü.	açlıĝ : Açlık.
a.+ sı 039/10	a.+ ile 022b/8, 093a/14, 103a/9
‘āciz : <Ar. Güçsüz, kuvvetsiz, zayıf.	açlık : Açlık.
‘a. 083a/5	a.+ da 086a/2
‘a. eylemez 071a/8	a.+ dan 093a/13, 103a/6, 104b/11
‘a.+ lerdür 013b/12, 113a/8	a.+ ile 104b/15
‘a.+ ven 028b/4	
aç - : Açmak.	açuḡ : Açık.
a.- a 125a/3	a. 017a/3
a.- dı 043a/15, 045a/2, 073b/9,	a.+ dur 108b/4

ad : Ad, isim.

a. 005a/12, 020b/5, 033b/7, 033b/9, 036a/15, 044b/10, 075b/6, 075b/7, 077b/12, 084b/3

a.+ ı 015a/5, 015a/8, 015a/9, 015a/12, 015a/13, 015a/15, 015b/2, 016a/5, 016a/9, 016b/7, 016b/8, 016b/10, 016b/11, 016b/12, 016b/13, 016b/14, 016b/15, 017a/1, 017a/2, 017a/3, 017a/4, 018b/8, 018b/15, 020b/4, 020b/7, 026a/3, 023a/13, 023a/14, 037b/14, 041a/11, 043a/6, 052b/7, 059b/11, 059b/6, 060b/14, 064a/2, 064a/3, 064b/9, 073a/12, 074b/1, 074b/2, 076b/8, 089b/2, 103b/11, 123a/5, 126b/6, 129a/10, 129a/11, 129b/10, 129b/11, 129b/12, 131a/1

a.+ ıdur 132b/7

a.+ ın 023a/15, 029b/2, 036b/1, 066a/6, 075b/5

a.+ ını 005a/12, 028b/8, 041a/2, 093b/10, 125a/10

a.+ ı+y+ ile 123a/15

a.+ um 008b/8

a.+ um+ ile 029a/10

a.+ uma 089a/9

a.+ umı 036a/6, 077b/12, 079a/11

a.+ umsuz 081b/14

a.+ uñ 008b/8, 065a/9

‘ād : <Ar. Hz. Hûd’un peygamber olarak gönderildiği, Kur’ân-ı Kerîm’de adı geçen eski bir Arap kavmi.

‘a. 015a/6, 045b/13, 046b/2, 048a/6

ada : Etrafı su ile çevrili kara parçası.

a.+ ları 095a/7

a‘dām : (<Ar. *i‘dām*) Öldürme, yok etme.

a. itmek 127a/4

‘aded : <Ar. Sayı.

‘a.+ in 014b/2, 015a/1

ādem : <Ar. Yaratılan ilk insan ve ilk peygamber, Hz. Âdem.

ā. 013a/10, 013a/14, 013a/15, 015a/1, 017a/1, 017a/3, 018b/4, 018b/8, 018b/9, 022a/12, 024a/2, 024a/5, 024b/1, 024b/9, 024b/10, 025a/2, 025a/4, 025a/8, 025a/9, 025a/10, 025b/2, 025b/3, 025b/4, 025b/7, 025b/8, 025b/11, 025b/13, 025b/14, 026a/1, 026a/2, 026a/3, 026a/4, 026a/12, 026b/2, 026b/6, 026b/10, 026b/12, 026b/13, 026b/14, 027a/1, 027a/2, 027a/3, 027a/5, 027a/8, 027a/13, 027a/14, 027b/2, 027b/5, 027b/6,

027b/7, 028a/8, 028a/10, 028a/13, 084b/2, 096a/4, 097a/2, 097a/10,
 028b/4, 028b/6, 028b/7, 028b/10, 097a/11, 097b/2, 099a/7, 099b/10,
 028b/12, 028b/13, 028b/14, 028b/15, 101a/8, 107a/2, 119a/15, 119b/1,
 029b/4, 029b/6, 030a/1, 030a/2, 119b/2, 120b/12, 121a/14, 125a/12,
 030a/13, 030a/15, 030b/3, 030b/12, 125a/15, 125b/3, 126b/2
 031a/11, 031a/12, 031b/6, 031b/7, benī ā. 031a/9
 031b/10, 031b/15, 032a/1, 032a/5, ibn-i ā. 101b/12
 032a/6, 032a/7, 032a/9, 032a/13, ā.+ de 026a/11
 032a/15, 032b/3, 032b/11, 032b/13, ā.+ den 024b/3, 034b/2, 048a/4,
 032b/14, 033a/1, 033a/2, 033a/3, 067a/4
 033a/9, 033b/3, 033b/5, 033b/6, 033b/8, ā.+ e 013b/3, 021a/3, 023a/4,
 033b/9, 034a/2, 034a/4, 034a/5, 034a/6, 024a/11, 024b/5, 024b/7, 024b/8,
 034a/7, 034b/2, 034b/3, 034b/5, 025a/12, 025a/13, 025a/14, 025a/3,
 034b/12, 034b/13, 035a/2, 035a/4, 025a/8, 025b/14, 026a/2, 026b/9,
 035a/6, 035a/11, 035a/12, 035b/2, 027a/1, 027a/8, 028a/12, 028a/15,
 035b/3, 035b/5, 035b/9, 035b/10, 029a/2, 029b/12, 030b/9, 030b/11,
 035b/11, 035b/12, 035b/14, 035b/15, 031a/6, 031a/7, 032a/13, 032b/2,
 036a/4, 036a/9, 036a/14, 036a/15, 032b/9, 033a/5, 033a/8, 033b/2, 034b/2,
 036b/1, 036b/2, 036b/4, 036b/6, 036b/7, 034b/12, 035a/2, 035a/11, 036a/12,
 036b/9, 036b/11, 037a/2, 037a/4, 036b/6, 038a/6, 038b/3, 039a/2, 039b/8,
 037a/5, 037a/8, 037a/13, 037b/3, 040a/3, 040a/8, 040a/11, 040a/12,
 038a/7, 038a/11, 038a/13, 038b/4, 040a/15, 040b/15, 044a/5, 052b/3,
 038b/5, 038b/7, 039a/3, 039a/4, 039a/6, 086b/2, 130a/5
 039a/7, 039a/11, 039a/12, 039a/14, ā.+ e eyledi 025a/15
 039b/2, 039b/3, 039b/4, 039b/8, 039b/9, ā.+ i 020a/10, 021a/3, 021b/5,
 039b/10, 039b/13, 039b/14, 040a/3, 021b/11, 022b/1, 023a/4, 023a/5,
 040a/5, 040a/13, 040a/14, 040a/15, 023a/6, 025b/6, 026b/4, 027b/2, 027b/7,
 040b/6, 040b/8, 040b/14, 040b/15, 028a/9, 028a/10, 028a/12, 030a/8,
 041a/1, 041b/7, 043a/9, 044a/5, 031b/5, 033b/6, 033b/12, 034b/4,
 044a/11, 046b/10, 048a/9, 052b/4, 034b/5, 036a/8, 036a/10, 036a/12,
 052b/5, 053a/3, 054a/10, 055b/15, 037a/1, 037a/9, 037a/10, 037a/14,
 058a/9, 070a/8, 076a/11, 076b/11, 038b/2, 039b/6, 040b/4, 058a/1,

082b/10, 086b/10, 113b/4
ā.+ ile 027b/5, 034b/1, 037b/13,
052b/5

ā.+ üñ 022b/12, 023a/7, 024a/4,
024a/12, 024a/15, 024b/6, 024b/13,
024b/14, 025a/1, 025a/11, 025b/1,
025b/14, 025b/15, 030a/14, 032a/5,
032a/10, 033a/7, 033b/13, 034b/8,
035a/12, 036b/3, 037a/12, 037a/13,
038b/2, 038b/6, 039a/2, 039b/1, 039b/7,
040b/2, 040b/4, 041a/13, 086b/1,
118b/15

ādem : <Ar. İnsan.

ā.+ ler 052b/4, 114a/1, 122b/1,
125b/11

ā.+ lerdür 129a/13

ā.+ leri 046a/8

cemī'-i ā.+ leri 119b/7

ā.+ lerin 068b/2

ā.+ ler olurdu 044a/12

ā. olsa 031b/14

ā.+ üñ 039b/11

‘adem : <Ar. Yokluk, hiçlik.

‘a. 127b/10

ķābil-i ‘a. 127b/9

‘a.+ in 127a/2

‘aden : bkz. ‘adn

‘a. 019b/1

adım : Adım.

a.+ ı 033b/10

a.+ ma 053a/5

‘adil : bkz. ‘adl

‘a. 132b/6

‘a. eylesünler 075a/4

‘ādil : <Ar. Adaletli.

‘a. 109b/2, 129b/2

‘adl : <Ar. Adalet.

‘a. 131a/13

‘a. eyledi 079a/8

‘a.+ i 128a/15

‘a.+ ile 079a/7

‘a.+ ini 075a/4

adlu : Adlı, namlı.

a. 003a/10, 003a/3, 107b/11,
121b/6, 130b/3

‘adn : <Ar. Cennetin en yüksek
mevkiine verilen ad.

‘a. 019a/15, 019b/4, 081b/7

cennāt-ı ‘a.+ i 002a/4

‘adū : <Ar. Düşman.

‘a.+ dur 089a/10

‘a.+ ları 081a/2

‘a.+ larum 070b/7

‘a.+ larumdandır 085a/9

‘a.+ laruñı 094b/12	
‘ aduvva ’ llāh : <Ar. Allah’ın düşmanı. ‘a. 043b/15	ağ : Beyaz. a.+ ina 086b/5
‘ aduvva ’ llāhi : <Ar. Allah’ın düşmanı. ‘a. 058b/8	ağ : Balık ağı. a.+ ina 122a/1
‘ āfiyet : <Ar. Sağlık, sıhhat. ‘a. 099a/10, 128a/6	ağac : Ağaç. a.+ a 026a/8, 026b/3, 042a/4, 102a/6 a.+ ı 036b/11, 036b/12 a.+ ından 027a/4 a.+ ındandır 076b/11 a.+ ını 082b/10 a.+ ınıñ 042a/3 a.+ uñ 100b/13
afra ’ il : Yedinci gökte yer alan meleğin adı. a.+ dūr 017a/4	
‘ afv : <Ar. Kusur ve hatayı bağışlama. ‘a. 103a/10, 132b/5 ‘a. eyle 061b/12 ‘a. eyledi 123a/12 ‘a. eylerin 035a/7 ‘a. eylese 111b/9 ‘a. eyleye 083b/7, 122b/15 ‘a. eyleyem 112b/2 ‘a. iderdüm 079b/4 ‘a. iderem 118a/13 ‘a. iderin 118a/14, 131b/15 ‘a. idüp 053a/7, 131b/2 ‘a. itdüm 010a/12, 064b/1, 109b/5 ‘a. itdün 037b/10 ‘a. itmege 108b/8	ağaç : Ağaç. a. 044b/5, 070a/9, 070a/13, 070a/14, 072b/10, 076a/4, 076a/5, 076b/11, 077a/7, 100b/13, 103b/12, 124a/13, 124a/15, 132b/15 a.+ dan 026b/9, 026b/10, 026b/11, 026b/13, 026b/8, 027a/5, 031a/10, 032a/14, 034b/1, 034b/3 a.+ lar 038b/1, 092b/7, 130a/10 cemī’-i a.+ lar 088a/5 a.+ ları 084b/6 cemī’-i a.+ laruñ 038a/14, 078b/13
	āgāh : <Ar. Far. Haberdar, haberi

olan.	a.- mağ 037a/15, 037b/2
ā. oluñ 089b/5	a.- mağdan 108b/3
	a.- mağdur 105b/14
ağar - : Beyazlamak.	a.- ması 069b/1
a.- an 055b/1	a.- mayasın 130b/10, 130b/11
a.- dı 054a/3, 064a/15	a.- mayayın 031b/10, 120a/12
	a.- r 066b/8
ağır : Ağır, ağırlık, sert, keskin.	a.- r+ idi 109a/2
a. 085a/2, 085a/7	a.- rdı 031b/6, 032a/4, 033a/10,
a.+ dur 101a/6	037a/12, 064a/4, 110a/3, 110a/7
a.+ ınca 060b/15, 061a/1	a.- rdum 067a/14
	a.- rın 026b/7, 074a/8, 106a/2
ağız : Ağız.	a.- rlar 018a/3, 103a/8, 110a/5,
a.+ ları 093a/15	110a/7
	a.- rsañ 130b/10
ağızlu : Ağızlı.	a.- rsın 026b/7, 031b/7, 039a/4,
a. 062a/5	064a/12, 074a/6, 105b/15, 120a/12
	a.- sa 111b/3
ağla - : Ağlamak.	a.- yasın 130b/11
a.- dı 026b/6, 032a/1, 032a/15,	a.- yu 039a/3
032b/3, 033a/8, 035b/10, 039a/7,	
039b/14, 051a/15, 057b/1, 060b/4,	ağlad - : Ağlatmak.
060b/6, 063a/4, 065a/5, 065b/3,	a.- am 112b/11
065b/11, 066a/4, 066a/7, 068a/4,	
070b/12, 072b/7, 074a/3, 106b/7,	ađlāl : <Ar. Demir halkalar,
109b/8, 109b/15, 120a/12, 121b/11,	bukağılar, zincirler.
131a/10	a. 020a/2
a.- dılar 060b/5, 066b/7, 079a/3	
a.- dılardı 108b/1	ağlaş - : Ağlaşmak, birlikte ağlamak.
a.- duğum 105b/15	a.- dılar 036a/10, 040b/14,
a.- duñ 040b/15, 067a/12	072b/7, 089b/14, 121b/12
a.- ma 039a/7, 120a/14	

ağrı : Şiddetli acı.

a.+ sıdur 027b/13

ağu : Zehir.

a. 036b/11, 062a/13, 062a/15,
062b/1, 062b/2

a.+ dan 039b/10, 101a/1

a. oldı 036b/12

ağyār : <Ar. Başkaları.

a.+ dan 007b/1

ağz : Ağız.

a.+ ı 013a/4, 016a/2, 018a/2,
044a/9, 081a/5, 081a/6

a.+ ın 078b/2

a.+ ına 124a/14

a.+ ında 013a/5, 036b/12, 101a/1

a.+ ından 024a/6, 024b/14,
125b/6

a.+ uñda 034a/13

āh : Pişmanlık, özlem, ızdırap gibi duyguları anlatan bir söz.

ā. itdi 66a/4, 066a/7

ā. itdüñ 066a/8

ā. itmeye 066a/10

aḥbār : <Ar. Haberler, sözler, geçmiş olaylar.

a.+ ına 091b/13

‘ahd : <Ar. Yemin, ant.

‘a. eyledi 027a/5, 034b/1

‘a.+ i 027a/7, 028a/13, 034b/2,
105a/10

‘a.+ in 034b/5

‘a.+ ine 055b/3

‘a.+ üme 019b/7, 098a/7

‘a.+ ümi 026b/1, 028b/3,
031b/13, 119b/3

‘a.+ ümüzi 119b/2

‘a.+ üñi 026b/2

‘a.+ üñüzi 098a/8

āhenk : <Far. Uygunluk, düzen.

ā. ideler 107a/3

āḥir : <Ar. Son, sonunda.

ā. 015b/3, 021b/5, 028b/3,
031b/13, 036a/2, 036b/2, 039b/15,
043a/14, 054a/12, 055b/11, 063b/4,
066a/1, 066b/11, 079a/11, 082b/13,
093a/11, 093b/7, 095a/1, 095b/9,
120a/9, 120a/14, 130a/1, 130b/9

ā.+ dür 005b/8, 005b/10

ā.+ i 094b/10

ā.+ inde 059a/11, 068b/6,
106a/13

ā.+ ine 038b/12, 038b/13

ā.+ leri 093b/3

ā.+ lerüñ 005a/7, 037a/4

ā.+ üñ 120a/3

āḥiret : <Ar. Ölümünden sonraki hayat, öbür dünya.

ā. 095b/12, 096b/8, 097b/9

ā.+ de 002b/4, 005a/11, 049b/14, 067a/12, 067a/14, 075a/5, 075a/7, 076b/7, 086a/5, 096b/11, 098a/13, 128a/11, 128a/12

ā.+ den 095b/13

ā.+ e 008b/5, 116b/9

ā.+ i 097b/3, 100b/3, 128a/11

aḥmed : <Ar. Pek çok övülmüş kimse, Hz. Muhammed'in adlarından biri.

a. 132b/7

a.+ dür 089b/2

aḥmed bī-cān : bkz. *yazıcı oğlu aḥmed-i bīcān*

a. 003a/1, 003a/5

aḥmed-i bī-cān : bkz. *yazıcı oğlu aḥmed-i bīcān*

a. 004a/8

aḥkām : <Ar. Hükümler.

a. 003b/8

a.- ı şer' 004a/5

aḥlāk : <Ar. İnsandaki iyi veya kötü huylar, tabiat.

a.- ı kerīme+ ' ile 006a/13

aḥnū' : Hz. İdrīs'in önceki adı.
a. 041a/11

aḥsen : <Ar. En güzel.

a. 008b/6, 047a/11, 055b/14

a.- i kaçış 068b/5

a.- i kaçışdur 068b/1

a.- i zuhūrāt+ ile 001b/6

aḥşām : Akşam, akşam namazı.

a. 087b/2

a. olunca 119a/8

aḥvāl : <Ar. Hâller, durumlar.

a. 127a/6

a.- i enbiyā' 004a/5

a.- i enbiyānuñ 005a/5

aḥvāl : bkz. *aḥvāl*

a.- i kıyāmetden 087a/14

aḥ : Beyaz.

a. 009a/2, 011a/7, 011b/14, 015a/3, 016b/12, 017a/1, 023b/15, 025b/2, 033b/14, 036a/12, 043b/1, 048b/13, 052b/12, 054b/9, 072a/7, 074a/11, 077a/8, 077b/9, 101a/14 101b/6, 122a/5, 122b/2, 122b/3, 122b/6

a. oldı 020a/14, 036a/14, 054a/6

a. olmuş 054a/4

a. olmuşdı 043b/1

ak - : Akmak.

a.- ar 116a/7

a.+ ar+ idi 028a/12, 033a/9

a.- ar oldı 070b/10

a.- dı 003a/11, 061a/6, 069b/11

a.- mazdı 114a/2

‘akab : <Ar. Bir olayın hemen sonrası, ardi.

‘a.+ ince 059b/10

akçe : Gümüş sikke.

a.+ sin 111a/8

a.+ ye 060b/13, 111a/7, 122a/4

‘akıbet : <Ar. Son, nihayet.

‘a. 130a/3

‘akıl : <Ar. Akıl.

‘a. 004b/14, 008b/3, 008b/4, 008b/8, 011a/14, 011b/3, 024b/12, 128b/4

‘a.+ da 097a/5

‘a.+ ları 004b/12, 006b/5,

006b/7

‘a.+ ların 002b/1

akıt - : Akıtmak, Allah’ın yeryüzünde suları yaratıp akıtması.

a.- dı 132a/3

a.- dum 028b/11

‘akıl : <Ar. Akıllı.

‘a. 068b/12

‘a.+ dür 113a/11

‘akıl : <Ar. Akıl.

‘a. 008b/7, 024b/11, 027b/14

‘a.+ a 008b/6

‘a.+ ı olmaya 098a/6

‘a.+ ı 008a/10, 008a/14, 008b/3, 021b/2, 024b/10, 024b/9, 027a/5, 028a/5, 040a/4, 040a/5, 056a/6, 071a/4, 082a/7, 082b/3, 097a/10, 117b/6, 119a/6, 125a/5

‘a.+ ina 007b/10

‘a.+ ında 007b/12, 125a/1

‘a.+ um 011a/9, 071a/7

‘a.+ umı 030a/5

‘a.+ uñ 008a/15

‘akreb : <Ar. Akrep.

‘a. 100b/12

‘a.+ ler 015a/10

‘a.+ lerüñ 015a/10

‘a.+ üñ 100b/12

‘aks : <Ar. Bir şeyin tersi, karşıtı.

‘a.+ i 026b/15

akşā : <Ar. Son derece.

a.- yı mücāhedāt+ ile 001b/13

akşır - : Hapşirmek.

a.- dı 024b/3, 043b/11

aḳyād : <Ar. Bukağılar.

a. 020a/1

al - : Almak.

a. 040a/11, 054b/9, 056a/8,
057a/8, 068a/6, 090a/2, 118a/8

a.- a 021b/13, 021b/15, 023b/13,
039b/15, 085b/4, 118a/8

a.- asın 121b/5

a.- ayın 010a/6

a.- dı 019a/8, 022a/4, 023b/10,
026b/13, 027a/1, 027a/4, 028a/9,
035a/2, 043a/11, 044a/9, 053a/14,
053b/7, 055b/15, 059a/6, 060b/10,
061a/1, 062a/15, 064a/2, 064a/8,
065a/11, 067a/9, 067a/14, 068a/15,
075b/11, 076a/15, 079a/14, 085b/4,
090a/3, 095a/7, 107b/14, 118a/10,
118b/15, 119a/1, 119a/10, 119b/5,
121a/11, 121b/7, 121b/8, 124a/14,
125a/9

a.- dı+ kim 064a/3

a.- dılar 018b/5, 023b/15,
025a/11, 043b/7, 060b/5, 090b/7,
124b/2

a.- duğı 056b/2, 090b/12

a.- dum 109b/3, 109b/5, 130b/8,
130b/9

a.- duñ 066a/2, 108a/12

a.- duñuz 065a/14

a.- ğıl 083b/10

a.- ı- kodı 065a/9, 065b/1

a.- ıcağ 064a/8

a.- ma 021b/15

a.- madı 021b/15, 022a/2,
091a/7, 124b/4

a.- madılar 091a/2, 091a/4

a.- madın 090b/8

a.- mağa 035a/1, 064b/6,
094b/14

a.- mağ 010a/7, 039b/3, 064a/7,
083b/11, 102a/11, 107b/10, 124b/13

a.- maya 091a/10

a.- mayınca 103a/1

a.- mayup 090b/6

a.- mazesin 096a/15

a.- miş 056b/3

a.- sa 077b/4, 113a/1

a.- up 017b/2, 052b/9

a.- urdı 010a/5, 075b/8, 091a/9

a.- urın 053b/12

a.- ursin 096a/15, 131b/1

a.- urun 039a/3

āl : <Ar. Hz. Muhammed'in ailesi,
evlatları.

ā.+ ine 002a/7

a'la : <Ar. En yüksek, pek yüce.

a. 002b/4, 002b/11, 019a/13,
042b/3

'ālem-i a. 126b/14

- kemāl-i a. 002b/4
a.- yı müşāhedāt+ ile 001b/12
firdevs-i a.+ dan 015b/11,
016a/1
a.+ sınıñ 084a/11
a.+ ya 008b/5
a.+ yadur 008b/4
- ‘alāmet** : <Ar. İşaret, iz, nişan, belge.
‘a.+ i 054b/5
- alda -** : Aldatmak, kandırmak.
a.- dı 027b/11
- ‘ale’ d-devām** : <Ar. Devamlı olarak,
sürekli.
‘a. 008b/4, 127a/1
- ‘ale’ l-ḥaḳīḳa** : <Ar. Hakikat olarak,
gerçekte.
‘a. 013b/11, 013b/12
- a’lem** : <Ar. En çok bilen.
a. 089b/15
a.+ dür 090a/1
- ‘alem** : <Ar. İz, işaret, alâmet.
‘a. 131b/5
- ‘ālem** : Yeryüzü, dünya, yerde ve
gökte yaratılmış şeylerin tümü, kâinat.
‘a. 012b/11, 012b/7, 014b/15,
- 040b/5, 045a/7
cemī’-i ‘a. 029b/7, 031b/1
şāni’-i ‘a. 008a/4, 062a/8,
125a/10
‘a.- i a’lā 126b/14
‘a.- i ‘anāşıra 126b/15
‘a.- i ceberütta 002a/8, 011b/3
‘a.- i ceberütta 003b/12
‘a.- i emirdendür 014a/3
‘a.- i ervāḥdur 049a/7
‘a.- i ervāḥı 006b/3
‘a.- i ğaybdur 049a/7
‘a.- i ğaybı 131b/1
‘a.- i melekütta 011b/3
‘a.- i melekütı 049a/5, 049a/7
‘a.- i melekūḫda 011b/4
‘a.- i mişāli 006b/2
‘a.- i mülkde 011b/4, 011b/5
‘a.- i mülke 003b/12
‘a.- i süflī 126b/12
‘a.- i süfliye 126b/14
‘a.- i ‘ulvī 126b/13
‘a.+ de 002b/5, 012b/7, 012b/11
014b/15, 014b/5, 024a/7, 041a/10
‘a.+ dür 005b/6
‘a.+ e 011a/13, 048a/10
‘a.+ i 005b/5, 011a/14, 019a/1
cemī’-i ‘a.+ i 009b/15, 104a/3,
130a/2
‘a.+ ler 007b/7
‘a.+ lerde 003a/2, 003a/3
‘a.+ lerdan 005b/6

‘a.+ lere 001b/7, 001b/9,
002b/11, 010b/1, 127a/7

‘a.+ lerin 132a/15

cemī‘-i ‘a.+ lerüñ 069b/6

‘a.+ üñ 011b/2, 079b/8, 127a/1,
127a/2, 127a/11

cemī‘-i ‘a.+ üñ 003a/5, 032a/2,
110a/8

ālet : <Ar. Bir iş için kullanılan
nesne, araç.

ā. 034b/15

ā.+ i 020a/1

ā.+ ler 015a/8

ā.+ leri 048b/7

‘aleyhi: <Ar. Onun üzerine.

rahmetu’llāhi ‘a. 004b/7,
006b/12, 007a/4, 007a/10, 007b/6,
007b/8, 007b/13, 011b/7, 013a/12,
013b/14, 015b/5, 023a/2, 035a/10,
060a/2, 078b/6, 084a/6, 087a/6,
088b/12, 094a/13, 102a/15, 105b/12,
108a/8, 115b/13, 127a/14, 129a/1

‘aleyhi’l-la‘ne: <Ar. "Lanet onun
üzerine olsun!" anlamına gelen,
şeytandan bahsedilirken kullanılan bir
söz.

‘a. 086a/11

‘aleyhi’l-la‘net: bkz. ‘aleyhi’l-la‘ne

‘a. 050a/13

‘aleyhi’l-la‘nete: bkz. ‘aleyhi’l-la‘ne

‘a. 020b/6, 030b/14

‘aleyhime’s-selām : <Ar. "Allah’ın
selamı o ikisinin üzerine olsun!"
anlamına gelen, iki kişiden veya iki
melekten bahsedilirken kullanılan bir
söz.

‘a. 049a/9, 056b/14, 106a/4,
108a/1

‘aleyhimü’s-selām : <Ar. "Allah’ın
selamı o ikisinin üzerine olsun!"
anlamına gelen, iki kişiden veya iki
melekten bahsedilirken kullanılan bir
söz.

‘a. 017b/7, 059b/2, 115b/4

‘aleyhi’s-selām : <Ar. "Allah’ın selamı
onun üzerine olsun!" anlamına gelen,
bir kişiden veya melekten bahsedilirken
kullanılan bir söz.

‘a. 005b/3, 005b/5, 006a/11,
006b/13, 008b/11, 009a/9, 009a/14,
010a/6, 010b/15, 011a/3, 011a/4,
011a/9, 012a/15, 012b/5, 013a/2,
013b/10, 014a/9, 014a/13, 014b/11,
015a/3, 017a/12, 017b/5, 017b/9,
017b/15, 018a/5, 018b/8, 019a/13,
019b/9, 020a/12, 020a/13, 021b/14,

022b/9, 024a/1, 029b/4, 032b/11,
033b/1, 034a/2, 034b/7, 036a/1, 036b/1,
036b/13, 037b/3, 038b/7, 041a/3,
041a/4, 041a/8, 041b/7, 042b/3, 042b/8,
042b/10, 042b/12, 042b/14, 043a/6,
045b/6, 045b/8, 045b/11, 046a/14,
046b/5, 048a/3, 053a/1, 053a/11,
055a/2, 055b/12, 056b/8, 057b/4,
059a/1, 059a/2, 059b/3, 067b/5, 068a/3,
068a/11, 068a/15, 072a/4, 073a/1,
074a/15, 075b/1, 078a/5, 079a/4,
079a/9, 082b/9, 083a/5, 086b/6, 089a/7,
089a/13, 091b/12, 092a/4, 092b/15,
095a/1, 095a/5, 095b/9, 102b/4,
105b/11, 105b/13, 107b/2, 110a/10,
110b/9, 118a/10, 118b/6, 118b/8,
118b/9, 118b/12, 120b/2, 121a/10,
122a/6, 126b/11, 127a/10, 129b/3,
129b/4, 130a/5, 130b/1

‘**aleyhi**’s-selāmu : bkz. ‘*aleyhi*’s-selām
‘a. 008a/9

‘**aleyke**’s-selām : <Ar. "Selām senin de
üzerine olsun!" anlamına gelen söz.
‘a. 010a/6

alın - : Alınmak.
a.- maya 121a/7

‘**alī**’ : <Ar. Hz. Muhammed’in
amcasının oğlu ve damadı, Hz. Ali.

‘a. 007a/2, 008a/13, 012b/4,
012b/6, 012b/10, 012b/14, 013a/3,
034a/11, 036b/10, 036b/14, 036b/15,
053a/8, 120a/7

‘a.+ dür 035b/4

‘**alim**’ : <Ar. İlim sahibi, çok okumuş,
bilgin.

‘a. 002b/14, 098b/2, 102a/5,
102a/12, 106a/14, 113a/13, 117b/13

‘a.+ dür 005b/15, 005b/9,
096b/9, 113a/12, 113a/13

‘a.+ e 117b/14

‘a.+ i 089b/14

‘a.+ in 100a/12

‘a.+ ler 102a/2

‘a.+ lerden 004a/13, 117b/12

‘a.+ leri 114a/10

‘a.+ lerin 068b/3

‘**alīm**’ : <Ar. Çok bilen, Allah’ın
sıfatlarından biri

‘a.+ dür 031a/2

‘**alimlik**’ : Alimlik, bilginlik.

‘a.+ mı 119a/2

‘**alī oğlu hüseyin**’ : Hz. Muhammed’in
torunu, Hz. Ali ile Hz. Fâtıma’nın
küçük oğlu, Kerbelâ şehidi, Hz.
Hüseyin (ö. 61/680).

‘a.+ i 093b/4

‘aliyyin : bkz. ‘illiyyīn

derecāt-ı ‘a.+ de 056a/14

‘a.+ de olalar 040a/7

allāh : <Ar. Tanrı, yaratıcı.

a. 007a/6, 007a/8, 009a/5,
013a/3, 027a/5, 038a/8, 041b/11,
042a/2, 046a/1, 047b/6, 050a/4,
064a/14, 070a/14, 070b/4, 072a/5,
077a/14, 081b/10, 089b/15, 091a/14,
092b/12, 092b/14, 093a/1, 123a/15

a.+ a 015a/4, 024a/8, 041a/5,
048b/2, 050b/8, 054b/5, 065a/1, 098a/2,
104a/5, 131a/14

a.+ dan 006a/10, 012b/13,
012b/9, 014b/3, 015a/1, 015b/13,
016b/3, 017b/1, 018b/15, 046a/1,
047b/5, 099b/2, 099b/11, 104a/5

a.+ ı 007a/7, 007a/10, 008a/4,
075a/10, 092b/14, 100b/1, 106a/1,
119b/10

a. sübhānehu ve te‘ālādur
127b/10

a. te‘ālā 024a/7, 062b/12,
062b/13, 062b/14, 064a/6, 089b/15,
090a/9, 090b/2, 091a/12, 095a/3, 130b/1

a. te‘ālādan 017b/7

a. te‘ālānuñ 092b/13, 099a/13,
127b/7

a. te‘ālāya 058b/4

a.+ uñ 026b/12, 026b/13,

045b/9, 052a/2, 052a/3, 099a/15, 102b/7

a.+ uña 105a/6

a.+ van 010a/8, 091b/9

allāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm : <Ar.
Rahman ve rahim olan Allah,
Besmele’nin bir bölümü.

a. 010a/8

allāhu te‘ālā : <Ar. Yüce Allah.

a. 129b/7

a.+ ya 002a/2

allāhümme : <Ar. "Allah’ım" anlamına
gelen Arapça bir dua sözü.

a. 037a/5, 095a/11

a.+ deki 036b/15, 037a/9

aln : Alın.

a.+ ı 080a/1

a.+ ında 036b/3

a.+ ından 036b/3

alt : Alt.

a.+ ı 072b/8

a.+ ma 015b/14, 016a/2, 016a/4,
016a/7

a.+ ında 015a/6, 016a/11,
016a/12, 019a/13, 019a/3, 023b/8,
091a/14, 091b/3, 100b/14, 123a/6,
123a/7, 123b/2

a.+ ında kıldum 030a/2

a.+ ında ola 034b/11, 055a/5
a.+ ındadır 014a/7
a.+ ındağına 112b/1
a.+ ından 015b/3, 069b/9,
127a/13

altı : Sayı; altı.

a. 043a/14, 043b/8, 052a/6

altı biñ : Sayı; altı bin.

a. 014b/6, 111a/7

altıncı : Altıncı.

a. 013a/12, 015a/15, 017a/1,
020a/7, 023a/6, 027b/5, 027b/14,
029b/2, 031a/11, 069b/11, 094a/8
a.+ da 042b/6

altı yüz : Sayı; altı yüz.

a. 017b/7, 045a/6

altı yüz biñ : Sayı; altı yüz bin.

a. 011b/7, 131a/4, 131a/5
a.+ den 079b/14

altı yüz kırk : Sayı; altı yüz kırk.

a. 056b/5

altı yüz yigirmi : Sayı; altı yüz yirmi.

a. 078b/4

altı yüz yetmiş üç : Sayı; altı yüz

yetmiş üç.

a. 014b/6

altmış : Sayı; altmış.

a. 019a/9, 019a/10, 034a/4,
037a/13, 126b/7

altmış biñ : Sayı; altmış bin.

a. 095b/5

altın : Altın.

a. 035a/13, 061a/11, 072b/13,
122b/5, 123b/11, 125b/13, 130b/7
a.+ a 060b/15
a.+ dan olsun 046b/14
a.+ dan 011b/14, 014b/13,
019b/9, 025a/6, 047b/1, 048a/10,
072a/10, 075b/15, 076a/2, 091b/3,
092a/13, 101a/13, 101b/2, 107b/4,
111a/2, 124a/3, 126a/3, 126a/5,
126a/11, 126a/14, 126a/15
a.+ dandur 016b/14
a.+ lara 124a/9

amān : <Ar. Yardım, imdat, bağışlama,
sığınma.

a. 029a/2, 029a/3, 029b/5,
031a/15, 031b/1, 079a/4, 080b/4,
080b/5, 080b/6, 113b/10, 126b/7
a.+ mı 099a/4
a.+ umdadur 083b/11

‘**amel** : <Ar. İş, niyet, dinî emirleri yerine getirmek için yapılan eylem.

‘a. 083a/1, 083a/2, 086b/12, 091b/14, 094a/8, 097a/14, 098a/8, 102a/6, 128b/12

‘a.- i şālīḥ 099b/11, 101a/5

‘a.+ e 085a/3, 092a/2

‘a. eyle 083a/8

‘a. eylemeye 106a/14

‘a. eyleñ 100a/5

‘a. eylese 093b/14, 097a/1, 100b/3

‘a. eyleye 113b/1

‘a. eyleyeler 128b/5

‘a.+ i 092a/1, 109b/12

‘a. idenler 101a/3

‘a.+ in 061a/14, 061b/1, 092a/6, 097a/10, 097b/4, 114b/4

‘a.+ ince 093b/14

‘a.+ inden 074b/15

‘a.+ leri 014a/7, 015b/1, 078a/13

‘a.+ lerin 010a/11, 023a/8

‘a.+ lerine 074b/13

‘a.+ üñ 004b/10

‘a.+ üñdür 101b/15

‘a.+ üñüze 039b/13, 099b/10

‘**amelsüz** : <Ar. + Tr. Amelsiz.

‘a. 032b/6, 117b/1

‘a. ola 102a/5, 102a/6

‘**āmīn** : <Ar. Dualardan, isteklerden

sonra söylenen, "Allah kabul etsin, öyle olsun!" anlamındaki söz.

ā. 076b/14

‘**ammā** : <Ar. Ama, ancak, fakat.

a. 003b/5, 004a/9, 004a/15, 004b/14, 005a/10, 007a/8, 008a/1, 008b/4, 009b/9, 010a/5, 011a/15, 012b/6, 012b/15, 013a/15, 013b/3, 013b/5, 014a/5, 015a/13, 015b/10, 015b/15, 016a/7, 017b/5, 017b/14, 018a/5, 018a/9, 018a/15, 018b/10, 021a/3, 021a/4, 021a/11, 022a/12, 025a/13, 025b/13, 026b/8, 030b/11, 032b/1, 033a/15, 037a/11, 040a/13, 040b/11, 042b/5, 042b/8, 044a/2, 048a/11, 050a/12, 050b/1, 052a/11, 054b/8, 056b/15, 057b/2, 057b/14, 061b/3, 064a/13, 065b/5, 065b/6, 065b/7, 065b/11, 068a/12, 068b/8, 068b/15, 069a/4, 069a/6, 070a/14, 071b/1, 072b/9, 073a/13, 075b/5, 075b/10, 076b/3, 076b/7, 078b/4, 078b/8, 079b/2, 081a/5, 081b/6, 082b/5, 082b/8, 086a/13, 091a/6, 091a/10, 091a/13, 095b/13, 096a/6, 096a/7, 096a/9, 096a/15, 097b/1, 097b/6, 097b/12, 099b/13, 101b/13, 101b/14, 107b/15, 108a/9, 108b/15, 113b/1, 122a/12, 123a/9, 123b/8, 123b/13, 126b/8, 127a/10, 127a/12, 128a/14, 128b/1, 129b/9, 130a/2, 130a/6, 130b/8,

132a/7, 132a/8

ammā ba‘du : <Ar. "Bundan sonra, asıl meseleye gelince" anlamına gelen söz.

a. 002a/7, 065b/5

‘**ammu** : Amca.

‘a.+ m 065b/6

‘**ammū** : Amca.

‘a.+ m 063b/9

‘**amūd** : <Ar. Direk, sütun, hat.

‘a. 125b/8

añ - : Anmak, hatırlamak, söz etmek.

a. 026a/13, 063a/2, 123a/11

a.- arın 115a/6

a.- arlar 088a/2

a.- arsa 115a/6

a.- arsın 064a/12, 069a/8,

097b/1, 115b/14

a.- dı 114b/9, 121a/15

a.- dılar 028a/13

a.- duñ 121b/2

a.- ğıl 094b/7, 094b/8, 094b/9,

114a/14

a.- madı 032b/4, 121b/1

a.- madum 114b/10

a.- maḳ 075a/14

a.- masun 066a/5

a.- maya 066a/9

a.- mazın 115a/7

a.- mazsın 064a/13

a. ola 062b/10

a.- sa 054a/7, 096a/3

a.- salar 115a/6

a.- sam 054a/9

a.- sunlar 074b/8

ana : Anne, çocuğu olan kadın.

a. 034b/11

a.+ ları 130a/7

a.+ m 057a/11, 057a/13, 059b/8,

128b/7

a.+ ma 057a/12, 057a/13, 104b/5

a.+ ña 081b/12, 089a/9, 093b/8

a.+ sı kıldum 033b/3

a.+ sı 047b/1, 049a/3, 052a/11,

058a/10, 059b/7, 075b/5, 076a/13,

076a/14, 091a/10, 103a/15, 107a/10

a.+ sına 049a/3, 086a/9,

086a/10, 093b/10, 093b/14, 101a/2,

112a/9, 112a/11, 130b/10

a.+ sindan 111a/13

a.+ sını 077a/1

a.+ sinuñ 048b/14

‘**anāşır** : <Ar. Unsurlar, bir bütünü meydana getiren parçalar.

‘ālem-i ‘a.+ a 126b/15

‘**anber** : <Ar. Ada balığının

bağırsaklarından toplanan güzel kokulu bir madde.

‘a. 122b/5

‘a.+ den 014b/13, 101a/15

ancağ : Yalnız, sadece.

a. 005b/14, 013a/3, 036a/9,
040a/1, 040a/6, 044b/1, 049a/9, 071b/1

ancılayın : Onun gibi.

a. 040a/9, 052b/4, 122b/9

a. olur 064b/13

and : Yemin.

a. 029b/5

a.+ ı 072b/12

a.+ uñ 072b/11

and iç - : Yemin etmek, söz vermek.

a.- di 024a/10, 027b/11

a.- di+ kim 072b/10

a.- diler 064b/13

a.- düm 070a/12

a.- me 089a/9

‘**anh** : <Ar. Ondan.

rağiya’llāhu ‘a. 037b/13, 039a/1,
048a/5

‘**anhü** : <Ar. Ondan.

rağiya’llāhu ‘a. 007a/14, 008b/9,
011b/9, 013a/8, 013a/13, 013b/1,

019a/1, 021a/5, 027a/8, 031b/5, 034a/8,
038a/13, 040a/8, 041a/9, 042b/2,
042b/14, 043b/2, 044a/11, 045b/11,
046a/7, 046b/1, 053a/1, 054a/14,
054b/15, 059b/4, 062a/4, 067b/1,
068b/9, 072a/12, 073a/3, 074a/15,
085a/10, 093b/6, 094a/4, 095a/5,
095b/10, 105b/10, 108b/14, 109a/9,
109b/14, 111a/1, 114a/5, 115a/1,
118a/4, 118b/11, 127b/15, 128a/1,
128a/15, 128b/3, 129a/7, 129b/7,
129b/14

‘**anhüm** : <Ar. Onlardan.

rağiya’llāhu ‘a. 075b/3

‘**anhümā** : <Ar. O ikisinden.

rağiya’llāhu ‘a. 008b/15, 012a/8,
014b/9, 026b/4, 035a/4, 039b/7, 106a/6

‘**anğā** : <Ar. Kaf Dağı’nda
bulunduğuna inanılan efsanevi kuş.

‘a. 016b/10

anlar : Onlar; "o" şahıs zamirinin
çokluk biçimi.

a. 002a/13, 003b/8, 004b/14,
006b/5, 006b/7, 006b/9, 012a/9,
012a/13, 013a/15, 015a/9, 015b/3,
020b/13, 021a/3, 023a/12, 023b/8,
023b/12, 024a/8, 046a/5, 062b/5,
063a/2, 064b/6, 073b/1, 074b/10,

074b/11, 074b/12, 076b/7, 080a/8,
082b/14, 082b/15, 083a/4, 083a/5,
088a/2, 088b/11, 091a/7, 092a/9,
099a/2, 101a/5, 101a/10, 102b/7,
103a/11, 104b/13, 107a/5, 114a/10,
129a/10, 129b/9, 130a/1, 132a/1, 132a/7
a.+ a 001b/5, 002b/4, 006b/9,
012b/9, 012b/14, 020b/11, 023a/12,
025a/2, 025a/14, 029a/5, 037b/7,
038b/3, 039b/13, 043b/2, 045b/14,
046a/4, 046a/7, 046a/10, 049b/3,
049b/6, 049b/7, 050b/2, 052b/15,
053a/7, 060b/11, 062a/13, 074b/9,
078b/15, 079a/1, 084a/11, 086b/15,
090a/9, 091a/12, 091a/15, 093a/11,
093a/15, 098b/7, 099b/14, 102a/15,
102b/9, 103a/4, 103a/7, 103a/12,
104a/1, 104a/4, 104a/9, 104a/12,
104b/13, 106a/8, 108b/3, 110a/8,
111a/3, 111a/4, 112a/13, 114a/8,
114a/14, 115a/7, 116a/5, 116a/6,
116b/12, 124a/10, 129a/14, 130a/3,
130b/15, 131a/1, 131b/10, 131b/13,
132a/1, 132a/5, 132a/9, 132b/13
a.+ dan 015b/3, 047a/3, 049a/12,
085a/6, 088b/10, 093a/3, 097b/6,
103a/1, 103b/14, 126a/15
a.+ dandur 020b/6
a.+ dur 114a/11, 115b/15,
130a/4
a.+ ı 001b/12, 002a/10, 004a/10,
012b/13, 012b/9, 018a/10, 020b/14,

031a/13, 037b/8, 038b/3, 038b/6,
046a/2, 046a/3, 046a/10, 046a/11,
046a/13, 047b/15, 048b/7, 050a/2,
053b/4, 064b/6, 069a/6, 073a/10,
073a/11, 074b/12, 080a/3, 080b/1,
082a/11, 082b/14, 083a/4, 087b/15,
088a/10, 089b/10, 091a/11, 102b/7,
103a/6, 103a/9, 104a/4, 104a/10,
106b/15, 108a/3, 114b/2, 130b/1,
131a/2
a.+ a itdügüm 103a/13
a.+ uñ 002a/14, 004b/12,
006b/2, 006b/5, 011a/5, 015a/7,
020b/12, 022a/6, 023a/13, 026a/11,
037a/6, 037b/10, 043b/1, 045b/14,
047b/14, 049b/1, 049b/4, 050a/9,
053a/7, 071a/5, 071a/13, 074b/15,
075a/4, 076a/1, 083a/12, 088b/14,
089b/6, 090b/8, 091a/4, 091a/6,
093a/15, 093b/13, 095b/3, 095b/6,
095b/7, 101a/5, 102b/9, 103a/6, 103a/8,
103a/11, 103b/15, 105a/14, 107a/15,
114a/6, 114a/14, 114b/1, 116a/1,
116a/3, 120a/3, 121b/10, 129a/14,
131a/4, 132a/5, 132a/9
a.+ uñdur 089b/11, 089b/12,
089b/13
a.+ uñ+ ile 028a/8, 056b/14
a.+ uñla 009a/13
a.+ uñvan 009a/13

anlarcılayın : Onlar gibi.

a. 030a/14, 092a/15

anṭākiyye : Şehir adı; Antakya.

a. 091a/1

ara : Ara, orta.

a.+ dan 038a/13, 093a/13

a.+ larıdır 017a/5

a.+ larında 053a/10

a.+ mda 009a/13, 101b/12

a.+ mdadır 101b/14

a.+ muzda 053a/11, 116a/12

a.+ ñda 074a/5

a.+ ñdadur 029b/10, 101b/13

a.+ ñuzda 116b/14

a.+ sı 013a/9, 014a/13, 014a/15,
017b/12, 040b/3, 044a/14, 047a/13,
056b/4, 087a/9

a.+ sina 017b/1, 120b/13,
120b/14

a.+ sincadır 014a/14, 087a/10

a.+ sında 006a/1, 011a/11,
012b/11, 018a/6, 023a/11, 024b/15,
034a/2, 042a/6, 046a/9, 046b/4, 049b/9,
054a/2, 054a/7, 079a/8, 082b/1, 087b/2,
092b/11, 102a/14, 110a/2, 110b/1,
118b/13, 130b/15, 131a/3, 131b/12

a.+ sından 073b/3, 073b/4,
073b/7, 103b/5, 105a/11, 105a/14,
106b/4

a.+ sını 130a/10

ara - : Aramak, incelemek.

a.- dı 065a/15

‘**arab** : <Ar. Arap kavmi, Araplar.

‘a. 003b/8

‘a.+ uñ 129b/10

‘**arabca** : <Ar. + Tr. Arapça.

‘a. 004a/10, 023a/14, 063b/8

‘**arafāt** : <Ar. Hz. Âdem ile Hz.
Havvâ'nın yeryüzüne indirildikten
sonra buluştuklarına inanılan yer.

‘a.+ a 017b/12, 033b/6, 033b/7

‘a.+ da 033b/7

‘**ar‘ar** : <Ar. Dağ servisi, dikenli ardıç
ağacı.

‘a.+ dan 126a/2

‘**araşa** : <Ar. Arsa, meydan.

‘a.- i nūra 006b/7

‘**araşāt** : <Ar. Mahşer yeri, kıyamet
günü ölülerin dirilip toplanacağı
meydan.

‘a.- ı celâlden 002a/3

‘a.- ı ma‘āda 003b/13

ard : Arka, peş.

a. 061b/10, 061b/11

a.+ ma 080a/1, 107b/7

a.+ınca 018a/12, 059b/9,
061b/6, 080a/2, 080a/14, 083b/12,
102b/2, 115b/12

a.+ında 014b/12, 014b/13,
014b/14, 014b/15, 015a/3, 113b/15,
114a/1, 126b/3

a.+ından 061b/6, 093a/12

a.+umuza 080a/4

a.+uınca 129a/15

‘arefe : <Ar. Bayramdan bir önceki
gün.

‘a. 033b/7, 082b/2

arı : Temiz, pak, günahsız.

a. 090b/14

a. itmek 112a/3

arid - : Temizlemek, kirinden
arındırmak.

a.-am 111a/12

a.-an 055b/2

arış : <Far. Uzunluk ölçüsü.

a.+a 037a/13

a.+ı+ ile 037a/13

‘arif : <Ar. Bilen, bilgili, irfan sahibi.

‘a. 002b/14

‘a.+lerden olalar 004a/13

cemī’-i ‘a.+lerüñ 002b/9

‘a.+üñ 007b/7

‘ariyet : <Ar. Ödünç, gelip geçici.

‘a. 051a/9

‘a.+dür 051a/9

‘arķ : Yedi kat yerin üçüncüsünün
adı.

‘a.+dur 015a/9

arķa : Arka, peş.

a.+sı 016a/12

a.+sından 027a/2, 034b/3,
105b/5

a.+sını 033b/13, 043b/10

arķalün : Yedi kat göğün
dördüncüsünün adı.

a.+dur 016b/13

arķurı : Eğri, çapraz, ters.

a. 059b/8

armağan : Armağan, hediye.

a. 119b/5, 123b/9

a.+ları 124b/4

arpa : Buğdaygillerden, taneleri
ekmek yapımında kullanılan bir bitki.

a. 032a/7

arşlan : Aslan.

a. 038a/14, 043b/11, 125b/5,

126a/13, 126a/14

a. eylemişlerdi 126a/11

a.+ ı 125b/9

a.+ lar 044a/13

a.+ uñ 043b/10

‘arş : <Ar. İslam inancına göre göğün en yüksek katı.

‘a. 007b/7, 011b/13, 014a/10, 016a/2, 019a/3, 023b/7, 036a/4, 082a/13

‘a.- ı ilāhī oldı+y+ ise 007b/4

‘a.+ a 009b/5, 009b/9, 011b/12, 012a/7, 036a/15, 074a/12

‘a.+ da 008b/14, 014a/11, 014a/12, 016b/2

‘a.+ dadur 012a/14, 017b/2

‘a.+ dan 009b/1, 009b/12, 012b/15, 013b/1, 015b/8

‘a.+ ı 011b/9, 011b/11, 012a/2, 012a/6, 012a/9, 012a/11, 012a/13, 019a/1, 021b/3, 021b/9, 033a/14, 081b/1

‘a.+ ile 007b/2, 008a/5, 014a/13, 014a/15, 087a/9

‘a.+ um 055a/5

‘a.+ umı 052b/3

‘a.+ uñ 011b/7, 012a/3, 012a/4, 012a/15, 012b/5, 012b/6, 013b/4, 014a/7, 017a/6, 017b/2, 018b/1, 019a/13, 019a/4, 019a/5, 028b/8, 119b/1

‘a.+ uña 127b/5

‘arşe’l-kerīm : <Ar. Büyük arş, göğün en yüksek katı.

‘a.+ i 011b/5

arşun : Uzunluk ölçüsü.

a. 043b/4, 044b/3, 047a/13, 047a/14, 052a/6, 078b/2, 126a/5, 130a/13, 130a/14

a.+ dur 100b/15

a.+ idi 044b/1, 044b/3

artuq : Fazla, üstün.

a. 006a/1, 009a/5, 049b/14, 050b/6, 068a/5, 070b/14, 071b/11, 078b/1, 079b/14, 081b/10, 100a/13, 116a/13, 130b/5

a.+ dur 078b/9

aru : Arı; zar kanatlılardan, bal ve bal mumu yapan, iğnesi olan bir böcek.

a. 083a/4

a. oldı 071b/9

aruq : Zayıf, güçsüz, çelimsiz.

a. 063a/7

aruluq : Temizlik, doğruluk.

a. 132b/4

arż : <Ar. Memleket, ülke.

a.- ı hiçāzda 045b/2

‘arz : <Ar. Sunma, takdim etme, bildirme.

- ‘a. eyledi 030b/4
- ‘a.+ ı 019a/11
- ‘a. iderin 093a/15
- ‘a. itdi 030b/10, 030b/9
- ‘a. itmekden 030b/8
- ‘a. ola 042b/6
- ‘a. oldu 042b/11
- ‘a. oldılar 042b/9
- ‘a. olunsa 094b/7
- ‘a. olur 042b/7

‘arzi : <Ar. Bir yerin genişliğine, enine ait.

- ‘a.+ dür 019a/10

ārzū : <Far. İstek, dilek.

- ā.+ lara 075a/14
- ā.+ larda 086a/3
- ā.+ lardan 094a/15
- ā.+ ları 075a/15, 086a/2
- ā.+ ların 053b/2, 094a/7
- ā.+ sını 115a/11

as - : Asmak, bir nesneyi yüksek bir yere iliştmek.

- a.- a kodı 014a/12, 110b/3

aş - : Asmak, bir nesneyi yüksek bir yere iliştmek.

- a.- a 062b/8

‘aşā : <Ar. Baston, değnek, sopa.

- ‘a. 037a/15, 076b/9, 078b/13, 078b/2
- ‘a.- yı mūsā 037a/15
- ‘a. idin 087a/7
- ‘a.+ ’ ile 080a/5, 121b/11
- ‘a.+ mdur 077b/1
- ‘a.+ nuñ 077b/2, 110b/4
- ‘a.+ ñ 087a/8
- ‘a.+ ñı 078a/12
- ‘a.+ ñ+ ile 080a/5
- ‘a. oldu 077b/8
- ‘a.+ sını 110b/7
- ‘a.+ sını 046b/10, 093a/2, 118b/15

- ‘a.+ yı 077b/4

- ‘a.+ ’yı 078a/6, 078a/7, 078a/13, 078b/1

āşaf : bkz. *āşaf bin berhiyā*

- ā. 121a/14, 121b/2

āşaf bin berhiyā : Hz. Süleymân’ın kâtibi veya veziri olan kişi.

- ā. 121a/12, 124b/9, 127a/12

- ā.+ ya 125b/1

aşdağü’l-kā’ilin : <Ar. İnanmışların en doğrusu, en sadığı.

- a. 056b/10

<p>‘ases : <Ar. Gece bekçisi. ‘a.+ ler 075b/14</p> <p>‘ases başı : Gece devriye gezenlerin başındaki kişi. ‘a. 075b/12</p> <p>aşfiyā : <Ar. Her türlü kötülükten arınmış kimseler, ermişler. a.+ y+ ile olan 003b/4</p> <p>aşhāb : <Ar. Hz. Muhammed’i veya diğer peygamberleri görmüş, sohbetinde bulunmuş kimseler, sahabiler. a.+ ina 002a/7 a.+ iñuñ 043b/14 a.+ uña 073b/2</p> <p>aşhābū’l-eyketi : <Ar. Kur’ân-ı Kerîm’de Hz. Şuayb’ın peygamber olarak gönderildiği bildirilen ve Ashâb-ı Medyen olarak da bilinen kavmin adı. a. 073b/8 a. 073b/13</p> <p>aşıl : <Ar. Gerçek, hakiki. a. 004b/1, 004b/2, 004b/3</p> <p>asıl - : Asılmak. a.- up durur 014a/12</p> <p>aşıl - : Asılmak.</p>	<p>a.- mış 102a/8</p> <p>‘aşı : <Ar. Allah’ın emirlerine uymayan, günahkâr. ‘a. 021a/11, 126b/5 ‘a.+ dür 086a/11 ‘a.+ ler 031b/15 ‘a.+ lerden 049b/3 ‘a.+ lerde oldı 037b/2 ‘a.+ leri 028a/15 ‘a. ola 021a/8, 021b/12 ‘a. olanlar 101a/2 ‘a. olanları 020b/10 ‘a. oldı 023a/14, 027b/6, 038a/1, 038a/9, 079a/11, 113b/8, 119a/15 ‘a. oldılar 020b/9, 105a/10 ‘a. oldılarsa 103a/11 ‘a. oldum 036a/3, 037b/6, 037b/7, 086a/14 ‘a. olduñ 031b/13, 099b/7 ‘a. olmadılar 104b/13 ‘a. olmayam 090b/4 ‘a. olsa 086a/9, 086a/10, 093b/14, 100a/15, 100b/2 ‘a. olsalar 031b/14 ‘a. oluñ 098b/8 ‘a. olurun 024a/9 ‘a. olursañ 113b/10 ‘a. olursañuz 030b/6, 096a/9, 131b/15 ‘a. olursın 097a/14 ‘a. olursız 046a/1, 097b/13,</p>
---	---

100b/9

‘a. oluruz 060a/5

aşl : <Ar. Gerçek, hakiki, esas, soy.

a. 004b/4, 004b/5, 004b/7,

127b/6

a.+ ı 106a/13, 127b/12, 129b/13

a.+ ına 024b/1

a.+ ındandır 106a/9

a.+ umı 002b/13

aşlā : <Ar. Katiyen, asla, hiçbir zaman.

a. 019b/12, 029b/3, 066a/9,
071a/11, 078b/4, 088b/9, 108b/15,
114b/5, 115b/3, 115b/9, 117b/15,
121b/9

aşşı : Fayda, kazanç.

a. 034a/2

a. eylemez 007a/13

aşağa : Bir şeyin alt bölümü, değeri daha az olan.

a. 012a/3, 012a/15, 014b/9,
016b/1, 118a/9

a.+ da 077b/3

a.+ dan 024a/6, 077a/8

a.+ dur 017b/3

a. eyleyüp 047b/15

‘**āşık** : Birine veya bir şeye karşı aşırı

sevgi duyan, tutkun olan kimse.

‘a. 084a/15

‘a. ider 006a/12

‘a.+ larumdan 116a/5

‘a. oldı 061a/3, 107b/10

āşikār : <Far. Belli, açık.

ā.+ umı 109a/7

āşikārā : bkz. *āşikāre*

ā.+ dur 099a/6

āşikāre : <Far. Belli, açık.

ā. eyledi 019b/1, 019b/2, 019b/3

ā. eylerin 098a/14

ā. eylese 098a/13

ā. eyleye 008a/15

ā.+ mi 131a/11

‘**āşüre** : <Ar. Muharrem ayının onuncu günü.

‘a. 044b/8, 119b/4

at : Binme, yük çekme, taşıma gibi amaçlar için kullanılan hayvan.

a. 025b/10, 105b/1, 105b/2,
113b/13

a.+ a 025b/11

a.+ ı 076a/1

a.+ muñ 080a/14

a.+ ile 063b/14

a.+ lar 120a/4

- a.+ laruñ 120a/5
a.+ uñ 105b/4
- at -** : Atmak.
a.- alar 050a/14, 050b/2
a.- dı 051a/6, 052a/8, 056b/1,
058b/10, 121b/15
a.- dılar 050b/3, 050b/4, 050b/9,
050b/13, 051a/1, 124a/9
a.- ıcağ 060b/7
a.- mağ 050a/5
- ata** : Cet, baba.
a. 034b/10
a.+ lar 096b/3
a.+ ları 083a/14, 091a/14,
130a/6
a.+ m 038a/9, 106b/9, 128b/7,
130b/5
a.+ ma 067a/1, 104b/4
a.+ muñ 066b/15
a.+ muz 066b/7, 066b/8
a.+ muza 060a/5
a.+ ñ 038a/11, 107a/2
a.+ ña 081b/11, 089a/9, 093b/8
a.+ ñı+ mı 130b/4
a.+ ñuza 065b/2
a.+ sı ola 041a/1
a.+ sı 048b/4, 052a/11, 068a/2,
091a/10, 124b/14, 129b/11, 129b/12,
129b/13
a.+ sina 058a/2, 086a/8,
- 086a/10, 093b/10, 093b/14, 101a/2,
112a/9, 112a/11
a.+ sından 067b/2
a.+ sınıñ 118b/14, 121a/11
a.+ ya+ degin 088b/5
- ‘aṭā** : <Ar. Bağış, ihsan.
‘a. 037a/10
‘a.+ lar 100a/11, 100a/12
‘a.+ lara 083a/6
‘a.+ sıdur 127a/9
- ‘aṭā’** : <Ar. Bağış, ihsan.
‘a. eyledi 128a/14
- ‘aṭā’ u’ llāh** : <Ar. Allah’ın bağışı,
ihsanı.
‘a.+ dur 127a/10
- atıl -** : Atılmak.
a.- dı 051b/2
a.- dum 051b/1
a.- ıcağ 067a/2
- aṭyeb** : <Ar. En güzel, en hoş.
a.- i ṭayyibāt+ ile 002a/5
- av** : Av.
a. 081b/15
- ‘avām** : <Ar. Halk, halkın alt tabakası.
tevḥīd-i ‘a.+ dur 007b/14

‘**avārif** : <Ar. İyilikler, armağanlar, bağışlar.

‘a.+ i 003b/5

‘**avārifü**’l-**ma‘ārif** : <Ar. Sünni sufiliğin tanınmış temsilcilerinden Şehâbeddin es-Sühreverdî’nin (ö. 632/1234) tasavvufa dair eseri.

‘a.+ de 013a/1

āvāz : Ses.

ā. 025a/3, 073b/13, 077a/9, 077b/6, 092b/7, 110a/6

ā.+ ı 017b/3, 064b/2, 070b/13, 114a/3

ā.+ ın 030a/15, 030b/1, 039a/11, 048b/12, 081b/9, 126a/7

ā.+ ina 083a/4, 109a/6

ā.+ ından 104a/15

ā.+ ı+y+ ’ile 048a/8

ā.+ ları 083a/3

ā.+ ların 083a/13

āvāzlu : Sesli; dikkat çekici, özellikli bir sese sahip olan.

ā. 017b/3, 017b/4

avla - : Avlamak.

a.- mağdan 081b/15

a.- rlar 121b/10

avlı : <Yun. Bir yapının çevresinde bulunan üstü açık, etrafı çevrili alan, bahçe.

a.+ sında 101b/1

avlu : <Yun. Bir yapının çevresinde bulunan üstü açık, etrafı çevrili alan, bahçe.

a. 101a/13, 114b/12

a.+ da 101a/13, 114b/12

‘**avn** : <Ar. Yardımcı.

‘a. 075b/7

‘**avnü nefsihi** : <Ar. Yardımcı; Firavun’un kendine verdiği ad.

‘a. 075b/5

‘**avrat** : <Ar. Kadın, eş.

‘a. 020b/4, 026a/1, 028a/1, 038b/10, 038b/11, 045a/4, 047a/11, 048b/5, 048b/7, 061b/13, 070a/4, 070a/6, 103b/8, 107b/9, 107b/11, 121a/11

‘a.+ dur 026a/2

‘a.+ ı 020b/6, 043b/6, 048b/5, 055a/7, 061a/2, 075b/9, 103b/7, 106b/2, 107b/10, 107b/11, 107b/14, 108a/5, 108a/9, 108a/11, 121b/5, 126a/10

‘a.+ ıdur 070a/4

‘a.+ ina 104a/13

‘a.+ inuñ 107b/15

‘a.+ ı+y+ ile 048b/4
‘a.+ ıyla 043a/12
‘a. idindi 121a/11
‘a.+ lar 052b/12, 123b/10
‘a.+ lara 028a/4, 069a/3, 096b/3
‘a.+ ları 110a/2
‘a.+ ların 037b/10
‘a.+ laruñ 062a/1
‘a. olsa 028a/3
‘a.+ um 108a/5, 108a/9
‘a.+ umı 037b/7, 037b/9
‘a.+ uñ 070a/8, 071b/11,
108a/12, 108a/6
‘a.+ uñı 071b/14, 108a/6,
109b/3, 109b/5

‘**avratlıg** : Kadınlık, eşlik.

‘a.+ a 113b/7

avuç : Elin iç kısmı.

a. 022a/3, 022a/7, 053b/6

ay : Otuz günlük zaman dilimi.

a. 035a/6, 043a/14, 043b/8,
049a/1, 050a/14, 072a/14

a.+ ca 049a/1

a.+ da 027a/11, 035a/9, 049a/1,
087a/4, 107b/2

a.+ dur 088a/8

a.+ ı 088a/8

a.+ ıdur 035a/9

a.+ ında 057a/10, 087b/4

a.+ ını 038b/4, 038b/6

a.+ inuñ 118b/5, 126b/9

a.+ larda 035a/5, 035a/8

a.+ uñ 036a/13

ay : Dünya'nın uydusu olan gök
cismi.

a. 040b/5, 049a/11, 049a/12

a.+ dan 072a/9

ayağ : Ayak.

a.+ ı 012b/7, 013a/14, 015b/14,
016a/8, 025a/4, 033b/10, 037a/11,
050b/3 125a/2, 125a/4, 126a/13

a.+ ın 045a/10, 125a/3, 125a/6,
126b/3

a.+ ına 012a/3, 050a/6, 072b/7,
125a/2

a.+ ında 012a/15, 012b/7,
126a/13

a.+ ından 012a/3

a.+ ını 049b/12

a.+ inuñ 012b/11

a.+ ı+y+ ile 044a/9

a.+ uñ 026a/13, 072a/6

ayağ : Ayak.

a.+ ları 012a/14, 015b/10,
016a/3, 017b/2, 017b/13, 027a/11,
046b/14, 047a/13, 048b/10, 072b/8

a.+ larında 028b/8

a.+ larınıñ 047a/13

a.+ larımı 057a/10, 059b/8

a.+ laruñı 027a/12

a.+ laruñuzı 023b/8

‘a.+ ını 098a/14

‘a.+ ı olmayan 091a/9

‘a.+ uña 100a/3

‘a.+ uñdan 094b/13

ayaqlu : Ayaklı

a. 125b/5, 125b/6

‘ayāl : <Ar. Bir kimsenin geçimini üstlendiği kimseler.

‘a.+ üme 114b/1

‘āyal : bkz. ‘ayāl

‘a.+ ümdür 114b/1

a‘yān : <Ar. Varlıklar, nesnelere, gözler.

a.+ dan 005b/12

‘ayān : <Ar. Açık, belli, bilinir.

‘a. oluna 005a/6

āyāt : <Ar. Ayetler.

ā. 004b/10, 004b/11

aya taşı : Sapan taşı, avuç içine sığabilecek büyüklükte taş.

a. 015b/6

‘ayb : <Ar. Kusur, eksiklik.

‘a.+ ın 098a/13

‘a.+ ına 094b/13, 096b/10, 096b/11, 100a/3

ayd - : Söylemek.

a.- ayduñ 054a/1

a.- ı viridi 063a/10, 070a/12, 079b/8

a.- ı virdiler 065b/3

a.- ur 014b/11, 019a/9, 019a/11, 019b/9, 025a/15, 025b/6, 026b/4, 027a/8, 030b/14, 031b/5, 032b/11, 034a/8, 034a/15, 034b/7, 035a/4, 035a/11, 037b/13, 038a/13, 039a/1, 039a/3, 039b/7, 040a/1, 040a/8, 041a/9, 042a/7, 042b/2, 042b/14, 043b/2, 043b/9, 044a/11, 044a/14, 044a/15, 044b/2, 045a/1, 045a/8, 045b/4, 045b/5, 045b/11, 046a/7, 048a/1, 048a/6, 049a/2, 049a/10, 049b/14, 050b/14, 050b/15, 052a/5, 052a/13, 052b/11, 052b/13, 053a/1, 053a/8, 053b/14, 054a/14, 054b/15, 055a/2, 055a/9, 055a/15, 056b/3, 056b/4, 056b/5, 057a/4, 057a/10, 057b/2, 057b/3, 058a/9, 058b/9, 059a/8, 059b/1, 059b/4, 060a/2, 061a/3, 061a/12, 061a/13, 061a/15, 061b/2, 061b/3, 061b/7, 062a/4, 062b/14, 064a/12, 064b/15, 066b/1, 067a/12, 067a/15, 067b/1, 067b/2, 067b/4, 068a/7, 068b/9,

068b/11, 068b/14, 069b/5, 070b/14,
071b/10, 072a/13, 072a/14, 072b/12,
072b/15, 073a/3, 073a/9, 073a/14,
073b/13, 074a/10, 074b/1, 076a/9,
078a/5, 078a/15, 078b/3, 078b/6,
078b/10, 079b/13, 080a/10, 080a/15,
080b/3, 082b/7, 082b/8, 083a/4, 083b/3,
083b/12, 084a/6, 084b/11, 085a/10,
086b/10, 087a/6, 088b/4, 089a/15,
089b/1, 095a/15, 102a/15, 108a/5,
108b/11, 111a/3, 115b/13, 116a/6,
116a/8, 118a/4, 118b/1, 118b/11,
119a/2, 119a/14, 119b/10, 119b/11,
119b/12, 119b/13, 119b/14, 119b/15,
120a/1, 120a/2, 121a/5, 121a/7,
122a/15, 122b/9, 123a/6, 124b/11,
124b/12, 126b/6, 126b/9, 127a/13,
127b/15, 128a/1, 128a/14, 128a/15,
128b/3, 128b/5, 129a/2, 129a/8, 129b/1,
129b/7, 129b/14, 130a/4, 130b/12,
130b/13, 130b/15

a.- urun 113b/9

a.- urlar 048a/13, 068b/4,
073b/8, 075a/11, 075a/9, 075b/3,
076b/15, 080b/15, 092b/5, 119b/8,
123a/1

a.- urlarsa 075a/13, 082a/2

aydııl - : Söylenmek, bir sözün başkası
veya başkaları tarafından söylenmesi.

a.- ursa 106a/5

aydııl - : Söylenmek, bir sözün
başkası veya başkaları tarafından
söylenmesi.

a.- mışdur 004b/11

aydur - : Söylemek.

a.- dı 003a/1, 109a/3, 122a/5

a.- duñuz 058a/1

a.- lar 091b/3

āyet : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'in veya
diğer kutsal kitapların her bir cümlesi.

ā. 089a/5

ā.+ den 004b/15, 089b/4

ā.+ i 039a/10

ā.+ ini 083b/14

āyete'l-kürsî : <Ar. Bakara suresinin
tevhid akidesini anlatan 255. ayetinin
adı.

ā. 092a/5

‘ayfîr : Hz. Süleyman'ın karşılaştığı
bir hüdhüd kuşunun adı.

‘a. 123a/5

‘ayıblu : <Ar. + Tr. Ayıplı, kusurlu.

‘a. itdüm 091a/9

ayıd - : Söylemek.

a.- a 084a/8, 084a/9, 084a/10,
108b/12, 108b/13, 109b/11, 109b/12

a.- alar 079a/15	009b/3, 009b/5, 009b/6, 009b/13,
a.- am 108b/12	009b/14, 010a/2, 010a/3, 010a/4,
a.- ayın 091a/6	010a/6, 010a/8, 010a/10, 010b/4,
a.- uñ 031b/2	010b/7, 010b/11, 010b/14, 011a/1,
	011a/2, 011a/4, 011a/9, 011b/7, 011b/9,
‘ayın : (<Ar. ‘ayn) Göz.	011b/12, 012a/8, 012a/9, 012a/12,
hük-m-i ‘a. 127b/12	012a/15, 012b/1, 012b/5, 012b/6,
	013a/4, 013a/8, 013a/12, 013a/13,
ayır - : Ayırmak, ayrı bırakmak.	013b/1, 013b/7, 013b/10, 013b/14,
a.- dı 027b/5	014a/9, 014a/13, 014a/14, 014b/10,
a.- dum 066a/11, 066a/12	014b/11, 015a/3, 015a/5, 015b/5,
a.- duñ 037b/10, 037b/8	016a/10, 016b/1, 016b/4, 017a/6,
a.- maduñ 037b/10	017a/11, 017b/9, 017b/10, 018b/10,
	019a/1, 019a/5, 019a/13, 019a/15,
ayıt - : Söylemek.	019b/3, 019b/4, 019b/5, 019b/8,
a. 047b/14, 061b/1, 071a/13,	020a/12, 020a/13, 020b/1, 020b/9,
074a/6, 074b/8, 074b/13, 074b/15,	020b/10, 021a/5, 021a/9, 021a/12,
075a/2, 075a/6, 075a/10, 075a/11,	021b/8, 021b/11, 022a/4, 022a/5,
075a/14, 078a/4, 083a/9, 085a/8,	022a/9, 022a/10, 022b/4, 022b/5,
088a/9, 088b/5, 102b/8, 104a/2,	022b/7, 022b/9, 022b/12, 023a/1,
105b/14, 109b/3, 114a/6, 115a/3,	023a/2, 023b/3, 023b/5, 023b/7, 023b/9,
115a/4, 116a/5, 116b/12, 117b/14,	024a/6, 024a/8, 024a/13, 024a/14,
131a/7, 131b/3, 131b/6, 131b/9,	024b/9, 024b/10, 024b/12, 025a/9,
131b/13, 132a/1, 132a/5, 132a/9	025a/10, 025a/14, 025b/4, 025b/8,
a.- dı 003a/5, 004b/7, 005b/5,	026a/2, 026a/3, 026a/4, 026a/7, 026a/9,
006a/8, 006a/11, 006b/12, 007a/2,	026a/12, 026b/2, 026b/7, 026b/10,
007a/4, 007a/10, 007a/14, 007b/6,	026b/12, 026b/13, 027a/3, 027a/4,
007b/8, 007b/13, 008a/12, 008a/14,	027a/8, 027a/9, 027a/10, 027a/11,
008b/6, 008b/7, 008b/8, 008b/9,	027a/12, 027a/13, 027a/15, 027b/8,
008b/10, 008b/11, 008b/15, 009a/3,	027b/9, 027b/10, 027b/12, 028a/6,
009a/4, 009a/5, 009a/9, 009a/10,	028a/7, 028a/13, 028a/15, 028b/4,
009a/11, 009a/12, 009a/15, 009b/2,	028b/6, 028b/7, 028b/10, 028b/12,

028b/13, 028b/14, 028b/15, 029a/1, 029a/3, 029a/4, 029a/5, 029a/6, 029a/7, 029a/8, 029a/9, 029a/10, 029a/11, 029a/12, 029a/13, 029a/14, 029b/4, 029b/6, 029b/12, 029b/13, 029b/14, 029b/15, 030a/1, 030a/2, 030a/4, 030a/5, 030a/7, 030b/1, 030b/2, 030b/4, 030b/5, 030b/9, 030b/12, 030b/14, 031b/2, 031b/6, 031b/7, 031b/10, 032a/1, 032a/8, 032a/14, 032a/15, 032b/2, 032b/11, 032b/13, 032b/14, 032b/15, 033a/1, 033a/4, 033a/6, 033b/2, 033b/15, 034a/1, 034a/3, 034a/4, 034a/5, 034a/9, 034a/11, 034a/13, 034b/10, 034b/12, 035a/4, 035a/6, 035a/12, 035b/3, 035b/9, 035b/12, 035b/14, 036a/1, 036a/4, 036a/12, 036b/2, 036b/7, 036b/8, 036b/10, 036b/15, 037a/1, 037a/2, 037a/4, 037a/5, 037a/7, 037a/10, 037b/3, 037b/11, 038a/3, 038a/4, 038a/6, 038a/7, 038a/8, 038a/9, 038a/11, 038b/5, 039a/2, 039a/4, 039a/5, 039a/6, 039a/7, 039a/12, 039a/14, 039b/2, 039b/3, 039b/4, 039b/8, 039b/9, 039b/10, 039b/14, 040a/2, 040a/5, 040a/6, 040a/12, 040a/13, 040a/14, 040b/4, 040b/7, 040b/15, 041a/15, 041b/8, 041b/9, 041b/10, 041b/11, 041b/12, 041b/15, 042a/1, 042a/5, 042a/6, 042a/7, 042a/10, 043a/3, 043b/1, 043b/10, 043b/13, 043b/14, 043b/15, 044a/1, 044a/2, 044a/3, 044b/6, 044b/9, 044b/14, 044b/15, 045a/15, 045a/5, 045b/14, 046a/4, 046b/1, 046b/11, 046b/6, 047a/4, 047b/2, 047b/4, 047b/8, 047b/10, 047b/12, 048b/3, 048b/8, 048b/10, 049a/3, 049b/1, 049b/2, 049b/4, 049b/8, 049b/10, 049b/11, 049b/13, 049b/15, 050a/3, 050a/8, 050a/11, 050b/10, 050b/11, 050b/5, 050b/8, 050b/12, 050b/13, 051a/3, 051a/4, 051a/6, 051a/7, 051a/8, 051a/9, 051a/10, 051a/11, 051a/12, 051a/13, 051a/14, 051a/15, 051b/3, 051b/5, 051b/9, 051b/14, 051b/15, 052a/1, 052a/2, 052a/4, 052b/14, 052b/15, 052b/3, 053a/13, 053a/2, 053a/3, 053a/4, 053b/4, 053b/11, 053b/12, 054a/1, 054a/5, 054a/8, 054a/9, 054a/10, 054a/12, 054b/14, 054b/2, 054b/3, 054b/4, 054b/5, 054b/6, 054b/7, 054b/8, 055a/3, 055a/8, 055b/15, 056a/1, 056a/2, 056a/4, 056a/6, 056a/8, 056a/10, 056a/11, 056a/14, 056a/15, 056b/2, 057a/6, 057a/7, 057a/10, 057a/14, 057b/5, 057b/9, 057b/10, 057b/11, 057b/13, 057b/15, 058a/10, 058a/11, 058a/3, 058a/6, 058a/7, 058a/8, 058a/12, 058a/13, 058a/14, 058a/15, 058b/1, 058b/2, 058b/4, 058b/5, 058b/6, 058b/7, 058b/8, 058b/14, 058b/15, 059a/9, 059a/10,

059a/11, 059a/13, 059a/14, 059b/7, 076b/3, 076b/5, 076b/10, 077a/10,
059b/9, 060a/3, 060a/4, 060a/5, 060a/7, 077a/11, 077a/13, 077a/15, 077b/1,
060a/13, 060b/2, 061a/13, 061a/15, 077b/4, 077b/11, 078a/3, 078a/12,
061a/5, 061a/6, 061a/7, 061a/8, 061a/9, 078b/7, 078b/8, 078b/9, 078b/14,
061b/8, 061b/10, 061b/11, 061b/12, 079a/4, 079a/5, 079a/6, 079a/7, 079a/9,
061b/15, 062a/10, 062a/14, 062b/1, 079a/10, 079a/12, 079a/13, 079b/7,
062b/7, 062b/9, 062b/11, 062b/12, 079b/8, 079b/12, 080a/5, 080a/8,
062b/13, 062b/14, 063a/1, 063a/12, 080a/12, 080b/2, 080b/5, 081a/6,
063a/3, 063a/5, 063a/8, 063a/9, 063b/1, 081a/8, 081a/9, 081a/10, 081a/11,
063b/7, 063b/8, 063b/9, 063b/10, 081b/2, 081b/10, 082a/5, 082a/8,
063b/11, 063b/12, 063b/15, 064a/6, 082a/9, 082a/12, 082b/4, 082b/9,
064a/8, 064a/9, 064a/11, 064b/1, 082b/12, 082b/15, 083a/6, 083a/7,
064b/2, 064b/3, 064b/4, 064b/6, 064b/7, 083a/11, 083a/12, 083a/13, 083a/15,
064b/9, 064b/10, 064b/12, 064b/14, 083b/4, 083b/5, 083b/6, 083b/7, 083b/9,
065a/1, 065a/3, 065a/5, 065a/6, 065a/7, 084a/4, 084a/6, 084a/7, 084a/10,
065a/9, 065a/10, 065a/13, 065b/1, 084a/11, 084a/13, 084b/1, 084b/11,
065b/4, 066a/1, 066a/4, 066a/5, 066a/8, 084b/12, 085a/1, 085a/3, 085a/4,
066a/10, 066a/11, 066b/5, 066b/9, 085a/5, 085a/7, 085a/10, 085a/14,
066b/10, 066b/13, 066b/14, 067a/1, 085a/15, 085b/1, 085b/3, 085b/5,
067a/4, 067a/10, 067a/13, 067b/10, 085b/7, 085b/8, 085b/9, 085b/12,
067b/12, 067b/15, 068a/4, 068a/10, 085b/15, 086a/6, 086a/12, 086a/15,
068a/13, 068b/13, 069a/5, 069a/8, 086b/2, 086b/3, 086b/5, 086b/6, 086b/7,
069a/13, 069b/1, 069b/3, 069b/11, 086b/10, 086b/11, 086b/13, 086b/15,
070a/3, 070a/6, 070a/8, 070a/9, 087a/2, 087a/3, 087a/6, 087a/9,
070a/11, 070a/12, 070a/13, 070a/15, 087a/10, 087a/12, 087a/13, 087b/1,
070b/2, 070b/6, 071a/10, 071a/7, 087b/9, 088a/4, 088a/6, 088a/7, 088a/9,
071b/3, 071b/4, 071b/5, 071b/10, 088a/10, 088a/11, 088a/12, 088a/14,
071b/13, 072a/2, 072a/5, 072a/8, 088b/5, 088b/6, 088b/9, 088b/12,
072b/1, 072b/4, 072b/5, 072b/6, 088b/13, 089a/1, 089a/2, 089a/4,
072b/10, 072b/14, 073a/7, 073a/8, 089a/7, 089a/13, 089a/15, 089b/1,
073b/2, 073b/4, 074a/4, 074a/6, 074a/7, 089b/4, 089b/5, 089b/8, 089b/10,
074a/8, 074a/10, 074b/3, 075b/12, 089b/11, 089b/14, 089b/15, 090a/1,

090a/2, 090a/9, 090a/10, 090a/11, 105b/14, 105b/15, 106a/2, 106a/7,
090a/14, 090a/15, 090b/3, 090b/4, 106a/14, 106b/3, 106b/4, 106b/8,
090b/8, 090b/9, 090b/10, 090b/11, 106b/15, 107a/13, 107b/1, 107b/12,
090b/14, 090b/15, 091a/3, 091a/5, 107b/14, 108a/4, 108a/6, 108a/8,
091b/13, 091b/14, 091b/15, 092a/1, 108a/9, 108a/10, 108a/11, 108b/3,
092a/2, 092a/4, 092a/6, 092a/7, 092a/8, 108b/5, 108b/6, 108b/8, 108b/11,
092a/10, 092a/11, 092a/14, 092b/1, 109a/9, 108b/14, 109a/10, 109a/12,
092b/2, 092b/3, 092b/10, 092b/12, 109a/13, 109a/14, 109a/15, 109b/1,
093a/1, 093a/3, 093a/4, 093a/9, 109b/2, 109b/4, 109b/5, 109b/6, 109b/9,
093a/10, 093b/1, 093b/2, 093b/3, 109b/10, 109b/13, 109b/14, 110a/13,
093b/7, 093b/8, 093b/9, 093b/15, 110b/5, 110b/8, 110b/13, 111a/1,
094a/1, 094a/4, 094a/13, 094b/1, 111a/2, 111a/9, 111a/10, 111a/11,
094b/4, 094b/5, 094b/6, 094b/10, 111a/12, 111a/13, 111a/14, 111a/15,
095a/5, 095a/13, 095a/15, 095b/2, 111b/1, 111b/2, 111b/3, 111b/4, 111b/5,
095b/4, 095b/5, 095b/6, 095b/10, 111b/6, 111b/7, 111b/8, 111b/9,
096a/1, 096a/2, 096a/3, 096a/7, 111b/10, 111b/11, 111b/12, 111b/13,
096a/10, 096a/14, 096a/15, 096b/1, 111b/15, 112a/1, 112a/2, 112a/3,
096b/4, 096b/6, 096b/9, 096b/13, 112a/4, 112a/5, 112a/6, 112a/7, 112a/8,
097a/1, 097a/6, 097a/10, 097b/2, 112a/9, 112a/10, 112a/11, 112a/12,
097b/7, 097b/11, 098a/4, 098a/7, 112a/13, 112a/14, 112a/15, 112b/1,
098b/7, 099a/2, 099a/7, 099b/3, 099b/5, 112b/3, 112b/4, 112b/5, 112b/6, 112b/7,
099b/10, 099b/13, 100a/4, 100a/12, 112b/8, 112b/9, 112b/10, 112b/11,
100b/8, 101a/1, 101a/7, 101b/12, 112b/13, 112b/14, 112b/15, 113a/1,
102b/4, 102b/5, 102b/6, 102b/9, 113a/2, 113a/3, 113a/4, 113a/5, 113a/6,
102b/10, 102b/14, 103a/1, 103a/2, 113a/7, 113a/8, 113a/9, 113a/10,
103a/7, 103a/8, 103a/11, 103a/15, 113a/11, 113a/12, 113a/14, 113a/15,
103b/14, 103b/4, 103b/5, 103b/8, 113b/1, 113b/2, 113b/4, 114a/5, 114a/6,
104a/1, 104a/3, 104a/8, 104b/2, 104b/4, 114a/8, 114a/12, 114a/14, 114b/8,
104b/5, 104b/6, 104b/7, 104b/8, 104b/9, 114b/10, 114b/11, 114b/15, 115a/1,
104b/10, 104b/12, 104b/13, 104b/14, 115a/2, 115a/3, 115b/13, 115b/14,
104b/15, 105a/12, 105a/15, 105b/2, 115b/15, 116a/3, 116a/4, 116a/7,
105b/4, 105b/7, 105b/10, 105b/12, 116a/10, 116a/11, 116a/12, 116a/14,

116a/15, 116b/1, 116b/2, 116b/4,
116b/5, 116b/6, 116b/7, 116b/8, 116b/9,
116b/10, 116b/11, 116b/12, 117b/5,
117b/6, 117b/7, 117b/8, 117b/9,
117b/10, 117b/14, 118a/5, 118a/6,
118a/8, 118a/9, 118a/11, 118a/12,
118a/13, 118a/14, 118a/15, 118b/1,
118b/2, 118b/3, 118b/9, 118b/12,
119a/1, 119a/3, 119a/8, 119b/2, 119b/4,
119b/10, 119b/11, 119b/12, 119b/13,
119b/14, 120a/5, 120a/7, 120a/9,
120a/12, 120a/14, 120b/10, 120b/13,
120b/14, 121a/1, 121a/2, 121a/4,
121a/5, 121a/7, 121a/13, 121a/15,
121b/2, 121b/3, 121b/4, 121b/5,
121b/10, 121b/12, 122a/10, 122a/11,
122a/12, 122a/13, 123a/11, 123b/4,
123b/6, 123b/7, 123b/13, 123b/14,
123b/15, 124a/11, 124a/12, 124b/5,
124b/6, 124b/7, 124b/8, 124b/9,
124b/10, 124b/11, 125a/1, 125a/5,
127a/14, 127b/5, 128a/2, 128a/6,
128a/8, 128b/2, 128b/7, 128b/8, 128b/9,
128b/10, 128b/11, 129a/9, 129a/13,
129a/14, 129b/4, 130a/8, 130b/4,
131a/5, 131a/6, 131a/7, 131a/9,
131a/10, 131a/12, 131a/15, 131b/3,
131b/5, 131b/6, 131b/8, 132a/5, 132a/9
a.- di+ ki 066a/8
a.- dılar 002a/13, 003b/15,
004a/3, 004b/1, 004b/2, 004b/3, 004b/5,
013b/11, 014a/1, 014a/2, 015b/7,

018a/6, 019b/13, 020a/13, 021b/6,
022b/15, 023a/9, 023b/9, 024a/8,
024a/10, 025b/13, 026a/2, 026a/3,
026a/4, 026b/7, 028a/10, 030b/3,
030b/5, 030b/6, 034b/9, 036a/10,
045a/11, 046b/13, 047b/10, 048a/12,
048a/15, 048b/2, 050a/5, 050b/4,
053a/10, 055a/2, 057a/7, 059a/7,
059a/9, 059a/10, 060a/3, 060a/4,
060a/8, 060a/14, 060b/12, 061b/13,
062a/2, 062a/13, 062b/7, 063a/9,
064b/10, 064b/11, 064b/8, 066b/7,
066b/9, 066b/12, 066b/15, 067b/11,
067b/13, 067b/14, 067b/15, 076a/7,
076a/10, 078a/14, 080a/3, 080b/10,
090b/6, 103a/5, 104a/8, 105a/5,
105a/15, 108a/3, 108a/7, 108b/2,
120b/4, 125a/4, 128a/5, 128a/7, 132a/1,
132a/3, 132a/7

a.- duk 019b/8

a.- dum 017b/11, 031a/8,
091b/14

a.- duñ 063a/1, 066a/13

āyine : <Far. Ayna.

ā. 007b/2

aylık : Bir ay süren.

a. 123a/4, 126a/8, 126a/9,
127a/13

‘ayn : <Ar. Göz, bir şeyin aslı.

‘a.+ ı 005a/10
farz-ı ‘a. olan 004a/15
‘a.+ umuñ 005a/10

āyne irtesi : Cumartesi günü.
ā. 095a/10

ayrıl - : Ayrılmak.
a.- dılar 091b/2

ayru : Ayrı, uzak.
a. 112a/12, 121b/9
a. olam 091a/6
a. oldı 067b/2, 067b/3
a. olmaz 098a/11

ayruķ : Başka, artık, bundan sonra.
a. 006a/10, 006b/14, 007a/4,
007b/13, 037b/4, 042a/10, 066a/5,
070a/4, 077a/14, 077a/3, 086a/1,
091a/1, 104a/3, 104b/9, 120b/12

ayva : Ayva, ayva ağacının meyvesi.
a. 072a/10, 072b/8
a.+ yı 072a/11

az - : Yoldan çıkmak, şaşırarak,
sapkınlığa düşmek.
a.- dı 078b/15
a.- dılar 004a/3
a.- up 077a/4

az : Miktarı, derecesi ve niteliği
belirli bir ölçünün altında olan, çok
olmayan.

a. 056a/6, 063a/13, 079b/11,
088b/15, 094b/1, 095a/14, 096a/15,
097a/12, 099b/2, 099b/7, 132b/8
a.+ dan 113a/15
a. olduğı+y+ için 022a/7
a. olsa 097a/10

a‘zā : <Ar. Uzuvar, organlar.
cemi‘-i a.+ ları 088a/14
cemi‘-i a.+m+ ile 081a/11

‘azāb : <Ar. Izdırap, acı, kâfirlere ve
günahkârlara ölümden sonra verilecek
ceza.

‘a. 020a/1, 047b/9, 071a/13,
071a/5, 073b/6, 121b/12
‘a.- ı kabirden 087a/14, 087b/3,
094b/6

‘a.+ dan 073b/15, 100b/2

‘a. eylegil 103b/5

‘a. eyleme 027a/15

‘a. eylemez 117b/12

‘a. eyleseñ 051b/2

‘a. eyleye 051a/5

‘a. eyleyem 026b/2

‘a.+ ı 097b/9

‘a.+ ından 097b/9

‘a. iderdüm 098b/7

‘a. iderin 073b/3, 074b/14,

100a/15, 105a/14

‘a. iderseñ 071b/12

‘a. idersin 113a/10

‘a. itdiler 022b/5

‘a. itmege 102b/5, 108b/8

‘a. itmek 020a/14

‘a.+ uma 073b/3

‘a.+ umdan 073a/11, 100a/9,

112b/13

‘a.+ umdur 088b/2

‘a.+ umı 071a/11, 084b/14,

084b/15

‘a.+ uñ 047b/10

‘**azābu elīm**: <Ar. Çok ızdırap veren azap.

‘a.+ i 073b/14

āzād : <Far. Serbest, özgür, hür.

ā. eyledi 075b/11

ā. eyledüm 107a/11

ā. eylerin 035a/8

ā. eyleyem 111b/14

ā. idelüm 076a/11

āzādlik : <Far. + Tr. Serbestlik, özgürlük.

ā. 094a/15, 128b/1

a‘zam : <Ar. En büyük.

a. 013b/2

ism-i a. 037a/6

a.- ı hidāyāt+ ile 002a/2

rūh-ı a.+ ı 002a/8, 021b/2

‘**azamet** : <Ar. Büyüklük, ululuk, yücelik.

‘a. 068b/13, 068b/14

celāl-i ‘a.+ i 127b/13

‘a.+ ümde 071a/12

‘a.+ üme 088a/15

‘a.+ üñi 116a/15

‘**azametu‘llāh** : <Ar. Allah’ın büyüklüğü, ululuğu.

‘a.+ dan 021b/9

‘**azāzīl** : <Ar. Şeytan’ın, meleklerin başı olduğu sıradaki adı.

‘a. 023a/13

azdur - : Yoldan çıkarmak.

a.- amadum 069a/6

a.- maya 029b/7

azğun : Doğru yoldan çıkmış.

a.+ sız 097b/10

azıd - : Azgınlık etmek, azgınlık ettirmek, yolunu şaşırtmak.

a.- a 029b/5

azıg : Yiyecek, gıda.

a.+ uñuzı 100b/8

azıt - : Azgınlık etmek, azgınlık ettirmek, yolunu şaşırtmak.

a.- dı 078b/15

a.- dılar 004a/4

a.- duñ 027a/13

'azım : bkz. 'azīm
şey' -i 'a.+ dūr 004a/7

'azīm : <Ar. Büyük, ulu, haşmetli.

'a.+ dūr 104b/4

kitāb-ı 'a.+ i 002b/7

'a. oldı 031b/7

'aziz : <Ar. Yüce, aziz, değerli; benzeri bulunmayan, eşsiz kudret sahibi; Eski Mısır'da hazineden sorumlu kişi.

'a. 054b/15, 094a/7

'a.- i mışr oldı 063b/13

'a.- i mışra 065b/4

'a.- i mışrdan 065b/11

'a.- i mışruñ 065b/2

'a.+ dūr 083b/6, 085b/7, 085b/9

'a. eylersin 131b/1

'a. idüp 095b/11

'a. kıldum 083a/7

'a.+ ler 067b/12

'a. olmağ 128a/11

'azizlġ : Mısır azizliġi, Eski Mısır'ın

hazineden sorumlu kişisi.

'a.+ ın 068a/5

'aziz neşefi : İranlı mutasavvıf.

'a. 060a/1

'azrā'ıl : <Ar. Dört büyük melekten, insanların canını almakla görevlendirilmiş olan melek, ölüm meleġi.

'a. 022a/5, 041b/9, 094b/14

'a.+ e 017a/14, 040a/8

'a.+ i 023b/10

'a.+ üñ 094b/15

'azrā'ıl : bkz. 'azrā'ıl

'a. 022a/3, 041b/8

'a.+ i 022a/2

'azrā'yıl : bkz. 'azrā'yıl

'a. 018a/5, 105b/12

'a.+ e 105b/14

'a.+ i 018a/5

azuğ : Yiyecek, gıda.

a. 078a/6, 104b/10

a. idindiler 076b/5

bāb : <Ar. Bölüm, kısım.

b.+ da 019a/15

baba : Baba, peder, ata.

b. 057b/10, 067a/10, 067a/12
b.+ m 057a/7
b.+ ñ 058b/1, 067b/6
b.+ ñdan 060a/14
b.+ ñuñ 062b/15
b.+ sı 060a/7
b.+ sına 067a/11
b.+ sından 060a/14, 060a/6,
060a/7, 067b/3

bacaqlu : Bacaklı.

b. 047a/1

bābil : Eski Mezopotamya'nın en büyük ve ünlü şehri.

b. 131a/4

bağışla - : Bağışlamak, affetmek, vermek.

b. 063a/5, 084a/5, 092b/4,
108b/12, 108b/5, 116b/5
b.- dı 034a/6, 092b/5
b.- dum 040b/15, 063a/6,
108b/12

b.- duñ 039b/4, 039b/5

b.- madı 109b/10

b.- madum 039b/4

b.- mazsañ 108b/5

b.- rsañ 109b/13

b.- sa 111b/11

b.- ya 002b/12

b.- yalar 012b/10

b.- yam 049b/5, 053a/6, 111b/12

bağla - : Bağlamak.

b. 057a/11

b.- dılar 051b/4, 060b/3,
125b/14

b.- yup 124a/6

bağlu : Bağlı olan.

b. 050b/3

b.+ dur 008b/14

bahā : <Far. Değer, fiyat, kıymet.

b.+ sı 059a/10, 059a/11

b.+ sın 059a/9

b.+ ya 096a/15

baḥīl : <Ar. Cimri, pinti, varyemez kimse.

b. 098b/13

b.+ dür 113a/5

b. ola 085a/2

b.+ siz 097a/2

baḥīllık : <Ar. + Tr. Cimrilik.

b. 099b/1

b.+ dur 053b/12

b. iderse 114b/2

baḥr : <Ar. Deniz.

b.- ı ḥayvān 023b/8

b.- ı mescūrı 019a/3

- b.- ı muh̄it̄ 003a/11
b.+ ine 013b/13
- baḥre'l-mescūr** : <Ar. Taşkın deniz.
b. kıldı 002b/1
- baḥru** : bkz. *baḥr*
b. 008a/6
- baḥrū'l-ḥayāt** : <Ar. Hayat denizi.
b. 018b/12
- baḥrū'l-mescūr** : <Ar. Taşkın deniz.
b. 018b/10, 018b/11
- baḥş** : <Ar. Söz, konu.
b. eyleyeler 078a/11
b.+ i 013b/13
- baḥş** : <Ar. Bölük, kısım.
b.+ dur 062a/8
b.+ ı 084a/3, 084a/4
b.+ ından 084a/3
- baḥşiş** : <Far. Armağan, hediye, ihsan.
b. 041a/2
- baḥtulu** : Bahtlı, talihli.
b. 093a/14, 115a/11, 120a/10
- baḳ -** : Bakmak.
b.- arsa 124a/1
- b.- arsin 057b/6
b.- dı 043a/15
b.- madılar 032a/2
b.- mayam 116b/8
- baḳır** : Kızıl renkli bir maden.
b. 057b/2, 130a/12
b.+ dan 130a/15
- bāḳī** : <Ar. Ebedî, ölümsüz, sonsuz.
b. 006a/10, 031a/11, 038b/9,
088a/3, 130b/6
b.+ dür 096a/14
b. itdi 002b/3
- bal** : Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özümüyle ürettikleri tatlı madde.
b. 019b/2, 048b/15
b.+ dan 072a/7, 101b/3
- balçığ** : Balçık, çamur.
b.+ ı 019b/10
- balçık** : Balçık, çamur.
b. 024a/3, 024a/5, 044a/9
b. ideler 023b/11
b. itdiler 023b/12
- baldır** : Bacağın dizden ayak bileğine kadar olan bölümü.
b.+ u 125a/2

ba'lebek : Lübnan'da bulunan tarihî bir şehir.	005a/11, 007a/3, 008a/12, 012b/1,
b.+ e 103b/6	019b/4, 021a/9, 023b/4, 024b/11,
balıĝ : Balık.	024b/12, 027a/9, 027a/10, 029a/1,
b.+ a 090a/6	029a/4, 029a/5, 029b/7, 030a/6,
b.+ ı 019a/3, 090a/3, 122a/1	031a/14, 031a/7, 031a/9, 031b/1,
b.+ uñ 016a/8, 016a/9, 016a/11,	031b/4, 031b/14, 032b/1, 032b/5,
016b/2, 016b/3, 122a/2	032b/7, 032b/11, 034a/2, 035a/6,
balık : Balık.	035a/9, 036a/2, 037b/4, 038a/4, 038a/8,
b. 016a/8, 016a/10, 016a/11,	038b/11, 038b/14, 039a/13, 039b/15,
016a/14, 016b/1, 016b/2, 044a/15,	050b/9, 051a/6, 051b/1, 051b/2, 052a/1,
090a/2, 090a/6, 090a/10, 121b/10,	054b/7, 057a/12, 057a/14, 061b/8,
121b/15, 122a/1	064a/4, 064a/6, 065a/1, 065b/5, 066a/2,
balıkçı : Balık tutan, balık tutarak geçimini sağlayan kimse.	066a/3, 066a/13, 066a/14, 068a/4,
b.+ lar 121b/10, 122a/1	069a/6, 069b/12, 069b/13, 070a/14,
baliĝ : <Ar. Olgun yaşa gelmiş olan.	070b/1, 070b/10, 070b/15, 071b/3,
b. olalar 091a/15	074b/3, 074b/4, 074b/7, 075a/1, 075a/6,
balta : Ağaç kesme, odun yarma gibi amaçlar için kullanılan araç.	077a/14, 078a/1, 078a/2, 079a/8,
b. 057a/8	079a/10, 079a/11, 079a/14, 080b/6,
baña : Bana; birinci teklik kişi zamirinin yönelme durum eki almış biçimi.	081b/10, 081b/11, 081b/15, 082a/13,
b. 003a/5, 003b/2, 003b/15,	083a/4, 084a/15, 085a/4, 085a/11,
	085a/15, 085b/8, 085b/11, 086a/9,
	086a/10, 086a/14, 086b/6, 086b/8,
	086b/12, 087a/10, 087a/15, 087b/12,
	088a/14, 088b/13, 089a/8, 089a/14,
	089b/4, 089b/10, 090a/11, 090a/15,
	090b/4, 091a/1, 093a/10, 093a/15,
	093b/1, 093b/5, 093b/8, 093b/9,
	095b/15, 096a/8, 096b/4, 096b/13,
	096b/14, 097a/14, 098a/9, 098b/7,
	098b/8, 099a/9, 100a/8, 100a/10,
	100a/11, 100b/9, 101a/9, 101a/10,
	102a/1, 103a/11, 104a/9, 104b/13,

105b/4, 106b/6, 107a/7, 108a/6,
108b/12, 109a/10, 109a/15, 113b/7,
113b/8, 113b/9, 114b/15, 115a/7,
115a/10, 115a/12, 115b/1, 115b/9,
115b/14, 115b/15, 116a/4, 116b/15,
117b/6, 118a/8, 119a/3, 121a/5, 121a/6,
121a/7, 123b/4, 123b/5, 123b/7, 128a/6,
128a/7, 132a/6, 132b/11, 132b/12

b. itseñ 069b/6

bāriqāt : <Ar. Şimşek parıltısı.

b.+ ina 001b/13

barmağ : Parmak.

b.+ a 036b/9

b.+ ı 036b/8, 044b/3

b.+ ina 036b/4, 036b/6, 036b/10,
119b/5

b.+ ında 044b/3

b.+ ından 048b/14, 119b/1

b.+ ını 036b/4, 036b/5

b.+ uña 036b/7

ba'ş : <Ar. Yeniden dirilme.

b. olsalar 089b/12

baş - : Basmak.

b.- dı 017b/14, 033b/11, 045a/11

baş : Baş, kafa.

b. 055a/11

b.+ dadur 055a/10, 055a/11

b.+ ı 008b/13, 011b/14, 017b/13,
017b/2, 025b/15, 026a/1, 028a/11,
030a/13, 036b/14, 037a/10, 043b/5,
046b/15, 047b/15, 054a/3, 077b/2,
077b/5, 098b/14, 108a/14, 114a/1,
123b/2, 125b/6

b.+ ın 054b/13, 108a/14,
108b/15, 119a/8

b.+ ina 092b/7, 109b/7, 113b/6,
118b/14

b.+ ında 008b/1, 025a/5, 035b/1

b.+ ındağı 035b/4

b.+ ından 123a/10

b.+ ını 030a/3, 039a/14, 070b/6,
090b/14, 106b/7, 107a/13

b.+ ı+y+ ile 016b/2

b.+ ları 012a/14

b.+ ların 054b/11

b.+ larında 126a/12

baş : Bir topluluğu yöneten, başkan.

'ases b.+ ı 075b/12

b.+ ı 060b/13

başar -: Başarmak, gerçekleştirmek.

b.- maya 121a/9

başla - : Başlamak.

b.- dı 043a/9, 079b/11

b.- dılar 103b/11

b.- rlardı 123a/15

b.- rsañ 028b/11

başlan - : Başlanmak.

b.- maya 029a/11

başlu : Başlı.

b. 054b/13, 125b/4

bâtil : <Ar. Hak ve doğru olmayan.

b. 053b/1, 105a/2

b.+ dur 045b/12, 105a/3

b.+ ıduğın 105a/2

b. oldı 078a/13

bâtin : <Ar. İç, iç yüz, kalp, görünmeyen, gizli olan.

b. 003a/3, 004a/9, 004a/12,

004b/11, 004b/15, 005a/13, 009b/7

b.+ dan 082b/8

b.+ dur 004b/12, 005b/11,
005b/9

b.+ ı 004a/6, 004b/10, 009b/8,

074a/11, 085a/8, 085a/9

b.+ ına 005a/6

b.+ ında 008b/3

b.+ ından 009b/9, 074a/11

b.+ ını 007a/9

b.+ ları 046a/12

b. oldı 002b/5

batman : <Soğd. Eski bir ağırlık ölçüsü.

b. 125b/8

bay : Zengin, varlıklı.

b. 084a/2, 106a/15

b. eylerin 132b/9

b. iderin 074b/12

b. kıldı 053b/10

b.+ lar 102a/4, 114b/1, 114b/2

b.+ lara 009a/12, 087a/1,
106a/15

bayığı : Önceki, eskiden olduğu gibi.

b. 027a/15, 077b/8

baylıg : Zenginlik.

b.+ ı 086a/4

b.+ um 132b/1

b.+ uñ 098b/15

baylık : Zenginlik.

b. 087b/11, 098b/1, 099a/12

bayram : Dinî önemi olan, kutsal kabul edilen gün.

b. 047a/9, 122b/15

b.+ ıdur 089a/14

bāzār : <Far. Alışveriş yeri, pazar.

b.+ da 097a/4

b.+ lar 029a/13

ba'zı : <Ar. Birtakım, kimi.

b. 004b/10, 004b/11, 004b/13,

006b/2, 022a/11, 028a/12, 038b/1,
045a/4, 088b/13, 106a/1, 126b/13

b.+ lar 009a/3, 018a/6, 018b/10,
021a/12, 037b/11, 040b/4, 040b/7,
045a/8, 045b/4, 045b/5, 048a/1,
048a/13, 049a/10, 049a/2, 052b/11,
052b/12, 056b/3, 056b/5, 056b/15,
057a/4, 057b/3, 061a/13, 061a/15,
061b/2, 066b/1, 067a/15, 067b/2,
067b/3, 067b/8, 068a/7, 071b/10,
072a/14, 072b/12, 072b/15, 073a/13,
073a/14, 073b/13, 080b/3, 082b/7,
082b/8, 083b/3, 103b/8, 107b/12,
107b/14, 121a/7, 124b/11, 124b/12,
126b/1, 126b/8, 126b/11, 128a/9,
128a/14, 128b/5, 129a/2, 129b/1,
130b/11, 130b/12

b.+ sı 004a/1, 015a/15, 015a/9,
021b/11, 021b/12, 080a/6, 127a/1,
127a/2

b.+ sını 088b/14

b.+ sına 049b/6

b.+ sını 015a/9, 015a/15, 049b/6,
080a/7

ba'zî : <Ar. Birtakım, kimi.

b.+ sını 095a/3

bāzīrgān : <Far. Tüccar, tacir, esnaf.

b.+ lar 102a/2

bebür : Hindistan ve Afrika'da

yaşayan, kaplana benzeyen yırtıcı bir
hayvan.

b. 125b/10

becid : <Far. + Ar. Ciddi.

b. oldı 069b/8

bedāyi'-i aḥbār : Ebû Yûsuf Ya'kûb b.
Süleymân el-İsferaynî'nin eseri.

b.+ da 026a/6

beden : Vücut.

b.+ dedür 055a/10, 055a/12

b.+ i 013b/7, 043b/15, 069b/2

cemî'-i b.+ i 069b/9

b.+ ine 081a/13

b.+ inüñ 024b/1

b.+ ler 101a/6

b.+ lerin 002a/14

b.+ üñ 041b/1

b.+ üñde 099b/15

bedî' : <Ar. Benzeri olmayan, eşsiz
derecede güzel.

b. 032b/3

beyân-ı b. 001b/10

bedr : <Ar. Dolunay.

b. 025a/1

b. olmuş 072a/9

be-dürüstî : <Far. Şüphesiz, muhakkak.

b. 005b/6, 006a/10, 006b/7,
007b/9, 022a/13, 030b/12, 045b/9,
052b/6, 066b/13, 071a/11, 075a/14,
083b/14, 084b/1, 087b/15, 092a/14,
093a/14, 098a/11, 098b/12, 100b/1,
101a/9, 102b/6, 104b/12, 105b/3,
110b/12, 114a/6, 115a/6, 115a/12,
132a/5

beg : Bir beyliğin veya devletin
başında bulunan kimse. İleri gelen,
nüfuzlu kişi.

b. 091a/8, 091a/10, 103b/10,
103b/13, 123a/7

b.+ e 103b/9

b.+ i 103b/6, 103b/7, 103b/14

begler b.+ i 125b/9

b.+ ini 121a/10

b.+ ler 076a/1, 086a/3, 101b/10,

102a/1

b.+ lere 102b/8

b.+ lerin 068b/3

b.+ lerine 075a/2, 075a/6,

102b/7

b.+ lerinüñ 073a/12

b.+ ler kılup 045b/15

b. ola 107a/2

b. oldu 131b/12

b.+ üñ 103b/12, 103b/15,

104a/7, 123a/7

beğavî : bkz. *beğavî tefsîri*

b.+ de 027a/7

beğavî tefsîri : Ebû Muhammed
Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b.
Muhammed el-Ferrâ el-Begavî'nin (ö.
516/1122), *Me'âlimü't-tenzîl* adlı tefsiri
olup Begavî'nin en ünlü eseridir.

b.+ nde 025a/15, 030b/9, 044a/5,
074a/10, 130b/14

be-ğâyet : <Far. + Ar. Son derece,
fazlasıyla.

b. 064a/9

begler begi : Beylerbeyi.

b. 125b/9

beglik : Beylik, hükümdarlık.

b. eyledi 130b/13

beğâ : <Ar. Kalıcılık, ölümsüzlük,
ebediyet.

b. 088a/3

b.+ da 006a/4

b.+ sı 003a/1

beğâ' : <Ar. Kalıcılık, ölümsüzlük,
ebediyet.

b.+ ile 006a/8

bekit - : Sağlamlaştırmak, kuvvetlendir-
mek.

b.- diler 046a/9

bekle -: Beklemek, bekçilik yapıp gözlemek.

b.- r 075b/13

belā : <Ar. Büyük sıkıntı ve zarara neden olan olay, musibet.

b. 069a/10, 071b/5, 072a/13, 072a/14, 072a/15, 094b/8, 105a/10, 128a/9

b.+ lar 065b/5, 070b/1, 071a/8, 071b/3, 071b/14, 078b/15, 128a/7, 128a/8

b.+ lara 065b/13, 069b/5, 075a/7, 096a/2

b.+ lardan 070b/8, 128a/7

cemī' -i b.+ lardan 107a/11

b.+ laruma 009a/6, 009a/8

b.+ larumdan 072a/2

b.+ larumı 070b/11

b.+ sı 072a/1, 072a/12

b.+ sın 069b/6

b.+ ya 055b/3, 063b/3, 070b/3, 074b/5, 107b/1, 121b/6

belī : <Ar. Evet, peki.

b. 003b/6, 054b/8, 078b/9, 122a/12

belki : <Ar. + Far. Belki, bir ihtimal.

b. 006a/5, 007b/2, 014a/3,

036a/7, 041b/9, 044b/1, 052a/4, 058b/2, 065a/3, 067a/11, 069b/12, 074b/14, 075a/1, 075a/3, 075a/12, 075a/13, 093b/15, 099b/8, 100a/1, 102b/15, 126b/13, 127a/10

belkim : <Ar. + Far. Belki, bir ihtimal.

b. 062a/3, 127b/3

belķīs : Kur'an'da tevhid dinini kabul ettiği bildirilen Sebe melikesi.

b. 123a/6, 123b/1, 123b/3, 123b/7, 123b/9, 123b/15, 124b/11, 124b/14, 124b/6, 125a/3, 125a/4, 125a/5, 125a/8

b.+ den 125a/9

b.+ e 123a/13, 123b/1, 127b/4

b.+ i 124b/13, 125a/8

b.+ üñ 123a/6, 123b/3, 124a/8, 124a/12, 124b/5, 124b/7, 124b/8, 125a/1, 127a/12

belür -: Ortaya çıkmak, görünmek, zuhur etmek.

b.- di 023a/11

belūsüz : Belirli olmayan, görünmeyen, belirsiz.

b. ider 048a/14

ben : Ben; birinci teklik kişi zamiri.

b. 002b/15, 003a/5, 003a/8,

003b/7, 003b/9, 004a/1, 004a/7, 004a/8, 085b/11, 086a/1, 086a/9, 086a/11,
 004b/8, 007a/2, 008b/7, 009a/7, 086b/2, 086b/8, 087b/12, 087b/14,
 009a/13, 010a/5, 010a/8, 010a/11, 087b/15, 088a/3, 088b/7, 088b/8,
 010b/8, 010b/11, 010b/14, 017b/11, 089a/8, 090a/14, 090b/1, 090b/3,
 020b/11, 021b/8, 022b/4, 022b/5, 090b/5, 091a/5, 091b/1, 091b/9,
 022b/7, 022b/12, 024a/9, 025b/4, 091b/10, 092a/5, 093a/11, 093b/5,
 026a/4, 026b/12, 026b/14, 027a/8, 093b/9, 094a/1, 095b/11, 096a/3,
 027a/14, 027b/1, 028a/15, 028b/4, 096a/5, 096a/7, 096b/5, 096b/13,
 029b/5, 029b/6, 029b/12, 031a/8, 097a/2, 097a/5, 097a/15, 097b/10,
 031a/10, 031b/3, 031b/11, 032a/15, 097b/11, 098a/12, 098a/14, 099b/9,
 032b/1, 032b/2, 033b/9, 034a/9, 100a/8, 100a/9, 100a/10, 100a/11,
 034b/10, 036a/4, 036b/9, 037b/7, 100a/12, 100b/4, 101a/1, 102b/5,
 038a/4, 038b/9, 038b/11, 038b/12, 102b/9, 103a/11, 103a/12, 103a/13,
 038b/13, 038b/14, 039a/1, 039a/8, 103b/15, 104b/7, 104b/8, 104b/13,
 040a/14, 040b/11, 041b/15, 041b/13, 104b/15, 105a/13, 106a/1, 106a/2,
 042a/3, 042a/8, 042a/9, 042a/10, 108b/3, 108b/4, 108b/9, 109a/4, 109a/5,
 043b/2, 043b/14, 044a/4, 046a/2, 109a/11, 109a/13, 109b/1, 109b/2,
 047b/5, 049b/7, 050a/1, 050a/9, 050b/6, 109b/4, 109b/6, 109b/10, 109b/12,
 050b/8, 051b/1, 051b/14, 052a/2, 110b/6, 110b/8, 111a/14, 111b/11,
 053a/6, 053b/5, 053b/15, 055b/15, 112a/4, 112a/9, 113b/9, 114a/6, 114b/6,
 056a/1, 056a/9, 057b/10, 057b/11, 114b/8, 114b/9, 114b/10, 115a/6,
 057b/13, 058b/4, 058b/7, 059a/14, 115a/7, 115b/10, 116a/7, 116b/14,
 059b/8, 060a/13, 062a/14, 064a/9, 117b/7, 117b/12, 118a/6, 118a/12,
 064a/14, 064b/12, 065a/8, 065a/11, 119a/4, 119a/5, 121b/11, 121b/13,
 065b/9, 066b/10, 068a/12, 070a/14, 122a/11, 123b/8, 124b/8, 128a/8,
 070b/4, 070b/8, 070b/15, 071b/11, 131b/6, 131b/14, 132a/9
 073b/2, 073b/3, 074b/3, 074b/9, b.+ dağı 012b/1, 012b/2,
 074b/10, 074b/11, 074b/12, 075a/3, 024b/11, 024b/12, 027b/11, 032b/5,
 075a/4, 075a/5, 077a/10, 077a/11, 032b/8, 034a/11, 065a/6, 074a/9,
 078a/1, 078b/9, 079a/6, 079a/10, 074b/6, 074b/7, 080b/2, 084a/13,
 080b/6, 081a/1, 083b/1, 083b/2, 083b/9, 084b/13, 085b/6, 086b/9, 086b/14,
 084a/11, 084b/2, 084b/12, 085b/10, 089b/6, 091a/8, 091a/9, 093a/8, 095b/1,

095b/7, 095b/14, 096b/5, 098a/7,	b.+ de olalar 043b/15
107a/11, 107a/15, 109b/13, 113b/8,	b.+ em 041b/8
113b/9, 114a/8, 115a/6, 115a/14,	b.+ i 002b/11, 002b/12, 005a/5,
115a/15, 115b/1, 115b/2, 116a/1,	012b/2, 017b/14, 020b/9, 023b/3,
119b/11, 132b/13	026b/11, 027a/15, 027b/11, 028a/13,
b.+ de 026a/4, 120a/13	028b/5, 029a/4, 029b/14, 030a/5,
b.+ den 009a/5, 012b/3,	031a/2, 031a/3, 031a/6, 031a/8,
021b/15, 024a/8, 025a/9, 028a/6,	031a/10, 031a/12, 031b/1, 031b/7,
029b/11, 029b/15, 031a/1, 031a/2,	032a/14, 032b/11, 032b/12, 033a/4,
032b/3, 032b/4, 032b/14, 035b/14,	035b/13, 036a/1, 036a/2, 037a/2,
037b/8, 037b/10, 038b/10, 039b/15,	038a/12, 038b/5, 038b/10, 039a/9,
049b/14, 050b/6, 050b/7, 051b/1,	040a/13, 047b/2, 049a/3, 049b/8,
052b/15, 059b/7, 062a/10, 064a/10,	056a/15, 057b/6, 058b/14, 062b/9,
070b/11, 070b/7, 074b/4, 074b/5,	063a/2, 063a/5, 063b/12, 068a/6,
074b/6, 074b/8, 074b/9, 074b/12,	068a/12, 069a/10, 069b/2, 069b/12,
076b/6, 077a/14, 078b/8, 078b/9,	070b/1, 070b/6, 070b/7, 071a/8,
079a/1, 081b/10, 082a/6, 083b/1,	071a/10, 071b/13, 074a/9, 076b/3,
085a/13, 085b/13, 085b/14, 085b/15,	078b/7, 081b/3, 082a/7, 082a/10,
086b/11, 086b/12, 087b/5, 087b/10,	083a/6, 083b/5, 084a/13, 084a/14,
087b/11, 087b/13, 087b/14, 088a/2,	085a/3, 086a/13, 086b/7, 086b/8,
088a/3, 089a/11, 089b/7, 089b/15,	086b/9, 088a/11, 088a/2, 089b/6,
092b/1, 093a/8, 093b/3, 093b/5,	090b/3, 092a/1, 092a/8, 092a/9,
094b/14, 095b/12, 095b/15, 096a/4,	092b/10, 095b/13, 096a/3, 096a/8,
096a/7, 096a/15, 096b/4, 097a/13,	096b/4, 097b/1, 101b/15, 102a/1,
097b/1, 097b/2, 098b/4, 099a/9,	102b/15, 103a/13, 103b/4, 104a/2,
099a/10, 100a/12, 100a/13, 100b/7,	104b/4, 105b/3, 106b/5, 106b/14,
101b/14, 103a/2, 104a/3, 104b/3,	107a/14, 107a/15, 109a/3, 109a/7,
106a/1, 106b/8, 112b/8, 113b/8,	109a/8, 109a/13, 109b/1, 109b/14,
114a/10, 114a/11, 114b/8, 115a/4,	113a/1, 114a/9, 114a/12, 114a/14,
115b/6, 116a/3, 116a/5, 118a/6, 118b/2,	114a/15, 114b/9, 115a/6, 115a/8,
121a/6, 121a/7, 121a/8, 123b/7, 132a/10	115a/9, 115a/10, 115a/11, 115a/14,
b.+ den+ mi 027a/3	115b/1, 115b/2, 115b/3, 115b/10,

116b/8	068a/6, 069a/7, 069a/15, 069b/13,
b.+ mi 057b/10	070b/7, 070b/11, 071a/1, 071a/11,
b. olurun 115a/9	071a/12, 072a/2, 073a/10, 073a/11,
b.+ süz 008b/7	073b/3, 074a/10, 074a/12, 074b/8,
b.+ üm 002b/13, 002b/14,	074b/14, 074b/15, 075a/9, 075a/10,
003a/2, 003a/9, 007a/3, 009a/5, 009a/6,	076b/5, 076b/6, 077a/13, 077b/12,
009a/8, 009a/13, 009b/14, 009b/3,	077b/13, 078a/2, 078a/3, 078b/15,
010a/10, 011a/9, 011a/10, 020b/10,	079a/7, 079a/10, 079a/11, 080a/12,
023b/7, 025b/8, 026a/7, 026a/8,	080b/6, 081a/6, 081b/3, 081b/4,
026a/12, 026a/13, 026b/1, 027b/9,	081b/13, 081b/14, 082b/14, 083a/7,
027b/10, 028b/3, 028b/12, 029a/7,	083a/15, 083b/11, 084a/14, 084b/12,
029a/8, 029a/9, 029a/10, 029a/11,	084b/14, 085a/11, 085a/12, 085a/13,
029a/13, 029a/14, 029b/5, 029b/7,	085a/14, 085a/8, 085a/9, 085a/15,
030a/1, 030b/15, 031a/5, 031a/6,	085b/2, 085b/3, 086a/10, 086b/9,
031a/7, 031b/11, 031b/13, 032b/3,	086b/13, 086b/14, 087a/7, 088a/15,
032b/5, 032b/14, 032b/15, 033b/15,	088b/1, 088b/2, 088b/3, 088b/11,
034a/1, 035b/14, 036a/4, 036a/6,	089a/9, 089a/10, 089a/11, 089a/12,
036a/7, 037b/4, 037b/5, 037b/9, 038a/9,	089b/5, 089b/11, 090b/11, 091b/14,
038a/10, 039a/15, 041b/8, 041b/10,	092a/1, 092a/2, 092a/3, 092a/9, 092b/4,
042a/3, 042a/11, 043a/3, 045a/1,	093a/6, 093a/10, 093a/15, 093b/4,
047a/4, 047b/8, 047b/12, 047b/13,	093b/13, 094a/2, 094a/3, 094b/11,
048b/4, 049a/10, 049a/11, 049b/2,	094b/12, 095b/6, 095b/10, 095b/14,
049b/4, 050b/6, 050b/12, 051a/14,	096a/1, 096a/7, 096a/13, 096a/14,
051b/6, 052a/5, 052b/14, 055a/3,	096b/13, 097a/14, 097b/7, 098a/7,
055a/4, 055a/5, 055a/8, 056a/15,	098a/9, 098a/10, 098a/11, 098b/12,
056a/9, 056b/2, 057a/6, 057a/7, 057a/8,	099b/8, 099b/9, 100a/9, 100a/14,
057a/13, 057b/6, 057b/12, 058a/1,	100a/15, 100b/7, 101a/6, 101b/12,
058a/2, 058a/7, 059a/10, 061a/9,	101b/14, 103a/1, 103a/9, 103a/10,
061a/10, 061a/15, 062b/14, 063a/2,	104b/3, 104b/6, 105b/5, 105b/14,
063a/8, 063b/7, 063b/9, 064b/4, 065a/1,	105b/15, 106a/1, 106a/3, 106b/4,
065a/3, 065a/5, 065a/13, 065b/5,	106b/5, 108a/4, 108a/5, 108a/9,
065b/8, 067a/1, 067a/12, 068a/5,	108a/10, 108b/4, 108b/5, 108b/9,

109a/6, 109a/7, 109b/10, 110b/13,
111a/11, 112a/5, 112b/5, 112b/13,
113a/7, 113a/9, 113a/10, 113b/2,
114a/7, 114a/10, 114a/11, 114a/14,
114b/1, 114b/2, 114b/5, 114b/7, 114b/8,
115a/5, 115a/12, 115a/13, 115a/15,
115b/3, 115b/5, 115b/6, 115b/7, 115b/8,
115b/9, 115b/11, 116a/1, 116a/5,
116a/6, 116b/9, 116b/11, 116b/14,
116b/15, 117b/1, 119a/7, 119b/3,
120a/6, 120a/13, 120b/10, 120b/13,
122a/10, 122a/12, 123b/7, 124b/7,
128b/7, 128b/8, 128b/9, 130b/5, 130b/6,
130b/10, 131a/11, 131b/15, 132a/5,
132a/6, 132a/12, 132a/13, 132b/15
b.+ ümdür 009a/13, 071b/4,
071b/5, 101b/14
b.+ üm+ ile 029b/10, 039b/15,
067a/12, 074a/4, 083a/10, 093b/6,
095b/11, 098a/15, 101b/13, 112a/15,
115a/14, 116b/14, 117b/1
b.+ üm+ ile ola 113a/1
b.+ üm+ ile olasm 090b/1
b.+ ven 072b/6

bencileyin : Benim gibi.

b. 093a/9

bend : <Far. Bağlanan, bağlanmış.

b. 068b/6

benī : <Ar. Oğullar, evlatlar,

çocuklar.

b. 125a/12

b. ādem 031a/9

b. isrā'il 076a/6, 079b/12,
080a/3, 080a/6, 080b/1, 080b/9,
080b/11, 090a/14, 095a/9, 095a/11,
102a/14, 106a/7, 110a/2, 118b/13,
130b/15, 131b/12

cemī' -i b. isrā'il 094a/4

b. isrā'īl 072a/15, 106b/3,
118b/7

b. isrā'ilde 117b/13

b. isrā'ilden 076a/7

b. isrā'ile 104b/5

b. isrā'īle 105a/13, 105b/6,
107b/6, 114a/6, 118b/2, 131a/12

b. isrā'īlün 075a/2, 075a/15,
076a/8, 102b/7, 113b/14, 126a/4,
131a/7, 131b/8

b. isrā'yīl 106a/10, 111a/8

beñiz : Yüz, yüzün rengi.

b.+ leri 093a/13

beñze - : Benzemek.

b.- dügi 045a/4

b.- mez 028b/1

b.- r 013a/11, 013a/13, 013a/14,
013b/3, 045a/3, 045b/1, 083a/4, 102a/5,
102a/6, 102a/7, 102a/11, 107a/1,
117b/2, 125a/2, 125a/5, 127b/5

b.- rdi 041a/10, 052a/1, 054a/4,

072b/6, 102b/3

b.- rler 129b/14

beñzed - : Benzetmek.

b.- üp 040a/3

beñzer : Çeşitli özellikler bakımından bir başkasına benzeyen.

b. 008a/8, 068b/3, 100a/8

berāber : <Far. Eşit, bir, birlikte.

b. 019a/7, 110a/8

b.+ dür 019a/11, 106a/14,
106a/15, 106b/1

b. ola 009b/8

berāt : <Ar. Nişan, rütbe, kurtuluş belgesi.

b.+ mı 099a/5

berd : <Ar. Soğuk.

b. 065b/6

berekāt : <Ar. Bolluk.

b. 099a/9

b.+ ı 068a/9

b.+ uña 072b/15

beriyye : <Ar. Çöl.

b.+ de 077a/4

beriyyi : bkz. *beriyye*

b.+ ye 113b/14

berķ <Ar. Şimşek.

b. 024b/15, 041a/3, 070b/13,
082a/11

b.- ı hātif 117b/11

b.+ ı 084b/5

berķī ā : Yedi kat göğün, yeşil zebercedden oluşan ilk katı.

b.+ dur 016b/7

berri : (<Ar. *berr*) Kara, toprak, yer.

b. 008a/6

berü : Belirli bir vakitten beri, -den bu yana.

b. 038a/5, 058b/13, 080b/12,
125a/6

b.+ dür 045a/5

berzahü'l-berāziḥ : <Ar. Metinde Hacı Bayram-ı Velî için kullanılmış, onun dünya ve ahiret mürşidi olduğu anlatan bir övgü sözü.

b. 005a/3

beşāret : <Ar. İyi haber, müjde.

b. 067a/4, 099b/14

b. itdi 059a/12

b. itdiler 057a/5

b.+ üm 089b/12

beşer : <Ar. İnsan, insanoğlu.

b. ola 062a/3

beşîr : <Ar. Müjde getiren, müjdecî,
Hz. Muhammed.

b. olsun 001b/10

bevl : <Ar. İdrar.

b.+ ile 102a/11

bevşem : Yedi kat yerin ilk katında
bulunan bir kavim.

b. 015a/7

beyân : <Ar. Açıklama, anlatma.

b.- ı bedî' 001b/10

b. eyle 089b/10

b. eylediler 003b/5

b. eylemek 040b/11

b. eylemekdür 068b/8

b. eyleyesin 063b/10

b. eyleyevüz 019a/14

b. itmekde 013b/11

b. ola 004a/5

b. oluna 005a/6

beydâ' : <Ar. Tehlikeli çöl.

b.- i cehâletde 006b/6

beyn : Beyin.

b.+ üñi 062b/9

beyt : <Ar. Ev, hane; "ehl-i beyt"
biçiminde, Hz. Muhammed'in aile
fertleri için kullanılır.

ehl-i b.+ üñi 081b/15

beyte'l-mağdis : <Ar. Kudüs'teki
meşhur cami, Mescid-i Aksa.

b.+ i 122b/12

beyte'l-ma'mûr : <Ar. Hz. Âdem ile
yeryüzüne indirilip Nûh Tufanı'ndan
sonra tekrar göğe çıkarıldığına inanılan
yedinci kat gökteki köşk.

b. 018a/15, 052b/7

b.+ a 017a/10

b. kıldı 002a/15

beyte'l-muğaddes : <Ar. Kudüs'teki
meşhur cami, Mescid-i Aksa.

b. 123a/1

b.+ üñ 122b/3

beyti'l-muğaddes : <Ar. Kudüs'teki
meşhur cami, Mescid-i Aksa.

b.+ i 122a/6

beytü'l-mağdis : <Ar. Kudüs'teki
meşhur cami, Mescid-i Aksa.

b.+ i 123a/2

beytü'l-ma'mûr : <Ar. Hz. Âdem ile

yeryüzüne indirilip Nûh Tufanı'ndan sonra tekrar göğe çıkarıldığına inanılan yedinci kat gökteki köşk.

b.+ a 035b/11

beytü'l-māl : <Ar. Devlet hazinesi.

b.+ dan 111a/6

beyzâ : <Ar. Çok beyaz.

yed-i b.: Hz. Mûsâ'ya verilen mucizelerden biri. 078b/13

bıçağ : Bıçak, kesici alet.

b.+ ı 057b/1, 057b/15, 057b/8, 057b/9

b.+ uñ 057b/8

b.+ uñı 057a/12

bıçağ : Bıçak, kesici alet.

b. 057b/3, 057b/5, 057b/6, 061b/15

bıçgu : Bıçkı, dişli bıçak, testere.

b. 039a/5

bırağ - : Koymak.

b.+ urın 081b/11

b.- urlar 087b/5

bırağıl - : Koyulmak, bir yere bırakılmak.

b.- an 055b/4

bırağ - : Bırakmak, koymak.

b. 062a/10, 077b/4, 078a/12

b.- dı 030a/9, 030a/10, 030a/11, 030a/12, 051b/5, 060b/9, 062a/11, 062b/13, 065b/6, 071b/7, 071b/9, 076a/13, 076a/15, 077b/5, 078a/13, 078b/2, 080b/13, 104a/1, 107a/10, 123b/3

b.- dılar 046a/11, 060b/3, 062a/11, 068a/9, 078a/11

b.- masunlar 075a/1

bıyığ : Bıyık.

b.+ ın 055b/1

bıyık : Bıyık.

b. 055a/12

bî : (<Ar. *bi*) Besmele'nin başında da bulunan, Arapça sözcüklerin başına gelerek "ile" anlamı katan "bi-" ön eki.

b.+ den 009b/1

b.+ dür 009b/2

b.+ sin 009b/1

biçil - : Biçilmek, kesilmek.

b.- mekten 039a/5

bidnūs : <Yun. Horoz.

b. 043b/5, 054b/9, 119b/9

bī-ġāyet : <Far. + Ar. Sonsuz, sayısız. b. 013b/15	100b/6, 100b/7, 121a/3, 121b/4, 124b/3, 125a/6 b.- di+ ki 120b/8 b.- di+ kim 034b/5, 054b/3, 108a/13, 125a/5 b.- diler 024a/2, 090b/6, 091b/3, 104a/15, 121b/13 b.- dügi 097a/1 b.- düm 028b/9, 054b/14, 065b/13, 071a/11, 081a/11, 082b/13, 107a/13, 109b/14 b.- düñ 128a/8 b.- düñ+ mi 051a/3 b.- dür 078a/2 b.- e 129a/4 b.- eler 128b/6 b.- em 084b/12 b.- esin 065b/10, 065b/5 b.- eyin 105a/2 b.- gil 002b/7, 012b/6, 046b/11, 070b/3, 071a/12, 079b/2, 088b/7, 088b/8, 099a/11, 102a/1, 113b/12 b.- gil+ kim 095a/2 b.+ kim 088b/7 b.- me 088b/8 b.- medi 045a/3 b.- medi+ kim 021a/10 b.- mediler 026b/6, 064b/6 b.- medügi 097a/1 b.- medüm 121b/4 b.- megil 088b/7 b.- mek 004b/2, 004b/9,
bi-ġayr-ı ħisāb : <Ar. Hesapsız, hesabsızca, sayısız. b.+ ın 083a/1	
bigi : Gibi. b. 130b/8	
bi-ħasebi'l-maħāmāt : <Ar. Makamları nedeniyle. b. 005b/12	
bī-ħisāb : <Far. + Ar. Sayısız, pek çok. b. 125b/15	
bī-intikāl : <Far. + Ar. Ölmeyen, ölümsüz. pādişāh-ı b.+ sin 082b/5	
bi-izni'llāhi : <Ar. Allah'ın izniyle. b. te'ālā 053b/8, 127b/4	
bikr : <Ar. Bakire, genç kız. b.+ düm 064a/9	
bil - : Bilmek. b.- di 021b/14, 043a/2, 043b/15, 057a/4, 063a/15, 064b/6, 066b/5, 072b/6, 077a/12, 080b/8, 086b/11, 091b/5, 091b/6, 091b/8, 100b/4, 100b/5,	

005b/12, 005b/7, 008a/3, 021a/15,
046a/11, 056b/13, 083b/2, 087b/13,
088b/7, 126b/11
b.- mekdür 004b/1, 004b/4,
004b/6, 004b/7, 008a/4
b.- meyüp 022b/15
b.- mez 012b/13, 012b/9,
014b/3, 015a/1, 015b/13, 016b/3,
019a/1, 066b/9, 104a/3, 109b/2, 121a/1,
121a/2, 126b/8
b.- mezdi 125b/14
b.- mezin 038a/3, 066a/11
b.- mezler 015a/1, 050b/1,
087b/14
b.- mezsiz 054a/13, 090b/2,
097a/12
b.- mezsiz 021b/8
b.- mezüz 063a/9
b.- mezven 090b/3
b.- se 100b/1, 100b/2, 100b/3,
115a/10
b.- sünler 047a/8, 114a/15,
132a/15
b.- üñ 105a/3
b.- ür 006a/1, 013a/3, 042a/2,
058a/10, 058b/1, 063a/10, 063b/2,
066a/10, 066b/9, 068a/12, 070a/14,
070b/4, 071a/2, 071a/4, 071a/6, 072b/4,
072b/5, 090a/1, 096b/11, 096b/7,
096b/8, 096b/9, 115a/9, 119b/10,
129b/7
b.- ürdi 031a/2

b.- ürdüñ 067a/12, 078b/7
b.- ürem 021b/8, 068a/12
b.- ürün 034a/10, 040a/13,
041b/13, 042a/3, 072b/5, 108b/4,
128a/7, 128a/9
b.- ürler 004b/15
b.- ürlerdi 004a/11
b.- ürmisin 040a/13
b.- ürsin 028b/6, 103a/12,
109a/7, 116a/13, 116b/5, 131a/11,
131b/2
b.- ürsiz 050a/4
bil : Bel.
b.+ inde ola 034b/10
b.+ inde 025a/7, 035b/2
b.+ indeki 035b/4
b.+ inden 034b/8, 061b/2,
061b/5, 083a/14
b.+ üñden 028a/7
bildür - : Bildirmek.
b.- di 046b/9, 060b/11, 063a/11,
063a/14, 067a/5, 107a/7, 113b/13,
120a/4, 123a/8, 131b/10
b.- diler 075b/10, 094a/5,
108a/13
b.- düñ 068a/5
b.- e 054a/15
b.- em 054b/4, 087b/14
b.- gil 092a/9, 114a/15, 131a/12
b.- mişdi 125b/1

b.- mişsin 065b/13

b.- ürün 108b/6, 132b/8

bile : İle, birlikte.

b. 013a/11, 013a/7, 020b/13,
024b/9, 030b/5, 037a/14, 037b/12,
041b/7, 043a/11, 043a/9, 043b/7,
046b/5, 047b/6, 051b/11, 057b/1,
060a/15, 060b/5, 062a/11, 062a/14,
063a/12, 065a/6, 065a/8, 066a/13,
071a/15, 081a/12, 083a/3, 090a/4,
095b/7, 102b/8, 105a/1, 106b/9, 108b/1,
110a/5, 110a/7, 110a/9, 113b/15,
121b/12, 128a/7

b.+ dür 014a/1, 115a/14

b.+ em 115a/15

b. kıldılar 118b/8

b. ola 112a/15

b. olsun 002a/7

b.+ yin 077a/11, 086b/8

bile - : Keskin duruma getirmek.

b. 057a/12

bilin - : Bilinmek, tanınmak.

b.- e 001b/4

bilışlik : Tanışıklık, aşinalık.

b. 001b/5

bilüg : Bölük, parça, kısım.

b.+ i 034b/11

bin - : Binmek; bir hayvana veya bir araca binmek.

b. 081b/3, 105b/3

b.- di 025b/11, 081b/5, 105b/4

b.- diler 043a/9, 090b/7

b.- erdi 126a/14

b.- esin 041b/1

b.- e+y+ idi 126b/1

b.- medi 081b/4

biñ : Sayı; bin.

b. 007b/7, 012b/13, 017a/9,
018a/1, 018a/2, 020a/14, 020a/15,
021a/1, 021a/2, 021a/6, 022b/4, 022b/6,
026b/10, 027a/6, 037b/13, 039b/6,
041a/5, 051b/7, 051b/9, 056b/4, 056b/5,
079b/4, 088a/8, 088a/9, 089a/5,
097b/12, 100b/13, 103a/9, 123b/11,
125b/7, 126a/9, 129a/1, 130a/1

b.+ i 008a/1

b. ola 051b/10

b. oldu 045a/8, 051b/11

bī-nihāyet : <Far. + Ar. Son bulmayan, sonsuz.

b.+ dür 013b/15

biñ yidi yüz : Sayı; bin yedi yüz.

b. 130b/12

biñ yüz altmış : Sayı; bin yüz altmış.

b. 048a/4

bir : Sayı; bir.

b. 002a/8, 002b/14, 003a/2, 003a/3, 003a/4, 003a/6, 003a/10, 003b/8, 003b/15, 004a/5, 004a/12, 004b/15, 005b/6, 005b/10, 006a/12, 007a/14, 007b/3, 008b/6, 008b/11, 008b/14, 009a/9, 009b/1, 009b/4, 009b/6, 009b/7, 009b/8, 009b/12, 010a/13, 010b/2, 010b/3, 010b/6, 010b/9, 010b/12, 011a/7, 011a/12, 011b/9, 011b/10, 011b/14, 012a/3, 012a/4, 012b/5, 013a/2, 013a/6, 013a/8, 013a/9, 013a/10, 013a/11, 013a/15, 013b/2, 013b/4, 013b/7, 014a/2, 014a/7, 014a/8, 014a/9, 014a/10, 014a/11, 014b/7, 014b/8, 015a/3, 015a/7, 015a/8, 015a/11, 015a/11, 015a/12, 015b/1, 015b/2, 015b/5, 015b/8, 015b/9, 015b/11, 015b/13, 016a/1, 016a/5, 016a/8, 016a/10, 016a/11, 016a/14, 016b/6, 016b/8, 016b/10, 016b/12, 016b/13, 016b/15, 017a/2, 017a/4, 017a/6, 017a/10, 017a/14, 017a/15, 017b/1, 017b/2, 017b/8, 017b/9, 017b/12, 018a/6, 018b/1, 018b/3, 018b/4, 018b/6, 018b/7, 018b/10, 018b/15, 019a/5, 019a/6, 019b/9, 019b/13, 019b/14, 020a/13, 020b/14, 020b/3, 020b/4, 020b/5, 020b/8, 021a/7, 021b/11, 022a/3, 022a/6, 022a/7, 023a/5, 023b/7, 023b/14, 023b/15, 024a/13, 025a/3, 025a/6, 025a/7, 025a/14, 025b/2, 025b/7, 025b/10, 026a/1, 026b/13, 027a/1, 027a/4, 027a/11, 028b/1, 028b/13, 030b/10, 032a/8, 032a/10, 032a/13, 032b/15, 033a/2, 033a/11, 034a/2, 034a/10, 034a/12, 034a/15, 034b/2, 034b/6, 034b/7, 034b/10, 034b/11, 034b/15, 035a/13, 035a/14, 035a/15, 035b/1, 035b/2, 035b/6, 035b/9, 036a/11, 036a/15, 036b/6, 036b/13, 037a/4, 037a/7, 037a/9, 037b/12, 038a/10, 039a/8, 040a/3, 040b/7, 040b/15, 041a/6, 041a/15, 042a/3, 042a/4, 042a/6, 043a/1, 043a/7, 043a/15, 043b/13, 044b/5, 044b/9, 044b/11, 044b/12, 044b/13, 045a/1, 045a/10, 045a/11, 045b/1, 046a/2, 046a/6, 046b/9, 046b/14, 047a/1, 047a/5, 047a/11, 047a/15, 047b/3, 048a/8, 048a/10, 048a/12, 048a/14, 048a/15, 048b/5, 048b/8, 048b/9, 048b/13, 049a/1, 049a/3, 049a/10, 049a/11, 049a/13, 049b/3, 049b/9, 049b/12, 050a/10, 050a/13, 050a/14, 051a/2, 051a/4, 051b/4, 051b/11, 051b/13, 051b/15, 052a/6, 052a/7, 052a/9, 052a/10, 052b/2, 053a/11, 053b/6, 053b/9, 053b/10, 053b/11, 053b/12, 054a/3, 054a/4, 054a/12, 054b/2, 054b/8, 054b/9, 055b/13, 055b/14,

056a/9, 056a/10, 056a/11, 057a/1, 079b/13, 079b/3, 080a/1, 080a/15,
057a/5, 057b/2, 057b/11, 057b/12, 080b/11, 080b/6, 081a/1, 081a/15,
058a/9, 058b/11, 059a/9, 059a/14, 082a/14, 082a/5, 082b/15, 083a/1,
059b/10, 060a/2, 060a/6, 060a/9, 083a/2, 083b/10, 083b/12, 083b/14,
060a/10, 060a/11, 060b/1, 060b/2, 083b/7, 083b/8, 084a/1, 084a/14,
060b/6, 060b/9, 060b/14, 060b/15, 084a/2, 084a/4, 084a/7, 084b/10,
061a/1, 061a/5, 061a/8, 061a/13, 084b/12, 084b/14, 084b/2, 084b/8,
061b/5, 061b/9, 061b/13, 062a/10, 084b/9, 085a/14, 085a/3, 085a/6,
062a/12, 062a/13, 062b/5, 062b/15, 085b/8, 086a/11, 086a/6, 086b/12,
063a/6, 063a/9, 063b/14, 064a/4, 087a/11, 087a/15, 087a/4, 087a/6,
064a/12, 064a/14, 064b/1, 064b/5, 087a/7, 088a/8, 088b/15, 088b/4,
064b/8, 065a/3, 065a/12, 065b/2, 089b/14, 089b/2, 090a/1, 090a/13,
065b/7, 065b/8, 066a/1, 066a/14, 090a/2, 090a/4, 090a/7, 090a/8, 090b/1,
066a/6, 066b/1, 066b/7, 067b/11, 090b/10, 090b/13, 090b/14, 090b/15,
067b/9, 068a/12, 068a/13, 068a/8, 090b/2, 090b/5, 090b/7, 090b/8,
068b/11, 068b/13, 069a/1, 069a/4, 091a/12, 091a/2, 091a/3, 091a/7,
069b/15, 069b/8, 070a/3, 070a/4, 091a/8, 091b/3, 091b/9, 092a/10,
070a/5, 070a/6, 070a/8, 070b/13, 092a/13, 092a/2, 092b/14, 092b/15,
070b/14, 070b/15, 070b/5, 070b/6, 092b/3, 092b/8, 093b/14, 093b/9,
071b/15, 072a/10, 072a/15, 072a/2, 094a/5, 094b/15, 094b/7, 094b/8,
072a/3, 072a/4, 072b/11, 072b/3, 095a/12, 095a/13, 095a/14, 095b/13,
072b/8, 073b/11, 073b/12, 073b/5, 095b/2, 096a/2, 096a/3, 096a/4, 097a/6,
073b/7, 073b/9, 074a/11, 074a/3, 097b/12, 098a/11, 098a/12, 098a/13,
074a/5, 075b/13, 075b/4, 075b/6, 098a/14, 098a/5, 098b/6, 099b/6,
075b/7, 075b/8, 076a/10, 076a/11, 100a/8, 101a/1, 103b/11, 103b/12,
076a/14, 076a/2, 076a/5, 076a/6, 103b/6, 103b/7, 104a/11, 104a/14,
076a/7, 076b/1, 076b/14, 076b/2, 105a/8, 105b/1, 105b/12, 105b/5,
076b/8, 076b/9, 077a/3, 077a/5, 077a/7, 106b/2, 106b/3, 106b/6, 107a/1,
077a/8, 077a/9, 077b/12, 077b/5, 107b/11, 107b/13, 107b/4, 107b/7,
077b/9, 078a/10, 078a/11, 078a/6, 107b/8, 108a/11, 108a/2, 108a/5,
078b/4, 078b/5, 078b/6, 079a/10, 108a/6, 108a/9, 108b/10, 108b/12,
079a/13, 079a/3, 079a/9, 079b/12, 110a/10, 110a/15, 110a/2, 110a/3,

110a/8, 110b/1, 110b/11, 110b/3,
110b/4, 111a/10, 111a/12, 111a/13,
111a/15, 111a/2, 111a/3, 111a/7,
111b/10, 111b/12, 111b/14, 111b/15,
111b/2, 111b/3, 111b/4, 111b/6, 111b/7,
111b/8, 112a/11, 112a/12, 112a/14,
112a/2, 112a/4, 112a/6, 112a/7, 112a/8,
112b/1, 112b/10, 112b/11, 112b/12,
112b/13, 112b/15, 112b/3, 112b/4,
112b/6, 112b/8, 113a/13, 113a/2,
113a/3, 113a/7, 114a/7, 114a/9,
114b/13, 114b/15, 115a/1, 115b/9,
116a/10, 116b/13, 117b/2, 117b/3,
117b/4, 117b/5, 117b/7, 117b/8,
117b/10, 117b/11, 117b/13, 117b/14,
118a/5, 118a/6, 118a/11, 118a/13,
118a/14, 118a/4, 119b/1, 119b/2,
119b/9, 120a/4, 120a/9, 120b/4, 120b/7,
121a/5, 121a/6, 121a/7, 121a/12,
121a/13, 121b/6, 121b/7, 121b/9,
121b/11, 121b/15, 122b/1, 122b/4,
122b/5, 122b/6, 122b/9, 122b/10,
122b/12, 123a/3, 123a/4, 123a/5,
123b/11, 123b/12, 123b/14, 124a/11,
124a/14, 124a/15, 124b/8, 124b/14,
124b/15, 125a/1, 125a/3, 125a/10,
125b/13, 125b/15, 126a/6, 126a/8,
126a/9, 126a/13, 126a/14, 126b/3,
126b/5, 127b/4, 127b/7, 128a/5,
128a/15, 128b/1, 128b/6, 128b/7,
129a/9, 129b/14, 129b/15, 130a/5,
130a/13, 130a/15, 130b/4, 130b/7,

130b/10, 130b/11, 130b/15, 131a/1,
131a/3, 131b/3, 132a/1, 132a/12,
132b/2, 132b/15

b.+ dür 008a/4, 011a/15

b. idem 029b/9

b. ideyin 028b/13

b. kaç 034a/9, 067b/12

biraz : Biraz, bir parça.

b. 042a/4, 095a/9

b.+ dan 045a/13, 070a/10,
072b/2

birazçuk : Birazcık, az derecede.

b. 073b/11

birbiri : Birbiri.

b.+ n 023a/12, 080a/8, 080a/9

b.+ ne 038b/1, 054b/10

b.+ üñüze 026b/7

b.+ sine 126a/14

birer : Birer.

b. 061b/14, 061b/15, 092a/12

bir : Bir kimse, herhangi bir kişi, bir tanesi.

b. 005b/13, 006a/6, 009a/3,
009a/4, 009b/4, 009b/5, 011a/12,
014a/3, 014a/4, 018a/12, 018a/15,
019b/5, 023a/4, 027b/12, 029b/7,
029b/8, 029b/10, 033a/12, 037a/14,

037a/15, 037b/4, 038a/10, 038b/8,
043a/11, 044a/4, 045a/3 052a/13,
052b/2, 052b/3, 052b/9, 052b/10,
055a/1, 055a/11, 055a/12, 055a/13,
055a/14, 055b/7, 055b/8, 059b/13,
072a/6, 077b/3, 078b/13, 082a/15,
083b/12, 085b/10, 085b/11, 087a/12,
087a/14, 087b/11, 088a/9, 088a/12,
091b/2, 093a/5, 094a/14, 094b/2,
101b/12, 101b/13, 102b/2, 117b/15,
122b/12, 122b/14, 125b/2, 128b/14,
129a/10, 129a/11, 129a/12, 129a/13,
129b/3, 129b/8, 129b/9

b.+ n 062a/9

b.+ nde 037b/12, 119a/11,
119a/12, 119a/13, 119a/14, 126a/6

b.+ nden 010b/6, 010b/7,
010a/14, 010b/10, 010b/13, 010b/14,
019a/3, 022a/8, 045b/1, 048b/15,
091b/2, 093a/2, 093a/3

b.+ ne 029b/9, 045a/3, 054b/13,
077b/3, 083a/1, 083a/2, 108a/8

b.+ ni 088a/9

b.+ nün 059b/6, 064a/2, 074b/1,
074b/2, 076a/1, 083b/12, 126b/2,
129b/10, 129b/11, 129b/12

birisi : Bir tanesi, bir diğeri, öbürü.

b. 006b/4, 071b/2, 078b/12,
083b/4, 108a/4, 108a/8, 110b/5, 110b/7,
116a/10, 116a/11, 116a/12, 116a/14,
116a/15, 116b/1, 116b/10, 116b/11,

116b/2, 116b/4, 116b/5, 116b/6, 116b/7,
116b/9, 120b/13, 120b/14, 121a/2

b.+ nden 004b/8, 069a/2, 069a/3

b.+ ne olmadı 050a/12

b.+ ne 011b/1, 110b/7, 120b/15,
122b/1

b.+ y+ ' ile 015a/11

bir kaç : Birkaç.

b. 034a/9, 067b/12

birle : İle, birlikte, beraber.

b. 006b/12, 072a/2

birliĝ : Birlik, Allah'ın birliği, vahdet.

b.+ in 004b/1

bislen - : Beslenmek.

b.- ürdi 058a/5

bismi'llāh : <Ar. Besmele,
"Bismillāhirrahmānirrahim" sözünün
kısaltılmış biçimi.

b.+ uñ 009a/15

bismi'llāhi : <Ar. Besmele,
"Bismillāhirrahmānirrahim" sözünün
kısaltılmış biçimi.

b. 028b/10, 044b/6, 059a/10

bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm : <Ar.
Besmele; "Esirgeyen ve bağışlayan

Allah'ın adıyla" anlamına gelen söz.

b. 009a/15, 010a/10, 011a/2,
065b/4, 091b/4, 123a/14
b.+ dür 092b/2
b.+ i 011a/1, 119b/6

biş : Sayı; beş.

b. 035b/5, 035b/11, 038b/7,
040b/3, 044a/1, 048b/14, 079a/2,
085b/12, 085b/13, 085b/15, 093a/4,
094a/13, 123b/10, 131b/6
b.+ i 040b/3, 055a/10, 086a/1

biş - : Pişmek.

b.- erlerdi 092b/9
b.- miş 092b/10

biş biñ : Sayı; beş bin.

b. 052a/6, 123a/2, 123a/3

bişik : Beşik.

b.+ de 061b/9

bişinci : Beşinci.

b. 013a/9, 015a/13, 016b/14,
019a/15, 020a/7, 023a/6, 027b/14,
027b/4, 029b/2, 031a/9, 035b/8,
038b/15, 069b/10, 086a/4, 093a/8,
094a/8, 094b/1

bişür - : Pişirmek.

b.- di 032a/8

biş yüz : Sayı; beş yüz.

b. 008b/12, 015b/11, 016a/3,
017a/4, 017a/5, 017b/14, 017b/4,
018a/5, 018b/14, 018b/5, 019b/14,
047a/13, 079b/15, 123b/9

bit - : Filizlenip topraktan yeşermek.
Deriden kıl, tüy olarak çıkmak.

b.- di 030a/15, 032a/12, 032a/7,
036b/12, 051a/1, 108a/14
b.- er+ idi 033a/10, 078a/8
b.- medi 078b/13
b.- mesün 103a/3

bit : Küçük böcek.

b. 079a/2

bi-ṭarīḳi'l-in'ām : <Ar. Lütuf, iyilik yoluyla.

b. 127a/9

biti : Mektup, yazı.

b. 065b/12, 065b/14, 065b/4,
079a/13, 107b/12, 123a/12, 123a/13,
123b/4, 123b/5, 123b/8
b.+ dür 123b/5
b.+ ĩ 065b/14, 066b/3
b.+ lerümdür 132a/6
b.+ si 015b/1
b.+ sini 065b/10
b.+ ye 123a/15

- b.+ yi 080b/7, 123b/1, 123b/3
- bitle -** : Başka birinin kıyafetindeki bitleri ayıklamak.
- b.- gil 087a/4
- b.- rdi 087a/5
- bitür -** : Yeşertmek, tohumun topraktan filizlenip çıkmasını sağlamak.
- b.- di 132a/3
- b.- mezdüm 098b/6
- biz** : Biz; birinci çokluk kişi zamiri.
- b. 003a/13, 003a/14, 021b/7, 022a/11, 023a/1, 024a/8, 030b/7, 039a/6, 052b/6, 056b/14, 058a/2, 059a/7, 059a/9, 060a/9, 063a/9, 064b/14, 066b/13, 066b/5, 095a/2, 116a/14, 120b/5, 132a/7
- b.+ den 059a/15, 060b/12, 091a/7
- b.+ e 030b/7, 045a/11, 066b/11, 090a/9, 091a/3, 106b/3, 116a/12, 116a/14, 116a/15, 116b/5, 116b/7, 127b/6, 127b/8, 130a/8, 131b/5
- b.+ i 026b/10, 046a/5, 066b/8, 090b/6, 090b/8, 116a/11, 116a/13, 116a/15, 116b/12, 116b/3, 116b/6, 121b/2
- b.+ üm 002a/5, 003a/7, 004a/12, 020a/11, 053a/11, 060b/12, 062b/7, 064b/11, 066b/13, 068b/8, 075a/11, 080a/3, 089a/3, 108a/3, 116a/10, 116a/12, 116a/13, 116b/2, 116b/4, 119b/2
- b.+ üm+ ile 060a/14
- biz** : Bez.
- b. 040b/2
- b.+ lerinden 118b/7
- bi-zātihi** : <Ar. Kendi kendine, kendiliğinden.
- b. 005b/14
- b.+ dür 006a/3, 006a/9
- bī-zevāl** : <Far. + Ar. Yok olmayan, sona ermeyen.
- b. 127b/11
- sultān-ı b. 082b/5
- boğaz** : Boynun ön bölümü.
- b.+ ma 057b/1, 057b/15, 057b/3, 057b/9
- boğazla -** : Kesmek, öldürmek.
- b. 054b/10, 055b/8, 057a/2, 057b/14, 058b/8
- b.- dı 052a/4
- b.- dılar 047b/13, 047b/7, 076a/12
- b.- ma 081b/14
- b.- madılar 076a/12
- b.- mağa 058a/11, 058b/2,

065b/7, 107a/7

b.- rın 057a/6

b.- rsañ 081b/15

b.- ya 057a/9, 057b/15, 058a/13,

058b/3

b.- yalar 048b/1

b.- yalum 076a/10

boğazlan - : Kesilmek.

b.- mağa 107a/8

boğun : Boğum.

b.+ ı 008b/12

boş : Boş, serbest, özgür.

b. 024a/6, 130b/9

b.+ dur 024a/7

b. olsun 130b/8

boy : Boy, uzunluk.

b.+ ın 037a/13

b.+ u 076a/3

boylu : Boylu.

b. 068b/11

boyn : Boyun.

b.+ ina 072b/7

b.+ ında 030b/13, 076a/1

b.+ ından 047a/12

b.+ unda 102a/8

b.+ umı 066b/6

boynuz : Boynuz, bazı hayvanların başında bulunan organ.

b.+ ı 016a/1, 129b/2

boyun : Boyun.

b.+ ları 025b/9, 058a/4, 058a/7

b.+ ların 120a/6

boz - : Bozmak, zarar vermek.

b.- arsız 099a/4

b.- dı 120b/13

bölüg : Bölük, parça, kısım.

b.+ i 009b/7, 009b/8, 034b/10, 052a/8, 052a/9, 122b/4, 122b/5, 129b/15

bölük : Parça, kısım.

b. 025a/5

b. bölük oldılar 106a/7

b.+ den 020a/13

b.+ dür 020a/13, 110b/12, 129b/14, 129b/15

b. eyledi 122b/4

b. iderin 034b/10

b. kılam 009b/6

b. kılan 055b/5

b. oldılar 052a/8

bölük b. oldılar 106a/7

böyle : Böyle.

b. 023b/5, 026b/12, 028a/13, 057a/10, 057b/8, 060b/2, 060b/12,
 031b/4, 037a/3, 039a/4, 056b/3, 061b/8, 061b/11, 061b/12, 061b/14,
 058b/13, 068b/13, 071b/6, 079b/2, 062a/3, 062a/10, 062b/11, 063b/7,
 091b/1, 100b/10, 121b/2 063b/8, 063b/11, 064a/3, 064a/10,
 b.+ dür 055a/4 064a/15, 064b/13, 066b/5, 066b/10,
 b. idem 109a/4 067b/11, 068b/4, 070a/11, 070b/2,
 b. idersevüz 060a/4 070b/10, 071a/9, 072a/3, 073a/13,
 b.+ mi 109b/6 073a/7, 073b/12, 074b/2, 075a/15,
 b. ola+y+ idi 029a/1 076a/14, 078b/1, 079a/2, 079b/1,
 b. olmazdum 038b/13, 039a/1 081a/12, 082a/6, 084a/10, 086a/1,
 089a/1, 089b/8, 090b/12, 091b/1,
bu : Bu. 091b/4, 091b/9, 091b/12, 092b/3,
 b. 002b/4, 003a/6, 003a/7, 093a/4, 093a/5, 093a/9, 103a/13,
 003a/14, 003b/6, 003b/7, 004a/12, 104a/11, 104a/7, 104b/2, 105b/3,
 005a/12, 006b/4, 006b/12, 006b/15, 105b/14, 106a/13, 107a/12, 108a/5,
 007a/3, 007b/8, 009b/2, 009b/6, 010a/1, 108a/9, 109b/12, 114b/3, 114b/15,
 010a/6, 010a/8, 010b/15, 011b/13, 116a/9, 118b/5, 118b/13, 119b/2,
 014a/3, 015a/3, 015b/15, 016a/5, 119b/11, 119b/15, 120a/3, 120a/4,
 016a/7, 016a/10, 020a/3, 020a/13, 120a/5, 120b/5, 121b/6, 121b/12,
 021a/9, 021b/9, 022b/14, 024a/4, 121b/13, 122a/1, 122b/3, 123a/7,
 024a/7, 024a/8, 024b/4, 025b/13, 123b/5, 123b/8, 123b/13, 123b/15,
 026a/2, 026a/8, 026a/11, 026b/3, 124a/2, 124a/3, 125b/15, 126a/7,
 026b/5, 026b/9, 026b/11, 027b/9, 126b/7, 127a/14, 127a/15, 127b/3,
 031a/8, 032a/9, 032b/1, 032b/9, 033a/8, 127b/5, 127b/6, 127b/12, 128b/2,
 033b/3, 034a/3, 035b/3, 035b/11, 131b/6, 132a/3, 132b/2, 132b/14
 035b/15, 038a/11, 039a/10, 039a/11, b.+ dur 002b/7, 005b/15, 006a/6,
 040b/3, 042a/14, 043a/13, 043b/11, 010a/4, 011a/11, 011a/12, 011b/1,
 044a/1, 045a/12, 045a/15, 045b/9, 016a/12, 018b/1, 018b/3, 018b/8,
 047a/5, 047a/6, 048a/12, 048a/14, 018b/9, 021a/12, 022a/11, 022a/13,
 049a/10, 049a/12, 049a/13, 049b/13, 023a/4, 023a/8, 024a/2, 024b/1, 027a/5,
 049b/15, 052b/6, 053b/12, 053b/5, 027a/6, 027b/3, 027b/6, 027b/7, 029b/1,
 053b/8, 054a/5, 054a/10, 056a/9, 029b/10, 029b/11, 029b/7, 031a/11,

031a/14, 031a/2, 031a/3, 031a/5, 117b/7, 123a/14
031a/7, 031a/9, 032b/4, 033a/15, b.+ nlar 007b/3, 030b/6, 034b/9,
037a/6, 037b/4, 037b/5, 037b/7, 037b/9, 049b/1, 059b/7, 060a/3, 060a/4, 060a/8,
038b/10, 038b/12, 038b/13, 038b/15, 064b/11, 064b/13, 064b/7, 064b/9,
038b/8, 042b/5, 042b/9, 049a/12, 066b/15, 067b/13, 073b/11, 073b/8,
049b/5, 049b/6, 049b/7, 050a/3, 073b/9, 089a/1, 091a/15, 104a/9,
056b/11, 056b/9, 057a/1, 063a/2, 108a/3, 132a/3
067a/10, 082a/4, 083b/4, 083b/12, b.+ nlara 002b/2, 008a/8,
083b/14, 084a/1, 084a/2, 087a/15, 012a/11, 030b/8, 035b/9, 048b/4,
087b/11, 087b/13, 087b/14, 087b/6, 063b/1, 064b/14, 065a/12, 065a/8,
087b/7, 087b/8, 088a/3, 091b/2, 093a/5, 067a/8, 067b/14, 068b/3, 073b/11,
093a/6, 093a/7, 093a/8, 093b/9, 073b/3, 079b/6, 095a/12, 103b/4,
094a/12, 094a/14, 094a/5, 094b/10, 103b/5, 104a/10
097a/14, 100b/10, 101a/8, 104a/6, b.+ nlardan 020b/5, 020b/9,
104b/13, 106b/4, 107a/1, 113b/9, 048a/8, 061b/14, 063b/2, 071b/11,
117b/15, 118a/1, 118a/2, 121a/8, 079b/6, 087a/11, 108a/7, 129b/15
122b/12, 122b/14, 128b/4 b.+ nları 001b/11, 002b/2,
b.+ gün 073b/14, 099a/3 010b/11, 010b/14, 027a/13, 034b/10,
b.+ kez 066a/9, 066b/12 048b/2, 048b/3, 054b/9, 061b/6,
b.+ lar 090b/6 065a/14, 065a/2, 065b/1, 065b/15,
b.+ ña 024a/9, 042b/6, 059a/12, 067a/8, 073b/1, 080a/15, 091a/2,
060a/4, 082b/5, 110b/8, 129a/8 105a/11, 124b/15
b.+ nda 005a/13, 005a/7, 010a/4, b.+ nlarıñ 004b/8, 023a/11,
011a/12, 016a/15, 024b/1, 052b/4, 027b/15, 029b/12, 030a/12, 031a/14,
124b/8, 127a/13, 127b/4 034a/2, 042a/6, 045b/4, 046b/5, 048a/9,
b.+ ndan 009b/2, 024a/9, 049b/2, 055b/9, 059a/6, 061b/14,
028b/9, 031a/11, 031a/13, 031b/2, 065a/15, 067b/14, 071a/4, 073b/2,
042a/5, 063b/2, 064b/13, 065b/11, 073b/3, 073b/4, 073b/7, 073b/9,
066a/5, 079a/5, 080b/3, 089a/13, 108b/5 078a/13, 079b/15, 092b/8, 092b/9,
b.+ mı 003a/7, 009a/4, 021b/14, 103b/4, 105a/10, 105a/11, 105a/7,
024a/7, 024a/9, 057b/5, 062a/10, 105a/9, 131a/3
067a/12, 083a/10, 087b/14, 109b/13, b.+ nlarıñ+ ile 060a/15

b.+ nuñ 003b/8, 024a/6, 054a/6,
063a/9, 108a/13, 108a/5, 108a/9,
110b/1, 120b/14, 129b/6

b.+ nuñ+ gibi 056a/2

b. oldı 025b/1

b.+ y+ idi 108a/7

b.+ y+ idi+ ki 121a/6

b.+ y+ idi+ kim 054a/3,
062a/12, 120b/3, 123a/13

bucağ : Köşe, kenar.

b.+ ı 025a/6

b.+ ında 025a/6

b.+ ını 017b/2

bucaklı : Köşeli, kenarlı.

b. 030b/9, 119a/11

budağ : Dal, ağacın gövdesinden
ayrılan her bir kol.

b.+ ına 042a/3

buğday : Un ve ekmek yapımında
kullanılan bir bitki.

b. 032a/6, 032a/7, 038b/14,
064b/5, 065a/12, 072b/11

b.+ dan 036b/11

buhār : Buğu, su buharı.

b. 016b/5

b.+ a 016b/5

b.+ dan 016b/6

b.+ ı 014b/4

buhte'n-naşr : İbranicede adı
"Nebukadnezzar" olarak bilinen,
milattan önce 605-562 yılları arasında
hüküm sürüp Kudüs'ü ve Süleymân
Mabedi'ni yakıp yıkan Babil kralı.

b. 129b/9, 131b/11

buğağ : Bukağı, demir halka.

b. 020a/2, 100b/14

b.+ da 100b/14

bul - : Bulmak.

b. 102a/1

b.- alar 004b/9

b.- am 057b/13

b.- asın 041b/1, 065b/14, 090b/4

b.- asız 091b/13

b.- avuz 116b/6

b.- a+y+ idüm 069b/3

b.- dı 011a/6, 026b/5, 032a/10,
037b/1, 037b/2, 065a/15, 069b/5,
072a/3, 076b/1, 089b/3, 089b/6, 093a/4,
100b/3, 122a/2

b.- dılar 037b/3, 065b/14,
071b/9, 073b/12, 105a/9

b.- duğ 094a/4

b.- dum 083b/12, 089a/15,
128b/3

b.- duñ 069a/7, 069b/1, 128b/2

b.- ınca 082a/9

b.- madı 034b/5, 072b/2, 089b/7,
115b/3

b.- madılar 071b/1

b.- madum 120b/15

b.- mayup 058a/15, 126b/7

b.- mazdı 069a/4

b.- mazzın 088a/3

b.- mışdur 083a/10

b.- mışlar 084a/8

b.- sañ 099b/15, 100a/1

b.- uñ 119b/15

b.- up 005a/1

b.- ur 086b/9, 115a/11

b.- urlar 086a/1, 086a/5

b.- urmuş 127b/7

b.- ursız 030b/6

bulış - : Buluşmak, bir araya gelmek.

b.- am 090a/2

b.- dılar 032a/13, 033b/7,
052b/5, 062b/5

b.- sañ 033b/2

b.- ursın 067a/13

bulud : Bulut.

b.+ a 102a/5, 117b/2

buluş - : Buluşmak, bir araya gelmek.

b.- dı 086a/12, 128b/7

b.- duğ 066b/11

b.- mayavuz 067a/14

b.- up 016b/2

buluşdur - : Buluşturmak,

b.- dı 031a/10

bulut : Bulut.

b. 070b/13, 073b/11, 082a/11,
105a/8, 120b/7, 120b/8

b.+ dan 070b/13, 073b/11

b.+ ları 084b/5

bunca : Bu kadar, bu denli.

b. 003a/14, 020b/8, 023b/4,
055b/11, 066b/8, 071b/5, 074b/10,
077b/2

buncılaym : Bunun gibi, böyle.

b. 088a/6

burn : Burun.

b.+ ı 069b/9

b.+ ına 016a/9, 052a/11

b.+ ından 043b/11

bustān : <Far. Bahçe, çiçek bahçesi.

b. 107b/8

buyrığ : Buyruk, emir, hüküm.

b.+ ın 058b/8

buyrıl - : Emredilmek.

b.- mış 095b/1

buyruğ : Buyruk, emir, hüküm.

b.+ m 017a/12, 057a/14

buyrul - : Emredilmek.

b.- mış 095a/15

buyur - : Emretmek.

b. 121a/13

b.- am 112a/4

b.- asın 123b/6

b.- dı 008b/9, 009a/10, 009b/11,

010a/15, 014b/2, 014b/4, 015b/14,

015b/9, 016a/4, 016b/5, 018b/9,

019a/15, 019a/8, 021a/3, 021b/13,

022b/4, 022b/6, 031a/6, 033b/4,

037b/15, 050a/13, 050a/6, 052b/8,

053b/6, 054b/11, 056b/13, 058a/14,

058b/3, 062b/4, 065b/7, 066b/6,

068a/14, 075b/14, 075b/15, 076a/8,

077a/14, 077b/8, 080b/10, 081a/4,

081b/6, 090a/2, 091b/1, 110b/10,

120a/7, 120b/6, 122b/1, 122b/4,

124a/13, 124a/15, 124a/3, 124b/1,

125a/2, 125b/12, 130a/11, 130a/9,

131b/8

b.- dı+ ki 028a/14, 033a/13,

062b/2, 079a/15, 085b/3, 110a/15

b.- dılar 057a/7

b.- duğı 090a/9

b.- dum 107a/2, 107a/7, 107a/8

b.- duñ 054a/11

b.- ğil 110b/11

b.- madın 030b/11

b.- mış 058a/13, 123b/5

b.- sın 131b/3

b.- ur 007a/2, 010b/1, 012a/7,

013b/9, 017b/9, 019a/14, 019a/2,

020a/9, 020b/2, 021a/13, 021b/5,

024a/3, 025a/9, 026a/5, 042a/13,

042a/8, 042a/9, 042b/2, 042b/7,

045b/13, 049a/5, 055b/9, 059b/15,

062a/3, 080a/10, 108b/7, 125a/14,

127a/8, 128a/3, 129a/6

b.- urın 093b/15

b.- urlar 097b/5

b.- ursañ 102b/11

b.- ursın 105b/5

bühtān : <Ar. İftira.

b. itdiler 023a/5

bülbül : <Far. Sesinin güzelliğiyle meşhur bir kuş.

b. 051b/11, 119b/11

bünyād : <Far. Yapı, bina.

b. eyledi 052b/1

b.+ larumuz 132a/4

bünyāz : bkz. *bünyād*

b. idem 092a/13

bünyāzsuz : <Far. + Tr. Temelsiz, temeli olmayan.

- b. 102a/12
- bürhân** : <Ar. Delil, kanıt.
b.- ı ilāhī 006a/10
b.+ dur 091b/15
- bürün -** : Bürünmek, örtünmek.
b.- miş şurur 090a/13
- bütün** : Tam, eksiksiz.
b. eyledüm 091a/13
b. eyledüñ 091a/4
b. oldı 091a/3
- büyü -** : Büyüme, daha büyük duruma gelmek.
b.- rdi 049a/1
- büyük** : Büyük.
b. 062a/5
b.+ dür 011b/8
- büyüklig** : Büyüklük.
b.+ i 008b/14, 015a/4, 017a/7,
052a/6
- büyüküg** : Büyüklük.
b.+ i 011b/8
- cābir** : bkz. *cābir bin ‘abdi’llāhi*
c. 054b/15
- cābir bin ‘abdi’llāhi** : En çok hadis rivayet eden sahabilerden biri, Cābir b. Abdullah (ö. 78/697).
c. 089a/6
- ca’fer-i şādık** : On iki imamın altıncısı, Caferî fikhının kurucusu, Ca’fer es-Sādık (ö. 148/765).
c. 035a/10
- cāhil** : <Ar. Bilgisiz, bilmeyen, habersiz.
c. 078b/8, 098b/3, 102a/8
c.+ dür 096b/10
c.+ ler 061a/14, 061b/1
c.+ lere 029b/2
c.+ leredür 132b/2
- caḥīm** : <Ar. Cehennem; puta tapanların ve Nasârâ kavmi (Hristiyanlar)’ın gireceği belirtilen cehennemin ikinci kapısı.
c.+ dür 020a/4
- cālūt** : Hz. Dâvûd tarafından öldürülen ünlü bir savaşçı.
c.+ ı 106b/5
- cān** : <Far. Hayat, yaşama, yaşayış.
c. 011a/13, 011b/2, 013b/9,
020b/2, 020b/7, 021b/3, 082a/2,
107b/10

c.+ a 013b/8
c.+ ı 013b/7, 013b/8, 040a/7
c.+ ın 018a/7, 018a/8, 022a/6,
056a/8, 094b/14, 118a/7, 118a/10
c.+ ına 010a/15, 111b/1
c.+ ından 082a/12
c.+ ımı 018a/7, 102a/14
c.+ um 011a/10, 057b/12,
118a/8
c.+ umı 068a/6
c.+ uñdur 101b/15
c.+ uñı 056b/2

canāvar : (<Far. *cān-āver*) Korkunç yaratık, yırtıcı hayvan.

c.+ ları 119b/7

cānavar : (<Far. *cān-āver*) Korkunç yaratık, yırtıcı hayvan.

c. 050a/14, 126b/3

c.+ lar 043b/11, 110a/7, 124a/4,
124a/7

c.+ lardan 043b/6

cemī'-i c.+ ları 105a/1

c.+ lar olurdu 044a/13, 044a/14

cānsuz : <Far. + Tr. Cansız, canı olmayan.

c. ola 102a/11

cāriye : <Ar. Para karşılığı alınıp satılan kadın, hizmetçi.

c.+ ler 124b/2

c.+ sine 121b/7

cāyiz : (<Ar. *cā'iz*) Uygun, yerinde, doğru.

c.+ dür 042b/5

cāzū : <Far. Cadı, büyücü.

c.+ lar 029a/7, 078a/14,
077b/15, 078b/10

c.+ ları 048a/12, 078a/10

cebbār : <Ar. Kuvvet ve kudret sahibi.

c. 070b/15

cebbārīn : Hz. Yûşa'nın, Benî İsrail (İsrailoğulları) kavmiyle karşı karşıya gelip savaştığı belirtilen şehrin adı.

c. 095a/8, 095a/9

cebeli'l-benān : <Ar. Lübnan Dağı; Hz. İlyâs'ın yedi yıl boyunca kaldığı dağ.

c.+ dur 103b/11

ceberūt : <Ar. Büyüklük, ululuk; Allah'ın ilahi kudretinin tecelli ettiği âlem.

'âlem-i c.+ da 002a/9, 011b/3

'âlem-i c.+ dan 003b/12

cebrā'īl : <Ar. Allah'ın emir ve vahiylerini peygamberlere ulaştırmakla

görevli olan melek, dört büyük melekten biri.

c. 017a/13, 017b/10, 017b/12, 024b/9, 028a/9, 035a/12, 105b/6, 118b/12, 119b/6

c.+ dür 013a/1

c.+ e 017a/13, 021b/13, 023b/12, 053b/6, 056a/11, 073b/4, 080b/5, 119a/8

c.+ i 024b/8, 032b/9, 073a/7

c.+ ün 081b/4

**cebrā`il** : bkz. *cebrā`il*

c. 017a/7, 017b/11, 017b/13, 021b/14, 021b/15, 023b/13, 025b/11, 032a/6, 032a/8, 033a/1, 033a/2, 033a/4, 034b/14, 035a/11, 035b/9, 039b/2, 036b/6, 036b/7, 043a/6, 044b/15, 046b/8, 047a/15, 047a/3, 048a/1, 048b/12, 049b/15, 050a/7, 050a/10, 050a/13, 051a/6, 051a/7, 051a/8, 051a/9, 051a/10, 051a/11, 051a/12, 051b/5, 051b/7, 052b/8, 052b/10, 054a/8, 056a/10, 058a/3, 058a/6, 058b/11, 059a/4, 059a/11, 060b/6, 060b/8, 061b/2, 062b/11, 062b/12, 062b/13, 062b/14, 063a/1, 064a/11, 066a/4, 066a/7, 067a/1, 072a/4, 072a/5, 072a/7, 072a/9, 072b/8, 073a/8, 073b/5, 079a/9, 079a/10, 079a/12, 079a/13, 079a/14, 080a/1, 080a/13, 080b/4, 080b/7, 081b/2, 081b/5, 081b/6, 082b/3,

102b/4, 102b/5, 102b/6, 102b/9, 108a/2, 108b/6, 108b/10, 108b/11, 111a/1, 119a/9, 124b/11

c.+ den 080b/7

c.+ dür 017b/7

c.+ e 019a/7, 021b/15, 032b/2, 047b/12, 061a/15, 064a/6, 078a/3, 080b/3, 081b/6

c.+ i 046b/6, 051a/4, 073a/3, 073a/6, 108a/1

c.+ üñ 048a/7

c.+ ven 102b/5

cebrāyīl : bkz. *cebrā`il*

c.+ üñ 017b/10

**cebrā`yīl** : bkz. *cebrā`il*

c. 017b/5, 017b/9, 119a/1, 119b/3

c.+ i 017b/5

c.+ üñ 019a/9

cedd : <Ar. Ata, dede.

c.+ i 041a/9, 074b/2

c.+ üm 063b/7, 065b/6

cefā : <Ar. Sıkıntı, eziyet.

c. 068b/6

c. eylemez 132b/3

cehālet : <Ar. Bilgisizlik, habersizlik, cahillik.

beydā' -i c.+ de 006b/6
c.+ den 132b/8

cehennem : <Ar. Günahkârların
öldükten sonra gidecekleri azap yeri.

c. 008a/6, 047b/13, 089a/8,
100b/10, 109a/5, 109a/6
c.+ den 034b/15, 035a/8,
047b/14, 073b/9, 074a/7, 074a/8,
111b/14, 111b/4

c.+ dür 020a/3, 112a/12,
128a/10

c.+ e 021b/12, 034a/1, 035a/3,
081b/11, 083a/4, 086a/8, 088a/1,
093b/15, 101a/11, 102a/1, 102a/2,
102a/3, 102a/4, 112a/2

c.+ i 019b/13, 021b/3, 027b/1,
041b/15, 042a/1, 042a/9, 094b/8,
096a/14, 101a/2, 113a/8

c.+ üñ 071a/6, 088a/6, 088a/7

cehennemlik : <Ar. + Tr. Ahirette
cehenneme gideceğine inanılan,
günahkâr.

c.+ dür 088b/6

cehil : (<Ar. *cehl*) Bilgisizlik, cehalet,
cahillik.

c.+ den 006a/2

cehl : <Ar. Bilgisizlik, cehalet,

cahillik.

c. 003b/15, 098b/3

c.+ den 094a/6

celâl : <Ar. Ululuk, büyüklük,
Allah'ın kahredici sıfatı ile tecellisi.

c. 001b/3

c.- i 'azameti 127b/13

nūr-1 c.+ de 005b/6

'araşât-1 c.+ den 002a/3

celhām : Yedi kat yerin dördüncüsü
olan Cerbâ'da bulunduğu inanılan;
kanatları olan, uçabilen fakat gözleri
olmayan kavmin adı.

c.+ dur 015a/13

celîl : <Ar. Ululuk sahibi, Allah'ın
adlarından biri.

c. 051a/12

c.+ den 051a/13

celiyyât : <Ar. Açık, aşikar, meydanda
olan şeyler.

ecmel-i c.+ ile 001b/5

cellād : <Ar. İnsanı öldüren, insanın
canını almakla görevlendirilen kimse.

c. 066b/6

celle celâlūhu ve 'amme nevālūhu :

<Ar. Allah'ın adı anıldığı zaman,

yüceliğini ifade etmek için söylenen, "Allah'ın şanı yücedir, bağış ve ikramı bütün varlığı kaplamıştır." anlamına gelen söz.

c. 127a/6

cem' : <Ar. Toplama, toplanma, bir araya gelme, bir araya getirilme.

c. 002b/7

c. eyle 072b/11, 111a/3

c. eyledi 002b/9, 003a/4, 054b/13, 063a/8, 064a/4, 066a/1, 078a/10, 117b/13, 118a/11

c. eyledük 003a/14

c. eyledüm 003a/6

c. eylemekde 098b/12

c. eylemez 098b/12

c. eyler 096b/7, 098a/5

c. eylerdüm 066a/14

c. eylerin 132b/9

c. eyleseler 032a/3, 110a/8

c. eyleselerdi 032a/4

c. eyleyem 108b/12

c. eyleyüp 095a/7

c. iderse 117b/14

c. idersin 097a/11

c. idersiz 099a/3

c. itdiler 050a/14

c. itdüm 003b/4, 003b/13

c. itmekde 086a/4

c. itmek+ ile 003b/3

c. ola 037a/4

c. olalar 025a/2

c. oldılar 040b/1, 073b/12, 076a/10, 122b/1, 122b/6

c. olduñuz 116b/13

c. olırsarsız 100a/6

c. olmaz 115b/9

c. olmuşlardı 049a/15

c. olmuşdur 016b/2

c. olsalar 083b/8

c. olup 025a/3, 080a/15, 094a/5

c. olurlar 106a/5

c. olurlardı 110a/5, 125b/8

cemā'at : <Ar. Topluluk, insan topluluğu, namaz kılmak için toplanmış insanlar.

c. 003b/15, 025a/14, 046a/2, 060a/9, 104a/14

cemī'-i c. 028a/3

c.+ i 124a/8

c.+ üm 123b/7

cemāl : <Ar. Güzellik, yüz güzelliği. Allah'ın lütuf ve ihsan ile tecellisi.

c. 001b/3, 017a/8, 073a/7

c.- i rubūbiyyeti 007b/3

zuhūr-ı c.+ de 005b/7

c.+ e 005a/1

c.+ i 013b/15, 017a/8, 024b/8, 062a/6

c. idindiler 076b/6

c.+ inden 062a/2, 066b/2

c.+ ini 002a/3, 061a/2
c.+ üm 089b/12
c.+ üme 116b/14
c.+ ümi 093a/15

cemālu'llāh : <Ar. Allah'ın lütfu,
bağışı ve cömertliği.

c.+ ı 002a/12

cemī' : <Ar. Bütün, hep, hepsi.

c. 018b/11, 021a/3, 030b/15,
031b/14, 053b/7, 059b/1, 067b/4,
087a/2, 093a/8, 106a/13, 120a/3

c.- i ādemleri 119b/7

c.- i ağaçlar 088a/5

c.- i ağaçlarıñ 038a/14, 078b/13

c.- i 'ālem 029b/7, 031b/1

c.- i 'ālemi 009b/15, 104a/3,
130a/2

c.- i 'ālemlerüñ 069b/6

c.- i 'ālemüñ 003a/5, 032a/2,
110a/7

c.- i 'āriflerüñ 002b/9

c.- i a'zāları 088a/14

c.- i a'zām+ ile 081a/11

c.- i bedeni 069b/9

c.- i belālardan 107a/11

c.- i benī isrā'il 094a/4

c.- i cānavarları 105a/1

c.- i cemā'at 028a/3

c.- i cesedine 024b/6

c.- i cinnīler 020b/5

c.- i deñizleri 016a/9

c.- i diriyi 022b/2

c.- i dīni 048a/13

c.- i dünyādan 128b/13

c.- i dünyāyı 119a/6

c.- i ehl-i īmān+ ile 002b/12

c.- i envāruñ 024a/11

c.- i esmāyı 025a/8, 028b/3,
032b/6

c.- i eşyā 005b/8

c.- i eşyādan 005b/8

c.- i eşyā'ı 127b/6

c.- i eşyānuñ 128b/6

c.- i eşyāya 005b/9

c.- i eşyāyı 005b/9, 005b/15

c.- i evvelki 129a/3

c.- i evvellerüñ 037a/4

c.- i firīştehler 013b/4, 025a/13,
040b/1

c.- i firīştehlerüm 058a/7

c.- i geydüğü 027a/2

c.- i gökleri 025b/12

c.- i gökleriñ 025a/2, 025b/10

c.- i gövdesi 036a/14

c.- i gövdesine 071a/14

c.- i gövdesini 036a/8

c.- i günāhın 084a/5

c.- i günāhuñuzı 023b/9

c.- i ḥadīṣ-i kudsīyye'yi 003b/9

c.- i ḥalāyıķ 085b/2

c.- i ḥalāyıķdan 006a/4

c.- i ḥalāyıķuñ 016a/15

c.- i halk 039a/11, 063b/11,
084a/8, 096a/4

c.- i halkdan 112a/1, 112a/2

c.- i halkı 044a/3, 053b/3,
087b/12

c.- i halkın 009b/15, 014a/7,
031b/4, 032a/4

c.- i hatâların 094b/1

c.- i hayrı 106b/8

c.- i hayvânlar 108b/1

c.- i hayvânlara 048b/12

c.- i hikmetün 098b/14

c.- i hazînelerin 067a/14

c.- i işi 092b/13, 100b/7

c.- i kâfirler 076a/2

c.- i kâfirleri 076a/6

c.- i kemâlâtı 028a/6

c.- i kemüklerümün 070b/8

c.- i kavimleri 073b/12

c.- i kavmi 074a/1

c.- i leşkeri 131b/7

c.- i maḥlûkâtı 053b/5

c.- i maḥlûkât 088a/3

c.- i maḥlûkâta 062a/9

c.- i maḥlûkâtdan 085a/14

c.- i maḥlûkâtı 008a/4

c.- i maḥâmât 007a/11

c.- i mäsivâ'llâhdan 006b/9,
007b/12

c.- i mevcüdât 012a/4

c.- i mevcüdâta 021b/1, 040a/6

c.- i mevcüdâtdan 006b/14

c.- i mevcüdâtı 028b/6

c.- i mev'izeyi 083a/9

c.- i muḥammed 049a/15

c.- i odı 050b/10

c.- i oğlanlarından 061b/3

c.- i oğlanlarını 076a/8

c.- i 'ömri 078b/4

c.- i pâdişâhlığınca 084a/9

c.- i peygâamberler 040a/1

c.- i saḥalî 054a/6

c.- i sâhîrleri 078a/10

c.- i suçın 112a/7

c.- i ta'alluḳât-ı dünyâvîden
007a/15

c.- i tağların 014b/6

c.- i taraftan 081a/11

c.- i uçmaḳ 084a/7

c.- i 'ulemâ' 013b/11

c.- i uluları 076a/10

c.- i 'ulûmdan 008a/3

c.- i 'ulûmı 004b/4

c.- i ümmetlerden 132b/10

c.- i yaratduğunu 037a/6

c.- i yılanlarını 078a/13

c.- i yir 015a/11

c.- i yirinde 028b/7

c.- i yirler 016a/12, 016b/1,
050b/3, 083b/8

c.- i yirlerden 085b/8

c.- i yir yüzindeki 041b/4

c.- i yir yüzünü 014b/10

c.- i zâhir 005a/12

c.- i zürriyyetüni 035b/14
c.+ isi 040b/9, 083b/4, 106a/11
c.+ isin 028b/4, 055b/9, 073b/12
c.+ isine 063b/5, 106b/3, 111a/5
c.+ isini 009a/1, 020b/12,
031a/14, 031b/15, 035b/15, 040a/14,
075b/11, 079b/4, 079b/5, 086b/11,
114b/14
c.+ isinüñ 066b/6
c.+ üñüz 065a/3, 097b/10,
097b/9

cemi' : (<Ar. *cem*') Çoğul, çokluk,
toplanma.

c. oldı 005a/13

cem'iyet : <Ar. İnsanın yalnız Allah
ile meşgul olması.

mağām-ı c.+ de 127a/11

c.+ inden 127a/9

cemretü'l-'ağabe : <Ar. Şeytan
taşlanan yer, Hz. İbrâhîm'in şeytana taş
attığı yer.

c.+ ye 058b/9

cenāze : <Ar. Ölmüş bir kişi için
kılınan namaz.

c. 111a/15

c.+ sine 088b/10

ceng : <Far. Savaş, cenk.

c. eyleñ 020b/13

cenk : <Far. Savaş, cenk.

c. 078a/8, 095a/10, 096a/3

c. eyledi 095a/6, 095b/3

c. eylediler 020b/14

c. eylemiş 095b/11

c. idelüm 070b/15, 095a/14,
123b/6

c. ideyin 129a/14

c. itmiş 098a/15

c. oldı 131b/13

cennāt : <Ar. Cennetler.

c.- ı 'adni 002a/4

c.- ı ābāda 003b/13

cennet : <Ar. İmanlı kimselerin
öldükten sonra ödüllendirileceklerine
inanılan yer.

c. 008a/6, 074a/7

c.+ e 068a/12, 088a/1

c.+ i 021b/3

c.+ üme 021b/12

cenüb : <Ar. Güney.

c.+ dadur 129a/11

cerbā : İçinde yılanların ve Celhâm
adlı bir kavmin yaşadığı belirtilen, yedi
kat yerin dördüncüsünün adı.

c.+ dur 015a/12

- cesed** : <Ar. Vücut.
 c.+ e 024a/14
 c.+ ine 024a/12
 cemī' -i c.+ ine 024b/7
- cevāb** : <Ar. Yanıt, cevap.
 c. 011a/11, 011b/1, 022a/13,
 024b/4, 027a/6, 042b/5, 056b/9, 063b/5,
 063b/6, 064a/14, 065b/11, 082a/3,
 083a/14, 111a/4, 111a/5
- cevāhir** : <Ar. Cevherler, değerli taşlar.
 c. 003a/11, 126a/1
 c.- i melā'ike 006a/15
 c.+ den 018b/14
 envā' -ı c.+ den 017b/8, 018a/1
 c.+ ile 025a/5
- cevher** : <Ar. Değerli bir taş; öz, maya.
 c. 002a/8, 011a/12, 102a/9,
 122b/7
 c.- i laṭīfdür 014a/2
 c.+ den 008b/11, 011b/10,
 011b/6, 011b/15, 101a/15
 c.+ dendür 014a/8
 c.+ dūr 013b/7
 c.+ e 011b/10
- cevmerd** : <Far. Eli açık, cömert, ikram
 etmekten kaçınmayan.
 c. 009a/12
- c.+ em 057b/10
 c.+ in 057b/10, 057b/11
 c.+ sin 057b/10
 c.+ ven 057b/13
- cezā** : <Ar. İşlenen bir suç veya
 günaha verilen karşılık.
 c. iderüz 118a/12
 c.+ sı 079a/12, 111b/15,
 112a/11, 112b/7, 112b/9, 112b/11
- cezīr** : (<Ar. *cezīre*) Ada, yarımada.
 c.+ lere 023b/1
- cidāl** : <Ar. Tartışma, çekişme.
 c. itmek 129a/2
- cīfe** : <Ar. Kokmuş ceset, leş.
 c. 044a/7
 c.+ leri 103a/5
- cihād** : <Ar. Savaş, gaza.
 c. eyle 050a/1
- cihān** : <Far. Dünya, yeryüzü, evren.
 c. 125b/10
 c.+ a 125a/11, 130b/9
 c.+ dan 130b/11, 130b/9
 c.+ ı 087a/7, 105a/9, 130a/15,
 130b/8
 c.+ uñ 002b/15

- cihān-gīr** : <Far. Dünyaya hükmeden, egemenliği altına alan.
c. 125b/2
- cilā** : <Ar. Parlaklık.
c.+ sını 099a/14
- cimā'** : <Ar. Cinsel ilişki.
c. eyledi 043a/12, 048b/4
- cin** : <Ar. Allah'ın, ateşin alevinden yarattığı Mâric ve Mârice'den doğan, Şeytan'ın atası olduğu belirtilen varlık, cin.
c. 020b/5, 021b/3, 123b/15
- cinn** : <Ar. Ateşin alevinden yaratılan, dünyada insanlardan önce yaşadıklarına inanılan varlıklar, cin.
evlād-ı c. 020b/12
c.+ e 002a/1, 126b/15
c.+ i 023a/9
- cinnī** : <Ar. Cinlerden olan.
c. 124b/14
c.+ dür 021a/12
c.+ ler olmasun 123b/14, 124a/12
c.+ ler 022a/12, 114a/1, 122b/1, 124a/5, 124b/13, 125a/12, 125b/11
cemī'-i c.+ ler 020b/5
c.+ lerden 082a/6, 124b/8
- c.+ lerdür 129a/13
c.+ lere 122b/10, 124a/3, 125b/12
c.+ leri 022a/15, 023a/10, 023b/1, 119b/7, 122b/2, 122b/4
c.+ lerle 020b/13
c.+ lerüñ 014a/4
c.+ nüñ 124b/15
- cinni** : bkz. *cinnī*
c. 088a/5
evlād-ı c. 020b/15
- cinnü** : bkz. *cinn*
c. 008a/5
- cins** : <Ar. Tür.
c.+ lerinden 020b/11
- cism** : <Ar. Vücut, beden.
c.+ i 011b/14, 013b/15
- cömerd** : <Far. Cömert, ikram etmekten kaçınmayan, bonkör.
c. 114a/15
- cūdī** : Kur'ân-ı Kerîm'e göre Hz. Nûh'un gemisinin tufandan sonra oturduğu dağ.
c. taşında 043a/14
- cūdu** : (<Ar. *cūd*) Cömertlik, ihsanda

bulunma.

c. 001b/3

cum'a : <Ar. Müslümanlarca mübarek kabul edilen, o güne özel bir namaz kılınan gün.

c. 028a/3, 035a/6, 039a/3, 040b/6, 048b/10, 059b/14, 072a/4, 082b/2, 089a/14, 095a/8, 119b/4

c.+ 'yı 028a/5

cum'a irtesi : <Ar. + Tr. Cuma gününden sonraki gün, Cumartesi günü.

c. 081b/15, 089a/13, 089a/14, 118b/10

cüdde : Cidde şehri; Allah'ın, Hz. Havvâ'yı indirdiğine inanılan şehir.

c.+ den 033b/6

c.+ ye 028a/9, 030a/10

cümle : <Ar. Bütün, tam, hepsi.

c. 043a/13, 127b/8

c.+ si 020a/3

c.+ sinden 078b/12, 083b/4

c.+ sinüñ 053a/14

cüne : (<Ar. *cünne*) Kalkan.

c.+ dür 091b/15

cüneydü'l-bağdâdî : İlk sufilerden olan meşhur sufi, Cüneyd-i Bağdâdî (ö.

297/909).

c. 007b/8

cürhüm : Eski bir Arap kavmi.

c. 056b/12

cüşüm : Yedi kat yerin yedincisi olduğuna inanılan Acbâ'da bulunan kavim.

c. 015b/2

cüz' : <Ar. Parça, kısım, bölüm.

c.- i zamānda 127a/5

eşref-i c.+ i 014a/2

cüzā : (<Far. *cüdā*) Ayrı, ayrı düşmüş, uzak kalmış.

c. 066a/4

cüzām : <Ar. Bulaşıcı bir deri hastalığı.

c. olmuş 070a/4

çadır : Çadır.

ç. 101b/5

çağır - : Davet etmek, bağırarak.

ç.- ayın 086b/7

ç.- dı 039b/14, 068a/11, 104a/14

ç.- dı+ kim 039a/11

ç.- mağ 048a/1, 052b/15

çāh : <Far. Kuyu, çukur.

- ç. 068b/6
- çağ -** : Ateş yakmak.
ç.- mağ 077a/6
- çal -** : Sürmek.
ç.- dı 057b/2
- çalğ koyun** : Sırtüstü.
ç. 057a/9
- çanak** : Çanak, kâse.
ç. 101a/15
ç.+ da 101a/15
- çāre** : <Ar. Çare, deva, kurtuluş yolu.
ç. 058b/5, 064a/5, 069a/4,
069b/3
ç. ola 105a/6
ç. olmadı 102b/14, 105a/12,
105a/4
- çārşū** : <Far. Alışveriş yeri.
ç.+ lar 029a/13
- çatal** : İki taraflı, ikiye ayrılmış.
ç. 077b/3
- çatuğ** : Uçlarından birbirine bitişik olan, çatık.
ç. 062a/5
- çek -** : Dayanmak, katlanmak.
Çekmek, germek.
ç.- di 072a/13, 072a/14, 072a/15,
123a/10
ç.- dük 003a/14
ç.- er 014b/9, 091b/6
ç.- ersin 100b/10
ç.- se 096b/14
- çekirdek** : Tohum.
ç. 098b/6
- çekiş -** : Tartışmak, didişmek,
anlaşmazlık yaşamak.
ç.- diler 059b/7
- çekürge** : Uzağa sıçrayabilen, birçok türü olan böcek.
ç. 072b/13, 079a/2
ç.+ yi 072b/13
- çeri** : Asker.
ç.+ müz 123b/6
- çevre** : Etraf, civar.
ç. 107b/9, 124a/6
ç.+ sinde 101b/3
ç.+ sine 124a/5
- çevür -:** Döndürmek.
ç.- di 057a/15, 057b/7
ç.- gil 057b/7

çıgan : Hain

ç.+ ları 019b/7

çık - : Terk etmek. Ulaşmak, varmak.
Yükselmek.

ç. 028a/5, 028a/7, 042a/5,
073b/3, 079b/12

ç.- a 016b/5, 052a/6

ç.- a- geldi 061a/13

ç.- alar 130a/15

ç.- ar 008b/13, 017a/8, 036b/2,
060a/12, 076a/6, 125b/6

ç.- ardı 077b/6, 078a/6, 078a/7,
118a/7

ç.- arlar 015b/4, 130a/1

ç.- arlardı 113b/15

ç.- arsa 047a/2

ç.- ası 032a/11

ç.- ayın 028a/6, 118a/8

ç.- dı 009b/1, 009b/3, 009b/4,
009b/12, 014b/4, 016b/5, 022a/1,
024a/2, 024a/6, 025a/4, 025a/8, 028a/8,
028a/11, 032a/6, 032a/9, 033a/3,
036a/1, 043a/8, 043b/11, 044a/5,
044a/6, 044b/2, 044b/11, 047a/11,
047b/1, 048b/14, 049a/4, 049b/12,
051a/1, 051b/15, 052b/11, 053a/3,
053b/7, 060b/10, 063b/1, 063b/13,
067a/8, 069a/4, 072a/6, 072a/9, 077b/9,
079b/13, 081a/14, 092b/15, 093a/3,
103b/11, 104a/14, 105a/8, 105a/14,

108b/10, 118a/4, 121a/14, 124a/14,
124a/6, 130b/3

ç.- dılar 043a/14, 044b/8,
047a/9, 073b/4, 073b/7, 073b/10,
079b/15, 090b/12, 104a/8, 105a/4

ç.- duğuñ 044b/9

ç.- duğlarından 032a/1

ç.- dum 017b/12, 045b/1, 115a/1

ç.- dılar 067a/9

ç.- ğıl 024a/14

ç.- ıcağ 015b/3

ç.- inça 130a/10

ç.- madı 120b/9

ç.- maduñ 120b/10

ç.- mağa 043a/9, 063b/4

ç.- mağ 051b/14, 071a/12,

101b/11

ç.- mağda 021a/14

ç.- ması 030a/12

ç.- maz 042a/11

ç.- mazın 042a/5, 042a/10

ç.- mazsın 042a/7

ç.- mışdur 003a/11, 004b/4

ç.- mış+ idi 110a/12

ç.- mışlardur 114a/10

ç.- sa 053a/5

ç.- sun 047a/8, 077b/9

ç.- uñ 105a/3

ç.- up 016a/1, 056a/5, 121a/13

çıkar - : Çıkarmak. Yükseltmek.
Kovmak.

ç. 033a/4, 049a/3, 068a/11
ç.- a 060b/10, 062b/8, 080b/10,
125a/1
ç.- alar 046a/7, 091a/15
ç.- am 026b/2
ç.- asız 130b/7
ç.- dı 015b/10, 015b/11, 016a/1,
021a/1, 024b/14, 030a/9, 030a/10,
030a/11, 030a/12, 033a/15, 033b/13,
034b/4, 034b/8, 035a/2, 036a/8,
037a/10, 037a/14, 038b/10, 039a/6,
041a/6, 042b/2, 046a/10, 049a/4,
052b/7, 062a/6, 063a/15, 076b/2,
077b/9, 080b/7, 080b/11, 094b/15,
105b/5, 110a/6, 113b/14, 120a/8,
120b/7
ç.- dılar 018b/5, 068a/14
ç.- duñ 032a/14, 036a/12,
039a/9, 054a/12, 085a/12
ç.- ğıl 046b/14, 103b/5, 115b/8
ç.- ıcağ 037a/14
ç.- mağ 026b/5
ç.- mayasın 103a/1
ç.- mazlar 004a/11
ç.- sun 047b/14
ç.- uñ 098b/12, 130b/8
ç.- urın 050a/9, 066a/6
çırak : (<Far. *çerāğ*) Kandil, ışık,
mum.
ç. 078a/8, 098a/15, 098b/10

çirāğ : <Far. Kandil, ışık, mum.
ç. 053b/10

çiri : Ordu.
ç.+ sin 052a/10

çişme : (<Far. *çeşme*) Çeşme.
ç. 072a/6
ç.+ ler oldı 108b/3
ç.+ ler olmuş 116a/7

çok : Çok, fazla.
ç. 004a/9, 023a/10, 047b/6,
060b/6, 062a/13, 063a/4, 064a/5,
065a/12, 067a/12, 068a/4, 068b/15,
074b/15, 075a/14, 078a/9, 079a/10,
086b/6, 094a/15, 094b/2, 095a/6,
096a/14, 097a/13, 103b/13, 104b/12,
106b/7, 107a/12, 109b/8, 122a/1,
123b/6, 130b/4, 131a/3, 131a/10,
131b/13

ç.+ dur 026b/13, 068b/1, 095a/2

ç. eyleñ 100b/8

ç. eylerin 132b/8

ç. eyleyem 071a/1, 112a/14

ç. ola 063b/11, 097a/10

ç. oldı 003b/15, 038b/2,
102a/14, 130b/15

ç. oldılar 046b/3

ç. olduğu+ çün 073a/5

çūdī : bkz. *cūdī*

ç.+ dūr 052b/10

çuḡur : Çukur, etrafına göre alçakta kalan yer.

ç. 015b/12, 015b/13, 100b/11

ç.+ da 100b/11

çuvāl : <Far. Torba.

ç.+ ın 065a/15

ç.+ ında 065a/14

çün : <Far. Çünkü, mademki, ne vakit ki.

ç. 007b/6, 009b/12, 010a/15, 011b/13, 016b/5, 021a/9, 021b/11, 023b/1, 024a/4, 024a/12, 026a/10, 028a/11, 029a/4, 031a/5, 031a/9, 031a/12, 033a/8, 036a/14, 037a/8, 038b/2, 041b/2, 043a/5, 044b/1, 046a/12, 047b/9, 048b/1, 051b/6, 052b/13, 054b/1, 057a/2, 057a/8, 057b/5, 058b/4, 060b/5, 061a/1, 063a/11, 063a/15, 065a/4, 065a/8, 065b/2, 065b/10, 066a/15, 066b/2, 067a/6, 067a/9, 069a/14, 069b/2, 070b/12, 072a/8, 072b/9, 073a/7, 073b/14, 078a/14, 078b/14, 079b/6, 080a/14, 080a/5, 080b/8, 080b/9, 080b/11, 082a/1, 082a/14, 082b/11, 085b/4, 086b/1, 092b/3, 100b/9, 105a/15, 105b/3, 106a/10, 107a/12, 107b/13, 109b/5, 109b/7, 118b/13,

119a/5, 123a/7, 124a/2, 124a/8, 127a/15, 127b/2, 128a/13, 131b/4, 131b/7

anuñ+ ç. 021a/14, 023b/10, 026b/14, 028b/6, 032b/7, 043a/6, 057b/3, 057b/6, 060a/9, 060a/12, 064a/10, 068b/1, 068b/5, 079a/6, 096a/12, 124b/13, 127b/4

anuñ+ ç. 003a/14, 010a/5

dimedigi+ ç. 090a/1

geldigi+ ç. 059b/10, 073a/15

ḡaḡkı+ ç. 008a/12, 019b/5, 031b/13, 035b/15, 038a/8, 047a/6, 054a/2, 058a/7, 063a/5, 065a/1, 074a/4, 074a/10, 080b/6, 092b/4, 114b/1

itmedügi+ ç. 026a/14

ḡavmi+ ç. 043a/5

ḡılduđı+ ç. 055a/2

maḡabbeti+ ç. 028b/5

olduğı+ ç. 063b/15, 070b/5, 073a/5

sevdigüñ+ ç. 074a/9

uyduğı+ ç. 064a/1

yaradıldığı+ ç. 026a/3

anuñ+ ç.+ kim 121b/2

çünkim : <Far. + Tr. Çünkü.

ç. 091a/7, 114a/4

dad - : Hissetmek, yaşamak.

d.- uñ 073b/14

dahhāk : Dahhāk b. Müzâhim (ö.
105/723), müfessir.

d. 038a/13

dahı : Dahi, da, de.

d. 001b/10, 002a/2, 002a/13,
002b/5, 002b/12, 002b/15, 003a/7,
003a/8, 003a/10, 003b/11, 004a/4,
004a/12, 004a/13, 004b/8, 005a/6,
005a/12, 005b/10, 006a/1, 006a/5,
006a/13, 006b/2, 006b/9, 007b/12,
008b/6, 008a/8, 008b/11, 009a/9,
009a/13, 012a/7, 012a/9, 012a/13,
013a/11, 013a/15, 013b/12, 014a/10,
014b/8, 015a/9, 015b/3, 016a/5,
016a/14, 016b/7, 017a/10, 018b/3,
018b/12, 019a/12, 019b/1, 020a/15,
020b/13, 021a/4, 021a/5, 021a/6,
021a/14, 022a/1, 022a/2, 023b/12,
023b/8, 024b/11, 026b/15, 027a/1,
029a/5, 029a/15, 030a/6, 030b/5,
032a/2, 032a/9, 034b/3, 035a/1, 038b/5,
038b/6, 039b/10, 039b/3, 039b/6,
040b/7, 042a/15, 042b/15, 044a/12,
044b/13, 044b/14, 044b/15, 045a/3,
046b/12, 047b/15, 048a/8, 049a/7,
049a/13, 049b/3, 051a/10, 051b/10,
052b/4, 055a/4, 056b/9, 057b/11,
057b/12, 057b/13, 058b/5, 062a/1,
062a/6, 062a/11, 063b/1, 064a/4,
064b/9, 064b/13, 066a/15, 066b/2,
068a/6, 068b/3, 069a/13, 069b/14,

070b/6, 070b/12, 071a/8, 071a/15,
071b/9, 071b/11, 073b/1, 073b/15,
075b/11, 077a/12, 077b/2, 078a/7,
079b/4, 080b/1, 081a/3, 081a/7,
081b/11, 081b/14, 082a/10, 083a/5,
083b/1, 085a/5, 086a/13, 087a/11,
087b/11, 088b/11, 089b/8, 090b/15,
091a/12, 092a/9, 092b/14, 095a/3,
096a/15, 098b/7, 099b/13, 101a/11,
102b/15, 103b/10, 103b/3, 103b/8,
104a/11, 104a/12, 104b/7, 107a/2,
107a/5, 107a/14, 107b/8, 108a/6,
108a/12, 108b/10, 110b/7, 113a/13,
114a/12, 114a/13, 115b/10, 117b/4,
117b/5, 117b/14, 118a/14, 119a/5,
119b/14, 121b/1, 122b/15, 123a/15,
123b/11, 123b/14, 124b/9, 125a/1,
126a/3, 126b/13, 127a/11, 127a/13,
127b/3, 127b/4, 127b/7, 127b/8,
129a/12, 129b/6, 130b/8, 131a/6, 132a/1

ben+ d. 012b/1, 012b/2,

024b/11, 024b/12, 027b/11, 032b/5,
032b/8, 034a/11, 065a/6, 074a/9,
074b/6, 074b/7, 080b/2, 084a/13,
084b/13, 085b/6, 086b/14, 086b/9,
089b/6, 091a/8, 091a/9, 093a/8, 095b/1,
095b/7, 095b/14, 096b/5, 098a/7,
107a/11, 107a/15, 109b/13, 113b/8,
113b/9, 114a/8, 115a/6, 115a/14,
115a/15, 115b/1, 115b/2, 116a/1,
119b/11, 132b/13

ikisin+ d. 062b/4

ol+ d. 003a/2, 018a/4, 072b/9,
077b/5

sen+ d. 003a/6, 038b/8, 065b/14,
078a/12, 090b/2, 094b/9

toğuz yüzün+ d. 051b/10

d.+ dur 132a/13

d. iderse 118a/13

d. olmaz 127b/1

d. olursa 070b/7

ḍalālet: <Ar. Doğru yoldan ayrılma,
sapkınlık.

ḍ. 079b/10

ḍ.+ de 011a/6

tīh-i ḍ.+ de 006b/5

ḍ.+ den 132b/7

dāne : <Far. Tane, tohum.

d.+ sini 114b/14

daraca: (Far. *derīce* [?]) Pencere.

d.+ dan 123b/3

dart - : Esirgemek, saklamak.

d.- up ṭururdu 126b/5

dārü'l-beḳā : <Ar. Sonsuz kalınacak
yer, ahiret.

d.+ dan 031b/9

dārü'l-fenā : <Ar. Dünya, geçici âlem.

d.+ ya 031b/9

dārü'l-ḳarār : <Ar. Cennet.

d.+ dan 031b/9

dārü'r-rāḥat : <Ar. Rahat evi, cennet.

d.+ dan 031b/8

dārü's-sa'adet : <Ar. Mutluluk yurdu,
ahiret.

d.+ den 031b/8

dārü's-ṣaḳāvet : <Ar. Sıkıntı, azap
yurdu, dünya.

d.+ e 031b/8

dārü'z-zahmet : <Ar. Sıkıntı ve azap
yurdu, dünya.

d.+ e 031b/8

dārü'z-zevāl : <Ar. Zeval evi, dünya.

d.+ e 031b/9

daşra : Dışarı.

d. 118a/4, 130b/8

da'vet : <Ar. Çağırma, peygamberlerin
insanları dine davet etmesi.

d. 042b/15

d.+ e 002a/1, 045b/13, 046b/9,
056b/12, 102b/7, 102b/8, 103b/9,
106a/8 119b/3, 129a/10, 131b/13

d. eyle 046b/7, 102b/8, 102b/12,

103b/14, 104b/15

d. eyledi 002a/2, 002a/10,
002a/12, 038b/3, 041a/5, 046a/2,
046b/13, 048a/11, 050a/3, 073a/14,
073b/1, 102b/13, 125a/8

d. eyledüm 102b/14

d. eylese 112a/7

d. eyleyesin 073a/10

d. eyleyeyin 104b/14

d.+ i 102b/13

d.+ ümi 078a/2

da‘vi : bkz. *da‘vī*

d.+ si 110b/2

d.+ sin eylese 096a/1

d.+ sin itmez+ idi 078b/5

da‘vī : <Ar. Dava, iddia.

d. eyledüğinden 079a/8

d. eylese 110b/1

d. eyleseler 110b/10

d. kıılursañ 115b/8

d. kıılursın 115b/6

d.+ müz 108a/4

d.+ ñüz 108a/4

da‘vīci : <Ar. + Tr. Davacı.

d.+ ler 101b/11

dāvūd : <İbr. İsrailoğullarına
gönderilen, kendisine kutsal kitap
olarak Zebur indirilen ve özellikle güzel

sesiyle bilinen peygamber.

d. 032a/3, 106a/8, 106a/9,
106a/11, 106b/3, 106b/4, 106b/6,
106b/8, 107a/1, 107a/6, 107a/11,
107a/12, 107b/1, 107b/2, 107b/5,
107b/7, 107b/9, 107b/12, 107b/14,
107b/15, 108a/2, 108a/3, 108a/4,
108a/6, 108a/10, 108a/12, 108a/13,
108b/2, 108b/4, 108b/6, 108b/8,
108b/15, 109a/9, 109a/11, 109a/12,
109a/13, 109a/14, 109a/15, 109b/2,
109b/3, 109b/4, 109b/5, 109b/7, 109b/8,
109b/9, 109b/10, 109b/13, 109b/14,
110a/5, 110a/10, 110a/15, 110b/2,
110b/9, 110b/11, 110b/12, 110b/13,
111a/2, 111a/4, 111a/5, 111a/6,
111a/10, 111a/11, 111a/13, 111a/15,
111b/1, 111b/3, 111b/4, 111b/6, 111b/8,
111b/10, 111b/12, 111b/15, 112a/2,
112a/4, 112a/6, 112a/7, 112a/8,
112a/10, 112a/12, 112a/14, 112a/15,
112b/3, 112b/4, 112b/6, 112b/8,
112b/10, 112b/11, 112b/13, 112b/15,
113a/1, 113a/3, 113a/5, 113a/6, 113a/7,
113a/8, 113a/9, 113a/11, 113a/12,
113a/14, 113a/15, 113b/2, 113b/4,
113b/8, 113b/13, 114a/4, 114a/6,
114a/8, 114a/9, 114a/12, 114a/15,
114b/3, 114b/5, 114b/7, 114b/10,
115a/2, 115a/5, 115a/7, 115a/9,
115a/11, 115a/14, 115b/3, 115b/5,
115b/7, 115b/9, 115b/14, 116a/2,

116a/3, 116a/4, 116a/6, 116a/7, 117b/1,
117b/2, 117b/5, 117b/6, 117b/7, 117b/8,
117b/9, 117b/10, 117b/11, 118a/4,
118a/8, 118a/9, 118a/10, 118a/14,
118a/15, 118b/1, 118b/3, 118b/5,
118b/9, 122a/6, 122a/9, 122a/10,
122a/11, 122a/12, 122a/14, 125a/10,
128b/15

d.+ a 039b/4, 108a/1, 108b/6,
109a/9, 109b/2, 109b/8, 109b/12,
110a/15, 110b/4, 110b/10, 111a/1,
113b/13, 115b/13, 116b/12, 117b/14,
127a/7

d.+ da 108b/9

d.+ dan 017b/4, 114a/5, 116a/8

d.+ dur 034a/3

d.+ ı 110a/13, 116a/7

d.+ ın 109a/13, 109b/4

d.+ uñ 032a/4, 039b/6, 106b/2,
107b/5, 107b/11, 108a/7, 110a/8,
113b/15, 114a/3, 118a/6, 118a/7,
118a/10, 118b/4, 118b/7 118b/11,
118b/13

dāyim : (<Ar. *dā'im*) Devam eden,
sürekli, devamlı.

d. 002b/15, 037a/11, 042b/1,
064a/10, 064a/11, 088a/3, 093a/7,
098b/7, 099a/10, 099a/14, 122a/6

d. eyle 116a/13

dāyimü'l-bekā' : <Ar. Daima kalıcı

olan, Allah.

d.+ dur 127b/11

de - : Söylemek.

d.- yü 020b/5, 021b/15, 044b/14,
046a/2, 047b/6, 072a/12, 072b/3,
108a/8, 121b/11

de : Bağlaç; da, de.

sen+ d. 095a/15

tüz+de idi 127a/13

deccāl : <Ar. Kıyamet alâmetlerinden,
kıyamete yakın bir zamanda insanları
kandırmak ve halkı yoldan çıkarmak
için geleceği haber verilen, fesatçı ve
kötü kimse.

d.+ den 130a/15

d.+ i 082b/14

dede : Büyükbaba; bir kimsenin
babasının babası.

d.+ m+ ile 106b/9

def'î : <Ar. Bir anda, aniden, hemen.

d. 077b/14, 080a/13

defn : bkz. *defn*

d. eylediler 040b/8

defn : <Ar. Gömme, ölüyü gömme
işi.

d. eyle 068a/11
d. eylediler 045b/5, 045b/6,
046a/14, 048a/3, 068a/3, 074a/15,
118b/8, 130b/14
d. itdiler 068a/15
d. itmege 075b/9

defter : <Ar. Defter.

d.+ inde 125b/2
d.+ inden 066a/5

deg - : Ulaşmak.

d.- di 065b/12, 076b/12,
076b/14, 104a/11
d.- mez 017a/11, 018b/3

degil : Değil; ek fiilin olumsuzu.

d.+ midür 064a/8

degin : Değin, kadar.

d. 013a/7, 017a/10, 021a/2,
029a/2, 029a/3, 029b/5, 030b/13,
031a/15, 034a/14, 036b/13, 048a/4,
106a/4, 126b/10
ataya+ d. 088b/5
kıyāmete+ d. 025b/6
tūfānına+ d. 018b/4

degme kez : Her zaman.

d. 005a/2

degme bir : Her bir.

d. 044b/3

degül : Değil; ek fiilin olumsuzu.

d. 010a/4, 096b/10, 101b/7,
101b/8, 127a/9, 127a/10

d.- imiş 127b/9

d.- midi 031a/13, 122a/12

d.+ di 044a/15, 082a/3, 093a/7

d.+ dür 006a/4, 013a/13,
013a/15, 014a/3, 022a/12, 040b/11,
045b/7, 056b/3, 065b/9, 067a/11,
089a/11, 102b/10, 118a/1, 118a/2,
118a/3, 121b/12, 124a/1, 124b/6,
127b/9, 127b/10, 128a/1, 128a/14,
129a/1, 129b/6

d.+ in 096b/5

d.+ ler 097b/6

d.+ miş 020a/11, 127b/1, 127b/3

d.+ sin 053b/4

d.+ siz 097a/6

degür - : Ulaştırmak.

d.- ürdi 126a/8

dehşet : <Ar. Korku, telaş.

d. 007b/11

del - : Delik açmak, göz göz etmek.

d.- di 032a/11, 124b/1

d.- düm 091a/7

d.- e 043b/9

d.- er 124a/15

d.- ersin 090b/9

d.- mesün 123b/15

delālāt : <Ar. Deliller, kılavuzluklar.
efđal-i d.+ ile 001b/3

delālet : <Ar. Delil, işaret, yol
gösterme.

d. eyle 085a/3, 086b/12

d. eyleyeyin 031a/15

delāyil : <Ar. Deliller.
d.+ dür 001b/6

delik : Delik.

d. oldı 080a/8

delīl : <Ar. İz, işaret, kanıt.

d.+ le 004b/1

d. olsunlar 008a/5

delin - : Delinmek, göz göz olmak.

d.- miş 123b/13

delüg : Delik.

d.+ i 123b/13

dem : <Far. Vakit, zaman.

d. 044a/11

dem-gāh : Yedi kat yerin birincisinin
adı.

d.+ dur 015a/5

demür : Demir.

d. 050a/6, 107a/4, 111a/7,
130a/9, 130a/11, 130a/12

d.+ den 014b/15, 034b/14,

050a/7, 087a/6, 087a/7, 130a/14

d.+ i 077b/3, 107a/3, 111a/6

d. kıldurdum 098b/5

deñiz : Deniz.

d. 015b/13, 016a/11, 018b/11,
090a/6, 090b/5, 090b/13, 100b/9,
101a/1, 105a/8, 121b/9

d.+ de 018b/13, 106a/5

d.+ den 010b/4, 010b/15,
018b/12, 090b/12

d.+ dür 041a/15

d.+ e 018b/11, 018b/12,
018b/14, 033a/9, 035a/2, 041b/2,
052a/8, 090a/6, 090a/10, 121b/15,
130a/3

d.+ i 019a/4, 090b/11

d.+ in 010a/14, 010b/3, 010b/4,
010b/7, 010b/10, 010b/11, 010b/13,
010b/14

d.+ inde 010b/5

d.+ indedür 126b/9

d.+ ler 038a/14, 038b/1, 088a/4,
132a/3

d.+ lerde olur 105b/11

d.+ lerde 124a/4

d.+ lereddür 122b/5
d.+ lere 010a/15, 046a/11,
077b/15
cemī'-i d.+ leri 016a/9
d. olsa 074a/5

deñlü : Kadar, denli, gibi.

d. 069a/6
ne+ d. 003a/3, 003a/11, 003b/11,
003b/12, 048b/1, 072a/12, 075b/11,
079b/4, 079b/5, 111b/14, 124a/4,
126b/2

d.+ dür 014a/13, 034a/4
ne+ d.+ dür 071a/6, 084a/7,
084a/11, 087a/9, 088a/7

depele - : Öldürmek, inkar etmek,
reddetmek.

d.- diler 020b/12

depren - : Hareket etmek, sallanmak.

d.- ür 014b/9

derd : <Far. Dert, üzüntü, sıkıntı,
keder.

d.+ i 069b/2

d.+ inden 064a/4, 064a/15

dere : <Far. Küçük akarsu.

d. 019b/15, 078a/12

d.+ de 019b/15, 078a/11

d.+ lerini 071a/6

derecât : <Ar. Dereceler, mertebeler.

d.- ı 'aliyyinde 056a/14

derece : <Ar. Mertebe, seviye.

d. 111b/6

d.+ de 068a/13

d.+ ler 080a/8

d.+ lerin 088b/13

d.+ sini 037a/8

der-ḥāl : <Far. + Ar. Hemen, o anda,
anında.

d. 025b/2, 039a/9, 044a/9,
044b/15, 045a/11, 048b/8, 050a/7,
050b/2, 060b/6, 064a/6, 067a/7, 068a/1,
070a/7, 075b/14, 078a/7, 081a/9,
092b/4, 094b/15, 107b/10, 119a/9,
120a/6, 124a/2

deri : Deri, cilt, ten.

d.+ si 108a/15

d.+ sin 041a/14

d.+ sini 027b/4

d.+ ye 034a/12

deriñ : Derin, dibi alçakta olan.

d.+ dür 100b/9

deriñlig : Derinlik.

d.+ i 088a/7

d.+ ini 088a/6

- ders** : <Ar. Öğrenme, öğrenme işi.
d.+ e 126a/7
keşret-i d.+ inden 041a/11
- dervîş** : <Far. Bir tarikata girip şeyhe bağlanan kişi.
d. 003a/1, 106a/15
d. eylesem 053b/15
d.+ ler 009a/12, 102a/4
d.+ lerdür 059a/1
d.+ leredür 132b/1
d.+ leri 086b/15, 099b/2
d.+ lerüñ 087a/4, 087a/5
- derzî** : <Far. Terzi.
d. oldı 041a/13
- destur** : bkz. *destür*
d. 076b/15
- destür** : <Far. İzin, müsaade.
d. 010a/1, 010a/2, 021a/9,
021a/10, 023b/2, 041b/6, 054a/15,
054b/2, 054b/3, 060a/7, 060a/15,
065a/8, 067a/3, 077a/2, 077b/14,
077b/15, 104a/9, 121a/11, 121b/5
d.+ ı 132b/15
d.+ ı+y+ ile 072a/5, 076a/14
- destürinsuz** : <Far. + Tr. İzinsiz, izin almadan.
- d. 028a/2, 041b/11
d. olmaz 042a/2
- deşt** : <Far. Çöl.
d.+ e 030a/10
- dev** : bkz. *dīv*
d.+ i 047a/15, 047b/7
- devā** : <Ar. Çare.
d. eyle 113b/3
- deve** : Eti yenip sütü içilen yük ve binek hayvanı.
d. 027a/12, 046b/14, 047a/2,
047a/5, 047a/6, 047a/11, 047a/14,
047b/2, 049b/10, 082b/7, 089a/6,
123a/2
d.+ leri 046a/8, 068b/15
d.+ mi 047b/13
- devlet** : <Ar. Mutluluk, saadet.
d. 036b/8
d.+ inde 002b/11
- devr** : <Ar. Dönme.
d. itdi 024a/15
- dırnağ** : Tırnak.
d.+ ı 044b/3
- di -** : Söylemek.

d. 037a/5, 044a/3, 044b/7, 103a/13, 103b/5, 103b/15, 104a/13,
058a/3, 109b/3, 131b/5 106b/6, 108b/10, 109a/9, 109b/7,
d.- di 008a/11, 010a/6, 017b/12, 109b/8, 110b/6, 110b/7, 110b/8, 115a/1,
017b/14, 021b/12, 022a/5, 022a/11, 118a/15, 118b/1, 120a/1, 120b/2,
022b/12, 023b/4, 024a/8, 024a/10, 120b/6, 121a/9, 121b/1, 121b/3,
024b/3, 024b/5, 025a/10, 025b/4, 124b/10, 126b/11, 127b/5, 127b/6,
025b/6, 026a/9, 026b/9, 026b/10, 128b/3, 129b/5, 130b/11, 131a/7,
026b/11, 027a/9, 027a/10, 028a/8, 132b/14
031b/10, 032b/1, 034a/11, 034a/15, d.- digince 059a/12
035b/15, 036a/8, 036b/9, 038a/13, d.- digüm 075a/5
038b/8, 039a/4, 039a/9, 039b/13, d.- diler 004b/7, 012a/13,
040a/2, 041b/8, 041b/12, 042a/5, 020a/11, 023a/6, 023a/15, 041a/12,
044a/2, 044a/3, 044b/13, 046b/7, 046a/5, 047a/2, 048a/13, 052b/6,
047a/15, 048a/15, 048b/10, 049a/10, 057a/4, 060b/3, 060b/12, 062a/3,
049a/12, 049b/8, 050a/4, 050a/10, 064b/12, 064b/14, 066a/13, 073a/4,
050a/13, 051a/5, 051b/8, 053a/7, 075b/14, 076a/11, 080a/4, 083a/15,
053a/12, 053a/13, 056b/1, 057b/10, 090b/6, 091a/13, 095a/10, 104a/8,
058b/12, 058b/13, 059a/1, 060a/10, 108a/12, 121a/3, 125a/2, 125a/6,
060a/12, 061a/6, 061a/10, 062a/15, 127b/5, 129b/2, 130a/8
063a/3, 063a/5, 063a/12, 064a/5, d.- dim 093b/9
064a/6, 064a/10, 065a/2, 065a/11, d.- diñüz 116b/13
065b/1, 065b/10, 065b/14, 067a/10, d.- dügi 056b/11, 056b/12,
068a/12, 068a/13, 068a/14, 068b/5, 121a/6, 121a/8
069a/13, 069b/13, 070a/15, 070b/4, d.- dügin 051b/8
070b/12, 071a/10, 071b/6, 074a/10, d.- dügümüz 013b/6
074a/13, 075a/15, 075b/13, 076b/14, d.- dük 095a/4
077b/1, 077b/2, 077b/7, 077b/9, 079b/8, d.- düm 013b/5, 017b/11,
079b/9, 080a/13, 080b/2, 080b/3, 031a/15, 091a/10
081a/9, 081b/2, 086b/3, 086b/14, d.- düñ 071a/7
089b/9, 090a/11, 090a/12, 090b/10, d.- gil 085a/5
091a/1, 091a/5, 091a/13, 091b/2, d.- ñ 012a/13, 059a/11
093a/2, 093b/9, 095a/12, 095b/8, d.+ kim 037a/5

d.- me 042a/12, 044b/7
d.- medi 079b/2
d.- medigi+ çün 090a/1
d.- medüm 090a/11, 090b/15,
090b/9
d.- megün 076a/5
d.- mek oldı 076a/5
d.- mek olmaz 044b/8
d.- mek olur 006b/11, 075b/7,
076a/4, 082b/8, 130b/11
d.- mek 005b/14, 031b/4,
041a/2, 055b/8, 056b/8, 058b/13,
128b/4
d.- mekdür 128b/4
d.- mekdür 006a/5, 007b/15,
014a/15, 041a/2, 121a/7
d.- meñ 097b/11
d.- mese+y+ idi 050b/14,
050b/15
d.- mez 076a/7
d.- mezin 044a/2, 053b/14
d.- mişdi 072b/10
d.- ñ 059a/11, 065b/2, 073b/15
d.- r 004a/1, 004a/2, 007b/7,
007b/15, 009a/9, 019a/11, 019a/12,
066b/2, 097a/6, 108b/9, 119b/10,
129a/7
d.- r+ idi 041a/7, 045b/12,
064a/11
d.- rler 004b/2, 004b/3, 004b/5,
004b/8, 008b/14, 012a/14, 013b/8,
013b/9, 015a/7, 015a/15, 015b/1,
015a/7, 016b/7, 017b/6, 018b/11,
018b/12, 023b/8, 033a/15, 043b/9,
049a/8, 056b/5, 056b/15, 057a/1,
061a/10, 062a/8, 067b/3, 082b/1,
082b/9, 085b/8, 099b/13, 127b/2,
129a/11, 129a/12, 132a/13, 132a/14
d.- rlerdi 020b/7, 069b/15,
073a/15, 080a/2, 103b/7
d.- rseñüz 105a/2
d.- rsin 026a/3, 031b/3, 034a/12,
079b/1
d.- rsiz 097b/13
d.- se 007b/10, 010b/4, 010b/8,
035a/8, 037a/7, 111b/13, 113a/4,
117b/11
d.- señ 064a/13, 064a/14, 079b/3
d.- sünler 046b/8
d.- ye 010a/11, 011a/2, 098a/3
d.- yeler 003a/15, 129b/7
d.- yene 098a/3
d.- yicek 023b/5, 065a/1
d.- yü 005a/12, 009a/10, 033b/7,
033b/9, 036a/15, 039b/5, 044b/10,
053a/6, 056a/8, 065b/8, 067a/14,
068a/9, 069b/7, 075b/6, 075b/7, 081a/4,
084b/3, 086a/11, 088b/5, 091b/12,
096a/13, 097b/13, 102b/2, 106a/2
d.- yüp 129a/2, 129b/6
dib : Dip, bir şeyin yanı başı.
d.+ inde 090a/5

dībāc : <Ar. Değerli ipek kumaş. d.+ dan 101b/2	d.+ leri 129a/9 d.+ lerin 088a/2 d.+ üm 071a/7, 071b/3
dik - : Tayin etmek, görevlendirmek. d.- di 045a/13, 125b/9	d.+ üñ 100a/2 d.+ üñi 087b/6
dik - : Dikmek, bir cismi, bir yere dik duracak şekilde saplamak. d.- di 078a/7	dile - : İstemek, arzu etmek. d. 032b/14, 060a/14, 104b/3, 104b/6, 109a/11 d.- di 010a/1, 021b/11, 024a/11, 030b/11, 033b/8, 036b/6, 040a/3, 041b/3, 041b/14, 042a/1, 043a/2, 044b/12, 044b/13, 047a/10, 050a/6, 053b/3, 054a/15, 054b/1, 062a/12, 067a/3, 077a/1, 079b/11, 080b/4, 091a/14, 105a/11, 107b/6, 107b/8, 110b/4, 114b/9, 121a/11, 121b/8, 122a/6, 122b/12 d.- di+ ki 004a/11 d.- di+ kim 001b/4, 002a/3, 008a/15, 021b/5, 048a/8, 049b/4, 060a/15, 123a/4 d.- diler 041b/6, 053a/9, 060a/7, 080a/12 d.- düm 017b/10, 091a/11, 091a/8 d.- mege 070a/6 d.- mesem 083b/9 d.- r 042a/3, 060a/3, 070b/15 079b/9, 087a/2 d.- rdi 070a/3, 077a/4 d.- rin 087a/3, 106b/14, 109a/14,
dik - : Elbise dikmek. d.- di 041a/14	
dil : Lisan. İnsanın beş duyu organından biri. d. 052a/9, 061b/9, 063b/5, 071b/4, 088a/13, 129a/14 d.+ dür 063b/7, 063b/9 d.+ i 011a/8, 011b/6, 012a/1, 013a/5, 071b/1, 085a/2, 096b/9, 112a/14 d.+ idür 063b/8, 063b/9 d.+ ile 084a/15 d.+ imüz 116b/1 d.+ in 053b/2, 071b/7, 119b/9, 120a/4 d.+ ince 004a/10, 082b/7 d.+ inde 007b/12, 008b/1, 013a/5 d.+ inden 069b/3 d.+ ine 003a/7, 071b/2 d.+ ini 087b/15 d.+ iñe 086b/4	

124b/9

d.- rin+ ki 030a/6, 041b/10,
063b/10, 051b/9, 079a/13, 083a/11,
086a/14, 104b/4, 107a/14, 108a/10,
116b/8, 117b/8

d.- rse 012b/3, 047a/7, 102b/10,
105b/10, 111b/8, 112a/4, 131a/8

d.- rsem 074b/14, 116a/2

d.- rseñ 029b/14, 035b/14,
050b/11, 054b/6, 083a/12, 091a/4,
103a/2, 104b/3, 104b/5, 105b/7,
108b/13, 120a/2, 131a/15, 131b/1

d.- rseñüz 096b/2

d.- rsin 032b/14

d.- rüz 106b/3, 116b/1

d.- rven+ kim 005a/10

d.- se 014b/8, 017b/9

d.- seler 092b/1

d.- señ 037a/5, 051a/7, 088a/15,
093b/3

d.- yeler 060a/6

d.- yesin 029b/11

dileg : Dilek, arzu, istek.

d.+ i 082a/6

d.+ ümle 091b/1

dimāg : <Ar. Beyin, akıl.

d.+ ma 024a/15

dimriyāt : Şehir adı; Dimyat.

d. 125b/8

d.+ a 125b/3

dīn : <Ar. Din, inanç.

d. 027b/13, 100a/14

d.+ e 102b/12, 125a/8

d.+ i 004a/2, 028a/5, 097a/8

cemī^t -i d.+ i 048a/13

d.+ idür 100a/14

d.+ inde 096b/15

d.+ inüñ 084a/3

d.+ ümdür 132a/5

d.+ üme 052a/5

d.+ ümi 030a/5

d.+ üñ 100a/1, 100a/2

d.+ üñi 052a/4, 053b/13

d.+ üñüz 098b/10

d.+ üñüzi 098b/9

dinil - : Ad verilmek, söylenmek.

d.- di 059b/10

d.- mişdür 004b/11

diñle - Dinlemek.

d.- rdi 114a/2, 114a/3

direksüz : Direksiz, desteksiz, destek olmadan.

d. 071a/3, 097b/12

dirgir - : Diriltmek, canlandırmak.

d.- ürün 088a/1

dirgür - : Diriltmek, canlandırmak.
d.- mek 054b/6

diri : Canlı, yaşamakta olan.
d. 022a/11, 065a/5
d.+ den 026a/3
d. eyledi 041b/14
d. kılruram 071a/4
d.+ lerümüz 132a/4
d. olacak olursa 120b/4
d. olayın 029a/2, 031a/15
d. oldı 040b/7, 045a/7, 046a/13,
048a/2, 056b/4, 059a/1, 067b/4, 073a/1,
095b/8
d. olsun 103b/1
d. olurdı 090a/5
cemī'-i d.+ yi 022b/2

diril - : Canlanmak, hayat kazanmak.
d.- di 090a/6
d.- ürseñ 119b/12

dirild - : Diriltmek, canlandırmak.
d.- ürin 104a/4

dirtil - : Diriltmek, canlandırmak.
d.- düm 104a/4

dirlig : Dirilik, hayat.
d.+ ile 097a/6
d.+ inden 097a/1

dirlik : Dirilik, hayat.
d. ideyin 104b/9

dişār : <Ar. Elbise, kaftan.
d.+ um 029a/14

diş : Diş. Sivri uç.
d.+ inden 009b/4
d.+ lerinden 062a/6, 077b/6

dişi : Kadın.
d. 043b/7, 079b/14
d.+ den 043a/9

dīv : <Far. Oldukça büyük ve güçlü
olan olağanüstü yaratık.
d. 121b/6, 126b/3
d.+ ler 122b/1
d.+ lere 126b/6
d.+ leri 125b/3
d.+ üñ 126b/3

dīvān : <Far. İlahi anlamda yüksek
meclis; peygamberlerin adlarının yazılı
olduğu ilahi defter.
d.+ ında 061a/14, 061b/1

dīvār : <Far. Duvar.
d. 061a/13, 091a/13, 091a/14,
091a/2, 091a/3, 091b/3
d.+ ın 091a/4
d.+ ına 121b/14

- d.+ lara 062a/7
d.+ ları 132a/5
d.+ larını 122b/7
- divşür -** : Toplamak, yığmak.
d.- di 072b/14
- diyet** : <Ar. Kan parası.
d.+ i 115a/9
- diz** : Diz.
d.+ leri 107b/5
- doğ -** : Doğmak.
d.- dı 107b/14
d.- duğına 048a/4
d.- mış 111a/13
- doğurt -** : Doğurtmak.
d.- duñ 121a/2
- doğun -** : Temas etmek, ulaşmak.
d.- dı 014b/3
d.- maya 057a/11, 083b/11
- dög -** : Dövmek, şiddet uygulamak.
d.- erin 108a/10
- dök -** : Dökmek, akıtmak, bırakmak.
d.- di 130a/10, 130a/11
d.- diler 130a/13
d.- e 130a/4
- d.- er 021b/7
d.- erler 023a/1
d.- se 111b/14
d.- sin 131b/4
d.- sünler 088a/13
- dökil -** : Dökülmek.
d.- e 061a/8
- dökül -** : Dökülmek.
d.- di 070b/9, 130a/6
- dön -** : Dönmek.
d. 077b/7
d.- di 022a/2, 024a/1, 057b/8,
078a/3, 078b/11
d.- düler 090a/12
d.- elüm 090a/12
d.- medi 072a/15
d.- se 032b/8, 093b/14, 096a/1,
111b/9, 112b/3
- dönder -** : Yüz çevirmek, döndürmek.
d.- diler 070b/11
d.- ürin 116a/2
- döndür -** : Yüz çevirmek. Bir dilden başka bir dile çevirmek.
d.- di 029b/1, 029b/2, 074b/4
d.- gil 003a/7
d.- megil 070b/8
d.- mezin 070b/8

dörder : Dörder.

d. 018a/14

dördüncü : Dördüncü.

d. 013a/7, 015a/12, 016b/12,
018b/9, 020a/6, 023a/5, 027b/4,
027b/13, 029b/2, 031a/7, 033a/15,
035b/8, 037b/9, 038b/13, 042b/4,
042b/8, 042b/10, 069b/10, 084a/2,
086a/4, 088a/2, 088a/13, 093a/7,
094a/7, 094a/15

d.+ de 042b/6

dört : Sayı; dört.

d. 012a/6, 012a/9, 017a/14,
018a/15, 023b/10, 025a/6, 030b/9,
034b/10, 037a/14, 037b/4, 047a/1,
049a/2, 049b/4, 052a/12, 052b/9,
054b/12, 069a/1, 073b/13, 078b/12,
082a/11, 083b/12, 084b/7, 084b/9,
087a/11, 087a/12, 087b/3, 087b/10,
088a/8, 088a/12, 110a/1, 117b/2,
119a/11, 125b/5, 126a/5, 129a/10,
129b/7, 130a/2

d.+ dür 128b/13

dört biñ : Sayı; dört bin.

d. 007b/15, 022b/9, 052a/3,
088a/7, 088a/8, 110a/4
d.+ ini 111a/8

dört yüz : Sayı; dört yüz.

d. 039b/9, 064a/3, 078b/3,
079b/1, 079b/3

dört yüz biñ : Sayı; dört yüz bin.

d. 129b/15

dört yüz seksen : Sayı; dört yüz seksen.

d. 045a/6

döşe - : Döşemek, kaplamak.

d.- di 015b/7

d.- diler 122b/8, 124a/4, 125a/3

d.- yüp durur 017a/15, 017b/1

döşeg : Döşek.

d.+ e 061a/13, 064a/8

d.+ üñ 101b/5

döşek : Döşek.

d. 048b/7, 050a/10, 061a/9,
101b/2, 125b/13, 125b/15, 126a/5

d.+ den 061a/15

d.+ ler 067b/10

du‘ā : <Ar. Allah’a yalvarma,
yakarış.

d. 037a/5, 047a/10

d.+ dan 033a/1, 113b/3

d. eyledi 044a/10, 063b/1,
095a/11, 103b/1, 105a/6, 114b/9

d. eylese 112b/7

d. eyleye 049b/4
d. itmek 085b/14
d. itse 095b/15
d. kıla 130b/1
d. kıldı 043a/12, 076b/14
d.+ ları 131b/2
d.+ ların 132a/12
d.+ muz 132a/8
d.+ nı 109b/9
d.+ nuñ 117b/2
d.+ sın 047a/10, 053b/6,
092a/11, 105a/7, 131a/13
d.+ sını 131a/12
d.+ ya 069b/5
d.+ 'yı 094b/9

du 'ā' : <Ar. Allah'a yalvarma, yakarış.

d. 106a/12
d. itdi 125a/7

duḥān : <Ar. Duman.

d.+ ı 014b/4

dur - : Durmak, yaşamak, devam etmek.

d.- dı 021b/14, 067a/15
d.- duğı 082a/10
d.- ğil 084a/15
d.- ırsarsız 100a/6
d.- sun 063a/12
d.- up 126b/1
d.- ur 012b/1, 036b/14

asılıp d.- ur 014a/12
döşeyüp d.- ur 017a/15, 017b/1
idinüp d.- ur 017b/2
olup d.- ur 066b/15
yaradup d.- ur 018b/6
yazılıp d.- ur 013a/1, 034a/6
yazulup d.- ur 014a/8, 106a/13
d.- urdı 126b/3
açup d.- urdı 126b/4
öldürüp d.- urdı 103b/7
toğup d.- urdı 103b/8
yazılıp d.- urdı 089a/8, 106a/14,
119a/12
yaradup d.- urın 047a/7
yazup d.- urın 036a/5
yazılıp d- ursın 061a/14, 061b/1
olup d.- ursız 097b/10

dut - : Tutmak. Oruç tutmak. Belirli bir yol üzere karar kılmak.

d. 036a/13, 087b/4
d.- a 015b/15
d.- abilür 096b/12
d.- alar 130a/2
d.- an 081a/6
d.- ar 115a/15
d.- arın 059b/8, 075a/5, 087a/12,
087a/15, 115a/15
d.- ar+ idi 122b/10
d.- ar+ idüm 065b/8
d.- arlar 083a/3
d.- arlarsa 075a/8

d.- arsin 087a/13
d.- aruz 132a/8
d.- dı 015b/15, 016a/7, 016a/11,
036a/14, 039a/14, 050b/8, 053b/9,
056a/14, 065a/14, 070b/6, 074b/5,
093a/3, 115b/11
d.- dılar 040a/4, 070a/9, 065b/2,
075b/14
d.- dum 091b/14
d.- ma 089a/8
d.- madı 015b/11, 015b/15,
016a/5, 016a/7, 016a/11
d.- maduñ 066a/14
d.- mağ 004a/14
d.- masalardı 122b/11
d.- maya 021a/8
d.- miş+ idi 114a/4
d.- mişdı 037a/11
d.- mişsin 065b/9
d.- sa 100a/8, 113a/2
d.- salar 093a/13
d.- sañ 066a/14
d.- sunlar 074b/15
d.- up 004a/13

dutul - : Dili tutulmak, konuşamamak.

d.- dı 071a/7, 116b/1

dutun - : Edinmek.

d.- dı 081a/5

dükeli : Her biri, tamamı.

d.+ nden 086a/6, 126a/4
d.+ nüñ 126a/7

dülgerlig : <Far. + Tr. Marangozluk.

d.+ e 075b/5

dün : Gece.

d. 055a/2

dünle : Geceleyin.

d. 087b/3

dünyā : <Ar. Yeryüzü.

d. 008b/13, 020b/7, 037a/2,
041a/15, 068b/13, 075a/12, 094b/7,
095b/13, 096a/12, 096b/14, 097a/10,
097a/11, 098a/4, 098a/5, 098a/6,
098b/11, 098b/12, 099a/14, 099b/1,
114b/15, 115b/8, 118a/1, 129a/4,
129a/5, 132a/3

d.+ ca 015a/3

d.+ da 002b/4, 005a/11, 030a/1,
037b/8, 048a/2, 048a/11, 049a/8,
049b/13, 075a/5, 075a/7, 076b/5,
076b/7, 082a/3, 082a/4, 082b/6, 086a/5,
093b/10, 098a/13, 119b/11, 128a/10,
128a/12

d.+ dan 020a/4, 039a/6, 040a/15,
041b/3, 042b/11, 055b/11, 055b/12,
059b/2, 063b/13, 067a/13, 095a/1,
095b/9, 102b/15, 116b/15, 118b/5,
122a/14, 126b/7, 130b/13

cemī̄-i d.+ dan 128b/13
ehl-i d.+ dan 116b/15
terk-i d. eylemiş 083b/5
d.+ nuñ 003a/1, 045a/15, 084a/9,
091b/7, 096b/8, 097b/9
d.+ ñuz 005b/6
d.+ sı+y+ için 106a/15, 129a/5
d.+ y+ için 105b/14, 114b/5,
114b/6, 114b/7
d.+ ya 008b/5, 034b/9, 035b/10,
037b/8, 038b/9, 045a/15, 048b/10,
098a/6, 101a/8, 116b/8, 129a/6, 132b/2
ehl-i d.+ ya 116b/8
d.+ yı 096a/5, 098a/5, 115b/8,
117b/15, 128a/11, 130a/1, 132a/1
d.+ `yı 007a/9, 027b/7, 089a/2,
114b/10
cemī̄-i d.+ yı 119a/7
ehl-i d.+ `yı 088b/9, 089a/2
d.+ y+ ile 114a/9

dünyāvī : (<Ar. *dünyevī*) Dünya ile ilgili olan, dünyaya ait.

cemī̄-i ta'allukāt-ı d.+ den
007a/15

dürlü : Türlü, çeşitli, başka.

d. 009a/3, 012b/15, 013a/15,
018a/15, 020a/1, 026b/10, 027a/6,
048b/14, 052a/9, 054b/12, 055b/3,
063b/5, 101b/1, 101b/4, 104a/11,
127a/6, 132a/12, 132a/13

dürlü d. 061a/1, 075a/7, 086b/10
d.+ dür 009a/3

dürr : <Ar. İnci.

d.- i meknün 003a/12

düş - : Düşmek.

d.- di 035a/2, 040a/4, 066a/4,
080a/1, 082b/3, 085b/5, 090a/6, 107b/7,
108a/15, 120b/8, 121b/9
d.- düm 070b/1, 078b/10
d.- e 004a/15, 056a/6
d.- er 007b/11
d.- erlerdi 092b/10
d.- miş 102a/9
d.- mişler 080a/4
d.- se 112a/12
d.- ti 069b/11
d.- ücek 071a/14
ıraq d.- ülür 004b/7
d.- üp 085b/6

düş : Düş, rüya.

d. 057a/2, 059b/14, 060a/10,
062b/5, 063a/6, 068b/3, 076a/5, 128a/5
d.+ dür 063a/9
d.+ i 048a/14, 063a/11
d.+ inde 048a/14, 057a/2,
058a/13, 058b/3, 060a/10, 066a/7
d. oldı 063b/4
d.+ ümde 057a/6
d.+ ümi 063a/8

d.+ ümüñ 063b/10, 067a/10,
068a/5

d.+ ümüzi 062b/7

d.+ üni 076a/7

d.+ üñde 066a/8

d.+ üñe 058b/7

düşman : <Far. Birine karşı kötülük
yapmak için fırsat kollayan, hasım.

d. 100b/5

d.+ a 078a/8

d. eyledi 031a/12

d.+ ı 106b/10

d.+ larumı 095b/12

d. olmadılar 095b/7

d.+ um 027b/10, 050b/9,
069b/13, 109a/3

d.+ uma 030a/1

d.+ umdur 088b/11

d.+ um+ ile 088b/11

düşmān : <Far. Birine karşı kötülük
yapmak için fırsat kollayan, hasım.

d.+ uñuzdur 100a/5

düşmanlık : <Far. + Tr. Husumet.

d. oldı 027b/5

düşvār : <Far. Güç, zor.

d.+ dur 130a/8

düz - : Yazmak, hazırlamak, yapmak,

kurmak.

d.- di 003a/3, 076a/14, 130a/15

d.- diler 046b/4, 075b/15,
121a/13, 124a/3, 125b/15, 126a/2,
126a/3

d.- e 004a/12

d.- erdi 111a/7

d.- mediler 003b/8

d.- mek 107a/4, 111a/7, 122a/4

d.- mişlerdür 004a/9

d.- se 111b/13

d.- sünler 121a/13

d.- üñ 003a/2

d.- üp 041b/1

düzdür - : Dizdirmek, yaptırmak.

d.- di 048a/10, 121a/12

düzil - : Yazılmak, tertip edilmek.

d.- e 004a/5

düzül - : Dizilmek, yapılmak.

d.- miş+ idi 123b/12

döst : <Far. Dost, sevgili.

d.+ ı 051a/4, 055b/2, 056a/10,
056a/12

d.+ ına 051a/4

d.+ ların 051a/3, 117b/4

d.+ larumuñ 115b/3

d.+ umsız 116a/6

d.+ unı 056a/10, 056a/12

e.+ uñ 089b/5

döstlük: Yakınlık.

d. idenler 088b/11

ebeden : <Ar. Hiçbir vakit, asla.

e. 018b/3, 074a/13

ebedî : <Ar. Sonsuz, kalıcı.

e. 006b/8, 019b/12, 026b/10,
026b/11, 042a/12, 097a/11

e.+ dür 013b/9

e. eyledi 002a/4

e. olursuz 026b/8

ebe'l-beşer : <Ar. İnsanların atası olan

Hz. Âdem.

e. 040a/12

ebî bekr : bkz. *ebū bekr-i şıddîk*

e.+ i 012b/10, 012b/14

ebîcâd : Hz. Şuayb'ın peygamber olarak gönderildiği Medyen kavminin beylerinden birinin adı.

e. 073a/12

ebî kibeys : bkz. *ebū kibeys*

e. tağına 053b/7

ebrâr : <Ar. Takva sahibi, faziletli, hayır işleyen, dindar kimseler.

e. 114b/4

ebrişim : (<Far. *ebrişum*) İpekten yapılmış iplik.

e. 125b/13

ebū bekr-i şıddîk : <Ar. İlk Müslümanlardan, dört halifenin birincisi (ö. 13/634).

e. 007a/13

ebū hureyre : <Ar. Çok sayıda hadis rivayet etmiş olan sahabi (ö. 58/678)

e. 020a/11, 055a/15, 120b/2

ebū hureyrete : bkz. *ebū hureyre*

e. 118a/4

ebū hanîfe : <Ar. Dört Sünni mezhepten biri olan Hanefî mezhebinin kurucusu, Nu'mân b. Sâbit (ö. 150/767).

e. 004b/7

ebū kibeys : bkz. *ebū kibeys*

e. tağına 053a/2

ebū kibeys : <Ar. Kâbe'nin doğusunda bulunan, Hz. İbrâhîm'in, üzerine çıkıp insanları hacca davet ettiği dağ.

e. tağı 052b/11

ebū sa'îdü'l-ḥuzrî : <Ar. Hz.

Muhammed ile birlikte on iki savaşa katılmış ve çok sayıda rivayet etmiş bir sahabi (ö. 74/693-94).

e. 034a/8

ebū ṣālih : <Ar. Hz. Ömer devrinde (634-644) doğmuş, hadis hafızı sahabi, Ebū Sâlih es-Semmân (ö. 101/719-20).

e. 013a/12

ebū ṭālib mekkî : <Ar. *Kûtü'l-kulûb* adlı eseriyle bilinen ünlü mutasavvıf, Ebū Tâlib el-Mekkî (ö. 386/996).

e. 007a/10, 105b/11, 115b/13

e.+ den 045a/9

ebū yezîdî'l-beṣṭāmî : <Ar. Tasavvufun doğuş devrinde yaşamış ilk büyük mutasavvıflardan biri, Bâyezîd-i Bistâmî (ö. 234/848 [?]).

e. 007b/5

ebū zerr : <Ar. Meşhur bir sahabi, Ebū Zer el-Gıfârî (ö. 32/653).

e. 053a/1

ebū'd-derdâ : <Ar. Kadılık ve Kur'ân öğreticiliği yapmış bir sahabi, Ebū'd-derdâ (ö. 32/652 [?]).

e. 089b/4, 089b/8

ebū'l-leys : <Ar. Hanefî fıkıh ve tefsir

bilgini mutasavvıf, Ebū'l-Leys es-Semerkindî (ö. 373/983).

e. 015b/5

ebū'l-leysi : bkz. *ebū'l-leys*

e. 026b/3, 056b/4, 084b/10

ecel : <Ar. Ölüm zamanı.

e. 098b/14

e.+ den 126b/7

e.+ lerine 074b/9

e.+ lerüñüzi 098b/9

e.+ üñ 039b/3, 039b/8

e.+ üñüz 099a/5

ecir : <Ar. Manevi olarak verilen karşılık, sevap.

e.+ den 070b/3

eclā : <Ar. Pek aşikâr, pek parlak.

e.- yı tecelliyât+ ile 002a/4

ecmel : <Ar. Pek güzel, en güzel.

e.- i celiyyât+ ile 001b/5

ecr : <Ar. Manevi olarak verilen karşılık, sevap.

e.- i ğayr-ı memnûn 003a/12

ecsām : <Ar. Cisimler.

e.+ dan 022b/9

- eczā** : <Ar. Parçalar, bütüne dahil olan nesnelere.
e.+ sını 054b/12
- edeb** : <Ar. Daima Allah'ın huzurunda olduğunu bilerek davranma, utanç ve hayâ duygusu, edep.
e. 068b/4, 128b/12
e.+ dür 128b/14
- ednā** : <Ar. En aşağı, en az.
e.+ sı 125b/7
e.+ sını 084a/6
- ef'āl** : <Ar. Yapılan işler, eylemler.
esmā'-i e.+ dür 008a/3
e.+ ini 001b/2
- efdal** : <Ar. Çok faziletli, çok üstün.
e. 007a/1, 008a/13, 094a/8, 094a/9, 129a/3
e.- i delālāt+ ile 001b/3
e.- i halkı 021b/13
e.- i melā'ikedür 017b/6
e.+ dür 129a/5
- efdalü zikir** : <Ar. Zikrin faziletlisi, zikrin üstün kabul edileni.
e. 007b/14
- efrā'im** : Hz. Yûsuf'un iki erkek çocuğundan biri.
e. 074b/1
- efrāyim** : Hz. Yûsuf'un iki erkek çocuğundan biri.
e. 064a/2
e.+ üñ 069b/15
- efşah** : <Ar. Çok açık, anlaşılır, en düzgün söz.
e.- ı 'ibārāt+ ile 001b/10
- eger** : <Far. Eğer, şayet.
e. 003a/12, 006a/8, 007b/7, 010a/5, 011a/8, 013a/9, 013b/2, 015a/10, 016a/9, 018b/6, 020a/4, 022a/9, 022b/13, 024a/7, 024a/8, 024a/9, 026b/1, 026b/3, 028b/10, 029b/9, 030b/5, 030b/6, 031a/10, 031a/4, 031a/12, 031b/1, 031b/14, 032a/2, 032a/4, 034b/12, 035b/14, 037a/2, 038a/4, 038a/12, 038b/12, 038b/14, 038b/15, 039a/11, 041a/15, 041b/1, 042b/3, 046b/13, 047a/2, 050b/7, 050b/10, 050b/11, 050b/15, 053a/6, 053b/11, 053b/15, 055a/3, 058a/7, 058a/14, 060a/4, 061b/10, 064a/13, 064a/14, 065a/5, 066a/14, 066b/8, 069a/9, 069a/10, 069b/2, 069b/6, 070a/9, 070a/13, 070b/2, 070b/6, 070b/11, 071b/12, 072b/10, 073b/15, 074a/6, 074b/3, 074b/14, 075a/5, 075a/7, 075a/8, 075a/9,

075a/10, 075a/13, 077b/13, 077b/14,
077b/15, 078b/4, 078b/7, 079b/3,
080b/6, 081a/1, 081b/14, 082a/2,
082a/10, 082a/12, 082a/13, 083a/12,
083b/8, 083b/9, 083b/10, 084a/13,
085a/5, 085b/6, 086a/7, 086b/6, 086b/7,
086b/14, 087a/1, 087b/1, 087b/2,
087b/3, 088a/4, 088a/10, 090b/4,
090b/15, 091a/4, 093b/3, 093b/9,
093b/13, 095b/12, 095b/13, 096a/5,
096a/8, 096a/9, 096a/10, 096a/11,
097b/4, 098b/4, 099b/6, 099b/7, 100a/9,
102b/10, 103a/11, 103a/3, 103a/4,
103a/7, 103a/12, 104a/9, 104b/7,
105a/2, 105a/3, 105b/8, 107a/15,
108b/5, 109b/12, 110a/7, 110b/2,
112a/1, 112a/2, 112b/11, 113a/13,
113b/9, 113b/10, 114b/1, 114b/2,
115b/6, 115b/7, 117b/14, 118a/11,
118a/13, 118a/14, 119b/2, 120b/4,
123b/6, 123b/15, 124a/1, 128a/9,
130b/10, 131b/14, 131b/15, 132a/2,
132a/14

egerçi : <Far. Her ne kadar.

e. 076b/7, 130b/9

eglen - : Oyalanmak, vakit geçirmek.

e.- diler 123a/9

e.- ür 064b/8, 064b/9

e.- ürsin 057b/12

egird - : Muhasara etmek, etrafını kuşatmak.

e.- eler 130b/1

egri : Eğri, düz olmayan, çarpık.

e. 030a/5, 123b/13

ehl : <Ar. Topluluk, mensup.

e.- i dünyādan 116b/15

e.- i dünyāya 116b/8

e.- i dünyāyı 088b/9, 089a/2

e.- i hevā+ 'ile 087b/4

e.- i ḥadīṣ 004b/3

cemī' -i e.- i īmān+ ile 002b/12

e.- i kebā'ir 020a/3

e.- i keṣṣāf 014a/2

e.- i taḥkīk 007a/8

e.- i tefsīr 004b/3, 019b/12,

052a/5, 091b/3, 091b/12, 092b/5,

103b/5, 119b/8,

127a/13

e.- i vicdāndur 006b/6

e.- i zāhir 007a/6

e.+ i 004a/11, 015a/11, 077a/2,

083b/8, 084a/7

e.+ idür 113a/14

e.+ inden 007a/15, 015a/11,

041b/3, 128b/13

e.+ ine 063b/1, 090b/5, 112b/14,

129a/4, 129a/5

e.+ ini 043a/5, 056b/13, 091b/8,

116a/3, 117b/15

e.+ inüñ 015a/15, 029b/4,
084a/6

e.+ i+y+ için 068b/14

e.+ i+y+ 'ile 095a/14

e.+ i olsa 086a/6

e.+ üm 070b/11

e.+ üñi 071b/13

ehl-i beyt : (<Ar. *ehlü'l-beyt*) Hz.
Muhammed'in aile fertleri.

e.- i beytüñi 081b/15

ehl-i sünnet ve cemā'at : Hz.
Muhammed'in sünnetine uyararak onun
izinden giden Müslümanlar.

e. 013b/15

ehlu'llāh : <Ar. Veli, ermiş kimse veya
kimseler, evliya.

e.+ dan 003b/15

eḥādiş : <Ar. Hadisler, Hz.
Muhammed'in sözleri.

e.- i kudsiyye'yi 003b/3

eḥadiyyet : <Ar. Allah'ın birliği, birlik,
teklik, vahdet.

sırr-ı e.- i muḥammed-i
muştafā'yı 002a/8

ejdehā : <Far. Korkunç ve hayalî bir
hayvan.

e. 125b/4

e.+ ya 126a/14

e.+ yı 125b/11

ek - : Ekmek, ürün elde etmek için
toprağa tohum gömmek.

e.- di 032a/7

e.- düñ 121a/1

e.- mek 102a/8

e.- miş 120b/15

e.- üñ 063a/12

ekber : <Ar. Çok büyük, en büyük.
feza'-ı e.+ den 111b/4

ekin : Buğday, arpa gibi tahılların
hasat edilecekleri vakte kadar aldıkları
durum.

e. 120b/15, 121a/1

e.+ i 120b/14

e.+ üm 120b/13

ekmel : <Ar. Çok mükemmel,
kusursuz, eksiksiz.

e.- i kemālāt+ ile 001b/4

ekmeli'l-muḥarrebīn : <Ar. Allah'a
yakın kılınanların pek kâmilî. (Metinde
Hacı Bayram-ı Velî için kullanılmıştır.)

e. 005a/4

ekrem : <Ar. Çok cömert, çok lütuf ve

kerem sahibi.

e. 023b/4

e.- i taḥiyyāt+ ile 002a/7

ekşer : <Ar. En çok, bir çok.

e.+ i 091b/12

eksil - : Azalmak, eksilmek.

e.- di 061b/5, 084a/4

e.- mez 075a/11

e.- ür 061a/10, 097a/12, 099a/6

eksük : Eksik, noksan, az.

e. kıldum 028a/5

e. kılduñ 030a/6

e. olmaḳ 027b/15

e. olmaya 057a/11

eksüklig : Eksiklik, noksanlık, azlık.

e.+ i 027b/14

eksüklik : Eksiklik, noksanlık, azlık.

e. 125a/1

ekün : Buğday, arpa gibi tahılların hasat edilecekleri vakte kadar aldıkları durum.

e.+ ümi 120b/13

ekvān : <Ar. Âlemler, varlıklar, oluşlar.

mezāhir-i e.+ da 005b/11

el : El.

e. 077b/9, 124a/6

e.+ e 022b/14, 035a/1

e.+ i 013a/14, 050b/3, 085a/2, 112b/1, 123a/6, 123a/7, 124b/2, 124b/3

e.+ 'ile 018a/7

e.+ i+ 'ile 018a/8, 080b/8, 081b/8, 082b/10, 082b/11, 082b/9

e.+ in 015b/10, 015b/9, 035a/12, 053b/2, 065a/11, 067a/14, 077b/9, 091a/3, 095a/10

e.+ inde 037b/1, 100b/15, 119a/15, 122b/10

e.+ inden 023a/3, 085b/5, 091b/11, 110b/7, 130a/8

e.+ inde ola 048a/15, 076a/8

e.+ inde olmamaḳ 028a/1

e.+ inde olur 048a/13

e.+ ine 053b/7, 061b/14, 066b/4, 085b/3, 085b/4, 118b/15, 124b/2, 124b/3

e.+ iñüzi 096b/1

e.+ i+y+ ile 022a/8, 024a/5, 033b/13, 126a/14

e.+ leri 123b/9

e.+ lerin 062a/2, 124b/1

e.+ lerinde 018b/13

e.+ lerini 028a/11

e.+ üm 113b/5, 116a/2

e.+ ümde 079a/14

e.+ ümden 106b/5

e.+ üme 130b/7, 130b/8
e.+ ümi 130b/7, 130b/8, 130b/9
e.+üm+ ile 031b/12
e.+ ümle 083a/8
e.+ üñde 107a/3
e.+ üñde kıldı 103a/6
e.+ üñdeki 077b/1
e.+ üñden 110b/15
e.+ üñe 104b/8, 110b/14,
110b/15
e.+ üñi 077b/8
e.+ üñ+ ile 086b/10
e.+ üñle 032b/11, 036a/1,
036a/10, 054a/11, 077b/8
e.+ üñüzdekini 063a/13
e.+ üñüzi 023b/8

el-āmān : <Ar. Yardım, imdat, medet.
e. 063a/4

elbette : <Ar. Kuşkusuz, şüphesiz.
e. 010b/11, 017b/11, 058b/8,
061a/10

ele - : Elemek, elek yardımıyla
ayıklamak.
e.- di 032a/7

el-ḥamdü li'llāhī : <Ar. "Allah'a hamd
olsun." anlamına gelen bir dua cümlesi.
e. 063b/15

el-ḥamdü li'llāhī : <Ar. "Allah'a hamd
olsun." anlamına gelen bir dua cümlesi.
e. 001b/2, 002b/10, 003a/13,
025b/3, 059a/11

el-ḥāşıl : <Ar. Sözün özü, özetle, sonuç
olarak.
e. 003a/4

elli : Sayı; elli.
e. 014a/14, 041a/4, 043b/4,
104a/7, 126b/9, 130a/13

elli biñ : Sayı; elli bin.
e. 099b/12

elli biş : Sayı; elli beş.
e. 126b/11

elṭaf : <Ar. Çok latif, hoş, güzel.
e. 047a/12

elvāḥ : <Ar. Levhalar, görünüşler,
manzaralar.
e. 087a/11

elyesa' : Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen
peygamberlerden biri.
e. 105b/4
e.+ a 105b/5
e.+ ı 105a/13

- em -** : Emmek.
e.- er 098b/5
e.- erdi 048b/15, 049a/1
- emānet** : <Ar. Geri alınmak üzere, geçici olarak verilen şey.
e. 030b/9, 084b/2, 110b/3, 110b/5, 112b/12
e.+ i 030b/4, 030b/7, 030b/8, 128b/14, 128b/3
e.+ in 110b/4, 112b/12
e. olsun 034a/13
e.+ ūñi 026b/3
- emīn** : <Ar. Güvenilir, inanılır. Korkusu veya tereddüdü olmayan.
e. 121b/7
e.+ dūr 098a/3
e. eyleyem 010b/15, 111b/4, 113a/3
e. ideyin 074a/7
e. ola 094b/6, 097a/9, 100a/9
e. olasın 087b/1
e. oldu 100b/2
e. oldılar 020a/11, 043b/13
e. olma 094b/14, 099b/8
e. olmağ 054b/8
e. olmağdur 112b/13
e. olmasun 094b/12
e. olmazın 029b/6
e. olup 010b/5
e. olur 096b/9
- emīr** : <Ar. Bey, başkan.
e. 097a/4
- emir** : <Ar. Uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.
‘ālem-i e.+ dendür 014a/3
e. itdi+ kim 025a/1
e. olmuşdı 021a/14
- emr** : <Ar. Uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.
e.- i ḥaṭīrdür 004a/8
e. eyledi 040a/10, 040a/8, 064a/6
e. eyleye 021a/7
e.+ i 038a/11, 081a/2
e.+ in 004a/14, 021a/7
e.+ inde 125a/13
e. itdi 023b/11, 023b/13, 024a/11, 024b/11, 024b/12, 025a/12, 046a/6, 121b/15
e. olundı 058b/4
e.+ üm 038a/10
e.+ ümden 071a/12
e.+ üme 031b/13, 074b/8
e.+ üñe 036a/3
- emr-i bi'l-ma'rūf** : <Ar. İyiliği

emretmek.

e. itmek 132b/5

enbiyā : <Ar. Peygamberler.

e.+ dan 132a/14

şuḥf-ı e.+ dan 003b/12

e.+ nuñ 004b/13, 041a/1

aḥvāl-i e.+ nuñ 005a/5

e.+ ña olan 116b/11

e.+ ya 009a/11

enbiyā' : <Ar. Peygamberler.

e. 061b/1

aḥvāl-i e. 004a/5

ervāḥ-ı e. 006b/1

enbūs : <Far. Bir tohum adı.

e.+ dan 126a/2

encīr : <Far. İncir, incir ağacı.

e. 037a/15

endīşe : <Far. Düşünce.

e. kıllular 097b/3

eñek : Çene, çene kemiği, gerdan.

e. oldı 077b/6

enes : bkz. *enes bin mālīk*

e. 019a/1

enes bin mālīk : <Ar. Hz.

Muhammed'e on yıl hizmet etmesiyle tanınan ve en çok hadis rivayet eden sahabilerden biri.

e. 072a/12

enkāl : <Ar. Bukağlar, işkence aletleri.

e. 020a/2

envā' : <Ar. Çeşitler, türler, çeşitli, türlü.

e. 015a/8, 132a/3

e.- ı cevāhirden 017b/8, 018a/1

e.- ı ḥıṭāyı 125b/14

e.- ı lügatlerle 011b/6

e.- ı tena'um eyleye 019b/11

e.- ı yevākīt 047a/1

e.- ı zīnetler 024b/14

e.+ ile 004b/9, 067b/10, 100a/9

envā'ī : <Ar. Çeşit çeşit, türlü türlü.

e. 126a/1

envār : <Ar. Işıklar, nurlar.

e. 122a/8

e.- ı 'ilimden 003a/7

cemī'-i e.+ uñ 024a/11

envāri'l-āşīkīn : <Ar. Âşıkların Nurları; Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân'ın, ağabeyi Mehmed Efendi'nin *Megâribü'z-Zamân* adlı eserinden

müstakil olarak çevirdiği eser.
kitâb-ı e. 001b/1

e.+ lere 030a/6
e.+ leri 028a/2

envārü'l-âşîkîn : <Ar. Âşıkların Nurları; Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân'ın, ağabeyi Mehmed Efendi'nin *Megâribü'z-Zamân* adlı eserinden müstakil olarak çevirdiği eser.

e. 005a/12
e.+ dür 003a/9
e.+ e 003a/12
e.+ üm 003a/9

epsem : Sessiz, dilsiz.

e. 008a/11
e. oldı 008a/12, 027b/2
e. olmak 053b/1
e. oluñ 108b/3

er : Erkek.

e. 020b/3, 070a/3, 076a/11,
108a/1, 129b/15
e.+ den 043a/9
e.+ e 027b/14
e.+ i 061b/12, 071b/11
e.+ ine 061b/8, 062a/10
e.+ ler 096b/3
e.+ üm 064a/9
e.+ üñ 027b/15

eren : Yiğit, erkek. Ermiş, veli.

e.+ ler 002b/14, 028a/4

er-ḥame'r-rāḥimîn : <Ar. Merhamet edenlerin en merhametlisi olan Allah.

e.+ sin 070b/1

er-ḥamü'r-rāḥimîn : <Ar. Merhamet edenlerin en merhametlisi olan Allah.

e. 049b/7, 108b/3

eri - : Erimek.

e.- di 130a/12

erīḥā : Hz. Yûşa'nın mücadele ettiği kavmin yaşadığı şehir.

e. 095a/14

er-rahmân er-raḥîm : <Ar. Bütün varlıklara ve özel olarak her bir varlığa rahmet tecellileri olan Allah

e. 038a/12

ervāḥ : Ar. Ruhlar.

e. 001b/6, 111b/1
merâtib-i e. 042b/9
e.- ı enbiyâ' 006b/1
e.- ı evliyâ' 006b/1
e.- ı felekiyyenüñ 127a/9
e.- ı ḥayvânât 014a/5
e.- ı kāmîle'yi 002a/9
e.- ı 'uşşâḳ 003a/14

- ‘ālem-i e.+ dur 049a/7
e.+ ı 013b/11, 022b/9
‘ālem-i e.+ ı 006b/3
- es -** : Esmek, havanın bir yönden başka bir yönde doğru hissedilir şekilde hareket etmesi.
e.- di 014b/3, 054b/12
e.- e 014b/2
e.- mezdi 114a/2
- esās** : <Ar. Temel, bir şeyi meydana getiren ana unsur.
e. 052b/1
e.+ ı 052a/15
- eşer** : <Ar. Meydana getirilmiş yapıt; iz, işaret.
e. 007b/9
e.- i vücūdmış 127b/9
e.+ e 127b/12
e.+ i 035a/4
e.+ idür 019a/9, 127b/12
- esīr** : <Ar. Tutsak.
e. 097a/4
e. eyledi 095a/8
- esirge -** : Korumak, acımak, merhamet etmek.
e. 028a/10, 028b/5, 063a/5, 066b/7, 071a/10, 071b/13, 103a/13
- e.- di 039b/6
e.- diler 028a/10, 108b/2
e.- düm 071b/13, 109b/9
e.- medūñ 103a/9
e.- mek 022a/6
e.- meyeler 119b/14
e.- mez 103a/6, 119b/13
e.- r 058a/12
e.- rin 036b/9, 104b/7
- esirgeyici** : Koruyucu, merhamet edici.
e. 096b/3
- esmā** : <Ar. İsimler, adlar; Allah’ın en güzel isimleri.
e.+ mı 032b/5
e.+ nuñ 127a/1
e.+ sı 126b/15
e.+ sını 007a/1
cemī’-i e.+ yı 025a/8, 028b/3, 032b/6
- esmā’** : <Ar. İsimler, adlar; Allah’ın en güzel adları.
e.- i ef’āldür 008a/3
e.- i şıfātdur 008a/2
e.- i zātdur 008a/2
- esmā’i’z-zāt** : <Ar. Allah’ın adları.
e. 008a/3
- esrār** : <Ar. Sırlar, gizli olanlar,

açıkça bilinmeyenler.

e.- ı ilāhī 063b/3

tālib-i e.- ı ilāhī 003b/1, 008a/10,
013b/11, 068a/15, 113b/12

e.- ı 'illīden 045b/9

es-selāmu 'aleyke : <Ar. "Selām senin
üzerine olsun." anlamında kullanılan
selām sözü.

e. 010a/2, 040a/12, 051b/3

eşah : <Ar. Daha doğru, pek sahih.

e. 019a/12, 021a/12

eşşah : <Ar. Daha doğru, pek sahih.

e. 033a/15

eşbāhu : (<Ar. *eşbāh*) Cisimler,
vücutlar.

e. 001b/6

eşed : <Ar. Daha şiddetli.

e. 054a/2

eşeg : Eşek.

e.+ i 044b/11

e.+ ini 045a/1

e.+ üñ 043b/7

eşek : Eşek.

e. 125a/2, 125b/5

eşkāl : <Ar. Şekiller.

e. 125b/14

eşmel : <Ar. Daha şâmil olan, çok
kaplayıcı, en geniş.

e.- i ḥafıyyāt+ ile 001b/4

eşref : <Ar. Daha şerefli.

e.- i cüz' i 014a/2

e.- i mevāzi' ola 007b/5

e.- i şalavāt+ ile 002a/6

eşyā : <Ar. Yaratılmış olan her şey,
her türlü nesne.

e. 127b/9

cemī' -i e. 005b/8

cemī' -i e.+ dan 005b/8

cemī' -i e.+ nuñ 128b/6

e.+ ya 127a/3, 127a/4

cemī' -i e.+ ya 005b/9

cemī' -i e.+ y1 005b/10

cemī' -i e.+ 'y1 005b/15

eşyā' i : bkz. *eşyā*

cemī' -i e. 127b/6

et : Et, ten, beden.

e. 071a/15, 071b/1

e.+ i 070b/9

e.+ ini 039b/11, 108a/15

e.+ lerin 052a/10, 054b/10

e.+ üñüz 098b/10

- e.+ üñüzi 098b/9
- et -** : Etmek, yapmak.
e.- mek+ için 081b/3
- eteg** : Elbise, elbisenin belden aşağıda kalan kısmı.
e.+ i 061b/10, 061b/11
e.+ ine 072b/14
- etkiyā** : <Ar. Çok takva sahibi olan, Allah korkusuyla günah işlemekten çekinen kimseler.
e.+ ya 009a/11
- etmeg** : Ekmek.
e.+ i 062b/6
- etmekçi** : Ekmekçi; ekmek yaparak veya satarak geçimini sağlayan kimse.
e. 062b/1, 062b/3, 062b/5, 062b/8
e.+ si 062a/13
- ev** : Ev.
e. 020a/1, 053b/10, 069a/12, 084b/2, 114b/12, 114b/15, 126a/9
e.+ de 020a/1, 033a/12, 054b/1, 054b/2, 101a/14, 101b/4
e.+ dür 018b/1, 018b/4
e.+ e 045a/1, 045b/1, 054b/1, 054b/2, 054b/3, 061a/1
- e.+ i 033a/13, 055b/13, 071b/10, 076b/1, 084b/2, 098a/4, 118a/1
e.+ idür 098a/5
e.+ inde 110a/4, 118a/5
e.+ inden 053a/5
e.+ ine 110a/12, 118a/5, 121b/7
e.+ ler 044b/10, 101a/13
e.+ lerden 046a/10
e.+ lerin 047b/14
e.+ lerine 088b/9
e.+ üm 029a/8
e.+ ümi 122a/10
e.+ üñ 054b/3, 084b/3, 084b/7, 084b/9, 114b/12
e.+ üñde 121b/3, 121b/5
e.+ üñdür 029a/8
- evet** : Evet; onaylama, doğrulama sözcüğü.
e. 037a/3, 076b/4, 091a/6
- evit** : Evet; onaylama, doğrulama sözcüğü.
e. 124a/12
- evlā** : <Ar. Daha iyi.
e. 094a/7
- evlād** : <Ar. Birinin soyundan gelen kimseler, çocuklar.
e.- ı cinne 020b/12
e.- ı cinni 020b/15

e.+ uñuñ 025b/5	024b/4, 025a/15, 025b/3, 027b/3, 029b/1, 030a/15, 031a/1, 032b/5, 032b/7, 034a/15, 038a/1, 041a/10, 042a/14, 042b/15, 043a/6, 043a/8, 047b/10, 047b/8, 048a/10, 052a/15, 055a/15, 055b/1, 055b/4, 055b/5, 059b/8, 059b/9, 063b/2, 063b/3, 065a/14, 067a/5, 067a/6, 082b/11, 082b/13, 086a/1, 086a/8, 087b/6, 089a/3, 094a/6, 107a/1, 114a/4, 123a/14, 123a/15, 130a/10
evliyā : <Ar. Veliler, daima Allah'ın rızasını kazanmaya çalışan ermiş kimseler.	e.+ den 026a/15
e.+ laruñ 116b/9	e.+ dür 005b/10, 005b/7, 011a/13, 011a/14
e.+ mı 095b/11	e.+ i 037b/14
e.+ msız 116a/6	e.+ inde 059a/10, 068b/6, 082b/12, 106a/13, 123a/14
e.+ nuñ 004b/14, 041a/1	e.+ ki 006a/2, 015a/5, 016b/7, 018a/5, 021a/1, 035b/6, 056a/5, 056a/6, 056a/7
maḳāmāt-ı e.+ nuñ 005a/6	cemī ^t -i e.+ ki 129a/3
e.+ ñdur 120a/13	e.+ kim 061a/6
e.+ ñuñ 116b/10	e.+ leri 093b/3
e.+ ya 009a/11	e.+ leruñ 005a/7
evliyā' : <Ar. Veliler, daima Allah'ın rızasını kazanmaya çalışan ermiş kimseler.	cemī ^t -i e.+ leruñ 037a/4
e. 076b/5	e. olmaḳlık 011b/1
ervāḥ-ı e. 006b/1	evzāḥ : <Ar. Çok açık, pek aşikâr.
evşāf : <Ar. Özellikler, nitelikler, vasıflar.	e.- ı işārāt+ ile 001b/11
e.+ ımı 128b/6	eyegü : Kaburga kemiği.
evvel : <Ar. Birinci, ilk. Önce.	e.+ sinden 025b/15
e. 002a/7, 002b/7, 006a/15, 008a/10, 008a/14, 008b/11, 009a/1, 009a/4, 009b/1, 011a/10, 011a/12, 011a/4, 011a/9, 011b/2, 011b/3, 011b/4, 013a/1, 015b/5, 015b/7, 016b/6, 017a/12, 019a/5, 020a/3, 020b/3, 021b/2, 023a/13, 024a/15, 024b/3,	

eyle - : Eylemek, yapmak.

‘afv e. 061b/12
‘amel e. 083a/8
beyān e. 089b/10
cem‘ e. 072b/11, 111a/3
cihād e. 050a/1
da‘vet e. 046b/7, 102b/12,
102b/8, 103b/14, 104b/15
dāyim e. 116a/14
defn e. 068a/11
delālet e. 085a/4, 086b/12
devā e. 113b/3
ġanī e. 094b/10
gökçek e. 055a/3
ġusul e. 072a/8
helāk e. 048b/3, 103a/4
hıfz e. 065a/1
hükme. 053a/11, 110b/1
‘ibādet e. 077a/14, 101b/15
iġvā e. 029b/14
iġtiyār e. 115b/7
ikrām e. 093b/1
‘ilāc e. 094b/9
istiġfār e. 099a/8
ķabūl e. 024b/10, 035b/14,
061a/9, 086a/15, 103a/4, 109a/7
ķabz e. 040a/12, 041b/12,
056a/10, 118b/4
keşf e. 116b/11
luţf e. 033b/2
meded e. 130a/8

men‘ e. 073a/12, 082a/1
minnet e. 116a/12
muķarrebb e. 002b/13
müfāraķāt e. 088b/10
münācāt e. 084a/15, 093b/6
mütāla‘a e. 003a/12, 003a/13
nazār e. 008b/6, 035b/11,
038b/12, 073b/3, 082a/9, 088a/15,
088b/1, 088b/2, 088b/3, 095a/12,
099b/7, 099b/8, 105a/13
nazārın e. 082a/13
nehy e. 115a/5
pāre pāre e. 030a/3
raġmet e. 063a/5
rāzī e. 081b/14
şabr e. 050a/11, 065b/13,
107b/1, 110b/15
saġ e. 070b/6
selām e. 057a/13, 116a/5
şükr e. 081b/11, 089a/9
şükür e. 081b/12, 099a/8
ta‘bīr e. 062b/7
tāhir e. 033a/4
taleb e. 087a/8
tavāf e. 035a/12
tena‘‘um e. 117b/1
tevāzi‘ e. 099a/7
tevbe e. 099a/9
tevekkül e. 110b/14
topraķ e. 027a/15
ümme. 083a/4
vaşiiyet e. 039b/9, 093b/8,

093b/9	yardım e. 050b/9, 116a/15	ebedī e.- di 002a/4
	zikir e. 084a/14, 088b/3	emr e.- di 040a/11, 040a/8,
	zıkr e. 088b/1, 088b/2	064a/6
	ziyāde e. 028b/12, 028b/14,	esīr e.- di 095a/8
034a/5, 034a/6, 054a/6	e.- di 016b/7, 022a/8, 042b/15	eyle e.- di 111a/5, 131b/4
	ādeme e.- di 025a/15	feryād e.- di 020b/9, 045a/14,
	‘adl e.- di 079a/8	063a/3
	‘afv e.- di 123a/12	feryāz e.- di 039a/7, 039b/14,
	‘ahd e.- di 027a/5, 034b/1	043a/5, 080b/4, 080b/5
	‘arz e.- di 030b/4	feth e.- di 103b/6
	āşikāre e.- di 019b/1, 019b/2,	fıkr e.- di 057a/3
019b/3		ğark e.- di 080a/15, 080b/4,
	‘atā’ e.- di 128a/14	085a/3
	āzād e.- di 075b/12	ğasl e.- di 118b/6
	beglik e.- di 130b/13	ğazab e.- di 103a/7
	bölük e.- di 122b/4	geñez e.- di 039a/14
	bünyād e.- di 052b/1	gibi e.- di 111a/6
	cem‘ e.- di 002b/9, 003a/4,	gözsüz e.- di 064a/12
054b/13, 063a/8, 064a/4, 066a/1,		ğusl e.- di 033a/4
078a/10, 117b/13, 118a/11		ğusul e.- di 072a/8
	cenk e.- di 095a/6, 095b/3	ħalīfe e.- di 118b/13
	cimā‘ e.- di 043a/12, 048b/5	ħalīl e.- di 054a/14
	da‘vet e.- di 002a/10, 002a/2,	ħamīr e.- di 022a/8
002a/12, 038b/3, 041a/5, 046a/2,		ħarām e.- di 038a/5, 081b/12
046b/13, 048a/11, 050a/3, 073a/14,		ħased e.- di 024a/5, 026b/5,
073b/1, 102b/13, 125a/8		029b/12, 069a/4
	diri e.- di 041b/14	helāg e.- di 046a/10, 081a/3
	du‘ā e.- di 044a/10, 063b/1,	helāk e.- di 015a/6, 025a/15,
095a/11, 103b/1, 105a/6, 114b/9		046a/13, 046a/4, 046b/2, 047b/15,
	düşman e.- di 031a/12	048a/6, 048a/7, 051b/6, 052a/11,
		073b/13, 074a/1, 080b/9, 095b/8
		hūr e.- di 071a/9

hüküm e.- di 011b/12, 041a/8,
076a/11, 121b/8, 126b/15
hürmet e.- di 034a/11
‘ibâdet e.- di 021a/1, 021a/2,
021a/6, 041b/5
iğvâ e.- di 027b/11
ikrâr e.- di 022b/8
‘imâret e.- di 079a/7, 132a/2
‘inâyet e.- di 129a/8
isrâfîl e.- di 025b/1
istiğfâr e.- di 069a/15, 120b/9,
121a/4
‘iṭâb e.- di 089b/15
ḳabûl e.- di 033a/2, 033a/7,
038b/7, 053b/6, 105a/7, 128a/3, 131a/12
ḳabẓ e.- di 041b/13, 045b/2,
055b/12, 056a/13, 059b/4, 075b/1,
102a/14, 118b/11, 118b/4
ḳan e.- di 122a/10
ḳapḳara e.- di 027b/4, 036a/9
ḳara e.- di 043a/13
ḳaşd e.- di 061b/8, 078b/2
kefen e.- di 118b/7
keşf e.- di 002b/2
ḳısm e.- di 019a/3
ḳısm e.- di 110a/1
ḳısmet e.- di 074a/2
kibr e.- di 025a/13
ḳurbân e.- di 123a/3
la‘net e.- di 021a/10, 021a/11,
031a/8
luṭf e.- di 026b/11

maḥrûm e.- di 066b/1, 066b/2
maḥşûş e.- di 106b/5
men‘ e.- di 079b/9, 080a/13
mu‘âlece e.- di 066a/1
muḥalled e.- di 002a/5
musallaṭ e.- di 031a/12
muvâfaḳat e.- di 051b/5, 051b/6
mübtelâ e.- di 027b/3, 120b/11
mücâdele e.- di 045b/12
müsaḥḥar e.- di 119b/8
müvekkel e.- di 122b/10
müzeyyen e.- di 008b/3, 024b/14
naḳil e.- di 046a/14, 059b/3,
118b/6, 126b/8, 126b/9
naḳl e.- di 095a/1, 095b/9,
130b/13
nazar e.- di 008b/6, 011b/10,
034a/7, 034b/7, 035b/11, 036a/15,
082b/11, 088b/15, 124a/10
nehiy e.- di 026b/10
nidâ e.- di 051a/15
pâre e.- di 052a/7
peygâmbere.- di 041a/4
rükû‘ e.- di 106b/7
rûsvây e.- di 027b/4
şabr e.- di 066a/6, 085b/10,
107a/11, 107a/7, 107a/8, 107a/9
secde e.- di 025b/2, 032b/13,
033b/4, 035b/12, 037a/9, 056a/12,
069a/14, 102b/14, 108a/13, 108b/10,
108b/15, 119a/3, 119a/7, 131a/14
sünnet e.- di 055a/15

ŧikāyet e.- di 113b/7, 122a/9
 ŧükür e.- di 085b/11, 086b/11,
 107a/13
 ta'accüb e.- di 035b/2, 054b/14,
 059a/14
 tağlar e.- di 014b/5
 tađyīr e.- di 023a/15
 tađsīm e.- di 122b/2
 taleb e.- di 085a/5, 089b/6,
 089b/7, 115b/3
 tamām e.- di 123a/2
 tecellī e.- di 006b/9, 082a/14
 tefrīd e.- di 001b/3
 tekbīr e.- di 040b/3
 tevāzu' e.- di 123a/10
 tevbe e.- di 066a/9, 109b/15
 teveccüh e.- di 131a/10
 tevḥīd e.- di 001b/3
 ta'n e.- di 032a/13
 'ucb e.- di 011b/13
 va'de e.- di 039b/15, 044b/12,
 044b/14, 081a/1
 vaḥiy e.- di 002a/1, 002a/11,
 020b/12, 021b/11, 040b/15, 083b/3
 vaḥy e.- di 031b/2, 034b/12,
 041a/15, 042a/2, 043a/1, 043b/3,
 056a/7, 057b/13, 066a/10, 068a/10,
 114a/6
 vaŧf e.- di 123a/6
 vāsi' e.- di 006b/14
 vaŧiyyet e.- di 038b/8, 130b/6
 vaŧ' e.- di 011b/11, 011b/12
 va'z e.- di 110a/11
 vefāt e.- di 040b/6, 040b/7,
 041a/8, 059a/2, 068a/8, 074a/14,
 093b/2, 118b/9
 yardım e.- di 030a/1
 yas e.- di 103a/15
 yir e.- di 014b/5
 zāhir e.- di 082b/10
 zārnlıđ e.- di 105b/13
 zeyin e.- di 062a/1
 zinā e.- di 070a/8
 ziyāde e.- di 041b/4
 ziyāret e.- di 034a/14
 zulm e.- di 079a/10, 115a/13
 şavl e.- di+ kim 60b/2
 vaŧiyyet e.- di+ kim 130b/10
 beyān e.- diler 003b/5
 cenk e.- diler 020b/14
 dağı e.- diler 021a/4
 defn e.- diler 040b/8
 defn e.- diler 045b/5, 045b/6,
 046a/14, 048a/3, 068a/3, 074a/15,
 118b/8, 130b/14
 feryāz e.- diler 020a/10, 050b/4,
 066b/7
 ḥīle e.- diler 104a/12
 'ibādet e.- diler 023a/11,
 101a/10
 'imāret e.- diler 046b/3
 inkār e.- diler 046a/13, 047b/13
 řabūl e.- diler 075b/1
 řaŧd e.- diler 038b/2

keşf e.- diler 004a/7	mağrūr e.- düm 031a/10
ķurbān e.- diler 065b/7	musallaṭ e.- düm 069a/12,
mekr e.- diler 104a/7	069b/4
melāmet e.- diler 028a/12,	muṭī' e.- düm 038a/7
070b/6	mübtelā e.- düm 085b/10,
nidā e.- diler 006b/7	107a/6, 107a/8
şabr e.- diler 050a/12, 065b/13	müsaḥḥar e.- düm 104b/9,
secde e.- diler 025a/13, 054a/12,	129a/15
067a/9, 078a/14	naẓar e.- düm 073a/9
şikāyet e.- diler 037a/12	sākin e.- düm 113b/6
ta' accüb e.- diler 041b/5	şan'at e.- düm 132b/4
ṭavāf e.- diler 025b/10, 025b/13,	tafşīl e.- düm 083a/9
035a/13	taḳdīr e.- düm 028a/15
taẓarru' e.- diler 079a/4	tamām e.- düm 003a/9
'ucb e.- diler 023a/8	va' de e.- düm 044b/15
ẓāhir e.- diler 003a/12	ẓulm e.- düm 076b/3
ḥalīl e.- dügi 054b/15	bütün e.- düñ 091a/4
da'vī e.- düginden 079a/8	ġarḳ e.- düñ 085a/13
cem' e.- dük 003a/14	helāk e.- düñ 104b/12
ṭavāf e.- dük 052b/6	ķabül e.- düñ 037b/5
vaşf e.- düklerinden 047a/11	ķahr e.- düñ 106b/10
āzād e.- düm 107a/11	ķara e.- düñ 036a/12
bütün e.- düm 091a/13	mağrūr e.- düñ 032a/14
cem' e.- düm 003a/6	minnet e.- düñ 116a/15
da'vet e.- düm 102b/14	sākin e.- düñ 020b/10
gibi e.- düm 107a/4	ta' cīl e.- düñ 039b/2
helāk e.- düm 105a/1	taḳdīr e.- düñ 109a/3
iḥsān e.- düm 079a/11	tevāzu' e.- düñ 119a/4
iķrār e.- düm 109a/8	ulu e.- düñ 106b/9
ķabül e.- düm 103a/2, 109b/9,	yardım e.- düñ 106b/13
131a/13	günāh e.- düñse 079b/4
libās e.- düm 132b/4	va' de e.- düñüz 047b/9

‘azāb e.- gil 103b/5
 geñez e.- gil 039a/15
 ‘azāb e.- me 027a/15
 böyle e.- me 026b/12
 eyle e.- me 108a/10
 ḥacīl e.- me 028a/10
 ḥased e.- me 089a/10
 ḥōr e.- me 109a/8
 ıraḡ e.- me 109a/8
 ḡabz e.- me 106a/3
 ḡan e.- me 081b/12
 maḥrūm e.- me 116b/12
 naẓar e.- me 099b/7, 099b/8
 ŧikāyet e.- me 063a/1
 uḡrılıḡ e.- me 089a/12
 zeyn e.- me 089a/12
 iblīs e.- medi 025a/13
 iḡrār e.- medi 022b/8
 iltifāt e.- medi 022a/3
 ḡabūl e.- medi 080b/12
 secde e.- medi 021a/4, 086b/3
 ŧikāyet e.- medi 107a/6
 ziyāde e.- medi 031a/7
 ‘ibādet e.- mediler 101a/10
 ḡabūl e.- mediler 102b/13
 secde e.- mediler 025a/14
 temiz e.- mediler 004a/3
 tevbe e.- medin 019b/6
 ḡabūl e.- medüm 114b/9
 mübtelā e.- medüm 107a/11
 secde e.- medüm 086b/2
 ḡabūl e.- medūñ 037b/5
 naẓar e.- medūñ 120b/10
 ḡarāb e.- mege 130a/1
 ḡabz e.- mege 022a/6, 041b/9
 tavāf e.- megi 120a/15
 gözsüz e.- meg+ ile 107a/9
 ḡased e.- meg+ ile 102a/2
 beyān e.- mek 040b/11
 feryāz e.- mek 100b/7
 fikr e.- mek 116b/1
 ḡaḡıl e.- mek 004a/15
 helāk e.- mek 014b/8, 017b/8
 ŧabr e.- mek 097b/8
 ŧükür e.- mek 025b/5
 terk e.- mek 097b/8
 zinā e.- mek 081b/13
 zıkr e.- mek 115b/10
 cem‘ e.- mekde 098b/13
 beyān e.- mekdür 068b/8
 ḡurbān e.- mek+ ile 052a/3
 muḡālefet e.- meñ 123b/6
 ŧabr e.- mese 009a/8, 096a/2
 ŧükür e.- mese 009a/8
 tevbe e.- mese 112b/6, 112b/9
 raḡbet e.- meseler 102a/10
 mübtelā e.- mesem 070b/2
 naẓar e.- meseñ 100a/3
 ŧabr e.- meseñ 070b/3
 zulüm e.- mesünler 075a/3
 ‘amel e.- meye 106a/14
 rāzī e.- meye 113b/2
 tevāzu‘ e.- meye 129a/5
 muḡavvel e.- meyelüm 056b/15

aña e.- meyem 112b/8	zûlm e.- mezsın 109a/10
ķabûl e.- meyem 028a/15,	ihsân e.- mezsız 097b/14
112b/7	ıkrâm e.- mezsız 097b/15
sâkin e.- meyem 114b/3	cenk e.- miş 095b/11
ziyâde e.- meyem 114b/3	red e.- miş 034b/6
terahhüm e.- meyesin 057b/7	terk-i dünyâ e.- miş 083b/5
tevbe e.- meyince 028b/1	serhûş e.- mişdi 027a/6
tevekkül e.- meyüp 120b/8	istihzâ e.- mişdür 083b/14
‘âciz e.- mez 071a/8	müvekkel e.- mişdür 018b/15
aşşı e.- mez 007a/13	şikâyet e.- mişdür 083b/15
cefâ e.- mez 132b/3	arslan e.- mişlerdi 126a/11
iltifât e.- mez 007b/12	‘amel e.- ñ 100a/5
ķabûl e.- mez 052a/4	ceng e.- ñ 020b/13
żarar e.- mez 007a/13	çok e.- ñ 100b/8
żâyi‘ e.- mez 066b/12	hacc e.- ñ 053a/3
ķarâr e.- mezdi 015b/8	işlâh e.- ñ 098b/10
ķaşd e.- mezdi 038a/15	‘ibâdet e.- ñ 100a/11
‘azâb e.- mezin 117b/12	ıkrâm e.- ñ 099b/11
cem‘ e.- mezin 098b/12	istiğfâr e.- ñ 012b/10, 100a/10
helâk e.- mezin 079a/6	i‘zâz e.- ñ 099b/11
ķabûl e.- mezin 080b/3, 093b/15	ķanâ‘at e.- ñ 097a/7
ķabż e.- mezin 041b/12	ķaşd e.- ñ 100a/11
nażar e.- mezin 099b/9, 114a/7	nażar e.- ñ 058a/2, 116b/15
secde e.- mezin 031a/8	rağbet e.- ñ 098a/10
zâ‘il e.- mezin 092a/6	şabr e.- ñ 048b/4
ziyâde e.- mezin 096a/9	şükr e.- ñ 100a/10
‘imâret e.- mezler 034b/13	ta‘bîr e.- ñ 063a/8
ķanâ‘at e.- mezler 097b/4	terk e.- ñ 097a/7
şabr e.- mezler 097b/5	vefâ e.- ñ 098a/7
tevbe e.- mezse 112a/2	yiñi e.- ñ 100b/9
‘imâret e.- mezseñ 034b/12	yumşak e.- ñ 098b/13
ķanâ‘at e.- mezsın 097a/13	żann e.- ñ 116b/15

zıkr e.- ñ 075a/14, 096b/4,
119b/10

cem' e.- r 096b/7, 098a/5

fesād e.- r 021b/7

ķabūl e.- r 036a/4

ķabz e.- r 018a/7, 018a/8

keşf e.- r 099b/6

müşāhede e.- r 006b/3, 007b/3

selām e.- r 045a/1, 049b/15,
050a/8, 111a/3, 116a/6, 119a/2

tecellī e.- r 006a/15, 007b/10

vaḥiy e.- r 012b/14, 012b/9,
014b/8

zāhir e.- r 099b/6

zārılık e.- r 105b/14

zūlm e.- r 108a/6

ḥavāle e.- rdi 126b/6

'ibādet e.- rdi 108a/2

münācāt e.- rdi 069b/7

cem' e.- rdüm 066a/14

ikrām e.- rem 093a/11

şabr e.- rem 107a/15

'afv e.- rin 035a/7

āşikāre e.- rin 098a/14

āzād e.- rin 035a/8

bay e.- rin 132b/9

cem' e.- rin 132b/9

çoķ e.- rin 132b/8

ġālib e.- rin 050a/2

hidāyet e.- rin 132b/8

ḥürmet e.- rin 034a/11

ḥōş e.- rin 071b/15

'ibādet e.- rin 023b/4

raḥmet e.- rin 114a/8

secde e.- rin 086b/3

tevbe e.- rin 036a/3

ulu e.- rin 037a/8, 098a/13

yig e.- rin 132b/10

zabt e.- rin 132b/10

ziyāde e.- rin 069b/7, 69b/13

men' e.- rler 097b/5

secde e.- rler 059b/15

e.- rler+ idi 126b/5

meyil e.- rse 038b/14

tevbe e.- rse 112a/1

'ibādet e.- rsem 031a/4

mübtelā e.- rseñ 107a/15

'azīz e.- rsin 131b/1

rāzī e.- rsin 081b/14, 100a/4

'afv e.- se 111b/9

'amel e.- se 093b/14, 097a/1,
100b/3

āşikāre e.- se 098a/14

da'vet e.- se 112a/7

da'vī e.- se 110b/1

da'visin e.- se 096a/1

du'ā e.- se 112b/7

eylük e.- se 086a/10, 086a/9,
093b/10, 112a/9

feryāz e.- se 080b/6

ḥōr e.- se 095b/11

ḥulķ e.- se 055a/5, 112b/1

ḥükm e.- se 113a/11

iḥsān e.- se 100a/14

ikrām e.- se 098a/13
 istiğfār e.- se 032b/8
 kibr e.- se 098a/12
 ıaşd e.- se 115a/10
 men´ e.- se 031a/10
 mesāvī e.- se 111b/15
 naẓar e.- se 112b/10
 rağbet e.- se 112b/14
 şabr e.- se 071b/15, 111b/5
 şabur e.- se 009a/6
 şikāyet e.- se 083b/15
 şükür e.- se 009a/6
 terk e.- se 097a/8, 128a/12
 tevāzu´ e.- se 084a/3, 106a/15
 tevbe e.- se 100a/9, 112b/3
 zann e.- se 083b/13
 zulm e.- se 111b/10
 zıkr e.- se 112a/14
 cem´ e.- seler 032a/3, 110a/8
 da´vī e.- seler 110b/10
 havāle e.- seler 070b/12
 ´ibādet e.- seler 031b/14
 su´āl e.- seler 022a/10
 terk e.- seler 114a/8
 cem´ e.- selerdi 032a/5
 dervīş e.- sem 053b/15
 ğaẓab e.- sem 084b/14
 men´ e.- sem 038b/14
 mübtelā e.- sem 071b/15, 115a/8
 naẓar e.- sem 038b/13
 ´azāb e.- seņ 051b/2
 musallaṭ e.- seņ 069a/11, 069b/2
 naẓar e.- seņ 100a/3
 feryāz e.- seņ 051a/11
 ıaşd e.- seņ 094b/8
 tesbīh e.- seņ 107a/5
 zıkr e.- seņ 037a/3
 ıslāh e.- seņüz 098b/10
 helāk e.- se+y+ idi 031b/1
 ħarāb e.- sün 047b/15
 ´ibādet e.- sün 078a/2
 ikrām e.- sün 131b/10
 ıurbān e.- sün 058a/5
 raħmet e.- sün 002b/8
 secde e.- sün 086b/1
 şabr e.- sün 050a/8
 tevbe e.- sün 071a/13
 vaşıyyet e.- sün 131a/8
 ´adil e.- sünler 075a/4
 ħızmet e.- sünler 088a/14
 ihsān e.- sünler 075a/3
 istiğfār e.- sünler 088a/13
 rağbet e.- sünler 075a/10
 rāzī e.- sünler 088a/10, 088a/11
 tevbe e.- sünler 075a/1, 115a/4
 tevekkül e.- sünler 074b/4
 tavāf e.- sünler 052b/4
 zebün e.- sünler 075a/2
 ´afv e.- ye 083b/7, 122b/15
 ´amel e.- ye 113b/1
 āşıkāre e.- ye 008a/15
 ´azāb e.- ye 051a/5
 du´ā e.- ye 049b/4
 emr e.- ye 021a/7

envā‘-ı tena‘‘um e.- ye 019b/11
 eylik e.- ye 098a/2
 fark e.- ye 124a/1
 helāk e.- ye 079b/12, 130b/1
 hicret e.- ye 089a/5
 hidāyet e.- ye 001b/12
 hūkm e.- ye 042a/6, 113a/12
 ‘ibādet e.- ye 023b/3
 iḥsān e.- ye 097b/14
 ikrām e.- ye 098a/1, 098a/4
 irşād e.- ye 001b/12, 131a/2
 kıbūl e.- ye 086a/15
 kıbz e.- ye 105b/13
 kınā‘at e.- ye 113a/15
 la‘net e.- ye 021a/8
 meyil e.- ye 061a/12
 nazār e.- ye 024b/1, 033b/5,
 063b/12, 085a/2
 rāzī e.- ye 113b/1
 şefā‘at e.- ye 049b/6, 049b/7,
 086a/14, 112a/4
 şefī‘ e.- ye 005a/11
 şefkıat e.- ye 062b/10
 tafşīl e.- ye 002a/3
 tāhir e.- ye 007b/1
 tavāf e.- ye 033a/13
 terk e.- ye 115a/12
 tevāzu‘ e.- ye 113a/7
 zeyin e.- ye 019b/1
 zinā e.- ye 061b/8
 ziyāde e.- ye 028b/13
 helāk e.- yedi 089a/1
 lokıma e.- yedi 013b/2
 ‘amel e.- yeler 128b/5
 baḥş e.- yeler 078a/11
 helāk e.- yeler 046a/7
 kesb e.- yeler 005a/2
 secde e.- yeler 021a/3, 025a/12,
 120a/14
 şefā‘at e.- yeler 013b/5
 ‘afv e.- yem 112b/2
 ‘azāb e.- yem 026b/2
 āzād e.- yem 111b/15
 cem‘ e.- yem 108b/12
 çok e.- yem 071a/1, 112a/14
 emīn e.- yem 010b/15, 111b/4,
 113a/3
 farz e.- yem 120b/1
 ğark e.- yem 043a/5
 geñez e.- yem 112b/2
 ḥarām e.- yem 113a/8
 helāk e.- yem 024a/10
 hidāyet e.- yem 010b/12,
 097b/10
 ‘izzet e.- yem 111b/12
 kıbūl e.- yem 084b/1, 092a/12,
 112b/2
 men‘ e.- yem 103b/15
 musalla‘ e.- yem 022a/6
 münevver e.- yem 092a/11
 rahmet e.- yem 049b/7, 097a/5
 sākīn e.- yem 112a/10
 secde e.- yem 031a/7
 şefkıat e.- yem 112a/8

tāhir e.- yem 120b/1	087b/9
tevbe e.- yem 086a/14	ķabūl e.- yeyin 086b/1, 099a/9,
yaķın e.- yem 055a/5	132a/10, 132a/11, 132a/12
yoldaş e.- yem 010b/8	la'net e.- yeyin 021a/10
zıkr e.- yem 071b/3	nice e.- yeyin 030a/2
ziyāde e.- yem 114b/2	nidā e.- yeyin 083a/12
helāk e.- yen 044a/1	toprak e.- yeyin 027b/1
tercūme e.- yen 002b/8	vefā e.- yeyin 098a/8
terk e.- yen 096a/12	yoldaş e.- yeyin 087b/8
ķabūl e.- yenden 096a/12	zıkr e.- yeyin 096b/5
yaramazlık e.- yene 098a/2	ziyāde e.- yeyin 099a/10, 099a/8
tevāzu' e.- yeni 119a/4	raħmet e.- yicek 112b/8
mesāvī e.- yenler 101a/2	aşāğa e.- yūp 047b/15
zulm e.- yenler 009b/11, 101a/4	cem' e.- yūp 095a/7
beyān e.- yesin 063b/10	faħr e.- yūp 037a/8
da'vet e.- yesin 073a/10	ikrām e.- yūp 079b/7
gözsüz e.- yesin 116b/8	inkār e.- yūp 043a/1, 046b/13
'ibādet e.- yesin 029b/8	ķabūl e.- yūp 047a/10, 076b/4,
ķabz e.- yesin 041b/10	116b/6
men' e.- yesin 038b/14	terk e.- yūp 004a/2, 052a/5
meşgūl e.- yesin 116b/10	uzun e.- yūp 112a/13
şükūr e.- yesin 025b/5	
tamām e.- yesin 116b/7	eyle : Öyle, böyle, bu şekilde.
vaşiiyyet e.- yesin 038b/8	e. 004a/4, 034a/12, 053a/13,
ziyāde e.- yesin 116b/7	057a/4, 074a/9, 076a/11, 117b/3,
'ibādet e.- yesiz 060a/3	119b/12, 121a/9, 129a/4
tevbe e.- yesiz 060a/5	e.+ dūr 026b/15
beyān e.- yevüz 019a/14	e. eyledi 111a/4, 131b/4
zıkr e.- yevüz 021b/1	e. eyleme 108a/10
da'vet e.- yeyin 104b/14	e. ider 058b/2
delālet e.- yeyin 031a/15	e. itdi 045a/2, 054b/10, 072b/12,
ikrām e.- yeyin 087b/6, 087b/7,	123a/15

e. itdiler 048b/1, 107b/13
e. itmezin 062a/15
e. itmezseñ 041b/1, 087a/1
e. olsa 002a/13, 004a/7, 004b/4,
004b/8, 005a/8, 006a/14, 006b/3,
007b/11, 013b/9, 014a/10, 029b/12,
041b/4, 042a/8, 042a/9, 050a/5,
051a/13, 057b/5, 071b/5, 071b/9,
075a/9, 088a/1, 092a/9, 092b/11, 103b/9

eyled - : Eyletmek, yaptırmak, ettirmek.
tağyīr e.- irsin 053b/13

eylet - : Eyletmek, yaptırmak, ettirmek.
secde e.- düm 113b/5

eyleyici : Yapıcı, ortaya koyan, vücuda
getiren.
rahmet e.+ ĩn 100a/10

eylik : İyilik, iyi muamele, iyi
davranma.
e. eyleye 098a/2

eylüg : İyilik, iyi muamele, iyi
davranma.
e.+ i 132b/4

eylük : İyilik, iyi muamele, iyi
davranma.
e. 091a/10, 094a/9
e. eylese 086a/9, 086a/10,

093b/10, 112a/9
e. idem 091a/8

eyü : İyi, hoş.
e. 044a/10, 068b/12, 079a/5,
116b/13

eyyāmü'l-beyz : <Ar. Hicri takvimin
her ayının 13, 14, 15. günleri ve bu
günlerde tutulan oruç.
e. 036a/15

eyyüb : Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen,
başına gelen sıkıntı ve hastalıklara
sabretmesiyle bilinen peygamber.

e. 068b/10, 068b/11, 069a/7,
069a/14, 069a/15, 069b/5, 069b/11,
069b/14, 070a/1, 070a/2, 070a/5,
070a/8, 070a/9, 070a/10, 070a/12,
070a/13, 070a/15, 070b/2, 070b/5,
070b/6, 070b/14, 070b/15, 071a/1,
071a/2, 071a/6, 071a/10, 071b/2,
071b/4, 071b/5, 071b/6, 071b/10,
071b/13, 072a/2, 072a/3, 072a/5,
072a/6, 072a/8, 072a/11, 072a/15,
072b/1, 072b/4, 072b/6, 072b/9,
072b/11, 072b/13, 072b/14,

e.+ a 069a/14, 069b/4, 069b/8,
070a/1, 072a/4, 070a/8, 072a/11
071a/14

e.+ dan 071a/15, 071b/6

e.+ ı 069a/8, 069b/4, 072b/2

e.+ uñ 068b/14, 069a/12,
069a/13, 069b/8, 070a/3, 070b/12,
071b/2, 071b/8, 072a/1, 072a/9,
072a/12, 072b/6, 072b/7, 072b/12,
072b/13, 072b/15, 107b/12, 127b/15

ezān : <Ar. Müslümanları namaza
çağırmaq için yüksek sesle yapılan
davet.

e. 048b/13

ezel : <Ar. Başlangıcı ve sonu
olmayan; Allah'ın bir sıfatı.

e. 031a/3, 043a/3

faḥir : bkz. *faḥr*

f. 007a/3

faḥr : <Ar. Övünme, övünç,
gururlanma.

f. eyleyüp 037a/8

f. iderdi 088b/5

f. idici 088b/4

f. idüp 033b/3

fā'ide : <Ar. Fayda, yarar.

f. 071b/9

fā'idelen - : <Ar. + Tr. Faydalanmak,
yararlanmak.

f.- ürler 005a/1

faḫīh : <Ar. Fıkıh bilgini, İslam
hukukçusu.

f.+ ler 004b/2

faḫih : bkz. *fiḫh*

f.+ dür 004b/2

faḫīr : <Ar. Yoksul, muhtaç.

f. 089a/15, 089b/1, 094a/3,
098b/2, 114b/3

f.+ e 098a/12

f.+ i 098a/14

f.+ lersiz 087b/13

f.+ ven 094a/1

faḫir : <Ar. Kendisindeki her şeyin
Allah'a ait olduğunu bilen derviş.
Yoksul, yoksulluk.

f. 096b/1

f.+ den 054a/2, 087a/13, 087b/1

faḫr : <Ar. Kendisinde bir varlık
görmeyip, bütünüyle Allah'a muhtaç
olduğunu bilme.

f.+ dur 128b/14

fānī : <Ar. Kalıcı olmayan, ölümlü,
gelip geçici.

f. 038b/8, 130b/5

f.+ dür 088a/4, 101a/8

f. idüp 002b/2

f. oldılar 006b/10

f. olduğundan 005b/8

farīza : <Ar. İslam dinine göre yapılması zorunlu olan Allah'ın emri.

f. oldı 010a/7

farq : <Ar. İki şeyin arasındaki ayrılık, başkalık.

f. 092b/11

f. eyleye 124a/1

f. oldı 054a/7

f. olmazdı 019a/6

fāriğ : <Ar. Ek çekmiş, bırakmış, vazgeçmiş.

f. ol 089a/13

f. oldı 033a/1, 122b/12

f. olmaduñ 094b/13

farz : <Ar. İslam dinine göre her Müslümanın yapmakla yükümlü olduğu emirler.

f. 008a/6, 055a/9

f.- 1 'ayn olan 004a/15

f. eyleyem 120a/15

f. kıldı 053a/3

fāsıq : <Ar. Allah'ın emirlerine uymayan, günahkâr kimse.

f. 023a/6

f.+ lar 097b/4, 114b/4

faşl : <Ar. Ayrılma.
f. 008a/7

fātima : <Ar. Hz. Muhammed'in soyunu devam ettiren kızı, Hz. Ali'nin eşi.

f. 036b/14

f.+ nuñ 036b/14

fātimatü'z-zührā : (<Ar. *fātimātü'z-zührā* ') Hz. Fâtıma'nın lakabı.

f.+ nuñ 035b/3

fāyide : <Ar. Fayda, yarar.

f. 003a/8, 004a/13, 117b/14

f.+ ler 004b/9, 091b/13

fāzıl : <Ar. Fazilet sahibi, erdemli, üstün kişi.

f. 002b/14

fāzıla : <Ar. Faziletli, erdemli, üstün.
nüfusu f.+ 'yı 002a/9

fazīlet : <Ar. Dinî ve ahlaki bakımdan üstün meziyetler, erdemler.

f.+ dür 084b/5

f.+ ine 023a/7

f.+ üm 106b/4

f.+ üñden 106b/4

fażl : <Ar. İyilik, kerem, lütuf

f.+ ı 085b/2

f.+ um 036a/7, 085b/2, 104b/4

f.+ umdan 113a/9

faẓlu'llāhi : <Ar. Allah'ın lütfu, iyiliği, bağıışı.

f. 006a/8

fehîm : <Ar. Anlama, anlayış, kavrayış.

f. 004b/14

fehîm : <Ar. Anlama, anlayış, kavrayış.

f.+ i olmaya 098a/6

f.+ i 008a/15

f.+ leri 004b/13, 046a/12

felekiyye : <Ar. Felekle ilgili, gökle ilgili.

ervāh-ı f.+ nūñ 127a/9

fenārî oĝlı : Tasavvuf metafiziğiyle ilgilenmiş Osmanlı âlimi, Molla Fenârî (ö. 834/1431).

f. 023a/2

fer' : <Ar. İkinci derecede olan, esas olmayan, kol.

f.+ ümi 002b/13

ferah : <Ar. Rahat, şen, sevinç.

f.+ lardur 076b/7

f. ol 117b/1

f. oldı 070b/5, 072b/6, 122a/2

f. oldılar 095a/10

f. olup 027b/2

f. olur 096b/7, 098a/6

ferā'iyîz : <Ar. Farzlar.

f. 106a/12

ferdāniyyet : <Ar. Teklik, yalnızlık.

f. 006b/7

feresü'l-hayāt : <Ar. Dört büyük melekten biri olan Cebrâil'in atı.

f. 080a/2

fermān : <Far. Emir, buyruk.

f. 071b/12

f.+ ında 125a/13

fersah : <Ar. Uzunluk ölçüsü, üç millik mesafe.

f. 019a/9, 019a/10, 019a/11, 060b/1, 081a/15, 082a/11

ferş : <Ar. Yer, yeryüzü.

f.+ e 009b/1, 009b/12

feryād : <Far. Yüksek sesle bağırma, inleme, yardım isteme.

f. eyledi 020b/9, 045a/14,

063a/3

f.+ uña 088a/15

feryāz : bkz. *feryād*

f. 080b/7

f. eyledi 039a/7, 039b/14,

043a/5, 080b/4, 080b/5

f. eylediler 020a/10, 050b/4,

066b/7

f. eylemek 100b/7

f. eylese 080b/6

f. eyleseñ 051a/11

f. idenlere 050b/8

f. iderdi 108b/1

fesād : <Ar. Kötülük, fenalık, bozukluk.

f. 023a/1, 023a/11, 102a/14

f.+ a 078b/15, 098b/1, 098b/2,

098b/3, 106a/10

f.+ dan 005a/2

f. eyler 021b/7

f. iderler 058a/1

f.+ lar 130b/15

feth : <Ar. Bir yeri savaşarak ele geçirme.

f. eyledi 103b/6

fetvā : <Ar. Dinî hüküm, karar.

maḳām-ı f.+ dur 004b/12

fevk : <Ar. Yukarı, üst.

fevḳānī : <Ar. Üstteki, yukarıda bulunan.

levḥ-i f.+ dūr 009a/3

fevt : <Ar. Kaybolma, yitme.

f. ola 096a/13, 106a/1

f. oldı 120a/5

f. olsa 007a/13, 084a/1

f. olursa 007a/12

feyz : <Ar. Ruha huzur veren uğurlu etki, Allah tarafından kula bağışlanan ve ilham ile kalbe gelen tesir.

f. itmek 002a/10

feza : <Ar. Uzak.

f.- ı ekberden 111b/4

fezā'il : <Ar. Faziletler.

f.- i a' mālde 053a/1

fıḳh : <Ar. İslam hukuku.

f. 004b/2

fıḣ : <Ar. Allah'ın emirlerini terk edip doğru yoldan ayrılma, günah işleme.

f. 102a/1

fiḩrat : <Ar. Yaratılış, hilkat, tıynet.

f.+ umdur 032b/3

f.+ da 079a/5

fīl : <Ar. Fil; iri vücutlu, hortumlu bir hayvan.

f. 125b/5

f.+ i 125b/10

fiġān : <Far. Çıġlık, acı ile inleme, baġırma.

f. idüp 039a/4

fikir : <Ar. Fikir, düşünce, tefekkür.

f.+ den 094a/8

fikr : <Ar. Fikir, düşünce, tefekkür.

f. eyledi 057a/3

f. eylemek 116a/15

fi'l-hāl: <Ar. O anda.

f. 041b/14, 069b/9

firāk : <Ar. Ayrılık, ayrı düşme, ayrılık acısı, hüzn.

f. 038a/6, 067b/15, 068a/1

f.+ ından 033a/10, 066a/8,

066a/9

firāset : <Ar. Anlayış, hızlı kavrama, sezgi.

f.+ dür 084b/7

fir'avın : bkz. *fir'avn*

fir'avn : <Ar. Firavun; Eski Mısır krallarının ünvanı. Hz. Mûsâ'nın mücadele ettiği Reyyân b. Velîd adlı Eski Mısır kralı.

f. 075b/7, 075b/9, 075b/10,

075b/13, 075b/14, 076a/2, 076a/5,

076a/7, 076a/8, 076a/10, 076a/11,

076b/1, 078a/9, 078a/10, 078b/2,

078b/3, 078b/7, 078b/8, 078b/11,

078b/13, 078b/14, 079a/9, 079a/12,

079a/13, 079a/14, 079a/15, 079b/6,

079b/7, 079b/8, 079b/15, 080a/3,

080a/10, 080a/11, 080b/1, 080b/3,

080b/5, 080b/7, 080b/8, 080b/10,

081a/1, 089b/13

f.+ a 077b/10, 078a/4, 078a/9,

078b/2, 079a/15, 079a/4, 079a/9

f.+ ı 079a/6, 079b/9, 079b/11,

080a/12, 080a/2, 080b/9, 080b/10,

080b/11, 085a/3, 085a/12

f.+ uñ 076a/2, 076a/10, 076a/15,

078a/5, 078b/6, 079b/10, 080a/1,

080a/13, 080b/1

fir'avn nefsihi : "Avn (yardımcı) kaçtı." anlamına gelen, dülger ustasının yanından kaçtıktan sonra Firavun için söylendiği belirtilen söz.

f. 075b/6

firdevs: <Ar. Cennet, cennetin en yüksek yeri.

f.- i a' lādan 015b/11, 015b/15

firengistān : <Fr. + Far. Avrupa.

f. 121a/10

firište : <Far. Melek.

f. 012a/7, 012a/11, 013a/6,,
013a/11, 013a/15, 014b/7, 014b/8,
015b/9, 015b/14, 015b/15, 016a/13,
016b/8, 016b/10, 016b/12, 016b/13,
016b/15, 017a/2, 017a/4, 017a/10,
018a/4, 018b/2, 018b/6, 018b/7,
018b/15, 028b/1, 032a/10, 034a/15,
034b/2, 034b/4, 034b/7, 042a/6, 048b/8,
051b/11, 051b/12, 051b/13, 095b/2,
100b/14, 120b/12, 122b/10, 126b/5

f.+ dūr 012a/6, 013a/3, 013a/4,
013a/8, 018a/1, 052a/1

f.+ ler 017a/9, 018a/14, 018b/5,
052b/3

f.+ lere 012a/13

f.+ leri 013a/7

f. oldılar 040b/3

f.+ si 051b/12

f.+ ye 012a/9, 014b/8, 034b/6,
042a/10, 120a/7

f.+ yi 034b/1

firišteh : <Far. Melek.

f.+ dūr 021a/12

f.+ ler 014b/15, 015a/1, 017a/9,
017b/4, 018b/13, 020a/10, 021b/6,
021b/8, 022a/12, 023b/5, 025a/11,
025b/8, 025b/9, 026a/2, 026a/10,
026a/11, 028a/9, 028a/12, 033a/14,
034b/8, 036a/9, 037a/3, 037a/12,
039b/5, 040a/4, 040b/1, 041b/5, 052b/5,
055a/6, 057a/4, 058b/11, 059a/4,
059a/7, 059a/9, 067b/9, 067b/11,
067b/12, 067b/13, 067b/14, 067b/15,
068a/1, 069a/9, 083a/3, 103a/5, 103a/9,
108b/2, 108b/14, 111a/10, 121b/12,
122a/8, 128a/7, 128a/12

cemī^ʿ-i f.+ ler 013b/4, 025a/13,
040b/1

f.+ lerdən 023b/4, 025a/14

f.+ lerdür 018a/9, 108a/13

f.+ lere 013b/3, 018b/9, 021a/3,
022b/4, 022b/6, 025a/1, 025a/11,
025a/12, 028a/14, 031b/2, 032b/6,
039a/1, 054a/11, 058a/3, 085b/2

f.+ leri 016b/11, 016b/13,
016b/15, 017a/1, 017a/3, 021b/3,
022a/14, 025a/3, 034a/7, 036a/2,
050b/3, 081b/1

f.+ ler+ ile 017a/5

f.+ lerin 068b/2

f.+ lerüm 010a/10, 058a/1,
082a/1, 100a/13, 111b/1

cemī^ʿ-i f.+ lerüm 058a/7

f.+ lerüme 028b/3, 055a/5

f.+ lerümi 026a/14, 028b/2,

031b/12, 113b/5
f.+ lerüñ 012a/14, 014a/4,
023a/3, 030a/13, 030a/15, 030b/1,
037a/11, 077a/9
f.+ lerüñi 036a/11
f.+ lerüz 059a/7
f.+ üñ 008b/14, 015b/14,
016a/12, 018b/7, 100b/14

firişte-şifat : <Far. + Ar. Melek gibi,
meleğe benzer.

f. olmışdı 021a/14

firūzec: <Far. Turkuaz renkte kıymetli
bir taş.

f. 122b/8

fitne : <Ar. İnsanın aklını ve kalbini
doğrudan, hak ve hakikatten saptıracak
şey, bozgunculuk, karışıklık, fesat.

f.+ si 120b/3

f.+ ye 031a/15, 074b/5, 107b/1,
128a/12

fuḳarā: <Ar. Fakirler, yoksullar.

f. 122a/6

f.+ sina 111a/9

f.+ ya 053b/10

fuḳarā' : <Ar. Fakirler, yoksullar.

f. 009a/13, 114a/15

fūta : (<Ar. *fūta*) Bir kumaş cinsi,
ipek peştamal.

f. 053a/11, 053a/13

f.+ nuñ 053a/12

f.+ yı 053a/13

fūccār : <Ar. Günahkârlar, açıkça
günah işleyenler.

f. 114b/4

fūlān : <Ar. Falan, filan, belirsiz bir
nesne veya kişi.

f. 107b/1, 107b/2, 128b/2

fūrḳat : <Ar. Ayrılık.

f. 068b/5

ḡaffār : <Ar. Allah adlarından biri;
kusur ve kabahatleri çok bağışlayan.

ḡ. 036a/6

ḡāfil : <Ar. Gaflette olan, haberi
olmayan, Allah'ı unutan.

ḡ. 096b/5

ḡ.+ ler 119b/10

ḡ. olası 060a/8

ḡ. oldı 082a/5

ḡ. olmak 100b/5

ḡ. olur 091b/7

ḡāh : <Far. Vakit, zaman, bazen.

g. 040b/11, 068b/5, 068b/6,

126a/15

galebe : <Ar. Galip gelme, üstün olma,
kalabalık olma.

ğ. itmek 102b/10

gālib : <Ar. Üstün gelen, yenen.

ğ.+ dür 005b/9

ğ. eylerin 050a/2

ğ. ola 009b/7, 009b/8, 097a/8

ğ. olayın 050b/9

ğ. olursın 050a/9

gammāz : <Ar. Birine iftira ile zarar
veren, fitneci.

ğ.+ ları 019b/6

gani : <Ar. Varlıklı, zengin. Allah'ın
adlarından biri.

ğ. 068b/12, 087b/12, 089a/15,
089b/1, 098b/1

ğ.+ dür 093a/2

ğ. eyle 094b/10

ğ. olduğu 006a/4

ğ. olsañ 094b/9

ğ. oluñ 097a/7

ğ.+ ven 093b/5

ganīlīk : <Ar. + Tr. Zenginlik.

ğ. 094a/14

garīb : <Ar. Kimsesiz, zavallı.

ğ. 094a/1, 123a/5

ğ.+ lere 069a/2

ğ.+ üñ 071b/10

ğ.+ ven 094a/1

garībā : Yedi kat göğün yedincisinin
adı.

ğ.+ dur 017a/3

garq : <Ar. Suyu batma, boğulma.

ğ. 044b/7

ğ. eyledi 080a/15, 080b/4,
085a/3

ğ. eyledüñ 085a/13

ğ. eyleyem 043a/5

ğ. iderlerdi 077b/15

ğ. idüp 043a/2

ğ. itmek 044b/6, 079a/13

ğ. ola 090b/9

ğ. oldı 043a/11, 080b/1, 089b/13

ğ. oldılar 044b/1, 080a/7

ğ. olduğu 045a/7

ğ. olmaduğına 044b/4

ğ. olup 041b/2

gasl : <Ar. Ölüyü yıkama.

ğ. eyledi 118b/6

gaṭfīr : Mısır kralı Melik Reyyân'ın
veziri ve Yûsuf kıssasının kadın
kahramanı Zelîhâ'nın eşi olan Mısır
azizi, Kıtṭīr.

ğ. 060b/14

ğ.+ idür 002b/9

ğavş : <Ar. Suya batma, bir şeyi derinlemesine anlama.

ğ. itmekden 013b/13

ğayb : <Ar. Gizli olan, gözle görülmeyen.

ğ. 047a/4, 087b/13, 087b/14

ğ.- ı haķāyıkı 002a/10

ğ.+ a 023a/6

‘ālem-i ğ.+ dur 049a/7

‘ālem-i ğ.+ ı 131b/1

ğaybet : <Ar. Gıybet, dedikodu.

ğ. 086a/6, 086a/7

ğ.+ i 097a/8

ğaybiyye : <Ar. Gözle görünmeyen şeylere ait.

‘ulūm-ı ğ.+ den 001b/13

ğāyet : <Ar. Çok fazla, son derece.

ğ. 012a/3, 013a/2, 017b/3, 024a/5, 026a/13, 030b/1, 040a/8, 040b/14, 049b/9, 050a/7, 054a/7, 060b/6, 061a/12, 061b/9, 065b/3, 068b/15, 072a/11, 075a/8, 076b/2, 077a/2, 082a/1, 082a/4, 084a/6, 088b/4, 099b/9, 105b/13, 114a/15, 119a/4, 120b/11, 122a/2, 123b/5, 124b/13, 127b/14, 128a/9

ğayıb : bkz. *ğayb*

ğ. 132a/15

ğāyib : (<Ar. *ğā`ib*) Gözden kaybolma.

ğ. oldı 034b/3, 058b/10, 067b/2

ğ. oldılar 006b/9, 108a/12, 121a/3

ğ. olup 007b/12

ğayr : <Ar. Başka.

ecr-i ğ.- ı memnūn 003a/13

ğ.+ a 004a/1, 048b/3, 074b/5, 097b/5, 104a/6, 104b/14

ğ.+ umı 115b/3

ğ.+ uñ 006a/11

ğayretlü : <Ar. + Tr. Gayretli, çalışkan, çaba gösteren.

ğ. 118a/4

ğayretsüz : <Ar. + Tr. Gayretsiz, çaba göstermeyen.

ğ.+ leri 019b/6

ğayrı : <Ar. Başka, başkası.

ğ. 012b/9, 012b/13, 014b/3, 015a/1, 015b/13, 016b/3, 018b/15, 044a/13, 046a/1, 047b/5, 050a/4, 050b/6, 055a/8, 073a/9, 073b/8, 087b/5,

087b/13, 121a/9, 132a/11

ğ.+ dur 013b/6

ğ.+ n 032b/3, 089b/7

ğ.+ na 031a/8, 050a/3, 051b/1,

069b/4, 074b/5, 089a/11, 132a/10

ğ.+ ndan 032b/4, 104a/5,

115b/6, 116a/3, 116b/10

ğ.+ sı 006a/9, 118a/12

ğayru'llāh : <Ar. Allah'tan başkası,
Allah'tan başka her şey.

ğ. 006b/10, 007b/12

ğazā : <Ar. Din uğrunda yapılan
savaş.

ğ. 101b/10, 120a/4, 122a/11,

122a/12

ğ.+ dur 053b/2

ğ. iderler 132b/12

ğ.+ ya 028a/1

gazāb : <Ar. Gazap, öfke, kızgınlık.

ğazzālī : Ünlü İslam düşünürü,
mutasavvıf, İmam-ı Gazzālī (ö.
505/1111).

şeyh-i imām-ı ğ. 006a/7

g. 124a/1

gebe : Hamile.

g. 047a/11

g. oldu 048b/5

geç - : Geçmek.

g.- di 082b/1, 121b/8, 122a/3,
125a/7

g.- diler 080a/9, 120a/13

g.- dilerdi 090a/10

g.- düm 042a/9

g.- e 117b/11

g.- ecek 120b/15

g.- eler 080a/13

g.- em 112b/2

g.- en 116a/11

g.- er 014b/9, 076a/11

g.- erken 063b/14

g.- erler 121a/3

g.- medi 084a/12, 105a/5

g.- mege 111b/13, 117b/10

g.- mekdür 094a/15

g.- miş 101b/8

g.- mişdi 048a/4

geçe : Yön, taraf.

g.+ de 091a/8

geçür -: Geçirmek.

g.- di 036b/10, 067a/9, 126b/10

g.- e 124a/13

g.- enler 123b/14

g.- sünler 123b/13, 124a/12

gel - : Gelmek.

g. 003a/6, 008a/11, 042a/5,

053a/11, 061a/9, 070b/15, 090a/12,
125a/6

g.- di 008a/11, 017b/12, 020b/6,
024a/5, 024b/1, 024b/3, 025b/3, 026b/5,
026b/6, 026b/9, 033b/7, 033b/10,
034a/11, 034a/14, 034a/9, 034b/5,
035b/10, 036b/4, 036b/12, 036b/14,
038a/6, 039a/3, 039a/10, 039b/1,
039b/3, 039b/8, 040a/12, 040a/5,
041b/7, 044a/9, 044b/15, 045a/10,
045a/13, 045a/14, 046a/3, 046a/8,
046a/10, 046b/13, 046b/8, 047b/4,
048b/8, 048b/10, 048b/13, 049b/15,
050a/2, 050a/8, 050b/2, 050b/10,
050b/11, 051a/6, 051b/11, 052a/1,
052a/11, 052a/12, 052b/5, 054b/1,
054b/2, 055b/10, 055b/12, 055b/14,
056a/8, 056a/9, 058a/10, 058a/15,
058b/5, 058b/7, 058b/9, 060a/3, 060b/6,
060b/9, 062a/1, 062b/11, 063a/11,
063a/14, 063b/5, 064a/7, 064a/10,
064a/11, 064b/2, 065b/12, 065b/14,
066a/4, 066a/7, 066b/1, 067a/4, 067a/5,
067a/6, 067b/8, 069a/14, 069b/4,
070a/6, 070a/8, 070a/10, 070b/13,
070b/14, 071a/15, 071b/2, 072a/5,
072b/2, 072b/8, 072b/12, 073a/14,
073b/7, 076b/4, 077a/5, 077a/7, 078a/3,
078b/7, 079a/9, 080a/13, 081a/9,
086b/2, 090b/11, 091b/2, 094b/14,
095a/8, 102b/4, 103a/14, 103b/6,
104b/2, 105b/1, 105b/7, 107b/5, 108b/6,

108b/11, 109a/9, 109a/12, 110a/12,
110b/6, 110b/7, 110b/9, 111a/2, 114b/8,
116a/6, 118b/6, 118b/12, 119a/1,
120a/9, 121b/10, 122a/3, 123a/4,
123a/9, 123b/5, 124a/2, 124b/6,
124b/11, 125a/11, 125a/4, 125a/7,
130b/3, 131a/6, 131a/14

çıkı g.- di 061a/13

ıuru g.- di 047b/4, 048b/10,
061a/15, 072a/5, 072b/1, 082b/4,
109b/7

g.- di+ kim 105b/13, 118a/7

g.- digi+ çün 059b/10, 073a/15

g.- diler 033b/8, 035a/13,
041b/7, 054b/13, 059a/5, 060a/14,
060b/12, 061b/13, 064b/11, 064b/6,
065b/3, 066b/3, 067a/5, 068a/3,
076a/10, 079b/14, 080a/11, 090a/4,
090a/12, 091a/1, 105a/5, 108a/2,
110b/5, 120b/12, 123a/9, 124a/8,
124a/10

g.- dük 008a/3, 091b/13

g.- düm 031b/10, 031b/8,
031b/9, 041b/10, 048b/8, 048b/9,
054b/4, 064b/3, 073a/8, 090a/15,
102b/6

g.- düñ 040a/13, 041b/9, 054b/4,
064b/3, 102b/5, 102b/6, 109a/14,
109b/4

g.- e 028a/8, 044a/7, 059a/15,
060a/8, 084a/7, 091a/10, 105a/15

ıuru g.- e 070a/10

g.- ecegin 031a/2
g.- eler 017a/11, 041b/6, 043a/3,
062b/9, 063b/11
g.- en 087b/10
g.- enlere 071b/14, 087b/11
g.- esiz 047b/9
g.- e+y+ idi 110a/8
g.- ecek 067b/9, 072b/12, 128a/7
g.- ince 121a/14, 121a/15
g.- iser 056b/11
g.- iserdür 062b/15, 125a/12
g.- iserlerdür 018a/15
g.- medi 044a/8, 052a/12,
071a/11, 078a/9, 131a/7
g.- mediler 073b/1, 102b/15,
103b/10
g.- medin 067a/4
g.- medüñüz 047b/9
g.- mege 082b/8, 115a/10
g.- mek 127a/15
turu g.- mek 070a/1
g.- meñ 061a/10
g.- mesün 070a/4
g.- mesünler 115a/5
g.- mez 023a/3, 081b/15
g.- mezlerse 103a/7
g.- mişdür 065b/5, 094b/5
g.- se 007b/7, 057b/4, 084a/1,
094b/8, 112b/12, 123b/8
turu g.- se 030a/13
g.- seler 088a/6, 089b/12
g.- sün 064b/10, 064b/12,

072b/11
g.- sünler 073b/15
g.- üñ 046a/1, 053a/3, 073b/6,
090b/6, 104a/2
g.- üp 012a/7, 122a/12
g.- ür 047b/10, 062b/6, 076a/6,
083b/12, 097a/12, 097a/13, 097a/14,
128a/7, 128a/8
g.- ürdi 085a/7, 092b/8, 125b/12
turu g.- ürdi 070a/2
g.- ürün 056a/3
g.- ürler 017a/10, 018a/13,
018b/2, 080a/4
g.- ürlerdi 092b/7, 114a/1

gelibola : Şehir adı; Gelibolu.

g.+ da 003a/9

gelibolı : Şehir adı; Gelibolu.

g.+ da 002b/10

gemi : Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımak için kullanılan taşıt.

g. 041a/15, 043a/1, 043a/7,
043a/8, 043a/14, 043b/3, 043b/12,
044a/12, 044a/15, 044b/4, 045a/6,
090b/5, 090b/6, 090b/7

g.+ de 043a/12, 043b/13

g.+ den 043a/15, 044b/11,
090b/12, 091a/8

g.+ ĩ 091a/7

g.+ 'ile 043a/11

g.+ ler 015b/7
g.+ lerin 090b/8
g.+ nün 043b/3, 043b/5, 043b/9,
044a/12, 090b/11, 091a/9
g.+ ñüz 100b/9
g.+ si 043b/8, 045a/8
g.+ sini 045a/11
g.+ ye 043a/9, 043b/14, 043b/6,
043b/7, 045a/6, 090b/5, 090b/7
g.+ yi 043b/9, 091a/9
g.+ 'yi 044b/5

gemici : Gemide bulunan kaptan ve mürettebat.

g.+ ler 091a/7

genç : Genç, genç yaşta olan.

g. 028a/4

geñez : Kolay.

g. 039a/15
g.+ dür 097b/8, 097b/9
g. eyledi 039a/14
g. eyleyem 112b/2
g. ola 057a/12
g. olsun 111b/13

geñz : Ağız ve burun boşluğunun arka bölümü, geniz.

g.+ ine 024b/2

gereg : Gerek, lazım.

g.+ dür 040a/6

gerek : Gerek, lazım.

g. 030b/7, 057b/4, 128a/6

g.+ dür 004a/4, 004b/9, 005b/12,
005b/7, 008a/3, 021a/15, 029a/6,
036b/9, 039a/8, 039b/3, 046a/11,
050a/5, 052b/9, 056b/13, 061a/10,
069a/10, 079a/13, 083b/2, 117b/3,
119a/2, 126b/11, 127a/15, 128a/2,
129a/4

g.+ sin 052a/5

gerek -: Gerekmek, lazım olmak.

g.- mez 051a/10, 071a/12

g.- se 029a/3, 051a/10, 066a/3

getür -: Getirmek.

g. 068a/11

g.- di 032a/6, 033a/5, 033a/7,
033a/11, 034b/14, 034b/15, 035a/2,
036b/5, 036b/6, 043a/7, 044b/5,
045a/12, 046b/10, 046b/11, 047b/6,
050a/10, 050a/11, 050a/15, 052b/11,
053b/6, 059a/6, 060b/7, 060b/8,
060b/11, 061a/1, 062a/15, 067a/3,
068a/15, 072a/10, 072b/8, 073b/5,
076b/1, 081b/5, 089b/3, 091b/7, 111a/2,
119a/10, 119b/4, 120b/6, 123b/1,
124b/10, 124b/12, 125a/8, 127a/13

g.- diği 080b/2

g.- diler 003b/6, 003b/9, 047b/7,

050a/14, 053a/12, 058b/11, 060b/4,
065b/10, 066b/6, 068a/2, 074b/4,
075b/9, 075b/14, 078b/11, 101a/5,
122b/5, 122b/6, 124b/1, 130a/9,
130a/13

g.- di+y+ idi 067a/6

g.- dük 078a/14, 104a/8

g.- dükleri 124a/9

g.- düm 003b/10, 004b/9,

032b/1, 080b/2, 082b/6, 104a/13

g.- düñ 022a/5, 037b/8, 105a/12

g.- düñüz 099a/3

g.- e 048a/8, 081b/7, 098a/2,

120a/10, 124b/8

g.- eler 131a/2

g.- elüm 047a/2

g.- em 065a/2, 081a/2, 120a/15

g.- emezdi 070b/12

g.- en 017b/7

g.- eyin 109a/5, 109a/6,

124b/10, 124b/8

g.- gil 073b/5, 086b/6, 119a/9

g.- ibilür 082a/8

g.- imedi 030b/11

g.- imediler 012a/10

g.- imezin 109a/5, 109a/6

g.- imezsin 017b/11, 088b/13

g.- irsin 104a/5

g.- me 081b/10

g.- medi 089b/3

g.- mediler 012a/12, 078b/14

g.- mege 057a/14, 058a/11,

122b/2

g.- mek 127a/4

g.- mese 033a/1

g.- meye 113a/7

g.- meyesin 029b/8

g.- meyince 033b/6

g.- mez+ idi 022b/14

g.- miş+ idi 067a/2

g.- se 081b/11, 117b/11

g.- sin 131b/3

g.- sünler 104b/10

g.- übilürsin 082a/7

g.- üñ 053a/12

g.- üp 132b/11

g.- ürdi 052b/13

g.- ürdüm 064a/15

g.- ürün 093a/11

g.- ürler 082b/14

gevher: <Far. Cevher, mücevher, inci, elmas.

g. 126a/12, 126a/14, 126b/1

gey - : Giymek.

g. 061b/15

g.- di 048a/11, 119b/6

g.- diler 041a/14, 048a/11

cemī^ˆ-i g.- dügi 027a/2

g.- e 036b/6

g.- en 055b/1, 055b/4

g.- gil 036b/7

g.- ürler 013a/14

g.- ürlər di 041a/14	ğ.+ den 087b/6
geydür - : Giydirmek. g.- di 060b/7, 105b/5, 123b/10 g.- düm 113b/6	ğızā : (<Ar. <i>ğidā</i> ´) Gıda, yiyecek, besin. ğ.+ ları 125b/6
geyik : Erkeklerinin başında uzun ve çatallı boynuzları bulunan, yırtıcı olmayan memeli bir hayvan. g.+ de oldı 037b/1	gibi : Gibi, -e benzer. g. 014a/11, 015a/10, 015b/8, 020a/3, 022a/12, 022a/14, 022a/15, 022b/1, 024b/15, 025a/1, 027a/12, 027a/15, 030a/15, 033b/14, 033b/15, 037a/3, 043b/5, 043b/6, 044a/15, 047a/11, 049b/1, 056a/7, 056b/2, 062a/4, 062a/7, 070b/13, 077b/10, 077b/6, 077b/8, 078a/8, 084a/15, 085b/6, 089a/12, 094a/2, 095a/13, 097a/11, 099b/3, 099b/4, 099b/5, 101b/6, 105a/8, 105b/8, 106b/13, 107a/14, 107a/15, 117b/11, 119a/10, 119a/11, 125a/11, 127a/2, 127a/3, 129b/6 bunuñ+ g. 056a/2 g.+ dür 007b/2, 012a/5, 014a/10, 018b/2, 085b/2, 095b/11, 096b/15, 098a/15
geyür - : Giydirmek. g.- di 024b/7, 025a/5, 025b/7, 033a/5, 033a/7, 048b/13, 061a/2, 105b/9, 122a/5 g.- em 111a/14, 111b/3 g.- se 112a/5	
gez - : Gezmek, dolaşmak. g.- er 028a/10, 082b/1 g.- erdi 046a/9, 069b/14 g.- gil 087a/7 g.- mez 132b/3 g.- üp 119a/7	
gezdür - : Gezdirmek, dolaştırmak. g.- di 067a/14	
ğınā : <Ar. Zenginlik. ğ.+ sı 006a/3	
ğıybet : <Ar. Dedikodu, çekiştirme.	
	g. eyledi 111a/6 g. eyledüm 107a/4 g. kılam 087a/3 g. ol 056a/6 g. ola 102a/8, 102a/9, 102a/10, 102a/11, 102a/12, 111a/13, 112b/4 g. olalar 060a/7

g. olaydı 016a/10
g. oldı 114b/15, 130a/12,
130a/13

g. olgıl 114a/9
g. olmañ 098b/11
g. olmuş 080b/11
g. oluñ 096b/3, 096b/4
g. olurdı 090a/7
g.+ siz 097a/4, 097a/5

gice : Gece.

g. 019a/6, 040b/5, 049a/3,
057a/1, 057a/3, 062b/5, 066a/6, 075a/9,
075a/11, 075b/12, 075b/13, 076a/5,
076b/6, 079b/12, 079b/13, 090a/8,
092a/12, 108a/13, 109a/1, 109b/15,
132b/12

g.+ de 077a/5, 106b/2, 111b/6,
126a/8

g.+ den 108b/6
g.+ ler 068b/15
g.+ lerde 094b/5, 122b/8
g.+ nüñ 071a/5
g. olsa 078a/8
g.+ si 042b/9, 048b/10, 059b/14,
084b/7, 095a/10

g.+ sinde 025a/1, 033b/1,
042b/4, 042b/10

gid - : Gitmek.

g.- e 016b/5, 060a/15, 105a/11,
123a/2

g.- ecegin 091b/8
g.- elüm 057a/8, 060a/14,
066a/12, 080a/4

g.- er 058b/1, 058b/2, 060a/6
g.- erdi 049b/9, 077a/5
g.- erin 058b/6
g.- erken 043b/13, 044a/7,
080a/6, 121b/10, 128b/6

g.- erler 018b/3

g.- erlerdi 077a/4

g.- erlerse 020a/4

g.- er oldı 055b/12

g.- ersem 082a/13

g.- ersin 058b/6, 069a/5

g.- erüz 039a/7, 059a/8

g.- esin 067a/13

g.- üp 040a/4, 082b/3

gider - : Gidermek, ortadan kaldırmak.

g.- di 027b/10, 071b/7, 081b/1

g.- dim 065a/6

g.- düm 071a/11, 119a/6

g.- düñ 028a/6

g.- em 114b/6

g.- gil 038a/13

g.- mediler 062a/2

g.- mekdür 007a/9

g.- mese 112b/10

g.- üp 002b/3

g.- ür 039b/11

g.- ürdi 092b/8

g.- ürin 093a/13

gine : Yine, tekrar.

g. 004a/11, 006a/8, 012a/11,
012b/11, 016b/2, 017a/7, 017b/14,
020a/11, 022a/1, 022a/2, 022a/4,
022b/5, 024a/2, 024a/6, 029b/12,
032b/12, 035a/2, 035a/3, 036a/7,
036a/12, 037b/9, 038a/11, 039a/6,
039b/12, 039b/15, 040a/5, 041b/14,
042a/8, 042a/9, 042a/11, 043b/11,
043b/12, 044a/6, 044a/9, 047b/8,
048b/14, 053a/9, 054a/12, 054b/12,
057a/4, 057b/8, 060a/12, 062a/10,
062b/8, 063b/4, 064b/11, 065b/14,
066a/15, 066b/11, 067a/12, 067a/6,
069a/4, 069a/7, 069a/11, 069a/15,
069b/4, 070a/8, 071a/3, 071a/4,
071b/14, 071b/15, 072b/12, 074a/4,
076b/15, 082b/4, 088a/1, 094b/15,
097b/11, 097b/13, 099a/4, 103b/1,
103b/2, 103b/3, 104a/4, 104a/12,
104b/1, 104b/13, 104b/15, 105a/5,
105a/10, 107a/8, 108b/10, 108b/11,
108b/14, 109a/1, 109b/3, 109b/4,
112a/13, 112b/12, 118a/5, 119a/7,
120a/8, 121b/13, 122a/3, 123a/9,
124a/14, 124b/6, 131b/12, 131b/15

giñlig : Genişlik.

g.+ inden 007b/6

gir - : Girmek.

g.- di 010a/15, 016a/4, 016a/7,
017b/14, 024a/1, 024a/14, 024a/6,
024a/15, 024b/7, 026a/7, 026b/6,
033a/3, 041b/7, 042a/4, 042a/11,
043b/7, 047b/8, 052a/11, 054b/1,
056a/5, 058a/10, 058b/7, 061a/4,
061a/11, 065a/11, 070a/3, 080a/14,
090a/11, 106b/6, 107b/15, 107b/3,
107b/4, 110b/15, 118a/5, 118b/14,
120b/13, 121b/7, 121b/8, 122a/1,
123b/3, 124a/14, 125a/6, 130b/2

g.- diler 043a/14, 043b/6,
046a/9, 046b/4, 061a/13, 064a/8,
065a/5, 073b/10, 080a/6, 080a/15

g.- dügi 045a/6

g.- düm 042a/10, 043b/14,
045b/1, 115a/1

g.- düñ 054b/3, 120b/14

g.- e 010a/15, 015b/14, 016a/4,
019b/11, 024a/12, 067b/14, 112a/1,
112a/2

g.- ecek 068a/12

g.- en 019b/4, 086a/8

g.- eyin 024a/14

g.- gil 024a/14, 067b/15

g.- ıcek 067b/1, 084a/7

g.- içek 111a/1

g.- me 067b/14

g.- medi 110b/14, 120a/11

g.- medüñ 094b/14

g.- mek 024a/12, 052a/5

g.- mekden 031a/11

g.- meñ 065a/3, 080a/13
g.- meye 130a/2
g.- meyeler 130a/3
g.- mez 098a/9
g.- mezler 083a/4
g.- miş 107b/9
g.- sün 042a/4
g.- ün 034a/1, 065a/4
g.- ür 017a/7, 020a/7, 020a/8,
060a/12, 085b/10, 086a/7, 102a/3
g.- ürler 020a/5, 020a/6, 020a/7,
101a/10, 101a/11, 102a/1, 102a/2,
102a/4

girçek : Gerçek, doğru.

g. 059a/1, 104a/9, 110b/2,
110b/6, 110b/8, 115b/6, 128b/3
g.+ dür 061b/10, 061b/11
g.+ ler 132a/15

girçekle - : Doğrulamak.

g.- diler 080a/12

girçeklik : Gerçeklik, doğruluk,
hakikat.

g. 106b/11
g.+ dür 128b/14

girçiklik : Gerçeklik, doğruluk, hakikat.

g.+ den 094a/9

girü : Geri, yeniden, tekrar.

g. 014a/6, 021a/11, 021b/1,
027a/12, 039b/11, 046a/3, 047b/5,
047b/7, 054b/13, 056b/9, 064a/7,
067b/6, 071b/1, 071b/12, 077b/7,
090a/12, 091a/1, 091b/2, 091b/12,
104b/1, 105b/7, 107a/14, 110b/13,
110b/9, 113b/15, 116b/13, 116b/14,
118a/14, 125b/10, 131b/5, 131b/7

git - : Gitmek.

g. 008a/11, 067b/6, 079b/12,
124b/5

g.- di 008a/11, 009b/5, 009b/9,
009b/10, 010b/2, 010b/3, 026b/9,
027a/2, 027b/9, 034b/3, 035a/3, 036b/3,
037b/6, 040b/1, 048a/2, 050a/13,
055b/12, 056a/6, 058a/10, 058a/12,
058a/15, 058b/5, 063a/3, 063b/5,
063b/13, 067b/7, 071a/7, 076a/15,
078b/11, 079a/15, 079b/13, 081a/6,
084a/3, 090a/4, 090a/6, 090a/11,
105a/10, 105a/14, 105b/1, 110b/10,
110b/15, 114a/3, 114a/5, 117b/6,
122a/14, 128b/8, 128b/11, 128b/12

g.- diler 033b/9, 054b/13,
057a/9, 058a/11, 060b/5, 073b/7,
077a/2, 077a/3, 079b/15, 080a/6,
090a/7, 090a/8, 090b/5, 090b/7,
090b/13, 091a/1, 108b/15, 122b/2

g.- dügi 042b/12, 090a/7

g.- düm 031b/8, 031b/9, 130b/10

g.- medi 036b/13

- g.- meye 019b/12
g.- miş 044a/8, 106b/9
g.- se 112b/12
g.- seler 089a/6
g.- sün 115b/12
- giyür - :** Giydirmek.
g.- di 025b/15
- gizle - :** Gizlemek, saklamak.
g.- di 065a/13, 110b/4
g.- mişdi 065a/14
- gizlen - :** Gizlenmek, saklanmak.
g.- di 027a/2
- gizlü :** Gizli, saklı.
g. 071a/8
g.+ dür 099b/9
g.+ lerñüz 099a/5
g.+ mi 131a/11
g. olmasın 063b/2
- göbeg :** Göbek, anne ile yeni doğan çocuk arasındaki göbek bağı.
g.+ in 048b/13
- gög :** Gök, gökyüzü.
g. 016b/7, 016b/9, 016b/10, 016b/12, 016b/14, 017a/1, 017a/3, 017b/1, 046a/9, 054a/2
g.+ e 016b/10, 017a/4, 018b/5,
- 021a/1, 021a/2, 022a/1, 030a/13, 033a/15, 039a/14, 049a/10, 052a/6, 052b/7, 064a/5, 069a/4, 070b/6, 093a/3, 106b/7, 108b/10, 110b/10
g.+ i 016b/8, 023a/9, 084b/3
g.+ inde 020b/7
g.+ sire 024a/5
g.+ üñ 014b/10, 017a/4
- gögs :** Göğüs, bağır.
g.+ i 043b/5
g.+ ine 017b/14, 123b/3
g.+ ini 043a/7
- gök :** Gök, gökyüzü.
g. 018a/6, 040b/2, 044a/14, 048b/2, 082b/1
g.+ de olur 018a/6, 018b/1
g.+ de 017b/13, 018b/2, 021a/2, 021a/5, 023b/2, 037a/10, 042b/4, 042b/8, 042b/10
g.+ dedür 018b/10, 033b/1
g.+ den 020b/13, 020b/14, 043a/8, 052b/10, 072b/13, 104b/6, 110a/15
g.+ ler 014a/9, 016a/6, 017a/7, 032b/3, 050b/3, 083b/8, 085b/6, 097b/11, 103a/8
g.+ lerde 023a/10, 028b/9, 084b/13, 105b/8, 106b/13
g.+ lerdeki 012a/10, 017b/10, 021b/4

g.+ lerden 011a/7, 011b/8,
071a/2, 098b/6

g.+ lere 021a/14, 030b/10,
030b/3, 032a/2, 077b/14

g.+ leri 013b/2, 015b/6, 016b/6,
018b/7, 021b/4, 025b/9, 036a/5, 043a/4,
049a/4, 053a/4, 071a/2, 085a/5, 098b/5

cemî^ç-i g.+ leri 025b/12

g.+ lerümi 025b/8

g.+ lerüñ 049a/6, 081b/1

cemî^ç-i g.+ lerüñ 025a/2,
025b/10

gökçek : Güzel, hoş, sevimli.

g. 040a/2, 040a/9, 055b/15,
056a/2, 056a/3, 057a/14, 058a/14,
061a/5, 061a/7, 061a/8, 062b/11,
064b/3, 073a/15, 097a/15, 112b/1,
112b/6, 112b/15, 114a/14, 116a/12,
116b/15, 119a/6, 124a/10, 131a/11

g. eyle 055a/3

gölge : Gölge, karartı.

g. 051b/12, 073b/5, 081a/15,
085a/11

g.+ dür 091b/15

g. eylerler+ idi 126b/5

g. iderler 107a/5

g.+ si 055a/5

g.+ sini 092a/6

göm - : Gömmek, toprakla üzerini

örtmek.

g.- e koğıl 087a/1

gönder - : Göndermek.

g.- di 024b/13, 032b/9, 044a/6,
044a/8, 046b/6, 058a/6, 059a/5, 065a/2,
078a/4, 122b/2

g.- düğünü 046b/9

g.- e 039b/15, 107b/13

g.- eyin 123b/8, 123b/9

g.- mişsin 065b/12

g.- ür 018a/8, 018a/9

göndür - : Göndermek.

g.- di 123b/11, 123b/14

gönül : Gönül, yürek.

g.+ le 088a/12

göñil : Gönül, yürek.

g.+ eri 116a/1

g.+ i 007b/2, 043b/15, 053a/14,
061a/12, 064b/4, 065b/15, 066b/1,
077a/9, 083a/11, 085a/1, 091b/8,
093a/5, 095b/14, 096b/9, 096b/10

g.+ idür 006b/13, 132b/5

g.+ in 063b/1

g.+ inde 055a/8, 083b/6, 093a/4,
093a/6

g.+ indedür 083a/3

g.+ indekini 041b/13

g.+ inden 069b/4, 114b/6

g.+ ine 007b/7, 103b/15
g.+ ini 007b/1, 092a/11, 111b/9,
115b/5, 116a/1, 116a/2
g.+ inüñ 116a/3
g.+ inüzi 096b/1
g.+ üm 054b/8, 071b/3, 118b/3
g.+ üme 116b/11, 116b/8
g.+ ümi 038b/14, 116b/9
g.+ ümüñ 005a/9, 066a/2,
128b/11
g.+ ümüz 075a/13, 116a/10,
132a/8
g.+ ümüze 116b/2
g.+ üni 006b/14
g.+ üñ 007b/6, 094b/12
g.+ üñde 069a/5, 099b/15
g.+ üñden 115b/8
g.+ üñe 071a/11, 073a/9, 087b/5
g.+ üñi 089a/11
g.+ üñüz 097b/12
g.+ üñüzden 098b/11
g.+ üñüze 099b/10

gönleg : Gömlek.

g.+ i 060b/4, 060b/8, 061b/7,
067a/6
g.+ ini 060b/3, 060b/5, 067a/7
g.+ inüñ 061b/6
g.+ ümi 057a/13, 067a/1

gönlek : Gömlek.

g. 051a/2, 060b/6, 060b/7,

067a/1, 107a/4, 111a/7

gönül : Gönül, yürek.

g. 006b/12, 006b/13, 007b/2,
007b/3, 007b/5, 038b/13, 071b/4,
082a/2, 084a/15, 084b/2, 099a/14,
107b/10

g.+ de olur 008b/4

g.+ de 115b/9

g.+ den 007a/9, 084a/14

g.+ lerde 058b/14

g.+ lerdən 084a/12, 101b/8

g.+ leri 115b/15, 132b/10

g.+ lerin 002a/15

g.+ lerine 004a/13

g.+ lerüñ 098b/15, 102a/9

gönüllü : Gönüllü, gönül olan.

g. 058b/15

gör - : Görmek.

g. 026b/14, 027a/11, 036b/2,
063b/3, 065b/15, 101b/15, 119a/7

g.- di 008b/7, 009b/13, 011b/13,
014a/11, 021a/6, 021a/9, 024a/4,
024a/5, 024a/13, 025b/1, 026b/4,
033b/1, 034a/3, 035b/2, 035b/5,
035b/11, 036b/1, 036b/4, 036b/14,
040a/4, 041b/8, 042a/1, 042b/4,
043a/15, 043b/13, 044a/7, 044a/8,
045a/11, 045a/14, 047b/3, 048b/7,
049a/8, 049a/9, 049a/10, 049a/15,

049b/3, 049b/9, 051b/13, 054a/4, 056b/1, 058b/7, 082b/15, 106b/8
 054b/1, 054b/2, 054b/14, 056a/5, g.- düñ 108a/11
 057a/2, 057a/4, 057b/5, 058b/5, g.- düñ+ mi 051a/4, 056a/10,
 059b/14, 060a/10, 060b/4, 061a/2, 056a/12, 069a/8
 061b/6, 061b/11, 063a/6, 063b/14, g.- e 001b/8, 027b/13, 041b/3,
 064a/5, 065b/11, 066a/7, 066b/4, 041b/15, 042a/1, 044a/6, 077a/1,
 067b/9, 067b/10, 067b/12, 070a/10, 113a/1, 117b/5, 125a/3
 072b/3, 073a/7, 073b/5, 076a/14, g.- eler 074b/9, 107b/6, 123a/8
 076a/5, 077a/7, 077b/7, 078b/3, g.- elüm 075b/13
 078b/11, 080b/1, 080b/8, 081b/1, g.- em 017b/10, 083a/11, 117b/9
 082a/11, 082b/3, 082b/12, 089b/10, g.- emezin 077a/11
 092b/15, 103b/11, 105a/5, 105a/11, g.- en 062a/9
 107b/8, 107b/9, 108a/3, 108a/12, g.- esin 046b/11, 065a/2
 116a/6, 117b/6, 120a/10, 121b/10, g.- esiz 047b/9
 123a/4, 123a/5, 123b/2, 123b/4, g.- eyin 017b/11, 054b/7, 054b/8
 124b/10, 128a/5 g.- medi 080a/7, 084a/12,
 g.- di+ ki 026a/1, 048a/14 109b/11
 g.- di+ kim 045a/2, 090b/13, g.- medin 023a/4, 023a/5
 118a/5 g.- medüñ 094b/11, 094b/12,
 g.- diler 023a/8, 025b/10, 128a/8
 026a/11, 028a/10, 034b/8, 045a/12, g.- mege 082a/2, 082a/7,
 046a/8, 062a/1, 073b/10, 074a/1, 104a/15
 078a/14, 080a/3, 080a/9, 080a/11, g.- mek 027b/12, 036b/1,
 080b/12, 090a/13, 091a/2, 095a/10, 056a/12, 082a/3, 082a/4, 082a/5
 103b/3, 105a/7, 116a/7, 123a/9, 124a/8 g.- memege 082a/8
 g.- düğine 042b/8 g.- meñ 098b/9
 g.- dügi olmaya 113a/4 g.- miş 052b/12, 101b/7
 g.- dügüm 055b/15 g.- miş+ idi 122a/8
 g.- dügüñ 036b/2, 125a/4 g.- se 078b/5, 082a/7
 g.- düm 004a/8, 017b/12, g.- sem 056a/4
 017b/13, 028b/7, 028b/9, 034a/10, g.- señ 030a/3, 072b/5, 086b/15,
 051b/14, 052a/1, 052a/2, 056a/9, 114a/9

g.- sin 057a/13
g.- sün 025b/8, 041b/15, 045a/2
g.- sünler 003a/8, 080a/8
g.- üp 037a/12, 057a/12, 057b/7,
082a/9, 082a/10, 098b/9, 109b/9
g.- ür 059b/14, 060a/10, 062b/5,
063a/6, 095b/14
g.- ürdi 120a/5
g.- ürin+ ki 057a/6
g.- ürler 062b/5
g.- ürlerse 075a/8
g.- ürsin 064a/13, 082a/10,
087b/12, 097b/14
g.- ürsiz 132a/1

göre : Uygun olarak, gereğince
g. 007b/10, 039b/13, 042b/10,
075a/4, 118a/12

göriş - : Görüşmek.

g.- diler 124a/10

görklü : Güzel, gösterişli.

g. 068b/12

göster - : Göstermek.

g. 054b/7, 117b/6

g.- di 032a/6, 037a/1, 049a/5,
049a/7, 078a/9, 078b/12, 088b/15,
117b/6, 117b/9

g.- e 040a/3, 107b/6

g.- em 112b/6

g.- eyin 088b/14

g.- gil 088b/13, 116a/4

götür - : Götürmek, taşımak, yok etmek.

g.- di 015b/10, 016a/4, 030b/11,
046a/8, 082a/14, 118b/15

g.- diler 012a/13, 025b/8,
025b/9, 090b/8

g.- e 015b/9

g.- en 012a/13, 019a/4

g.- enler 012a/6

g.- mek 012a/10, 012a/11

g.- mek+ ile 027b/13

g.- seler 058a/8

g.- sünler 058a/4

g.- üñ 012a/9, 090b/6

g.- ür 062b/6

g.- ürdi 089a/6, 126a/8

g.- ürmisiz 030b/4

götür - : El götürmek; el açmak, elini
göğe doğru kaldırmak, dua etmek.

g.- di 095a/11

gövde : Gövde, vücut.

g.+ si 046b/14

cemī^t-i g.+ si 036a/14

cemī^t-i g.+ sine 071a/14

cemī^t-i g.+ sini 036a/9

gövdeli : Gövdeli.

g. 125b/4, 125b/5

göz : Göz.
g. 074a/4, 094b/15, 098a/11
g.+ i 016a/2, 032a/3, 032a/5,
037a/12, 071b/1, 085a/2, 108a/14
g.+ ile 109a/4
g.+ in 053b/2, 076b/15, 094b/15,
112b/10
g.+ ler 064a/13, 084a/12,
101b/7, 109b/11, 113a/4
g.+ leri 011b/14, 015a/13,
018a/3, 046b/15, 047a/12, 067a/7,
077b/6, 110a/9, 126a/12
g.+ lerin 062a/2
g.+ lerinde 008b/1
g.+ lerinden 033a/8, 069b/3,
108b/3, 116a/7
g.+ lerine 024b/1, 067a/7
g.+ lerinüñ 018a/3, 028a/11,
116a/9
g.+ lerüñ 061a/6, 064a/15
g.+ üm 061a/6
g.+ ümi 092b/4
g.+ üni 092b/5
g.+ üñi 066a/15
g.+ üñüñ 086b/4, 109b/9

gözlü : Gözlü.

g. 062a/5, 126b/1

gözsiz : Kör, hakikati görmeyen.

g. olmañ 047b/5

gözsüz : Kör, hakikati görmeyen.

g. 066b/15, 092b/3
g. eyledi 064a/12
g. eylemeg+ ile 107a/9
g. eyleyesin 116b/8
g. oldı 074a/3
g.+ üñ 092b/5

gözük - : Görünmek, belirlemek, ortaya çıkmak.

g.- di 058b/10
g.- medüğinden 082a/4
g.- mezsın 082b/6
g.- señ 056a/4
g.- ür 074a/11, 074a/12

göz yaşı : Gözyaşı.

g.+ n 088a/13

ğusl : <Ar. Yıkanma, boy abdesti alma.

ğ. eyledi 033a/3

ğuşsa : <Ar. Gam, keder, üzüntü, hüzn.

ğ. 096b/14, 101b/10, 114b/5,
114b/6, 114b/7

ğ.- yimedi 093a/8

ğ.+ dur 104b/2

ğ.+ m 128b/8

ğuşşalan - : <Ar. + Tr. Üzülmek.

ğ.- dı 104b/2

ğ.- dılar 040b/14

ğ.- ur 091b/6

ğuşşalu : <Ar. + Tr. Üzgün, kederli.

ğ. 111b/2

ğusul : <Ar. Yıkanma, boy abdesti alma.

ğ. eyle 072a/8

ğ. eyledi 072a/8

güç : Kuvvet.

g.+ ile 024a/14

güd - : Gütmek, hayvan otlatmak.

g.- er 049b/10, 092b/15

g.- erem 077b/2

gügercin : Güvercin.

g. 054b/9, 107b/4, 107b/7,
120a/1

g.+ e 044a/10

g.+ i 044a/8

gül : <Ar. Gül; güzel kokulu ve pek çok çeşidi olan bir çiçek.

g. 051a/1

gül - : Gülmek.

g.- di 059a/14, 061a/5, 072b/6

g.- er 096b/8

g.- se 062a/5

güldür - : Güldürmek,

g.- me 069b/13

gümiş : Gümüş; değerli bir maden.

g. 122b/5

g.+ den 101a/14, 124a/3, 126a/4,
126a/6

g.+ den olsun 046b/14

gümüş : Gümüş; değerli bir maden.

g. 035a/13, 123b/11

g.+ den 014b/14, 047b/1

g.+ dendür 016b/12, 019b/9

gün : Gün.

g. 009a/2, 012b/5, 017a/10,
017b/9, 017b/12, 018a/14, 018b/2,
023b/6, 024b/7, 032a/13, 034a/9,
034b/2, 035a/5, 035a/6, 035a/7, 035b/9,
036a/13, 036a/15, 036b/13, 038a/2,
039a/3, 040b/14, 040b/5, 040b/6,
040b/7, 041b/4, 043a/8, 044b/8,
045a/10, 047a/9, 047b/10, 047b/11,
047b/9, 049a/3, 049b/15, 049b/9,
050a/13, 050b/1, 051a/2, 053b/11,
054a/3, 054a/4, 055b/13, 056a/9,
060a/2, 060a/6, 060b/14, 060b/9,
061a/5, 061a/8, 062a/10, 062a/11,
063a/6, 063b/14, 064a/4, 064b/1,

064b/5, 066b/1, 068b/13, 069a/4,
069b/9, 069b/10, 069b/11, 070a/3,
070a/5, 070b/5, 071a/1, 072a/4,
072a/14, 075b/6, 075b/8, 076b/14,
078a/10, 078b/4, 078b/6, 079a/3,
079a/9, 081a/4, 081a/5, 082a/1, 082b/1,
082b/2, 086a/11, 089a/14, 090a/7,
092b/15, 095a/8, 095a/9, 096b/15,
097a/6, 097a/11, 097a/12, 097a/13,
099a/6, 100a/5, 103b/12, 105b/12,
106b/3, 106b/6, 107b/4, 109a/1, 110a/2,
110a/3, 110a/10, 110a/12, 110a/15,
118a/4, 118a/11, 119a/8, 119b/4,
119b/9, 120a/4, 120a/9, 120b/7, 120b/9,
121a/12, 121b/6, 121b/9, 122b/15,
123a/2, 126b/10, 128a/5, 128b/6, 130a/5
bu+ g. 073b/14, 099a/3
g.+ de 049a/1, 107b/2, 111a/7,
126a/8
g.+ den 038a/2, 038a/5, 103b/1
g.+ dür 082a/1, 088a/8, 120b/10,
121b/4
g.+ e 033b/7
g.+ i olmadın 099b/12
g.+ i olsa 012a/6, 108b/9, 110a/5
g.+ i 082b/2, 088a/8, 119b/4
g.+ inde 009a/7, 013b/3,
018b/11, 043a/8, 087a/2, 108b/11,
109a/4, 109b/6, 109b/10, 111b/7,
111b/11, 112a/4, 112a/15, 112b/9,
112b/15, 113a/3, 118b/5
g.+ inden 048a/4

g.+ i +ki 123a/11
g.+ i+y+ idi 044b/8
g.+ lerde 035a/5, 035a/6
g.+ lereddür 094a/15, 094b/1
g.+ lerden 099b/12
g.+ lere 036a/15
g.+ leri 036a/14, 077a/3
g.+ lerinde 096a/3
g. oldı 107b/2

günāh : <Far. Yapılması dinen yasak olan, dine aykırı iş.

g. 029b/9, 030b/2, 032b/4,
032b/8, 032b/15, 036a/11, 037b/6,
037b/8, 070a/15, 075a/1, 083b/1,
086a/13, 093a/7, 099b/6, 100b/6,
112b/3, 112b/6
g.+ a 094b/7, 112b/10, 114a/3,
114a/4
g.+ dan 113b/4
g.+ dur 081b/13
g. eyledünse 079b/4
g.+ ı 097b/8, 108a/7, 112b/4
g.+ ın 018a/13, 053a/6, 053a/7,
072a/1
cemī' -i g.+ ın 084a/5
g.+ ından 107b/12, 110a/1,
111a/12, 112b/2
g.+ ın+ için 036a/6
g. itdügüm 037b/9
g.+ lar 074b/10
g.+ ların 010a/11, 035a/7,

037a/7	g.+ e 095a/15, 120a/7
g.+ larından 071a/13	g.+ i 071a/3, 095a/14, 095b/2,
g.+ um 039a/13	120a/8
g.+ uma 109a/8	
g.+ umdan 027a/3, 033a/4	günlük : Günlük, belli bir gün içinde
g.+ umı 108b/5, 108b/6	olan.
cemî' -i g.+ uñuzı 023b/9	g. 033b/10, 067a/3
günāhkār : <Far. Günah işleyen, günah sahibi.	günlük : Günlük, belli bir gün içinde
g.+ lar 018a/3	olan.
g.+ lara 115a/2, 115a/3	g. 028a/2, 078a/6
günāhsuz : <Far. + Tr. Günahsız, masum.	güt - : Gütme, hayvan otlatmak.
g. 090b/14	g.- di 076b/10
gündüz : Gündüz.	g.- dürem 074a/10
g. 019a/6, 075a/10, 075a/11,	güz : Sonbahar.
075a/9, 076b/6, 100a/8, 109b/15,	g.+ üñ 057a/10
132b/12	güzel : Güzel, hayranlık uyandıran.
g.+ den 019a/6	g. 059a/5, 072b/3
g.+ i 084b/7	haber : <Ar. Haber, bilgi, nakledilen söz.
g.+ in 069a/1	h. 007b/6, 038a/4, 044a/2,
g. kılduğı 092a/12	044a/7, 045a/12, 056b/12, 061b/12,
g.+ üñ 071a/5	063b/2, 064b/7, 068a/4, 069a/14,
güneş : Güneş.	073b/6, 080b/9, 089b/4, 090a/8, 090b/5,
g. 019a/9, 024b/14, 025a/7,	091b/2, 104a/11, 106b/3, 118b/6,
049b/1, 077b/10, 095a/13, 095b/1,	124a/2, 124b/6, 131a/8, 131a/13,
095b/3, 100b/10, 109a/4, 120a/8,	131a/14
126b/1	h.+ i 063b/2, 072a/3, 123a/7

h.+ in 039a/4
h.+ i olmaya 007b/7
h.+ leri 095a/2, 095a/3
h.+ lerüñi 099b/6

ḥabeş : <Ar. Habeşistan halkından olan, teni çok koyu renkte olan kimse.

h.+ üñ 129b/11

ḥabeşî : <Ar. Habeşistan halkından olan kimse.

h. 049b/10, 049b/12, 049b/9,
128a/15

h.+ den 049b/13

ḥabīb : <Ar. Sevgili, dost, Hz. Muhammed, peygamber.

h. 092b/11, 092b/13, 092b/14

h.+ i olmaya 094a/2

h.+ imüñ 115b/11

h. kılduñ 092b/11

h.+ üm 009b/15, 051a/14,
072a/2

h.+ üme 115b/12

h.+ üm+ ile 115b/11

h.+ üñe 010a/3

ḥābil : <Ar. Hz. Âdem'in oğullarından biri, Kâbil'in kardeşi.

h.+ i 037b/15, 038a/1

ḥābīl : <Ar. Hz. Âdem'in oğullarından

biri, Kâbil'in kardeşi.

h. 038a/3, 041a/1

h.+ den 041a/2

h.+ e 037b/15, 076b/11

h.+ i 038a/2, 038a/6, 038a/15,
040b/13

h.+ üñ 058a/5

ḥabs : <Ar. Hapis, bir yere kapatma.

h. itdi 056b/1

ḥabs-çāh : <Ar. + Far. Kuyu hapsi; Hz. Yûsuf'un kuyuya atılması.

h. 068b/7

ḥācer : <Ar. Hz. İbrâhîm'in eşi ve Hz. İsmâil'in annesi.

h. 058a/10, 058a/11, 058a/12,
058a/13, 058a/15

ḥācet : <Ar. İhtiyaç, dilek, istek.

h. 092b/1, 121b/7

h.+ i 051b/7

h.+ ini 038b/6

h.+ üm 051a/7, 077b/2

h.+ ümi 061a/9

h.+ ümüz 116a/13, 116b/4

h.+ üñ 051a/6, 084a/15

h.+ üñi 063a/3, 103a/2

h.+ üñüz 116a/8

h.+ üñüz olduğu 098b/7

ḥacc : <Ar. Hac ibadeti, hacca gitme, hac görevini yerine getirme.

ḥ. 033b/5, 053a/3

ḥ. eyleñ 053a/3

ḥ.+ ı 123a/2

ḥ. itdüm 034a/9

ḥ.+ uñ 052b/5

ḥ.+ uña 053a/2

ḥaccı : bkz. *ḥacc*

ḥ. 101b/10

ḥacere'l-esved : bkz. *ḥacerü'l-esved*

ḥ.+ i 052b/10, 053a/10

ḥaceri'l-esved : bkz. *ḥacerü'l-esved*

ḥ.+ i 053a/14

ḥacerü'l-esved : <Ar. Kâbe'nin doğu köşesinde bulunan, cennetten indirildiğine inanılan siyah taş.

ḥ.+ e 034a/13

ḥ.+ uñ 034a/9

ḥacerü'l-esvedî : bkz. *ḥacerü'l-esved*

ḥ. 034a/15

ḥācī : <Ar. Hacca giden, hac görevini yerine getiren kimse.

ḥ.+ lerüñ 034a/12

ḥācī bayram : Bayramiyye tarikatının

kurucusu, Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân'ın intisap ettiği kişi, Hacı Bayram-ı Velî (ö. 833/1430).

şeyḥ-i ḥ.+ uñ 002b/15

ḥacīl : <Ar. Utanmış, yüzü kızarmış.

ḥ. eyleme 028a/10

ḥadd : <Ar. Son derece.

ḥ.+ en 065b/5

ḥadīs : <Ar. Hz. Muhammed'in, sözleri, davranışları ve bunları konu edinen ilim.

ḥ. 004b/10, 004b/11

ehl-i ḥ. 004b/3

ḥ.- i ḳudsī 003b/1

cemī' -i ḥ.- i ḳudsiyye'yi 003b/9

ḥ.+ den 004b/15, 004b/4

ḥ.+ dür 004b/5

ḥ.+ ler 013b/5

ḥafiyyāt : <Ar. Gizli olan şeyler, gizlilikler.

eşmel-i ḥ.+ ile 001b/4

ḥafiyye : <Ar. Gizli, gizli olan.

ḥaḳāyık-ı ḥ.+ den 045b/10

ḥaḳ : <Ar. Yaratıcı, Tanrı, Allah.

ḥ. 027b/2, 039b/4, 075a/12,

075a/13, 076a/13, 079b/6, 098b/14,

100a/6, 103a/15, 113a/10, 132b/6, 015b/5, 015b/8, 015b/11, 015b/13,
 132b/15 015b/15, 016a/3, 016a/5, 016a/7,
     ḥ.+ dan 004b/6, 005a/10, 016a/11, 016b/5, 016b/6, 016b/8,
 006b/14, 010a/1, 018a/3, 023b/7, 017a/12, 017b/5, 017b/8, 017b/15,
 026b/5, 033b/8, 041b/2, 050a/3, 050a/4, 018a/4, 018a/5, 018a/9, 018b/4, 018b/6,
 054a/15, 054b/6, 066a/15, 075a/12, 018b/9, 018b/11, 018b/13, 018b/14,
 081a/4, 106a/13, 109a/2, 122b/12, 019a/1, 019a/2, 019a/4, 019a/7,
 131a/6 019a/12, 019a/15, 019b/3, 019b/5,
     ṭarīḳ-i ḥ.+ dan 004a/4 019b/8, 019b/13, 020a/9, 020a/10,
     ḥ.+ dur 077a/12, 081a/11, 020b/1, 020b/2, 020b/3, 020b/7,
 097b/13 020b/10, 020b/12, 020b/14, 021a/1,
     ḥ. te'ālā 002a/2, 002a/7, 021a/3, 021a/7, 021a/8, 021a/10,
 002a/14, 003b/2, 005b/7, 006a/9, 021a/13, 021b/2, 021b/5, 021b/7,
 006a/12, 006b/4, 006b/8, 006b/12, 021b/10, 021b/13, 022a/1, 022a/2,
 006b/13, 007a/1, 007b/5, 007b/6, 022a/4, 022a/5, 022a/7, 022a/10,
 007b/9, 007b/10, 008a/4, 008a/10, 022a/14, 022a/15, 022b/1, 022b/2,
 008a/12, 008a/14, 008b/6, 008b/9, 022b/3, 022b/4, 022b/5, 022b/6, 022b/9,
 008b/10, 008b/11, 008b/15, 009a/5, 022b/12, 023a/1, 023a/9, 023a/12,
 009a/10, 009a/11, 009a/12, 009a/15, 023a/14, 023b/2, 023b/3, 023b/5,
 009b/3, 009b/6, 009b/11, 009b/14, 023b/7, 023b/9, 023b/10, 023b/11,
 010a/1, 010a/2, 010a/4, 010a/8, 010a/9, 023b/12, 024a/3, 024a/11, 024a/14,
 010a/13, 010a/14, 010b/1, 010b/3, 024b/4, 024b/6, 024b/7, 024b/8,
 010b/4, 010b/6, 010b/10, 010b/11, 024b/10, 024b/12, 024b/13, 025a/1,
 010b/13, 010b/14, 011a/2, 011a/4, 025a/3, 025a/8, 025a/10, 025a/12,
 011a/6, 011a/8, 011a/9, 011a/12, 025a/14, 025b/4, 025b/6, 025b/8,
 011b/5, 011b/6, 011b/9, 011b/11, 025b/10, 025b/14, 026a/5, 026a/7,
 011b/13, 012a/1, 012a/5, 012a/7, 026a/12, 026b/3, 026b/10, 027a/3,
 012a/9, 012a/10, 012a/12, 012b/1, 027a/8, 027a/9, 027a/10, 027a/11,
 012b/9, 012b/13, 012b/15, 013a/5, 027a/12, 027a/13, 027a/15, 027b/3,
 013a/6, 013b/1, 014a/6, 014a/8, 027b/8, 027b/9, 027b/11, 028a/7,
 014a/11, 014a/13, 014b/2, 014b/4, 028a/12, 028a/14, 028b/6, 028b/10,
 014b/6, 014b/7, 015a/3, 015a/5, 015a/6, 028b/12, 028b/13, 028b/14, 029a/3,

029a/4, 029a/6, 029a/7, 029a/8, 029a/9, 029a/10, 029a/11, 029a/13, 029a/14, 029a/15, 029b/6, 029b/13, 029b/14, 030a/2, 030a/3, 030a/7, 030a/8, 030b/2, 030b/3, 030b/5, 030b/7, 030b/8, 030b/10, 030b/12, 030b/14, 031a/1, 031a/2, 031a/14, 031b/2, 031b/5, 031b/6, 031b/10, 032a/10, 032b/2, 032b/13, 032b/14, 033a/2, 033a/6, 033a/10, 033a/13, 033a/14, 033b/1, 033b/4, 033b/12, 033b/15, 034a/3, 034a/4, 034a/5, 034a/6, 034a/12, 034a/15, 034b/4, 034b/5, 034b/6, 034b/7, 034b/10, 034b/12, 035a/6, 035a/11, 035b/3, 035b/14, 036a/4, 036a/8, 036a/12, 036b/2, 036b/8, 037a/1, 037a/2, 037a/5, 037a/6, 037a/9, 037a/10, 037a/12, 037a/13, 037a/14, 037b/13, 038a/3, 038a/4, 038a/5, 038a/6, 038a/9, 038b/2, 038b/3, 038b/6, 038b/10, 039a/2, 039a/5, 039a/14, 039b/5, 039b/8, 039b/10, 039b/14, 040a/2, 040a/6, 040a/8, 040a/10, 040b/1, 040b/10, 040b/15, 041a/3, 041a/12, 041a/15, 041b/6, 041b/12, 041b/14, 041b/15, 042a/2, 042a/5, 042a/7, 042a/8, 042a/10, 042a/12, 042b/7, 042b/14, 043a/1, 043a/2, 043a/3, 043a/12, 043b/1, 043b/3, 043b/9, 044a/2, 044b/6, 044b/9, 044b/15, 045b/12, 045b/13, 045b/15, 046a/3, 046a/4, 046a/6, 046a/7, 046a/10, 046a/13, 046b/2, 046b/6, 046b/8, 047a/4, 047a/10, 047b/12, 047b/4, 048a/6, 048b/3, 048b/11, 049a/4, 049a/5, 049a/6, 049b/1, 049b/2, 049b/4, 049b/13, 049b/15, 050a/8, 050b/5, 050b/13, 050b/14, 051a/2, 051a/3, 051a/4, 051a/13, 051a/15, 051b/5, 051b/8, 051b/10, 051b/12, 052a/4, 052a/7, 052a/9, 052b/1, 052b/3, 052b/7, 052b/8, 052b/13, 052b/15, 053a/2, 053a/3, 053a/4, 053a/15, 053b/4, 053b/5, 053b/9, 053b/12, 053b/14, 054a/1, 054a/5, 054a/9, 054a/12, 054a/14, 054b/4, 054b/7, 054b/8, 054b/11, 054b/14, 054b/15, 055a/2, 055a/6, 055a/8, 055b/6, 055b/9, 056a/7, 056a/10, 056a/14, 056b/1, 056b/11, 057b/2, 057b/13, 057b/15, 058a/3, 058a/6, 058a/7, 058a/13, 058a/14, 058b/3, 058b/14, 058b/15, 059a/3, 059a/4, 059a/12, 059b/4, 059b/11, 059b/15, 061a/4, 061a/15, 061b/9, 062a/3, 062b/14, 063a/5, 064a/12, 064b/1, 065a/1, 065b/15, 065b/6, 065b/7, 066a/5, 066a/8, 066a/10, 066a/11, 066b/2, 066b/10, 066b/11, 066b/12, 066b/13, 067b/6, 068a/10, 068b/2, 068b/4, 069a/13, 069b/3, 070b/2, 070b/14, 071a/10, 071b/4, 071b/6, 071b/7, 071b/8, 071b/13, 072a/1, 072b/1, 072b/10, 072b/13, 072b/14, 073a/3, 073a/6,

073a/8, 073b/2, 073b/4, 073b/9, 092a/14, 092b/2, 092b/4, 092b/5,
 073b/11, 073b/12, 074a/4, 074a/5, 092b/6, 092b/9, 092b/12, 093a/4,
 074a/8, 074a/10, 074b/2, 075b/1, 093a/10, 093b/1, 093b/3, 093b/7,
 076b/3, 076b/5, 076b/11, 076b/15, 093b/8, 093b/9, 094a/1, 094b/1, 094b/5,
 077a/11, 077a/13, 077b/4, 077b/7, 094b/6, 094b/10, 094b/15, 095b/1,
 077b/10, 077b/11, 078a/3, 078a/4, 095b/4, 095b/6, 095b/10, 096a/1,
 078a/12, 079a/1, 079a/5, 079a/7, 096a/2, 096a/3, 096a/6, 096a/10,
 079a/15, 079b/11, 080a/4, 080a/7, 096a/14, 096a/15, 096b/1, 096b/4,
 080a/9, 080b/2, 080b/5, 080b/8, 096b/6, 096b/9, 096b/13, 097a/1,
 080b/10, 081a/2, 081a/4, 081a/6, 097a/6, 097a/10, 097b/2, 097b/7,
 081a/8, 081a/12, 081a/14, 081b/10, 097b/11, 098a/4, 098a/7, 098a/15,
 081b/2, 081b/5, 081b/6, 081b/8, 098b/7, 099a/2, 099a/7, 099b/3, 099b/5,
 081b/12, 082a/2, 082a/5, 082a/9, 099b/10, 099b/13, 100a/4, 100a/12,
 082a/13, 082b/2, 082b/6, 082b/9, 100b/8, 101a/1, 101a/7, 101b/11,
 082b/15, 083a/4, 083a/6, 083a/12, 102a/13, 102a/14, 102b/1, 102b/6,
 083a/13, 083a/15, 083b/2, 083b/5, 102b/10, 102b/11, 103a/1, 103a/4,
 083b/7, 083b/9, 084a/5, 084a/7, 084a/8, 103a/5, 103a/7, 103a/8, 103b/9,
 084a/10, 084a/11, 084a/13, 084b/1, 103b/13, 103b/15, 104a/1, 104a/3,
 084b/12, 085a/1, 085a/3, 085a/4, 104a/10, 104a/12, 104b/2, 104b/5,
 085a/5, 085a/7, 085a/10, 085a/14, 104b/7, 104b/9, 104b/10, 104b/12,
 085b/1, 085b/3, 085b/4, 085b/5, 085b/8, 104b/14, 105a/7, 105a/12, 105a/14,
 085b/9, 085b/12, 085b/15, 086a/6, 105b/13, 105b/3, 105b/8, 106a/2,
 086a/8, 086a/12, 086a/13, 086a/15, 106a/7, 106a/11, 106a/14, 106b/2,
 086b/3, 086b/5, 086b/7, 086b/11, 106b/5, 106b/15, 107a/15, 107b/15,
 086b/12, 086b/15, 087a/2, 087a/3, 108b/3, 108b/7, 108b/11, 108b/13,
 087a/6, 087a/9, 087a/12, 087b/1, 109a/10, 109b/10, 109b/2, 109b/12,
 087b/9, 088a/4, 088a/7, 088a/9, 110a/13, 110a/15, 110b/10, 111a/2,
 088a/10, 088a/11, 088a/14, 088b/13, 111a/6, 111a/10, 111a/12, 111a/14,
 088b/5, 088b/6, 088b/9, 089a/1, 089a/3, 111a/15, 111b/2, 111b/4, 111b/5,
 089a/7, 089a/15, 089b/1, 089b/5, 111b/7, 111b/9, 111b/11, 111b/13,
 089b/10, 091b/13, 091b/15, 092a/2, 112a/1, 112a/3, 112a/5, 112a/6, 112a/8,
 092a/4, 092a/7, 092a/8, 092a/11, 112a/9, 112a/11, 112a/13, 112a/15,

112b/1, 112b/11, 112b/13, 112b/14,
112b/4, 112b/5, 112b/7, 112b/9, 113a/1,
113a/2, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113a/8,
113a/9, 113a/10, 113a/11, 113a/12,
113a/14, 113a/15, 113b/4, 113b/13,
114a/5, 114a/8, 114a/11, 114a/13,
114b/11, 114b/7, 115a/1, 115a/3,
115b/13, 115b/15, 116a/4, 116a/8,
116b/12, 117b/6, 117b/7, 117b/9,
117b/10, 117b/13, 118b/11, 118b/12,
119a/1, 119a/3, 119a/8, 119b/1, 119b/3,
119b/4, 119b/9, 120a/12, 120a/14,
120a/7, 120b/10, 120b/11, 121b/4,
121b/12, 121b/15, 122a/9, 122a/10,
122a/11, 122a/14, 122b/9, 122b/13,
122b/15, 123a/11, 125a/14, 126b/15,
127a/3, 127a/5, 127a/7, 127a/8, 128a/2,
128a/3, 128a/13, 128b/1, 128b/4,
129a/14, 129a/6, 129a/8, 129a/9,
130a/3, 130a/6, 130b/15, 131a/3,
131a/7, 131a/12, 131b/3, 131b/5,
131b/8, 131b/13, 132a/4, 132a/7, 132a/9
h.+ te'ālādan 041b/5, 056b/12,
067a/3, 105a/11
h.+ te'ālādur 081a/10
h.+ te'ālānuñ 003b/3, 004b/1,
005b/5, 007b/15, 013a/10, 017a/12,
021b/1, 022b/7, 022b/14, 028a/13,
045b/14, 046b/11, 051b/9, 057a/14,
058b/8, 073a/8, 074a/2, 081a/2,
083b/13, 103b/2, 107b/6, 110a/11,
113b/12, 121a/9, 127b/13

h. sübhānehu ve te'ālā 002b/8

ḥaḳ : <Ar. Doğru, gerçek.

h. 093b/9, 113a/11, 113b/9

ḥaḳāyık : <Ar. Gerçekler, hakikatler.

h. 001b/6, 006b/2

h.- ı ḥafıyyeden 045b/9

h.- ı mümkināti 002a/11

h.+ dan 004a/4

ğayb-ı h.+ ı 002a/10

h.+ ın 003a/6

h.+ uñ 004a/6

ḥaḳīm : <Ar. Bilge, bilgin, Allah'ın adlarından biri.

h. 068b/12

rabb-i h. 132a/2

h.+ dür 054b/15

ḥaḳīḳat : <Ar. Gerçek, doğru. Tasavvuftaki dört makamdan biri.

h. 004a/14, 004a/2, 006a/13

h.+ i 126b/8

h.+ inden 002b/2

h.+ ini 006b/3, 128b/6

ḥaḳīkī : <Ar. Gerçek, asıl.

mevcūd-ı h. 127b/9

ḥaḳīr : <Ar. Değersiz, itibarsız.

h. 113b/8

h. iderin 096a/6

hakk : <Ar. Doğru, gerçek, hak.

h.- ı mutlakdur 005b/13

h.+ ı+ çün 008a/12, 019b/5,
031b/13, 035b/15, 038a/8, 047a/6,
054a/2, 058a/7, 063a/5, 065a/1,
074a/10, 074a/4, 080b/6, 092b/4,
114b/1

h.+ ın 111b/11

h.+ ınuz 096a/8

h.+ ı+y+ için 002b/11, 069b/6,
101a/1, 104b/3, 113b/2, 116b/9

h.+ um 096a/7

h.+ umı 103a/1

h.+ umızı 064b/11

h.+ uñuzı 064b/10

hakk : Yaratıcı, Tanrı, Allah.

h.+ a 004b/6, 031b/3, 042b/1,
042b/15, 049a/14, 050a/2, 050a/4,
058a/14, 073a/14, 074a/1, 075b/1,
105a/6, 120b/8

h.+ ı 075a/14, 082a/2

h.+ ile 006a/1

h.+ uñ 006b/15, 007a/14,
007a/15, 007b/4, 021a/7, 023b/6,
034b/5, 042a/14, 054a/8, 106a/1,
127b/12, 131b/13

hakkā : <Ar. Gerçekten, doğrusu.

h. 076b/5

hakkında : <Ar. + Tr. Hakkında.

h.+ ında 129b/6

haksuz : <Ar. + Tr. Allah olmadan,
kendi kendine.

h. 006a/5

hāl : <Ar. Hâl, durum.

h. 010a/4, 022a/11, 027a/5,
032b/4, 050a/3, 063a/2, 101a/8, 104a/6,
104b/12, 121b/13

h.+ de 020b/1, 045a/8, 079b/8,
086b/2, 089a/9, 093a/8, 105b/10

h.+ dür 064a/15

h.+ e 070b/2

h.+ i 049b/5, 066b/15, 121b/1

h.+ imüz 130a/8

h.+ in 004b/6, 056a/9, 072a/2,
103a/12, 108a/13, 121a/14, 121b/1

h.+ inde 042b/6

h.+ inden 064b/7, 072b/9

h.+ ini 063a/10, 107a/7

h.+ ümi 070b/4

h.+ üñ 056a/15, 065b/12, 121b/3

h.+ üñüzden 064b/7

hālāvet : <Ar. Hoşluk, tatlılık, zevk.

h.+ ini 114b/6

hālāyık : <Ar. Yaratılmış her şey.

cemī[̄]-i h. 085b/2

cemī[̄]-i h. + dan 006a/4
cemī[̄]-i h. + uñ 016a/15

halel : <Ar. Fesat, zarar.
h. 004b/13

hālī : <Ar. Boş, bir şeyden uzak.
h. olmadı 093a/6

halīfe : <Ar. Vekil, hükümdar.
h. 022b/15, 028a/2, 081a/14,
105a/13, 111a/4, 111a/5, 131a/8
h. eyledi 118b/13
h. idüp 128a/6
h. kıldum 032b/6
h. kılorın 022b/12
h. + ñ 118b/3
h. + ñdür 108b/2
h. olalar 023a/3
h. oldu 122a/14
h. olduğuna 105b/5
h. olsun 110b/11
h. olur 118b/2
h. olursun 131a/9

halīfelik : <Ar. + Tr. Halifelik,
hükümdarlık, sultanlık.
h. 118b/14

hālīk : <Ar. Yaratıcı, yaratan.
h. + i ñ 031b/4

halīl : <Ar. Samimi ve sadık dost.
h. 051a/13, 067b/13, 095a/11
h. eyledi 054a/14
h. eylediği 054b/15
h. + isin 054a/8
h. itdi 055a/6
h. itmek 106b/9
h. kıldı 054b/5
h. kıldum 053b/15
h. olur 055a/8
h. + üm 050b/6, 056a/15, 056b/2,
059a/12

h. + ümdür 050b/6
h. + üme 051a/14
h. + ümsin 055a/3

halīla' llāhi : <Ar. Allah'ın dostu, Hz.
İbrāhîm'in lakabı.
h. 051b/3, 056a/3

halīllig : <Ar. + Tr. Dostluk.
h. + um 054a/9

halīlu' llāh : <Ar. Allah'ın dostu, Hz.
İbrāhîm'in lakabı.
h. + a 067b/9

halīm : <Ar. Yumuşak huylu.
Kullarının işlediği günahlara rağmen
onları şiddetle cezalandırmayıp
yumuşak davranan, Allah.
h. 057a/5, 068b/12

ḥalīm̄lūġ : <Ar. + Tr. Allah'ın günah işleyenlere karşı yumuşak davranışlılığı.

ḥ.+ umı 100b/7

ḥālīṣ : <Ar. Katkısız, samimi, temiz.

ḥ. 114a/11

ḥ. ola 087a/15

ḥalk : <Ar. Yarattılmış olanlar, insanlar.

ḥ. 006a/1, 006a/6, 012b/13, 012b/9, 013b/2, 019a/7, 021b/11, 022a/6, 025a/10, 025a/9, 041a/14, 041a/5, 043b/13, 047b/6, 052a/8, 069a/6, 086a/1, 086a/2, 086a/3, 086a/4, 086a/5, 092a/10, 096b/12, 098b/11, 099b/3, 104a/15, 110a/15, 113b/15, 114b/3, 119b/15, 121a/3

cemī'̄-i ḥ. 039a/11, 063b/11, 084a/8, 096a/4

ḥ.+ a 006a/2, 006a/8, 055a/4, 062b/15, 079b/11, 082b/13, 083b/15, 089b/13, 089b/15, 094a/5, 097b/11, 100b/8, 104a/15, 108b/6, 110a/2, 110b/13, 112b/6, 113a/6, 114a/12, 114a/13, 120a/4, 120b/10, 121a/13, 128a/15, 131a/11, 132b/3

ḥ.+ ça 041b/5

ḥ.+ da 006a/5

ḥ.+ dan 053b/1, 094b/11, 097a/9, 097b/1, 097b/6, 113a/13

cemī'̄-i ḥ.+ dan 112a/1, 112a/2

ḥ.+ dur 013a/10, 015a/4

ḥ.+ ı 001b/5, 002a/2, 004a/3, 006b/4, 011a/4, 031a/15, 044a/1, 046a/7, 048a/11, 052b/14, 053a/2, 071a/3, 081b/14, 089a/12, 094b/10, 097a/9, 097b/1, 097b/5, 113b/1, 132b/9

cemī'̄-i ḥ.+ ı 044a/3, 053b/3, 087b/12

efḍal-i ḥ.+ ı 021b/13

ḥ.+ınca 032b/3

ḥ.+ından 013a/10

ḥ.+umda 103a/9

ḥ.+umı 104b/7

ḥ.+ uñ 010a/3, 018a/10, 030b/15, 031b/4, 032a/4, 087a/2, 087b/15, 089b/14, 094b/13, 096b/10, 097a/9, 100a/3, 120b/14, 121a/1

cemī'̄-i ḥ.+ uñ 009b/15, 014a/7

ḥalka : <Ar. Halka, çember.

ḥ. 012a/5, 014a/10, 016a/10, 046a/6, 095a/13

ḥalvet : <Ar. Tasavvuf yolunda olgunlaşmak için belirli bir müddet kapalı bir yerde yalnız kalma durumu.

ḥ.+inde 045a/10

ḥ.+lerde 116b/15

ḥām : <İbr. Tevrat'a göre Hz. Nûh'un üç oğlundan biri.

h. 043a/11, 043a/12, 043a/13,
045b/3, 048a/8, 129b/11

hām : <Far. İşlenmemiş.
h. 126a/3

hāmān: Kur'ân-ı Kerîm'de, Hz. Mûsâ dönemindeki Firavun sarayının bir yetkilisi olarak anılan kişi.

h. 079b/8
h.+ a 079b/7

hāmd : <Ar. Kulun Allah'a teşekkür ve övgülerini bildirmesi.

livā' -i h.+ ı 024b/6
h.+ ından 024b/6
h. itdi 026a/9, 032b/5, 054b/5
h. itmezsın 097a/12

hameletü'l- 'arş : <Ar. Arşı taşımakla görevli olduğuna inanılan dört büyük melek; İsrâfîl, Cebrâil, Mikâil, Azrâil.

h.+ ı 012a/5

hāmīm : <Ar. Çok sıcak ve kızgın su.

h. 020a/2

hāmil : (<Ar. *hāml*) Taşıma, yükletme.

h. itdiler 023a/6

hāmīr : <Ar. Hamur.

h. 107a/3, 111a/6

h. eyledi 022a/8

hāmle : <Ar. Hücüm etme, saldırma.

h. kıılır 060a/11

hāmmām : <Ar. Hamam, insanların yıkandığı yer.

h. 029a/8

hāmır : <Ar. Şarap.

h. 019b/2

hārāb : <Ar. Yıkık, harap; yok olma, yıkılma.

h. 132a/1

h.+ a 130a/15

h. eylemege 130a/1

h. eylesün 047b/15

h. ider 123b/8

h. iderse 132a/2

h. oldı 043b/12

h. olduğu 041b/1

h. olmağ+ ile 013b/7

h. olmaz 013b/7

hārām : <Ar. Yapılması dince yasak olan davranış.

h. 099b/15, 106a/12, 132a/10

h.+ dan 087b/8, 097a/7, 099a/12,

102a/10

h.+ dur 096a/2

h. eyledi 038a/5, 081b/12

- h. eyleyem 113a/8
h.+ ı 004b/2
h. iderin 084b/14
h. kıldum 028a/6
h. kılsañ 069b/12
- h̄arāret** : <Ar. Sıcaklık, şevk.
h.+ inden 097b/9
h.+ ümden 074a/5
- h̄arbe** : <Ar. Kısa mızrak, süngü.
h.+ ler 018b/13
h.+ nüñ 018b/14
- h̄arbe** : bkz. *h̄arbe*
h. 047a/15
- h̄ardal** : <Ar. Tohumu hekimlikte kullanılan bir bitki.
h. 114b/13, 114b/14
- h̄areket** : <Ar. Hareket, kımıldanma, sarsıntı.
h. 127b/2
h.- i zamāniyye olsa 127a/14
h.+ e 045a/10
h. iderdi 054a/8
h. itdi 047a/10
h. olmayacak 127b/1
- h̄arem** : <Ar. Mekke ve Medine şehirleri ve çevrelerindeki belirli bölgeler için kullanılan terim.
h.+ de 059b/5
- h̄arf** : <Ar. Harf, söz.
h. 037a/4, 037a/9
h.+ ine 037a/7
h.+ üñ 008b/14
- h̄arīr** : <Ar. İpek.
h. 051a/2, 061a/9
h.+ den 061a/1, 101b/2, 101b/5
h.+ e 061a/1
h.+ lerinden 060b/8
- h̄arīş** : <Ar. Aşırı hırslı, açgözlü.
h. 098b/13
h. oldılar 023a/7
h. olur 098a/7
- h̄arīs** : <Ar. Şeytan'ın Allah'a isyan etmeden önceki adlarından biri.
h. 023a/14
- h̄arūn** : <Ar. Hz. Mûsâ'nın kardeşi olan peygamber.
h. 076a/12, 077a/1, 078a/4, 078a/5, 093b/2
h.+ a 079a/15, 106b/12
h.+ ı 077a/1, 081a/14
h.+ uñ 078a/15
- h̄āş** : <Ar. Seçkin, özel.

h. 007a/14, 089b/4
tevḥīd-i h.+ dur 007b/14
h.+ ı 002b/14

ḥasan : bkz. *ḥasan-ı baṣrī*
h. 021a/5, 042b/2, 067b/1

ḥasan : <Ar. Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Ali ile Hz. Fâtıma'nın büyük oğlu, Hz. Hasan (ö. 49/669).
h. 035b/5

ḥasan-ı baṣrī : Meşhur hadis ve fıkıh bilgini, Hasan-ı Basrî (ö. 110/728).
h. 094a/13

ḥasb : <Ar. Baba tarafından gelen şeref, asil.
h.+ i 122a/3

ḥased : <Ar. Haset, kıskançlık, çekememezlik.
h. 078b/9
h.+ dür 044a/4, 094b/2
h. eyledi 024a/5, 026b/5,
029b/12, 069a/4
h. eyleme 089a/10
h. eylemeg+ ile 102a/2
h.+ i 097a/7, 093a/6
h.+ ile 044a/4
h. itdiler 023a/7
h. itdüm 044a/5

ḥasenāt : <Ar. İyilikler, hayırlı işler, sevaplar.

h. 053a/5
h.+ ı 087a/3
h.+ ın 010a/11, 112b/2
h. kıların 101a/5
h.+ uñı 087a/2

ḥasene : <Ar. Sevap.
h. 037a/7

ḥāşıl : <Ar. Ortaya çıkan, meydana gelen.

h.- ı kelām 067b/3
h. eylemek 004a/15
h.+ ı 013b/13
h.+ ın 003a/4
h. oldı 002b/4, 002b/6, 006b/15,
007a/1, 023b/3, 038b/11, 042a/14
h. olmağdur 013b/14
h. olmaya 024b/2
h. olmaz 007a/11, 007a/5
h. olmazdı 038b/15
h. olup 007b/11
h. olur 004b/3, 007a/11, 007a/5

ḥaşlet : <Ar. Huy, nitelik.
h. 055a/9, 093a/5

ḥasret : <Ar. Özlem, bir şeyi çok arzulayıp ona kavuşamamaktan duyulan

üzüntü.

h. 038a/6

h.+ inden 066a/9

h. olursız 026b/7

h.+ üñden 066b/15

hasta : <Far. Hasta, sağlığı bozuk olan kimse.

h. 077a/4, 094a/2

h.+ ları 087a/5

h. oldu 103b/12, 131a/5

h. olmadı 078b/4

h. olsalar 088b/10

h. olsañ 094b/9

h. olursañuz 131b/14

h.+ van 094a/1

h.+ 'yı 111a/10

hastalık : <Far. + Tr. Hastalık, sağlığın bozuk olması.

h. 099b/15, 101b/9

hasūd : <Ar. Kıskanç, hasetçi.

h. 089a/10

hāṣā : <Ar. "Allah korusun, tövbe, asla" gibi anlamlarda kullanılan söz.

h. 062a/3

haşr : <Ar. Toplama, bir araya getirme.

h. 014a/1

h. iderin 009a/7

haṭā : <Ar. Yanlış, kusurlu iş. kabahat.

h. 049a/13

h. idenlere 049b/5

h. itdüğü 109b/15

h. itdügüm 027b/10

h. itdük 066b/13

h. itdüm 064b/1

h.+ lar iderler 074b/10

h.+ laruma 113b/2

cemī'-i h.+ laruñ 094b/1

h.+ m 031b/10, 031b/7

h.+ mı 054a/9, 109b/10

h.+ sından 032a/4

h.+ sını 054a/7, 109b/12, 120b/8

hātem : <Ar. Mühür, yüzük.

h. 037b/2

h.- i 'izzet 119b/2

hāṭır : <Ar. Gönül, kalp, zihin.

h.+ dan 127b/13

h.+ ı 057a/13

hāṭīb : <Ar. Topluluk karşısında söz söyleyen, hatip.

h.+ i kıldı 029b/4

h. kıldum 028b/3

hāṭībū'l-enbiyā' : <Ar. Peygamberlerin

hatibi, Hz. Şuayb'ın lakabı.
h. 073a/15

hāṭif : <Ar. Hızlıca kapıp götürün.
berk-ı h. 117b/11

hāṭir : <Ar. Ulu, yüce, büyük.
emr-i h.+ dür 004a/8

hāṭṭ : <Ar. Hat.
h.+ ı 041a/10

hāṭṭā : <Ar. Hatta, bile, dahi, üstelik.
h. 003b/13, 023a/11, 024b/1,
033b/5, 035a/13, 039b/11, 041b/4,
042b/1, 043b/9, 045a/1, 046b/12,
046b/3, 049a/3, 049a/8, 052a/10,
061a/12, 061b/12, 068a/9, 070a/5,
076a/9, 079a/3, 080a/9, 086b/4, 087a/8,
087b/6, 087b/7, 088b/4, 090a/4, 090b/5,
091a/1, 093b/8, 095a/14, 095a/6,
100a/2, 103a/1, 103a/5, 103b/10,
104b/11, 108a/14, 108a/15, 114b/14,
121b/12, 129b/15, 130a/12, 131b/10

hātūn : Kadın, eş.
h. 059a/14
h.+ ı 059a/12, 069b/15, 077a/4,
077a/6

havā : <Ar. Hava.
h. 126b/4

h.+ da 097b/12
h.+ sından 027b/7
h.+ ya 016b/5, 050b/12

havā : bkz. *havvā*
h.+ ya 027b/8

havā' : <Ar. Hava.
h. 016a/15

havāle : <Ar. Bir işi başkasının
sorumluluğuna bırakma, yöneltme.

h. eylerdi 126b/6
h. eyleseler 070b/12
h. kıldı 027b/6

havf : <Ar. Korku.
h.+ dur 084b/5

hāvīl : Zülkarneyn'nin davetçi olarak
gönderildiği kavimlerden biri.
h. 129a/11

hāvīye : <Ar. Cehennem'in yedi
kapısından yedincisi.
h.+ dür 020a/8

havāşş : <Ar. Nitelikler.
h.+ ım 128b/6

havlı : bkz. *avlı*
h. 100b/11

h.+ da 100b/12

hāvā : Yaratılan ilk kadın, Hz. Âdem'in eşi.

h. 026a/1, 026a/15, 026a/3, 026b/10, 026b/12, 026b/14, 026b/6, 026b/8, 027a/1, 027a/6, 027a/8, 027a/9, 027b/10, 027b/12, 027b/8, 028a/4, 028a/6, 030a/4, 030a/7, 032a/1, 033a/7, 033b/4, 033b/6, 033b/9, 034b/13, 037b/11, 039a/3, 039a/5, 039a/7, 039a/9, 040b/14, 040b/6

h.+ dan 037b/13

h.+ dur 026a/3

h.+ nuñ 032a/10, 035b/2

h.+ ya 026a/12, 027a/11, 027a/9, 033a/6, 033a/7, 033b/5, 039a/4

h.+ yı 026a/7, 027b/5

h.+ 'yı 025b/15, 028a/9, 028b/2, 036a/10, 113b/7

hāvā' : bkz. *hāvā*

h.+ ile 033b/2, 035a/11

h.+ yı 030a/9

hayā : <Ar. Utanma, sıkılma; kulun, günahları nedeniyle Allah'tan utanması.

h. 024b/11

h.+ dan 027a/2, 032a/2

h.+ ya 024b/10

h.+ yı 008b/1

h.+ 'yı 024b/9, 030a/7

hayāt : <Ar. Yaşam.

h. 008a/7, 018b/12, 057b/13, 082a/9, 105a/9, 106a/3

āb-ı h. 040a/5, 090a/4

h.+ a 011a/13

h.+ da 086b/2

h.+ dan 070b/1

h.+ dur 002a/5

h.+ ı 101a/9

h.+ uma 130b/5, 130b/6

h.+ umuzı 039a/5

hayātü'l-kül : <Ar. Bütün hayat; daima devam eden hayat, bedenın zıttı olarak asla ölmeyen ruh.

h. 013b/8

hayır : <Ar. Hayır, iyilik.

h. 018a/11, 083a/1, 119b/14

h.+ da 097a/3

h.+ dan 014a/7

h.+ ların 018a/10

hayırlı : <Ar. + Tr. Hayırlı, makbul, iyi, faydalı.

h.+ dur 096a/11, 113a/15

h. ola 085a/8

h.+ sı 098b/15, 099a/1

h.+ sıdur 009b/15

h.+ sın 082b/13

h.+ sina 010a/4

ḥayız : <Ar. Âdet hâli.

ḥ. 027b/12, 052b/12

ḥāyin : (<Ar. ḥā'in) İyiliğe karşı kötülük eden, hain.

ḥ.+ dūr 098a/3

ḥ. olmak+ ile 102a/3

ḥāyir : (<Ar. ḥā'ir) Şaşırmış, hayrette kalmış.

ḥ. 005b/6

ḥayme : <Ar. Çadır.

ḥ.+ si 122a/15, 122a/7

ḥayr : <Ar. Hayır, iyilik.

ḥ. 008a/7, 029b/8, 031b/1, 091b/11

ḥ.- ı keşir 129a/7

ḥ.+ ı 008b/2, 091b/10

cemī'-i ḥ.+ ı 106b/8

ḥ.+ içün 091b/10

ḥ.+ ile 069a/8

ḥ.+ uña 028b/13

ḥayrān : <Ar. Şaşıрма, çok beğenmekten ve tutkunluktan hayretler içerisinde kalma.

ḥ. olup 006b/8

ḥayret : <Ar. Şaşıрма, şaşırp kalma,

Allah'ı tanıyıp bunu ifade edemeyen arifin yaşadığı durum.

ḥ. 007a/6, 007b/11

ḥayvān : <Ar. Canlı, canlılık, insan dışındaki canlı yaratık.

ḥ. 041a/14, 102a/8

baḥr-ı ḥ. 023b/8

ḥ.+ lar 038b/1, 104b/11, 124a/9, 125a/12, 125b/11

cemī'-i ḥ.+ lar 108b/1

ḥ.+ lara 062b/3, 045a/4, 125b/10

cemī'-i ḥ.+ lara 048b/12

ḥayvānāt : <Ar. Hayvanlar.

ervāḥ-ı ḥ. 014a/5

ḥāzır : <Ar. Bir işi yapmak için her şeyi tamamlamış olma, hazır olma.

ḥ. 098b/8

ḥ. olma 088b/10

ḥ. oluñ 123b/7

ḥāzır : bkz. ḥāzır

ḥ. 010a/4, 010a/5

ḥazīne : <Ar. Hazine, devlet malının saklandığı yer.

ḥ. 091a/14, 094a/6

ḥ.+ de 091b/3

cemī'-i ḥ.+ lerin 067a/14

ḥ.+ lerini 071a/5

h.+ lerinüñ 123b/2

h.+ lerümi 094b/11

h.+ m 096a/13

h.+ ñ 063b/11

h.+ sini 104b/8, 114b/13

h.+ 'yi 091a/15

hazîne-dâr : <Ar. + Far. Devlet hazinesinden sorumlu kişi.

h.+ ı oldı 021a/6

h.+ ı 050b/10, 050b/11, 060b/13

h. kı1 063b/12

h.+ ları 023a/13

h.+ larına 046a/6

hazînetü'l-'ulemâ : <Ar. Muhammed Magribî veya Muhammed Bulgarî'ye ait olduğu tahmin edilen bir eser.

h.+ da 009a/14

hazîretü'l-ğuds : <Ar. Peygamberlerin, şehitlerin ve Allah'ın verdiği zorluklara sabredenlerin ruhlarının bir arada bulunacağına inanılan cennet bahçesi.

h. 085b/8

hazîretü'l-ğudse : bkz. *hazîretü'l-ğuds*

h.+ de 096b/2

hazret : <Ar. Saygı ifadesi.

h.- i resüle 042b/10

h.- i resülün 023b/14

h.+ den 021a/4

h.+ i 053a/12

h.+ in 011a/8, 012a/1, 013a/6, 082a/3

h.+ inde 100a/6

h.+ ine 037a/12, 103a/15, 122a/9, 132a/7

h.+ ini 011b/6

hediye : <Ar. Armağan.

h. 101b/7

helâğ : <Ar. Yok olma, ölme, perişan olma.

h. eyledi 046a/10, 081a/3

h. oldılar 104b/11

helâk : <Ar. Yok olma, ölme, perişan olma.

h. 044b/7

h. eyle 048b/3, 103a/4

h. eyledi 015a/6, 025a/15, 046a/13, 046a/3, 046b/2, 047b/15, 048a/6, 048a/7, 051b/6, 052a/11, 073b/13, 074a/1, 080b/9, 095b/8

h. eyledüm 105a/1

h. eyledün 104b/12

h. eylemek 014b/8, 017b/8

h. eylemezin 079a/6

h. eylese+y+ idi 031b/1

h. eyleye 079b/11, 130b/1

h. eyleyedi 089a/1

h. eyleyeler 046a/7	h.+ üñ 076a/8
h. eyleyem 024a/9	
h. eyleyen 044a/1	helâklîğ : <Ar. + Tr. Yok oluş, ölüm.
h. idemez 083b/9	h.+ uñ 048a/15
h. iden 046a/5	
h. ider 017b/9, 043a/2, 046a/5	helâklîg : <Ar. + Tr. Yok oluş, ölüm.
def̣ -i h. iderdüm 077b/14	h.+ in 083b/9
h. iderin 044a/4, 073b/2, 075a/6,	
095b/5, 095b/7, 100b/1, 131b/7	helâl : <Ar. Yapılması dinen uygun
h. iderler 015b/4	olan, haram olmayan.
h. iderseñ 038a/12	h. 106a/12, 122a/4
h. idersin 095b/6	h.+ den 117b/5
h. idüp 085a/13	h.+ i 004b/2
h. itmege 059a/5, 059a/8	h. iderin 084b/15
h. itmek 083b/8	h. kıldum 028b/11, 031b/11
h. oldılar 048a/1, 062b/4,	h. olsun 109b/1
103a/6, 103a/9, 131b/7	
h. olmadı 080b/10	helâllîk : <Ar. + Tr. Helal olma, haram
h. olmadılar 069a/13	olmama, helallik.
h. olmağdur 007a/5	h. 064a/8, 109a/11, 109a/14
h. olmayalar 043a/3	
h. olmazsañ 082a/10	hem : <Far. Hem.
h. olmuş 065a/10	h. 032b/3, 057a/11, 057a/12,
h. olsun 062a/14	070a/5, 091a/12, 126a/8, 126b/2
h. olsunlar 103a/3	
h. olup durursız 097b/10	hemîñ : <Far. Sadece.
h. olur 066b/8, 080b/8, 082a/8	h. 013b/14, 036a/9, 040a/9,
h. olurdı 006a/9, 015a/11	050a/15, 071b/3, 093b/3, 107a/2
h. olurlar 103a/7	
h. olursa 081a/1	hendise : <Ar. Geometri.
h. olursın 041b/2	‘ilm-i h. 019a/9
h. oluruz 059b/8	

henüz : <Far. Henüz, yeni.

h. 033b/13, 035a/1, 067a/4,
107b/15, 124b/8

her : <Far. Her, bütün, hepsi.

h. 002b/5, 004a/10, 004b/15,
004b/8, 007a/12, 007a/13, 007a/14,
008b/14, 009a/2, 009a/5, 009a/7,
009b/4, 010a/10, 010b/11, 010b/14,
010b/4, 010b/7, 011a/2, 011a/5, 011a/6,
011b/1, 011b/15, 011b/8, 012a/1,
012b/1, 012b/11, 012b/12, 012b/2,
012b/3, 012b/4, 012b/7, 012b/8,
013a/11, 013a/4, 013a/5, 013a/6,
014b/15, 015b/13, 017a/10, 017a/4,
017a/7, 017a/9, 018a/12, 018a/14,
018a/2, 018a/4, 018b/14, 018b/2,
019b/11, 019b/14, 019b/15, 020a/1,
021a/2, 022a/10, 023b/6, 024b/7,
025a/6, 029a/12, 032a/15, 032b/8,
033b/10, 035a/8, 035b/6, 037a/7,
037b/12, 037b/5, 038b/12, 038b/13,
038b/15, 041a/6, 041b/4, 044a/11,
044b/3, 046b/3, 047a/7, 052a/9, 053a/5,
054b/13, 054b/6, 055a/4, 071a/7,
074a/3, 074b/5, 074b/7, 075b/12,
076a/1, 081b/11, 082a/7, 083a/7,
085a/8, 085a/9, 086a/10, 086a/8,
086b/7, 086b/8, 088a/9, 089a/11,
089a/5, 089a/9, 089b/2, 089b/3, 089b/6,
092a/4, 094b/5, 095b/10, 096a/1,
096b/14, 096b/15, 097a/1, 097a/11,

097a/12, 097a/13, 097a/7, 097a/8,
097a/9, 098a/11, 098a/12, 098a/13,
098a/14, 099a/6, 100a/14, 100a/15,
100a/8, 100b/1, 100b/11, 100b/12,
100b/13, 100b/14, 100b/15, 100b/2,
100b/3, 100b/4, 100b/5, 100b/6, 100b/7,
101a/11, 101a/12, 101a/13, 101a/14,
101a/15, 101b/1, 101b/2, 101b/3,
101b/4, 101b/5, 101b/6, 101b/7,
105a/15, 106a/14, 106a/15, 107a/7,
111a/4, 114b/11, 114b/12, 114b/6,
115a/10, 115a/12, 115a/14, 115a/6,
115a/7, 115a/8, 115a/9, 115b/11,
115b/2, 115b/3, 116b/13, 117b/11,
117b/12, 120a/2, 121a/14, 122b/1,
122b/14, 123a/7, 125b/12, 125b/2,
126a/13, 126a/14, 126a/15, 126a/6,
126b/2, 126b/3, 127a/5, 128a/11,
128b/11, 129a/2, 129a/3, 129b/15

hergiz : <Far. Asla, hiçbir vakit.

h. 125b/14

hevā : <Far. İstek, arzu, heves.

ehl-i h.+ 'ile 087b/4

h.+ larda 086a/3

h.+ ya 004a/1, 113a/12

hevez : Medyen kavminin beylerinden biri.

h. 073a/12

heybet : <Ar. Korku hissi veren durum,
ululuk, azamet.

h. 126b/7

h.+ ile 011b/10, 034b/6

h.+ inden 017b/13

hey'et : <Ar. Dış görünüş, şekil.

h.+ i 013a/12

h.+ ine 013a/12

heykâ'il : "Bahrü'l-hayât" adlı denizi
korumakla görevli olduğuna inanılan bir
melek.

h.+ dür 018b/15

hıfz : <Ar. Koruma, saklama.
Ezberleme.

h. eyle 065a/1

h. itdi 009a/1

hınzîr : <Ar. Domuz.

h. 106b/1

h.+ ler 043b/12

hırkîl : İsrailoğullarına gönderilen
peygamberlerden biri.

h. 095b/10, 102a/13

hırş : <Ar. Açgözlülük, tamahkârlık.

h.+ dur 044a/4, 094b/2

h.+ ile 044a/5

hışm : Akriba.

h.+ ndan 112a/12

h.+ larından 019b/7

hışm : <Ar. Kızgınlık, gazap, öfke.

h.+ ndan 026b/12

h. iderin 084b/15

h.+ um 034a/1

hıṭāy : Çin.

envā'-ı h.+ ı 125b/14

hızır : <Ar. Hz. Mûsâ döneminde
yaşayan, kendisine ilahi bilgi ve hikmet
verilen kişi.

h. 090a/13, 090b/11, 090b/13,
090b/15, 090b/4, 090b/7, 091a/2,
091a/5, 105b/11, 106a/4

hızır : <Ar. Hz. Mûsâ döneminde
yaşayan, kendisine ilahi bilgi ve hikmet
öğretilen kişi.

h. 090b/9

h.+ ı 090b/6, 090b/7

hibe : <Ar. Bağış, bağışlama.

h. 127a/8

hibetu'llāh : <Ar. Allah'ın bağışı,
Allah'ın armağanı.

h. 127a/7

ḥicāb : <Ar. Utanma, utanç.
ḥ. 006a/2, 009a/14, 017b/1,
093a/12
ḥ.+ ı 019a/5, 082a/14
ḥ.+ lardan 007b/3
ḥ.+ ları 093a/13, 116b/14
ḥ.+ ların 002b/3, 007a/9
ṭabī^ʿat-ı ḥ.+ larından 046a/12

ḥicāz : <Ar. Mekke ve Medine'nin
bulunduğu yer.
ḥ. 046b/4
arż-ı ḥ.+ da 045b/2

hicret : <Ar. Bir yerden başka bir yere
göç etme.
h. eyleye 089a/4
h. idecek 120a/10
h. itmekdür 055b/8

hicv : <Ar. Kötüleyip taşlama, yergi.
h.+ i 029a/6

ḥiç : <Far. Hiç, herhangi bir zaman,
herhangi bir kez.
h. 003b/5, 006a/5, 007b/9,
009a/14, 028b/1, 032b/3, 040a/9,
047a/7, 050a/12, 050a/14, 051a/4,
051a/6, 055b/15, 056a/10, 056a/11,
056b/3, 058b/1, 064b/4, 069a/7,
071a/12, 071a/4, 071a/8, 072b/4,
076a/11, 081b/4, 085a/13, 090b/4,

091b/14, 092a/15, 093a/1, 093a/5,
093a/9, 097a/6, 107a/1, 116a/13,
116a/8, 122b/9, 131a/6

hidāyāt : <Ar. Doğru yollar, Hak
yoluna kılavuzlamalar.
a^ʿzam-ı h.+ ile 002a/2

hidāyet : <Ar. Hak yolu, doğru yol,
doğru yolu gösterme.

h. 010b/10, 011a/5, 083a/10,
089b/3, 100b/3, 116b/3, 116b/6, 132b/6
h. eylerin 132b/7
h. eyleye 001b/11
h. eyleyem 010b/11, 097b/10
h. itdüğinden 047b/4
h. itmek 001b/11

ḥikāyāt : <Ar. Hikâyeler.
ḥ. 003b/9

ḥikāyet : <Ar. Hikâye, olay.
ḥ.+ i 065b/3
ḥ.+ ler 040b/10

ḥikmet : <Ar. Herkesin bilmediği gizli
sebep.
ḥ. 024b/1, 031a/1, 031a/11,
031a/3, 031a/5, 031a/9, 031a/13,
031b/2, 079a/5, 087b/9, 110b/12,
122b/14, 128a/13, 128b/4, 128b/5,
129a/2, 129a/4, 132b/5

h.+ dūr 063b/3, 084b/6
h.+ i 008b/1, 128a/3
h.+ mi 128a/2
h.+ üñ 106a/13
cemī' -i h.+ üñ 098b/14

h̄ilāfet : <Ar. Halifelik, halife olma durumu.

h̄. 119a/9
h̄.+ ine 022b/14, 023a/7

h̄il'at : <Ar. Süslü elbise, kıymetli kaftan.

h̄. 025a/5, 048b/13
h̄.+ ler 034b/3, 111a/14

h̄īle : <Ar. Aldatma, kandırma.

h̄. 104a/7
h̄. eylediler 104a/11

h̄ilim : bkz. *h̄ilm*

h̄.+ dūr 084b/10

h̄ilkat : <Ar. Yaratılış, yaratılıştan gelen huy.

h̄.+ i 013b/3, 024b/13

h̄ilm : <Ar. Yumuşak huyluluk.

h̄. iderin 074b/11
h̄.+ üm 077b/13

h̄immet : <Ar. Yardım, ihsan. Çalışma,

emek, gayret.

h.+ dūr 084b/4
h.+ i 084b/12
h.+ inde 008b/2

hind : Hindistan.

h.+ de 045b/3
h.+ den 052b/4

hindustān : <Far. Hindistan.

h.+ a 033b/9
h.+ da 030a/9
h.+ dan 033b/9

h̄irā : Hz. Muhammed'e ilk vahyin geldiği mağaranın bulunduğu dağ, Hira Dağı.

h̄.+ dur 052b/10

h̄isāb : <Ar. Hesap, hesap günü.

h̄. 034b/8, 096b/7
h̄.+ a 041a/11, 091b/7
h̄.+ ı 094b/7
h̄.+ m 112b/2
h̄. iderin 039b/13
h̄. olur 096b/12

h̄iṭāb : <Ar. Hitap, söz söyleme.

h̄.- ı kerīmi 002b/7

h̄iṭābāt : <Ar. Hitaplar.

h̄.- ı ilāhiyyenüñ 003b/11

hizmet : <Ar. İş görme, hizmet etme.

h.+ e 125b/12

h. eylesünler 088a/14

hoşka : <Ar. Küçük kap.

h. 123b/12, 124a/11

hör : <Far. Değersiz, hakir.

h. 028a/10, 096a/6, 113b/8

h. eyledi 071a/9

h. eyleme 109a/8

h. eylese 095b/11

h. iderin 075a/8

h. idüp 095b/12

h. itmeñ 075a/12

h. kıılır 123b/8

h. kıılırsın 131b/1

h. olanlaradur 132b/1

h. olmak 128a/10

h. olmakdan 128a/11

h. olmuş 084a/14

h. olup 078a/14

hōrla -: <Far. + Tr. Küçük düşürmek,
küçük görmek.

h.- sa 098a/14

hōrlık : <Far. + Tr. Alçaklık.

h. 094a/8

h. idene 098a/4

hōş : <Far. Güzel, iyi, tatlı, gönül
okşayan.

h. 064a/8, 075a/5, 094a/15,
127b/12, 128a/9

h. eylerin 071b/15

h. iderin 131b/14

h. ol 070a/14

h. ola 017b/11, 131b/4

h. oldı 053a/14, 065b/15,
072a/11, 072b/9, 077a/9, 083a/11,
131a/14, 131b/4

h. olursam 070a/13, 070a/9,
072b/10

h.+ udı 121b/1

hōz : <Far. Kendi, -de, bizzat.

h. 022a/12, 027a/5, 056a/2,
060a/9, 067a/12, 091a/4, 109b/5,
128a/10

hū : <Ar. Allah.

h.+ dan 007b/13

hūb : <Far. Güzel.

h. 092b/7, 110a/6, 114a/3

hūd : Kur'ân-ı Kerîm'de Âd
kavmine gönderildiği bildirilen
peygamber.

h. 045b/11, 045b/12, 046a/11,
046a/13, 046a/2, 046b/12

h.+ a 046/12, 076b/12

ḥudūd : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'de insanların hareket ve davranışları için belirlenmiş olan sınırlar.

ḥ. 106a/12

ḥulde : Yedi kat yerin ikincisinin adı.

ḥ.+ dūr 015a/8

ḥulḳ : <Ar. Yaratılış, yaratılıştan gelen huy, tabiat.

ḥ. 027a/6

ḥ. eylese 055a/5, 112b/1

ḥ.+ ı 119a/6

ḥ.+ ıdur 132b/6

ḥ.+ ından 068b/7

ḥ.+ ile 073a/15

ḥ. itdügün 055a/3

ḥ.+ uñı 055a/3

ḥulḳlu : <Ar. + Tr. Yaratılışlı, yaratılıştan gelen özelliği olan.

ḥ. 068b/12

ḥulle : <Ar. Cennet elbisesi.

ḥ. 033a/5, 046b/10, 050a/11, 072a/10

ḥ.+ ler 027a/2

ḥ.+ lerin 019b/3

ḥ.+ lerüm 027b/9

ḥurūf : <Ar. Harfler.

ḥ. kıldılar 073a/13

ḥurmā : <Far. Hurma ağacının meyvesi.

ḥ. 048b/15, 117b/8, 119b/11

ḥūrī : <Ar. Huri, cennet kızı.

ḥ.+ nūñ 101b/5

ḥūri : bkz. ḥūrī

ḥ.+ ler 101b/5

ḥūrū'l-^{īn} : <Ar. Cennette Müslüman erkeklerle evleneceğine inanılan cennet kadınları.

ḥ. 016b/15, 019b/3

ḥuṭabāt : <Ar. Hitaplar.

ḥ.+ ın 003b/4

ḥuṭame : <Ar. Cehennem yedi kapısından üçüncüsü.

ḥ.+ dūr 020a/5

ḥutbe : <Ar. Minberde yapılan konuşma.

ḥ. 025a/2, 025a/8

ḥ.+ sine 025a/2

ḥuṭī : Hz. Şuayb'ın peygamber olarak gönderildiği Medyen kavminin beylerinden birinin adı.

ḥ. 073a/12

huzeyfe : <Ar. Hz. Muhammed'in sırdaşı olan sahabi.

h. 129b/14

hüccet : <Ar. Delil.

h. 079a/14

h. idersin 071a/1

h.+ ini 004a/2

h. ola 079a/14

hüdhüd : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Süleymân kıssasında zikredilen, Hz. Süeymân'ın haberci kuşu.

h. 119b/13, 123a/11, 123a/5, 123a/7, 123a/8, 123a/9, 123b/1, 123b/2, 124a/1

h.+ e 123a/12

h.+ i 123b/1

h.+ in 123a/8

h.+ üne 123a/6

hükemâ' : <Ar. İlim adamları, bilginler.

h. oldılar 002a/13

hükm : <Ar. Karar, hakimiyet, emir, buyruk.

h.- i 'ayın 127b/12

h. eyle 053a/11, 110b/1

h. eyledi 011b/12, 041a/8, 076a/11, 121b/8, 126b/15

h. eylese 113a/11

h. eyleye 042a/6, 113a/12

h.+ i 122a/3, 128a/9

h. iden 128a/9

h. iderdi 110a/2, 125b/3,

128a/15

h. idesin 066b/13

h.+ inde 127a/14

h.+ inde olmak 027b/15

h.+ ini 121a/9, 122b/11

h. itdi 048a/10, 051a/12,

051a/13, 108a/8

h. itdi+ kim 048b/1

h. itdügi 127a/7

h. itdüğinden 121b/14

h. itdüğümü 131a/11

h. itdüm 053a/6, 130b/9

h. itmek 031b/4, 128a/6

h. itmek olmaz 126b/14

hüküm : bkz. *hükm*

h. itdiler 023a/6

hürmet : <Ar. Saygı.

h. eyledi 034a/10

h. eylerin 034a/11

h.+ i 018b/2, 035b/15, 113b/2

h. itmek 048b/9

h.+ üm 061a/10

h.+ üni 052a/2

hürmetlü : <Ar. + Tr. Hürmetli, saygılı.

h.+ dür 085b/7

- hüseyin** : <Ar. Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Ali'nin oğlu, Kербela şehidi, Hz. Hüseyin (ö. 61/680).
 h.+ dür 035b/5
- hüsn** : <Ar. Güzellik.
 h. 062a/8
 h.+ i 013b/15, 024b/8, 062a/6
 h.+ inden 068b/7
 h.+ i+y+ ile 061a/4
 h.+ üni 035b/3, 107b/5, 107b/9
- hüviyyet** : <Ar. Allah'ın mutlak hakikati.
 h. 006b/9
- hüzün** : <Ar. Üzüntü, gam, keder.
 h.+ i 107a/9
- ıduğı** : İdüğü, olduğı.
 1. 105a/2
 var+ 1.+ n 096b/7, 096b/8
- ırağ** : Uzak.
 1.+ isen 086b/7
- ırağ** : Uzak.
 1. 070a/15, 098b/9
 1. düşülür 004b/6
 1. eyleme 109a/8
 1.+ larda olmadın 094a/12
1. olanlara 074b/8
 1. olmak 074b/6
 1. olmañ 096b/1
- ırmağ** : Irmak, büyük akarsu.
 1.+ a 017a/7
 1.+ ından 068a/14
 1.+ ınıñ 068a/8
 1.+ uñ 101b/4
- ırmağ** : Irmak, büyük akarsu.
 1. 017a/6, 076b/1, 101b/3
 1.+ dan 017a/8
 1.+ lar 132a/3
 1.+ ları 084b/6, 132a/6
 1.+ ların 019b/1, 019b/2
 1.+ larına 024a/1
 1.+ larında 034b/15
- ısı** : Sıcak.
 1. 125b/6
- ıslāh** : <Ar. Düzeltme, kusurlarını giderme.
 1. eyleñ 098b/9
 1. eyleseñüz 098b/10
 1. itmege 117b/4
 1. olur 098b/10
- ışmarla -** : Emanet etmek, vermek.
 1.- mışdı 125b/3

<p>ısra : İleri, karşı, öte. 1. 091a/8</p>	<p>‘i. eyledi 020b/15, 021a/1, 021a/2, 021a/5, 041b/5 ‘i. eylediler 023a/11, 101a/9 ‘i. eylemediler 101a/10 ‘i. eyleñ 100a/11 ‘i. eylerdi 108a/2 ‘i. eylerin 023b/4 ‘i. eylesersem 031a/4 ‘i. eyleseler 031b/14 ‘i. eylesün 078a/2 ‘i. eyleye 023b/3 ‘i. eyleyesin 029b/7 ‘i. eyleyesiz 060a/3 ‘i.+ i 115a/13 ‘i. ider 050b/5 ‘i. iderler 015a/4, 015b/2, 132b/12 ‘i.+ in 093b/15 ‘i.+ inde 069a/7 ‘i.+ ine 102b/8 ‘i.+ ini 041b/4, 041b/5 ‘i. itmekde 021a/13 ‘i. itmekden 007a/7 ‘i. itmişçe 011a/3 ‘i.+ lerine 115a/4 ‘i. oldu 007a/1 ‘i.+ ümi 031a/6</p>
<p>ıssı : Sıcak, sıcaklık. 1. 072a/6, 073b/7 1.+ dan 050b/14 1. oldu 073b/10 1.+ sına 109a/4 1.+ sından 100b/10</p>	
<p>ıssı : Acı, hararet verici. 1. 033a/10</p>	
<p>‘ışık : (<Ar. ‘ışk) Işık, aşk; Allah aşkı. ‘i. 073a/4</p>	
<p>‘ışk : <Ar. Aşk, Allah aşkı. ‘i.+ ından 074a/3 ‘i.+ ile 027a/6 ‘i.+ umdan 074a/5 ‘i.+ umı 115b/6</p>	
<p>‘ibâdet : <Ar. İbadet, Allah’a kulluk, tapınma. ‘i. 005a/2, 031a/13, 067a/11, 094a/11, 099a/13, 099b/4 ‘i.+ dür 053b/2 ‘i.+ e 020b/8, 031a/6, 041a/11, 075a/1 ‘i. eyle 077a/14, 101b/15</p>	
	<p>‘ibâdetü’ş-şâmet : (‘ubâde bin şâmit) İslamiyet’i yaymak için büyük gayretler göstermiş sahâbi, Ubâde b. Sâmit (ö. 34/654).</p>

‘i. 008b/8

‘ibārāt : <Ar. İbareler, sözler.

eḫṣāḫ-ı ‘i.+ ile 001b/10

‘ibāret : <Ar. Meydana gelen, oluşan, -
den meydana gelmiş, ancak bu kadar.

‘i.+ dūr 007a/7, 007a/8

‘i.+ leri 004a/11

iblis : <Ar. Şeytan.

i. 015a/1, 020b/6, 020b/12,
020b/15, 021a/4, 021a/5, 021a/9,
021a/10, 021b/14, 023a/13, 023a/15,
024a/4, 024a/8, 026b/4, 027a/10,
027b/10, 029a/1, 029a/3, 029a/5,
029a/6, 029a/8, 029a/10, 029a/11,
029a/12, 029a/14, 029b/11, 029b/14,
030b/14, 032a/13, 032a/15, 043b/7,
043b/14, 044a/1, 044a/3, 050b/2,
069a/4, 069a/5, 069a/8, 069a/12,
069a/14, 069a/15, 069b/1, 069b/4,
069b/7, 070a/3, 070a/8, 078b/6, 078b/7,
078b/9, 080a/13, 081a/9, 086a/11,
086a/12, 086b/1

i.+ de 021a/12

i.+ den 109a/3

i.+ dūr 081a/10

i.+ e 023b/2, 027a/13, 029b/4,
031b/3, 032b/7

i. eylemedi 025a/13

i.+ i 026a/14, 027b/6, 029a/15,

030a/10, 069b/13

i.+ üñ 020b/6, 023a/13, 086a/15

ibn : <Ar. Oğul.

i.- i ādem 101b/12

ibn-i ‘abbās : Hz. Muhammed’in
amcasının oğlu, çok sayıda hadis rivayet
edenler arasında yer alan sahabi,
Abdullah b. Abbas (ö. 68/687-88).

i. 008b/15, 009a/4, 014b/9,

015a/4, 016b/1, 016b/4, 017a/6, 017b/9,
019a/9, 019a/13, 019a/15, 025a/13,
026b/4, 032a/1, 032b/10, 035a/4,
039b/7, 040a/1, 043b/9, 044b/2, 045a/5,
049b/14, 050b/14, 052a/13, 055a/9,
057a/10, 058b/8, 061a/3, 073b/8,
075b/3, 078a/5, 078a/15, 078b/10,
080a/15, 089a/15, 106a/6, 108b/14,
122b/9

ibn-i mes‘ūd : İlk Müslümanlardan ve
cennetle müjdelenenlerden biri,
Abdullah b. Mes‘ūd (ö. 32/652-53).

i. 094b/4

ibn-i yāmīn : Hz. Ya’kûb’un en küçük
oğlu, Hz. Yûsuf’un kardeşi.

i. 064b/12, 065a/5, 065a/9,
065b/2, 066b/10

i.+ dūr 064b/10, 065a/9

i.+ i 064b/14, 065b/1, 066a/14

i.+ üñ 065a/11, 065a/14,
065a/15

ibnü ‘abbās : bkz. *ibn-i ‘abbās*

i. 012a/8

ibrāhīm : Üç semavi dinin ve bu dinlerin peygamberlerinin atası olarak kabul edilen peygamber, Hz. İbrâhîm.

i. 045b/5, 045b/7, 046a/14,
048a/4, 048b/10, 049a/4, 049a/10,
049a/14, 049b/1, 049b/2, 049b/3,
049b/4, 049b/7, 049b/9, 049b/10,
049b/11, 049b/12, 049b/13, 049b/14,
050a/2, 050a/6, 050b/4, 050b/5, 050b/8,
050b/10, 050b/11, 050b/12, 050b/14,
051a/1, 051a/3, 051a/4, 051a/6, 051a/7,
051a/8, 051a/9, 051a/11, 051a/12,
051a/13, 051a/15, 051b/2, 051b/3,
051b/12, 051b/14, 051b/15, 052a/1,
052a/2, 052a/4, 052a/12, 052b/1,
052b/13, 052b/14, 053a/2, 053b/3,
053b/4, 053b/7, 053b/9, 053b/10,
053b/11, 053b/12, 054a/1, 054a/4,
054a/5, 054a/7, 054a/8, 054a/9,
054a/10, 054a/13, 054b/1, 054b/2,
054b/3, 054b/5, 054b/6, 054b/7,
054b/10, 054b/14, 055a/6, 055a/15,
055b/9, 055b/10, 055b/13, 055b/14,
056a/1, 056a/3, 056a/5, 056a/8,
056a/12, 056a/13, 056a/15, 057a/1,
057a/2, 057a/5, 057a/7, 057a/9,

057a/14, 057a/15, 057b/1, 057b/7,
057b/9, 057b/10, 057b/14, 057b/15,
058a/10, 058a/12, 058a/14, 058b/2,
058b/5, 058b/6, 058b/8, 058b/9,
058b/10, 058b/12, 059a/6, 059a/8,
059a/9, 059a/10, 059a/12, 059a/14,
059a/15, 063a/4, 063b/7, 067a/2,
073a/6, 113b/2, 115b/4, 118b/8

i.+ den 053a/8

i.+ e 048a/5, 049a/5, 049a/6,
049a/9, 049a/13, 051a/2, 051b/5,
051b/12, 052b/8, 053a/2, 053a/4,
053a/15, 053b/11, 054a/3, 054a/15,
054b/1, 055a/3, 055b/14, 056a/8,
057a/5, 058a/4, 058a/6, 058b/5, 059a/3,
059a/5, 060b/8, 076b/13

i.+ i 049a/3, 050a/5, 050a/6,
050a/14, 050b/2, 050b/9, 050b/13,
050b/15, 051a/5, 054a/14, 054b/15,
055b/6, 060b/7, 065b/6, 106b/9, 107a/6

i.+ ile 051b/11

i.+ üñ 048b/13, 048b/4, 048b/14,
051a/14, 051b/4, 051b/13, 052a/11,
052a/14, 053a/15, 053b/5, 053b/8,
054a/3, 055a/7, 055a/8, 055a/9, 056a/7,
056b/4, 059b/4, 067b/7, 106b/7

‘ibret : <Ar. Göz açıcı, uyarıcı ders.

‘i. 036a/9

‘i.+ lerümden 087a/7

‘i. olsun 071b/14, 079a/1

ibrī : <Ar. İbrani, Yahudi. i. 082b/7	i.+ incedür 096b/15, 128a/9 i.+ indeki 030b/5, 089b/4 i.+ indekin 030b/4
ibtidā : <Ar. Başlama, başlangıç. i. olmağ 005b/10	i.+ inden 008b/13, 051a/1, 052b/11, 053a/14, 101b/11 i.+ inde+y+ iken 121b/13
ibtidāsuz : <Ar. + Tr. Başlangıcı olmayan. i. 005b/8	i.+ ine 024a/11, 046b/4, 053a/12, 060a/12, 065a/12, 065a/13, 076a/15, 076b/1, 110b/4, 124a/4
icābet : <Ar. Kabul etme. i. itmek 085b/14	iç - : İçmek. i. 028b/12, 040a/14, 067b/15, 072a/8, 108b/14
īcād : <Ar. Ortaya koyma, meydana getirme. i.+ a 127a/3 i.+ ı 006a/11 i. ide 127a/6 i. itdi 127b/4	i.- di 038a/3, 049b/12, 056a/13, 062b/3, 068a/1, 072a/8, 093a/3 i.- diler 032a/9, 052a/10 i.- dūñ 056a/15 i.- e 062b/2 i.- em 049b/10 i.- enler 101a/3 i.- enleriki 019b/6 i.- erdi 110a/10 i.- erler 013a/14 i.- erlerdi 095b/7 i.- me 062b/2 i.- medi 038a/2, 040b/7, 042b/1, 109a/2, 121b/9 i.- mediler 032a/2, 040b/14 i.- mege 040a/1 i.- se 110a/9 i.- seler 039a/8 i.- sün 040a/11
iç : İç. i.+ i 015a/4, 017a/5, 024a/6, 043b/9, 073b/10 i.+ inde 002a/5, 007a/5, 007a/6, 011a/4, 015b/13, 017b/4, 043a/13, 045b/12, 046b/5, 047a/6, 047a/8, 048b/6, 051b/8, 065a/15, 067b/10, 067b/11, 068a/8, 068b/4, 076b/1, 079b/3, 082a/1, 084b/2, 086a/1, 092a/13, 106a/12, 107b/8, 114b/12, 120a/11, 120b/8, 122a/2, 123b/12, 124a/11	

i.- ün 100a/5

içerü : İçeri.

i. 065a/7

içün : İçin, nedeniyle.

i. 001b/10, 001b/11, 002a/1,
002a/4, 002a/10, 002a/12, 003b/7,
004b/8, 005a/12, 005b/13, 008a/5,
009a/12, 009b/3, 012a/7, 013b/8,
015a/8, 015a/14, 018a/2, 018a/3,
018a/4, 018a/10, 020a/11, 020a/14,
022a/7, 023a/15, 025b/4, 026a/2,
026a/4, 026a/5, 026a/15, 026b/7,
027a/5, 027a/8, 027a/9, 027a/10,
027b/1, 028b/11, 031a/2, 031a/6,
031a/9, 031a/12, 031b/7, 031b/10,
031b/11, 034a/11, 034a/14, 036a/9,
036a/10, 036a/11, 037b/9, 038a/9,
039a/13, 040b/4, 040b/11, 042a/7,
044b/12, 045b/15, 048b/9, 050a/4,
053b/13, 054a/12, 054b/8, 055a/1,
064a/11, 066a/4, 066b/8, 067a/12,
070a/2, 070a/5, 074a/11, 080a/12,
081a/14, 083b/8, 084a/2, 085a/12,
085a/13, 086a/10, 089a/13, 091b/14,
092a/1, 092a/3, 092a/13, 093a/8,
095a/4, 095b/6, 096b/14, 100b/3,
100b/4, 101a/2, 101a/3, 101a/4, 103a/8,
103a/12, 105b/3, 106a/3, 108b/1,
110a/5, 111a/11, 112a/3, 113a/7,
114a/7, 115a/12, 115a/13, 115b/10,

120a/4, 122a/4, 123a/2, 124b/12,
130b/10, 131a/13, 132b/12

anıñ+ i. 005a/12, 009b/15,
023a/15, 034a/11, 059b/10, 070a/12,
071a/9, 091a/7, 129a/5, 129b/2, 129b/13

dünyası+y+ i. 106a/15, 129a/5

dünyā+y+ i. 105b/14, 114b/5,
114b/6, 114b/7

ehli+y+ i. 068b/14

etmek+ i. 081b/3

günāhiñ+ i. 036a/6

hakkı+y+ i. 002b/11, 069b/6,
101a/1, 104b/3, 113b/2, 116b/9

hıyr+ i. 091b/10

nefsi+y+ i. 106a/3

ne+y+ i. 026a/4, 026b/7, 027a/5,
027a/8, 027a/9, 027a/10, 027b/1,
031a/2, 031a/6, 031a/9, 031a/12,
031b/7, 031b/10, 034a/11, 038a/9,
042a/7, 045b/15, 047a/4, 050a/3,
050a/4, 054a/8, 058b/2, 059a/8, 063a/1,
066a/11, 067b/15, 068b/5, 073a/4,
074a/6, 082a/3, 097b/13, 105b/14,
120a/12, 120b/14, 121a/1, 121b/2,
129b/2, 131b/15

şerr+ i. 091b/11

i.+ midür 040a/5

i.+ dür 005b/14, 020a/3, 020a/5,
029b/7, 029b/8, 036b/8, 040b/10,
040b/12, 056b/10, 101b/12, 101b/13,
115b/9, 115b/10

i. ola 092a/2

rızāsı+y+ i. ola 092b/12,
092b/13

i. oldı 031b/3
i.+ ven 115b/10

içür - : İçirmek.

i.- di 040a/15
i.- esin 062b/8

id - : Etmek, yapmak.

īcād i.- e 127a/6
iş i.- e 069b/8
serḥōŝ i.- e 029a/12
ṭavāf i.- e 017a/11
teklīf i.- e 091a/11
iġvā i.- e bilürin 029b/13
ma'īŝet i.- e bilürler 034b/9
hicret i.- ecek 120a/10
āhenk i.- eler 107a/3
balçık i.- eler 023b/11
kaşd i.- eler 130a/2
rücū' i.- eler 104b/14
zıkr i.- eler 106a/1
āzād i.- elüm 076a/11
cenk i.- elüm 070b/15, 095a/14,

123b/7

mecnūn i.- elüm 120b/6
nice i.- elüm 075a/14
zıkr i.- elüm 075a/10
bir i.- em 029b/9
böyle i.- em 109a/4
bünyāz i.- em 092a/14

eylük i.- em 091a/8
nice i.- em 108b/10
ŝabr i.- emedūñ 091a/6
helāk i.- emez 083b/9
rāzī i.- emezlerse 088a/10

helāk i.- en 046a/5
ḥükm i.- en 128a/9
şükür i.- en 032b/7
tevbe i.- en 032b/7

ḥōrlık i.- ene 098a/4
siyāset i.- enin 068b/3
‘amel i.- enler 101a/3
dōstlık i.- enler 088b/11

zinā i.- enler 101a/4
feryāz i.- enlere 050b/8
ḥaṭā i.- enlere 049b/5
iḥsān i.- enlere 049b/5

tevbe i.- enlere 108b/4
mekir i.- enleri 074b/3
zinā i.- enleri 019b/6
iḥsān i.- enlerüñ 066b/11

‘āŝık i.- er 006a/12
belüsüz i.- er 048a/14
eyle i.- er 058b/2
ġažab i.- er 099b/14

ḥarāb i.- er 123b/8

helāk i.- er 017b/9, 043a/2,

046a/5

‘ibādet i.- er 050b/5
idrāk i.- er 095b/15
iḥtiyār i.- er 115b/1
ikṭizā i.- er 127a/3

ıktizā i.- er 127a/2	nafaqa i.- erdi 111a/8
inkār i.- er 110b/6	neccārliq i.- erdi 128b/1
qabūl i.- er 069a/9	seyr i.- erdi 126a/9, 129b/5
qaşd i.- er 115a/10	taşavvur i.- erdi 062a/9
meyl i.- er 008b/5, 008b/6	tesbīh i.- erdi 011a/8, 012a/2,
müdāvemmet i.- er 092a/7	030a/14
müstaqīm i.- er 006a/13	teveccüh i.- erdi 122a/8
naqil i.- er 089a/6, 092a/4,	‘afv i.- erdüm 079b/4
120b/2	‘azāb i.- erdüm 098b/7
naql i.- er 011a/4, 020a/12	def ^c -i helāk i.- erdüm 077b/14
nazar i.- er 096b/10	‘özl i.- erdüm 004a/7
raḥmet i.- er 053a/7	pādişāh i.- erdüm 079b/6
rükū’ i.- er 098b/4	yıl i.- erdüm 079b/4
selām i.- er 064a/12, 116a/8	zāhir i.- erdüm 079b/5
şükr i.- er 069a/10	‘afv i.- erem 118a/13
tağyīr i.- er 048a/13	‘afv i.- erin 118a/14, 131b/15
ṭāhir i.- er 096b/10	‘arz i.- erin 093a/15
taqḏīs i.- er 018a/5	‘azāb i.- erin 073b/4, 074b/14,
ṭaleb i.- er 115b/2	100a/15, 105a/14
taşarruf i.- er 013b/6	bay i.- erin 074b/12
tecellā i.- er 127a/3, 127a/4	bölük i.- erin 034b/10
tecellī i.- er 007b/11	ğazab i.- erin 103a/12
tesbīh i.- er 011b/6, 013a/6	ḥaḳīr i.- erin 096a/6
yāz i.- er 068b/4	ḥarām i.- erin 084b/14
zu‘um i.- er 058b/3	ḥaşr i.- erin 009a/7
i.- erdi 070a/1, 078a/8	helāk i.- erin 044a/4, 073b/2,
fahır i.- erdi 088b/5	075a/6, 095b/5, 095b/7, 100b/1, 131b/7
feryāz i.- erdi 108b/1	ḥelāl i.- erin 084b/15
ḥareket i.- erdi 054a/8	ḥilm i.- erin 074b/11
ḥükm i.- erdi 110a/2, 125b/3,	ḥisāb i.- erin 039b/13
128a/15	ḥışm i.- erin 084b/15
istidlāl i.- erdi 049a/14	ḥör i.- erin 075a/8

- hōş i.- erin 131b/14
- iḥsān i.- erin 074b/11
- iḥtiyār i.- erin 115b/1
- istiğfār i.- erin 071a/9
- ‘ivāz i.- erin 075a/4
- ķabūl i.- erin 095b/15, 113b/11,
115a/8
- la‘net i.- erin 115a/7
- minnet i.- erin 071b/12
- mūbtelā i.- erin 075a/7, 115a/8
- nażar i.- erin 035a/10, 099b/10
- raḥmet i.- erin 074b/14, 092a/5,
132b/13
- ķaleb i.- erin 115b/2
- tevbe i.- erin 032b/12, 082b/4,
103a/13
- ulu i.- erin 075a/8
- yardım i.- erin 050a/9
- zıkr i.- erin 012b/3, 084a/13,
084b/13
- ziyāde i.- erin 012b/4
- i.- erler 082b/13
- emr-i bi’l ma‘rūf ve nehy-i
‘ani’l-münker i.- erler 132b/11
- fesād i.- erler 058a/1
- ğazā i.- erler 132b/12
- gölge i.- erler 107a/5
- ḥaṭālar i.- erler 074b/10
- helāk i.- erler 015b/4
- ‘ibādet i.- erler 015a/4, 015b/2,
132b/13
- iḥtilāf i.- erler 004a/15, 021a/12,
045a/5, 072a/12, 107b/11, 129b/1
- inkār i.- erler 004b/14
- istiğfār i.- erler 111a/11
- la‘net i.- erler 012b/15
- maḥabbet i.- erler 132a/11
- melāmet i.- erler 070b/7
- mūdāvemmet i.- erler 092a/8
- sefāhat i.- erler 074b/11
- seyir i.- erler 106a/5
- şifā i.- erler 104a/6
- taķşīr i.- erler 097b/3
- ķaleb i.- erler 018a/3
- ķavāf i.- erler 017a/10, 018b/3,
033a/14, 052b/4
- tesbīḥ i.- erler 018a/2, 107a/6
- tevḥīd i.- erler 132b/11
- ğark i.- erlerdi 078a/1
- ikrām i.- erlerdi 070b/10
- kesb i.- erlerdi 091a/8
- iḥsān i.- erlerse 114b/1
- su’āl i.- erlerse 042b/3
- tevbe i.- erlerse 103a/3
- melāmet i.- er oldılar 070b/11
- baḥīllık i.- erse 114b/2
- cem‘ i.- erse 117b/14
- daḥı i.- erse 118a/13
- ḥarāb i.- erse 132a/2
- istiğfār i.- erse 012b/4
- rāst i.- erse 128a/9
- şuĉ i.- erse 118a/14
- şükr i.- erse 012b/4
- ulu i.- erse 024a/7

zulm i.- erse 128a/10
 zıkr i.- erse 012b/2, 086b/7
 ‘azāb i.- erseñ 071b/12
 helāk i.- erseñ 038a/12
 ihsān i.- erseñ 071b/12
 ihtiyār i.- erseñ 024b/10
 istiğfār i.- erseñ 029b/9
 iştihā i.- erseñ 108b/13
 ‘itāb i.- erseñ 069a/9
 zıkr i.- erseñ 084a/13
 ihsān i.- erseñüz 096a/10
 ihtiyār i.- erseñüz 101b/8
 istiğfār i.- erseñüz 131b/15
 iştihā i.- erseñüz 101b/9
 terk i.- erseñüz 026b/2
 böyle i.- ersevüz 060a/4
 i.- ersin 031b/4
 ‘azāb i.- ersin 113a/10
 cem‘ i.- ersin 097a/11
 helāk i.- ersin 095b/6
 hücçet i.- ersin 071a/1
 kabz i.- ersin 039a/13
 nice i.- ersin 118a/13
 terahhum i.- ersin 057b/6
 cem‘ i.- ersiz 099a/3
 inkār i.- ersiz 132a/1
 nice i.- ersiz 024a/8, 118a/11
 ragbet i.- ersiz 101a/8
 cezā i.- erüz 118a/12
 taqdīs i.- erüz 021b/7, 023a/1
 tesbīh i.- erüz 132a/7
 i.- esin 069a/8
 hüküm i.- esin 066b/13
 şabr i.- esin 090b/1
 zikir i.- esin 084a/14
 loğma i.- eydi 018b/7
 va‘z i.- eyim 121a/13
 bir i.- eyin 028b/13
 cenk i.- eyin 129a/14
 dirlik i.- eyin 104b/9
 emīn i.- eyin 074a/7
 kabül i.- eyin 028b/14
 meşveret i.- eyin 079b/7
 musahhar i.- eyin 096a/5
 münācāt i.- eyin 086b/7
 naşihat i.- eyin 026b/8
 nazar i.- eyin 109a/4
 maḥv i.- eyin+ mi 036a/7
 kurbān i.- ıcek 058b/13
 kabül i.- ici 131b/2
 müṭāla‘a i.- ip 004a/10
 zıkr i.- meyesin 037a/3
 müsahhar i.- üñ 064a/5
 yardım i.- üñ 050b/7
 ‘afv i.- üp 053a/7, 131b/2
 ‘azīz i.- üp 095b/11
 faḥr i.- üp 033b/3
 fānī i.- üp 002b/2
 figān i.- üp 039a/4
 ğarq i.- üp 043a/2
 ḥalīfe i.- üp 128a/6
 helāk i.- üp 085a/13
 ḥör i.- üp 095b/12
 ihtiyār i.- üp 128a/11

ķabūl i.- ūp 029b/10	052a/13, 052b/7, 052b/12, 055a/1,
ķeřf i.- ūp 088b/14	055a/2, 055a/9, 056a/15, 056b/8,
raħmet i.- ūp 091a/15	056b/9, 057a/10, 057b/3, 057b/5,
yardıđ i.- ūp 114a/8	058a/5, 059a/15, 059b/7, 059b/11,
	059b/13, 060b/8, 060b/13, 060b/14,
i' dām : <Ar. Yok etme.	060b/15, 061a/2, 062a/5, 062a/6,
i. itdi 127b/3	063b/10, 064a/3, 064a/9, 064a/14,
	067a/11, 067b/1, 068b/11, 068b/15,
'iddet : <Ar. Kocasından ayrılan	069a/1, 070a/1, 070b/12, 072a/4,
kadının yeni bir evlilik yapabilmesi için	072a/7, 073a/13, 074b/1, 074b/2,
beklemesi gereken süre.	076a/2, 076a/3, 077a/3, 077a/4, 077b/3,
'i. 027b/14	077b/11, 078a/5, 078b/1, 078b/13,
	079b/14, 081b/8, 081b/9, 082b/2,
idi : Ek fiilin görūlen geķmiř zaman	082b/7, 082b/8, 082b/12, 083b/1,
ķekimi.	083b/2, 085a/6, 088b/4, 089a/5,
i. 001b/4, 002b/15, 004a/10,	090a/10, 090a/11, 091a/5, 091a/7,
004a/11, 015a/11, 016a/3, 016a/5,	091a/14, 091b/4, 091b/9, 095a/13,
016a/6, 016a/9, 016b/6, 017b/13,	103a/14, 103b/12, 104b/13, 106a/11,
019a/2, 019a/7, 020b/4, 020b/5,	106a/12, 107b/11, 107b/15, 110a/1,
020b/13, 021a/11, 023a/13, 023a/14,	110a/5, 110a/7, 110b/3, 118a/4, 118b/5,
025a/4, 025a/5, 025a/7, 026b/14,	119a/15, 121b/3, 122a/11, 122a/12,
026b/15, 027a/12, 028a/13, 030a/13,	122a/15, 123a/13, 123a/4, 123b/13,
030a/15, 030b/10, 031a/13, 032a/6,	124b/14, 125a/14, 125b/2, 125b/10,
033b/10, 034a/15, 035a/1, 035a/14,	125b/14, 125b/15, 126a/1, 126a/7,
037a/11, 037a/15, 037b/2, 037b/14,	126b/7, 127a/13, 127a/7, 128a/15,
038a/1, 038a/14, 039a/12, 039b/9,	128b/15, 129a/8, 129b/3, 129b/10,
040b/4, 041a/11, 042b/1, 042b/11,	129b/11, 129b/12, 129b/13, 129b/4,
042b/12, 043a/6, 043a/12, 043b/6,	129b/8, 130a/10, 130a/14, 131a/1
043b/8, 044a/7, 044a/12, 044b/3,	ağlar+ i. 109a/2
045a/6, 045a/7, 046b/5, 047a/12,	aķar+ i. 028a/12, 033a/9
047a/13, 047a/14, 048a/9, 049b/9,	arşun+ i. 044b/1, 044b/3
051b/2, 051b/11, 051b/12, 051b/4,	bine+y+ i. 126b/1

biter+ i. 033a/10, 078a/8	023a/4, 025a/5, 025a/6, 025a/7,
bu+y+ i. 108a/7	025b/11, 027a/11, 029a/1, 033a/3,
çıkılmış+ i. 110a/12	033a/11, 033a/12, 035a/14, 035a/15,
dimese+y+ i. 050b/14, 050b/15	035b/1, 035b/2, 037b/6, 038a/14,
dir+ i. 041a/7, 045b/12, 064a/11	043b/4, 044a/12, 044b/4, 044b/11,
dutar+ i. 122b/10	047a/12, 047b/1, 048a/12, 048b/5,
dutmuş+ i. 114a/4	048b/7, 049b/1, 051b/5, 052a/6, 052a/7,
düzülmüş+ i. 123b/12	052a/15, 052b/2, 060b/1, 060b/14,
eylerler+ i. 126b/5	062a/4, 062a/13, 065a/13, 065b/8,
eylese+y+ i. 031b/1	069a/1, 069b/15, 074b/1, 076a/2,
gele+y+ i. 110a/8	076a/3, 076b/1, 076b/8, 077b/3,
getürdi+y+ i. 067a/6	081a/15, 088b/4, 090a/4, 091a/9,
getürmez+ i. 022b/14	091a/14, 091b/3, 092b/3, 093a/5,
getürmüş+ i. 067a/2	103b/6, 103b/7, 105b/1, 105b/2, 106b/2,
görmüş+ i. 122a/8	107b/5, 108a/11, 108a/12, 110a/4,
güni+y+ i. 044b/8	117b/13, 118a/7, 119a/10, 119a/11,
irişme+y+ i. 006a/8	123b/13, 124a/11, 126a/5, 126a/6,
itmez+ i. 078b/5	126a/9, 126a/10, 126a/13, 126a/15,
kişi+y+ i. 046b/4, 068b/12,	129b/3, 129b/10, 130a/13, 132b/15
128b/1	yağar+ i. 122b/11
korçar+ i. 093a/8	yanar+ i. 077b/6, 078a/8
kurıya+y+ i. 074a/5	yaradılmaya+y+ i. 119b/15
nice+y+ i. 069b/1	yir+ i. 111a/6
ola+y+ i. 029a/1	yirler+ i. 092b/10
olmasa+y+ i. 098b/4, 098b/5	yoğ+ i. 032a/11, 120b/12
şatar+ i. 122a/4	yudar+ i. 077b/4
tolına+y+ i. 095a/9	yudarlara+ i. 077b/15
ulu+y+ i. 011a/7, 077a/2	yüce+y+ i. 126a/5
vaḳti+y+ i. 120a/5	bu+y+ i.+ ki 121a/6
var+ i. 002b/14, 011a/8,	bu+y+ i.+ kim 054a/3, 062a/12,
015b/12, 015b/13, 016a/1, 016a/2,	120b/3, 123a/13
016a/3, 016a/8, 020b/7, 022b/13,	bula+y+ idüm 069b/3

- dutar+ idüm 065b/8
yarlıġar+ idüm 035b/15
idün 128b/2
- 'idi** : bkz. *idi*
'i. 008a/14, 013a/9
şafūrā+ 'i. 076b/8
- idici** : Edici, yapıcı.
faħr i. 088b/4
men' i.+ siz 097a/3
keşf i.+ yin 116b/14
maġbūn i.+ yin 095b/12
yardım i.+ yin 050b/8
- idin -** : Edinmek,
'aşā i. 087a/7
na'lin i. 087a/7
i.- di 063b/12, 076a/1
'avrat i.- di 121a/11
azuġ i.- diler 076b/6
cemāl i.- diler 076b/6
zīnet i.- diler 076b/6
nafaġa i.- e 117b/5
resūl i.- mege 077a/13
i.- ūp durur 017b/2
- idrāk** : <Ar. Anlayış, akıl erdirme.
i.+ den 004b/13
i. ider 095b/15
- idrīs** : Kur'ân-ı Kerīm'de adı geġen
- peygamberlerden biri, Hz. İdris.
i. 041a/8, 041a/10, 041a/12,
041a/13, 041b/2, 041b/3, 041b/7,
041b/8, 041b/10, 041b/14, 041b/15,
042a/3, 042a/5, 042a/6, 042a/7,
042a/10, 042a/12, 042b/5, 042b/10,
042b/11, 048b/6
i.+ den 042b/14
i.+ e 041a/15, 042a/11, 042a/14,
076b/12
i.+ i 041a/12, 041b/6, 041b/14,
041b/15, 042b/4
i.+ ūñ 041a/9, 041b/12, 041b/13
- 'ifrīt** : <Ar. Cinlerin ġok zararlı ve
korkunġ kabul edileni.
'i. 124b/8
- iġvā** : <Ar. Baştan ġıkarma, ayartma,
kandırma.
i. 069a/8
i. eyle 029b/14
i. eyledi 027b/11
i. idebilirin 029b/13
- iħlāř** : <Ar. İbadetlerdeki iġtenlik,
yūrekten baġlılık.
i. 099a/11, 132b/12
- iħsān** : <Ar. Baġıřta bulunma, iyilik,
kerem, lūtuf.
i. eyledūm 079a/11

i. eylemezsiz 097b/14
i. eylese 100a/14
i. eylesünler 075a/3
i. eyleye 097b/14
i.+ mı 066b/11
i. idenlere 049b/5
i. idenlerün 066b/11
i. iderin 074b/10
i. iderlerse 114b/1
i. iderseñ 071b/12
i. iderseñüz 096a/10
i. itmezseñüz 096a/11
i.+ larumı 114a/14

iḥṣār : <Ar. Alıkoymak.
i. itdi 127a/12

iḥtilām : <Ar. Uyurken cenabet olma.
i. 130a/5

iḥtilāf : <Ar. Uyuşmazlık, anlaşmazlık.
i. 056b/15
i. iderler 004a/15, 021a/12,
045a/5, 072a/12, 107b/11, 129b/1
i. oldı 053a/10

iḥtişār : <Ar. Kısaltma, daha kısa ifade
etme.
i. itdük 095a/2

iḥtiyāc : <Ar. İhtiyaç, gerek duyulan
şey.

i. 044a/3
i.+ um 050b/12

iḥtiyār : <Ar. Seçme, tercih etme.
i. 030b/8
i. eyle 115b/7
i. ider 115b/1
i. iderin 115b/1
i. iderseñ 024b/10
i. iderseñüz 101b/8
i. idüp 128a/11
i. itdi 024b/10, 066b/12
i. itdün 119a/5
i. kıldum 077a/13
i. olundı 089a/14

iḥtiyārsuz : <Ar. + Tr. Elinde olmadan.
i. 061a/3, 107b/10

‘iḳāb : <Ar. Azap, eziyet, ceza.
‘i. 014a/1, 015a/7, 030b/6,
030b/7

iken : İken.
i.036a/12, 049a/9, 072b/5,
086b/2, 107a/10, 119a/15, 121b/1
içinde+y+ i. 121b/13

iki : Sayı; iki.
i. 002b/5, 003a/11, 003a/13,
003a/14, 005b/13, 006a/5, 006b/4,
009a/3, 010a/13, 010b/6, 010b/10,

010b/13, 010b/15, 011a/12, 014a/3,
018a/1, 019a/2, 022a/8, 024b/15,
025a/5, 025b/11, 033a/5, 033a/11,
034b/14, 035b/1, 035b/5, 038a/10,
044b/3, 045b/1, 047a/9, 047a/13,
052a/8, 052b/2, 055b/5, 056b/5, 059b/6,
062a/11, 064a/2, 071a/15, 072a/6,
072a/10, 074b/1, 076a/4, 077a/1,
077b/2, 077b/5, 079b/14, 084a/3,
085b/3, 085b/4, 087b/3, 088b/7, 093a/2,
102b/14, 108a/1, 108a/8, 108b/14,
110b/10, 120b/12, 122a/4, 122b/14,
126a/11, 127a/13, 129a/12, 129b/2,
130a/9

i.+ ñüzden 057b/13

i.+ si 003a/10, 018a/13, 129b/8

i.+ si+ ' ile 044a/4

i.+ sin 044a/2, 044a/3

i.+ sin+ dañı 062b/4

i.+ sinden 071b/9

i.+ sine 014a/1

i.+ sinüñ 019a/7

iki biñ : Sayı; iki bin.

i. 009b/13, 026a/15, 043a/4,
052b/6, 111a/8

iki biñ iki yüz : Sayı; iki bin iki yüz.

i. 043a/10

ikinci : İkinci.

i. 002b/13, 005b/15, 006a/3,

006b/6, 011b/1, 013a/2, 015a/7, 016b/9,
018b/3, 020a/4, 023a/4, 027b/12,
027b/3, 029b/1, 031a/3, 035b/7, 037b/5,
038b/10, 044a/13, 047b/11, 069b/9,
083b/14, 086a/2, 087b/13, 087b/7,
088a/13, 093a/6, 094a/14, 094a/6,
118a/1

ikindi : Öğle ile akşam arasındaki
zaman, ikindi namazı.

i. 030a/12, 120a/5, 120a/8

ikindü : Öğle ile akşam arasındaki
zaman.

i. 018a/13

ikişer : İkişer.

i. 008a/5, 043b/7, 065a/7

i. olup 065a/3, 065a/4, 065a/7

iki yüz : Sayı; iki yüz.

i. 024a/15, 048a/2, 056b/3

iki yüz toksan : Sayı; iki yüz doksan.

i. 072b/15

ikrām : <Ar. İkrām, bağış, ihsan.

i. 048b/9, 056b/10

i. etmek+ için 081b/3

i. eyle 093b/1

i. eylemezsiz 097b/15

i. eyleñ 099b/11

- i. eylerem 093a/11
- i. eylese 098a/13
- i. eylesün 131b/10
- i. eyleye 098a/1, 098a/4
- i. eyleyeyin 087b/6, 087b/7, 087b/9
- i. eyleyüp 079b/6
- i. iderlerdi 070b/10
- i. itdüh+ mi 093a/10
- ‘ikrime** : Müşriklerin önderi Ebû Cehil’in oğlu olup daha sonra Müslümanlığı kabul eden sahabi, İkrime b. Ebû Cehil (ö. 13/634).
i. 127b/15
- ikrār** : <Ar. Kabul etme, bağlanma, intisap etme.
i. eyledi 022b/8
i. eyledüm 109a/8
i. eylemedi 022b/8
i.+ in 034a/12
- ik̄tīzā** : <Ar. Gerekme, gerektirme.
i. ider 127a/2
i.+ sınca 031a/1
- il** : Ülke, memleket, diyar.
i. 004a/12
i.+ i 017b/8
i.+ inde 121a/10
i.+ üñ 003a/7
- ‘ilāc** : <Ar. Deva, çare.
i. eyle 094b/9
- ilāh** : <Ar. Tanrı, Allah.
i.+ ıdur 030b/15
- ilāhī** : <Ar. "Ey Allah'ım!" anlamına gelen hitap sözü.
i. 002b/11, 009a/12, 020b/9, 025a/9, 028a/10, 032b/15, 033a/4, 037a/2, 038b/5, 043b/1, 048b/2, 048b/3, 050b/4, 053b/5, 054a/6, 063b/1, 066a/2, 068a/4, 068a/5, 068b/13, 069a/8, 069b/1, 069b/12, 069b/13, 070a/15, 070b/1, 070b/6, 071a/7, 071a/8, 071b/11, 071b/3, 071b/13, 072b/14, 076b/3, 082b/14, 083a/6, 084a/4, 086a/15, 086b/10, 086b/12, 089b/10, 092a/1, 092a/7, 093b/1, 093b/2, 094a/1, 102b/14, 103b/4, 104a/9, 106b/9, 106b/14, 108b/2, 108b/5, 108b/12, 109a/3, 109a/4, 109a/5, 109a/6, 109a/7, 109a/8, 109a/10, 109b/13, 111a/9, 111a/11, 111a/13, 111a/15, 111b/1, 111b/3, 111b/4, 111b/6, 111b/8, 111b/10, 111b/12, 111b/15, 112a/2, 112a/4, 112a/6, 112a/7, 112a/8, 112a/10, 112a/12, 112a/14, 112a/15, 112b/3, 112b/4, 112b/6, 112b/8, 112b/10, 112b/11, 112b/13, 112b/15, 113a/2, 113a/3, 113a/5, 113a/6, 113a/7,

113a/8, 113a/9, 113a/11, 113a/12, 113a/14, 113a/15, 113b/2, 113b/3, 114a/13, 114b/10, 114b/15, 115a/3, 116a/3, 116a/12, 116a/13, 116a/14, 116a/15, 116b/1, 116b/2, 116b/4, 116b/5, 116b/6, 116b/7, 116b/8, 116b/9, 116b/10, 116b/11, 117b/5, 117b/6, 117b/8, 117b/9, 121a/5, 121a/6, 121a/7, 122a/13, 131a/11, 131a/15 bürhân-ı i. 006a/10 esrâr-ı i. 063b/3 şerbet-i i. 066a/1 tâlib-i esrâr-ı i. 003b/1, 008a/10, 013b/11, 068a/15, 113b/12 ‘arş-ı i. oldı+y+ ise 007b/4	032a/13, 032a/15, 034a/1, 034a/8, 034b/13, 035a/10, 035a/12, 037a/9, 037b/1, 040a/9, 043a/9, 044b/5, 045b/4, 045b/15, 046a/3, 047a/1, 047a/6, 047a/15, 047b/8, 048a/1, 052b/12, 053a/9, 054a/2, 054a/6, 057b/12, 061a/12, 062a/11, 062b/4, 064b/9, 065b/8, 066a/1, 068a/6, 069a/10, 071a/1, 072a/6, 073a/7, 073b/3, 075b/13, 077a/11, 078a/8, 078a/11, 078b/9, 079b/12, 079b/13, 079b/14, 079b/15, 080a/1, 081a/1, 081a/13, 081b/4, 082a/2, 083a/3, 084a/15, 086a/13, 087b/2, 087b/9, 088a/13, 088a/14, 090b/13, 092b/1, 092b/7, 092b/11, 093b/1, 094b/9, 095a/6, 095b/3, 095b/7, 095b/14, 096b/1, 096b/2, 096b/12, 097a/9, 097b/12, 098a/6, 098a/8, 098a/10, 098b/11, 098b/12, 099a/13, 099a/14, 099a/15, 099b/1, 099b/2, 099b/11, 100a/2, 100a/15, 101a/3, 101b/12, 104b/7, 105a/3, 105a/4, 105a/7, 105b/7, 106b/1, 106b/9, 106b/11, 106b/12, 106b/14, 107a/6, 107a/9, 107b/10, 109a/7, 110a/6, 110a/12, 110b/1, 110b/11, 111b/10, 112a/14, 112b/15, 113a/11, 113b/5, 114a/4, 115b/8, 116a/2, 116a/12, 116b/1, 116b/5, 117b/8, 118a/1, 122a/5, 122a/6, 122b/3, 122b/7, 122b/8, 122b/11, 123a/8, 123b/1, 123b/12, 123b/15, 124a/1, 124a/10,
ilâhiyye : <Ar. Tasavvufta Allah’ın birliğini vurgulayan bir terim. hıtabât-ı i.+ nûñ 003b/11 zât-ı i.+ nûñ 013b/8	
ilçi : Elçi, sefir. i.+ si 124a/12, 124b/5 i.+ sine 124b/5	
ile : İle. i. 004b/3, 004b/10, 004b/11, 005b/10, 006a/2, 006a/10, 011a/13, 011a/14, 011a/15, 013a/11, 013a/6, 015a/6, 016b/2, 020b/13, 024b/14, 026b/14, 027a/5, 027b/1, 027b/3, 027b/12, 028b/11, 031a/14, 032a/7,	

124b/2, 124b/3, 125b/8, 126b/8,
 126b/12, 127a/1, 127a/4, 127a/10,
 128a/15, 128b/3, 128b/5, 128b/7,
 129a/13, 129a/14, 130b/10, 131a/6,
 132a/3, 132b/12, 132b/15
 açlıg+ i. 022b/8, 093a/14,
 103a/9
 açlık+ i. 104b/15
 ādem+ i. 027b/5, 034b/1,
 037b/13, 052b/5
 adı+y+ i. 123a/15
 ‘adl+ i. 079a/7
 adum+ i. 029a/10
 aḥsen-i zuhūrāt+ i. 001b/6
 aḫṣā-yı mücāhedāt+ i. 001b/13
 a‘lā-yı müşāhedāt+ i. 001b/12
 anlaruñ+ i. 028a/8, 056b/14
 anuñ+ i. 006a/9, 013b/4, 030a/1,
 037b/1, 037b/2, 037b/3, 044b/11,
 047b/6, 050a/1, 057b/12, 064a/13,
 065a/6, 065a/8, 071b/3, 071b/4, 077b/2,
 083a/8, 086b/8, 090a/2, 093b/12,
 095a/3, 111b/7, 115a/15, 131b/9,
 132b/7, 132b/8, 132b/9, 132b/10
 arıṣı+ i. 037a/13
 ‘arṣ+ i. 007b/2, 008a/5, 014a/13,
 014a/15, 087a/9
 ‘aṣāñ+ i. 080a/5
 at+ i. 063b/14
 atyeb-i ṭayyibāt+ i. 002a/5
 ‘avratı+y+ i. 048b/4
 ayağı+y+ i. 044a/9
 a‘zam-i hidāyāt+ i. 002a/2
 başı+y+ i. 016b/2
 beḳā’+ i. 006a/8
 benüm+ i. 029b/10, 039b/15,
 067a/12, 074a/4, 083a/10, 093b/6,
 095b/11, 098a/15, 101b/13, 112a/15,
 115a/14, 116b/14, 117b/1
 bevl+ i. 102a/11
 bizüm+ i. 060a/14
 bunlaruñ+ i. 060a/15
 cemī‘-i a‘zām+ i. 081a/11
 cemī‘-i ehl-i ĩmān+ i. 002b/13
 cevāhir+ i. 025a/5
 dedem+ i. 106b/9
 destūrı+y+ i. 072a/5, 076a/14
 dil+ i. 084a/15
 dirlig+ i. 097a/6
 dūnyā+y+ i. 114a/9
 dūṣmanum+ i. 088b/11
 eclā-yı tecelliyāt+ i. 002a/4
 ecmel-i celiyyāt+ i. 001b/5
 efḍal-i delālāt+ i. 001b/3
 efṣaḥ-ı ‘ibārāt+ i. 001b/10
 ekmel-i kemālāt+ i. 001b/4
 ekrem-i taḫıyyāt+ i. 002a/7
 eli+y+ i. 022a/8, 024a/5,
 033b/13, 126a/14
 elüm+ i. 031b/12
 elüñ+ i. 086b/10
 envā‘+ i. 004b/9, 067b/10,
 100a/9
 eṣmel-i ḫafıyyāt+ i. 001b/4

eşref-i şalavāt+ i. 002a/6	karındaşı+y+ i. 037b/15
evzâh-ı işārāt+ i. 001b/11	ķavmi+y+ i. 078b/11
eylemeg+ i. 102a/2, 107a/9	kelb+ i. 106a/15
eylemek+ i. 052a/3	kemāl-i ķudreti+y+ i. 127b/7
firiştehler+ i. 017a/5	kemālāt+ i. 008b/3
götürmek+ i. 027b/13	kerem+ i. 116a/14
göz+ i. 109a/4	keser+ i. 090b/7
güç+ i. 024a/14	kimün+ i. 064b/8
ķabībüm+ i. 115b/11	ķişi+y+ i. 067a/8
ķaķķ+ i. 006a/1	ķürsi+y+ i. 007b/2
ķased+ i. 044a/4	ķılmağ+ i. 086a/13
ķavvā'+ i. 033b/2, 035a/11	ķılmaķ+ i. 098a/9, 112b/5
ķayr+ i. 069a/8	ķudreti+y+ i. 092b/9
ķeybet+ i. 011b/10, 034b/6	ķuvvet+ i. 126b/7
ķırş+ i. 044a/5	maşrıķ+ i. 014a/14, 017b/12,
ķulķ+ i. 073a/15	087a/10
ķüsni+y+ i. 061a/4	minķārı+y+ i. 090b/11
ıışķ+ i. 027a/6	muķtezā-yı makāmāt+ i. 001b/8
ibrāhīm+ i. 051b/11	mūsā+y+ i. 090b/6
ıilm+ i. 005b/15, 097a/1,	müntehā-yı kerāmāt+ i. 001b/7
106b/12	naıım-i ravzāt+ i. 002a/4
ımān+ i. 111b/9	nūh+ i. 056b/4
incü+y+ i. 019b/10	nūrı+y+ i. 006b/9
ism+ i. 092a/15, 097b/12	nūrum+ i. 095b/15
istemek+ i. 075a/12, 108a/6	od+ i. 026b/2, 047b/15, 051a/5,
işlemeg+ i. 102a/2	051b/1
itmeg+ i. 089a/2, 098a/10,	olmağ+ i. 013b/7
102a/3, 116b/3	olmaķ+ i. 004a/1, 005b/11,
itmek+ i. 003b/3, 098a/9, 102a/4	102a/3, 131a/2
izhār-ı muıizāt+ i. 002a/1	oturmak+ i. 098a/10
ķan+ i. 067a/6	pādişāhlığ+ i. 126b/10
ķanadı+y+ i. 033a/2	raķmetüm+ i. 034a/1

ramazān+ i. 093a/11	zamān+ i. 044b/8
rivāyet+ i. 022a/13	z̄ulmet+ i. 010b/2
sancaḡ+ i. 131a/4	z̄ātı+y+ i. 005b/12
sebeb+ i. 089a/1	vech+ i.+ d̄ür 011a/12
senüñ+ i. 088b/6, 091a/5,	i. ola 043b/15
101b/14, 102b/8, 109b/6	benüm+ i. ola 113a/1
seyri+y+ i. 012a/4	aşfiyā' y+ i. olan 003b/4
sizüñ+ i. 060b/2	benüm+ i. olasin 090b/1
söylemeg+ i. 102a/5	senüñ+ i. olmaḡa 068a/13
sözüm+ i. 003a/2, 031a/7,	i. olur 132a/7
042a/11	ḡuvvet+ i. olur 126b/14
şavt+ i. 070b/14, 110a/6	i. olurdu 110a/2
şıfātı+y+ i. 005b/11	
şüret+ i. 040a/9, 055b/14,	'ile : bkz. ile
056a/3, 056a/4	'i. 006a/11, 006b/1, 006b/11,
şusuzlġ+ i. 093a/14	007a/5, 007a/11, 009a/7, 013a/7,
şām+ i. 046b/4	013b/5, 026a/15, 031a/9, 031a/12,
şeytān+ i. 106a/14	039a/5, 040b/2, 040b/8, 043a/5, 044a/9,
taḡayyülāt+ i. 004a/4	046b/2, 048a/6, 048a/7, 055a/5,
taḡḡikāt+ i. 004a/7	055b/14, 059a/4, 077a/2, 081a/12,
taş+ i. 058b/10	081b/3, 086a/12, 096b/10
tevfik+ i. 010b/8	aḡlāḡ-ı kerīme+ 'i. 006a/14
uçmaḡ+ i. 106b/13	'aşā+ 'i. 080a/5, 121b/11
uçmak+ i. 087b/7	āvāzı+y+ 'i. 048a/8
uyḡu+y+ i. 099a/14	birisi+y+ 'i. 015a/11
vaḡy-i sırr-ı sübhān+ i. 002a/10	ehl-i hevā+ 'i. 087b/4
vech+ i. 005b/10, 023a/4,	ehli+y+ 'i. 095a/14
064a/3, 092b/14, 121b/6, 124a/10	el+ 'i. 018a/7
yir+ i. 017a/15, 044a/14, 046a/9,	eli+ 'i. 018a/8, 080b/8, 081b/8,
082b/1	082b/10, 082b/11, 082b/9
yumşaklġ+ i. 056b/2	gemi+ 'i. 043a/11
yūşa' bin nūn+ i. 090a/3	ikisi+ 'i. 044a/4

- ‘ilmi+ ’i. 106a/14
 kişi+ ’i. 104a/14
 kudreti+ ’i. 103b/2
 ne+ ’i. 004b/6, 084b/12, 128b/2
 nesne+ ’i. 027b/12, 029a/15,
 055b/7, 087b/6, 088a/12, 088a/2,
 097a/12, 097a/13
 ‘ömr+ ’i. 045a/15
 sebebi+y+ ’i. 002b/6
 şu+ ’i. 023b/12
 şu+y+ ’i. 076a/5
 şuy+ ’i. 023b/15
 vāsıtası+y+ ’i. 006b/2
 yarusı+ ’i. 012a/2
- iled -** : İletmek, ulaştırmak.
 i.- e 123a/13
 i.- üñ 067a/1
- ilerü** : Önce.
 i. 032a/11, 125a/11
- ilet -** : İletmek, ulaştırmak.
 i.- sünler 058a/4
- ‘ilim** : <Ar. İlim, bilme, idrak etme,
 biliş.
 ‘i. 004b/2, 098b/3, 102a/6,
 128b/13
 ‘i.+ de 004a/5, 004a/12
 ‘i.+ den 090b/2, 094a/6
 envār-ı ‘i.+ den 003a/8
- ‘i.+ dür 084b/9
 ‘i.+ lerden 004b/15, 004b/9
 ‘i.+ lerin 002b/1
- ‘ilimsüz** : <Ar. + Tr. İlimsiz, bilgisiz.
 ‘i. 005a/2
 ‘i. ola 102a/6
- ilk yay** : İlkbahar.
 i. 126b/9
- illā** : <Ar. Mutlaka, ancak.
 i. 003b/7, 007a/5, 007a/11,
 022b/8, 045b/7, 090a/9, 095a/10,
 126b/14
- ‘illet** : <Ar. İlet, hastalık.
 ‘i.+ üñi 070b/15
- ‘illī** : bkz. ‘illıyyīn
 esrār-ı ‘i.+ den 045b/9
- ‘illıyyīn** : <Ar. Cennetin en yüksek yeri.
 ‘i. 014a/6
 ‘i.+ e 018a/8
- ‘ilm** : <Ar. İlim, bilme, idrak etme,
 biliş.
 ‘i. 004b/1, 004b/3, 004b/5,
 004b/7, 086b/15, 090b/1, 090b/2,
 099b/2, 099b/4, 100a/12, 113a/13,
 117b/13, 117b/14, 119a/3, 128b/4,

128b/5

‘i.- i hendise 019a/9

‘i.+ den 090a/15

‘i.+ dūr 084b/7

‘i.+ e 042a/15, 129a/7

‘i.+ i 005a/2, 008a/15, 016a/15,
016b/1, 076b/6, 086a/1, 087a/1, 097a/1,
119a/5

‘i.+ idūr 004b/8

‘i.+ ile 005b/15, 097a/1, 106b/12

‘i.+ i+ ’ile 106a/14

‘i.+ inde 008a/15, 031a/3

‘i.+ ine 004b/14

‘i.+ ini 005a/7, 087b/13,
087b/14

‘i.+ iñde 029a/1

‘i.+ lerde 004a/9

‘i.+ lerden 004a/13

‘i. olan 004b/9

‘i.+ i olsa 113a/13

‘i.+ üm 090b/11, 132b/2

‘i.+ ümde 043a/3, 047a/5,
055a/4

‘i.+ üme 076b/7

‘i.+ üñ 003a/4, 004b/10,
090b/12, 102a/8

‘ilmu’ llāh : <Ar. Allah’ın ilmi, ilmin
kaynağı.

‘i.+ dan 090b/3, 090b/12

‘ilmü’ l-esrār : <Ar. Sırlar ilmi.

‘i.+ dan 003b/2

iltifāt : <Ar. İlgi gösterme, arzu
duyma.

i. eylemedi 022a/3

i. eylemez 007b/12

i. itmekden 006b/10

ilyās : Kur’ân-ı Kerîm’de adı geçen
peygamberlerden biri.

i. 102b/1, 102b/3, 102b/4,
102b/5, 102b/8, 102b/12, 102b/13,
103a/1, 103a/2, 103a/7, 103a/8,
103a/11, 103a/14, 103a/15, 103b/1,
103b/3, 103b/9, 103b/10, 103b/13,
104a/1, 104a/8, 104a/14, 104b/1,
104b/2, 104b/4, 104b/6, 104b/7, 104b/8,
104b/10, 104b/12, 104b/13, 104b/15,
105a/5, 105a/6, 105a/11, 105a/12,
105a/14, 105a/15, 105b/2, 105b/3,
105b/4, 105b/5, 105b/6, 105b/7, 105b/9,
105b/10, 105b/12, 105b/13, 105b/15,
106a/4, 106a/7

i.+ a 104a/13, 106b/13

i.+ ı 102a/15, 103b/10

i.+ uñ 103b/2, 106a/2

imām : <Ar. Önder, lider.

şeyh-i i.- ı gazzālī 006a/7

i.+ ı 055b/3

i.+ ıdur 132b/6

i. kıldı 029b/2

‘imāme : <Ar. Sarık.

i.+ sini 118b/14

imām gazzālī : Ünlü İslam düşünürü, mutasavvıf, İmām-ı Gazzâlî (ö. 505/1111).

i. 013b/14

imām rāzī : bkz. *imāmü’r-rāzī*

i. 007b/13, 011b/7

imāmu gazzālī : Ünlü İslam düşünürü, mutasavvıf. İmam-ı Gazzâlî (ö. 505/1111).

i. 007a/3

imāmü’r-rāzī : Büyük Selçuklu Devleti’nin başşehri olan Rey’de doğmuş ünlü âlim, Fahreddin er-Râzî (ö. 606/1210).

i. 078b/6

īmān : <Ar. Allah’a inanma, dini kabul etme işi.

i. 024b/10, 024b/12, 047a/2, 047b/6, 047b/7, 074b/4, 078a/14, 078b/10, 078b/14, 080b/2, 082b/6, 082b/14, 089b/2, 089b/3, 091b/7, 098a/2, 099a/2, 101a/5, 104a/8, 104a/13, 111b/2, 120a/10, 125a/8, 127b/14, 131a/2, 132b/11

i.+ a 024b/11, 043a/3, 046a/2, 046a/3, 046b/7, 046b/9, 047b/13, 052a/11, 073a/10, 073b/1, 073b/6, 078a/9, 102b/15, 103a/7, 103b/10, 103b/14, 104a/2, 104b/14, 112a/7

i.+ dan 079b/9

i.+ dur 084b/3

i.+ ı 024b/9

i.+ ile 111b/9

cemî’-i ehl-i i.+ ile 002b/13

īmānsuz : <Ar. + Tr. Dinsiz, inançsız.

i. 067a/13

‘imāret : <Ar. Bayındır etme.

‘i. eyledi 079a/7, 132a/2

‘i. eylediler 046b/3

‘i. eylemezler 034b/13

‘i. eylemezseñ 034b/12

imdi : Şimdi.

i. 003a/15, 003a/6, 003a/9, 005a/2, 005b/6, 006a/2, 008a/2, 008a/3, 008b/3, 013b/5, 013b/8, 025b/5, 028a/4, 029a/1, 032b/12, 040b/9, 042a/14, 046a/1, 057a/8, 058a/2, 065b/9, 065b/13, 067a/10, 068a/15, 068b/10, 069a/10, 071a/9, 071a/12, 073a/10, 074a/13, 074b/5, 076b/7, 078a/1, 078b/1, 078b/15, 081a/12, 084b/3, 085a/13, 087a/3, 098b/4, 099b/14, 101a/6, 101b/15, 104a/2, 105a/12,

107a/14, 107b/1, 118a/9, 120b/3,
121b/6, 127a/1, 127a/8, 127b/5, 128b/5,
129a/3, 130a/1, 132a/15

imiş : Ek fiilin öğrenilen geçmiş
zaman çekimi.

i. 065a/6, 077a/7
degül+ i. 127b/9
var+ i. 056a/2, 061b/13
i.+ se 010a/5
yoğ+ i.+ se 022b/13
tañrı+y+ i.+ señ 078b/7
i.+ sin 078b/8

imr : bkz. *emr*
i.- di+ kim 025a/1

‘**imrānca** : İbranice.
‘i. 063b/6

‘**imrān oğlı mūsā** : Hz. Mūsâ.
‘i. 076b/5

imtiḥān : <Ar. Sinama, deneme.
i. 026a/2

in - : İnme.
i. 103b/14
i.- di 021b/14, 025b/2, 030b/3,
035b/10, 036b/11, 040a/10, 047a/4,
051b/8, 104a/1, 104b/1, 110a/15
i.- diler 020b/13, 023b/1

i.- düğinden 043a/10
i.- e 021b/13, 040a/8, 123a/4
i.- er 013a/11, 071a/2, 073b/6
i.- eyin 118a/9
i.- medi 040a/9
i.- medin 033b/13
i.- üñ 020b/13

in : En, genişlik.
i.+ i 043b/4, 071a/2, 125b/15,
130a/13

inan - : İnanmak.
i.- dılar 045a/12, 046a/6
i.- dum 038b/9
i.- madılar 046a/5, 073b/6
i.- mayasın 038b/9
i.- maz 054b/7
i.- mazın 064b/12
i.- urın 054b/8

‘**ināyet** : <Ar. Lütuf, iyilik.
‘i. 082a/13
‘i.+ den 006a/1
‘i. eyledi 129a/8
‘i.+ idür 042a/15

ince : İnce.
i.+ dür 101a/7

incīl : <Ar. Hz. İsâ’ya indirilen kutsal
kitap, dört kutsal kitaptan biri.

- i.+ dedür 008a/1
i.+ den 003b/11
- incir̄** : (<Far. *encir̄*) İncir, incir ağacı.
i. 027a/4, 131b/3
- incit -** : İncitmek, gönül kırmak.
i.- mek 118a/3
i.- memek 099b/3
i.- mesün 118a/2
- incü** : İnci.
i. 011a/7, 025a/7, 033a/9, 081b/3, 110b/5, 122b/5, 122b/8, 123b/12, 124a/11
i.+ den 011b/14, 025b/11, 035b/2, 047a/1, 047b/1, 074a/11, 107b/4
i.+ dendür 009a/2, 017a/1
i.+ ler 026a/11, 033b/14, 101b/6, 110b/3, 122b/7, 126b/2
i.+ leri 110b/4
i.+ lerin 005a/8
i.+ nüñ 011a/8
i.+ sini 110b/8
i.+ ye 023b/15, 060b/15, 123b/13, 124a/12, 124a/13, 124a/14
i.+ y+ ile 019b/10
- indir -** : İndirmek.
i.- ürsin 029a/4
- indür -** : İndirmek.
i.- di 001b/9, 015b/9, 017a/13, 018b/4, 027b/3, 028a/9, 031b/6, 034b/4, 037a/13, 038b/4, 039b/5, 040a/3, 041a/13, 041a/4, 052b/2, 053a/15, 081a/15, 082b/7, 119b/6
i.- diler 118b/5
i.- düñ 085a/12
i.- e 028a/14
i.- mezdüm 098b/6
i.- ür 017a/14
i.- ürin 029b/15, 031b/15, 071a/14
i.- ürsin 029b/14
- indür -** : İndirmek (?)
i.- dügin 022a/5
- indüri -** : ?
i.- di 021b/15, 022a/2, 022a/3
- iñen** : Daha, pek, çok.
i. 003b/15, 057a/13, 095a/2
- iñile -** : İnlemek, sızlanmak.
i.- di 047a/10
i.- r 047a/11
- inkār** : <Ar. Tanımama, kabul etmeme, reddetme.
i. eylediler 046a/13, 047b/13
i. eyleyüp 043a/1, 046b/13

- i. ider 110b/5
i. iderler 004b/14
i. idersiz 132a/1
i.+ ları 073b/1, 103b/3
- iñlülüg** : Genişlik.
i.+ idür 019a/10
- ins** : <Ar. İnsan.
i. 088a/5, 123b/15
i.+ e 002a/1, 126b/15
- insān** : <Ar. İnsan.
i. 013a/12, 013a/13, 013b/7,
014a/1, 016b/13, 017b/4, 017b/14,
018a/11, 018b/6, 034b/8, 071b/9,
079a/9, 123b/14, 124a/12, 124b/14
i.+ a 006b/15
i.+ da 013b/6
i.+ dan 082a/6
i.+ uñ 006b/14, 006b/3, 013b/14,
014a/1, 014a/4, 016b/1, 022b/3,
124b/15
- insi** : bkz. *ins*
i. 008a/5
- inşāf** : <Ar. Acıma, merhamet.
i. 096b/5
i.+ a 122a/12
i.+ uñ 103a/10
- inşā'a'llāh** : <Ar. "Allah nasip ederse,
Allah dilerse" anlamındaki söz.
i. 090b/3
- inşā'a'llāhu** : bkz. *inşā'a'llāh*
i. te'ālā 019a/14, 066b/14,
127b/14
- intihāsuz** : <Ar. + Tr. Sonsuz, sona
ermeyen.
i. 005b/9
- intiķāl** : <Ar. Geçme.
i. itdi 081a/13
- intiķām** : <Ar. Öç, öç alma.
i. itmege 111b/8
i. itmeyince 093b/4
- inzāl** : İndirme.
i. itdi 001b/11
- ip** : İp.
i. 057a/8
- iplig** : İplik.
i.+ i 125b/13
- iplik** : İplik.
i. 123b/13, 124a/12, 124a/13,
125b/13

ir - : Erişmek.

i.- di 046b/6, 049b/15, 102b/3

i.- erdi 030a/13

i.- medi 090a/9

i.- se 090a/5

irgür - : Eriştirmek, ulaştırmak.

i.- ürin 074b/13

iriñ : Yaradan akan sarımtırak sıvı.

i. 070b/10

i. oldı 069b/11

iriş - : Erişmek, ulaşmak, gelmek.

i. 061a/15

i.- di 053b/8, 076b/2, 090a/6,
090a/9

i.- diler 002a/13, 089a/1, 089a/2

i.- e 048b/4, 068a/9, 110b/2

i.- me+y+ idi 006a/8

i.- meye 110b/2

i.- mişdür 016a/2

i.- se 083b/15, 111b/5

i.- ürdi 106b/3

irişdür - : Eriştirmek, ulaştırmak.

i.- düm 103b/4

i.- gil 066a/2

i.- üp 004b/13

irkek : Erkek.

i. 043b/6, 079b/14

irşād : <Ar. Hazırlama.

i. itdiler 003b/7

irşād : <Ar. Doğru yolu gösterme.

i. eyleye 001b/12, 131a/2

irte : Sabah.

i. oldı 090a/8

is : Sahip.

i.+ leridür 004b/14

īş : Hz. İshâk'ın oğlu, Hz. Ya'kûb'un kardeşi.

i. 059b/6, 059b/7, 059b/9,
068b/10

i.+ den 059b/10

i.+ üñ 068b/10

īsā : Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen, kendisine kutsal kitap olarak İncil indirilen peygamber, Hz. İsâ.

i. 130b/1

i.+ yı 130b/1

ise : İse.

i. 031a/3, 051b/7, 054a/15,
055a/6, 056a/14, 058a/14, 061b/10,
061b/11, 065a/6, 073b/15, 074b/4,
075a/11, 079b/8, 100a/7, 100b/4,
100b/5, 100b/6, 100b/7, 100b/8,

103a/13, 104a/10, 104a/9, 104b/7,
105a/3, 108b/9, 110b/2, 112b/11,
113a/13, 119b/13, 119b/2, 123b/15,
126b/12, 127a/11, 132a/15

işlemezler+ i. 075a/6

işlerler+ i. 075a/5

itmezler+ i. 103a/4

oldı+y+ i. 007b/4

var+ i. 003a/11, 003a/4,
003b/11, 003b/12, 008a/8, 068b/4,
079b/5, 111a/3, 124a/5, 131b/9

viridi+y+ i. 003b/3

ırağ+ i.+ n 086b/7

i.+ ñ 046b/13, 086b/7, 115b/6

korçar+ i.+ ñ 074a/7, 083b/10,
087b/1, 087b/2, 087b/3, 087b/4

'ise : bkz. *ise*

'i. 006b/14, 007a/15, 007b/4

işfahān : İran'da bulunan bir şehir.

i.+ a 030a/12

işhāk : bkz. *işhāk*

i. 052a/13, 052a/14, 054a/3,
054a/6, 056b/13, 059b/1, 059b/2,
059b/5, 063a/4, 063b/7, 068a/2,
068b/11, 113b/2

i.+ dan 059b/6

i.+ dur 057a/1

i.+ ı 059a/4

i.+ uñ 067b/7

işhāk : Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen
peygamberlerden biri, Hz. İbrahim'in
oğlu.

i.+ a 076b/13

i.+ dan 059a/13

i.+ ı 059a/13, 106b/11

i.+ uñ 106b/7

isim : <Ar. Ad, isim.

i.+ dür 092b/2

i.+ ler 092b/4

i.+ lerdür 010a/8

i.+ leri 035b/9

i.+ lerüñ 073a/13

iskender : bkz. *zû'l-karneyn*. Kur'ân-ı
Kerîm'de kendisine büyük güç ve
imkânlar verildiği bildirilen kişi.

i. 129a/13, 129b/4, 129b/5,
130a/7, 130a/9, 130a/14, 130b/2,
130b/4,

130b/6

i.+ dür 129b/9

i.+ e 130b/4

i.+ üñ 130b/3

iskenderiyye : Mısır'da bulunan şehir
ve liman.

i.+ de 078b/1

islām : <Ar. İslam, İslam dini.

- i. 100a/14, 132b/7
- ism** : <Ar. Ad, isim.
- i. 035b/11
- i.- i a‘zam 037a/5
- i.- i mīmi 037a/6
- i.+ i 007b/15, 037a/4, 051b/10, 051b/9
- i.+ idür 037a/6
- i.+ ile 092a/15, 097b/12
- i.+ ini 038a/13
- i.+ ler 035b/15, 092b/1
- i.+ lerüñ 008a/2
- i.+ üñ 038a/12
- isma‘īl** : bkz. *ismā‘īl*
- i. 056b/8, 057b/11, 057b/14, 058a/4, 058a/8, 058a/10, 058b/1, 058b/2, 058b/3, 058b/12, 058b/14, 058b/15, 059b/1, 059b/5, 063b/9, 065b/7
- i.+ dūr 016b/9, 056b/15
- i.+ e 056b/10, 058a/15
- i.+ i 058a/11, 058a/13, 058b/3, 058b/7, 065b/6, 107a/7
- i.+ üñ 057b/15
- ismā‘īl** : Kur’ân-ı Kerîm’de adı geçen peygamberlerden biri, Hz. İbrâhîm’in oğlu.
- i. 052a/13, 052a/14, 052b/13, 055b/8, 056b/13, 057a/6, 057a/10, 057b/1, 057b/5, 057b/9, 059a/1, 063a/4, 089b/2, 113b/2
- i.+ dūr 057a/1
- i.+ e 057a/5, 076b/13
- i.+ i 057a/9, 057b/5, 057b/7, 106b/11
- i.+ üñ 057a/15, 057b/1, 057b/4, 057b/9
- ‘işmet** : <Ar. Günahsızlık, temizlik.
- ‘i. 010b/7
- ‘i.+ i 010b/8
- isrâfîl** : <Ar. Dört büyük melekten, kıyamet günü sûra üflemele görevli olanı.
- i. 017a/13, 025b/1, 025b/12
- i. eyledi 025b/1
- i.+ i 017a/12
- i.+ üñ 017a/14
- isrâ‘il** : bkz. *isrā‘īl*
- benî i. 076a/6
- isrâ‘īl** : Tevrat’ta ve Kur’ân-ı Kerîm’de Hz. Ya’kûb’un çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad.
- benî i. 072a/15, 106b/3, 118b/7
- benî i.+ de 117b/13
- benî i.+ e 105a/13, 105b/6, 107b/6, 114a/6, 118b/2, 131a/12
- benî i.+ üñ 075a/2, 075a/15,

076a/8, 102b/7, 113b/14, 126a/4,
131a/7, 131b/8

**isrā`il** : bkz. *isrā`il*

benī i. 079b/12, 080a/3, 080a/6,
080b/1, 080b/9, 080b/11, 090a/14,
095a/9, 095a/11, 102a/14, 106a/7,
110a/2, 118b/13, 130b/15, 131b/12

cemī`-i benī i. 094a/4

benī i.+ den 076a/7

benī i.+ e 104b/5

**isrā`yil** : bkz. *isrā`il*

benī i. 106a/10, 111a/9

issi : Sahip.

i.+ ne 128b/15, 128b/3

iste - : İstemek.

i. 051a/8, 051a/9, 058b/15,
083b/6, 093b/5, 099a/10, 099a/9,
102a/1, 103a/15, 103a/2

i.- di 024a/13, 026b/5, 032a/8,
032b/2, 036b/1, 044b/5, 044b/6, 064a/7,
075b/10, 077a/6, 080b/7, 081a/4,
082a/3, 082a/4, 082a/5, 103b/10,
103b/13, 107b/10, 107b/7, 122b/14

i.- di+ kim 122b/13

i.- diler 012a/10, 012a/11,
023b/7, 071a/15, 079a/4, 081a/3,
121b/14, 132b/14

i.- düğine 124b/13

i.- düğümüz 090a/12

i.- düñ 082a/5

i.- me 087b/10, 087b/11,
087b/13, 087b/14, 088a/3, 088b/7,
114a/10

i.- medi 082a/6

i.- medin 083b/1, 108a/7

i.- medüñ 119a/4

i.- mek 101b/14

i.- mekde 116a/14

i.- mekden 116b/2

i.- mek+ ile 075a/12, 108a/6

i.- meye 056a/12

i.- meyenlerdür 113a/9

i.- mez 051b/15, 106a/3

i.- mezin 051a/8

i.- ñ 098a/9, 100a/12, 105a/3

i.- r 086b/4, 106a/3, 114a/9,
115a/10

i.- rdi 109a/2

i.- rin 074a/7, 074b/7, 086b/5,
096a/7

i.- rken 076a/9

i.- rler 086a/1, 086a/2, 086a/3,
086a/4, 086a/5, 097b/6, 103a/10, 114b/4

i.- rse 050b/7

i.- rsen 113b/10

i.- rseñ 003a/12, 003a/13,
050b/10, 074a/6

i.- rsin 027a/14, 099a/13,
099a/14, 099a/15, 099b/1, 099b/2,
104a/5

i.- rüz 116b/6, 116b/7
i.- se 013b/2, 018b/7, 070a/1,
074b/6, 074b/7, 078a/6, 078a/7, 086b/9,
095b/15, 112b/8, 113a/13, 115a/11
i.- seler 095b/12, 095b/13
i.- sin 051b/7
i.- sün 009a/9
i.- yenlerden 096a/12
i.- yi 033b/6
i.- yiserlerdür 047a/5
i.- yüp 075a/13

istebrağ : <Ar. Sırma ile dokunmuş
kalın ipek kumaş.

i.+ dan 033a/5, 050a/10, 101b/2,
111a/14

isti - : bkz. *iste-*

i.- yeyin 083b/5

isti' dād : <Ar. Yetenek, kabiliyet.

i.+ ina 007b/9

istidlāl : <Delil getirme, bir hükme
varma.

i. iderdi 049a/14

istidlālāt : <Ar. Varılan hükümler,
muhakemeler.

i.+ ı 003b/6

istiğfār : <Ar. Tövbe etme.

i. eyle 099a/8

i. eyledi 069a/15, 120b/9, 121a/3

i. eyleñ 012b/10, 100a/10

i. eylese 032b/8

i. eylesünler 088a/13

i.+ ı 069b/1

i. iderin 071a/9

i. iderler 111a/11

i. iderse 012b/3

i. iderseñ 029b/9

i. iderseñüz 131b/15

i. itdi 063a/4

istihzā : <Ar. Alay etme.

i. eylemişdür 083b/14

istikmālāt : <Ar. Olgunluğa, kemâle
erdirmeler, eksiksiz ve tam oluşlar.

i.+ ı 003b/7

istincā : <Pislikten temizlenme.

i.+ dur 055a/14

istinşāk : <Ar. Abdest alırken burna su
çekme.

i.+ dur 055a/11

iş : İş, durum, davranış.

i. 061b/11, 090b/15

i.+ dedür 127a/5

i.+ den 012b/6, 089a/13,

103a/13, 120b/5

i.+ dūr 090b/9
i.+ i 032b/1, 049b/13, 092b/12,
118a/3, 122b/1
cemī^c-i i.+ i 092b/13, 100b/7
i. ide 069b/8
i.+ idūr 132b/6
i.+ inden 115b/11
i.+ ine 120b/10
i.+ lere 088a/12
i.+ leri 054b/14, 091b/1, 132a/12
i.+ üm 028b/15, 128b/8
i.+ üme 090b/1
i.+ üñ 038b/12

047a/2, 047a/3, 047a/5, 049a/11,
054b/3, 056a/3, 057a/3, 057a/8,
057b/14, 058a/6, 067b/15, 070a/3,
071b/14, 072a/6, 076b/11, 078b/10,
082a/9, 092b/4, 097a/6, 102b/14,
108a/4, 110b/5, 111a/3, 119b/5, 120a/9,
120b/13, 120b/14, 124a/12, 125a/4,
130a/14
i.+ nuñ 025b/4

işde : İşte.
i. 003a/5, 028b/15, 061a/9,
103a/6

īşā : Hz. Dâvûd'un babası.
i. 106a/8

işārāt : <Ar. İşaretler, alâmetler.
evzâh-ı i.+ ile 001b/11

işâret : <İşaret, iz, nişan, alâmet.
i.+ dūr 081a/12, 130b/7, 130b/9

işbu : İşte bu, böyle.
i. 002b/7, 002b/9, 002b/10,
003a/8, 003a/15, 003b/1, 003b/13,
003b/15, 004a/7, 005a/8, 005a/9,
005a/10, 007a/10, 007a/12, 007b/2,
008b/3, 009b/14, 013b/5, 013b/6,
020a/3, 021b/4, 026b/8, 026b/9, 030b/4,
034a/13, 035b/9, 040a/13, 040a/5,
040b/9, 041a/15, 043b/1, 046b/14,

işid - : İşitmek, duymak.
i.- esin 045b/10
i.- üp 021b/9, 037a/11
i.- ürdi 030a/14, 081b/9
i.- ürin 077a/10
i.- ürler 132a/13
i.- ürüz 099b/13

işit - : İşitmek, duymak.
i. 077a/14, 113b/9
i.- di 010a/1, 011b/13, 027b/2,
031b/15, 032b/13, 033a/8, 033b/3,
037a/8, 039b/13, 041b/2, 043a/5,
047a/3, 061b/14, 061b/9, 066a/15,
069a/14, 069b/8, 070b/5, 072a/3,
075a/15, 077a/9, 077a/10, 078a/3,
079b/6, 081b/6, 082a/2, 083a/10,
085a/15, 086b/1, 092b/3, 105b/4,

107a/12, 109b/5, 109b/7, 118b/13,
121a/12, 123a/12, 124a/2, 124a/3,
131a/10, 131a/14

i.- diler 073b/13, 104a/7, 116a/9,
128a/13

i.- düm 051b/9, 053a/1, 065b/8,
070a/12, 070b/2, 081a/12, 089b/8,
116b/13

i.- medi 081b/6, 084a/12,
109b/11

i.- mez oldı 030a/15

i.- mez oldum 030b/1

i.- mez olduñ 030b/2

i.- mezler 099b/13

i.- miş 101b/8

i.- seler 039a/11

işitdür - : İşittirmek, duyurmak,
dinletmek.

i.- di 048b/12

i.- eyin 083a/13, 109a/11

i.- gil 083a/13

i.- mek 052b/15

i.- ür 052b/15

işle - : Yapmak.

i. 029a/3, 038b/12, 038b/15,
057a/7, 066a/3, 120a/3

i.- di 031a/14, 055b/9

i.- diler 101a/5, 109b/6

i.- dükleri 088a/12

i.- düm 032a/15, 032b/1, 038b/9,

070a/15

i.- düñ 030b/2, 090b/15, 092a/1

i.- düñ+ mi 091b/14

i.- düñüz 100a/7

i.- me 061a/14, 061b/1

i.- medin 083b/2

i.- medüm 091b/1, 109b/12

i.- mege 118a/15

i.- meg+ ile 102a/2

i.- mek 100b/6

i.- mekden 097b/8

i.- memiş 112b/4

i.- meye 117b/15

i.- mez 097b/5

i.- mezler+ ise 075a/6

i.- mezsiz 099a/3

i.- mişsin 070a/12

i.- ñ 119b/14

i.- rin 058b/8

i.- rler 023a/1, 037b/8, 097b/4,

114b/4

i.- rler+ ise 075a/5

i.- rse 018a/12

i.- rsem 031a/5

i.- rseñ 029b/9, 038b/12,

038b/15

i.- rsin 029b/8, 090b/9, 097a/10

i.- rsiz 045b/15

i.- se 032b/15, 032b/8, 037b/7,

112b/3, 112b/6

i.- seler 083a/1, 083a/2

i.- sem 039a/1, 086b/12

- i.- señ 099b/6
i.- sün 058b/4
i.- ye 051a/10
i.- yüp 074b/10, 075a/1, 086a/13
- işled -** : İşletmek, yaptırmak.
i.- em 091b/11, 091b/12
i.- irin 084b/15
- işrāk** : <Kuşluk vakti, kuşluk vaktinde kılınan nafile namaz.
i. 087b/1
- işrākāt** : <Ar. Keşifler, ilham ve seziyle gelen aydınlanmalar.
i.- ı 'ulviyyede 127a/11
- iştihā** : <Ar. İstek, arzu.
i. iderseñ 108b/13
i. iderseñüz 101b/9
- iştiyāk** : <Ar. Büyük istek ve arzu duyma.
i.+ ından 082a/4
- işüd -** : İşitmek, duymak.
i.- ür 095b/14
- it -** : Etmek, eylemek, yapmak.
'arz i.- di 030b/10, 030b/9
āh i.- di 066a/4, 066a/7
bākī i.- di 002b/3
- beşāret i.- di 059a/13
devr i.- di 024a/15
du'ā' i.- di 125a/8
emr i.- di 023b/11, 023b/13, 024a/11, 024b/11, 024b/12, 025a/12, 046a/6, 121b/15
eyle i.- di 045a/2, 054b/11, 072b/12, 123a/15
ḥabs i.- di 056b/1
ḥalīl i.- di 055a/6
ḥamd i.- di 026a/9, 032b/5, 054b/5
ḥareket i.- di 047a/10
ḥıfz i.- di 009a/1
ḥükm i.- di 048a/10, 051a/12, 051a/13, 108a/8
īcād i.- di 127b/4
i'dām i.- di 127b/4
iḥşār i.- di 127a/12
iḥtiyār i.- di 024b/10, 066b/13
intikāl i.- di 081a/13
inzāl i.- di 001b/11
istiğfār i.- di 063a/4
kim i.- di 032b/1
ḳarār i.- di 043a/15
ḳasd i.- di 067b/14
la'net i.- di 031a/9
mübtelā i.- di 055b/7
nazar i.- di 049a/10
nazm i.- di 003a/10
nefh i.- di 025b/7
nidā i.- di 077b/7

- 'özür i.- di 063a/11
 secde i.- di 107a/12
 teklîf i.- di 031a/4, 031a/6
 vaşf i.- di 089a/3
 vefât i.- di 048a/2, 073a/1,
 130b/12
 yıl i.- di 039b/6
 zâhir i.- di 002a/8
 zıkr i.- di 032b/5
 zulm i.- di 108a/8
 hüküm i.- di+ kim 048b/1
 imr i.- di+ kim 025a/2
 'azâb i.- diler 022b/5
 balçık i.- diler 023b/12
 beşâret i.- diler 057a/5
 bühtân i.- diler 023a/5
 cem' i.- diler 050a/14
 defn i.- diler 068a/15
 eyle i.- diler 048b/1, 053a/13,
 107b/13
 hamil i.- diler 023a/6
 hâsed i.- diler 023a/7
 hüküm i.- diler 023a/6
 irşâd i.- diler 003b/7
 i'tirâz i.- diler 023a/8
 ittifâk i.- diler 060a/6
 'özür i.- diler 066b/12
 şikâyet i.- diler 043b/12, 048b/2
 şükür i.- diler 074a/2
 ta'accüb i.- diler 128a/13
 ta'n i.- diler 023a/4
 tavâf i.- diler 021b/9, 023b/6
 ta'zîm i.- diler 025a/12
 haţâ i.- dügi 109b/15
 hüküm i.- dügi 127a/7
 kaşd i.- dügi 061b/4
 tedbîr i.- dügi 011a/14
 ta'bîr i.- dügin 063a/14
 hidâyet i.- düginden 047b/5
 hüküm i.- düginden 121b/14
 i.- dügüm 071b/14
 anlara i.- dügüm 103a/13
 günâh i.- dügüm 037b/9
 haţâ i.- dügüm 027b/10
 nehy i.- dügümden 027a/8
 kısmet i.- dügüme 089a/10
 hüküm i.- dügümü 131a/12
 taqşîrlık i.- dügümüzden 116b/3
 gâzab i.- dügün 084b/11, 085a/1
 hulûk i.- dügün 055a/3
 haţâ i.- dük 066b/13
 ihtîşâr i.- dük 095a/2
 şart i.- dük 091a/5
 şürû' i.- dük 021b/1
 medh i.- düklerini 094b/3
 'afv i.- düm 010a/12, 064b/1,
 109b/5
 'ayıblu i.- düm 091a/9
 cem' i.- düm 003b/13, 003b/4
 hacc i.- düm 034a/9
 hâsed i.- düm 044a/5
 haţâ i.- düm 064b/1
 hüküm i.- düm 053a/6, 130b/9
 kabûl i.- düm 010a/11, 026b/3,

092b/1, 116b/13

la'net i.- düm 026a/15, 032b/7
maḥşūş i.- düm 031b/12
muṭī' i.- düm 069a/6
naẓım i.- düm 005a/9
nefh i.- düm 026a/14, 028b/2,

031b/12, 113b/5

rızk i.- düm 113a/15, 114b/14
saña i.- düm 109a/15
su'āl i.- düm 012b/5
taḳdīr i.- düm 043a/4, 114b/15
tamām i.- düm 026a/15
yardım i.- düm 095b/3
zıkr i.- düm 003b/4
zıkr i.- düm 003b/8
'afv i.- düm 037b/10
āh i.- düm 066a/8
iḥtiyār i.- düm 119a/5
nefh i.- düm 032b/12, 054a/11
nice i.- düm 022a/4
sākin i.- düm 032b/12
sen i.- düm 028b/4
su'āl i.- düm 012b/6
tevekkül i.- düm 065a/1
ıkrām i.- düm+ mi 093a/10
ḳabz i.- düm+ mi 064b/4
ne i.- dümüz 066b/9
şabr i.- dümüz 098b/8
zulüm i.- dümüz 066b/5
ta'accüb i.- me 064a/9
secde i.- medügi+ çün 026a/14
zinā i.- medüm 070a/14

şabr i.- medüm 091b/1

'afv i.- mege 108b/8
'azāb i.- mege 102b/5, 108b/9
defn i.- mege 075b/9
helāk i.- mege 059a/5, 059a/8
ıslāh i.- mege 117b/4
intikām i.- mege 111b/9
rāzī i.- meg+ ile 98a/10
riyā i.- meg+ ile 102a/3
terk i.- meg+ ile 089a/2,
zıkr i.- meg+ ile 116b/3
ḳabz i.- mege 039b/2
müşāhede i.- mege 002a/12
şabr i.- mege 090b/15
ta'ziye i.- mege 118b/12
ziyāret i.- mege 041b/6, 064b/2,

064b/3

zulüm i.- mege 079b/11
a'dām i.- mek 127a/4
arı i.- mek 112a/3
'azāb i.- mek 020a/14
cidāl i.- mek 129a/2
du'ā i.- mek 085b/14
emri bi'l-ma'rūf i.- mek 132b/5
feyz i.- mek 002a/10
galebe i.- mek 102b/10
ğarḳ i.- mek 044b/6, 079a/13
ḫalīl i.- mek 106b/9
helāk i.- mek 083b/8
hidāyet i.- mek 001b/11
ḫükm i.- mek 031b/4, 128a/6
ḫürmet i.- mek 048b/9

icābet i.- mek 085b/14
 i'tirāz i.- mek 031b/4
 i'zāz i.- mek 056b/10
 izhār i.- mek 124b/12
 keşf i.- mek 002a/3
 kibr i.- mek 100b/8
 münācāt i.- mek 081a/14
 nazār i.- mek 116a/12
 rabṭ i.- mek 040b/12
 rah̄met i.- mek 002a/1, 032b/2
 ri'āyet i.- mek 127b/13
 şabr i.- mek 069b/5, 085b/14,
 094b/1
 secde i.- mek 067a/10
 sünnet i.- mek 055b/7
 şükr i.- mek 085b/13
 temettu' i.- mek 094a/15
 tā'at i.- mek 085b/15
 tavāf i.- mek 021b/10
 terk i.- mek 053b/2
 zāhir i.- mek 007a/9
 zıkr i.- mek 007a/5, 040b/10
 ziyāde i.- mek 085b/13
 beyān i.- mekde 013b/11
 cem' i.- mekde 086a/4
 'ibādet i.- mekde 021a/13
 terk i.- mekde 086a/2
 ziyān i.- mekde 129b/14
 kanā'at i.- mekdedür 094a/14
 'arz i.- mekden 030b/8
 gavş i.- mekden 013b/13
 'ibādet i.- mekden 007a/7
 iltifāt i.- mekden 006b/10
 reddi i.- mekden 031a/9
 terg i.- mekden 094a/7
 zıkr i.- mekden 007a/1
 hicret i.- mekdür 055b/8
 meyil i.- mekdür 007a/10
 müşāhede i.- mekdür 007a/6
 nazār i.- mekdür 116b/4
 sünnet i.- mekdür 055a/13
 yakın i.- mekdür 007a/8
 cem' i.- mek+ ile 003b/3
 kibr i.- mek+ ile 102a/4
 şabr i.- mek+ ile 098a/9
 seyr i.- mekle 002a/11
 hüküm i.- mek olmaz 126b/14
 hūr i.- meñ 075a/12
 āh i.- meye 066a/10
 mücādele i.- meyeler 129b/6
 rah̄met i.- meyicek 053a/7
 intiķām i.- meyince 093b/4
 nazār i.- mez 096b/11
 da'visin i.- mez+ idi 078b/5
 eyle i.- mezin 062a/15
 vefā i.- mezler 097b/7
 tevbe i.- mezler+ ise 103a/4
 eyle i.- mezseñ 041b/1, 087a/1
 ihsān i.- mezseñüz 096a/11
 ḥamd i.- mezsın 097a/12
 şabr i.- mezsın 090b/10
 cenk i.- miş 098a/15
 'ibādet i.- mişçe 011a/3
 du'ā i.- se 095b/15

- baña i.- seň 069b/6
- ‘itāb** : <Ar. Zahmet verme.
‘i. eyledi 089b/15
‘i. iderseň 069a/9
- itdür -** : Ettirmek, yaptırmak.
secde i.- düm 026a/14, 028b/2,
031b/13, 032b/7
secde i.- düň 036a/11, 036a/2
- i‘tibār** : <Ar. Özellik, bakımından,
açısından.
i. 004b/10, 004b/11, 005b/13,
005b/15, 006a/2, 006a/5, 011a/13,
011a/14, 011a/15, 011b/1
i.+ dan 010a/6
i.+ ı 127a/1
i.+ la 006a/3
- i‘tibārsuz** : <Ar. + Tr. Makbul
olmayan, haysiyetsiz.
i. 124a/7
- i‘tikād** : <Ar. İnanç, gönülden inanma.
i.+ larına 004a/14, 004b/13
- i‘tikāf** : <Ar. Bir yere kapanarak
ibadetle vakit geçirme.
i.+ a 112a/6
- i‘tirāz** : <Ar. Kabul etmeyerek karşı
- çıkma, itiraz.
i. itdiler 023a/8
i. itmek 031b/4
- itmek** : Ekmek.
i. 062b/6
- ittifāk** : <Ar. Birlikte hareket etme,
anlaşma.
i. itdiler 060a/6
- ‘ivāz** : <Ar. Bedel, karşılık.
‘i.+ dur 041a/2
‘i.+ ı ola 109b/13
‘i. iderin 075a/4
‘i. olmazdı 058a/8
- iy** : Seslenme sözü.
i. 003a/5, 003b/1, 005b/6,
005b/7, 008a/10, 010a/10, 013b/10,
047b/4, 053a/3, 056a/14, 056b/2,
057a/6, 057a/7, 057b/15, 057b/9,
058a/15, 058b/5, 058b/8, 062b/8,
063b/2, 064b/2, 065a/13, 065a/3,
067b/11, 067b/12, 068a/15, 072a/2,
096a/4, 097a/10, 097a/11, 097a/2,
099a/2, 099a/7, 099b/10, 101a/6,
101a/8, 110b/13, 113b/12, 119b/2,
123b/7, 124b/7
- i‘zāz** : <Ar. Saygı gösterme, ikram
etme.

- i. eyleñ 099b/11
i. itmek 056b/10
- ızhār** : <Ar. Gösterme, meydana çıkarma.
i.- ı mu‘cizāt+ ile 002a/1
i. itmek 124b/12
- ‘izzet** : <Ar. Yücelik, ululuk, değer, kıymet, kudret.
‘i. 007a/3, 012a/7, 025a/11, 026b/5
hātem-i ‘i. 119b/2
‘i. eyleyem 111b/12
‘i.+ i 026a/11, 086a/3
‘i.+ üm 008a/12, 019b/5, 031b/13, 047a/5, 054a/2, 058a/7, 065a/1, 074a/10, 080b/6, 101a/1, 104b/3, 114b/1, 132b/1
‘i.+ üñ 069b/6, 074a/4
- ‘izzetlü** : <Ar. + Tr. Değerli, değeri yüksek olan, kıymetli.
‘i. 123b/5
- ka‘be** : <Ar. Müslümanların kiblesi, ziyaret yeri, Mekke şehrinde bulunan kutsal bina.
k. 015b/6, 018b/2, 018b/4, 033a/11, 052b/13, 053a/5, 053a/8, 120a/11, 120a/12, 120a/9
k.+ nūñ 018b/1, 033a/11,
- 052a/15
k.+ ye 017a/10, 033b/10, 052b/14, 052b/5, 074a/14
k.+ ‘yi 021b/10, 023b/6, 034b/12, 034b/13, 052b/6, 052b/8
- ķābīh** : <Ar. Çirkin, yakışsız, kötü.
ķ. 097a/14, 125b/7
- ķābil** : <Ar. Olan, olabilir, mümkün.
ķ.- i ‘adem 127b/9
ķ.- i tecezzī 014a/3
ķ.- i vücūd 127b/10
- ķābil** : bkz. *ķābīl*
ķ. 037b/14, 038a/5
- ķābīl** : Hz. Âdem ile Havvâ’nın ilk oğlu.
ķ. 038a/1, 038a/11, 038a/15, 038a/2, 038a/3, 038a/4, 038a/7, 038a/8, 040b/13
ķ.+ e 037b/15, 038a/3
ķ.+ i 038a/7
- ķābile** : <Ar. Bir başkanın yönetiminde yaşayan, çoğunluğu aynı soydan gelen topluluk, boy.
ķ. 046b/3
ķ. oldılar 046b/3
ķ.+ sine 056b/12

ķābili'z-zevāl : <Ar. Yok olması mümkün olan, Allah dışında her şey.

ķ.+ dūr 127b/11

ķābin : <Far. Güvey tarafından geline verilen para, eşya.

k. ķıldı 045a/4, 076b/9, 125a/9

ķābinlü : <Far. + Tr. Mehirlı; güvey tarafından para veya eşya verilmiş olan.

k. 126a/10

ķabir : <Ar. Mezar.

ķ.+ de 061a/7, 096b/11

ķ.+ den 109b/7

‘azāb-ı ķ.+ den 087a/14, 087b/3, 094b/6

ķabr : <Ar. Mezar.

ķ. 067b/11, 067b/9, 088b/1, 096b/8

ķ.+ de 093b/11

ķ.+ den 089b/12

ķ.+ e 099a/6

ķ.+ i 040b/4, 045b/7, 067b/10, 068a/2

ķ.+ in 126b/8

ķ.+ inden 023b/14, 118b/14

ķ.+ ine 067b/6, 067b/8, 086b/1, 086b/2, 109a/11, 109a/12

ķ.+ lerde olsalar 089b/11

ķ.+ üñi 088b/1

ķabül : <Ar. Rız olma.

ķ. eyle 024b/10, 035b/14, 061a/9, 086a/15, 103a/4, 109a/7

ķ. eyledi 033a/2, 033a/7, 038b/7, 053b/6, 105a/7, 128a/3, 131a/12

ķ. eylediler 075a/15

ķ. eyledüm 103a/2, 109b/9, 131a/13

ķ. eyledüñ 037b/5

ķ. eylemedi 080b/12

ķ. eylemediler 102b/13

ķ. eylemedüm 114b/9

ķ. eylemedüñ 037b/5

ķ. eylemeyem 028a/15, 112b/7

ķ. eylemez 052a/4

ķ. eylemezın 080b/3, 093b/15

ķ. eyler 036a/4

ķ. eyleye 086a/14

ķ. eyleyem 084b/1, 092a/12, 112b/2

ķ. eyleyenden 096a/12

ķ. eyleyeyin 086b/1, 099a/9, 132a/10, 132a/11, 132a/12, 132a/9

ķ. eyleyüp 047a/10, 076b/4, 116b/6

ķ. ider 069a/9

ķ. iderın 095b/15, 113b/11, 115a/8

ķ. ideyin 028b/14

ķ. idici 131b/2

ķ. idüp 029b/10

ķ. itdüm 010a/11, 026b/3,
092b/1, 116b/13

ķ. kılmadı 029b/3

ķ. ola 054b/6

ķ. olmaya 113b/4

ķ. olmaz 132a/9

ķ. olsun 052b/5

ka'bü'l-aḥbār : İsrailoğullarına dair rivayetleriyle tanınan âlim.

k. 011b/9, 016a/10, 017a/11,
040a/7, 041a/9, 042b/14, 045b/11,
046b/1, 058a/9, 061b/7, 062a/4,
064b/15, 068b/9, 072a/13, 073a/2,
075b/3, 089b/5, 115a/1, 126b/6, 130a/4

k.+ ā 089b/4

ķabż : <Ar. Teslim alma, can alma.

ķ. eyle 040a/11, 041b/12,
056a/10, 118b/4

ķ. eyledi 041b/13, 045b/2,
055b/12, 056a/13, 059b/4, 075b/1,
102a/14, 118b/11, 118b/4

ķ. eyleme 106a/3

ķ. eylemege 022a/6, 041b/9

ķ. eylemez 041b/12

ķ. eyler 018a/7

ķ. eyleye 105b/13

ķ. eyleyesin 041b/10

ķ. idersin 039a/13

ķ. itdün+ mi 064b/4

ķ. itmege 039b/2

ķabza : <Ar. Avuç, tutam.

ķ. 023b/14

ķabż : <Ar. Teslim alma, can alma.

ķ. eyle 040a/11, 041b/12,
056a/10, 118b/4

ķ. eyledi 041b/13, 045b/2,
055b/12, 056a/13, 059b/4, 075b/1,
102a/14, 118b/11, 118b/4

ķ. eyleme 106a/3

ķ. eylemege 022a/6, 041b/9

ķ. eylemez 041b/12

ķ. eyler 018a/7

ķ. eyleye 105b/13

ķ. eyleyesin 041b/10

ķ. idersin 039a/13

ķ. itdün+ mi 064b/4

ķ. itmege 039b/2

ķabza : <Ar. Avuç, tutam.

ķ. 023b/14

ķaç : Kaç, kaç kez.

ķ. 034a/9

ķaç - : Kaçmak.

ķ.- arın 027a/4

ķ.- arlar 056a/2

ķ.- arsın 027a/3

ķ.- arsız 096a/7

ķ.- dı 027a/2, 047b/8, 060b/12,

061b/6, 061b/7, 075b/6, 075b/7, 077b/7,
078b/3, 107b/7, 132b/15

ķ.- dılar 046a/9, 050a/15,
073b/11, 073b/8, 073b/9, 116a/7

ķ.- mış 117b/11

ķaçan : Ne zaman.

ķ. 007b/8, 007b/10, 008b/9,
012a/6, 014b/7, 017b/8, 017b/13,
022b/3, 030a/3, 030a/13, 030b/3,
031b/15, 032a/5, 032b/2, 037a/5,
037b/6, 037b/7, 040a/3, 045a/14,
050b/13, 050b/15, 051a/5, 051b/2,
054a/7, 054a/9, 062a/5, 071a/14,
071b/6, 071b/15, 072b/5, 078a/6,
078a/7, 083a/1, 083a/2, 084b/12,
084b/14, 086b/9, 086b/12, 086b/15,
088a/15, 089a/5, 089b/9, 089b/11,
089b/12, 092a/15, 092b/6, 092b/8,
092b/9, 093a/12, 094b/6, 094b/7,
094b/8, 094b/9, 094b/14, 096a/4,
098b/10, 099b/15, 100a/3, 107a/5,
108b/9, 110a/5, 110a/8, 110a/12,
110b/10, 112b/7, 113a/11, 114a/9,
115a/6, 117b/7, 122a/13, 123b/7, 129a/8

ķ.+ ki 003b/2, 006a/12, 006b/13,
007b/3, 008a/10, 009b/15, 019a/15,
020a/9, 020a/10, 021a/2, 023a/14,
024b/13, 024b/2, 025b/6, 025b/13,
026a/1, 027a/1, 028a/8, 033b/2, 036a/1,
038b/4, 039a/15, 039b/7, 040a/12,
040b/13, 044a/6, 044b/6, 046b/1,

048b/5, 069b/14, 077a/7, 078a/2,
078b/1, 084a/13, 090b/7

ķ.+ kim 018a/11, 031b/5,
033a/1, 033b/3, 034b/7, 035b/10,
038a/2, 038a/15, 039a/2, 044b/10,
045a/13, 046a/8, 046b/5, 047a/3,
047b/3, 048a/6, 049a/15, 049b/14,
050b/9, 051a/15, 053b/9, 054a/14,
055a/6, 056a/5, 056a/13, 057b/9,
057b/14, 058b/9, 059a/8, 059b/4,
061a/3, 061b/5, 061b/7, 061b/14,
062a/1, 063a/15, 064b/15, 065a/12,
066a/3, 066a/7, 068a/6, 069b/7, 070a/1,
072a/1, 072a/3, 073a/3, 075b/4,
076a/13, 076b/2, 077b/6, 078a/12,
078b/10, 079b/10, 080a/3, 080a/11,
080b/1, 080b/7, 081a/2, 083a/10,
089b/13, 090a/7, 090a/8, 102a/3,
102b/13, 105a/10, 105a/11, 107a/2,
107b/2, 107b/6, 107b/14, 108b/14,
108b/15, 109b/14, 110b/1, 114a/3,
116a/8, 118b/11, 119a/15, 119b/3,
120a/11, 121b/4, 122a/7, 122b/10,
122b/11, 123a/1, 123a/9, 123b/1,
123b/3, 124b/5, 124b/10, 125a/4,
126b/11, 130a/7, 130b/2, 130b/3,
130b/15, 131a/9, 132b/14

ķadar : <Ar. Ölçüsünde, derecesinde,
ölçüde, derecede.

ķ. 003b/7, 015b/6, 020a/13,
020b/15, 046a/6, 046b/3, 052a/6,

060b/4, 064a/10, 071a/9, 072b/7,
084a/10, 098b/8, 112a/10, 117b/14,
118a/15, 122a/7, 124a/4

ķ.+ dur 071a/6

ne+ ķ. 071a/2

şol+ ķ. 046b/3

ķadarla - : Nasip etmek, kaderini belirlemek, ne kadar nasip edileceğini belirlemek.

ķ.- duğumdan 096a/6

ķaddesa'llāhu sırrahu : <Ar. "Allah onun sırrını kutlu kılsın." anlamında, vefat eden ermişlerin adı anılırken kullanılan bir hürmet ve dua cümlesi.

ķ. 045b/6

ķaddesa'llāhu sırrahü'l-'azīz : <Ar. "Allah onun aziz sırrını kutlu kılsın." anlamında, vefat eden ermişlerin adı anılırken kullanılan bir hürmet ve dua cümlesi.

ķ. 006a/7

ķaddesa'llāhu sırrahü'l-'azīzu : *bkz. ķaddesa'llāhu sırrahü'l-'azīz*

ķ. 005a/4

ķadem: <Ar. Bir ermişin, bir melek, peygamber veya bir başka ermişin izinde olması.

ķ.+ lerdür 084b/4

ķadīm : <Ar. Başlangıcı olmayan, öncesi bilinmeyen.

ķ.+ e 007b/8

ķadr : <Ar. Sonsu kıymet sahibi olan Allah. Değer, kıymet.

ķ.+ i 091b/5

ķ.+ üñi 051b/14

ķādir : <Ar. Kudret ve kuvvet sahibi olma, Allah'ın adlarından biri.

ķ. 053b/4

ķ.+ dür 030b/15, 127a/5

ķ. ola 083b/7

ķ. olsa 111b/8

ķ. olur 117b/7, 117b/9

ķ.+ sin 053b/5, 071a/8, 108b/8

ķāf : <Ar. Klasik kozmoloji anlayışlarında arzı çevrelediği kabul edilen efsanevi dağ.

ķ. tağı 014b/10

ķ. tağına 014b/6, 014b/7,
045a/10

ķ. tağıncadur 008b/15

ķ. tağındadur 045a/8

ķ. tağındandur 014b/11

ķ. tağınuñ 014b/11, 015a/3

ķafa : <Ar. Kafa, baş.

ķ.+ sına 057b/8

ķ.+ ın 087a/4, 087a/5, 123b/10

ķ.+ lar 061a/2, 061b/15

ķāfile : <Ar. Birlikte yolculuk edenlerin oluşturduğu topluluk.

ķ. 060b/9, 060b/13, 065a/13

ķ.+ ye 060b/11, 060b/12

ķāfir : <Ar. Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.

k. 095a/12, 129b/8

ķ.+ den 095a/6

ķ.+ e 020a/14, 053b/13

ķ.+ i 076b/2, 112a/7

ķ.+ ler 015a/14, 015a/8, 044b/1, 050a/5, 079b/2, 095a/6, 095b/3, 101a/2

cemī' -i ķ.+ ler 076a/2

ķ.+ lerdür 063a/2, 129b/9

ķ.+ lere 056a/4

ķ.+ leri 095b/3, 122a/11

cemī' -i ķ.+ leri 076a/6

ķ.+ lerin 095a/7

ķ.+ lerüñ 018a/7, 018a/8, 040a/7, 074a/2

ķ. oldı 025a/13

ķ. oldılar 043a/1, 046a/3, 046a/4, 047b/12, 047b/7, 073a/3

ķ. olursa 055a/4

ķaftān : <Ar. Çoğu ipekten yapılan, süslü üst giysisi.

ķ. 041a/14, 105b/5, 105b/6, 112a/5

ķāfūr : Ar. Uzak Dođu'da yetişen ķāfūr ağacından elde edilen ve hekimlikte kullanılan madde.

k. 019b/2, 053b/6

ķ.+ dan 014b/12

ķ.+ ı 053b/7

ķāhel : (<Ar. *ķāhil*) Gayretsiz, tembel.

ķ.+ siz 097a/2

ķahr : <Ar. Perişan etme, yok etme, helak etme.

ķ. eyledüñ 106b/10

ķaķ - : Vurmak, çalmak.

ķ.- dı 078b/7, 090b/11

ķaķı - : Kızmak, azarlamak, öfkelenmek, itiraz etmek.

ķ.- dı 027b/3, 034b/6, 123a/9

ķ.- mış 096b/14

ķ.- mış olur 084a/2

ķ.- sa 111b/8

ķ.- yanlar 074b/9

ķaķıd - : Kızdırmak.

ķ.- ursın 100a/4

ķal - : Kalmak, geri kalmak,

yaşamak,

ķ.- a 019b/12, 089a/5

ķ.- açak olursa 086a/7

ķ.- alum 026b/10, 026b/11

ķ.- am 106a/2

ķ.- an 047b/7, 056b/9, 107a/14,
110b/13, 113b/15, 125b/10

ķ.- anı 046a/3

ķ.- anın 071b/1, 131b/7

ķ.- dı 009b/13, 011a/6, 027a/2,
035a/4, 036a/9, 042a/12, 044b/1,
049b/13, 050b/1, 052a/8, 056a/6,
065a/7, 065a/8, 071b/3, 075b/7,
079b/10, 079b/11, 079b/3, 083a/5,
088b/15, 095a/14, 110b/9

ķ.- dı+ kim 044b/14

ķ.- dum 027b/9, 037b/6

ķ.- madı 050b/5

ķ.- maya 007b/9

ķ.- maz 007b/13, 071a/8,
076a/11

ķ.- mazsın 083a/12

ķ.- mış 071b/1

ķ.- mışdı 077b/3, 095a/9

ķ.- up 065a/5

ķ.- ur 097a/11

ķ.- urdı 031a/11

ķal' a : <Ar. Kale.

ķ. 121b/14

ķalb : <Ar. Kalp, gönül.

ķ.+ e 051a/10

ķ.+ i 054a/8

ķ.+ inde 008b/2

ķ.+ inden 023b/13

ķ.+ ine 007b/11

ķ.+ inüñ 127a/9

ķ.+ üñi 051a/9

ķaldur - : Kaldırmak.

ķ.- a 053a/10

ķ.- dı 036b/4, 106b/7, 107a/13

ķ.- dılar 053a/13

ķ.- madı 108a/14, 108b/15,
119a/8

ķ.- maķ 036b/5

ķ.- uñ 053a/13

ķāle' llāhu : <Ar. "Allah dedi, buyurdu"
anlamına gelen söz.

ķ. te'ālā 006b/10, 022b/11,
033b/11, 046b/1, 055b/5, 056b/6,
075b/2, 080b/13, 089b/7, 119b/8,
120b/2, 127b/7

ķalem : <Ar. Kalem.

ķ. 008a/6, 008b/11, 008b/9,
009a/4, 009a/10, 009a/12, 009a/15,
009b/2, 009b/4, 009b/5, 009b/12,
009b/13, 010a/1, 010a/2, 010a/3,
010a/6, 010a/7, 010b/1, 010b/12,
010b/5, 010b/9, 011a/1, 011a/10,
011a/14, 011b/4, 082b/11

ķ.+ e 009a/15, 009b/11
ķ.+ i 008b/11, 008b/9, 009a/10,
021b/2, 071a/4
ķ.+ inden 008b/13
ķ. olsa 088a/5

ķāle' n-nebiyyü : <Ar. "Peygamber
dedi, buyurdu" anlamına gelen söz.

ķ. 005b/3

ķ. 008a/9

ķālib : (<Ar. *ķāleb*) Vücut, gövde.

ķ. 014a/2

ķalıñlıĝ : Kalınlık, derinlik.

ķ.+ ı 015b/12, 016a/6

ķ.+ ıdur 017a/5

ķ.+ınca 016a/6

ķālil : <Ar. Çok olmayan, az.

metā'-ı ķ. 129a/7

ķalk - : Kalkmak, ayrılmak.

ķ.-ıcaķ 121b/1

ķalkān : Kalkan.

ķ. 105a/8

ķamçı : Kırbaç.

ķ. 122b/10, 122b/11

ķamer : <Ar. Ay.

ķ. 008a/6, 019a/10, 019a/11,
025a/1, 048b/2, 055b/7, 059b/14

ķ.+ i 019a/5, 071a/3, 084b/3

ķ.+ üñ 019a/8, 048a/14

ķāmil : <Ar. Noksansız, eksiksiz,
kemāle ermiş.

k. 002b/14

ķ.+ dür 125a/5

k. ķıldıñ 106b/11

ķāmile :bkz. *ķāmil*

ervāh-ı ķ.+ 'yi 002a/9

ķamu : Bütün, tamamı.

ķ.+ sın 068b/4

ķan : Kan.

ķ. 021b/7, 023a/1, 027a/11,
027b/13, 070b/9, 079a/2

ķ. eyledi 122a/10

ķ. eyleme 081b/12

ķ.+ ı 038a/5

ķ.+ ın 038a/2, 038a/3

ķ.+ ile 067a/6

ķ.+ ların 052a/10

ķ.+ um 057a/11, 108b/9

ķ.+ uñı 108b/12

ķ.+ uñuz 098b/10

ķanā'at : <Ar. Az şeyle yetinme,
elindekinden hoşnut olarak fazlasını

istememe.

ķ. 113a/14

ķ.+ de 086a/4

ķ.+ dedür 099a/12

ķ.+ den 094a/11

ķ.+ dür 098b/15

ķ. eylemezler 097b/4

ķ. eylemezsın 097a/13

ķ. eyleñ 097a/7

ķ. eyleye 113a/15

ķ. itmekdedür 094a/14

ķ. 039a/6, 058a/10, 058b/1,
058b/6, 064b/13, 069a/5, 080a/4,
083b/5, 105b/10, 106a/5, 105b/7,
108b/13, 111b/7

ķ.+ dur 126b/8

ķ. olurlarsa 024b/12

ķ. olursa 024b/11

ķ.+ sın 077a/11

ķandan : Nereden.

ķ. 088b/8

ķanad : Kanat.

ķ. 126b/4

ķ.+ a 126b/4

ķ.+ ı 011b/15, 013a/8, 016a/8,

017a/14, 017b/7, 018a/1, 019a/9

ķ.+ ın 013a/9, 017a/14, 017a/15,

017b/1

ķ.+ ına 081b/5

ķ.+ ında 011b/15

ķ.+ ı+y+ ile 033a/2

ķ.+ ları 025b/11, 105b/2, 107b/4

ķ.+ ların 123a/10

ķ.+ larum 128b/10

ķ.+ laruma 081b/3

ķ.+ uma 081b/4

ķandil : <Ar. Aydınlatma aracı.

ķ. 014a/11, 048b/7

ķ.+ ler 033a/12

ķanı : Hani, nerede.

ķ. 029a/10, 029a/11, 029a/12,
029a/14, 029a/4, 029a/7, 029a/8,
029a/9, 038a/3, 038a/5, 124a/11

ķankı : Hangi.

ķ. 035a/5, 035a/6, 046a/5,
083b/6, 085b/7, 092a/1, 109a/4,
113a/10, 113a/11, 113a/12, 113a/14,
113a/15, 113a/5, 113a/6, 113a/8,
129a/13, 129a/14

ķ.+ dur 124b/4

ķ.+ sıdur 045a/3

ķ.+ sına 044b/14

ķ.+ sını 024b/9

k.+ ūz 124b/7

ķanat : Kanat.

ķ.+ ları 014b/2, 015a/13

ķanda : Nerede, her nerede.

kanlu : Kanlı, kan bulaşmış.

ķ. 060b/3

ķap - : Tutmak.

ķ.- dılar 046a/11

ķapķara : Simsiyah.

ķ. eyledi 027b/4, 036a/9

ķ. oldu 052b/12, 069b/10

ķapla - : Kaplamak, içine almak.

ķ.- dı 031b/7, 082a/11

ķ.- mış 077a/8

ķ.- mışdur 014b/10

ķ.- r 076a/6

ķaplan : Çok kuvvetli ve çevik bir yırtıcı hayvan.

ķ. 125b/4

ķapu : Kapı, makam.

ķ. 020a/3, 020a/4, 020a/5,
020a/6, 020a/7, 020a/8, 035b/5,
043a/15, 073b/9, 078b/7, 114b/8

ķ.+ da 019b/14, 035b/6, 035b/7,
035b/8

ķ.+ dan 019b/13, 065a/3

ķ.+ lardan 072b/2

ķ.+ ları 123b/2

ķ.+ ların 046a/9

ķ.+ larında 028b/9

ķ.+ m 108b/4

ķ.+ ma 114b/8

ķ.+ mda 093b/5

ķ.+ mdan 094b/12

ķ.+ ñuzdan 070a/4

ķ.+ sı 019b/13, 033a/11,
044a/12, 052b/2, 069a/1, 074a/12,
084b/10, 084b/9, 101a/11

ķ.+ sina 026b/6, 078b/6

ķ.+ sında 006b/8, 021a/6,
075b/8, 086a/3

ķ.+ sından 021a/8, 030a/10,
030a/11, 030a/12, 030a/9, 114b/15,
115a/1

ķ.+ sı ola 045b/1

ķ.+ ya 019b/14, 061b/6

ķ.+ yı 045a/2, 107b/3

ķar : Kar.

ķ. 077a/6

ķ.+ dan 072a/7

ķara : Kara, siyah.

ķ. 033b/15, 046a/11, 054b/9,
070b/13,

ķ.+ dur 020b/1

ķ. eyledüñ 036a/12

ķ. olacaķdur 047b/11

ķ. oldu 020a/15, 044a/10, 070b/9

ķ.+ sından 086b/4

ķara : Siyahi, siyah tenli.

ķ. 128a/15
ķ. eyledi 043a/13
ķ.+ lar 043a/13

ķara : Toprak.
ķ.+ da 106a/5

ķaralık : Siyahlık.
ķ. 019a/8

ķarañu : Karanlık.
ķ. 077a/5, 111b/6

ķarañulık : Karanlık.
ķ. 024a/13
ķ. oldı 040b/5

ķarār : <Ar. Kesin hüküm, devamlı ve sürekli olma, karar kılma.
ķ. 015b/10, 015b/14, 015b/15,
016a/5, 016a/7, 016a/11, 056a/14
ķ. eylemezdi 015b/8
ķ.+ ı 071b/10
ķ. itdi 043a/15

ķaravaş : Hizmetçi, cariyeye.
ķ. 123b/10
ķ.+ ı 101b/6, 126a/10
ķ.+ um 026a/15

ķardaş : Kardeş.
ķ.+ um 002b/14

ķarğa : Tüyleri kara renkte, tarla ve bahçelere zarar veren bir kuş.

ķ.+ ya 044a/10
ķ.+ yı 044a/6

ķarı : Yaşlı, ihtiyar.
ķ. 059a/14, 068a/12, 068a/13,
070a/6

ķarıcuķ : Yaşlı kadıncağız.
ķ. oldı 064a/3

ķarınca : Birçok çeşidi bulunan, toprağın içinde toplu olarak yaşayan bir böcek türü.
ķ. 033b/14, 033b/15, 098a/12

ķarındaş : Kardeş.
ķ. 003a/13
ķ.+ ı 037b/14, 060b/2, 066b/3,
077a/1, 081a/14, 107b/12, 127b/15
ķ.+ ımı 037b/15
ķ.+ ı+y+ ile 037b/15
ķ.+ ları 060a/6, 060a/13,
060b/11, 064b/5, 064b/8, 065a/4,
065b/10, 066a/12, 066b/3, 066b/6,
066b/9, 066b/12, 067a/5, 068a/3
ķ.+ larına 060a/2
ķ.+ larum 106b/4
ķ.+ um 003a/10, 065a/5, 093b/2,
128b/9

ķ.+ umdur 066b/10, 108a/5,
108a/9

ķ.+ uñ 038a/3, 065a/10, 078a/4

ķ.+ uñı 038a/4

ķ.+ uñuz 065a/6, 065a/7

ķariş - : Karışmak, birbiri içinde
dağılmak.

ķ.- dur 054b/10

ķ.- maya 087a/15

ķ.- mış 010b/2

ķariş : Başparmak ile serçe parmağın
arasındaki mesafe.

ķ. 076a/3

ķarişdur - : Karıştırmak.

ķ.- dılar 023b/15

ķ.- urdı 110a/9

ķarn : Karın.

ķ.+ ı 032a/6, 077b/5

ķ.+ ın 122a/2

ķ.+ ına 047a/15

ķ.+ ında 059b/7

ķ.+ ından 047a/11, 047a/15

ķ.+ umdan 070b/9

ķ.+ uñda 048b/9

ķ.+ uñı 087b/8

ķarşu : Karşı.

ķ. 067a/8, 126b/1

ķ.+ sında 061a/11

ķ.+ sındadır 018b/1

ķaşaş : <Ar. Anlatma, hikâye etme,
haber verme.

aşsen-i ķ. 068b/5

aşsen-i ķ.+ dur 068b/1

ķaşaş-ı enbiyā : bkz. *ķaşaşü 'l-enbiyā*

ķ.+ da 011a/6

ķaşaşi' l enbiyā : bkz. *ķaşaşü 'l-enbiyā*

ķ.+ da 025b/6

ķaşaşü 'l-enbiyā : <Ar. Peygamberlerin
kıssaları; peygamberlerin hayat
hikâyelerini anlatan eserlerin genel adı.

ķ.+ da 014b/11

ķasāvet : <Ar. Üzüntü, sıkıntı, gam,
keder.

ķ. 099b/15

ķaşd : <Ar. Kasıt, niyet.

ķ. eyledi 061b/8, 078b/2

ķ. eylediler 038b/2

ķ. eylemezdi 038a/15

ķ. eyleñ 100a/11

ķ. eylese 115a/10

ķ. eyleseñ 094b/8

ķ. ideler 130a/1

ķ. ider 115a/10

- ķ. itdi 067b/14
ķ. itdūgi 061b/4
- ķasıĝ** : Kasık.
ķ.+ ın 055a/13, 055b/2
- ķaşıř** : <Ar. Kōşk, küçük saray.
ķ. 019b/15, 101a/12
ķ.+ da 019b/15, 101a/12
- ķaşr** : <Ar. Kōşk, küçük saray.
ķ. 114b/11
ķ.+ da 114b/11
- ķaş** : Kaş.
ķ.+ ı 119a/11
ķ.+ ınuñ 024b/15
- ķaşan -** : (Binek hayvanı) İşemek.
ķ.- dı 032a/12
- ķāşĝī** : (Far. *kāşki*) Keşke.
ķ. 119b/15
- ķaşlu** : Kaşlı.
ķ. 062a/5
- ķat** : Kat, yan, makam, huzur.
ķ. 011a/7, 011b/8, 012a/10,
012a/15, 014a/9, 015a/5, 016a/6,
016b/6, 016b/7, 017b/3
ķ.+ ma 036b/14, 039a/3, 046b/8,
- 047a/4, 047b/4, 049b/15, 050a/2,
058a/10, 061b/13, 062a/1, 063a/14,
063b/5, 064b/11, 075b/14, 076a/10,
080a/11, 105a/5, 121b/10, 124b/5,
126a/10
ķ.+ ında ķıldum 030a/4
ķ.+ ında 002b/13, 007a/6,
007a/8, 012a/4, 013a/2, 014a/10,
014a/9, 026a/1, 046a/14, 052a/2,
052a/3, 062b/10, 063a/2, 075a/12,
090a/4, 092b/3, 095a/12, 102a/8,
114a/14
ķ.+ ından 058a/15, 058b/5
ķ.+ uma 117b/11
ķ.+ umda 049b/4, 051b/6,
081a/6, 081b/13, 100a/14
ķ.+ uñ 062a/13
ķ.+ uñda 049b/10, 051b/15,
063b/11, 083b/6
ķ.+ uñdaĝı 106b/14
ķ.+ uñuzda 099a/4
- ķat -** : Katmak, eklemek.
ķ.- dı 062a/15
- ķatāde** : Basra'da yaşamış ünlü âlim,
müfessir, Katāde b. Diâme (ö. 117/735).
ķ. 043b/2, 085a/9
- ķatı** : Sert, şiddetli.
ķ. 020a/14, 031b/7, 033a/8,
038a/6, 041a/11, 054b/14, 056b/1,

057a/12, 063a/13, 068a/4, 071a/9,
073b/10, 073b/7, 078b/12, 089b/6,
090b/9, 094a/9, 095a/10, 104b/5,
113a/10, 113a/2, 128a/13

katı- kı. 070b/12

k.- katı 070b/12

k.+ dur 039a/5

katıl - : Katılmak.

k.- mışdur 062b/1, 062b/2

katır : Katır; kısırak ile erkek eşeğin
çiftleşmesinden doğan melez hayvan.

k. 050a/15

k.+ lar 015a/10

kâtib : <Ar. Yazıcı.

k. olduğu 011a/14

katlan - : Dayanmak, beklemek.

k.- uñ 047b/9

kaṭre : <Ar. Damla.

k. 033a/9

k. olup 033a/9

k.+ si 071a/2

k.+ sinden 017a/9, 018a/4

kaṣṣdur - : Kavuşturmak.

k.- asın 104b/5

kaṣī : <Ar. Güçlü, kuvvetli. Kuvveti

eksiksiz ve tam olan, Tanrı.

k.+ dür 132a/2

k.+ siz 097a/5

kaṣim : <Ar. Aynı soydan gelen,
kültürleri ortak olan insan topluluğu.

k.+ den olmañ 099b/13

k.+ dür 013a/15

cemī^r -i k.+ leri 073b/12

kaṣl : <Ar. Söz.

k. 013a/1, 013a/2, 013a/3,
013a/7, 013a/9, 013a/12, 013a/13,
013b/1, 018a/15, 018b/3, 018b/8,
018b/9, 091b/12

k. eyledi+ kim 060b/2

kaṣlühu : <Ar. "Allah dedi, buyurdu"
anlamına gelen söz.

k. te'ālā 059a/3, 073a/2

kaṣm : <Ar. Aynı soydan gelen,
kültürleri ortak olan insan topluluğu.

k. 015a/7, 015a/8, 015a/12,
015a/14, 015b/1, 015b/2, 047a/5,
048a/8, 049b/3, 082b/15, 090b/8,
091a/2, 091a/3, 091a/7, 103b/10,
104a/11, 105a/4, 105a/5, 129a/12,
130a/8, 132b/14

k.+ dür 129a/10

k.+ e 073a/14, 073a/9, 104b/15,

129a/10

ķ.+ i 003a/7, 004a/13, 014b/8,
015b/7, 020a/5, 042b/15, 043a/2,
044b/8, 045b/12, 046a/11, 047b/12,
047b/4, 047b/7, 050a/2, 053a/10,
062a/12, 063b/2, 065a/13, 068a/8,
069b/14, 073a/3, 073b/2, 073b/4,
073b/7, 078b/14, 080a/11, 080a/12,
080b/1, 081a/1, 095a/9, 102b/14,
103b/3, 106a/10, 106a/7, 106b/13,
120a/13, 123b/6

cemī[˘]-i ķ.+ i 074a/1

ķ.+ i+ çün 043a/5

ķ.+ in 020b/2, 048a/6

ķ.+ inden 020b/7, 104a/7,
112a/12, 118b/7

ķ.+ ine 045b/13, 046b/12,
046b/9, 070a/3, 073a/9, 073a/15,
073b/5, 075a/15, 076a/6, 077b/10,
080a/11, 080b/9, 103a/14, 103b/9,
123b/4, 131b/13

ķ.+ ini 015a/6, 020b/7, 021b/3,
041a/5, 042b/15, 043a/2, 044b/6,
046b/2, 046b/7, 048a/6, 048a/7, 059a/4,
059a/7, 079b/11, 080b/9, 085a/13,
131b/9

ķ.+ inüñ 073b/5

ķ.+ i+y+ ile 078b/11

ķ.+ üm 106a/1

ķ.+ üme 079a/1

ķ.+ üñ 047a/7, 047b/3, 073a/12,
073b/3, 083a/10, 083a/2

ķ.+ üñden 095b/5

ķ.+ üñdür 043b/1

ķ.+ üñe 074b/3, 083a/9, 088a/9,
099a/10, 102b/12

ķ.+ üz 059a/9

ķayd : <Ar. Bağ, bağlanma.

ķ.+ ın yimek 004a/14

ķaydüm : <Ar. Her nesnenin önü.

ķ.+ dur 016b/9

ķāyim : (<Ar. *ķā'im*) Ayakta duran,
devam eden, sürüp giden.

ķ.+ dür 097b/12

ķ. olucıları 132a/6

ķ. olmaz 097b/12

ķāyināt : (<Ar. *ķā'ināt*) Kâinat, evren,
âlem.

şuver-i ķ.+ ı 002a/11

ķayna - : Kaynamak.

ķ.- r 125b/6

ķaz - : Kazmak.

ķ. 032a/9

ķ.- dı 032a/8, 032a/9

ķazā : <Ar. Allah'ın takdir
ettiklerinin vakti gelince gerçekleşmesi,
kaderde yazılanların meydana gelmesi.

ķ. 085b/14

- . + m 048b/4
 . + ma 009a/6, 009a/8, 086b/13,
 086b/14
 . + nuñ 004a/6
 . + ya 120a/6
- azan -** : Kazanmak, elde etmek.
 . - up 117b/5
- azāyā** : <Ar. İddialar, meseleler,
 hususlar.
 . 003b/9
- azdur -** : Kazdırmak.
 . - dı 130a/10
- azī** : <Ar. Kadı.
 . 101a/7, 101b/10
 k. oldı 128a/14
- azī beyzāvī** : Beyzāvī (ö. 685/1286)
 tarafından yazılmış bir tefsir.
 . + de 044a/15, 081a/7
- aziyye** : <Ar. İddia, mesele, husus.
 . 040b/10, 057a/10, 078b/1,
 118b/5
 . + si 068b/1
 . + 'yi 060b/11, 070a/11
- kebā'ir** : <Ar. Büyük günahlar.
 ehl-i k. 020a/3
- keği** : Kedi.
 k. 043b/11
- ke-ennehu** : <Ar. Sanki, güya.
 k. 097a/11
- kefen** : <Ar. Ölünün sarıldığı bez.
 k. 040b/1, 040b/2, 068a/1,
 111a/13
 k. eyledi 118b/7
- kefenle -** : Ar. + Tr. Ölüyü kefene
 sarmak.
 k. - diler 068a/2
- keffe** : <Ar. Kefe, terazinin bir gözü.
 k. + sine 085a/6
- kefūr** : <Ar. Hakkı gizleyen.
 'abd-i k. 027a/14
- kelām** : <Ar. Söz.
 k. 024b/3, 030b/2, 081a/13,
 081b/9, 087a/11, 108a/7
 ĥāşıl-ı k. 067b/3
 telfīk-i k. 011a/11
 k. + a 040b/11
 k. + da 093b/7
 k. + ı 040b/11, 047a/3, 066a/15
 k. + umla 083a/7

kelāmu'llāh : <Ar. Allah'ın sözü.

k.+ ı 078a/2, 082a/1

kelb : <Ar. Köpek.

k.+ i 044b/11

k.+ ile 106a/15

k.+ ini 045a/1

keleci : <Moğ. Söz.

k. 083b/3

kelemen : Hz. Şuayb'ın peygamber olarak gönderildiği Medyen kavminin beylerinden birinin adı.

k. 073a/12

kelīm : <Ar. Kendisine söz söylenen kimse, Hz. Mûsâ'nın lakabı.

k. 092b/11, 092b/12, 092b/14

k. kılduñ 092b/10, 106b/12

k.+ ümi 074a/9

kelimāt : <Ar. Kelimeler, sözler.

k. 081b/8

k.- ı kıddüsiyye'yi 003b/3,
003b/9

k.- ı rabbāniyye 003b/12

k.+ ı 032b/9

k.+ m 003b/4, 021b/1, 040b/10

kelimātu'llāh : <Ar. Allah'ın sözleri.

k.+ ı 068b/8

kelime : Ar. Kelime, sözcük, söz.

k. 083b/3, 093b/7

k.+ dür 015a/2, 076a/4

k.+ sidür 035a/8

kelkā'il : Beşinci gökte bulunan melek.

k.+ dür 017a/1

kemāl : <Ar. Eksiksiz olma, mükemmellik, olgunluk.

k. 001b/4, 002b/4, 073a/7

k.- i a'lā 002b/4

k.- i kudreti 127b/13

k.- i kudreti+y+ ile 127b/7

k.+ de 028b/1

k.+ den 006b/5

k.+ i 002b/11, 005a/1, 061a/5

kemālāt : <Ar. Olgunluklar, sahip olunan manevi özellikler.

k. 042a/14, 045b/10, 114a/4

k.+ a 007a/10

k.+ ı 022b/14

cemī'-i k.+ ı 028a/6

k.+ m 001b/8, 024a/4

k.+ ile 008b/3

ekmel-i k.+ ile 001b/4

kemer : <Far. Kavisli yapı.

k. 090a/7

kemüg : Kemik

k.+ ini 039b/11

kemük : Kemik.

k.+ leridür 043b/2

cemī'-i k.+ lerümüñ 070b/8

ken'ān : Hz. Nüh'un iman etmeyen oğlu.

k. 043a/10

ken'ān : <Ar. Hz. Ya'kûb'un memleketi, Filistin.

k.+ a 059b/12

kenār : <Far. Uç, köşe.

k.+ ina 030a/11, 121b/10

k.+ inca 090b/13, 090b/5

k.+ inda olurdu 110a/3

kendü : Kendi.

k. 006a/6, 008b/4, 009b/11, 011b/12, 020b/11, 021a/11, 027a/11, 032b/11, 042a/15, 054a/11, 066b/5, 068b/15, 072a/1, 075b/5, 080b/8, 080b/9, 088b/15, 089a/12, 091b/1, 094b/13, 096a/2, 096b/11, 098b/11, 100a/3, 105a/7, 106a/3, 111a/8, 113b/1, 115a/13

k.+ de 032a/9, 054b/11

k.+ den 113b/1, 122b/13

k.+ ler 004a/3, 097b/5, 097b/7

k.+ leri 075a/1, 075a/7, 075a/8, 105a/9

k.+ lerüñ 046a/5

k.+ nüñ 001b/2, 001b/7, 004b/5, 005b/15, 045a/3, 112b/1, 123a/8, 131b/9

k.+ ye 006a/12, 007a/8, 021a/11, 048a/11, 063b/15, 075b/5, 077b/12, 077b/13, 079a/11, 083b/13

k.+ yi 055a/15

k.+ 'yi 001b/3, 011b/13, 014a/11, 019b/1, 026a/9, 027a/4, 051b/5, 051b/6, 062a/1, 089a/12, 094b/3

kenz : <Ar. Hazine, define.

k.- i maḥfī 001b/4

kepeg : Un elendikten sonra, eleğin üstünde kalan kabuk kırıntıları.

k.+ inden 032a/7

kerāmāt : <Ar. Kerametler, olağanüstü olaylar.

k. 086b/11

müntehā-yı k.+ ile 001b/7

kerāmet : <Ar. Keramet, olağanüstü olay.

k. 024b/2, 037b/4, 068b/14, 106b/14

k.+ dür 058a/6

k.+ i 009a/11, 093a/4

k.+ ler 085a/11

k.+ leri 093a/5, 093a/9

k.+ lerin 106b/8

k.+ üm 113b/6

k.+ ümi 031b/11

k.+ üne 106b/15

k.+ üni 026a/15

kerāmetlü : <Ar. + Tr. Kerametli, şerefli, izzetli.

k. 085a/13, 085b/1

k.+ dür 085a/15

kerek : Bir rivayete göre Hz. Nûh'un defnedildiği şehir.

k.+ de 045b/5

kerem : <Ar. Lütuf, iyilik, ikram.

k. 050a/12, 094a/7

k.+ i 072a/2, 105a/7

k.+ ile 116a/14

k.+ inden 057b/2, 110a/11

k. kıldı 066b/11

k.+ ler kılam 118a/15

k.+ üm 009b/3

k.+ ümden 097a/5

k.+ ümi 086b/3

k.+ ünden 116b/5

kerih : <Ar. İğrenç. tiksindirici.

k. 097b/13

kerim : <Ar. Kerem sahibi, cömert, ulu, büyük.

k. 067b/11, 093a/1

k.+ dür 066b/14

hişāb-ı k.+ i 002b/7

k.+ ven 093b/6

kerime : <Ar. Şerefli, seçkin, güzide.

aḥlāk-ı k.+ 'ile 006a/14

kerimü'z-zāt : <Ar. Kerem sahibi, cömert, aziz kişi; Hz. Muhammed.

k. 132b/3

kerkes : <Ar. Akbaba.

k. 016b/11, 120a/2

k.+ i 125b/9

k.+ ler 126a/15

kerpüc : Kerpiç.

k.+ i 019b/9, 035a/13

kerpüç : Kerpiç.

k. 123b/11

k.+ ler 124a/3, 124a/7

k.+ leri 124a/9

kerrema'llāhu vechehu : <Ar. "Allah yüzünü ak etsin." anlamında, Hz. Ali için kullanılan bir saygı sözü.

k. 007a/2, 008a/13, 012b/4,

013a/3, 036b/10, 053a/8, 120a/7

kerrūbiyan : bkz. *kerrūbiyyūn*

k. 023b/14

kerrūbiyyūn : <Ar. Allah'a en yakın kabul edilen meleklerin en büyükleri.

k. 012a/14

kes - : Kesmek, koparmak, ayırmak.

k. 094b/11

k.- di 023b/1, 039a/6, 048b/13,

082a/12, 105b/9

k.- diler 062a/2, 070a/7, 070a/9

k.- düm 027a/12, 116a/3

k.- düñ 109a/13

k.- eler 061b/15

k.- elüm 070a/6

k.- em 087b/15

k.- en 055b/1, 055b/2

k.- eni 029b/15

k.- er 088a/2

k.- erin 095b/13

k.- esin 116b/10

k.- medi 057b/2, 057b/3, 057b/4,

057b/5, 057b/8

k.- medüm 088a/2

k.- mege 057a/8, 058b/1, 058b/6

k.- mek 053b/1

k.- mekdür 055a/12, 055a/14

k.- mesünler 115a/4

k.- mez 057b/6

k.- mezin 069b/12, 096a/9,
103a/11

k.- mezler 074b/12

k.- mişler 070a/11, 070a/12

k.- mişlerdür 114a/11

k.- se 100b/1

k.- üñ 070a/5

kesb : <Ar. Kazanma.

k. eyleyeler 005a/2

k. iderlerdi 091a/8

kesbī : <Ar. Sonradan kazanılan, sonradan edinilmiş olan.

k. 127a/10

keser : Keser, kesici alet.

k.+ ile 090b/7

kesil - : Ayrılmak, uzaklaşmak, ilişkiyi kesmek.

k.- düñ 115b/6

k.- enleri 019b/7

k.- gil 087b/7

k.- ine 098a/2

k.- me 094b/12

k.- meñ 123b/7

k.- mez 062a/10

k.- mişdi 116a/11

k.- se 097a/9

k.- üñ 116b/15

keşir : <Ar. Bol, çok.
ḥayr-ı k. 129a/7

k.+ üm 088b/7, 088b/8

keşret : <Ar. Çokluk, bolluk.
k.- i dersinden 041a/11

kez : Defa, kere.

k. 011b/10, 014a/14, 015b/15,
016a/5, 016a/7, 016a/10, 018b/3,
021b/9, 021b/10, 023b/8, 023b/9,
025b/13, 027a/11, 033b/10, 034a/6,
034b/9, 035a/1, 037a/7, 037b/11,
038a/11, 040b/2, 040b/3, 043b/11,
053a/8, 053b/12, 057b/8, 060b/2,
064a/13, 064a/14, 070b/10, 072b/11,
073b/12, 074a/3, 076a/14, 079b/1,
079b/3, 080b/4, 080b/5, 080b/6,
087a/10, 087a/4, 093b/8, 117b/10,
119b/2, 122b/3, 125b/1, 125b/2, 125b/7

keşf : <Ar. Meydana çıkarma, gizli
bir şeyi bulma, kalp gözü açık olma.

k. eyle 116b/11
k. eyledi 002b/2
k. eylediler 004a/6
k. eyler 099b/6
k. idiciyin 116b/14
k. idüp 088b/14
k.+ ine 004b/14
k. itmek 002a/3

bu+ k. 066a/9, 066b/12
degme k. 005a/2

keşşâf : <Ar. Gizli anlamları ve sırları
açıklayan, meydana çıkaran kimse.
ehl-i k. 014a/2

kıble : <Ar. Bazı ibadetler
gerçekleştirilirken dönülen, Kâbe'nin
bulunduğu yön.

keşşâf : <Ar. Zemahşerî'nin (ö.
538/1144) yazdığı ünlü bir tefsir, el-
Keşşâf.

ķ.+ den 131a/10

ķ.+ ye 057a/15

k.+ da 013a/2, 033a/15, 044a/14,
061b/3

kıç : Arka, son.

ķ.+ ma 016a/3

kevbekü'l-cenne : <Ar. Cennet yıldızı,
Hz. Süleymân'ın tahtının adı.

k. 126b/6

kığır - : Çağırarak, davet etmek.

ķ. 052b/14, 073a/11

ķ.- dı 045a/13

ķ.- dılar 065a/7

keyfiyyet : <Ar. Nitelik, özellik.

ķ.- ğıl 053a/2

	imām kı.- dı 029b/2
kııl - : Yapmak, etmek.	kābin kı.- dı 045a/4, 076b/9,
hazīnedār kı. 063b/12	125a/9
namāz kı. 087b/2, 087b/3	kerem kı.- dı 066b/11
namāzın kı. 087b/1	kitāb-ı mestūr kı.- dı 002a/15
pāre pāre kı. 054b/10	kııl kı.- dı 064a/1
ümme-i muḥammedden kı.	la'net kı.- dı 029b/2
049b/8	maḥrūm kı.- dı 027b/8, 029b/3,
du'ā kı.- a 130b/1	029b/4
namāz kı.- a 050a/7, 122b/15,	ma'zūl kı.- dı 029b/1
123a/5	mübtelā kı.- dı 029b/1
yüce kı.- a 005a/11	namāz kı.- dı 047a/9, 072b/1,
namāzın kı.- alar 111b/1	102b/14, 107b/3, 131a/10
revā kı.- alar 063a/3	namāzın kı.- dı 040b/2, 120a/8
bölük kı.- am 009b/6	nişān kı.- dı 047b/3
gibi kı.- am 087a/3	pādişāh kı.- dı 064a/1
keremler kı.- am 118a/15	peygāmbere kı.- dı 041a/12,
kı.- amadı 050a/7	046b/6, 078a/4
bölük kı.- an 055b/5	raḳḳ-ı menşūr kı.- dı 002a/15
misvāk kı.- an 055b/5	şāhib-sırrı kı.- dı 005a/5
ṭahāret kı.- an 055b/5	saḳfe'l-merfū' kı.- dı 002b/1
maḥşūş kı.- asın 106b/15	selām kı.- dı 065b/6
mübtelā kı.- asın 107a/15	ṭūr kı.- dı 002a/14
baḥre'l-mescūr kı.- dı 002b/1	ulaşık kı.- dı 014b/7
bay kı.- dı 053b/10	zindān kı.- dı 027b/7
beyte'l-ma'mūr kı.- dı 002b/1	peygāmbere kı.- dı 046b/9
du'ā kı.- dı 043a/12, 076b/14	bile kı.- dı 118b/8
elüñde kı.- dı 103a/6	ḥurūf kı.- dı 073a/13
farz kı.- dı 053a/3	namāzın kı.- dı 068a/2
ḥalāl kı.- dı 054b/5	zārılık kı.- dı 023b/7
ḥaṭıbi kı.- dı 029b/4	kı.- duğı 092a/12
ḥavāle kı.- dı 027b/6	gündüz kı.- duğı 092a/12

ҡ.- duğı+ çün 055a/2
 altında ҡ.- dum 030a/2
 anası ҡ.- dum 033b/3
 ‘aziz ҡ.- dum 083a/7
 eksük ҡ.- dum 028a/5
 Һalıfe ҡ.- dum 032b/6
 Һalı ҡ.- dum 053b/15
 Һarām ҡ.- dum 028a/6
 Һatīb ҡ.- dum 028b/3
 Һelāl ҡ.- dum 028b/11, 031b/11
 İhtiyār ҡ.- dum 077a/13
 ҡatında ҡ.- dum 030a/4
 mesken ҡ.- dum 028b/10
 mübārek ҡ.- dum 010a/11
 mübtelā ҡ.- dum 027b/12,
 053b/15, 107a/10
 mükerrem ҡ.- dum 092a/15
 namāz ҡ.- dum 091b/14
 rūhunı ҡ.- dum 005a/10
 Һoprak ҡ.- dum 030a/3
 yirden ҡ.- dum 030a/4
 eksük ҡ.- duñ 030a/6
 Һabīb ҡ.- duñ 092b/11
 kāmīl ҡ.- duñ 106b/11
 kelīm ҡ.- duñ 092b/11, 106b/12
 maħşūş ҡ.- duñ 106b/15
 raħmet ҡ.- duñ 002b/11
 selāmet ҡ.- duñ 106b/10
 ümmetinden ҡ.- ğıl 083a/6
 ümmetüm ҡ.- ğıl 082b/14
 maħrūm ҡ.- ma 002b/12
 ҡabūl ҡ.- madı 029b/3
 namāz ҡ.- madılar 120a/14
 mükerrem ҡ.- madum 092a/15
 ҡ.- mağı 097b/3
 ҡ.- mağı+ ile 086a/13
 namāzın ҡ.- mağ 028a/3
 ҡ.- mağ+ ile 098a/9, 112b/5
 vefā ҡ.- mayanları 019b/8
 namāz ҡ.- sa 092a/10, 122a/7
 namāzın ҡ.- sa 111a/15
 Һarām ҡ.- sañ 069b/12
 begler ҡ.- up 045b/15
 nazār ҡ.- up 073a/13
 Һamle ҡ.- ur 060a/11
 Һör ҡ.- ur 123b/8
 diri ҡ.- uram 071a/4
 ҡ.- urdı 109a/1
 namāz ҡ.- urdı 118a/7
 demür ҡ.- urdum 098b/5
 toz ҡ.- urdum 098b/6
 Һalıfe ҡ.- urın 022b/12
 Һasenāt ҡ.- urın 101a/6
 endiše ҡ.- urlar 097b/3
 namāz ҡ.- urlar 018b/3
 da‘vī ҡ.- ursañ 115b/8
 tevbe ҡ.- ursañ 113b/10
 da‘vī ҡ.- ursın 115b/6
 Һör ҡ.- ursın 131b/1
 mi ҡ.- ursın 022b/15
 ne ҡ.- ursın 118a/14
 tevbe ҡ.- ursız 099a/4
 namāz ҡ.- uruz 132a/8

kıll : Kıl, tüy. k. 124a/14 k.+ ı 054a/3	083b/3, 095b/5, 110a/11, 114b/11, 114b/12, 118b/7
kılıç : Kılıç. k. 055b/4	kısım : <Ar. Bölüm, parça. k. 006b/6 k. eyledi 019a/2
kıllu : Kıllı. k.+ dur 125a/2	kısır : Üreme özelliği olmayan. k. 050b/1
kınalı : Kınalı, kına sürülmüş olan. k. 123b/10	kısm : <Ar. Bölüm, parça. k. 006b/4 k.+ dur 014a/3 k. eyledi 110a/1
kırañ : Kenar. k.+ ına 090b/11 k.+ larından 016a/1	kısmet : <Ar. Takdir edilen, nasip. k. eyledi 074a/2 k. itdüğüme 089a/10 k. olmuşdur 098b/13 k.+ üme 089a/11
kırış - : bkz. <i>karış</i> - k.- urlar 014a/6	
kırk : Sayı; kırk. k. 019a/10, 022a/7, 024a/2, 032a/1, 033b/10, 034a/6, 039b/3, 040b/6, 040b/14, 044b/1, 046b/5, 047a/6, 049b/14, 061a/4, 067a/15, 067b/2, 077b/11, 079b/2, 092b/6, 102b/3, 108a/13, 108b/6, 109a/1, 121b/3, 121b/9 k.+ a 126b/10	kısrağ : Dişi at. k.+ a 080a/2
kırk biñ : Sayı; kırk bin. k. 016a/1, 016a/2, 016a/8,	kışrağ : Dişi at. k. 080a/1
	kışsa : <Ar. Hikâye, anlatı, olay. k. 068b/4 k.+ laruñ 068b/7
	kış : Kış mevsimi.

- ķ. 077a/3
- ķıtre** : bkz. *ķatre*
ķ. 098b/6
- ķıvurcuķ** : Kıvırcık, kıvrım kvırım olan.
ķ. 068b/12
- ķıy -** : Acımayıp öldürmek, canına kastetmek.
ķ.- arın 057b/11
- ķıyāmet** : <Ar. Dünyanın sonu, yaratılmış bütün insanların mahşer meydanında dirilip toplanacağına inanılan zaman.
ķ. 009a/7, 012a/6, 013b/3, 018b/11, 087a/2, 099b/12, 099b/6, 108b/11, 108b/9, 109a/4, 109b/10, 109b/6, 111b/7, 111b/11, 112a/15, 112a/3, 112b/9, 112b/15, 113a/3
ķ.+ de 018a/15, 098a/12, 109a/8
ķ.+ den 087b/3
ahvāl-i ķ.+ den 087a/14
ķ.+ e 013a/7, 017a/10, 029a/2, 029a/3, 029b/5, 030b/13, 031a/15, 034a/14, 036b/13, 106a/4, 130a/15
ķ.+ e+ deġin 025b/6
- ķız** : Kız.
ķ. 037b/12, 037b/14, 037b/15,
- 045a/3, 064a/7, 127b/15
ķ.+ ı 044b/11, 045a/3, 069b/15, 076b/8, 091a/12, 124b/14
ķ.+ ını 044b/12, 045a/1, 121a/10
ķ.+ lar 124b/1, 124b/4
ķ.+ ları 123b/15
ķ.+ laruñ 030a/7
ķ.+ laruñuñ 033b/3
- ķızıl** : Parlak kırmızı renk.
ķ. 009a/2, 015b/5, 016b/11, 016b/14, 033a/11, 033a/15, 035a/14, 051a/1, 054b/9, 065a/12, 080b/11, 081b/8, 092a/13, 101a/13, 101b/1, 101b/5, 126a/3, 126a/11, 126a/14
ķ. olacaķdur 047b/11
ķ. oldu 020a/15
- ķızılık** : Kızlık.
ķ. 103a/2, 103a/4
ķ.+ da 104b/9
ķ.+ dan 103a/3
ķ. ola 063a/13
ķ. oldu 064b/5, 078b/12
- ķi** : <Far. Ki.
k. 002a/7, 002a/13, 002b/8, 002b/9, 002b/10, 002b/13, 003a/2, 003a/6, 003a/10, 003a/13, 003a/14, 003b/3, 003b/7, 003b/8, 003b/15, 004a/5, 004a/6, 004a/7, 004a/8, 004b/2, 004b/4, 004b/6, 004b/7, 004b/9,

004b/12, 004b/14, 005a/5, 005a/12, 031a/7, 031a/9, 031a/11, 031a/14,
005b/7, 005b/13, 005b/15, 006a/4, 031b/3, 032a/4, 032a/12, 032b/4,
006a/6, 006a/10, 006a/15, 006b/12, 033a/13, 033b/1, 033b/2, 033b/4,
006b/15, 007a/11, 007a/12, 007a/13, 033b/12, 034a/10, 034b/8, 034b/12,
007b/1, 007b/4, 007b/5, 007b/14, 035a/4, 035a/7, 035a/8, 035a/9,
007b/15, 008a/3, 008a/13, 008a/14, 035a/10, 035b/15, 035b/5, 035b/9,
008b/5, 008b/6, 008b/7, 008b/8, 008b/9, 036a/5, 036a/8, 036a/15, 036b/8,
008b/14, 009a/10, 009b/12, 010a/4, 036b/10, 036b/11, 036b/13, 037a/6,
010a/6, 010a/10, 010a/15, 010b/15, 037a/9, 037a/10, 037a/14, 037b/3,
011a/6, 011a/11, 011a/12, 011b/1, 037b/4, 037b/5, 037b/7, 037b/9,
012a/5, 012b/1, 012b/6, 012b/9, 037b/10, 038a/4, 038b/7, 038b/8,
012b/13, 013b/8, 013b/13, 014a/12, 038b/10, 038b/12, 038b/13, 038b/15,
015b/14, 015b/9, 016a/12, 016a/4, 039a/4, 039a/15, 040a/8, 040a/9,
016b/5, 017a/11, 017b/10, 017b/9, 040a/11, 041a/10, 041b/7, 041b/10,
018a/10, 018b/1, 018b/4, 018b/8, 042a/7, 042a/8, 042a/9, 042a/14,
018b/9, 019b/1, 019b/12, 019b/6, 042b/3, 042b/5, 042b/9, 043a/1, 043a/4,
021a/1, 021a/12, 021a/15, 021a/3, 043a/5, 043b/3, 043b/9, 043b/13,
021a/7, 021b/1, 021b/13, 022a/11, 043b/14, 044a/6, 044a/8, 044b/10,
022a/13, 022a/14, 022a/15, 022b/3, 044b/15, 044b/4, 044b/7, 045a/1,
022b/12, 022b/15, 023a/3, 023a/4, 045a/12, 045b/1, 045b/10, 045b/14,
023a/8, 023a/9, 023b/2, 024a/15, 046a/1, 046a/4, 046a/11, 046b/3,
024b/1, 024b/11, 024b/12, 024b/3, 046b/6, 046b/11, 047a/5, 047a/8,
024b/4, 024b/8, 025a/12, 025b/1, 047b/5, 047b/9, 048a/14, 048b/6,
025b/3, 025b/4, 026a/13, 026a/6, 048b/8, 049a/8, 049a/14, 049b/5,
026a/7, 026b/14, 026b/15, 026b/4, 049b/6, 049b/7, 049b/8, 049b/9,
026b/8, 027a/13, 027a/14, 027a/5, 049b/10, 049b/13, 050a/14, 050a/3,
027a/6, 027b/3, 027b/4, 027b/6, 027b/7, 050a/4, 050b/2, 051a/3, 051a/4, 051a/5,
028a/13, 028a/14, 028a/15, 028b/6, 051a/10, 051a/14, 051b/9, 051b/10,
028b/7, 028b/9, 029a/1, 029a/10, 051b/13, 052a/15, 052b/1, 052b/8,
029b/1, 029b/5, 029b/7, 029b/10, 052b/15, 053a/2, 053a/4, 053a/5,
029b/11, 030a/6, 030b/1, 030b/12, 053a/15, 053b/3, 054a/3, 054a/7,
030b/13, 031a/2, 031a/3, 031a/5, 054a/13, 054b/4, 054b/14, 055a/4,

055a/6, 055a/14, 055b/10, 056a/1, 084a/1, 084a/2, 084a/5, 084a/9,
056b/8, 056b/9, 056b/11, 056b/13, 084a/12, 084a/13, 084b/1, 085a/2,
057a/1, 057a/9, 057a/12, 057a/13, 085a/3, 085a/4, 085a/7, 085a/8,
057b/4, 057b/6, 057b/9, 057b/11, 085a/10, 085b/2, 085b/7, 085b/10,
057b/12, 057b/14, 058a/1, 058a/2, 085b/11, 085b/12, 085b/15, 086a/5,
058a/8, 058a/13, 058b/3, 059a/4, 086a/8, 086a/11, 086b/3, 086b/6,
059a/7, 059a/9, 059b/11, 060a/6, 086b/9, 086b/12, 086b/15, 087a/2,
060a/10, 060b/5, 060b/7, 060b/8, 087a/8, 087a/12, 087a/13, 087a/15,
061a/3, 061a/8, 061a/10, 061b/1, 087b/4, 087b/5, 087b/6, 087b/7, 087b/8,
062a/3, 062a/6, 062a/8, 062b/1, 062b/2, 087b/9, 087b/10, 087b/11, 087b/12,
062b/10, 063a/1, 063a/2, 063a/6, 087b/13, 087b/14, 087b/15, 088a/3,
063b/2, 063b/3, 063b/13, 064a/5, 088a/4, 088a/14, 088b/2, 088b/3,
064a/8, 064a/9, 064a/10, 064a/12, 088b/4, 088b/5, 088b/6, 088b/8,
064a/15, 064b/1, 065b/4, 065b/5, 088b/15, 089a/3, 089a/8, 089a/10,
065b/8, 066a/1, 066a/3, 066a/10, 089a/13, 089a/15, 089b/3, 089b/5,
066b/2, 066b/8, 066b/9, 067a/2, 067a/6, 089b/9, 089b/13, 089b/14, 090a/2,
067a/11, 067a/12, 067a/13, 067b/9, 090a/3, 090a/10, 090a/15, 090b/1,
068a/6, 068b/1, 068b/2, 068b/5, 068b/7, 090b/2, 090b/3, 090b/8, 090b/10,
068b/14, 069b/6, 069b/13, 070a/2, 091a/3, 091a/5, 091a/6, 091a/7, 091a/8,
070a/12, 070a/13, 070a/15, 070b/4, 091a/11, 091a/12, 091a/13, 091b/1,
070b/7, 070b/10, 070b/15, 071a/1, 091b/3, 091b/4, 091b/13, 092a/2,
071a/11, 071a/12, 071a/14, 071b/15, 092a/8, 092a/14, 092b/2, 092b/10,
072a/4, 073a/4, 073a/8, 073a/9, 092b/12, 092b/13, 092b/14, 092b/15,
073a/15, 073b/3, 074a/2, 074a/9, 093a/1, 093a/5, 093a/6, 093a/7, 093a/8,
074b/2, 074b/4, 074b/12, 075a/9, 093a/9, 093a/12, 093b/2, 093b/4,
075a/11, 075a/13, 076a/5, 077b/1, 093b/5, 093b/6, 093b/9, 093b/15,
078a/10, 078a/15, 078b/9, 079b/10, 094a/2, 094a/3, 094a/6, 094a/12,
079b/2, 080b/5, 080b/10, 081a/7, 094a/13, 094a/14, 094b/4, 094b/6,
081a/11, 081a/12, 081a/13, 081b/3, 094b/10, 095b/4, 095b/6, 096a/11,
081b/5, 082a/1, 082a/2, 082a/4, 082a/6, 096a/12, 096a/13, 096a/14, 096b/1,
082b/1, 082b/6, 083b/2, 083b/4, 083b/7, 096b/2, 096b/7, 096b/9, 096b/13,
083b/10, 083b/11, 083b/12, 083b/14, 097a/14, 097b/2, 097b/10, 097b/13,

097b/14, 098a/4, 098a/5, 098a/6, 122a/8, 122a/15, 122b/14, 122b/4,
 098a/7, 098a/10, 098a/15, 098b/1, 123a/2, 123a/4, 123a/8, 123a/12,
 098b/2, 098b/3, 098b/12, 098b/13, 123a/13, 123a/15, 123b/5, 124a/8,
 099a/3, 099a/11, 099b/9, 099b/12, 124a/11, 124a/15, 124b/7, 125a/10,
 099b/13, 100a/6, 100a/8, 100a/13, 125a/11, 125b/1, 125b/13, 125b/14,
 100b/4, 100b/8, 100b/9, 100b/10, 125b/15, 126a/10, 126b/1, 126b/8,
 101a/5, 101a/8, 101a/9, 101a/10, 126b/11, 126b/14, 127a/3, 127a/6,
 102a/1, 102a/5, 102a/6, 102a/7, 127a/7, 127a/12, 127a/14, 127b/2,
 102a/11, 102a/12, 102a/13, 102b/9, 127b/5, 127b/7, 127b/9, 127b/10,
 102b/11, 103a/14, 104a/3, 104a/6, 127b/13, 128a/5, 128a/7, 128a/8,
 104b/3, 104b/13, 104b/14, 105a/2, 128b/4, 128b/5, 129a/2, 129a/4, 129b/2,
 105a/3, 105a/6, 105a/13, 105b/11, 129b/4, 130a/5, 130b/5, 130b/7, 130b/9,
 105b/15, 106a/3, 106a/13, 106a/14, 130b/11, 131a/15, 132a/10, 132a/11,
 106b/1, 106b/4, 106b/14, 107a/1, 132b/2, 132b/10, 132a/12, 132b/13
 107a/2, 107a/15, 107b/1, 107b/7, ayıtdı+ k. 066a/8
 108a/13, 108b/11, 108b/14, 109a/4, bildi+ k. 120b/8
 109a/13, 109b/2, 109b/11, 109b/14, bu+y+ idi+ k. 121a/6
 110a/10, 110a/14, 110b/10, 111a/6, buyurdu+ k. 062b/2, 079a/15,
 112a/10, 113a/14, 113a/4, 113a/6, 085b/3, 110a/15
 113a/7, 113b/3, 113b/4, 113b/9, diledi+ k. 004a/11
 113b/12, 114a/4, 114a/5, 114a/6, dilerin+ k. 030a/6, 041b/10,
 114a/9, 114a/10, 114a/15, 114b/5, 051b/9, 063b/10, 079a/13, 083a/11,
 114b/8, 114b/9, 114b/10, 115a/13, 086a/14, 104b/4, 107a/14, 108a/10,
 115b/7, 115b/8, 115b/15, 116a/6, 116b/8, 117b/8
 116a/10, 116a/13, 116b/1, 116b/6, görürin+ k. 057a/6
 116b/7, 116b/12, 116b/14, 117b/2, günü+ k. 123a/11
 117b/3, 117b/13, 117b/15, 118a/1, kimi+ k. 092a/2, 092a/3
 118a/2, 118a/3, 118a/6, 119b/3, kimse+ k. 089b/7
 119b/10, 119b/11, 119b/12, 120a/12, kaçan+ k. 003b/2, 006a/12,
 120a/14, 120a/4, 120a/6, 120b/12, 006b/13, 007b/3, 008a/10, 009b/15,
 121a/1, 121a/3, 121a/6, 121a/7, 121a/8, 019a/15, 020a/9, 020a/10, 021a/2,
 121a/9, 121b/10, 121b/4, 122a/4, 023a/14, 024b/13, 024b/2, 025b/6,

025b/13, 026a/1, 027a/1, 028a/8,
033b/2, 036a/1, 038b/4, 039a/15,
039b/7, 040a/12, 040b/13, 044a/6,
044b/6, 046b/1, 048b/5, 069b/14,
077a/7, 078a/2, 078b/1, 084a/13, 090b/7
mādām+ k. 094b/12, 094b/13
midi+ k. 090b/15
misin+ k. 079b/9
oldı+ k. 048b/6
şābit o.- dı+ k. 007b/14, 022a/13
zāhir o.-dı+ k. 005a/3
sevmesün+ k. 117b/15
şunu+ k. 109a/15
vaqt+ k. 037a/1
viresin+ k. 087a/15
yazdı+ k. 009a/5

kibir : <Ar. Büyüklük taslama.
k.+ den 094a/8
k.+ dür 094b/2

kibr : <Ar. Büyüklük taslama.
k. 024b/2
k. eyledi 025a/13
k. eylese 098a/12
k.+ i 119a/6
k. itmek 100b/8
k. itmek+ ile 102a/4

kibrīt : <Ar. Kibrit.
k. 015a/14

kibriyā' : <Ar. Ululuk, büyüklük.
k.- i saltanatına 022b/8

kiçi : Küçük, çocuk.
k. 064b/8, 121b/1

kiçilig : Küçüklük, çocukluk.
k.+ inde 121a/14

kik : Kumluk yer.
k. 125b/13

kilid : <Far. Kilit.
k.+ üñ 123b/2

kim : Ki.
k. 001b/2, 001b/7, 001b/9,
002a/11, 002b/5, 002b/7, 003a/1,
003a/7, 003a/9, 004a/12, 004a/13,
004b/12, 005a/1, 008a/4, 008a/5,
008b/10, 009a/1, 009a/4, 009b/9,
009b/10, 010a/1, 011a/9, 012b/9,
012b/14, 013a/11, 013b/5, 013b/6,
013b/11, 014b/2, 015b/14, 020b/12,
021a/2, 021a/7, 021b/1, 021b/7, 021b/8,
021b/15, 022a/5, 022a/10, 022b/2,
023a/12, 023a/15, 023b/11, 023b/13,
024a/2, 024a/6, 024a/11, 024a/13,
025a/15, 025b/9, 027a/5, 027b/10,
029a/12, 030b/11, 031b/3, 032b/2,
033b/10, 034a/14, 034b/1, 034b/2,
035b/11, 036b/6, 037b/15, 038a/6,

038b/6, 039a/7, 039b/15, 040a/3, 093a/14, 094b/10, 094b/11, 095a/3,
 041a/10, 041b/14, 041b/3, 041b/4, 095a/9, 097b/10, 099a/2, 103b/11,
 041b/6, 042a/1, 043a/15, 043a/2, 104b/11, 105a/11, 105a/5, 105a/7,
 044b/12, 045a/3, 046a/4, 046a/8, 106a/15, 106b/1, 106b/3, 107b/6,
 047a/8, 047b/2, 048a/10, 050a/7, 107b/8, 108a/15, 108a/7, 109a/9,
 051a/11, 051a/12, 052a/6, 052b/15, 110b/14, 110b/15, 113b/1, 114b/8,
 053a/7, 053a/9, 053b/1, 053b/3, 114b/9, 115a/11, 115a/14, 115a/15,
 053b/13, 053b/14, 054a/15, 054a/4, 115b/1, 115b/5, 117b/12, 118a/10,
 054b/1, 054b/2, 055a/11, 055a/12, 118a/15, 118b/2, 119b/13, 119b/14,
 056a/10, 056a/12, 056a/6, 056b/10, 120a/2, 120a/9, 120a/10, 120b/11,
 057a/11, 057a/4, 057a/5, 057a/7, 121b/3, 121b/5, 121b/7, 122a/6, 122a/9,
 057b/7, 058b/5, 059b/14, 060a/10, 122a/10, 122a/11, 122a/13, 122b/12,
 060a/3, 060a/8, 060b/1, 060b/4, 060b/9, 123a/13, 123a/5, 124b/14, 124b/4,
 061a/11, 061b/11, 061b/15, 061b/8, 124b/7, 125a/4, 125b/2, 127b/1, 128a/9,
 062a/12, 062b/12, 062b/13, 062b/5, 128b/11, 129b/10, 129b/8, 129b/9,
 063a/6, 063b/12, 063b/15, 064a/11, 130a/10, 130a/7, 130b/6, 131a/1, 131b/9
 064a/13, 065b/12, 066a/11, 066a/12, aldı+ k. 064a/3
 066a/13, 066a/9, 066b/3, 066b/6, and içdi+ k. 072b/10
 067a/1, 067b/14, 068a/12, 069a/11, anuñ+ çün+ k. 121b/2
 069a/15, 069a/5, 069a/6, 069a/7, anuñ+ k. 091b/10
 069a/8, 069b/8, 070a/10, 070a/11, bil+ k. 088b/7
 070b/14, 071b/1, 071b/2, 071b/8, bildi+ k. 034b/5, 054b/3,
 072a/3, 072b/8, 073b/10, 073b/13, 108a/13, 125a/5
 073b/6, 075b/11, 075b/12, 076a/12, bilgil+ k. 095a/2
 076a/6, 076a/8, 077a/1, 077a/6, 077a/7, bilmedi+ k. 021a/10
 077a/8, 077a/10, 077a/12, 079b/11, bu+y+ idi+ k. 054a/3, 062a/12,
 080a/13, 080b/15, 080b/7, 080b/8, 120b/3, 123a/13
 081a/1, 081a/2, 081b/12, 082a/8, çağırdı+ k. 039a/11
 082b/11, 083b/13, 084a/15, 088b/11, di+ k. 037a/5
 090a/13, 090a/4, 090a/5, 090b/9, diledi+ k. 001b/4, 002a/3,
 091a/10, 091a/14, 091a/2, 091b/11, 008a/15, 021b/5, 048a/8, 049b/4,
 091b/5, 091b/6, 091b/7, 091b/9, 060a/15, 123a/4

dilerven+ k. 005a/10
evvel+ k. 061a/6
eyledi+ k. 060b/2, 130b/10
geldi+ k. 105b/13, 118a/7
gördi+ k. 045a/2, 090b/13,
118a/5
istedi+ k. 122b/13
itdi+ k. 025a/2, 048b/1
kaçan+ k. 018a/11, 031b/5,
033a/1, 033b/3, 034b/7, 035b/10,
038a/2, 038a/15, 039a/2, 044b/10,
045a/13, 046a/8, 046b/5, 047a/3,
047b/3, 048a/6, 049a/15, 049b/14,
050b/9, 051a/15, 053b/9, 054a/14,
055a/6, 056a/5, 056a/13, 057b/9,
057b/14, 058b/9, 059a/8, 059b/4,
061a/3, 061b/5, 061b/7, 061b/14,
062a/1, 063a/15, 064b/15, 065a/12,
066a/3, 066a/7, 068a/6, 069b/7, 070a/1,
072a/1, 072a/3, 073a/3, 075b/4,
076a/13, 076b/2, 077b/6, 078a/12,
078b/10, 079b/10, 080a/3, 080a/11,
080b/7, 081a/2, 083a/10, 089b/13,
090a/7, 090a/8, 102a/13, 102b/3,
105a/10, 105a/11, 107a/2, 107b/2,
107b/6, 107b/14, 108b/14, 108b/15,
109b/14, 110b/1, 114a/3, 116a/8,
118b/11, 119a/15, 119b/3, 120a/11,
121b/4, 122a/7, 122b/10, 122b/11,
123a/1, 123a/9, 123b/1, 123b/3, 124b/5,
124b/10, 125a/4, 126b/11, 130a/7,
130b/15, 130b/2, 130b/3, 131a/9,

132b/14
kaldı+ k. 044b/14
kodı+ k. 057b/15
ne+ k. 008a/8, 029b/8, 032a/15,
038b/15, 047a/7, 054b/6, 068b/3,
071a/7, 083a/7, 100a/7, 105a/15,
116b/13
nesne+ k. 002b/5
ol+ k. 004b/11, 071b/7, 101b/13,
101b/14, 101b/15
oldı+ k. 058a/5, 109b/8, 127b/6,
127b/8
unutdı+ k. 090a/8
vaqt+ k. 012a/8, 036a/8, 103b/5
virürdi+ k. 047a/14

kim : Kim, hangi kişi.

k. 007a/14, 009a/5, 009a/7,
010a/10, 010b/4, 010b/7, 010b/11,
010b/14, 011a/2, 011a/5, 011a/6,
012b/1, 012b/2, 012b/3, 012b/4,
019b/11, 032b/8, 035a/8, 037a/7,
043b/14, 054b/2, 055a/4, 072b/15,
074b/5, 074b/7, 081b/11, 082a/7,
086a/8, 086a/10, 086b/7, 086b/8,
089a/11, 089b/2, 089b/3, 089b/6,
092a/4, 092a/7, 094b/5, 095b/10,
096a/1, 096b/14, 096b/15, 097a/1,
097a/7, 097a/8, 097a/9, 098a/11,
098a/12, 098a/13, 098a/14, 100a/8,
100a/14, 100a/15, 100b/1, 100b/2,
100b/3, 100b/4, 100b/5, 100b/6, 100b/7,

111a/4, 114b/6, 115a/6, 115a/7, 115a/8,
115a/9, 115a/10, 115a/12, 115a/14,
115b/2, 115b/3, 115b/11, 117b/7,
117b/9, 117b/11, 122a/13, 122b/14,
128a/11, 128b/11

k.+ den 131a/15

k.+ dür 015a/1, 026a/2, 028b/7,
034a/3, 052a/1, 081a/8, 081a/9,
089b/15, 115b/15

k.+ e 010a/3, 099b/7, 102b/10,
112a/4, 129a/2, 129a/3, 131a/15

k.+ i 075b/12, 115a/8, 115a/9,
117b/12, 131a/8, 131b/1

k.+ i+ ki 092a/2, 092a/3

k.+ in 022b/4, 022b/5, 022b/7

k. itdi 032b/1

k.+ ler 085b/9

k.+ lerdür 049b/1, 058b/15,
067b/13

k.+ sin 008b/7, 041b/8, 043b/14,
073a/8, 078b/7, 081b/2, 090a/14,
102b/4, 109a/13, 109b/4, 118a/5

k.+ üñ 007a/13, 085a/8, 085a/9,
097a/9

k.+ üñdür 067b/11

k.+ üñ+ ile 064b/8

kimi : Kimisi, bazısı.

k. 125b/3, 125b/4, 125b/5

kimisi : Kimisi, bazısı.

k. 004a/10, 008a/2, 008a/3

kimse : Kimse, kişi, hiçbir kişi.

k. 003b/5, 006b/14, 012b/13,
012b/9, 014b/3, 015a/1, 015b/13,
016b/3, 018b/15, 030b/10, 030b/11,
034a/14, 034b/13, 050a/4, 050b/5,
071a/8, 071a/12, 078b/8, 081b/4,
082a/6, 083b/9, 085b/1, 087b/13,
098a/8, 108a/13, 118a/6, 125b/14,
126b/8

k.+ den 083b/11

k.+ ki 089b/7

k.+ ler 070b/10, 074b/4

k.+ nün 056b/3, 081b/12,
098a/4, 098a/5

k.+ si 071b/11

k.+ ye 006a/4, 007a/11, 040a/9,
075a/3, 082b/6, 087b/10, 089a/9,
093a/6, 093a/10, 097b/14, 097b/15,
097b/7, 098a/1, 107a/6, 109a/10,
121a/6, 121a/8, 122b/13

k.+ 'yi 089a/8, 092a/15

kimsene : Kimse.

k.+ m 068a/5

kirāmen kātibīn : <Ar. İnsanların sağ
ve sol omuzunda bulunan, onların
sevaplarını ve günahlarını yazdıklarına
inanılan iki melek.

k. 018a/9

kiri : Ücret.

k.+ sin 090b/6

kişi : Kişi.

k. 004a/10, 004b/5, 005b/7,
015a/11, 034a/3, 043a/9, 044b/9,
044b/11, 044b/12, 044b/13, 052a/1,
053a/5, 054b/2, 055a/4, 056a/1, 060b/9,
060b/10, 062a/11, 063a/10, 064a/12,
066b/1, 068b/11, 068b/15, 070a/3,
071b/15, 072b/3, 077b/4, 079a/3,
079a/12, 079b/14, 079b/15, 083b/8,
083b/13, 083b/14, 084a/1, 084a/2,
084a/4, 084a/7, 086a/6, 088b/4, 088b/6,
089b/14, 090a/12, 090a/13, 092a/10,
092b/15, 093a/1, 093a/4, 093b/10,
093b/14, 095b/14, 098a/5, 098a/6,
103a/9, 104a/7, 108a/1, 108a/11,
108a/5, 108b/12, 108b/9, 110a/11,
110a/12, 110b/1, 110b/3, 110b/4,
110b/10, 111a/10, 111a/12, 111a/13,
111a/15, 111b/2, 111b/3, 111b/5,
111b/6, 111b/8, 111b/10, 111b/12,
111b/15, 112a/2, 112a/4, 112a/6,
112a/7, 112a/8, 112a/11, 112a/12,
112a/14, 112b/1, 112b/3, 112b/4,
112b/6, 112b/8, 112b/10, 112b/11,
112b/13, 112b/15, 113a/2, 113a/3,
114a/9, 115a/13, 116a/4, 117b/10,
118a/4, 118a/5, 118a/6, 118a/11,
118b/7, 120b/13, 120b/14, 121a/9,
121b/11, 122a/10, 128a/9, 128b/1,

129b/7, 129b/15, 130b/4, 130b/10

k.+ de 110b/5

k.+ den 084a/1, 096a/4

k.+ dür 058a/12, 129b/2

k.+ ĩ 071b/15, 111b/2

k.+ ' ile 104a/14

k.+ ler 056a/1, 104b/12

k.+ lere 099b/14

k.+ lerüñ 062a/11

k.+ lerüz 060a/9

k.+ nüñ 070a/4, 081a/6, 085a/1,
091a/12, 107b/11, 108a/8, 113a/13,
117b/2, 128b/2, 132a/11

k. oldı 129a/9

k.+ si 123a/7, 130b/11

k.+ sin 055b/15, 079a/10

k.+ y+ idi 046b/4, 068b/12,
128b/1

k.+ ye 006a/14, 011a/3, 018a/14,
019b/4, 023a/5, 075b/7, 083b/14,
084a/2, 088b/5, 091b/11, 093a/14,
108b/12, 110b/3, 111b/4, 111b/6,
111b/8, 111b/10, 111b/12, 112b/12,
115a/11, 119b/2, 120a/10, 131b/3

k.+ yem 008b/7, 118a/6

k.+ yi 096b/7, 096b/9, 112a/9

k.+ y+ ile 067a/8

kitāb : <Ar. Kitap.

k. 003a/3, 003a/10, 003b/1,
003b/8, 004a/5, 004a/12, 039b/5,
081a/1, 095a/4

k.- ı 'azîmi 002b/7
k.- ı envâri'l'âşîkîn 001b/1
k.- ı meşûr kıldı 002a/15
k.+ da 003b/13, 005a/8
k.+ ı 002b/9, 002b/10, 003a/6,
003a/8, 003a/14, 005a/9, 081a/3
k.+ ıdur 113b/13
k.+ ın 083b/13
maḥabbet- k.+ ında 006a/7
k.+ lar 004a/10, 004a/9
k.+ lara 082b/14
k.+ larda 056b/14
k.+ lardan 129a/3
k.+ larla 003a/15
k.+ umdur 132a/6
k.+ umı 005a/10
k.+ umuz 040b/10
k.+ umuzı 056b/14
k.+ uñ 005a/12

kitâbü'l-müzekkerîn : Bu ada sahip bir eser bulunamasa da, eserin *Minhâcü'l-Müzekkirîn* olma ihtimali vardır.

k.+ de 034a/15

kizb : <Ar. Yalan.
k.+ den 087b/6

ko - : Bırakmak, terk etmek, görevlendirmek.

k. 041b/15, 105a/13, 106a/2,
106a/4

ķ.- dı 008a/15, 008b/1, 008b/2,
008b/3, 014b/7, 027b/4, 033a/11,
034b/2, 035a/2, 041a/2, 048b/14,
051b/8, 053a/14, 057b/2, 057b/3,
057b/8, 057b/9, 075b/6, 075b/12,
077b/13, 079a/11, 081a/14, 111a/5,
120a/6, 123b/2, 125a/10, 125b/9,
125b/10, 125b/11

alı ķ.- dı 065a/9, 065b/1

asa ķ.- dı 014a/12, 110b/3

ķ.- dı+ kim 057b/15

ķ.- dılar 020b/5, 022b/6, 033b/7,
033b/9, 036a/15, 044b/10, 075b/5,
075b/7

ķ.- dum 005a/12, 084b/2,
084b/3, 086a/1, 086a/2, 086a/3, 086a/4,
086a/5, 105a/13, 110b/5, 113b/7

ķ.- duñ 039a/9

göme ķ.- ğıl 087a/1

ķ.- mazın 074b/13, 093b/4

ķ.- mış 110b/3

ķ.- sa 112b/12

ķ.- sun 131a/8

ko - : Kovmak.

ķ.- dı 058b/9

koça : Görmüş geçirmiş, tecrübeli.
Yaşlı, ihtiyar.

ķ. 043b/13

ķ.+ lar olmasa+y+ idi 098b/4

ķocacuę : İhtiyarcık.

ķ.+ ı 066b/7

ķ.+ ından 027b/4

ķoç : Damızlık erkek koyun.

ķ. 040a/3, 058a/5, 058b/11,

065b/7, 107a/8

ķ.+ ı 057b/14, 058a/4

ķonşuluę : Komşuluk, yakınlık.

ķ.+ umda ola 112a/5

ķonuk : Konuk, misafir.

ķ. oldu 053b/11

ķoęa : Kova.

ķ. 060b/9

ķ.+ ya 060b/10

ķonuęla - : Ağırlamak, misafir etmek.

ķ.- mağa 053b/4, 053b/5

ķ.- ya 053b/4

ķok - : Kokmak.

ķ.- dı 081a/5

ķonuęlıę : Misafirlik.

ķ.+ a 091a/2

ķ.+ ı oldu 053b/9

ķoku : Koku.

ķ. 081a/6

ķ.+ sı 062a/4, 064b/2, 067a/3,

067a/4, 081a/7, 093a/15, 119a/10

ķ.+ sından 093a/15

ķ.+ sumı 066a/2

ķonuęluę : Misafirlik.

ķ.+ a 053b/12, 091a/4

ķoltuę : Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiiği yer.

ķ.+ ın 055a/13, 055b/2

ķ.+ uņa 077b/8

ķop - : Ortaya çıkmak. Kıyamet günü dirilmek, haşrolmak.

ķ.- asız 096b/2

ķ.- dı 061b/2

ķon - : Konmak, bir yerde durmak.

ķ.- dı 090b/11, 107b/5, 107b/8,

121b/14

ķopar - : Koparmak. Kıyamet günü diriltmek, haşretmek.

ķ.- am 112b/15

ķ.- dı 090b/8

ķ.- ğıl 068a/6

ķ.- mañ 063a/12

ķ.- up 091a/9

ķonşılıę : Komşuluk, yakınlık.

korq - : Korkmak.

q.- a 096a/4

q.- ar 096b/4, 098b/4

q.- ar+ idi 093a/8

q.- ar+ iseñ 074a/7, 083b/10,
087b/1, 087b/2, 087b/3, 087b/4

q.- ardum 067a/13

q.- arın 026b/12, 060a/8,
066a/13, 087a/11, 087a/13, 087a/14

q.- ar+ ise 100b/5

q.- arsin 087a/12, 097b/1,
099b/2

q.- dı 048b/8, 059a/7, 066a/6,
076a/13, 076b/4, 077b/7, 082a/12,
108a/3, 121a/9, 123b/4

q.- dılar 021b/9, 023b/6, 043b/9,
077a/3, 080a/7, 124b/14

q.- dum 017b/13, 091a/11

q.- duñ 066a/13

q.- ma 017b/14, 048b/8, 050a/1,
059a/7, 077b/8, 103b/14, 108a/3

q.- madı 032b/4

q.- mağı 076b/6

q.- mağıl 105a/15

q.- maq 099b/4

q.- maqdan 094a/10

q.- maqdur 098b/14, 106a/13

q.- mañ 096a/13, 096a/14

q.- sa 096a/4

q.- uñ 099b/11

q.- up 017b/1

q.- up+ mı 105b/15

korqı : Korku.

q. 103b/15

q.+ larından 110a/11

korqıt - : Korkutmak.

q.- sun 131b/10

korqu : Korku.

q. 115a/2

q.+ dan 052a/8

q.+ ñdan 111b/3

korqud - : Korkutmak.

q.- ayın 115a/3

korqut - : Korkutmak.

q. 073a/11

koru - : Korumak.

q.- r 060a/11

koş - : Birlikte göndermek.

q.- dı 064b/14, 123a/8

kov - : Kovmak.

q.- dı 081a/15

q.- dılar 069b/14

kovul - : Kovulmak.

q.- dı 029b/1

qoy - : Birakmak, yerleştirmek.

q. 090a/3

q.- a 030b/12, 062b/8

q.- alar 053a/10, 063b/11

q.- am 021b/12, 114b/2

q.- ar 032b/13

q.- arın 032b/13, 036a/7, 088a/1

q.- arsın 037b/9

q.- asın 111a/4, 121b/6

q.- ayın 088a/10

q.- dı 043b/14, 076a/15,

107a/10, 109b/8, 110b/4

q.- dılar 050b/3, 109b/2, 124b/2,

124b/3

q.- dum 108b/13

q.- duñ 036a/11

q.- ı virgil 066a/13

q.- salar 085a/6

q.- salardı 016a/9

q.- sun 045a/1

q.- u viridi 065b/1, 131b/11

q.- uñ 053a/12

q.- up 028a/11, 068a/8, 119a/3

qoyın : Koyun.

q.+ uñ 074a/9

qoyun : Koyun.

q. 092b/15, 123a/3

q.+ a 038a/15

q.+ ın 076b/10

q.+ ları 068b/15

q.+ larına 069a/11

q.+ um 077b/1

kömür : Kömür.

k. 130a/11

köprü : Köprü.

k.+ si 101a/7

köpüg : Köpük.

k.+ e 014b/4

k.+ i 014b/5

köpüklen - : Köpüklenmek.

k.- di 014b/3

körük : Ateşi canlandırmaya yarayan alet.

k. 130a/11

köşek : Deve yavrusu.

k. 047a/15, 047b/8

köy : (<Far. *kūy*) Köy.

k. 044b/9

k.+ den 069b/14

k.+ e 044b/10, 069b/14

k.+ i 044b/10

k.+ ine 073b/8

qubbe : <Ar. Dam.

q. 035a/15, 101b/6

ķ.+ de 035a/15, 035b/5, 101b/7
ķ. olsun 047a/1

ķ.+ de 122a/8, 122b/14
ķ.+ den 076a/6
ķ.+ e 055b/10, 068a/15, 130a/3

ķubbe : <Ar. Dam.

ķ. 035a/15, 101b/6
ķ.+ de 035a/15, 035b/5, 101b/7
ķ. olsun 047a/1

ķuds : <Ar. Kutsal olma, kutsallık.

ķ.- i lāhūt 006a/15
ķ.- i zātuñ 001b/12

ķuddūsī : <Ar. Kusursuz olan Tanrı'ya
ait.

vaħy-i ķ.+ dūr 003b/1

ķudse : bkz. *ķuds*

ķ.+ de 067b/7

ķuddūsiyye : bkz. *ķuddūsī*

kelimāt-ı ķ.+ ' yi 003b/3, 003b/9

ķudsī : <Ar. Kutsal, mukaddes.

ħadīs-i ķ. 003b/1

ķudret : <Ar. Güç, kuvvet.

ķ. 022a/7, 031b/12, 032b/11,
033b/13, 036a/1, 036a/10, 054a/10,
081b/8, 082b/9, 082b/10, 082b/11,
083a/8, 086b/10, 113b/5, 116a/1

kemāl-i ķ.+ i 127b/13

ķ.+ i+ ' ile 103b/2

ķ.+ in 046b/11

ķ.+ ini 107b/6

ķ.+ i+y+ ile 092b/9

kemāl-i ķ.+ i+y+ ile 127b/7

ķ.+ üm 045a/1

ķ.+ ümden 071a/11

ķ.+ ümi 074b/8

ķudsiyye : <Ar. bkz. *ķudsī*

cemī' -i ħadīs-i ķ.+ ' yi 003b/9

eħādīs-i ķ.+ ' yi 003b/3

ķūfe : Bazı rivayetlere göre Hz. Nūh'un
defnedildiği şehir.

ķ.+ de 045b/5

ķul : Kul, Allah tarafından yaratılmış
olan insan. Hizmetçi.

ķ. 006a/13, 007a/7, 007a/10,
007b/10, 008a/12, 021a/7, 021a/11,
028b/10, 032b/15, 076a/1, 084a/14,
084a/9, 095b/13, 096a/2, 096b/4,
111b/14, 113a/7, 128a/15

ķ.+ a 021a/10, 021a/9, 113a/10

ķ.+ am 095b/1

ķ.+ dur 079a/12, 113a/6

ķuds : <Ar. Kudüs, üç ilahi dinde kutsal
sayılan şehir.

ķ.+ ı 021a/8, 084b/11, 128b/2
ķ.+ ın 097b/13
ķ.+ ına 131b/3
ķ.+ ını 006a/12, 007a/7
ķ. kıldı 064a/1
ķ.+ lar 076a/2
ķ.+ ları 002a/3
ķ.+ larına 002a/4
ķ.+ larum 079a/8, 093a/10,
095b/12, 101a/6, 115b/7, 122a/12
ķ.+ laruma 035a/9, 085a/8,
092a/8, 092a/9, 103a/10, 112b/7, 114b/3
ķ.+ larumdan 077b/12
ķ.+ larumı 077b/13, 079a/11
ķ.+ larumuñ 035a/7, 114a/11,
120b/10
ķ.+ laruñı 069a/6
ķ.+ laruñuñ 103a/12
ķ. olasin 079b/9
ķ. olmak 007a/3
ķ.+ sın 095a/15, 097a/15
ķ.+ um 042a/3, 061a/15,
079a/10, 083b/7, 086b/9, 090a/1,
090a/3, 096a/3, 096a/4, 106a/3
ķ.+ uma 077b/12, 078a/4,
084b/14, 105b/14
ķ.+ umdan 117b/7
ķ.+ umdur 050b/5, 076b/5,
089a/4
ķ.+ umı 069a/7, 069b/1, 083b/9,
084b/12, 117b/11
ķ.+ umsin 032b/14

ķ.+ umuñ 083b/6
ķ.+ umuzdur 060b/12
ķ.+ unı 007a/8
ķ.+ uñ 007b/11, 007b/9,
061b/13, 083b/6, 085a/14, 113a/5,
113a/6, 113a/8, 113a/11, 113a/12,
113a/14, 113a/15, 116a/10
ķ.+ uñdur 050b/4, 067b/11
ķ.+ uñuz 116a/10

ķul - : bkz. *ķıl-*
namāz ķ.- urlar 132b/12

ķulağ : Kulak.
ķ.+ ı 071b/1
ķ.+ ın 053b/2
ķ.+ ına 048b/13
ķ.+ ında 008b/2, 035b/1
ķ.+ ından 069b/3

ķulağuz : Kılavuz, rehber.
ķ. olurım 093b/12

ķulağuzla - : Rehberlik etmek.
ķ. 092a/2

ķulaķ : Kulak.
ķ.+ lar 084a/12, 101b/7, 109b/11
ķ.+ ları 016a/2

ķulluķ : <Ar. + Tr. Hizmetçilik.
ķ. 070a/1

- ķulzam** : (<Ar. *ķulzum*) Kızıldeniz.
ķ. 126b/9
- ķur'ān** : <Ar. İslam dininin kutsal kitabı.
ķ. 004b/3, 004b/5, 025b/1, 029a/5, 029a/6, 100a/7, 129a/2, 129a/4
ķ.+ da 008a/1
ķ.+ dan 003b/11, 004b/4
- ķurbaĝa** : Kurbaĝa.
ķ. 079a/2
- ķurbān** : <Ar. Kurban.
ķ. eyledi 123a/3
ķ. eylediler 065b/7
ķ. eylemek+ ile 052a/3
ķ. eylesün 058a/5
ķ.+ ı 058a/5
ķ. idicek 058b/13
ķ. olmaķda 056b/15
- ķurbet** : <Ar. Allah'a yakınlık.
ķ. 056a/13
- ķurd** : Uzun gövdeli, yumuşak vücutlu, omurgasız küçük hayvan.
ķ. 061a/7, 071a/14, 071b/4
ķ.+ ına 124a/13
ķ.+ lar 069b/11, 071b/1
ķ.+ lara 069b/12
- ķurd** : Yırtıcı, etķil bir memeli hayvan.
ķ. 038a/14, 060a/11, 060a/12, 060a/8, 060a/9, 060b/3
- ķurduĝaz** : Kurtçuķ.
ķ. 071a/15, 071b/8
- ķureyř** : <Ar. Hz. Muhammed'in mensup olduĝu Arap kabilesi.
ķ. 053a/9
- ķureyřiyāt** : Hz. şuayb'in peygamber olarak gönderildiĝi Medyen kavminin beylerinden birinin adı.
ķ. 073a/12
- ķurı -** : Kurumak, suyu kalmamak.
ķ.- ya+y+ idi 074a/5
- ķurıd -:** Kurutmak, cansız duruma getirmek.
ķ.- ur 063a/8
- ķurt** : Yırtıcı, etķil bir memeli hayvan.
ķ. 066a/13
ķ.+ dan 066a/13
- ķurtar -** : Kurtarmak.

- . 109a/3
 .- am 097b/11
 .- sunlar 074a/1
 .- urın 131b/6
- urtcuaz** : Kurtuk.
 . 124a/14, 124a/15
- urtıl -** : Kurtulmak.
 .- asız 063a/14
 .- maz 005a/2
- urtul -** : Kurtulmak
 .- dı 100b/2, 120a/2
 .- maz 118a/6
 .- mazuz 120b/5
- uru -** : Kurumak, suyu kalmamak.
 .- ur 063a/7
- uru** : Kuru, canlılıını yitirmiş.
 . 063a/7
- u -** : Kusmak, istifra etmek.
 .- dı 036b/11
- uma** : Kusmuk.
 .+ dan 036b/11
- u** : Ku.
 . 012a/3, 043a/7, 043b/5,
 051b/4, 051b/6, 051b/9, 051b/11,
- 114b/13, 114b/14, 114b/15
 .+ a 051b/10, 051b/8, 114b/14
 .+ lar 015b/1, 044a/13,
 046a/11, 051b/4, 054b/13, 062b/6,
 062b/9, 092b/7, 092b/9, 101b/9,
 103a/10, 103a/5, 105b/7, 105b/8,
 106b/13, 107a/4, 108b/1, 110a/7,
 114a/1, 118b/6, 119b/9, 120a/3,
 125a/13, 125b/12, 126b/4
 .+ lara 125b/8
 .+ larda 051b/4
 .+ ları 104b/9, 105a/1, 119b/7
 .+ ların 068b/2
 .+ laruñ 054b/12
- uad -** : Kuatmak, evrelemek,
 sarmak.
 .- up ururdu 012a/2
- ua** : Kuak, bele balanan kuma.
 . 025a/7
- uat** : Yedi kat yerin altıncısı olan
 Siccın'de yaadığına inanılan kavmin
 adı.
 . 015b/1
- ub** : <Ar. Devrinin en byk
 mridi olarak kabul edilen ermi kii.
 .+ ı 002b/15
- ubl-muaikn** : Gerei ortaya

çıkanların kutbu (Metinde Hacı Bayram-ı Velî için kullanılmıştır).

ķ. 005a/3

ķuṭṭā : <Ar. Kesenler, yol kesiciler, haydutlar.

ķ.- i ṭarīķ 114a/11

ķūṭū'l-ķulūb : <Ar. Ebû Tâlib el-Mekkî'nin (ö. 386/996) tasavvuf konusunda yazdığı eseri.

ķ.+ da 045a/9, 085a/7, 105b/11, 115b/13

ķuvvet: <Ar. Kuvvet.

ķ. 012a/11, 045b/14, 074b/11, 102b/10, 102b/12, 106b/2, 127b/14, 129a/13

ķ.+ ile 126b/7

ķ.+ ile olur 126b/14

ķ.+ lerine 046a/6

ķ.+ üm 071a/7, 132b/1

ķuyriĝ: Kuyruk

ķ.+ ma 047a/12

ķuyruĝ : Kuyruk.

ķ.+ ı 015a/10, 016b/2, 043b/5, 046b/15, 100b/13

ķ.+ m 123a/10

ķ.+ ma 043b/7

ķuyu : Kuyu.

ķ. 060b/1

ķ.+ ya 060b/3, 060b/9, 067b/1

ķuzĝun : Bir tür kuş, karakarga.

ķ. 054b/9, 120a/1

ķüçük : Küçük.

k. 062a/5, 099b/6

ķüdüret : <Ar. Bulanıklık, kaygı, gam, tasa.

k.+ den 116a/1

ķüfr : <Ar. Allah'ı inkâr etme, dine inanmama, inançsızlık.

k.+ e 091a/11

k.+ inden 078a/1

ķüfür : <Ar. Allah'ı inkâr etme, dine inanmama, inançsızlık.

k. 078b/11, 079b/10

k.+ den 073a/10

k.+ dür 031b/5

k.+ leri 102b/15

ķüpe : Kulak memelerine takılan süs eşyası.

k. 035b/1

k.+ ler 035b/5

ķürs : bkz. *ķürsī*

k.+ i 008a/5, 014a/8, 021b/3,
071a/4

kürsî : <Ar. Arşın altında bulunan,
yerleri ve gökleri kapladığına inanılan
alan, taht.

k. 014a/9, 014a/10, 014a/11,
075b/15, 120b/7, 121a/13, 125b/15,
126a/1, 126a/3

k.+ ler 126a/12

k.+ lere 124a/6

k.+ lerin 019b/3

k.+ si 126a/4

k.+ sine 122a/3

kürsi : bkz. *kürsî*

k.+ nüñ 014a/13, 014a/15,
087a/9, 126a/11

k.+ ye 009b/5, 009b/10, 126b/1

k.+ yi 014a/11

k.+ y+ ile 007b/2

risâle-i kuşriyye : (*risâle-i kuşeyrî*)
Kuşeyrî'nin (ö. 465/1072) tasavvuf
konusunda yazdığı eseri, er-Risâle.

risâle-i k.+ de 086b/10

lā hū illā hū : <Ar. Allah'dan başka
ilah yoktur.

1. 007b/14, 007b/15

lāhūt : <Ar. İlahi âlem, manevi âlem.
kuds-i l. 006a/15

lahza : <Ar. Zamanın en kısa parçası,
an.

1. 125b/12

lā ilāhe illa'llāhu : <Ar. Allah'tan
başka ilah yoktur.

1. 007b/13, 035a/7, 035a/8,
085a/4, 085a/6, 113a/3

lākin : <Ar. Ama, fakat, ancak.

1. 014a/1, 021a/13, 044b/7

la'l : <Ar. Parlak kırmızı renkte
değerli bir taş.

1. 126a/12

la'net : <Ar. Allah'ın rahmetinden
mahrum olma, beddua.

1. 030a/10, 034a/8, 097b/11

1. eyledi 021a/10, 021a/11,
031a/8

1. eyleye 021a/8

1. eyleyeyin 021a/9

1. iderin 115a/7

1. iderler 012b/14

1. itdi 031a/9

1. itdüm 026a/14, 032b/7

1. kıldı 029b/2

1. oldum 044a/4

1. olur 097b/11
1.+ üm 029a/15

laṭīf : <Ar. Hoş, yumuşak, ince bir güzelliği olan.

1. 004a/11, 006b/1, 008b/6,
014a/8, 017b/3, 017b/4, 025a/3,
026a/13, 033a/3, 035a/13, 035a/15,
040a/8, 040a/9, 049b/12, 061b/15,
064b/2, 072a/7, 073a/15, 110a/6,
114a/15, 122b/3, 122b/9, 123a/4,
127b/12

cevher-i l.+ dür 014a/2

1.+ ven 093b/5

lāyık : <Ar. Yaraşır, uygun, münasip.

1. 097a/6, 108a/11, 118b/1

1. olmazdı 022b/14

lazā : Cehennem'in yedi kapısından yedincisi.

1.+ dur 020a/7

lāzım : <Ar. Gerekli.

1. 006a/1

lebbeyik : (<Ar. *lebbeyk*) "Buyrun, emredin" anlamında bir söz.

1. 081b/2, 109a/13

legen : <Far. Leğen.

1.+ de 061a/11

lehyā : İblis'in eşinin adı.

1. 020b/7

leşker : <Far. Asker.

1. 023b/1, 102b/10

1.+ i 080a/3, 080b/1, 095a/12,
102b/9

cemī^t -i l.+ i 131b/7

1.+ in 023a/12

1.+ ini 080a/2

1.+ inüñ 095a/12

1.+ leridür 045b/9

1.+ üm 124b/7

1.+ üñ 080a/2

leṭāfet : <Ar. İncelik, güzellik.

1.+ de 007b/2

levḥ : <Ar. Yaratılmışlar hakkında bütün bilgileri içeren manevi levha.

1. 008a/6, 009a/3, 011a/10,
011b/4, 089a/7, 091b/3

1.- i fevkānīdür 009a/3

1.- i maḥfūza 017a/12

1.- i maḥfūzda 028b/8

1.- i maḥfūzı 009a/1

1.- i taḥtānīdür 009a/4

1.+ de 089a/7

1.+ dür 011a/15, 014a/7

1.+ e 009a/4, 018a/7, 082b/11

1.+ i 021b/3, 071a/4

- l.+ ler 081b/7
l. olduğu 011a/15
l.+ üñ 081b/9, 091b/9
- levhe'l-mahfuz** : <Ar. Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı olduğu manevi levha.
l. 009a/2
- levin** : (<Ar. *levn*) Renk, çeşit.
l.+ leri 023b/11
- levn** : <Ar. Renk, çeşit.
l.+ üm 070b/9
- leyl** : <Ar. Gece.
l. 008a/6
- leyüşân** : Dünyanın yaratılışında adı anılan ve dünyayı taşıdığına inanılan öküzün adı.
l. 016a/5
- lezzât** : <Ar. Lezzetler, zevkler.
l. 002a/5
- lezzet** : <Ar. Zevk, haz.
l. 007a/5, 072a/3, 072a/4
l.+ in 105b/9
l.+ ümi 109a/13
- libās** : <Ar. Elbise, giyecek.
- l. 013a/14, 024b/7, 024b/13, 033a/7, 105b/8
l. eyledüm 132b/4
l.+ ın 025b/7, 037b/7, 111b/3
l.+ ını 113b/6
l.+ lar 034b/3
l.+ ları 027b/9
l.+ ların 025b/15
l.+ um 037b/5, 037b/6
- liķā** : <Ar. Görme, kavuşma.
l.+ ma 074a/12, 089b/5
l.+ sına 089b/6
- liķā' u' llāh** : <Ar. Allah'a kavuşma.
l.+ dan 007a/4
- livā'** : <Ar. Sancak, bayrak.
l.- i ħamdı 024b/6
- loķma** : <Ar. Bir defada yutulabilecek miktardaki yiyecek.
l. eyleydi 013b/2
l. ideydi 018b/7
- loķmān** : bkz. *loķmān ħakīm*
l. 127b/15, 128a/1, 128a/3, 128a/5, 128a/6, 128a/8, 128a/13, 128a/14, 128a/15, 128b/2, 128b/6, 128b/7, 128b/8, 128b/9, 128b/10, 128b/11
l.+ a 128a/2, 128b/2, 128b/4

l.+ uñ 128a/12

‘araşāt-ı m.+ a 003b/13

lokmān ḥakīm : Kur’ân-ı Kerîm’de kendisine hikmet verildiği bildirilen, peygamberliği hakkında çeşitli görüşler olan bir din büyüğü.

l. 127b/15, 128b/15, 129b/6

lūṭ : <Ar. Hz. Lût’un çağrısına uymayarak sapkınlığa devam eden ve Allah tarafından yok edilen Sodom ve Gomore halkı.

l. 059a/4, 059a/7

luṭf : <Ar. İyilik, bağış, güzellik, hoşluk.

l. 027a/6, 079b/6

l. eyle 033b/2

l. eyledi 026b/11

l.+ inuñ 001b/7

lūbnān : Lübnan Dağı, Lübnan’da bulunan dağ.

l. ıağına 116a/4

lügat : <Ar. Sözlük.

l.+ i 013a/5

l.+ ler 013a/6

envā‘-ı l.+ lerle 011b/7

ma‘ād : <Ar. Dönüp gidilecek yer, ahiret.

ma‘ādin : <Ar. Madenler.

m. 014a/5

ma‘a-hazā : <Ar. Bununla beraber.

m. 003b/5

ma‘ānī : <Ar. Anlamlar.

m.+ sini 001b/10

ma‘ārif : <Ar. Marifetler, bilimler, bilgiler.

m.+ den 003a/7

m.+ i 003b/5

ma‘ārife : <Ar. bkz. *ma‘ārif*

sāhil-i m. 006b/5

ma‘āzi bin cebel : Sahabi, Muâz b. Cebel (ö. 17/638).

m. 093b/6

ma‘būd : <Ar. Kendisine ibadet edilen, Allah.

m.+ m 100a/10

mādām : <Ar. Madem.

m. 026b/15, 094b/10, 094b/11, 096a/13, 096a/14, 117b/15

m.+ ki 094b/12, 094b/13

mādde : <Ar. Madde, bir bütünü
meydana getiren unsurlardan her biri.

m.+ si 127a/11

ma'den : <Ar. Maden.

m.+ ler 130a/9

m.+ lerden 122b/4

ma'din : bkz. *ma'din*

m.+ ler 079b/5

ma'dūd : <Ar. Belli, muayyen.

m.+ dur 099a/5

ma'dūm : <Ar. Yok olan.

m.+ dur 006a/6

m. olup 127b/7

mağāra : <Ar. Mağara.

m. 048b/5, 048b/6, 073b/10

m.+ da 045b/7, 048b/6, 049a/1

m.+ dan 049a/3, 049a/4

m.+ lar 046b/4

m.+ lara 073b/9

m.+ sında 045b/6, 118b/8

mağbūn : <Ar. Şaşkın, şaşırmış.

m. 078b/11

m. idiciyin 095b/12

m. olup 031b/6

mağfīret : <Ar. Allah'ın kullarının

günahlarını bağışlaması.

m. 010a/14, 033b/8, 035a/9

m.+ ümdür 049b/3

mağrib : <Ar. Batı.

m. 013a/9, 014a/14, 017b/12,
087a/10

m.+ de 045b/3, 106a/4

m.+ dedür 129a/11

m.+ den 015b/10

m.+ e 017a/15, 033a/12,
048b/12, 052b/3, 079b/5, 125a/13

mağrūr : <Ar. Kendini beğenmiş,
gururlu.

m. eyledüm 031a/10

m. eyledüñ 032a/14

m. oldı 026b/9

m. oldum 027b/11, 038b/9

m. olmasunlar 074b/13, 115a/4

maḥabbet : <Ar. İmam Gazzâlî'ye (ö.
505/1111) ait olduğu belirtilen eser.

m. kitâbında 006a/7

maḥabbet : <Ar. Sevgi, dostluk.

m. 007a/4, 007a/11, 087a/15,
116a/3

m.+ dür 084b/4

m.+ i 007a/13, 007a/5, 009a/11,
115b/8

m.+ i+ çün 028b/5

m. iderler 132a/11
m.+ inden 007a/14, 082a/4
m.+ ine 007a/15, 007b/4
m.+ ini 098b/11, 099a/13
m. olıcak 007a/12
m.+ üm 096a/1, 098b/12, 115b/8
m.+ ümden 055a/8, 114a/10,
116a/1
m.+ ümi 115b/7

maḥabbetu'llāh : <Ar. Allah sevgisi.

m. 097a/8

maḥbūb : <Ar. Sevilen, güzel.

m.+ duñ 064a/9

m.+ ı 007a/5

m.+ lar 126b/1

m. ola 019b/12

maḥbūbe : <Ar. Sevilen kadın.

m. 107b/8

maḥbūbu'llāh : <Ar. Allah'ın sevgilisi,
Allah tarafından sevilen.

m.+ dur 017b/6

maḥbūs : <Ar. Hapsedilmiş, bir yere
kapatılmış.

m.+ dur 015b/4

maḥcūb : <Ar. Utanmış.

m. 046a/12

m. olduñ 030b/2

m. olmaz 007b/2

maḥfi : <Ar. Gizli, saklı, gizlenmiş.
kenz-i m. 001b/4

maḥfūz : <Ar. Saklanmış korunmuş.

levḥ-i m.+ a 017a/13

levḥ-i m.+ da 028b/8

levḥ-i m.+ ı 009a/1

maḥkūm : <Ar. Hüküm altında
bulunan.

m. 125a/13

m.+ ın 058b/4

maḥlūq : <Ar. Yaratılmış.

m. 013b/12, 021b/5

m.+ dur 011b/2, 011b/4, 011b/5

maḥlūqāt : <Ar. Yaratılmışlar.

cemī' -i m. 088a/4

cemī' -i m.+ a 062a/9

cemī' -i m.+ dan 085a/14

cemī' -i m.+ ı 008a/4, 053b/5

maḥrūm : <Ar. Nasipsiz, yoksun.

m. 074b/13

m.+ dur 098b/13

m. eyledi 066b/1, 066b/2

m. eyleme 116b/12

m. kıldı 027b/8, 029b/3

m. kılma 002b/12
m.+ lardur 006b/5
m. oldılar 004a/4
m. olur 128a/12

maḥṣūṣ : <Ar. Özel, özgü, birisi için ayrılmış.

m.+ dur 039a/13
m. eyledi 106b/5
m. itdüm 031b/11
m. kılasın 106b/15
m. kılduñ 106b/15

maḥşer : <Ar. Ölülerin tekrar dirildikten sonra toplanacağı yer.

m.+ de 093b/11

maḥv : <Ar. Yok etme, ortadan kaldırma.

m. ideyin+ mi 036a/6

maḥz : <Ar. Bir şeyin aslı, ta kendisi.

vücūd-ı m.+ dur 005b/13

maḥzūn : <Ar. Hüzünlü, kederli, kaygılı.

m. 031b/6, 078b/11
m.+ lardur 076b/7
m. oldı 050a/7, 060b/6

maḥzūn : <Ar. Saklı.

m. 008a/14

mā'ide : <Ar. Üzerinde yemek bulunan sofrası.

m. 101a/15
m.+ de 101a/15

ma'īšet : <Ar. Dirlik, yaşama, ömür, yaşamak için gerekli olan şeyler.

m. 099b/3
m. idebilürler 034b/9

maḳām : <Ar. Makam, mevki.

m. 042b/3
m.- ı cem'iyette 127a/11
m.- ı fetvādur 004b/12
m.- ı taḳvādur 004b/12
m.+ a 002a/13
m.+ ı 008b/4, 018a/6, 040b/11,
046a/14
m.+ ın 004b/6
m.+ ından 084a/3
m.+ ını 114b/4

maḳāmāt : <Ar. Makamlar, mevkiler.

m. 007a/13
cemī'-i m. 007a/11
m.- ı evliyānuñ 005a/6
m.+ dan 007a/12
muḳteżā-yı m.+ ile 001b/8

maḳāra : bkz. maḳāra

m.+ lara 046a/9

- maḳāşid** : <Ar. Maksatlar, niyetler.
m. 003b/7
- maḳbere** : <Ar. Mezar, mezarlık.
m.+ ler 049b/9
m.+ lere 075b/9
- maḳşūd** : <Ar. İstenilen, kastedilen, amaç.
m. 004b/15, 008a/4
m.+ ın 100a/11
m.+ umuz 068b/8
- maḳşūre** : <Ar. Camilerde hükümdarlar için ayrılmış yüksekçe yer.
m. 101a/14
m.+ de 101a/14
- maḳşūrese** : bkz. *maḳşūre*
m.+ nüñ 101b/1
- māl** : <Ar. Varlık, servet.
m. 062a/13, 084a/2, 086a/4, 094b/3, 094b/7, 096b/7, 099a/3, 102a/7
m.+ a 063b/12
m.+ dan 128b/13
m.+ ı 055a/7, 062a/15, 068b/15, 072b/12, 098a/5
m.+ ıdur 098a/5
m.+ ın 081b/13, 114b/2
m.+ ına 069a/10, 069a/11
- m.+ ından 069b/1, 106b/1, 132a/11
m.+ ını 074a/2, 112a/14
m.+ ınıñ 112a/2
m.+ ınızı 098b/9
m.+ ların 063b/11, 095a/7, 114b/3
m.+ uñda 100a/1
m.+ uñı 071b/13
m.+ uñuza 099b/9
- mā-lā-ya' nī** : <Ar. Faydasız söz veya iş.
m. 029a/6, 100a/1
- mālik** : <Ar. Cehenemmi idare etmekle görevli olan melek.
m. 047b/15
m.+ e 041b/15
m.+ ine 047b/14
- mālik** : <Ar. Bir şeye sahip olan, sahip.
m. olmaz 024a/7
m. olmazlar 104a/6
- mālik bin dīnār** : İlk zâhidlerden, Basralı mutasavvıf, Mālik b. Dīnār (ö. 131/748'den önce).
m. 087a/5
- ma'lūm** : <Ar. Bilinen.
m. 045b/7

m.+ dur 045b/7, 045b/8,
098b/14, 099a/5, 127a/14

m. ola 065b/12

m. oldı 008a/4

m. oldı+ kim 127b/6, 127b/8

ma'mūr : <Ar. Bayındır duruma
gelmiş, gelişip güzelleşmiş.

m. oldı 033b/11

mancınık : <Ar. Ağır taş gülle
fırlatmak için kullanılan eski bir savaş
aracı.

m. 050b/2

m.+ a 050b/3

ma'nī : <Ar. Anlam.

m.+ de 007b/8

ma'ni : bkz. *ma'nī*

m.+ si 076a/4, 076a/5, 082b/8,
094a/5

m.+ sin 004b/3

m.+ sini 004a/11

māni' : <Ar. Engel.

m. olmazlar 007b/3

māric : <Ar. Ateşin alevinden
yaratıldığı, cinlerin ve şeytanın atası
olduğu belirtilen erkek yaratık.

m. 020b/4

m.+ den 020b/4

mārice : <Ar. Cinlerin ve şeytanın atası
olduğu belirtilen Māric'in eşi, kadın
yaratık.

m. 020b/5

ma'rifet : <Ar. Allah'ı bilme ve tanıma,
ilim, hüner, bilgi.

m. 004a/15, 007a/4, 031a/13,
084b/3

m.+ den 029b/3

m.+ i olmaya 098a/7

m.+ i 007a/6

m.+ inde 013b/12

m.+ ine 007b/4, 031a/4

ma'rifetu'llāh : <Ar. Allah'ı bilme,
tanıma, anlama.

m.+ da 013b/11

māsivā'llāh : <Ar. Allah'tan başka her
şey.

cemī'-i m.+ dan 006b/9, 007b/12

māsivā'llāhu : bkz. *māsivā'llāh*

m. 127b/11

ma'şiyet : <Ar. Günah, asilik,
itaatsizlik, isyan.

m. 038b/9, 054a/12, 097b/8

m.+ dür 084b/7

ma'şiyet : bkz. *ma'şiyet*

m. 031a/4, 084b/15

m.+ den 084b/13, 112b/14

m.+ e 091a/11

maşlahat : <Ar. Dirlik düzenlik.

m.+ ı 018a/10

maşnū' : <Ar. Sanatla yapılmış.

m.+ dur 011b/3

maşraba : <Ar. Ağzı açık, kulplu küçük kap.

m.+ m 065a/13

m.+ sı 065a/13

m.+ sını 065b/2

maşriq : <Ar. Doğu.

m. 013a/9

m.+ a 017a/15, 033a/12,

048b/12, 052b/2, 079b/5, 130a/7

m.+ da 106a/4

m.+ dadur 129a/10

m.+ dan 015b/9, 125a/13

m.+ ile 014a/14, 017b/12,
087a/10

mā'ūn : Yedi kat göğün üçüncü katının adı.

m.+ dur 016b/11

ma'yūb : <Ar. Ayıplanmış, ayıplanan.

m.+ dur 051a/8

maẓhar : <Ar. Ortaya çıkma, görünme yeri.

m.+ ıdur 013b/8

mazmaza : <Ar. Abdest alırken ağza su alma.

m.+ dur 055a/11

ma'zūl : <Ar. Görevinden alınmış, azledilmiş.

m. kıldı 029b/1

mecāz : <Ar. Mecaz, gerçek anlamı dışında kullanılan.

m.+ dur 007a/7

meclā : <Ar. Bir şeyin açığa çıkarıldığı yer, tecelli yeri.

m.+ sıdur 007b/5

şifāt-ı m.+ sınıñ 001b/13

meclis : <Ar. Oturulan, toplanılan yer.

m.+ den 121b/1

m.+ üm 029a/13

m.+ üñ olsun 029a/13

mecma'îl-bahreyn : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'e göre Hz. Mûsâ ile Hızır'ın buluştuğu yer.

m.+ de 090a/1

mecmū'ı : <Ar. *mecmū'*) Bir araya getirilmiş, toplanmış.

m.+ dur 014a/1

mecnūn : <Ar. Deli, divane, çıldırmış.

m. idelüm 120b/6

me'cūc : <Ar. Kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkıp pek çok kötülük yapacaklarına inanılan iki kavimden biri.

m. 020a/5, 129b/14, 130a/4,
130a/8

m.+ ı 130a/6

m.+ u 015b/4

m.+ uñ 129b/12, 129b/13

me'cūcu : bkz. *me'cūc*

m. 015b/3

mecūsī : <Ar. Ateşe tapan.

m. 053b/11

medāyin : İbrâhîm Peygamber'in çocuklarından biri.

m. 052a/13

meded : <Ar. Yardım.

m. eyle 130a/8

medh : <Ar. Övme, övgü.

m. itdüklerini 094b/3

medīne : <Ar. Medine şehri.

m.+ de 045b/8

m.+ dedür 082a/15

m.+ ye 089a/5, 130a/3

medyen : Hz. İbrâhîm'in çocuklarından biri.

m. 052a/13, 073a/6

medyen : Hz. Şuayb'ın peygamber olarak gönderildiği kavim.

m. 073a/3, 073a/9, 073b/4

mefṭūr : <Ar. Yaratılmış.

m.+ dur 011b/3

meḡārib : bkz. *meḡāribü'z-zamān*

m.+ den 003a/10

meḡāribi'z-zamān : bkz. *meḡāribü'z-zamān*

m.+ dur 003a/6

meḡāribü'z-zamān : <Ar. Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân'ın (ö. 870/1466'dan sonra) ağabeyi Mehmed Efendi'nin (ö. 855/1451) Arapça olarak yazdığı ve Ahmed-i Bîcân tarafından *Envârü'l-Âşıkîn* adıyla müstakil olarak Türkçeye

çevrilen eser.

m. 003a/3

meger : <Far. Meğer, oysaki, hâlbuki, ancak.

m. 045b/10, 076a/15, 087b/14, 097a/5, 097b/10, 097b/14, 097b/15, 098a/1, 098a/8, 098a/9, 104b/6

mekân : <Ar. Yer, mahal.

m.+ ina 104b/1

mekhûl-i şâmî : Fıkıf ve hadis bilgini, Mekhûl b. Ebû Müslim (ö. 112/730).

m. 092a/3

mekir : bkz. *mekr*

m. 104a/11

m. idenleri 074b/3

mekke : Müslümanların son kiblesi Kâbe'nin bulunduğu ve son peygamber Hz. Muhammed'in doğduğu şehir.

m.+ de 018b/8

m.+ dedür 082a/15

m.+ den 037b/4, 123a/3

m.+ dür 089a/4

m.+ ye geldi 120a/9

m.+ ye 048a/1, 130a/2

meknûn : <Ar. Saklı, gizli.

dürr-i m. 003a/12

nür-ı m.+ dan 008a/14

mekr : <Ar. Aldatma, hile.

m. eylediler 104a/7

m.+ inden 029b/6

m.+ üm 099b/9

m.+ ümden 099b/8

mekrûh : <Ar. İslam dininde haram olmamasına rağmen hoş görülmeyen ve yapılması yasaklanan şey.

m. olmak 028a/3

mektûb : <Ar. Mektup.

m.+ ı 123b/4

melâ'ike : <Ar. Melekler.

m. 022b/15, 023a/12, 024a/2, 125a/12

cevâhir-i m. 006b/1

m.- i muqarrebîn 023b/14

efdal-i m.+ dür 017b/6

m.+ ye 022b/12

m.+ 'yi 023a/9

melâlet : <Ar. Bıkma, usanma.

m.+ dür 054a/10

melâmet : <Ar. Kınama, ayıplama.

m. eylediler 028a/12, 070b/6

m. ider oldılar 070b/10

m. iderler 070b/7

meleg : bkz. *melek*

m.+ üñ 049a/8

melek : <Ar. Yalnızca Allah'a itaat etmek üzere nurdan yaratılmış olan varlıklardan her biri.

m. 062a/9, 064b/3, 088a/5

m.+ dür 062a/3

m.+ lerden 082a/6

meleke'l-mevt : bkz. *melekü'l-mevt*

m. 041b/7, 056a/4, 056a/8

meleke'l-mevti : bkz. *melekü'l-mevt*

m. 022a/4

meleküt : <Ar. Melekler âlemi.

m. 006a/14, 009b/2, 049a/8

m.- ı semāvātdan 088b/14

m.+ a 003b/13

m.+ da 002a/9

‘ālem-i m.+ da 011b/3, 011b/4

‘ālem-i m.+ ı 049a/5, 049a/7

melekūti's-semāvāt : <Ar. Göklerin melekleri.

m.+ ı 049a/15

melekü'l-mevt : <Ar. Dört büyük melekten, insanların canını almakla görevli olan ölüm meleği, Azrail.

m. 039a/10, 039a/12, 039a/13, 039b/1, 039b/2, 039b/4, 040a/12, 040a/13, 040a/15, 041b/8, 041b/10, 041b/11, 041b/12, 041b/13, 042a/5, 045a/14, 045b/2, 054b/1, 054b/3, 054b/4, 054b/5, 055b/12, 055b/14, 056a/2, 056a/5, 056a/6, 056a/7, 056a/8, 056a/12, 056b/2, 064b/1, 064b/3, 064b/4, 118a/7, 118a/9, 118b/2, 118b/4

m.+ dür 054b/4

m.+ e 040a/10, 056a/7, 106a/2

m.+ em 056a/1

m.+ i 045a/14, 054a/15, 088b/3

melik : <Ar. Hükümdar, padişah.

m. 063a/14, 063b/5, 063b/6, 063b/8, 063b/10, 063b/11, 063b/12, 104a/3, 131b/11

m.+ e 131b/10

m.+ inden 077a/3

m.+ ine 131a/7

m. oldı 128a/14

melik-i reyyān : Hz. Yûsuf dönemindeki Mısır kralı.

m. 063a/6

melik reyyān : Hz. Yûsuf dönemindeki Mısır kralı.

m. 060b/14, 063a/10, 063b/13, 075b/4

m.+ a 063b/6

- melikü'l-ümerā** : <Ar. Emirlerin, beylerin hükümdarı.
m.+ ya 125b/3
- melşā** : Yedi kat yerin beşincisinin adı.
m.+ dur 015a/13
- melül** : <Ar. Üzgün, mahzun.
m. oldı 043b/2, 061b/9, 065b/3, 068a/4, 072b/3, 120b/11
m. oldılar 124b/13
m. oldum 104b/5
m. olmasun 057a/13
m. olmaya 057a/12
m. olup 040b/14, 084a/1
m. olursın 054a/9
m.+ sız 097a/3
- mel'ün** : <Ar. Lanetlenmiş, kovulmuş.
m. 032a/14, 069a/11, 069a/15, 069a/5, 069a/7
m.+ dur 089b/3
m. ol 027a/13
m.+ sın 044a/1
- memnūn** : <Ar. Sevinmiş, sevinçli.
ecr-i ğayr-ı m. 003a/13
- men'** : <Ar. Yasaklama, yasak etme.
m. eyle 073a/11, 082a/1
m. eyledi 079b/9, 080a/13
- m. eylerler 097b/5
m. eylese 031a/10
m. eylesem 038b/14
m. eyleyem 103b/15
m. eyleyesin 038b/14
m. idicisiz 097a/3
m. olmazlar 097b/6
m. olunmuşdur 013b/13
- menāre** : <Ar. Minare.
m. 041a/6
m.+ nüñ 041a/6
- menber** : bkz. *minber*
m.+ e 025a/4
- menfī** : <Ar. Sürgün, sürgün edilmiş.
m. oldı 127b/2
- menķül** : <Ar. Nakil, rivayet edilen.
m. 132a/13
- mensek** : <Ar. Zülkarneyn'in gönderildiği kavimlerden biri.
m.+ dür 129a/11
- menşūr** : <Ar. Yayılmış, dağıtılmış.
raķķ-ı m. kıldı 002a/15
- menzil** : <Ar. Mevki, makam, rütbe.
m. 088b/15
m.+ e 032b/1, 088b/15, 089a/1

m.+ i 084a/11, 084a/6

m.+ ine 031b/15

m.+ ini 037a/1

m.+ lerinden 088b/14

m.+ lerine 084a/8

merāşid : <Ar. Gözetleme yerleri.

m. 003b/7

merātib : <Ar. Rütbeler, dereceler, mertebeler.

m.- i ervāḥ 042b/9

m.- i yakīnde 001b/8

mercān : <Ar. Denizden elde edilen bir süs maddesi.

m. 081b/4

m.+ dan 025b/11

m.+ dan olsun 046b/15

m. olurdu 033a/9

mercümek : <Far. Mercimek, mercimek bitkisi.

m. 032a/12

merdüd : <Ar. Kovulmuş, reddedilmiş.

m. 021a/11

m.+ dur 051a/9

m. oldu 021a/4

mermer : <Yun. Mermer, bir çeşit kireç taşı.

m. 068a/8, 122b/2, 122b/3

mertebe : <Ar. Derece, kademe, rütbe.

m.+ lerine 042b/9

m.+ si 042b/11

m.+ 'yi 128b/2

merve : <Ar. Hac ve umre sırasında aralarında sa'y ibadeti yapılan iki tepeden biri, Mekke'de bir dağın adı.

m. 033b/4

meşābiḥ şerḥi : Ferrâ el-Begavî'nin (ö. 516/1122) hadis kaynaklarından derlediği hadisleri içeren eseri.

m.+ nde 014a/12, 087a/8

meşāniye'l-kitāb : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm.

m. 001b/9

mesāvī : <Ar. Kötülükler, fenalıklar.

m. eylese 111b/15

m. eyleyenler 101a/2

mescid : <Ar. Namaz kılınacak yer, küçük cami.

m.+ de 069b/5, 083a/3, 097a/4

m.+ e 111b/6

m.+ i 122b/7

m.+ ini 122b/3

m.+ lerümi 028b/10

m. olmadı 122b/9

m.+ üñ 045b/9

mescür : <Ar. Taşkın, dalgalı.

baħr-ı m.+ ı 019a/3

mescüd : bkz. *mescid*

m.+ üme 115a/5

meşel : <Ar. Örnek, benzer, misal.

m.+ i 003b/8, 045b/1, 102a/8,
102a/9, 117b/2

meşelā : <Ar. Misal olarak, örnek olarak.

m. 008a/5, 011b/2

mesken : <Ar. Oturulacak yer, ev, mesken.

m. 029a/4, 029a/5

m.+ ini 030a/2

m. kıldum 028b/10

m.+ üñi 030a/4

meşūr : <Ar. Gizli, kapalı, örtülü, saklı.

kitāb-ı m. kıldı 002a/15

meşakķat : <Ar. Zorluk, güçlük, sıkıntı.

m. 090a/9

meşāyih : <Ar. Şeyhler.

meşgūl : <Ar. Bir işle uğraşan.

m. 004a/1, 042b/1

m.+ dür 075a/14

m. eyleyesin 116b/10

m.+ ler 126a/7

m. ol 028b/12

m. ola 117b/3, 117b/4

m. olam 116b/9

m. oldı 007b/1, 042a/15, 044a/7,
078b/15

m. oldılar 020b/8, 076b/7,
106a/10

m. olma 094b/13

m. olmaķ- 004a/1

m. olmaşdı 041a/11

m. olsa 074b/6

m. olsunlar 075a/2, 075a/9

m. oluñ 075a/13

meşhed : <Ar. Bir kişinin şehit olduğu yer, bir şehidin gömülü olduğu yer.

m.+ lerde 102a/10

meşhūr : <Ar. Herkesçe bilinen, ünü yayılmış, ünlü.

m.+ dur 045a/12

m.+ ı 008a/1

meşreb : <Ar. Huy, yaratılış, tabiat.

m. 127b/14

- meşveret** : <Ar. Fikir alma, fikir alışverişinde bulunma.
m. ideyin 079b/7
- metā** : <Ar. Mal, eşya, varlık.
m. 065a/12, 065a/13
m.- ı kalīl 129a/7
m.+ uñ 065a/12
- metbū** : <Ar. Kendisine uyulan kimse.
m. 026b/15
- mevāzi** : <Ar. Yerler, mekânlar.
eşref-i m. ola 007b/5
- mevc** : <Ar. Dalga.
m.+ leri 014b/5
- mevclen -** : <Ar. + Tr. Dalgalanmak.
m.- di 014b/3
- mevcūd** : <Ar. Var olan, bulunan.
m.- ı haqīkī 127b/9
m.+ dur 006a/11, 006a/7
- mevcūdāt** : <Ar. Yaratılanların tamamı, var olan bütün varlıklar.
cemī -i m. 012a/4
m.+ a 018b/12
cemī -i m.+ a 021b/2, 040a/6
cemī -i m.+ dan 006b/14
- cemī -i m.+ ı 028b/6
- mevcūdu haqīkī** : <Ar. Gerçek varlık.
m. 127b/10
- mev'ize** : <Ar. Öğüt, nasihat.
cemī -i m.+ 'yi 083a/9
- mevķuf** : (<Ar. *mevķuf*) Ayakta durulacak yer, huzur.
m.+ā 089b/12
- mevlā** : <Ar. Allah, Tanrı.
m.+ ĩn 097a/15
- mevlūd** : (<Ar. *mevlid*) Doğum, doğum yeri.
m.+ i 089a/4
- mevt** : <Ar. Ölüm.
m. 008a/7
m.+ i 042a/8
m.+ ümüz 002a/5
- mevdān** : <Ar. Meydan, alan.
m. 124a/4
m.+ da 003b/6
m.+ ında 006b/7
m.+ uñ 124a/5
- meyil** : bkz. *meyl*
m. eylerse 038b/13

- m. eyleye 061a/12
m. itmekdür 007a/10
- meyl** : <Ar. Eğilim.
m. 064a/10
m.+ i 008b/4, 008b/5
m. ider 008b/5
- meymūn** : <Ar. Maymun.
m. 125b/5
- meyyit** : <Ar. Ölmüş, ölü.
m. 094b/12
- mezāhir** : <Ar. Ortaya çıkma, görünme yeri, ortaya çıkmış varlıklar.
m.- i ekvānda 005b/11
- mezbele** : <Ar. Çöplük.
m.+ leri 029a/4
m.+ sinde 072a/15
- mezheb** : <Ar. Bir dinde görüş ayrılıkları nedeniyle ortaya çıkan kollardan her biri.
m.+ i 004a/2
- mezkūr** : <Ar. Anılmış, zikredilmiş.
m.+ dur 056b/14, 068b/1
- mezmūm** : <Ar. Kınanmış, kötülenmiş.
m.+ dur 098b/14
- mı** : Soru eki.
m. 026b/14, 039a/13, 049b/11, 051a/6, 065a/14, 085b/3, 119a/2, 128a/2
amān+ m. 099a/4
atañı+ m. 130b/4
`ālimlik+ m. 119a/2
berāt+ m. 099a/5
korkup+ m. 105b/15
toymaduñ+ m. 045a/15, 072b/14
üstāduñı+ m. 130b/4
yaratduñ+ m. 025a/9, 029a/5
m.+ dur 049b/10, 085a/14, 085b/1, 093a/1, 116a/8, 121b/3, 125a/5
rahmāndan+ m.+ dur 057a/3
şeytāndan+ m.+ dur 057a/3
yoğ+ m.+ dur 103a/10
m.+ sın 021b/6, 032b/13, 054b/7, 066b/10
mūsāsı+ m.+ sın 090a/15
- mışır** : <Ar. Mısır ülkesi.
m. 062a/12, 068a/8, 075b/4, 075b/9
m.+ da 064b/5, 067a/15, 068a/7, 081a/1
m.+ dan 067b/6, 067b/7, 079b/15
- mışr** : <Ar. Mısır ülkesi.
m. 060b/13
m.+ a 061b/12, 064b/5, 065a/4,

067a/8, 077a/1, 091b/2

‘azīz-i m.+ a 065b/4

‘azīz-i m.+ dan 065b/11

m.+ ı 076a/6

‘azīz-i m. oldu 063b/13

m.+ uñ 062a/12, 068a/4, 075b/8

‘azīz-i m.+ uñ 065b/2

mi : Soru eki.

m. 029b/14, 031b/4, 041b/9,
049b/11, 086b/3, 090b/9, 105b/14,
127b/5, 131a/6

ben+ m. 057b/10

benden+ m. 027a/3

bildüñ+ m. 051a/3

böyle+ m. 109b/6

gördüñ+ m. 051a/4, 056a/10,
056a/12, 069a/8

hikmet+ m. 128a/2

ideyin+ m. 036a/7

işledüñ+ m. 091b/14

itdüñ+ m. 064b/4, 093a/10

rahmete+ m. 102b/5

sen+ m. 057b/10

şöyle+ m. 039a/13

m.+ di 020a/13

degül- m.+ di 031a/13, 122a/12

m.+ di+ ki 090b/15

m.+ düñ 121a/1, 121a/3

m.+ dür 128a/6, 129b/4

degil+ m.+ dür 064a/8

içün+ m.+ dür 040a/5

m. kılırsın 022b/15

m. olur 099b/14

m.+ sin 036a/4, 040a/13,
049b/13, 051b/15, 058a/10, 058b/1,
066a/10, 070b/15, 071a/2, 071a/4,
071a/6, 072b/4, 072b/5, 086b/4, 087a/2,
103a/7, 104a/3, 109b/2, 119b/10

rāzī+ m.+ sin 084a/9

m.+ sin+ ki 079b/9

m.+ siz 030b/4, 066b/9

m.+ yin 088a/2

mihāyil : Yedi kat göğün ikinci katında
bulunan meleğin adı.

m.+ dür 016b/10

miḥnet : <Ar. Eziyet, zahmet, sıkıntı.

m. 068b/6

m.+ e 063b/3, 078b/10

mihrāb : <Ar. Cami, mescit gibi ibadet
yerlerinin kible duvarında bulunan,
imamlık edene ayrılmış olan girintili
yer.

m.+ a 106b/6, 107b/3

m.+ da 108a/2

m.+ ı 110a/4, 126a/5

m.+ ina 118b/14

m.+ uñ 108a/2

miḥtāt : Yedi kat yerin beşincisi olan
Melşâ'da bulunan, birbirlerini

yediklerine inanılan bir kavim.

m. 015a/15

mīkā'īl : <Ar. Dört büyük melekten, insanların rızıklarını dağıtmakla ve doğa olaylarının gerçekleşmesini sağlamakla görevli olanı.

m. 017a/14, 025b/12, 073a/5,
080a/2

m.+ e 017a/13, 059a/11

m.+ i 033a/6

mīkā'īl : bkz. *mīkā'īl*

m. 080a/14

m.+ i 022a/1

mīkāyīl : bkz. *mīkā'īl*

m. 033a/6, 073a/5

mīkā'yīl : bkz. *mīkā'īl*

m. 017b/15, 108a/3

m.+ i 017b/15, 108a/1

mīqdār : <Ar. Miktar, nicelik.

m.+ dur 071a/2, 090b/12

m.+ ı 044a/15, 099b/12

mīl : <Lat. Bir uzaklık ölçüsü birimi.

m. 052a/7, 078a/11, 124a/4,
125b/15, 130a/10, 130a/14

mīlk : <Ar. Mülk, ülke.

m. 121a/5, 121a/6, 121a/7,
122b/13

m.+ den 124b/15

m.+ e 125a/1

m.+ imi 094b/11

m.+ ini 121b/13, 123a/6

mīllet : <Ar. Din, inanç.

m.+ idür 132b/7

mīm : <Ar. Arap alfabesinin bir harfi.

m. 009b/12, 036b/15

m.+ dür 036b/15, 037a/9

ism-i m.+ i 037a/6

mīna : <Ar. Mekke'nin doğusunda bulunan, hac ibadeti sırasında gidilen yerlerden biri.

m. 033b/8

m.+ ya 033b/8

mīnber : <Ar. Minber, hutbe okunan kürsü.

m.+ de 118a/10

m.+ den 025b/2, 118b/4

m.+ e 025a/8, 118a/8

m.+ üñ 025a/4

mīnqār : <Ar. Gaga, kuş gagası.

m.+ ı+y+ ile 090b/11

minnet : <Ar. İyilik, bağış, ihsan, bir iyiliğe karşı kendini borçlu hissetme.

- m. 001b/8
- m. eyle 116a/12
- m. eyledüñ 116a/15
- m. iderin 071b/12

mi' rāc : <Ar. Göğe çıkma, Hz. Muhammed'in göğe çıktığı gece.

- m. 033b/1, 042b/10, 042b/3, 042b/9

mīrās : <Ar. Ölen bir kişiden yakınlarına kalan mal, mülk, para. Bir nesilden diğerine geçen özellik.

- m. 027b/14, 039a/9, 077b/3
- m.+ ı 028a/5
- m. olmuş 132a/14
- m.+ umı 030a/5

mişāl : <Ar. Ruhlar âlemiyle madde âlemi arasında bulunan âlem.

- 'âlem-i m.+ i 006b/2

mişbāḥü'l-enis : <Ar. Molla Fenârî (ö. 834/1431) tarafından yazılmış, Sadreddin Konevî'ye ait olan eserin şerhidir.

- m.+ de 023a/2

miskin : bkz. *miskīn*

- m.+ lere 069a/3

miskīn : <Ar. Aciz, zavallı, muhtaç.

- m. 003a/1, 003a/8, 003b/7, 003b/9, 004a/12, 004a/7, 091a/7
- m.+ e 098a/11
- m.+ ler 122a/5
- m.+ leredür 132a/15
- m.+ leri 098a/10, 099a/15
- m.+ üñ 071b/10, 098a/13

mişl : <Ar. Eş, benzer.

- m.+ üñ 082b/5

misvāk : <Ar. Diş temizliğinde kullanılması İslam dinine göre sünnet olan çubuk.

- m. 081a/5
- m.+ dur 055a/12
- m. kılan 055b/4

mīşā : Hz. Yûsuf ile Hz. Zelîhâ'nın çocuklarından biri.

- m. 064a/3, 074b/2

mīşā' : Hz. Yûsuf ile Hz. Zelîhâ'nın çocuklarından biri.

- m. 074b/2

mīzān : <Ar. Terazi.

- m.+ da 003b/6
- m.+ ı 117b/6, 117b/8
- m.+ üñ 085a/6

mū : <İbr. "Mūsā" adını oluşturan iki İbranice sözcükten biri olan ve "su" anlamına gelen sözcük.

m. 076a/4

mu‘abbir : <Ar. Rüya tabircisi.

m.+ ler 063a/8, 063a/9

mu‘ālece : <Ar. İlaç verme, ilaç.

m. eyledi 066a/1

mu‘azzam : <Ar. Çok büyük, ulu, önemli.

m. 013a/2

mūcid : <Ar. Yok olanı var eden, yaratıcı, Allah’ın adlarından biri.

m. 127a/2

mu‘cizāt : <Ar. Mucizeler.

m. 078a/9, 078b/12

izhār-ı m.+ ile 002a/1

mu‘cize : <Ar. Allah’ın izniyle peygamberler tarafından gösterilen olağanüstü iş, olağanüstü olay.

m. 124b/12

muḥaḳḳaḳ : <Ar. Kesin, gerçek, doğruluğunda şüphe bulunmayan.

m. ola 004a/6

m. oldı 127b/1

muḥaḳḳiḳ : <Ar. Tasavvufta meselelerin hakikatini bilme seviyesine erişen kimse.

m.+ ven 004a/2

muḥaḳḳiḳīn : <Ar. Muhakkikler, tasavvufta meselelerin hakikatini bilme seviyesine erişen kimseler.

‘urefā’-i m. 004a/6

muḥālefet : <Ar. Karşı çıkma, karşı olma.

m. eylemeñ 123b/6

muḥalled : <Ar. Kalıcı, gelip geçici olmayan.

m. eyledi 002a/5

muḥammed : <Ar. Son ilahi din olan İslam’ın peygamberi, son peygamber, Hz. Muhammed (ö. 11/632).

m. 006b/13, 009a/5, 009b/14, 009b/3, 009b/6, 013b/4, 017b/14, 028b/5, 028b/7, 037b/3, 037b/5, 037b/6, 037b/8, 040a/9, 049b/2, 049b/8, 053a/11, 056b/11, 082b/15, 083a/5, 083a/6, 083a/15, 085b/1, 088b/12, 089a/4, 093a/12, 096b/13

cemī’-i m. 049a/15

ümmet-i m. 083a/14, 089b/9

m.- muştafâ 055a/10
m.- muştafâya 086b/5
m.- i muştafâ 002b/5, 024a/1,
024a/2, 040a/1, 049b/6, 051a/14,
053a/11, 053a/9,
057b/4, 059b/1, 082b/9, 115b/4
m.- i muştafâdur 035b/4
m.- i muştafâmı 120a/15
m.- i muştafânuñ 001b/9,
002b/10, 024b/15, 041a/3, 045b/7
m.- i muştafâya 049a/9
m.- i muştafâ'yı 023b/13, 089a/3
sırr-ı ehadıyyet-i m.- i
muştafâ'yı 002a/8
ümme-i m.+ den kıl 049b/8
m.+ e 083a/5
m.+ i 083a/11, 092b/11
ümme-i m.+ i 053b/3, 092a/15
m.+ üñ 010a/15, 036b/1, 036b/3
ümme-i m.+ üñ 089b/10
ümme-i m.+ üñdür 093b/2

muhammed bin işhak : Medine'de yetişmiş hadis bilgini, İbn İshak (ö. 151/768).

m. 102a/15

muhammed bin kays : Hadis rivayet etmiş, hatip ve şair bir sahabi, Sâbit b. Kays b. Şemmâs (ö. 12/633).

m. 027a/7

muhammed-i mağribî : (Bu adı taşıyan birçok kişi bulunduğundan, eserde bahsedilen Muhammed-i Mağribî'nin hangi kişi olduğu tespit edilememiştir.)

m. 045b/6

muhammed-i şehristâni : Ortaçağ İslam dünyasının en meşhur dinler tarihçisi, Şehristânî (ö. 548/1153).

m. 030b/13

muhammediyye : <Ar. Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân'ın kardeşi Yazıcıoğlu Mehmed (ö. 855/1451) tarafından yazılan, Osmanlı dinî-tasavvufî kültürünün oluşmasında önemli katkıda bulunmuş manzum eser.

m. 003a/10

m.+ ye 003a/13

muhib : bkz. *muhibb*

m. 115b/7

muhibb : <Ar. Sevgi duyan, dost.

m.+ ümdür 112b/5

muhiṭ : <Ar. Çevreleyen, kuşatan.

baḥr-ı m. 003a/11

m.+ dür 005b/15

muḥkem : <Ar. Anlamı açık ve kesin

olan.

m.+ den 127b/6

muḥliṣ : <Ar. Dostluğu samimi ve gönülden olan.

m. 069a/6

muḥtāc : <Ar. Bir şeye ihtiyaç duyan.

m. 006a/4, 035b/9

m.+ lardur 087b/12

muḥtaṣar : <Ar. Kısa ve öz, kısaltılmış.

m. olsun 095a/4

muḥtelif : <Ar. Farklı, çeşit çeşit.

m. 063a/9, 129a/9, 132b/9

m. oldılar 023b/11

muḥyi : <Ar. Can veren, dirilten, Allah'ın adlarından biri.

m. 127a/2

muḥyi'ddīn : <Ar. Ünlü mutasavvıf, sufi ve müellif, İbnü'l-Arabî (ö. 638/1240).

şeyh m. 127a/14

mu'īd : <Ar. Yok edip tekrar yaratan, tekrar diriltecek olan, Allah'ın adlarından biri.

m. 127a/3

muḳābele : <Ar. Karşılık.

m.+ sindedür 018b/1

muḳābil : <Ar. Karşı karşıya olan, karşısında bulunan.

m.+ dür 018a/7, 074a/12

muḳārin : <Ar. Yakın olan, bir arada olan.

m. olsa 007b/8

muḳarreb : <Ar. Dost kabul edilmiş, yakın.

m. 013a/3, 018a/9, 021a/7

m. eyle 002b/13

m.+ lardan 021a/7

m. olurun 052a/3

muḳarrebīn : <Ar. Allah'a yakın olan melekler.

melā'ike-i m. 023b/14

muḳarrer : <Ar. Karar verilmiş, kesin, şüphesiz.

m. oldı 049a/14

muḳātil : Tefsir bilgini, Mukātil b. Süleymân (ö. 150/767).

m. 019a/11, 037b/13

muḳayyed : <Ar. Kayıtlanmış, bağlı.

m. oldı 061a/12

muḳteṣid : <Ar. Ömrünü, malını ve vaktini boşa harcamayan.

m.+ ler 009b/10

m.+ lere 010a/9

m. ola 009b/7

muḳteżā : <Ar. Gerekli, lazım gelen.

m.- yı makāmāt+ ile 001b/8

mūm : <Far. Mum, bal mumu.

m. 107a/3

munṭazır : <Ar. Gözleyen, bekleyen.

m. 021b/14

m. olsunlar 074b/9

mūnus : (<Ar. *mūnis*) Vahşi olmayan, yumuşak, uysal.

m. oldı 044a/11

m. olurın 093b/11

murabbaʿ : <Ar. Dört parçadan oluşan, dört köşeli.

m. 015b/11

murād : <Ar. İstek, arzu, dilek.

m. 013a/1

m.+ ı 049b/14

m.+ larını 084a/8

m.+ uñ 041b/11

muraşşaʿ : <Ar. Kıymetli taşlarla, mücevherle bezenmiş.

m. 025a/5

m.+ dur 081b/4

m. olsun 047a/1

mūsā : <Ar. İsrailoğullarına gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber.

m. 014a/12, 014a/14, 068a/9,

068a/10, 068a/11, 068a/13, 074a/9,

076a/4, 076a/9, 076a/12, 076a/13,

076b/2, 076b/3, 076b/4, 076b/9,

076b/10, 076b/14, 076b/15, 077a/2,

077a/5, 077a/9, 077a/10, 077a/12,

077a/13, 077b/1, 077b/4, 077b/6,

077b/7, 077b/10, 077b/11, 078a/2,

078a/5, 078a/10, 078a/12, 078a/13,

078b/1, 078b/12, 078b/14, 079a/3,

079a/4, 079a/5, 079a/6, 079b/12,

079b/7, 080a/4, 080a/5, 080b/9,

080b/15, 081a/3, 081a/4, 081a/5,

081a/6, 081a/7, 081a/8, 081a/9,

081a/10, 081a/12, 081a/13, 081b/1,

081b/2, 081b/4, 081b/5, 081b/6, 081b/7,

081b/9, 081b/10, 081b/11, 081b/12,

081b/13, 081b/14, 081b/15, 082a/1,

082a/3, 082a/5, 082a/8, 082a/10,

082a/11, 082b/2, 082b/3, 082b/4,

082b/7, 082b/11, 082b/12, 082b/15,

083a/5, 083a/7, 083a/10, 083a/11,

083a/13, 083b/2, 083b/10, 083b/4,

083b/6, 083b/8, 084a/4, 084a/6,	‘aşā-yı m. 037a/15
084a/10, 084a/13, 084b/1, 084b/11,	m.+ dan 077a/1, 081a/3, 095a/6
084b/12, 084b/14, 085a/1, 085a/10,	m.+ nuñ 076a/14, 077a/12,
085a/14, 085a/15, 085a/3, 085a/5,	077a/3, 078a/15, 094b/14, 118b/15
085a/7, 085b/1, 085b/12, 085b/15,	m.+ sı+ mısın 090a/15
085b/2, 085b/3, 085b/4, 085b/5, 085b/6,	m.+ ya 076b/10, 076b/14,
085b/7, 085b/9, 086a/6, 086a/8,	076b/4, 076b/9, 078b/10, 079a/15,
086a/11, 086a/12, 086a/15, 086b/3,	089b/14, 090a/8
086b/5, 086b/6, 086b/10, 086b/12,	m.+ yı 076a/13, 076a/14,
086b/13, 086b/15, 087a/2, 087a/3,	076a/15, 076b/1, 078a/4
087a/4, 087a/6, 087a/9, 087a/10,	m.+ yın 090a/14
087a/13, 087b/1, 087b/4, 087b/5,	m.+ y+ ile 090b/6
087b/9, 087b/10, 088a/4, 088a/6,	
088a/9, 088a/10, 088a/11, 088a/14,	mūsā : Hz. Yûsuf’un torunu, Mîşâ’nın
088b/4, 088b/5, 088b/6, 088b/9,	oğlu olan peygamber.
088b/12, 088b/13, 088b/15, 089a/1,	m. 074b/13, 074b/15, 074b/2,
089a/7, 089a/8, 089a/14, 089b/9,	074b/3, 074b/7, 075a/11, 075a/15,
089b/11, 089b/13, 090a/2, 090a/5,	075a/2, 075a/6
090a/8, 090a/11, 090a/13, 090a/14,	
090b/1, 090b/3, 090b/8, 090b/10,	mu‘şab : Firavun’un babası olduğu
090b/11, 090b/14, 091a/3, 091b/12,	belirtilen Mısır kralı.
091b/13, 091b/14, 091b/2, 092a/1,	m. 075b/4
092a/4, 092a/6, 092a/8, 092a/9,	
092a/14, 092b/1, 092b/10, 092b/12,	mūsā bin ‘imrān : İmrān oğlu Mūsâ,
092b/13, 092b/15, 092b/3, 092b/5,	Hz. Mūsâ.
093a/1, 093a/10, 093a/3, 093a/4,	m. 076a/3
093a/9, 093b/1, 093b/2, 093b/3, 093b/4,	
093b/7, 093b/9, 093b/13, 093b/15,	muşāhib : <Ar. Sohbet eden, arkadaş.
094a/1, 094b/1, 094b/5, 094b/6,	m. olma 091a/1
094b/10, 094b/15, 095a/1, 095a/2,	m. olmağa 041b/9
095b/8, 102b/1, 102b/3, 106b/12,	m. olmasun 118a/1
107a/9, 115b/4, 122a/7, 122a/15	

musallaṭ : <Ar. Rahatsız eden, sataşan, sıkıntı veren.

m. 069a/11, 069b/2
m. eyledi 031a/12
m. eyledüm 069a/12, 069b/4
m. eyleyem 022a/6
m. olayın 029a/2

muşhaf : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm.

m.+ ları 083a/3

muşîbet : <Ar. Ansızın gelen bela, sıkıntı, dert, felaket.

m. 062b/15, 083b/14, 111b/5
m.+ den 083b/15
m.+ üm 031b/7

muştafâ : <Ar. Hz. Muhammed'in adlarından biri.

muḥammed m. 055a/10
muḥammed-i m. 002b/5, 024a/1,
024a/2, 040a/2, 049b/6, 051a/14,
053a/11, 053a/9, 057b/4, 059b/1,
082b/9, 115b/4
muḥammed-i m.+ dur 035b/4
muḥammed-i m.+ mı 120a/15
muḥammed-i m.+ nuñ 001b/9,
002b/10, 024b/15, 041a/3, 045b/7
m.+ ya 040a/10
muḥammed- m.+ ya 086b/5
muḥammed-i m.+ ya 049a/9
muḥammed-i m.+ 'yı 023b/13,

089a/3

sırr-ı eḥadiyyet-i muḥammed-i
m.+ 'yı 002a/8

muştıla - : Müjdelemek.

m. 115a/2
m.- dı 059a/4
m.- yayın 115a/3

muştula - : Müjdelemek.

m.- mağa 102b/6

muṭabîk : <Ar. Uygun, münasip.

m. 005a/6
m. oldı 061a/5

muṭavvel : <Ar. Uzatılmış, uzun.

m. eylemeyelüm 056b/14

muṭî : <Ar. Boyun eğen, itaat eden.

m. 058b/4
m. eyledüm 038a/7
m. itdüm 069a/6
m.+ leri 096a/9
m. ol 093b/8
m. ola 021b/12
m. olalar 102b/11
m. olanlar 115b/9
m. olarsa 012b/1
m. oldı 127a/12
m. oldılar 075b/1, 101a/9
m. olduğı+ çün 063b/15

m. olduñ 028b/4
m. olma 070b/15
m. olmadılar 101a/10, 102b/13,
103b/3, 103b/4
m. olmasa 112a/11
m. olmayup 074b/8
m. olmuş 058a/14
m. olsa 086a/10, 086a/9, 100b/1
m. olsunlar 075a/6, 129b/1
m. oluñ 098b/7, 104a/2, 123b/6
m. olur 115b/1
m. olurın 012b/1, 086b/8,
113b/9, 115b/2
m. olurlar 058a/3
m. olursa 086b/8, 115a/7
m. olursañ 113b/9
m. olursañuz 026b/1, 030b/5,
096a/8
m. olursız 131b/14
m. oluruz 058a/2
m.+ üz 024a/8, 030b/7
m.+ ven 040a/15

muṭlak : <Ar. Kayıtsız, şartsız,
eksiksiz, mutlak kudret sahibi olan olan
Allah.

ḥaqq-ı m.+ ḍur 005b/13

muṭma'in : <Ar. Gönül huzuruna
kavuşmuş, içi rahat.

m. olur 091b/8

muttakī : <Ar. Allah'tan korkan,
günahtan çekinen.

m.+ lere 074b/13

muttaşif : <Ar. Özellik kazanan.

m. oldı 126b/12

m. olur 006a/14

muvāfaḳat : <Ar. Uyuma, razı olma.

m. eyledi 051b/5, 051b/6

muvāfıḳ : <Ar. Uygun, münasip.

m. 005a/5

muvāneset : <Ar. Yakınlaşma, alışma,
dostluk etme.

m.+ dūr 084b/8

mübālaḡa : <Ar. Çok aşırı, pek fazla.

m.+ sıdur 049a/8

mübārek : <Ar. Çok saygıdeğer, kutlu,
mukaddes.

m. 003a/8, 108a/15, 119b/5

m. kıldum 010a/11

mübtelā : <Ar. Müptela, düşkün, hasta,
dertli.

m. 072b/4

m. eyledi 027b/3, 120b/11

m. eyledüm 085b/10, 107a/6,
107a/8

- m. eylemedüm 107a/11
m. eylemesem 070b/2
m. eylesen 107a/15
m. eylesem 071b/15, 115a/8
m. iderin 075a/7, 115a/8
m. itdi 055b/7
m. kılasın 107a/14
m. kıldı 029a/15
m. kıldum 027b/12, 053b/15,
107a/10
m. olan 055b/3
m. olasın 107b/2
m. oldı 069b/14
m. olduğı+ çün 070b/5
m. oldum 071b/11
- mücādele** : <Ar. Savaşma, çatışma, tartışma.
m. eyledi 045b/12
m. itmeyeler 129b/6
- mücāhedāt** : <Ar. Nefsi yenmek için uğraşmalar.
ağşā-yı m.+ ile 001b/13
- mücāhid** : <Ar. Tefsir bilgini, Mücāhid b. Cebr (ö. 103/721).
m. 013a/13, 019a/5, 128b/3, 129b/7
- mücerred** : <Ar. Dünyaya ait zevklerden soyutlanan.
- m.+ dür 005b/14
- müdām** : <Ar. Sürekli, devamlı.
m. 109a/2
- müdāvement** : <Ar. Devam etme, devamlı olma.
m. ider 092a/7
m. iderler 092a/7
- müderris** : <Ar. Medrese hocası.
m.+ i 126a/6
- mü'essir** : <Ar. Etkileyici, dokunaklı.
m. 089b/14
- mü'ezzin** : <Ar. Ezan okumakla görevli kimse.
m.+ lerüm 029a/9
m. olsunlar 029a/9
- müfāraḳāt** : <Ar. Ayrılma, ayrılık.
m. eyle 088b/10
- müfessir** : <Ar. Ayetleri tefsir eden, açıklayan, yorumlayan kimse.
m.+ ler 015b/7, 021a/11, 023a/8, 023b/9, 025b/13, 030b/3, 045a/5, 059b/1, 068b/4, 072a/11, 073b/8, 076b/15, 080b/15, 123a/1
- müfredāt** : <Ar. Bir şeyin ayrıntıları.

m.+ a 011b/2

m.+ ina 011b/2

müfsid : <Ar. Fitne çıkarıcı, bozguncu.

m.+ lerdensin 080b/3

mühlet : <Ar. Belirli bir süre, vakit.

m. 038a/8, 078a/1, 079a/5,
118a/8, 118a/9

mühr : <Far. Mühür, damga.

m. 123b/1

m.+ i 123b/4

mükerrem : <Ar. Saygıdeğer, yüce,
aziz.

m. 018a/9, 123b/5

m. kıldum 092a/15

m. kılmadum 092a/15

mülākāt : <Ar. Karşılıklı konuşma.

m. oldı 081a/12

mülk : <Ar. Mülk, ülke, diyar,
saltanat, kudret.

m. 009b/1, 023b/4, 037b/2,
084a/10

‘ālem-i m.+ de 011b/4, 011b/5

‘ālem-i m.+ e 003b/12

m.+ i 131a/15

m.+ ine 052a/12

m. olur 132a/4

mü'min : <Ar. İman eden, mümin.

m. 083b/5, 098a/1, 113a/6,
129b/8

m.+ ler 018a/2, 018a/4, 055b/3,
074a/1, 118a/3, 130a/4

m.+ lerdı 091a/11

m.+ lerdür 129b/8

m.+ lere 042b/6, 074a/2,
074b/15

m.+ leri 002a/5, 095a/12, 118a/2

m.+ lerüñ 018a/7, 018a/8,
040a/6, 118a/1, 118a/2, 118a/3

m.+ üñ 007b/2

mümit : <Ar. Can verdiği yaratılmışları
öldüren, Allah'ın adlarından biri.

m. 127a/3

mümkün : <Ar. Mümkün, olabilir.

m. 082a/3

mümkünāt : <Ar. Mümkün olanlar.

ḥaḳāyık-ı m.+ ı 002a/11

münacāt : <Ar. Allah'a yalvarıp
yakarma, dua etme.

m.+ a 117b/3

m. eyle 084a/15, 093b/5

m. eylerdi 069b/7

m.+ ında 083b/4

m. ideyin 086b/7

m. itmek 081a/13

m.+ um 114b/6

m.+ uma 116b/15

münāfiḳ : <Ar. İki yüzlü, nifak sokan, görünüşte Müslüman olup gerçekte kâfir olan.

m.+ lar 020a/8

müneccim : <Ar. Yıldız falına bakan kimse.

m.+ ler 073a/13, 076a/7

m.+ lere 048a/15, 076a/7

münevver : <Ar. Işıklı, nurlu, aydınlık.

m. 025a/7, 077b/9

m. eyleyem 092a/11

m. oldı 009b/13, 009b/2, 072a/9

m. olmaz 132a/8

münezzeh : <Ar. İnsanlara özgü her türlü eksiklikten ve kötülükten uzak olan, hiçbir şeye ihtiyaç duymayan, Allah.

m. 047b/2

mün'im : <Ar. Yarattıklarına sayısız nimetler veren, Allah.

m.+ en 100a/10

münḳaṭi' : <Ar. Son bulan, sona eren.

m.+ dür 101a/9

münker : <Ar. Dince uygun görülmeyen.

m. 090b/14

müntefī : <Ar. Yok olan, ortadan kalkan.

m. oldı 127b/3

müntehā : <Ar. Son, en son derece, en son yer.

m.- yı kerāmāt+ ile 001b/7

müntehī : <Ar. Bir şeye varıp ulaşma, sona erme, bitme.

m. olmaḳ+ ile 005b/11

mürekkēb : <Ar. Yazı mürekkebi.

m. 008b/13

m. olsa 088a/5

mürekkēbāt : <Ar. Bileşikler, bütünü oluşturan parçalar.

m.+ a 011b/4

m.+ ına 011b/2

mürsel : <Ar. Gönderilmiş, yollanmış, peygamber.

m.+ ler 112b/15

m.+ lere 056a/3

mürşid : <Ar. Rehber, kılavuz,

rehberlik eden.

m. 094a/9

mürşidü'l-enāmi'l-hāccı bayram :

Halkın mürşidi, rehberi olan Hacı Bayram-ı Veli.

m. 005a/4

müsaḥḥar : <Ar. Emir altına alınmış, boyun eğdirilmiş.

m. 125a/14

m. eyledi 119b/8

m. eyledüm 104b/9, 129a/15

m. ideyin 096a/5

m. idüñ 064a/5

müsaḥḥarlık : <Ar. + Tr. Emir altında olma durumu.

m.+ dan 120b/5

müsemmā : <Ar. İsimlendirilmiş, ilahi adlarla anılmış olan Allah.

m. 011a/15

müslimān : <Ar. Müslüman.

m.+ ları 111b/15

m.+ laruñ 111b/12

m. ol 053b/14

m. oldı 125a/9

m. olursañ 053b/11

müslimānlık : <Ar. + Tr. Müslümanlık.

m. 004a/14

müstaḫīm : <Ar. Doğru, gerçek, hak.

m. ider 006a/13

m. olmasa 100a/2

m. olmaz 100a/2

müstecāb : <Ar. Kabul edilen.

m. olmaya 113b/3

müstemi' : <Ar. Kulak veren, dinleyen, dinleyici.

m. olası 091b/13

müşāhedāt : <Ar. Gözle görülen, gözlemlenen şeyler.

a'lā-yı m.+ ile 001b/12

müşāhede : <Ar. Görme, anlama, kalp gözüyle görme.

m. eyler 006b/3, 007b/3

m. itmege 002a/12

m. itmekdür 007a/6

müşerref : <Ar. Şeref kazanmış, şerefli.

m. 122b/9

m. olup 003a/15

m. olur 098b/11

müşk : <Far. Misk.

m. 062a/4, 081a/7, 093a/15, 119a/10, 122b/5

m.+ den 014b/12, 025b/10,
033a/3, 072a/7

m.+ dendür 019b/10

m.+ e 060b/15

m. oldı 037b/2

müşrik : <Ar. Allah'a ortak koşan,
birden çok tanrıya inanan kimse.

m.+ ler 020a/8

m.+ leri 089a/8

müştak : <Ar. Gönülden isteyen,
özleyen, şiddetli arzu duyan.

m.+ am 074a/8, 089b/6

m.+ lar 115b/10, 115b/15

m.+ larumuñ 115b/5, 116a/2

m. olalar 120b/1

m. oldı 033a/8, 082a/2, 115b/12

m. oldılar 104a/15

m. oldum 056a/9

m. olmağı 115b/14

m.+ van 117b/1

müṭāla'a : <Ar. Dikkatle okuma,
inceleme.

m. eyle 003a/12, 003a/13

m. idip 004a/10

mütecellā : (<Ar. *mütecellī*) Tecelli
eden, meydana çıkan.

m.+ dür 127a/1

müteḡayyir : <Ar. Başka bir şekle
giren, başkalaşan.

m. oldı 070b/9

müteḡarrık : <Ar. Hareket eden,
hareket hâlinde olan.

m. 127b/1, 127b/2, 127b/3

müteḡayyir : <Ar. Hayrete düşmüş,
şaşmış.

m. 044b/14, 049b/12, 077a/8,
110b/9

m.+ lerdür 006b/6

m. ola 127a/6

m. oldı 047a/3, 072b/2, 072b/9,
082a/12, 085a/15

m. olma 047a/7

m. olup 062a/2, 077a/5

m. olursın 047a/4

mütekellim : <Ar. Kelam ilmiyle
uğraşan.

m.+ ler 004b/1

mütemekkin : <Ar. Yerleşmiş olan,
yerleşen.

m. oldı 065b/15

mütereddıd : <Ar. Karar veremeyen,
kararsız.

m.+ lerdür 006b/6

müteşerri' : <Ar. Şeriat hükümlerine göre hareket eden.

m.+ ven 004a/1

müteveccih : <Ar. Yönelen, yönelmiş, birine yakınlık ve duyan.

m. olur 031a/1

müvekkel : <Ar. Vekil tayin edilmiş kimse.

m. 014b/7, 034b/2

m.+ dür 016b/10, 016b/12, 016b/14, 016b/15, 017a/2, 017a/4, 018a/14

m. eyledi 122b/10

m. eylemişdür 018b/15

m. olan 120a/7

müzd : <Ar. Mükâfat.

m.+ i 111a/10, 111a/12, 111a/14, 111a/15, 111b/11, 111b/13, 111b/2, 111b/3, 111b/5, 111b/7, 111b/9, 112a/13, 112a/14, 112a/3, 112a/5, 112a/6, 112a/8, 112a/9, 112b/1, 112b/12, 112b/14, 112b/3, 112b/5, 113a/1, 113a/2, 113a/4, 113a/7

m.+ in 030a/8

müzekkî : <Ar. Temizleyen, arındıran.

m. olmaz 132a/8

müzeyyen : <Ar. Süslenmiş, bezenmiş,

süslü.

m. eyledi 008b/3, 024b/14

na'am : <Ar. "Evet" anlamına gelen bir söz.

n. 032b/13, 072b/5, 090a/15

nafağa : <Ar. Geçinmek için gerekli olan ve sarfedilen para.

n. iderdi 111a/8

n. idine 117b/5

nāfile : <Ar. Bir kişinin dinen mecbur olmadığı hâlde Allah'ın rızasını kazanmak için kıldığı farz dışındaki namaz.

n. 098a/9

n. kılmak+ ile 112b/5

nā-gāh : <Far. Ansızın, birdenbire.

n. 066a/6, 077a/9

nā-ḥaḳ : (<Far. + Ar. *nā-ḥaḳḳ*) Haksız.

n. 081b/12

na'im : <Ar. Cennetlerden birinin adı.

n.- i ravzāt+ ile 002a/4

naḳil : (Ar. *naḳl*) Aktarma, aktarılmış.

n.+ dür 007b/15, 008a/13, 008b/15, 008b/6, 008b/8, 009a/14, 010b/15, 011a/6, 012a/5, 013a/1,

013a/2, 014a/12, 015a/2, 019b/12,
020a/9, 022b/3, 024b/8, 026a/6, 027a/7,
030b/13, 032a/12, 032a/5, 034a/2,
034b/11, 035a/10, 035a/4, 035b/15,
036a/15, 036a/8, 036b/10, 036b/13,
037a/14, 037a/9, 037b/10, 037b/3,
038b/7, 039a/15, 043b/13, 044a/5,
044b/10, 045a/12, 045a/9, 046a/4,
049a/14, 049b/8, 051a/5, 052a/15,
052b/15, 053a/15, 053b/14, 053b/3,
054a/2, 054a/7, 055a/14, 055a/6,
055b/10, 057a/1, 057b/14, 057b/8,
059a/4, 059b/11, 060b/5, 060b/8,
061a/3, 063a/6, 063b/13, 064a/10,
064b/1, 066a/1, 066a/10, 066a/3,
066b/2, 067a/11, 067a/2, 068a/6,
069b/13, 071a/14, 072a/4, 074a/2,
076a/5, 078a/10, 079a/15, 079a/4,
079b/10, 080b/4, 081a/13, 081a/7,
084a/12, 084a/5, 084b/1, 085a/2,
085a/7, 085b/12, 085b/15, 085b/2,
085b/7, 086a/11, 086a/5, 086a/8,
086b/14, 086b/3, 086b/6, 086b/9,
087a/8, 087b/9, 088a/14, 088a/4,
088b/3, 088b/6, 089a/3, 089b/13,
089b/3, 091b/13, 092a/14, 092a/8,
092b/10, 092b/15, 093a/9, 093b/15,
093b/2, 094a/13, 094a/3, 094b/4,
094b/6, 095b/4, 102a/13, 103a/13,
105b/11, 106b/1, 108b/14, 110a/10,
110a/14, 111a/6, 114a/5, 114b/10,
115b/13, 117b/12, 118a/10, 120a/4,

120a/8, 120b/11, 121a/9, 122a/3,
123a/12, 124b/13, 124b/6, 125a/10,
128a/5, 128b/11, 129b/10, 130a/7

n. eyledi 046a/14, 059b/3,
118b/5, 126b/8, 126b/9

n. ider 089a/6, 092a/4, 120b/2

naqqâş : <Ar. Tefsir, kıraat ve hadis
âlimi, Nakkâş, Muhammed b. Hasan (ö.
351/962).

n. 030b/9

naql : <Ar. Aktarma, nakletme.

n. eyledi 095a/1, 095b/9,
130b/13

n. ider 011a/4, 020a/12

naqş : <Ar. Görünüş.

n.+ ı 006a/14

na'lin : (<Ar. *na'leyn*) Tahtadan
oyulmuş yüksekçe ayakkabı.

n. 072a/10

n.+ i 002b/12

n. idin 087a/6

n.+ üñ 087a/8

na'liyın : (<Ar. *na'leyn*) Tahtadan
oyulmuş yüksekçe ayakkabı.

n. 055b/4

namâz : <Far. Namaz.

n. 091b/15, 098a/9, 099b/4,
101b/10, 102a/11, 108b/15, 112b/15,
120a/5

n.+ a 056b/13

n.+ da 083a/3, 097a/2

n.+ dan 113b/3

n.+ dur 053b/1

n.+ ın 087b/1, 118b/8

n.+ ında 018a/13

n.+ın kıl 087b/1

n.+ ın kılalar 111b/1

n.+ ın kıldı 040b/2, 120a/8

n.+ ın kıldılar 068a/2

n.+ ın kıldığı+ çün 055a/2

n.+ ın kılmak 028a/3

n.+ ın kılsa 111a/15

n. kıl 087b/2, 087b/3

n. kıla 050a/7, 122b/15, 123a/5

n. kıldı 047a/9, 072b/1, 102b/14,

107b/3, 131a/10

n. kıldum 091b/14

n. kılmadılar 120a/13

n. kılsa 092a/10, 122a/7

n. kılordı 118a/7

n. kıllar 018b/3

n. kılluruz 132a/8

n. kıllurur 132b/12

n.+ lar 092a/4

n.+ ların 132a/10

n.+ larına 114a/6

n. oldu 040b/4

n.+ umı 120a/6

n.+ uñ 092a/12

nār : <Ar. Ateş, cehennem.

n.- ı semümdan 020b/2

n.- ı semümü 020b/2

n.+ um 115a/12

naşārā : <Ar. Hristiyanlar.

n. 020a/5

naşīb : <Ar. Nasip, kismet.

n.+ i olmaya 094a/3

n.+ i 022b/13

n.+ lerin 095b/13

naşihat : <Ar. Öğüt.

n. 097b/12

n. ideyin 026b/8

n. olsun 079a/1

nāsik : Zülkarneyn'in gönderildiği
kavimlerden biri.

n.+ dür 129a/10

nāyib : (<Ar. nā'ib) Yargıç.

n. 101b/10

nāz : <Far. İşve, cilve.

n. 026b/11

nażar : <Ar. Bakma, göz atma.

n. 006a/7, 011b/2, 011b/4

n.+ dur 011b/2
n. eyle 008b/6, 035b/11,
038b/12, 073b/3, 082a/9, 088a/15,
088b/1, 088b/2, 088b/3, 095a/12,
099b/7, 099b/8, 105a/13
n. eyledi 008b/6, 011b/10,
034a/7, 034b/7, 035b/11, 036a/15,
082b/11, 088b/15,
124a/10
n. eyledüm 073a/9
n. eyleme 099b/7, 099b/8
n. eylemedün 120b/10
n. eylemeseñ 100a/3
n. eylemez 099b/9, 114a/7
n. eyleñ 058a/2, 116b/14
n. eylese 112b/10
n. eylesem 038b/13
n. eylesen 100a/3
n. eyleye 024b/1, 033b/5,
063b/12, 085a/2
n.+ ı 006a/6
n.+ ın eyle 082a/13
n. ider 096b/10
n. iderin 035a/10, 099b/10
n. ideyin 109a/4
n. itdi 049a/10
n. itmek 116a/12
n. itmekdür 116b/4
n. itmez 096b/11
n. kılp 073a/13

nazım : bkz. *nazım*

n. itdüm 005a/9
nazım : <Ar. Vezinli, kafiyeli söz.
n. itdi 003a/10
ne : Ne, soru sözcüğü.
n. 008b/10, 009a/10, 009a/12,
009b/14, 009b/2, 009b/6, 010a/8,
018a/12, 028b/6, 029a/3, 030b/7,
031a/2, 032b/14, 035b/3, 036b/15,
038b/12, 040a/2, 042a/3, 051a/10,
053b/12, 054a/10, 055b/15, 056b/8,
061a/5, 061a/7, 061a/8, 063b/3,
064a/15, 066a/3, 067a/12, 069a/5,
069a/6, 069b/2, 070a/15, 071a/2,
071a/6, 074a/7, 074a/8, 079a/10,
079a/12, 079b/8, 089a/1, 090a/3,
093a/14, 097a/15, 100b/4, 100b/5,
100b/6, 100b/7, 100b/8, 103a/2, 104b/2,
104b/3, 104b/5, 105b/4, 105b/14,
108b/13, 111a/3, 114b/10, 115a/11,
120a/2, 120a/10, 125a/11, 125b/14,
132a/4
n.+ den 019b/8, 093a/4, 128a/8
n.+ dendür 042a/14
n.+ deñlü 003a/11, 003a/3,
003b/11, 003b/12, 048b/1, 072a/12,
075b/11, 079b/4, 079b/5, 111b/14,
124a/4, 126b/2
n.+ deñlüdür 014a/13, 034a/4,
071a/6, 084a/11, 084a/7, 087a/9, 088a/7
n.+ dür 004b/15, 008b/8,

011a/11, 026a/3, 030b/5, 031a/11,
031a/14, 031a/3, 031a/5, 031a/9,
031b/2, 039b/10, 041b/11, 042b/4,
043b/1, 047b/10, 049b/2, 054a/5,
054b/5, 059a/10, 060a/4, 063a/1,
064b/9, 065a/9, 066b/15, 071b/5,
077b/1, 079a/12, 079a/5, 079a/7,
079a/8, 084a/5, 085a/1, 087a/12,
087a/13, 090a/14, 092a/10, 092b/11,
092b/2, 111a/10, 111a/12, 111a/14,
111a/15, 111b/11, 111b/13, 111b/2,
111b/4, 111b/5, 111b/7, 111b/9, 112a/1,
112a/11, 112a/13, 112a/15, 112a/3,
112a/5, 112a/6, 112a/8, 112a/9, 112b/1,
112b/11, 112b/13, 112b/14, 112b/3,
112b/5, 112b/7, 112b/9, 113a/1, 113a/2,
113a/4, 113a/8, 119b/10
n.+ 'ile 004b/6, 084b/12, 128b/2
n. itdüñüz 066b/9
n.+ kadar 071a/2
n. kılursın 118a/14
n.+ kim 008a/8, 029b/8,
032a/15, 038b/15, 047a/7, 054b/6,
068b/3, 071a/7, 083a/7, 100a/7,
105a/15, 116b/13
n. oldı 064a/11
n. oldum 030b/1
n.+ ye 038b/13, 040a/13,
054b/4, 064b/3, 090a/5, 109a/14,
109b/4
n.+ y+ için 026a/4, 026b/7,
027a/5, 027a/8, 027a/9, 027b/1, 031a/2,

031a/6, 031a/9, 031a/12, 031b/7,
031b/10, 034a/11, 038a/9, 042a/7,
045b/15, 047a/4, 050a/3, 050a/4,
054a/8, 058b/2, 059a/8, 063a/1,
066a/11, 067b/15, 068b/5, 073a/4,
074a/6, 082a/3, 097b/13, 105b/14,
120a/12, 120b/14, 121a/1, 121b/2,
129b/2, 131b/15

nebātāt : <Ar. Bitkiler.

n. 014a/5

nebi : <Ar. Peygamber, elçi.

n. 090a/13, 090b/13, 090b/7,
090b/9, 106b/12

n.+ ler 028a/7, 050a/12, 092a/7

n.+ lere 056a/3

n. olmayan 077b/4

nebiyya'llāh : <Ar. Allah'ın elçisi,
Allah'ın peygamberi.

n. 050a/11, 103a/5, 105b/2,
109a/14, 109b/6, 121a/15

nebiyya'llāhi : bkz. *nebiyya'llāh*

n. 121a/13, 131a/6

necāt : <Ar. Kurtuluş.

n. 007a/4, 041b/1, 088a/15

necārлік : <Ar. Dülger, marangoz.

n. iderdi 128b/1

- necis** : <Ar. Pis, murdar.
n.+ i 043b/12
n.+ inden 043b/12
- nef'** : <Ar. Fayda, yarar.
n. 008a/7
n.+ i 031a/4, 034a/10
- nefh** : <Ar. Üfleme.
n. itdi 025b/7
n. itdüm 026a/14, 028b/2,
031b/12, 113b/5
n. itdüh 032b/12, 054a/11
- nefis** : bkz. *nefs*
n.+ lerin 075a/2
- nefl** : <Ar. Dinen mecbur olunmamasına rağmen, Allah'ın rızasını kazanmak için yapılan ibadet veya her türlü hayırlı iş.
n. 008a/7
- nefs** : <Ar. Can, öz varlık, bedene ait istekler.
n. 022b/4, 022b/5, 022b/7,
051a/7
n.+ de 097a/4
n.+ i 022b/6, 055a/7, 090b/14
n.+ inde 008a/15
n.+ ine 006a/6, 023b/3, 024b/2,
- 064a/1, 111a/8, 115a/13
n.+ ini 022b/3, 089a/1, 096a/2,
112a/3, 113b/1, 117b/4, 129a/4
n.+ i+y+ için 106a/3
n.+ lerin 002a/15
n.+ lerine 009b/11, 023a/8
n.+ lerühüz 099a/5
n.+ üme 036a/3, 076b/3
n.+ ümüz 075a/13, 132a/8
n.+ üñi 051a/7, 081b/13,
081b/15, 089a/12
n.+ üñüzden 075a/11
n.+ üñüze 096b/5, 099b/11,
131b/14
n.+ üñüzi 075a/12, 098b/13
- nehār** : <Ar. Gündüz.
n. 008a/6
- nehiy** : bkz. *nehy*
n. eyledi 026b/10
- nehr** : <Ar. Akarsu, büyük ırmak.
n.+ üm 023b/7
- nehy** : <Ar. Yasaklama, yasak.
n. eyle 115a/5
n.+ i ola 081a/2
n. itdüğümünden 027a/8
- nemrūd** : <Ar. Hz. İbrâhîm döneminde yaşamış, onu ateşe atılarak öldürmek

istemmiş hükümdar.

n. 048a/10, 048a/11, 048a/13,
048a/9, 048b/1, 050a/13, 050a/2,
050a/6, 051a/12, 051a/5, 051b/13,
051b/15, 052a/2, 052a/3, 052a/5,
053b/15, 055b/8, 056a/15, 060b/7,
129b/9

n.+ a 050a/1

n.+ uñ 052a/10

nemrüz : bkz. *nemrūd*

n.+ ı 106b/10

nerdübān : <Far. Merdiven.

n. 067b/12

nergis : <Far. Bir süs bitkisi.

n. 051a/1

neseb : <Ar. Soy, soy sop.

n.+ den 128b/12

neşir : <Ar. Manzum olmayan, düz yazı.

n. 005a/9

nesl : <Ar. Nesil, soy, sülale.

n.+ inden 056b/10

n.+ indendür 059b/1, 059b/2

nesne : Nesne, şey.

n. 003b/8, 004a/7, 006a/5,

007a/12, 007b/13, 008a/13, 008b/7,
009a/4, 012b/3, 021b/15, 022a/2,
025b/3, 026b/14, 027b/3, 029a/12,
029b/11, 029b/6, 031b/3, 032a/2,
037a/14, 038b/7, 048b/14, 054a/2,
055a/1, 055a/9, 070a/2, 070a/5, 070a/6,
070a/7, 070b/3, 071a/8, 075b/11,
075b/8, 075b/9, 076a/6, 081b/14,
082a/5, 083b/1, 084a/1, 085b/12,
085b/13, 085b/15, 087a/15, 087b/5,
090b/4, 090b/8, 091a/7, 095b/15,
098a/3, 101b/12, 112b/8, 113a/9,
113b/10, 114b/8, 116b/2, 122b/12

n.+ de 114a/7

n.+ den 053b/1, 087a/11

n.+ dür 044a/1, 094b/2

n.+ ile 027b/12, 029a/15,
055b/7, 087b/6, 088a/12, 088a/2,
097a/12, 097a/13

n.+ kim 002b/5

n.+ ler 084a/11

n.+ lere 091a/6, 091b/1

n.+ nün 086a/1

n.+ ñ 093a/1

n. olmadı 062b/3

n.+ ye 024a/7, 083b/7, 087a/12,
104a/6

n.+ yi 022a/11

n.+ 'yi 082b/9, 087b/10, 087b/5,
088b/7, 109b/11, 117b/15, 132b/8

nesnecük : Nesnecik, az miktarda bir

kazanç.	050b/2, 052b/8, 053b/15, 055a/8,
n. 091a/8	056a/15, 058a/2, 059a/15, 060a/9,
ne'ūzubi'llāhi : <Ar. "Allah korusun!"	063a/3, 063b/7, 063b/8, 068b/14,
anlamında bir söz.	069a/7, 069b/1, 073b/3, 074b/10,
n. 106b/1	075a/10, 075b/13, 082a/7, 086a/1,
nevbet : <Far. Nöbet.	086a/5, 086b/11, 088a/11, 090a/2,
n. 017a/11, 018b/3	091b/5, 091b/6, 091b/7, 091b/8,
neyle - : (<i>ne</i> + <i>eyle-</i>) Ne eylemek, ne	096b/12, 099a/12, 099a/13, 099a/14,
yapmak.	099a/15, 099b/1, 099b/2, 100b/9,
n.- düñ 109a/15	101a/8, 101b/8, 101b/9, 102a/2, 102b/9,
nezīr : <Ar. İnsanları doğru yola	104a/6, 104b/9, 105a/13, 108a/11,
getirmek için Allah'ın vereceği cezaları	108a/4, 109a/10, 109a/5, 109a/6,
bildiren, cezayı haber veren, Hz.	114a/13, 115a/3, 115b/14, 116a/2,
Muhammed.	119b/12, 120a/12, 120a/14, 122a/9,
n. 001b/10	132a/1, 132a/9, 132a/10, 132a/11,
nīl : <Ar. Mısır'dan geçip	132a/12
Akdeniz'e dökülen, Mısır'ın hayat	n.+ dür 125a/4
kaynağı olan nehir.	n. eyleyeyin 030a/1
n. 063a/6, 068a/14, 068a/8,	n. idelüm 075a/14
076a/15, 080a/11	n. idem 108b/10
n.+ dedür 068a/14	n. idersin 118a/13
n.+ den 068a/11	n. idersiz 024a/8, 118a/11
n.+ e 068a/9, 076a/15	n. itdüñ 022a/4
nice : Nasıl.	n. oldı 072b/3, 072b/4, 128b/10,
n. 022a/13, 024a/13, 028a/6,	128b/9
029b/14, 031a/3, 034b/9, 047b/9,	n. oldılar 128b/7
	n. olmaya 007b/5
	n. olur 054b/6
	n.+ sin 027b/8, 072a/3
	n.+ y+ idi 069b/1
	n.+ yidügin 121a/15

niçe : Çok, birçok, nasıl.

n. 012b/8, 012b/13, 013b/11,
014b/15, 017a/9, 028a/7, 029b/13,
041a/5, 095a/7, 098a/15, 098b/1,
098b/2, 098b/3, 102a/2, 102a/3, 102a/4,
103a/9, 104b/11

niçün : Niçin, neden.

n. 026a/3, 121a/2

nidā : <Ar. Seslenme, çağırma,
bağırma.

n. 035b/10, 070b/14, 109a/9

n. eyledi 051a/15

n. eylediler 006b/7

n. eyleyeyin 083a/12

n. itdi 077b/7

n. oldı+ kim 109b/8

n. olundı 069a/11, 069a/15,
069a/4, 069a/7

nihāyet : <Ar. Son, son derece.

n.+ idür 002b/10

nikāh : <Ar. Nikāh, evlilik.

n. 044b/12

ni'met : <Ar. İyilik, lütuf, ihsan,
Allah'ın kullarına verdiği yiyecekler ve
içecekler.

n. 085b/11, 091a/15, 094a/10

n.+ i 101a/8, 126b/12

n.+ ini 131b/14

n.+ ler 096b/1, 100a/9

n.+ lerden 096a/10

n.+ lere 046a/1

n.+ leri 028a/13

n.+ lerüm 026a/12

n.+ lerümden 025b/4, 094a/3

n.+ lerüme 009a/6, 009a/8,
089a/10

n.+ lerümi 062b/14, 063a/2,
092a/9, 114a/14

n.+ lerüñ 085a/4, 099a/1

n.+ lerüñi 116b/7

n.+ üme 047b/12

n.+ ümi 077b/12

n.+ üñ 028b/5

nisbet : <Ar. Kıyaslama, ölçü, derece.

n. 006a/1

n.+ den 005b/14

nişān : <Ar. İz, işaret, belirti.

n.+ dan 079a/2

n.+ ı 047b/10, 085a/1, 128b/13

n. kıldı 047b/3

n.+ lardan 047b/3

n. ola 121a/8

n. oldı 105b/6

n. olsa 045a/11

nit - : (*ne* + *it-*) Ne etmek, ne
yapmak.

n.- diler 095b/6

n.- düğümü 074b/9

nite : Neden, niçin.

n. 121b/3

niteki : Nitekim.

n. 042b/2, 042b/6

nitekim : Nitekim, şöyle ki.

n. 007a/1, 008b/13, 010b/1,
012a/7, 013b/9, 017b/4, 019a/13,
019a/2, 020a/8, 020b/2, 021a/13,
021b/5, 024a/3, 025a/8, 026a/5,
033a/13, 033a/9, 042a/12, 042b/7,
045b/13, 049a/5, 050a/11, 052b/3,
055b/9, 056b/13, 059b/15, 062a/3,
065b/13, 067a/2, 077a/14, 080a/9,
081b/13, 087a/1, 105b/11, 106b/15,
108b/7, 125a/14, 127a/8, 128a/3, 129a/6

nitelig : Özellik, vasıf, mahiyet.

n.+ in 071a/4, 071a/5

niyābet : <Ar. Vekil olma durumu, vekillik.

n.+ ine 022b/14

niyyet : <Ar. Bir ibadete başlarken bu ibadeti yapmak istediğini söyleme, kasıt, amaç.

n.+ ine 053a/5

nizām : <Ar. Kâinatta mevcut olan düzen.

n.+ a 040b/12

noḥūd : <Far. Nohut bitkisi.

n. 032a/12

noḡṣān : <Ar. Eksiklik, kusur.

n. 096b/15

nol - : (<ne + ol-) Ne olmak.

n.- dı 039a/3

nuḡfe : <Ar. Meni.

n.+ den 116a/15, 130a/6

n.+ si 130a/5

nūbe : <Ar. Büyük kısmı Sudan'da, küçük bir kısmı Mısır'da kalan bir bölge ve bu bölgede yaşayan insanlar.

n.+ nūñ 129b/11

nūḡ : <Ar. Kendisine inanmayan ve davetine uymayan kavmi bir tufan ile yok edilen peygamber.

n. 018b/4, 033a/14, 043a/1,
043a/2, 043a/3, 043a/5, 043a/7, 043a/9,
043a/12, 043a/15, 043b/1, 043b/2,
043b/6, 043b/10, 043b/13, 043b/15,
044a/1, 044a/3, 044a/6, 044a/10,
044b/4, 044b/5, 044b/8, 044b/10,

044b/12, 044b/13, 044b/14, 045a/2,
045a/6, 045a/14, 045a/15, 046b/12,
048a/6, 048b/6, 052b/7

n.+ a 043a/1, 043a/7, 043b/3,
043b/10, 043b/12, 044a/2, 044b/6,
044b/9, 076b/12

n.+ dur 042b/15

n.+ ı 042b/14, 045b/4

n.+ ile 056b/4

n. oldu 043a/6

n.+ un 044b/6

n.+ uñ 043b/8, 044b/11,
045a/11, 045a/12, 045a/5, 045a/8,
045b/2, 129b/10

nūr : <Ar. Nur, aydınlık, manevi
ışık.

n. 005a/9, 008a/7, 008b/13,
009b/1, 009b/2, 009b/4, 009b/9,
009b/10, 009b/12, 009b/14, 010a/13,
010b/2, 010b/6, 010b/9, 010b/10,
011a/5, 011a/13, 011b/3, 017a/8,
024b/14, 036b/3, 062a/6, 062a/7,
077a/8, 082a/14, 105b/1, 111b/7,
116b/5, 116b/9, 122b/8, 129a/15

n.- ı celâlde 005b/6

n.- ı meknûndan 008a/14

n.- ı rabbânîdür 003b/2

n.- ı rabbi 077a/7

n.- ı rûhânîdür 008b/3

n.- ı sâti' 077b/9

n.+ a 010a/1, 011a/5, 025b/2

‘araşa-i n.+ a 006b/7

n.+ dan 010b/3, 011b/8, 017a/6,
024b/7, 025a/7, 033a/13, 035a/15,
035b/1, 035b/2, 035b/6, 047a/12,
082a/14, 084b/2

n.+ dandur 017a/3

n.+ dur 009b/14, 054a/5, 092a/1

n.+ ı 005a/9, 009b/13, 017a/8,
019a/7, 021b/2, 024b/15, 025a/1,
036b/3, 036b/4, 041a/3, 049b/1, 062a/7,
077b/10, 098b/11, 119a/11, 129a/14

n.+ ıdur 009b/10, 009b/11,
009b/14, 009b/3, 009b/9

n.+ ımdan 115b/5

n.+ ın 019a/8, 036b/2, 039b/11

n.+ ından 019a/4, 019a/5,
025a/7, 045b/8, 082a/13, 088b/15

n.+ ını 025b/1, 048a/14

n.+ ı+y+ ile 006b/9

n.+ lar 009b/6

n.+ lardur 009b/6

n.+ ları 005a/13

n. olduğu 011a/13

n.+ um 011a/10, 089b/11,
095b/14

n.+ umı 054a/6

n.+ um+ ile 095b/15

n.+ uña 116b/1

nūrly : <Ar. + Tr. Nurlu, aydınlık.

n. 034a/2

nūrū'l-envār : <Ar. Nurların nuru. n.+ dan 003b/2	051b/14, 051b/15, 099a/5, 100b/5, 122b/10 o.+ dandur 020a/3 o.+ ı 022a/15, 034b/15, 050b/11, 051a/11, 106b/9 cemī'-i o.+ ı 050b/10 o.+ ın 020a/14 o.+ ma 053b/15, 089a/8, 109a/5 o.+ ından 020a/12 o.+ ile 026b/2, 047b/15, 051a/5, 051b/1 o.+ lara 102b/11 o.+ uñ 020b/3, 035a/3, 097b/9
nübüvvet : <Ar. Peygamberlik. n. 024b/2, 037b/1, 126b/12	
nücüm : <Ar. Yıldızlar. n.+ a 041a/10	
nüfūs : <Ar. Nefisler, ruhlar, canlar. n. 001b/6 n.- u fāzıla'yı 002a/9	
ocağ : Ocak. o.+ ından 043a/8	
od : Ateş. o. 020a/12, 020b/14, 025a/14, 034b/15, 035a/3, 047b/14, 048a/7, 051a/1, 051a/3, 051b/3, 073b/9, 076a/6, 076a/13, 077a/6, 077a/7, 077b/6, 100a/15, 104a/10, 104a/12, 107a/6, 129b/13, 130a/12 o.+ a 020a/7, 038a/1, 050a/5, 050a/14, 050b/13, 050b/2, 050b/3, 050b/4, 050b/9, 051a/1, 051a/6, 051a/13, 051a/15, 051b/1, 051b/2, 051b/5, 055b/4, 056b/1, 060b/7, 065b/6, 067a/2, 076a/13, 098b/8, 107a/10, 129b/14 o.+ da 051b/11, 052a/1 o.+ dan 022a/15, 051a/11,	odun : Yakılmak üzere kesilmiş ağaç. o. 050a/14, 057a/8, 058a/11, 058b/1, 058b/6 o.+ ı 050b/1 oğl : Erkek çocuk. o.+ ı oldu 064a/2, 075b/4, 125a/10 o.+ ı olmayınca 130a/1 o.+ ı 038b/7, 043a/10, 045a/13, 045b/2, 052a/12, 057a/2, 064b/8, 068b/10, 069b/15, 074b/1, 102b/1, 103b/12, 103b/7, 104b/1, 116a/10, 120b/4, 120b/12, 129b/10 o.+ ıdur 068b/11, 073a/5, 073a/6, 074b/2, 102b/1, 106a/8, 106a/9, 127b/15 o.+ ma 058a/2, 107b/12,

120b/11	o.+ ları 013a/10, 017a/2, 017a/3, 026a/11, 038b/2, 043b/6, 045b/4, 053a/3, 055a/7, 069a/12, 072b/12, 079b/13, 096a/4, 097a/2, 097b/2, 099b/10, 101a/8, 106b/12
o.+ indandur 068b/10	o.+ larıdur 067b/13, 095a/11
o.+ mı 107a/7	o.+ ların 069a/13, 118a/11
o.+ ının 088b/5	o.+ larına 027b/6, 027b/7, 029a/2, 029b/12, 031a/12, 044a/11, 069a/10, 069a/12, 111a/8
o.+ um 057a/8, 064b/4, 065b/8, 066a/2, 103a/15, 110b/13, 128b/10	o.+ larından 048a/8, 069b/2, 089b/2
o.+ uma 057b/11	cemī [˘] -i o.+ larından 061b/3
o.+ un 057b/14	o.+ larını 125a/15
o.+ unı 043a/11	cemī [˘] -i o.+ larını 076a/8
o.+ uñ 034a/3, 039b/4, 039b/8, 057a/5, 057b/12, 058b/7, 110b/12, 122a/13	o.+ larıyla 067a/9
o.+ uña 104a/5	o.+ larum 039a/8, 065a/3
oğlan : Çocuk, genç, yiğit, erkek çocuk.	o.+ laruma 039a/15
o. 020b/5, 027b/13, 030a/7, 030a/15, 037b/11, 037b/12, 040b/15, 041a/1, 048a/12, 048b/1, 048a/15, 048b/7, 048b/9, 058a/15, 059a/15, 059b/6, 059b/10, 059b/13, 061b/4, 061b/5, 061b/9, 062a/10, 066b/7, 076a/7, 076a/9, 077a/4, 090b/13, 091a/10, 110b/11, 120b/7, 123b/9, 124b/15, 128b/7, 128b/8, 128b/9, 128b/10	o.+ larumdan 032b/15, 038b/5
o.+ a 128b/7	o.+ larumı 029b/5
o.+ ı 066b/5, 097a/10, 097a/11, 099a/7, 120b/5	o.+ larumuñ 039a/12
o.+ lar 059a/5, 090b/13, 123b/10, 123b/15, 124b/1, 124b/3, 124b/4	o.+ larunuñ 013a/14
	o.+ laruñ 027b/1, 084b/2
	o.+ laruña 038b/8
	o.+ laruñdan 034b/13
	o.+ laruñı 028b/15, 039b/12, 111a/3
	o.+ laruñuñ 030b/12, 033b/3
	o. oldı 064a/7
	oğlançuğ : Küçük çocuk.
	o.+ um 057a/6

o.+ un 064b/9

oğlancuğ : Küçük çocuk.
o. 064b/10, 103a/14, 107a/10
o.+ lar olmasa+y+ idi 098b/5

oğlanlık : Çocukluk, gençlik.
o.+ dağı 121b/2

oğul : Erkek çocuk.
o. 065b/9

oķı - : Okumak.
o.- dılar 094a/5
o.- ya 010b/14, 025a/2

oķsuz : Oksuz, oku olmayan.
o. ola 102a/7

oķu - : Okumak.
o.- dı 025a/8, 034a/8, 039a/10,
048b/13, 106b/8, 107b/3
o.- dum 043b/3
o.- ğil 111a/3
o.- rdı 110a/6, 113b/14
o.- sa 083b/13, 092a/5, 094b/5
o.- sañ 107a/3
o.- ya 010b/11
o.- yısarsız 100a/7

oķun - : Okunmak.
o.- sun 003a/2

ol : O.

o. 001b/2, 001b/8, 002a/2,
002a/13, 004a/9, 004a/11, 004a/13,
004b/12, 004b/15, 005b/6, 006a/13,
006a/14, 006b/13, 007b/9, 007b/12,
008a/2, 008b/7, 008b/8, 009a/9, 009b/9,
009b/10, 009b/13, 009b/14, 010a/1,
010a/4, 010a/13, 010a/15, 010b/3,
010b/6, 010b/10, 010b/13, 011a/12,
011a/3, 011a/5, 011a/8, 011b/10,
011b/14, 012a/2, 012a/8, 012a/9,
012a/14, 013a/11, 013a/6, 013b/8,
014b/2, 014b/4, 014b/5, 014b/6, 014b/7,
014b/8, 014b/9, 015a/1, 015a/10,
015a/14, 015a/6, 015b/12, 015b/13,
015b/9, 015b/14, 015b/15, 016a/3,
016a/4, 016a/5, 016a/7, 016a/8, 016a/9,
016a/10, 016a/11, 016a/12, 016a/13,
016b/3, 016b/6, 016b/8, 016b/10,
017a/4, 017a/7, 017a/8, 017a/9,
017b/10, 018b/5, 018b/7, 018b/11,
018b/12, 018b/13, 018b/14, 019a/2,
020b/2, 020b/4, 021a/4, 021a/7, 021a/8,
021a/9, 021a/10, 022a/2, 022a/7,
022a/14, 022a/15, 022b/2, 022b/15,
023b/1, 025a/4, 025a/6, 025b/2,
025b/11, 026a/4, 026a/6, 026b/4,
026b/10, 026b/13, 027a/1, 027a/5,
027a/7, 027b/2, 029a/11, 029b/11,
029b/7, 030b/9, 031a/10, 031b/1,
031b/3, 032a/7, 032a/9, 032b/5, 033a/3,

033a/12, 033a/13, 033a/15, 033b/7, 063a/2, 063a/8, 063a/10, 063b/9,
033b/8, 033b/12, 034b/1, 034b/2, 063b/15, 064b/9, 064b/10, 065a/9,
034b/3, 034b/4, 034b/6, 034b/7, 065a/10, 065a/12, 065b/9, 066a/15,
034b/15, 035a/3, 035a/7, 035a/9, 066b/3, 067a/1, 067a/6, 067b/10,
035a/14, 035a/15, 036a/8, 036a/14, 067b/8, 067b/11, 068a/1, 068a/14,
036b/2, 036b/3, 036b/4, 036b/7, 036b/8, 069a/1, 069b/14, 070b/2, 070b/4,
036b/9, 036b/10, 036b/11, 036b/12, 070b/13, 071b/2, 071b/7, 071b/8,
037a/1, 037a/10, 038a/5, 038a/10, 071b/9, 071b/15, 072a/11, 072b/13,
039a/8, 039b/13, 039b/9, 040b/7, 072b/3, 073a/12, 073a/14, 073b/11,
041a/1, 041a/6, 041b/15, 041b/2, 074a/12, 074b/1, 074b/3, 075b/5,
042a/10, 042a/6, 042b/15, 043a/7, 076a/2, 076a/12, 076a/15, 077b/2,
043b/12, 043b/3, 043b/4, 043b/8, 077b/4, 077b/5, 077b/11, 078a/5,
044a/12, 044a/15, 044a/3, 044b/10, 078a/7, 078a/11, 078a/15, 078b/12,
044b/4, 044b/5, 044b/8, 044b/9, 045a/4, 079a/12, 079a/6, 079a/7, 079b/3,
046a/4, 046a/7, 046a/8, 046b/12, 080a/2, 080a/15, 080b/7, 080b/12,
047a/2, 047a/6, 047a/10, 047a/14, 081a/3, 081a/6, 081a/15, 081b/5,
047a/15, 047b/2, 047b/3, 047b/7, 081b/15, 082a/1, 082a/14, 082a/15,
047b/8, 047b/10, 047b/15, 048b/5, 082b/1, 082b/2, 083a/2, 083a/12,
048b/6, 048b/7, 049a/7, 049a/11, 083b/9, 083b/14, 083b/15, 084a/1,
049b/10, 049b/12, 050a/15, 050b/1, 084a/9, 084b/2, 084b/3, 084b/7, 084b/9,
050b/3, 051a/1, 051b/2, 051b/3, 051b/4, 085a/3, 085a/4, 085a/8, 085a/9,
051b/6, 051b/8, 051b/9, 051b/10, 085a/15, 085b/4, 085b/5, 085b/6,
051b/11, 051b/12, 052a/1, 052a/6, 085b/8, 085b/10, 085b/11, 086b/1,
052a/8, 052b/1, 052b/7, 053a/6, 087a/1, 087a/12, 088b/2, 088b/3,
053a/12, 053b/7, 053b/13, 054b/12, 088b/5, 088b/6, 088b/11, 088b/15,
054b/14, 055a/11, 055a/12, 056a/1, 089a/7, 090a/1, 090a/3, 090a/5, 090a/6,
056a/5, 057a/4, 057a/9, 058a/4, 058a/5, 090a/10, 090a/12, 091a/1, 091a/3,
058a/9, 058b/13, 059a/15, 060b/10, 091a/9, 091a/10, 091a/12, 091a/13,
060b/12, 060b/13, 060b/14, 060b/15, 091a/15, 091b/3, 091b/9, 091b/11,
060b/3, 060b/4, 060b/7, 060b/8, 060b/9, 092a/10, 092b/1, 092b/4, 092b/9,
062a/1, 062a/11, 062a/14, 062b/1, 093a/1, 093a/2, 093a/5, 093a/13,
062b/2, 062b/6, 062b/10, 063a/1, 093a/14, 094a/5, 095a/8, 095b/14,

096a/4, 098a/3, 099b/12, 099b/8,
101a/2, 102a/7, 102b/8, 103b/5, 103b/8,
103b/9, 103b/10, 103b/12, 103b/13,
103b/14, 104a/6, 104a/7, 104a/11,
104a/12, 104a/13, 104b/9, 104b/15,
105a/10, 105a/4, 105a/5, 105a/8,
105b/2, 105b/4, 105b/6, 107b/2, 107b/3,
107b/7, 107b/10, 107b/11, 107b/14,
108a/6, 108a/8, 108a/11, 108a/15,
108b/9, 108b/12, 108b/14, 109b/12,
109b/5, 110a/9, 110a/12, 110b/1,
110b/2, 110b/3, 110b/4, 110b/6, 110b/7,
110b/9, 111b/5, 111b/10, 111b/11,
111b/12, 111b/14, 112a/9, 112b/4,
112b/12, 113a/13, 114a/3, 114a/4,
114b/14, 114b/15, 115a/11, 115a/13,
116a/11, 116b/5, 117b/7, 117b/14,
118a/5, 118a/6, 119a/8, 119a/10,
119a/14, 119a/15, 119b/4, 119b/5,
120a/10, 120b/7, 120b/14, 120b/15,
121a/1, 121a/11, 121b/15, 122a/2,
122a/10, 122a/11, 122b/11, 123a/2,
123a/5, 123a/8, 123a/12, 123a/13,
123b/4, 124a/7, 124a/9, 124a/11,
124a/13, 124a/14, 124a/15, 124b/1,
124b/4, 125a/6, 125a/11, 126a/8,
126a/9, 126b/1, 126b/6, 127a/1, 127b/3,
128b/7, 128b/9, 128b/10, 129b/8,
130a/6, 130a/7, 130a/11, 130a/12,
130b/2, 131a/4, 131a/10, 131a/15,
131b/3, 131b/4, 131b/10, 132b/14,
132b/15

o.+ daḥı 003a/2, 018a/4, 072b/9,
077b/5

o. dı+ ki 048b/6

o.+ dur 002b/13, 003b/15,
006a/4, 032b/7, 032b/8, 044b/4, 055b/1,
055b/2, 055b/5, 059a/11, 060b/7,
067a/1, 092b/12, 092b/13, 092b/14,
094a/2, 094a/3, 098a/1, 105b/15,
127a/7, 127b/11, 128b/5

o.+ kim 004b/11, 071b/7,
101b/13, 101b/14, 101b/15

o. ola 021b/5, 086a/8

ol - : Olmak.

aç o. 101b/15

fāriğ o. 089a/13

ferah o. 117b/1

gibi o. 056a/6

ḥōş o. 070a/14

mel'ūn o. 027a/13

meşgūl o. 028b/12

muṭī' o. 093b/8

müslimān o. 053b/14

rāzī o. 110b/15

sākin o. 029b/13

şovuk o. 051a/14

o.- a 061a/8, 065a/14, 104b/14,
105a/6, 124b/7

altında o.- a 034b/11, 055a/5

'amelsüz o.- a 102a/5, 102a/7

anda o.- a 124b/15

añ o.- a 062b/10

‘arż o.- a 042b/6	içün o.- a 092a/2
‘āşī o.- a 021a/8, 021b/12	ile o.- a 043b/15
atası o.- a 041a/1	‘ilimsüz o.- a 102a/6
baḥīl o.- a 085a/2	‘ivażı o.- a 109b/13
beg o.- a 107a/2	ķabūl o.- a 054b/6
benüm+ ile o.- a 113a/1	ķapusı o.- a 045b/1
berāber o.- a 009b/8	ķādir o.- a 083b/7
beşer o.- a 062a/3	ķızlık o.- a 063a/13
beyān o.- a 004a/5	ķonşuluğumda o.- a 112a/5
bile o.- a 112a/15	maḥbūb o.- a 019b/12
bilinde o.- a 034b/10	ma‘lūm o.- a 065b/12
biñ o.- a 051b/10	meşğūl o.- a 117b/3, 117b/4
cānsuz o.- a 102a/12	muḥakķak o.- a 004a/6
cem‘ o.- a 037a/4	muķteşid o.- a 009b/7
çāre o.- a 105a/6	muṭī‘ o.- a 021b/12
çoķ o.- a 063b/11, 097a/10	müteḥayyir o.- a 127a/6
elinde o.- a 048a/15, 076a/8	nehyi o.- a 081a/2
emīn o.- a 094b/6, 097a/9,	nişān o.- a 121a/8
100a/9	oķsuz o.- a 102a/7
eşref-i mevāzi‘ o.- a 007b/5	ol o.- a 021b/5, 086a/8
fevt o.- a 096a/13, 106a/1	pāk o.- a 097a/8
geñez o.- a 057a/12	peşīmān o.- a 088a/12
gibi o.- a 102a/8, 102a/9,	raḥminde o.- a 034b/11
102a/10, 102a/11, 102a/12, 111a/13,	rāżī o.- a 109b/11, 112a/10
112b/4	rızāsı+y+ içün o.- a 092b/12,
ğarķ o.- a 090b/9	092b/13
ğālib o.- a 009b/7, 009b/8,	sābıķ bi‘l-ḥayrāt o.- a 009b/7
097a/8	sābit o.- a 010b/5
ḥüccet o.- a 079a/14	sākin o.- a 019b/11
ḥayırlu o.- a 085a/8	sözlü o.- a 085a/2
ḥālîş o.- a 087a/15	şalāḥda o.- a 026b/15
ḥōş o.- a 017b/11, 131b/4	şerlü o.- a 085a/9

şükri o.- a 085a/4
 tekebbür o.- a 085a/2
 tevbesüz o.- a 102a/12
 ucuzluk o.- a 063a/13
 üzerinde o.- a 034b/11
 yağmursuz o.- a 102a/5, 117b/2
 yimişsüz o.- a 102a/6
 yoldaş o.- a 005a/11
 yüz o.- a 108a/10
 zālimum li-nefsihi o.- a 009b/8
 zamān o.- a 127b/2
 zekātsuz o.- a 102a/11, 102a/7
 ziyāde o.- a 025b/9
 diri o.- acak olursa 120b/5
 o.- acakdur 008b/10, 009a/1
 kara o.- acakdur 047b/11
 kızıl o.- acakdur 047b/11
 şaru o.- acakdur 047b/11
 ‘āriflerden o.- alar 004a/13
 bālīg o.- alar 091a/15
 bende o.- alar 043b/15
 cem‘ o.- alar 025a/2
 gibi o.- alar 060a/7
 ḥalīfe o.- alar 023a/3
 ‘iliyyīnde o.- alar 040a/7
 muṭī‘ o.- alar 102b/11
 müştāk o.- alar 120b/1
 siccīnde o.- alar 040a/7
 şaf o.- alar 013b/4, 028a/14
 şāz o.- alar 130a/4
 ayru o.- am 091a/6
 meşgūl o.- am 116b/9
 sākīn o.- am 026a/4
 yakın o.- am 086b/4, 086b/5
 yaratmış o.- am 091b/10,
 091b/11
 yoldaş o.- am 048b/9
 aşfiyā’+y+ ile o.- an 003b/4
 enbiyāña o.- an 116b/11
 farz-ı ‘ayn o.- an 004a/15
 ‘ilm o.- an 004b/9
 mübtelā o.- an 055b/3
 müvekkel o.- an 120a/7
 peygāmberleriyle o.- an 003b/4
 saña o.- an 050a/12
 sāyir o.- an 005b/7
 serḥōş o.- an 114a/10
 vefādār o.- an 055b/3
 ‘āşī o.- anlar 101a/3
 muṭī‘ o.- anlar 115b/10
 ırak o.- anlara 074b/8
 zālimum li-nefsihi o.- anlara
 010a/9
 ḥōr o.- anlaradur 132b/1
 ‘āşī o.- anları 020b/10
 muṭī‘ o.- arsa 012b/1
 ‘abdü şekūr o.- asın 027a/14
 benüm+ ile o.- asın 090b/1
 emīn o.- asın 087b/2
 kul o.- asın 079b/9
 mübtelā o.- asın 107b/2
 rāzī o.- asın 068a/13, 086b/12
 gāfil o.- asız 060a/8
 müstemi‘ o.- asız 091b/13

sākin o.- asız 026b/1	beg o.- dı 131b/12
yaqın o.- avuz 116b/1	biñ o.- dı 045a/8, 051b/11
böyle o.- a+y+ idi 029a/1	bu o.- dı 025b/1
gibi o.- aydı 016a/10	bütün o.- dı 091a/3
toptolu o.- aydı 013a/9	cemi‘ o.- dı 005a/13
ziyāde o.- aydı 032a/3, 032a/5	cenk o.- dı 131b/13
diri o.- ayın 029a/2, 031a/15	çişmeler o.- dı 108b/3
ğālib o.- ayın 050b/9	çok o.- dı 003b/15, 038b/2,
musallaḡ o.- ayın 029a/2	102a/14, 130b/15
yirine o.- ayın 065a/10	delik o.- dı 080a/8
o.- dı 008b/10, 009a/1, 056a/7	derzī o.- dı 041a/14
‘acebrakı o.- dı 068b/7	dimek o.- dı 076a/5
acı o.- dı 038b/1	diri o.- dı 040b/7, 045a/7,
aḡu o.- dı 036b/13	046a/13, 048a/2, 056b/4, 059a/1,
aḡ o.- dı 020a/15, 036a/14,	067b/4, 073a/1, 095b/8
054a/6	düş o.- dı 063b/4
aḡar o.- dı 070b/10	düşmanlık o.- dı 027b/5
anda o.- dı 051a/2, 103b/12	emīn o.- dı 100b/2
aru o.- dı 071b/9	eñek o.- dı 077b/6
‘arż o.- dı 042b/11	epsem o.- dı 008a/12, 027b/2
‘aşā o.- dı 077b/8	farīza o.- dı 010a/7
‘āşī o.- dı 023a/14, 027b/6,	farḡ o.- dı 054a/7
038a/1, 038a/9, 079a/11, 113b/8,	fāriḡ o.- dı 033a/1, 122b/12
119a/15	ferah o.- dı 070b/5, 072b/6,
‘āşīlerde o.- dı 037b/2	122a/2
‘āşık o.- dı 061a/3, 107b/10	fevt o.- dı 120a/5
ayru o.- dı 067b/2, 067b/3	ḡāfil o.- dı 082a/5
‘azīm o.- dı 031b/7	ḡarḡ o.- dı 043a/11, 080b/1,
‘azīz-i mışr o.- dı 063b/14	089b/13
bāṭıl o.- dı 078a/13	ḡāyib o.- dı 034b/3, 058b/10,
bāṭın o.- dı 002b/5	067b/2
becid o.- dı 069b/8	gebe o.- dı 048b/5

geyikte o.- dı 037b/1
 gibi o.- dı 114b/15, 130a/12,
 130a/13
 gider o.- dı 055b/12
 gözsüz o.- dı 074a/3
 gün o.- dı 107b/2
 ḥalīfe o.- dı 122a/14
 ḥarāb o.- dı 043b/12
 ḥāşıl o.- dı 002b/4, 002b/6,
 006b/15, 007a/1, 023b/3, 038b/11,
 042a/14
 ḥasta o.- dı 103b/13, 131a/5
 ḥazīnedārı o.- dı 021a/6
 ḥōş o.- dı 053a/14, 065b/15,
 072a/11, 072b/9, 077a/9, 083a/11,
 131a/14, 131b/5
 ıssı o.- dı 073b/10
 ʿibādet o.- dı 007a/1
 içün o.- dı 031b/3
 iḥtilāf o.- dı 053a/10
 iriñ o.- dı 069b/11
 irte o.- dı 090a/8
 işitmez o.- dı 030a/15
 kāfir o.- dı 025a/13
 kapkara o.- dı 052b/12, 069b/10
 kara o.- dı 020a/15, 044a/10,
 070b/9
 karañulık o.- dı 040b/6
 karıcuğ o.- dı 064a/4
 kāyim o.- dı 127a/11
 kāzī o.- dı 128a/14
 kızıl o.- dı 020a/15
 kızlık o.- dı 064b/5, 078b/12
 kişi o.- dı 129a/9
 konuğ o.- dı 053b/11
 konuğlığı o.- dı 053b/9
 mağrūr o.- dı 026b/9
 maḥzūn o.- dı 050a/7, 060b/6
 maʿlūm o.- dı 008a/4
 maʿmūr o.- dı 033b/11
 melik o.- dı 128a/14
 melül o.- dı 043b/2, 061b/9,
 065b/3, 068a/4, 072b/3, 120b/11
 menfī o.- dı 127b/2
 merdūd o.- dı 021a/4
 meşğul o.- dı 007b/1, 042b/1,
 044a/8, 078b/15
 muḥakkağ o.- dı 127b/1
 muḥarrer o.- dı 049a/14
 muḥayyed o.- dı 061a/12
 mūnis o.- dı 044a/11
 muṭābık o.- dı 061a/5
 muṭīʿ o.- dı 127a/12
 muttaşıf o.- dı 126b/12
 mübtelā o.- dı 069b/14
 mülākāt o.- dı 081a/12
 münevver o.- dı 009b/13,
 009b/2, 072a/9
 müntefī o.- dı 127b/3
 müslimān o.- dı 125a/9
 müşk o.- dı 037b/2
 müştāk o.- dı 033a/8, 082a/2,
 115b/12
 müteğayyir o.- dı 070b/9

mütehayyir o.- dı 047a/3,
 072b/2, 072b/9, 082a/12, 085a/15
 mütemekkin o.- dı 065b/15
 namāz o.- dı 040b/4
 ne o.- dı 064a/11
 nice o.- dı 072b/3, 072b/4,
 128b/10, 128b/9
 nişān o.- dı 105b/6
 nūḥ o.- dı 043a/6
 oğlan o.- dı 064a/7
 oğlı o.- dı 064a/2, 075b/5,
 125a/10
 ‘ömri o.- dı 041a/7, 067b/5,
 074a/13, 129a/1
 ötürü o.- dı 120b/9
 pādişāh o.- dı 075b/15, 075b/4,
 078b/3, 129b/8
 pāre o.- dı 010a/13, 010b/10,
 010b/13, 010b/6, 082a/15, 093a/2
 pāre pāre o.- dı 085b/5
 peşimān o.- dı 076b/3
 peygāmbere o.- dı 068b/10
 raḥmet o.- dı 010a/15
 rāzī o.- dı 040a/2, 050a/15,
 068a/13, 070a/7, 085b/12, 115b/11,
 118b/4
 revān o.- dı 116a/9
 şabāḥ o.- dı 057a/2, 131b/7
 şābit o.- dı 006a/10
 sağ o.- dı 103b/2
 sākin o.- dı 025b/13, 045b/3,
 045b/4, 059b/5, 064b/5, 066b/1
 sāyis o.- dı 075b/8
 şu o.- dı 011b/10, 044a/14
 sultān o.- dı 126b/13, 126b/14
 sülük o.- dı 071b/8
 sünnet o.- dı 010a/7, 036b/5,
 055a/10, 058b/14
 sürür o.- dı 005a/9
 şöyle o.- dı 041b/4, 108a/15
 taḥt o.- dı 007b/4
 taḥtgāh o.- dı 068b/8
 tamām o.- dı 002b/10, 016b/1,
 024b/13, 028b/15, 039b/1, 039b/8,
 052b/13, 070b/13, 072a/1, 123a/1,
 128b/8
 taş o.- dı 034b/7
 toptolu o.- dı 078a/12
 tūfān o.- dı 043a/10
 tuz o.- dı 053b/8
 ümmeti o.- dı 049b/8
 vācib o.- dı 005a/1, 007b/1,
 007b/4
 vaḥşī o.- dı 030b/1
 vāқи‘āt o.- dı 131a/3
 vāқи‘ o.- dı 024b/4, 037b/1,
 049a/9, 130a/5
 vefāt o.- dı 068a/7
 verem o.- dı 069b/9
 virmez o.- dı 038b/1
 yakın o.- dı 039a/2, 050b/13,
 114a/3, 114a/4, 130b/3
 yaş o.- dı 072b/8
 yevmü’l-fiṭre o.- dı 038b/5

yıl o.- dı 048a/5, 056b/4, 056b/5, 068a/7, 072b/15, 078b/4	ğāyib o.- dılar 006b/9, 108a/12, 121a/3
yılan o.- dı 077b/5	ḥarīṣ o.- dılar 023a/7
yol o.- dı 080a/12, 080a/6	helāg o.- dılar 104b/12
yoldaş o.- dı 052a/2	helāk o.- dılar 048a/1, 062b/4, 103a/6, 103a/9, 131b/8
yüz yigirmi o.- dı 067b/4	hükemā' o.- dılar 002a/13
zāhir o.- dı 010a/13, 010b/10, 010b/13, 010b/2, 010b/6, 033b/14, 033b/15, 034b/9, 042b/11, 082a/15	ḳabīle o.- dılar 046b/3
za'īf o.- dı 069b/10, 071a/7	kāfir o.- dılar 043a/1, 046a/3, 046a/4, 047b/12, 047b/7, 073a/3
zamān o.- dı 072a/12	maḥrūm o.- dılar 004a/4
zāyi' o.- dı 061b/5	melāmet ider o.- dılar 070b/11
zelzele o.- dı 038b/1	melūl o.- dılar 124b/13
zeyin o.- dı 019b/1	meşgūl o.- dılar 020b/8, 076b/7, 106a/10
ziyāde o.- dı 073b/2, 077a/13, 102b/15, 103b/3	muḥtelif o.- dılar 023b/11
ṣābit o.- dı+ ki 007b/14, 022a/13	muṭī' o.- dılar 075b/1, 101a/9
zāhir o.- dı+ ki 005a/3	müştāk o.- dılar 104a/15
o.- dı+ kim 058a/5, 109b/8, 127b/6, 127b/8	nice o.- dılar 128b/8
'arż o.- dılar 042b/9	şaf o.- dılar 025a/3
'āşī o.- dılar 020b/9, 105a/10	sākin o.- dılar 020b/15, 034b/14
bölük o.- dılar 052a/9	şāz o.- dılar 020a/11, 080b/12
bölük bölük o.- dılar 106a/7	şöyle o.- dılar 104b/11
cem' o.- dılar 040b/1, 073b/12, 076a/10, 122b/1, 122b/6	tābi' o.- dılar 041a/5
çok o.- dılar 046b/3	toptolu o.- dılar 045b/4
emīn o.- dılar 020a/11, 043b/13	vāşıl o.- dılar 006b/7
fānī o.- dılar 006b/10	yılanlar o.- dılar 078a/11
ferah o.- dılar 095a/10	'āşī o.- dılarsa 103a/11
firişte o.- dılar 040b/3	o.- dı+y+ ise 007b/4
ğarḳ o.- dılar 044b/1, 080a/7	ğanī o.- duğı 006a/4
	ğarḳ o.- duğı 045a/7
	ḥācetüñüz o.- duğı 098b/8

- ḥarāb o.- duğı 041b/1
 k̄āşır o.- duğı 046a/12
 k̄atib o.- duğı 011a/14
 levḥ o.- duğı 011a/15
 nūr o.- duğı 011a/13
 sebeb o.- duğı 011a/13
 sünnet o.- duğı 021b/10
 çok o.- duğı+ çün 073a/5
 muṭī o.- duğı+ çün 063b/15
 mübtelā o.- duğı+ çün 070b/5
 pāre pāre o.- duğın 082b/3
 yakın o.- duğın 086b/4
 fānī o.- duğından 005b/8
 az o.- duğı+y+ içün 022a/7
 zāhir o.- duğın 056a/4
 ḥalīfe o.- duğuna 105b/6
 k̄āşır o.- duğ 116a/14
 ‘āşī o.- dum 036a/3, 037b/6,
 037b/7, 086a/14
 işitmez o.- dum 030b/2
 la‘net o.- dum 044a/5
 mağrūr o.- dum 027b/11, 038b/9
 melūl o.- dum 104b/5
 mübtelā o.- dum 071b/12
 müştāk o.- dum 056a/9
 ne o.- dum 030b/1
 nesne o.- dum 026b/14
 rāzī o.- dum 070b/4, 104b/10
 söylemiş o.- dum 071a/9
 ‘āşī o.- duñ 031b/13, 099b/7
 işitmez o.- duñ 030b/2
 maḥcüb o.- duñ 030b/2
 muṭī‘ o.- duñ 028b/4
 pādişāh o.- duñ 079b/1
 cem‘ o.- duñuz 116b/13
 o.- dur 085b/10, 085b/11
 gibi o.- ğıl 114a/9
 rāzī o.- ğıl 089a/10
 s̄ābit o.- ğıl 093b/5
 şākirlerden o.- ğıl 083a/8
 maḥabbet o.- ıcağ 007a/12
 o.- ıcağ 033a/14, 043a/10
 yakında o.- ıcağ 127a/15
 zamānı o.- ıcağ 068a/10
 k̄āyim ol.- uçları 132a/6
 zikr o.- ınan 040b/9
 aḥşam o.- ınca 119a/8
 cem‘ o.- ırsarsız 100a/6
 emīn o.- ma 094b/14, 099b/8
 ḥāzır o.- ma 088b/11
 meşğūl o.- ma 094b/13
 muşāhib o.- ma 091a/1
 muṭī‘ o.- ma 070b/15
 müteḥayyir o.- ma 047a/7
 o.- madı 026b/14, 115a/13
 ‘acāyib o.- madı 046b/12
 birisine o.- madı 050a/12
 çāre o.- madı 102b/15, 105a/12,
 105a/4
 ḥālī o.- madı 093a/6
 ḥasta o.- madı 078b/4
 helāk o.- madı 080b/10
 mescid o.- madı 122b/9
 nesne o.- madı 062b/3

rahmet o.- madı 083b/13
 rāzī o.- madı 038a/1, 038b/10,
 050a/15, 061b/8
 zāhir o.- madı 003b/6, 061b/3
 teslīm o.- madıguñ-içün 031b/3
 ‘āşī o.- madılar 104b/13
 düşman o.- madılar 095b/7
 helāk o.- madılar 069a/14
 muṭī‘ o.- madılar 101a/10,
 102b/13, 103b/3, 103b/4
 rāḥat o.- madılar 019a/7
 rāzī o.- madılar 040a/1
 günü o.- madın 099b/12
 ıraklarda o.- madın 094a/12
 ğark o.- maduğına 044b/4
 fāriğ o.- maduñ 094b/13
 muşāhib o.- mağa 041b/9
 senüñ+ ile o.- mağa 068a/13
 sultān o.- mağa 118b/1
 tamām o.- mağa 039a/2,
 079b/11, 079b/2
 müştāk o.- mağı 115b/14
 o.- mağ+ ile 013b/7
 o.- mak 027a/14
 ‘azīz o.- mağ 128a/11
 eksük o.- mağ 027b/15
 emīn o.- mağ 054b/8
 epsem o.- mağ 053b/1
 ğāfil o.- mağ 100b/5
 ḥōr o.- mağ 128a/10
 ḥükminde o.- mağ 027b/15
 ırak o.- mağ 074b/6
 ibtidā o.- mağ 005b/10
 kul o.- mağ 007a/3
 mekrūh o.- mağ 028a/4
 rabbüm o.- mağ 007a/3
 rāḥat o.- mağ 100b/6
 sākin o.- mağ 026a/5
 selāmet o.- mağ 094a/14,
 099a/11
 yaqın o.- mağ 074b/7, 132a/7
 kurbān o.- mağda 056b/15
 rāzī o.- mağdadur 086b/13
 ḥōr o.- mağdan 128a/11
 şerīf o.- mağdan 128a/10
 emīn o.- mağdur 112b/13
 ḥāşıl o.- mağdur 013b/14
 helāk o.- mağdur 007a/6
 ziyāde o.- mağdur 099a/1
 o.- mağ+ ile 004a/1, 005b/11,
 102a/3, 131a/2
 evvel o.- mağlık 011b/1
 elinde o.- mamağ 028a/1
 peygāMBER o.- mamağ 028a/1
 sultān o.- mamağ 028a/2
 şükri o.- mamağdur 094b/4
 gibi o.- mañ 098b/11
 gözsiz o.- mañ 047b/5
 ırak o.- mañ 096b/1
 kavimden o.- mañ 099b/13
 rāzī o.- mañ 075a/12
 şunlardan o.- mañ 097b/2
 yaqın o.- mañ 026a/8
 muṭī‘ o.- masa 112a/11

müstaķīm o.- masa 100a/2	nebī o.- mayan 077b/4
rāzī o.- masa 009a/8, 089a/11	rāzī o.- mayana 113a/10
ziyāde o.- masa 096b/15	hareket o.- mayıcaķ 127b/1
o.- masa+y+ idi 098b/4, 098b/5	oğlı o.- mayınca 130a/1
o.- masaydı 077b/13	muṭī' o.- mayup 074b/8
gizlü o.- masın 063b/2	ayru o.- maz 098a/11
cinnīler o.- masun 123b/14,	cem' o.- maz 115b/9
124a/13	dağı o.- maz 127b/1
emīn o.- masun 094b/12	destürinsuz o.- maz 042a/2
melül o.- masun 057a/14	dimek o.- maz 044b/8
muşāhib o.- masun 118a/1	ḥarāb o.- maz 013b/7
mağrūr o.- masunlar 074b/14,	ḥāşıl o.- maz 007a/11, 007a/5
115a/5	ḥükm itmek o.- maz 126b/14
'aķlı o.- maya 098a/6	ķabül o.- maz 132a/9
eksük o.- maya 057a/11	kāyim o.- maz 097b/12
fehmi o.- maya 098a/6	maḥcüb o.- maz 007b/2
gördüği o.- maya 113a/5	mālik o.- maz 024a/7
ḥaberi o.- maya 007b/7	münevver o.- maz 132a/8
ḥabībi o.- maya 094a/2	müstaķīm o.- maz 100a/2
ḥāşıl o.- maya 024b/2	müzekkī o.- maz 132a/8
ķabül o.- maya 113b/4	şābit o.- maz 006a/5
ma'rifeti o.- maya 098a/7	tamām o.- maz 100a/2
melül o.- maya 057a/12	farķ o.- mazdı 019a/7
müstecāb o.- maya 113b/3	ḥāşıl o.- mazdı 038b/15
naşībi o.- maya 094a/3	'ivaż o.- mazdı 058a/8
nice o.- maya 007b/5	lāyık o.- mazdı 022b/14
tābi' o.- maya 113a/12	böyle o.- mazdum 038b/13,
ṭabībi o.- maya 094a/2	039a/1
zāyil o.- maya 127b/13	emīn o.- mazın 029b/6
helāk o.- mayalar 043a/3	sensüz o.- mazın 065a/11
'āşī o.- mayam 090b/4	mālik o.- mazlar 104a/6
'aybı o.- mayan 091a/9	māni' o.- mazlar 007b/3

men´ o.- mazlar 097b/6
 helāk o.- mazsañ 082a/10
 rāzī o.- mazsañuz 096a/6
 kı̄ayim o.- mazzın 008b/8
 aķ o.- mış 054a/4
 bedr o.- mış 072a/9
 cüzām o.- mış 070a/4
 çışmeler o.- mış 116a/7
 gibi o.- mış 080b/11
 helāk o.- mış 065a/10
 hūr o.- mıř 084a/14
 mīrās o.- mış 132a/14
 muṭī´ o.- mış 058a/14
 toṭtolu o.- mış 017b/13
 yol o.- mış 080a/11
 za´ıf o.- mış 083b/5
 aķ o.- mışdı 043b/1
 emir o.- mışdı 021a/14
 fırişte-şıfat o.- mışdı 021a/14
 meşgöl o.- mışdı 041a/11
 yıl o.- mışdı 067b/8, 067b/9
 kışmet o.- mışdur 098b/13
 řāfī o.- mışdur 115b/15
 cem´ o.- mışlardı 049a/15
 cem´ o.- muşdur 016b/3
 řābit o.- muşdur 013b/5
 řaķ o.- muşdur 008b/13
 aç o.- sa 078b/5
 ´avrat o.- sa 028a/3
 az o.- sa 097a/10
 ādem o.- sa 031b/14
 ´āřī o.- sa 086a/11, 086a/9,

093b/14, 100a/15, 100b/2
 deñiz o.- sa 074a/5
 ehli o.- sa 086a/6
 eyle o.- sa 002a/13, 004a/7,
 004b/4, 004b/8, 005a/8, 006a/14,
 006b/3, 007b/11, 013b/9, 014a/11,
 029b/12, 041b/4, 042a/10, 042a/8,
 042a/9, 050a/6, 051a/13, 057b/5,
 071b/5, 071b/9, 075a/9, 088a/1, 092a/9,
 092b/11, 103b/9
 fevt o.- sa 007a/13, 084a/1
 gice o.- sa 078a/8
 günü o.- sa 012a/6, 108b/9,
 110a/6
 hareket-i zamāniyye o.- sa
 127a/15
 ´ilmi o.- sa 113a/13
 kıādir o.- sa 111b/8
 kıalem o.- sa 088a/5
 meşgöl o.- sa 074b/6
 muķārin o.- sa 007b/9
 muṭī´ o.- sa 086a/9, 086a/10,
 100b/1
 mürekkeb o.- sa 088a/5
 niřān o.- sa 045a/11
 ´ömri o.- sa 117b/3
 ´ömrüñ o.- sa 037a/3
 rāzī o.- sa 009a/6
 řabāh o.- sa 092b/6
 tevbелü o.- sa 086a/6
 vaķti o.- sa 109a/1
 yaķın o.- sa 092b/8, 112b/5

‘āṣī o.- salar 031b/15
 ba‘ṣ o.- salar 089b/12
 cem‘ o.- salar 083b/8
 ḥasta o.- salar 088b/10
 ḳabrlerde o.- salar 089b/11
 yazıcılar o.- salar 088a/5
 rāzī o.- sam 117b/8
 ğanī o.- sañ 094b/9
 ḥasta o.- sañ 094b/9
 altundan o.- sun 046b/14
 beṣīr o.- sun 001b/10
 bile o.- sun 002a/7
 boş o.- sun 130b/8
 diri o.- sun 103b/1
 emānet o.- sun 034a/13
 geñez o.- sun 111b/13
 gümüſden o.- sun 046b/15
 ḥalīfe o.- sun 110b/12
 helāk o.- sun 062a/14
 ḥelāl o.- sun 109b/1
 ‘ibret o.- sun 071b/15, 079a/1
 ḳabūl o.- sun 052b/5
 ḳubbe o.- sun 047a/1
 meclisüñ o.- sun 029a/14
 mercāndan o.- sun 046b/15
 muḥtaſar o.- sun 095a/4
 muraſſa‘ o.- sun 047a/2
 naſīḥat o.- sun 079a/1
 özüñe o.- sun 029a/15
 saña o.- sun 084a/10
 ſarābuñ o.- sun 029a/12
 ta‘āmuñ o.- sun 029a/11
 üzerüñüze o.- sun 026a/9
 zāhir o.- sun 002a/12
 delīl o.- sunlar 008a/5
 helāk o.- sunlar 103a/3
 meſġūl o.- sunlar 075a/2, 075a/9
 munṭaḫır o.- sunlar 074b/9
 muṭī‘ o.- sunlar 075a/6, 129b/1
 mü‘ezzın o.- sunlar 029a/9
 ſālīḥlerden o.- sunlar 083a/9
 pāre pāre o.- unca 087a/8
 emr o.- undı 058b/4
 āġāḥ o.- uñ 089b/5
 ‘āṣī o.- uñ 098b/8
 epsem o.- uñ 108b/3
 gibi o.- uñ 096b/3, 096b/4
 ğanī o.- uñ 097a/7
 ḥāzır o.- uñ 123b/7
 meſġūl o.- uñ 075a/13
 muṭī‘ o.- uñ 098b/7, 104a/2,
 123b/6
 rāḥat o.- uñ 097a/7
 rāzī o.- uñ 075a/12
 sākin o.- uñ 026a/8
 tenhā o.- uñ 116b/13
 ṭanuḳ o.- uñ 010a/10
 yaḳın o.- uñ 098a/9
 cem‘ o.- up 025a/3, 080a/15,
 094a/5
 emīn o.- up 010b/5
 feraḥ o.- up 027b/2
 ğarḳ o.- up 041b/2
 ğāyib o.- up 007b/12

hāşıl o.- up 007b/11	hārīş o.- ur 098a/7
hayrān o.- up 006b/8	hāşıl o.- ur 004b/3, 007a/11,
hōr o.- up 078a/14	007a/5
ikişer o.- up 065a/3, 065a/4,	helāk o.- ur 066b/8, 080b/8,
065a/7	082a/8
kaṭre o.- up 033a/9	hişāb o.- ur 096b/12
ma' dūm o.- up 127b/7	işlāh o.- ur 098b/10
mağbūn o.- up 031b/6	ile o.- ur 132a/7
melūl o.- up 040b/14, 084a/1	ķādir o.- ur 117b/7, 117b/9
mūşerref o.- up 003a/15	ķaķımış o.- ur 084a/2
mūteħayyir o.- up 062a/2,	ķuvvet+ ile o.- ur 126b/14
077a/5	la'net o.- ur 097b/11
peşimān o.- up 120b/9	maħrūm o.- ur 128a/12
sultān o.- up 126b/15	mi o.- ur 099b/14
zā'yil o.- up 082a/7	muṭī' o.- ur 115b/2
gōzsüz o.- up durur 066b/15	muṭma'in o.- ur 091b/8
helāk o.- up durursız 097b/10	muttaşif o.- ur 006a/14
o.- ur 051a/11, 051a/7	mūlk o.- ur 132a/4
ancılayın o.- ur 064b/13	mūşerref o.- ur 098b/11
anda o.- ur 067b/7	mūteveccih o.- ur 031a/1
'arż o.- ur 042b/7	nice o.- ur 054b/7
deñizlerde o.- ur 105b/11	rāħat o.- ur 096b/8
dimek o.- ur 006b/11, 056b/8,	raħmet o.- ur 109a/10
075b/7, 076a/4, 082b/8, 130b/11	rāzī o.- ur 086b/14
elinde o.- ur 048a/13	renk o.- ur 009a/3
emīn o.- ur 096b/9	şalāħda o.- ur 026b/15
ferāħ o.- ur 096b/7, 098a/6	sekiz o.- ur 012a/7
ģāfil o.- ur 091b/7	şāz o.- ur 091b/5
gōkde o.- ur 018a/6, 018b/1	topraķ o.- ur 039b/12
gōñülde o.- ur 008b/4	vaķt o.- ur 008b/5, 127a/3,
ħalīfe o.- ur 118b/2	127a/4
ħalīl o.- ur 055a/8	yanında o.- ur 008b/4

yirde o.- ur 105b/10
 zāhir o.- ur 006a/15, 006b/1,
 006b/2
 zikrüm o.- ur 084b/13
 ziyāde o.- ur 017a/8
 ādemler o.- urdı 044a/13
 cānavarlar o.- urdı 044a/13,
 044a/14
 diri o.- urdı 090a/5
 gibi o.- urdı 090a/7
 helāk o.- urdı 006a/9, 015a/11
 ile o.- urdı 110a/2
 kenārında o.- urdı 110a/3
 mercān o.- urdı 033a/9
 şāmda o.- urdı 068b/13
 üzerine o.- urdı 031b/2
 vaqt o.- urdı 070a/2, 113b/13,
 113b/14
 yaluñuz o.- urdı 110a/4
 ziyāde o.- urdı 024b/8
 anda o.- urın 024b/11, 024b/13
 ‘āşī o.- urın 024a/9
 ben o.- urın 115a/9
 kulağuz o.- urın 093b/12
 muqarreb o.- urın 052a/3
 mūnus o.- urın 093b/11
 muṭī‘ o.- urın 012b/1, 086b/8,
 113b/9, 115b/2
 raḥīm o.- urın 093b/11
 rāzī o.- urın 086b/14
 şāliḥ o.- urın 036a/3
 o.- urlar 085b/9
 cem‘ o.- urlar 106a/5
 emīn o.- urlar 074b/10
 helāk o.- urlar 103a/8
 muṭī‘ o.- urlar 058a/3
 on o.- urlar 088b/6
 pāre pāre o.- urlar 085b/7
 vāşıl o.- urlar 005a/1
 yoḥsul o.- urlar 074b/12
 zāhir o.- urlar 014a/6
 za‘īf o.- urlar 074b/11
 cem‘ o.- urlardı 110a/5, 125b/8
 qanda o.- urlarsa 024b/12
 daḥı o.- ursa 070b/7
 diri olacak o.- ursa 120b/5
 fevt o.- ursa 007a/12
 helāk o.- ursa 081a/1
 kāfir o.- ursa 055a/4
 qalacaq o.- ursa 086a/7
 qanda o.- ursa 024b/11
 muṭī‘ o.- ursa 086b/8, 115a/7
 ölecek o.- ursa 086a/7
 suçlu o.- ursa 118a/11
 ulu o.- ursa 024a/9
 vāki‘ o.- ursa 040b/11
 ḥōş o.- ursam 070a/13, 070a/9,
 072b/10
 ulu o.- ursam 024a/9
 ‘āşī o.- ursañ 113b/10
 muṭī‘ o.- ursañ 113b/9
 müslimān o.- ursañ 053b/11
 ‘āşī o.- ursañuz 030b/6, 096a/9,
 131b/15

hasta o.- urşañuz 131b/14
 muṭī' o.- urşañuz 026b/1,
 030b/5, 096a/8
 rāzī o.- urşañuz 096a/5
 yaqın o.- urşañuz 026b/3
 'āşī o.- ursın 097a/14
 emīn o.- ursın 097b/2
 ğālib o.- ursın 050a/9
 helāk o.- ursın 041b/2
 melūl o.- ursın 054a/9
 müteḥayyir o.- ursın 047a/4
 'āşī o.- ursız 046a/1, 097b/13,
 100b/9
 ḥasret o.- ursız 026b/7
 muṭī' o.- ursız 131b/14
 yaqın o.- ursız 099a/6
 zālīm o.- ursız 026b/3
 o.- ursun 035b/10
 ḥalīfe o.- ursun 131a/9
 ebedī o.- ursuz 026b/8
 'āşī o.- uruz 060a/5
 helāk o.- uruz 059b/8
 muṭī' o.- uruz 058a/2
olun - : Olunmak.
 'ayān o.- a 005a/6
 beyān o.- a 005a/6
 taḥkīk o.- a 005a/8
 taṭbīk o.- a 005a/7
 iḥtiyār o.- dı 089a/14
 nidā o.- dı 069a/11, 069a/15,
 069a/5, 069a/7

men' o.- mişdur 013b/13
 'arz o.- sa 094b/7
 su'āl o.- sa 011a/9
 tevfiḳ o.- ur 022a/13
 yaqın o.- ur 004b/6

omuz : Omuz.

o.+ ı 017b/2

o.+ ları 015b/10, 025b/8

on : Sayı; on.

o. 023a/4, 027b/3, 028b/13,
 029a/15, 029b/9, 037a/7, 038b/3,
 046b/3, 053a/15, 053a/5, 055a/9,
 059a/4, 060a/11, 062a/8, 064a/14,
 074a/9, 076b/10, 079b/15, 081a/7,
 081b/8, 081b/9, 083a/1, 084a/10,
 125b/2, 126b/10

o. olurlar 088b/6

on altı : Sayı; on altı.

o. 042b/1, 051b/3

on biñ : Sayı; on bin.

o. 014a/14, 087a/10, 110a/12,
 126a/3

o.+ den 070b/14

on bir : Sayı; on bir.

o. 059b/14, 061b/4

on birinci : On birinci.

- o. 028a/1, 094a/10
- on biş** : Sayı; On beş.
o. 027b/12, 049a/1, 103b/1
- on bişinci** : On beşinci.
o. 028a/4, 036a/13
- on dördüncü** : On dördüncü.
o. 028a/3, 036a/13, 094a/12
- on dört** : Sayı; on dört.
o. 094a/4, 116a/4
- on iki** : Sayı; on iki.
o. 003a/4, 059b/12, 059b/13, 080a/12, 080a/6
- on iki biñ** : Sayı; on iki bin
o. 114b/13, 123a/6, 126a/1, 126a/6
- on ikinci** : On ikinci.
o. 028a/1, 094a/11
- on ikişer** : On ikişer.
o. 061b/3
- on sekiz** : Sayı; on sekiz.
o. 061b/13, 072a/13
- on sekiz biñ** : Sayı; on sekiz bin.
- o. 005b/5, 114b/12
- on toköz** : Sayı; on dokuz.
o. 125b/1
- onuncu** : Onuncu.
o. 023a/8, 027b/7, 028a/1, 029b/4, 094a/10
- on üçüncü** : On üçüncü.
o. 028a/2, 036a/13, 094a/11
- on yidi** : Sayı; on yedi.
o. 049a/2, 067b/1, 130b/13
- orta** : Orta, ara.
o. 057a/10
o.+ sina 068a/9
o.+ sında 005a/7, 027b/5, 042b/5, 101b/4
o.+ sındadır 129a/12
o.+ ya 045a/12
- oruç** : (<Far. *rūze*) Oruç.
o.+ ın 132a/9
- oruç** : (<Far. *rūze*) Oruç.
o. 036a/13, 036a/14, 038b/4, 038b/6, 081a/4, 081a/5, 081a/6, 087b/4, 091b/14, 091b/15, 093a/13, 100a/8, 101b/10, 113a/2, 132a/8
o.+ da 097a/2

o.+ dan 081a/5
o.+ dur 053b/1
o.+ larına 114a/7

o. 015a/3, 040b/3, 041a/12,
043b/4, 063b/9, 076b/2, 081a/4, 081a/5,
095a/6, 109b/15

oşmān : <Ar. Üçüncü halife, Hz.
Osman.

o.+ ı 012b/10, 012b/14

otuz altı : Sayı; otuz altı.
o. 130b/13

ot : Ot, bitki.

o. 063a/7

o.+ a 063a/7

o.+ lar 033a/10, 103a/3, 108a/14

otuz biñ : Sayı; otuz bin.

o. 012a/4, 110a/12

otuz bir : Sayı; otuz bir.

o. 130b/12

otur - : Oturmak, yaşamak, kalmak.

o.- alum 061a/9

o.- dı 025b/7, 026a/1, 051b/12,

053b/9, 072b/1, 075b/8, 104b/2, 122a/3

o.- dılar 065a/7, 076a/1, 124a/7

o.- ma 087b/4

o.- mağ+ ile 098a/10

o.- mışdı 126a/13

o.- sa 112a/6

o.- sañ 094b/8

o.- ur 026a/1, 045a/3, 051b/13,

054b/2, 072b/3, 118a/5

o.- urdı 055b/13, 105b/12,

122a/6, 126a/13, 126a/2, 126a/4, 126a/6

o.- urken 045a/10

o.- urlardı 035a/11, 092b/7

o.- ursa 126b/2

oyna - : Oynamak.

o.- rdı 090b/13

öc : İntikam.

ö.+ üñüzden 105a/1

öğred - : Öğretmek.

ö.- e 052b/8

ö.- em 097a/1

ö.- esin 090a/15

ö.- eyin 037a/4

ö.- ürsin 087a/1

öğren - : Öğrenmek.

ö.- di 122a/4

ö.- düm 051b/9

ö.- em 051b/10

ö.- mek 113a/13

otuz : Sayı; otuz.

öğret - : Öğretmek.

ö. 037a/5, 086b/15

ö.- di 025a/8, 032b/9, 043a/7,
050b/2, 051b/11, 090b/3, 111a/7,
119b/9

ö.- dügi 090b/2

ö.- dügüm 087a/1

ö.- düm 028b/3, 032b/6, 107a/4

öğüt : Öğüt, nasihat.

ö. 110b/14

öksüz : Öksüz; annesiz, annesi veya
hem annesi hem babası ölmüş çocuk.

ö.+ lere 069a/2, 096b/3, 101a/4

ö.+ lerüñ 071b/11, 091a/14

öküz : Öküz.

ö. 016a/1, 016a/13, 016a/4,
016a/5, 016a/7, 016b/8, 032a/12,
032a/7,

034b/14, 052a/4, 063a/7,
080b/11, 123a/3, 125b/4

ö.+ e 016a/3, 038a/14

ö.+ i 063a/7

ö.+ üñ 016a/5, 016a/6, 032a/11

öl - : Ölmek.

ö.- di 040b/8, 068a/1, 075b/4,
075b/9, 086b/2, 103a/14, 104b/1,
120b/7, 128b/10, 128b/9, 130b/14,
131b/11, 131b/12

ö.- diler 128b/8

ö.- ecek olursa 086a/7

ö.- em 106a/1

ö.- ıcek 039a/6, 074b/9

ö.- mek 082a/9, 101b/9

ö.- mekden 041b/11

ö.- meye 019b/11, 130b/11

ö.- mez 097a/11, 129b/15

ö.- miş 102a/9

ö.- se 019b/6, 053a/6

ö.- seler 030a/8, 066a/14,

088b/10

ö.- ür 096b/11, 132a/4

ö.- ürdi 050b/15, 079a/3

ö.- ürleri 110a/12

ö.- ürlerdı 039a/12

ö.- ürsin 119b/12

ö.- ürün 082a/13

öldir - : Öldürmek.

ö.- diler 107b/13

öldür - : Öldürmek.

ö. 070b/1, 075b/12

ö.- di 038a/1, 038a/15, 038a/2,
038a/6, 040b/13, 076b/2, 103b/8,
106b/5, 121a/10

ö.- diler 023a/12, 075b/15,
076a/9, 109b/1

ö.- düm 071a/3, 091a/10,
091a/11, 104a/4, 122a/11

ö.- dümse 038a/5

ö.- düñ 038a/4, 090b/14
ö.- e 056a/10
ö.- eler 060b/1, 062a/12, 076a/9,
082b/14
ö.- elüm 120b/5
ö.- eni 093b/4
ö.- esin 104b/4
ö.- mek 075b/10, 103b/10,
132b/14

ö.- meysesiz 060b/2
ö.- se 096a/2
ö.- sem 115a/9
ö.- üñ 060a/4
ö.- üp dururdu 103b/7
ö.- ür 075a/15
ö.- ürin 088a/1, 115a/8
ö.- ürseñ 066b/8

ölü : Ölü, ölmüş kişi.
ö. 054b/6, 111a/12, 118b/5
ö.+ lerden 075b/11
ö.+ ye 111a/13
ö.+ yi 080b/12

ölüm : Ölüm.
ö. 039a/4, 039a/5, 039a/7,
039b/10, 040a/1, 040a/15, 040a/5,
042b/6, 056a/15, 056b/1, 057a/12,
070b/1, 085b/11, 087b/2, 096b/15,
096b/7, 097b/13, 099b/5, 121a/3
ö.+ den 099a/4
ö.+ din 056a/1

ö.+ dür 120a/3
ö.+ i 039a/9, 040a/14, 040a/3,
040a/6, 045a/13, 075a/14, 091b/5,
094b/7, 114b/15
ö.+ üñ 040a/4, 121a/2

ölür : Ölmüş kişi.
ö.+ lerden 075b/8

‘ömer : <Ar. İkinci halife, Hz. Ömer.
‘ö. 034a/8, 034a/11
‘ö.+ i 012b/10, 012b/14

‘ömr : <Ar. Ömür, yaşam.
‘ö.+ i 034a/4, 034a/5, 039a/2,
039b/1, 039b/8, 043b/8, 045a/8, 067b/4,
067b/8, 068a/7, 072b/15, 079b/10
cemī‘-i ‘ö.+ i 078b/4

‘ö.+ ’ile 045a/15
‘ö.+ in 034a/5
‘ö.+ inde 045a/5, 117b/10
‘ö.+ inden 034a/6
‘ö.+ ini 039b/6
‘ö.+ i oldı 041a/7, 067b/5,
074a/13, 129a/1

‘ö.+ i olsa 117b/3
‘ö.+ üni 112a/13, 131a/13
‘ö.+ üñ olsa 037a/3
‘ö.+ üñ 071a/6, 079b/2, 097a/12
‘ö.+ üñden 034a/6
‘ö.+ üñi 079b/4, 099a/10
‘ö.+ üñüz 099a/6

‘ömür : <Ar. Ömür, yaşam.
‘ö. 045b/15, 055b/11, 079b/1,
095a/1, 118b/9
‘ö.+ den 116a/11
‘ö.+ ince 037a/2

öñ : Önce, ön.
ö. 019a/1, 022b/9, 041a/14,
043a/4, 056b/3, 061b/10, 080b/3,
082a/6, 087b/10, 112a/2
ö.+ din 018b/10, 036a/5, 047a/6,
050a/12, 052b/6, 053a/4, 064b/13,
081b/4, 106b/9, 114b/10
ö.+ dünki 079b/2
ö.+ dür 083b/1
ö.+ ince 080a/1, 109a/15
ö.+ inde 048b/14, 055b/13,
109b/7, 123a/11, 125b/8
ö.+ indedür 008b/14
ö.+ inden 016a/3
ö.+ ine 062a/15, 119a/1
ö.+ lerine 059a/6, 092b/9
ö.+ ümde 084a/14
ö.+ ünce 018a/12, 107b/13
ö.+ üne 088b/3
ö.+ üñce 129a/15

ördek : Ördek.
ö. 054b/9

örgüc : Devenin sırtındaki tümsek,

hörgüç.
ö.+ inde 047a/1

örtün -: Örtünmek.
ö.- di 125a/7

örüt - : Örtmek.
ö.- di 027a/4

öt - : Ötmek.
ö.- di 119b/11, 119b/12,
119b/13, 119b/14, 119b/15, 119b/9,
120a/1, 120a/2
ö.- erlerdi 092b/7

ötrü : Ötürü, dolayı.
ö. 053b/8

ötürü : Ötürü, dolayı.
ö. 031a/8, 036b/5, 041a/12,
068b/7, 070b/8, 074a/8, 105a/2,
116a/11, 116b/3
ö.+ dür 010a/6, 063b/2, 089a/13
ö. oldı 120b/9

öylen : Öğle, öğle vakti.
ö. 123a/4

öz : Öz, kendi.
ö.+ üñe olsun 029a/15

‘özü : <Ar. Özü, af talep etme,

mazeret.

‘ö. iderdüm 004a/7

‘ö.+ in 076b/3

‘ö.+ ümi 109a/7

‘özür : bkz. ‘özr

‘ö. itdi 063a/11

‘ö. itdiler 066b/12

pādişāh : <Far. Padişah, hükümdar, Allah.

p. 047b/2, 062b/1, 062b/2, 062b/4, 062b/7, 062b/8, 062b/9, 063a/2, 063a/8, 063a/15, 075b/10, 075b/11, 075b/13, 100a/8, 104a/13, 124b/6, 125b/9, 125b/10, 125b/11, 127b/11, 129b/4, 130b/15

p.- ı bī-intiḳālsin 082b/5

p.+ a 001b/2, 001b/8, 062a/14, 063b/15, 075b/10, 075b/11

p.+ dan 051a/8, 116b/2

p.+ dur 124a/1, 129b/1

p.+ ı 047b/3, 048a/9, 060b/14, 064a/1, 075b/4, 075b/14, 075b/15, 123a/13, 131a/4

p.+ in 109b/2, 132b/13

p.+ ma 104a/11, 131b/9

p.+ mı 062a/12

p. iderdüm 079b/6

p. kıldı 064a/1

p.+ lıḳ 084a/9

p. oldı 075b/4, 075b/15, 078b/3,

129b/8

p. olduñ 079b/1

p.+ uñ 062a/12, 062a/15, 124b/5

p.+ van 049b/7, 087b/12, 088a/3, 100a/8

pādişāhlıḡ : <Far. + Tr. Padişahlık, hükümdarlık.

p.+ ı 119a/5, 125a/11

cemī‘-i p.+ inca 084a/9

p.+ ile 126b/10

pādişāhlıḳ : <Far. + Tr. Padişahlık, hükümdarlık.

p. 119a/2, 119a/4, 119a/5

p.+ dan 119a/3

pādişāhluḡ : <Far. + Tr. Padişahlık, hükümdarlık.

p.+ uma 131b/15

pāk : <Far. Temiz, kusursuz.

p. ola 097a/8

pāre : <Far. Parça.

p. 022a/8, 034b/15, 045a/11, 057b/2, 095a/7, 130a/2

p. pāre eyle 030a/3

p. pāre kıl 054b/10

p. pāre oldı 085b/5

p. pāre olduḡın 082b/3

p. pāre olunca 087a/8

p. pāre olurlar 085b/6
pāre p. eyle 030a/3
p. eyledi 052a/7
pāre p. kı1 054b/10
p.+ lerin 130a/11
p. oldı 010a/13, 010b/6,
010b/10, 010b/13, 082a/15, 093a/2

pāre p. oldı 085b/5
pāre p. olduĝın 082b/3
pāre p. olunca 087a/8
pāre p. olurlar 085b/6
p.+ sini 052a/7

pārsī : <Far. Farsça.
p. 004a/10

pāzişāh : bkz. *pādişāh*
p.+ ın 108b/4
p.+ sını 131a/15

pehlivān : <Far. Yiĝit, cesur,
kahraman.
p. 125b/2
p.+ ı 125b/10

penc-şenbih : <Far. Perşembe günü.
p. 082b/1

pençe : <Far. Pençe.
p.+ sin 126b/3

pençelü : <Far. + Tr. Pençeli.

p. 125b/4

perde : <Far. Perde.

p.+ nün 011b/8

p.+ si 011b/7

p.+ sini 081b/1

pes : <Far. Öyleyse, şimdi, şu halde,
ondan sonra.

p. 001b/5, 002a/5, 002b/4,
004a/2, 004a/3, 004a/4, 004a/7, 005a/1,
005a/8, 005a/9, 006a/1, 006a/9, 006b/8,
007a/1, 007b/1, 007b/14, 008a/4,
011a/11, 012a/2, 014a/11, 014b/3,
015b/9, 021b/2, 022a/7, 022a/12,
022b/2, 022b/7, 022b/15, 023b/3,
024a/14, 025b/9, 025b/11, 026b/8,
027a/5, 031a/5, 031a/12, 031b/10,
033a/2, 033b/6, 033b/7, 033b/8,
034b/13, 035a/12, 036a/14, 036a/6,
036b/9, 037a/15, 038a/5, 039a/3,
039a/11, 040a/2, 041a/1, 041a/4,
041a/12, 041b/10, 041b/13, 042a/4,
042a/12, 042b/2, 042b/4, 042b/10,
043a/1, 043a/5, 043a/9, 044a/10,
044b/8, 044b/9, 044b/14, 045a/3,
045a/4, 045a/8, 045b/9, 046a/13,
046b/8, 047a/3, 048b/1, 049a/4, 050a/2,
050a/4, 050a/15, 050b/8, 052b/9,
053a/2, 053a/7, 054a/6, 056a/8,
056a/12, 057a/4, 057a/5, 058a/15,
058b/11, 058b/13, 058b/9, 059b/11,

059b/9, 060a/12, 060a/13, 060a/14,
060a/6, 061b/11, 061b/5, 062a/11,
062b/10, 063a/14, 063a/3, 063a/8,
064a/5, 064a/7, 064b/11, 064b/8,
065b/1, 066a/6, 067a/5, 068a/14,
068b/6, 069b/8, 072b/15, 073a/14,
073b/1, 073b/4, 073b/10, 074a/1,
074a/8, 076a/11, 076a/4, 076a/8,
077a/12, 077a/2, 077a/5, 077b/4,
077b/8, 080b/10, 082a/13, 082a/3,
082a/7, 086a/1, 086a/5, 088b/14,
089b/15, 090a/10, 090a/3, 090b/5,
091a/11, 091a/5, 092a/1, 095b/1,
098a/1, 102b/12, 103b/1, 103b/11,
104b/10, 105b/9, 106a/4, 106a/9,
111a/4, 118b/1, 118b/4, 120b/12,
120b/5, 121a/13, 121b/4, 122a/13,
122a/15, 123b/9, 124a/13, 125a/1,
125a/5, 126b/14, 127a/15, 127b/3,
127b/10, 129b/5, 130a/9

peşimān : <Far. Pişman.

p. ola 088a/12

p. oldu 076b/3

p. olup 120b/9

peşimānlık : <Far. + Tr. Pişmanlık,
pişman olma.

p. 038b/11, 038b/14

peygāber : <Far. Peygamber,
Tanrı'nın elçisi.

p. 005b/5, 006a/11, 008b/11,
009a/9, 009a/14, 010a/6, 010b/15,
011a/4, 011a/9, 012a/15, 012b/5,
013b/10, 014a/13, 014a/9, 014b/11,
015a/3, 017b/9, 018b/8, 019a/13,
019b/9, 020a/13, 020b/11, 022b/8,
033b/1, 034a/10, 034b/7, 036b/13,
036b/15, 037a/1, 041a/4, 042b/3,
046b/12, 046b/13, 046b/4, 046b/5,
046b/8, 047a/9, 047b/8, 048a/1,
053a/13, 054a/3, 055a/2, 059a/1,
059b/2, 073a/6, 076a/12, 079b/13,
086a/12, 087a/9, 089a/6, 089a/13,
089b/2, 091a/13, 093b/14, 095a/5,
095a/13, 095a/15, 102b/1, 102b/3,
102b/13, 103a/14, 103b/1, 103b/2,
103b/6, 104a/2, 104a/8, 104a/14,
104b/1, 105b/9, 105b/12, 107a/1,
107a/14, 107b/14, 118a/10, 118b/8,
122a/7, 123b/15, 124a/1, 125a/15,
128a/1, 128a/14, 129b/4, 129b/5,
131a/1, 132b/2

p.+ ce 102b/11

p.+ den 011a/3, 020a/12, 048a/9,
053a/1, 089a/6, 089b/8, 092a/3, 095b/8,
102b/1, 106a/7, 120b/2, 121a/14

p.+ dür 124b/6, 128a/1, 129a/1,
129b/5

p.+ e 012b/5, 067a/2, 068a/10,
074b/3, 076b/9, 076b/11, 079a/3,
079b/12, 080a/4, 081a/4, 081a/8,
081b/5, 081b/7, 082b/7, 083b/2, 084b/1,

085a/7, 085a/10, 085b/3, 085b/12,
087a/6, 087b/9, 089a/7, 092a/14,
092a/4, 092a/8, 092b/5, 093b/7,
095b/10, 102b/3, 102b/4, 103a/15,
103b/13, 105b/2, 105b/7, 106a/11,
114a/6, 129b/3

p. eyledi 041a/4

p.+ i 045b/12, 054a/10, 076a/9,
077b/10, 082b/3, 103b/8, 103b/9,
106a/8, 106b/12, 107a/2, 107a/9,
120a/15

p.+ idür 047b/6

p.+ inüñ 120a/9

p. kıldı 041a/12, 046b/6, 078a/4

p. kıldığın 046b/9

p.+ ler 020b/11, 029a/5, 029a/7,
056b/9, 059b/1, 061a/14, 065b/13,
096b/2, 102b/2, 109b/6, 123a/15,
124a/7, 126a/2

cemī[̄]-i p.+ ler 040a/1

p.+ lerden 077b/3

p.+ lere 017b/6

p.+ leri 128a/8

p.+ lerin 068b/2

p.+ leriyle olan 003b/4

p.+ lerüm 029a/7

p.+ lerümüñ 132a/14

p.+ lerüñ 045b/6

p. oldı 068b/10

p. olmamak 028a/1

p.+ üm 085a/14

p.+ ümi 047b/13

p.+ ümüz 042b/8

p.+ ümüze 042b/9

p.+ üñ 032a/3, 045b/5, 045b/7,
046b/10, 067b/13, 068a/2, 068b/11,
069b/15, 074b/1, 089a/14, 092b/3,
095a/2, 095a/11, 102a/13, 102b/1,
106a/9, 118b/8, 119a/15, 119b/1,
121a/7, 122a/14, 122a/15, 128b/15

p.+ üñdür 108b/2, 120a/13

peygāberlīg : <Far. + Tr.
Peygamberlik.

p.+ a 038b/3, 102a/15, 106b/5

p.+ ina 121a/8

p.+ ında 129b/1

peygāberlik : <Far. + Tr.
Peygamberlik.

p. 046b/10, 061a/4, 066a/5,
076b/4, 102b/6, 128a/2, 128a/7

pīr : <Far. Yaşlı, ihtiyar.

p. 056a/9, 059a/15, 060a/2

put : <Far. Put, kendisine tapılan
nesne.

p.+ a 020a/4

p.+ lardan 120b/1

rabb : <Ar. Tanrı, Allah.

r.- i ḥakīm 132a/2

nūr-ı r.+ i 077a/7

r.+ ine 006a/6	039b/10, 040a/5, 044b/15, 049b/1,
r.+ isine 078a/15	049b/8, 050b/8, 051b/1, 052b/14,
r.+ isisin 079b/8	054a/5, 054b/6, 055a/7, 058a/6,
r.+ üm olmak 007a/3	058b/15, 066a/11, 069b/6, 070b/7,
r.+ üm 085b/3, 086a/14	071a/9, 071b/10, 074a/4, 074a/7,
r.+ üme 040a/15	074a/8, 078b/14, 079a/4, 079a/7,
r.+ üñden 100a/2	082a/8, 082a/12, 082a/13, 082b/5,
r.+ üñe 104a/8, 131b/5	082b/12, 082b/15, 083a/11, 083a/13,
r.+ üñüz 116a/5	083b/5, 083b/6, 084a/6, 084a/8,
r.+ üñüzün 116a/7	084a/10, 084a/11, 084b/11, 085a/3,
	085a/11, 085a/15, 085b/7, 085b/9,
rabbānī : <Ar. Allah'a ait, ilahi.	086b/5, 086b/6, 087a/3, 087a/9,
nūr-ı r.+ dür 003b/2	087a/10, 087a/13, 088a/7, 088a/11,
	088b/12, 089a/1, 090a/2, 092a/10,
rabbāniyye : bkz. <i>rabbānī</i>	092b/1, 092b/4, 092b/10, 093a/4,
kelimāt-ı r. 003b/12	093a/9, 093b/8, 095a/13, 095b/6,
	102b/15, 103a/12, 103a/13, 104b/8,
rabbenā : <Ar. Ey Rabbim, Allah'ım.	104b/10, 104b/13, 106b/8, 107a/13,
r. 036a/10	107a/14, 108b/8, 108b/10, 109b/9,
	109b/12, 115b/14, 122a/11, 129a/13
rabbi : (<Ar. <i>rabbī</i>) Rabbim, Tanrım.	r.+ lerine 023a/8
r. 007a/2, 009a/10, 009b/6,	r.+ si 054b/3
009b/13, 010a/8, 014a/13, 021a/9,	
021b/6, 026b/2, 027a/3, 027a/15,	rabbü : bkz. <i>rabbi</i>
027b/8, 028b/4, 028b/5, 028b/7,	r. 008b/10, 009b/2
028b/12, 028b/13, 028b/14, 028b/15,	
029a/1, 029a/4, 029a/14, 029b/4,	rabbü'l-âlemin : <Ar. Âlemlerin
029b/12, 029b/14, 030a/1, 030a/5,	Rabbi olan Allah.
030b/1, 030b/5, 030b/6, 031b/7,	r.+ dür 078a/15, 101a/7
032b/11, 034a/3, 034a/4, 034a/5,	r.+ e 131a/2
034b/9, 035a/4, 035b/3, 036a/1, 037a/5,	
037b/3, 038a/9, 038a/11, 039a/14,	rabṭ : <Ar. Bağlama, bağlanma.

- r. itmek 040b/12
- ra‘d** : <Ar. Gök gürültüsü.
r. 070b/13, 082a/11
r.+ ı 084b/4
r.+ uñ 109a/5
- rağiya‘llāhu** : <Ar. "Allah razı olsun!" anlamında bir dua sözü.
r. ‘anh 037b/13, 039a/1, 048a/5
r. ‘anhü 007a/14, 008b/9, 011b/9, 013a/8, 013a/13, 013b/1, 019a/1, 021a/5, 027a/8, 031b/5, 034a/8, 038a/13, 040a/8, 041a/9, 042b/14, 042b/2, 043b/2, 044a/11, 045b/11, 046a/7, 046b/1, 053a/1, 054a/14, 054b/15, 059b/4, 062a/4, 067b/1, 068b/9, 072a/12, 073a/3, 074a/15, 085a/10, 093b/6, 094a/4, 095a/5, 095b/10, 105b/10, 108b/14, 109a/9, 109b/14, 111a/1, 114a/5, 115a/1, 118a/4, 118b/11, 127b/15, 128a/1, 128a/15, 128b/3, 129a/7, 129b/7, 129b/14
r. ‘anhüm 075b/3
r. ‘anhümā 008b/15, 012a/8, 014b/9, 026b/4, 035a/4, 039b/7, 106a/6
- rağbet** : <Ar. İstek, arzu, meyil.
r. 099a/12
r. eylemeseler 102a/10
r. eyleñ 098a/10
- r. eylese 112b/14
r. eylesünler 075a/10
r. idersiz 101a/8
r.+ ümüz 075a/11
- rāhat** : <Ar. Sıkıntız ve üzüntüsüz olma, huzur.
r. 068b/6
r.+ ı 128b/11
r. olmadılar 019a/7
r. olmak 100b/6
r. oluñ 097a/7
r. olur 096b/8
- rāhatlıđ** : <Ar. + Tr. Rahatlık, huzur.
r.+ ı 086a/5
- rađiķ** : <Ar. Duru ve temiz şarap.
r. 023b/15
- rađīm** : <Ar. Ahirette mümin kullarına acıyan, merhamet eden, Allah.
r. 058a/12, 114a/15
r. olurun 093b/11
r.+ ven 010a/9
- rađīme** : <Ar. Hz. Eyyûb’un eşı.
r. 069b/15, 070a/2, 070a/5, 070a/7, 070a/10, 070a/11, 070a/13, 072b/2, 072b/4, 072b/5, 072b/6, 072b/8
r.+ den 070b/4
r.+ nüñ 070a/1, 072b/9

r.+ ye 070a/9, 072b/10
r.+ yi 072b/11

raḥīmü'ş-şifāt : <Ar. Özellikleri arasında merhamet olan, çok merhametli olan.

r.+ dur 132b/3

raḥm : <Ar. Ana rahmi.

r.+ inde ola 034b/11

raḥmān : <Ar. Mümin veya kâfir ayırt etmeden herkese merhamet eden, Allah.

r. 063a/4, 099b/14

r.+ dan 101b/7

r.+ dan+ mıdur 057a/3

r.+ dandur 057a/4

r.+ ı 100a/4

r.+ van 010a/9

raḥmet : <Ar. Acıma, esirgeme, korumaya.

r. 003a/15, 010a/14, 018a/3, 023b/7, 030a/9, 033b/8, 035a/9, 037b/3, 071a/5

r.+ den 007a/7, 029b/3

r.+ dür 084b/5, 084b/9, 121b/12

r.+ e 097a/6

r.+ e+ mi 102b/5

r. eyle 063a/5

r. eylerin 114a/8

r. eylesün 002b/8

r. eyleyem 049b/7, 097a/5

r. eyleyicek 112b/7

r. eyleyici in 100a/10

r.+ i 001b/7, 008b/2, 026b/13, 030a/7

r. ider 053a/7

r. iderin 074b/14, 092a/5, 132b/13

r. idüp 091a/15

r.+ in 099a/15

r. itmek 002a/1, 032b/2

r. itmeyicek 053a/7

r. kılduñ 002b/11

r. oldı 010a/15

r. olmadı 083b/13

r. olur 109a/10

r.+ üm 026a/8, 049b/3, 074b/15, 083a/15, 089b/11, 092a/6, 098a/11, 104b/3, 111b/10

r.+ üm+ ile 034a/1

r.+ ümden 100a/15, 115a/7

r.+ üme 074b/14, 075a/10, 098a/10

r.+ ümi 092a/11, 111a/11

r.+ ümle 036a/7

r.+ üñ 109a/7

r.+ üñden 109a/8

r.+ üñe 072b/15

raḥmetu'llāh : <Ar. Allah'ın rahmeti.

r.+ dan 023a/15

raḥmetu'llāhi : bkz. *raḥmetu'llāh*

r. 'aleyhi 004b/7, 006b/12,
007a/4, 007a/10, 007b/6, 007b/8,
007b/13, 011b/7, 013a/12, 013b/14,
015b/5, 023a/2, 035a/10, 060a/2,
078b/6, 084a/6, 087a/6, 088b/12,
094a/13, 102a/15, 105b/12, 108a/8,
115b/13, 127a/14, 129a/1

ra'iyet : <Ar. Bir hükümdarın yönetimi altında olan, halk.

r.+ e 075a/3, 075a/6
r.+ ler 101b/10

raḳ'ā : Yedi kat göğün altıncısının adı.
r.+ dur 017a/1

raḳḳ : <Ar. Kağıt yerine kullanılan ince deri parçası, kağıt.

r.- 1 menşür kıldı 002a/15

ramazān : <Ar. Ramazan, oruç tutulan ay.

r. 035a/9, 038b/4, 038b/6,
093b/1
r.+ ile 093a/11

raṣad : <Ar. Gözetleme.

r. 003b/6

rāst : <Far. Doğru.

r. iderse 128a/9

ratḳā'il : Yedi kat göğün beşincisinin adı.

r.+ dür 016b/14

ravza : <Ar. Bahçe, cennet bahçesi.

r. 101a/12

r.+ da 101a/12

ravzāt : <Ar. Bahçeler, cennet bahçeleri.

na'im-i r.+ ile 002a/4

rāvi : <Ar. Rivayet eden, nakleden.

r.+ ler 105a/15

rāyiḥa : (<Ar. *rā'iḥa*) Koku, güzel koku.

r.+ sı 033a/3, 072a/7

r.+ sından 081a/7

rāzi : bkz. *rāzi*

r.+ yam 084a/10

rāzi : <Ar. Rıza gösteren, boyun eğen, kabul eden.

r.+ dür 051a/13

r. eyle 081b/14

r. eylemeye 113b/1

r. eylesin 081b/14, 100a/4

r. eylesünler 088a/9, 088a/11

r. eyleye 113b/1

r. idemezlerse 088a/10
r. itmeg+ ile 098a/10
r.+ misin 084a/9
r. ol 110b/15
r. ola 109b/11, 112a/10
r. olasın 068a/13, 086b/12
r. oldı 040a/2, 050a/15, 068a/13,
070a/7, 085b/12, 115b/11, 118b/3
r. oldum 070b/4, 104b/10
r. olğıl 089a/10
r. olmadı 038a/1, 038b/10,
050a/15, 061b/8
r. olmadılar 040a/1
r. olmağdadur 086b/13
r. olmañ 075a/12
r. olmasa 009a/8, 089a/11
r. olmayana 113a/10
r. olmazsañuz 096a/5
r. olsa 009a/6
r. olsam 117b/8
r. oluñ 075a/12
r. olur 086b/14
r. olurın 086b/14
r. olursañuz 096a/5

rāzık : <Ar. Rızık veren, Allah.

r.+ van 088b/8

recā : <Ar. Kalbin sevilen bir şeyi umması ve bundan ferahlık duyması durumu.

r.+ dur 084b/5

receb : <Ar. Kutsal sayılan üç ayların birincisi, Recep ayı.

r. 087b/4

r.+ de 043a/14

r.+ üñ 043a/7

red : (<Ar. *redd*) Kabul etmeme, geri çevirme.

r. eylemiş 034b/6

reddi : bkz. *red*

r. itmekden 031a/8

refī'ā : Yedi kat göğün birincisi.

r. 016b/7

refī'e'd-derecāt : <Ar. Derecesi ve itibarı yüksek olan.

r.+ dur 005b/12

re'īs : <Ar. Baş, başkan.

r.+ leri 023a/13

reka'at : (<Ar. *rek'at*) Rekât, namazın bölümleri.

r. 047a/9, 087b/3, 102b/14,
122b/15

r.+ ını 092a/12

reng : <Far. Renk.

r.+ i 047b/1

- renk** : bkz. *reng*
r.+ di 125b/14
r. olur 009a/3
- resm** : <Ar. Biçim, şekil.
r.+ e 008b/3, 009b/2, 024a/4,
026b/5, 043a/7, 046b/12, 056a/3,
120a/3, 130a/14
- resül** : <Ar. Peygamber, Tanrı'nın elçisi.
r. 042b/15, 053a/12
r.+ e 002a/6
hazret-i r.+ e 042b/10
r. idinmege 077a/13
r.+ in 073b/14
r.+ iyem 046a/2, 073a/8, 116a/8
r. kılmag+ ile 086a/12
r.+ ümdür 009a/5, 009b/15,
088b/3, 096b/14
hazret-i r.+ üñ 023b/14
r.+ üñdür 050b/4
- resüla'llāhi** : bkz. *resülu'llāh*
r. 010a/2, 017b/10, 019b/8,
020a/13, 036b/15, 110b/5
- resülu'llāh** : <Ar. Allah'ın elçisi.
r.+ a 098a/2
- resülu'llāhi** : bkz. *resülu'llāh*
- r. 006b/13, 056b/11
r.+ dür 089a/4
- revā** : <Far. Uygun, yakışır, yerinde.
r. 121b/3
r. kıllalar 063a/3
- revān** : <Far. Akma.
r. oldı 116a/9
- reyhān** : <Ar. Reyhan, fesleğen.
r.+ mı 066a/2
- rıdvān** : <Ar. Cennetin kapıcısı olan melek.
r. 042a/1, 042a/2
r.+ a 042a/2
r.+ dan 116a/2
- rızık** : <Ar. Rızık, yiyecek, nimet.
r. 069a/9, 093a/7, 096a/13,
097a/13, 098b/12, 098b/13, 099b/7,
099b/8, 100b/4, 104a/4
r.+ a 096a/5
r.+ ı 045b/14, 088b/8, 091b/6,
100b/4
r.+ ın 103a/6
r.+ mı 103a/11
r. itdüm 113a/15, 114b/14
r.+ ların 087b/15
r.+ laruñ 098b/15
r.+ uma 075a/10

r.+ umı 097a/14
r.+ uñ 071a/6, 097a/12
r.+ uñda 099b/15
r.+ uñı 030a/4, 048b/3
r.+ uñuzı 096a/8, 096a/9, 098b/8

rızā : <Ar. Memnun olma, hoşnutluk.

r. 065b/15
r.+ m 086b/13, 132a/15
r.+ mdur 093b/13
r.+ mı 086a/2, 086b/3, 098a/9
r.+ ñ 116a/14
r.+ ñdadur 086b/13
r.+ sı 093b/13
r.+ sın 099a/15
r.+ sina 075a/13
r.+ sı+y+ için ola 092b/12,
092b/13

ri'āyet : <Ar. Uyuma, itaat etme.

r. itmek 127b/12

ribā : <Ar. Faiz.

r. 099b/14, 101a/4, 112b/9

rīhū'l-'aķīm : <Ar. Kuru yel.

r. 015a/6, 046a/3
r.+ üñ 046a/6

risālet : <Ar. Peygamberlik.

r. 126b/12
r.+ e 042b/15, 059b/12, 073a/14,

077b/11

r.+ i 105a/12
r.+ ümle 083a/7
r.+ üñi 103b/4

rivāyet : <Ar. Nakledilen, nakledilen söz.

r.+ de 095a/14
r.+ dür 052b/1, 091a/12
r.+ ile 022a/13
r.+ ler 011a/11, 042b/4

riyā : bkz. *riyā'*

r. itmeg+ ile 102a/3

riyā' : <Ar. İkiyüzlülük

r. 101a/3

riyāzet : <Ar. Nefsin arzuladığı şeylerin aksini yapma, nefsi terbiye etme.

r.+ e 042a/15

rubūbiyyet : <Ar. Tanrılık.

şifāt-ı r.+ den 022b/13
cemāl-i r.+ i 007b/3
r.+ üme 047b/12

rūh : <Ar. Ruh, can.

r. 013a/2, 013a/4, 013a/8,
013a/10, 013a/11, 013a/13, 013b/6,
014a/2, 014a/3, 024a/11, 024a/12,

024a/13, 024a/14, 024b/2, 024b/6,
025b/7, 051a/9

r.- ı a' zâmı 002a/8, 021b/2

r.+ a 024a/11

r.+ da 012b/15

r.+ dan 013a/1, 013b/1, 014a/6

r.+ dur 014a/2, 018b/8

r.+ ı 012b/15, 013b/14, 014a/4,

014a/5, 056a/14

r.+ ma 007b/10, 007b/11

r.+ mda 008a/15

r.+ mını 039a/13, 039b/2, 056b/3,

105b/13, 106a/2

r.+ ları 006b/6

r.+ larım 002a/14

r.+ umdan 028b/2, 113b/5

r.+ umı 026a/13, 031b/12,

041b/10, 041b/9, 056a/9, 118b/4

r.+ umuñ 005a/10

r.+ unı kıldum 005a/10

r.+ unı 040a/11, 041b/12,

041b/13, 045b/2, 055b/12, 056a/13,

059b/4, 064b/4, 075b/1, 118b/4,

118b/11

r.+ uñ 013a/12, 013b/12,

013b/13

r.+ uñdan 032b/11, 054a/11

r.+ uñı 039a/3, 039b/3, 041b/11,

051a/8

r.+ ün 013b/6

ruḥām : <Ar. Mermer.

r. 122b/2, 122b/3, 122b/7

rūḥānī : <Ar. Ruhla ilgili, ruhlar
âlemine ait olan.

telākī-i r. 081a/13

nūr-ı r.+ dūr 008b/3

r.+ lerdür 114b/7, 115b/7

rūḥāniyyāt : <Ar. Ruh âleminin
varlıkları.

r.+ dur 049a/7

ruhbān : <Ar. Rahipler.

r.+ lar 110a/4

rūḥü'l-emīn : <Ar. Dört büyük
melekten vahiy meleği olan Cebrâil'in
adı.

r. 017b/6

rūḥü'l-ervāḥ : <Ar. Ruhların ruhu.

r. 013b/9

ruḫūm : <Ar. Rakamlar.

r.+ a 041a/10

rūm : <Ar. Roma İmparatorluğu ve
halkı. Anadolu.

r. 059b/11

r.+ dan 068b/11, 129a/8

r.+ ı 125b/14

r.+ uñ 129b/11

- rūmā** : Hz. İř'in ođlu.
r. 059b/11
- rūz** : Őehir adı; Rūz Őehri.
r. 130b/3
- rūzigār** : <Far. Vakit, zaman.
r.+ m 110a/1
r.+ uñ 003a/1
- rūcū** : <Ar. Dönme, geri dönme.
r. ideler 104b/14
- rūkn** : <Ar. Sütun, direk.
r.+ i 084b/7, 084b/8
- rūkū** : <Ar. Namazda öne dođru eđilme.
r. eyledi 106b/7
r. ider 098b/4
- rūsvāy** : <Far. Rezil, itibarsız.
r. eyledi 027b/4
- sā** : <İbr. "Mūsā" adını oluşturan iki İbranice sözcükten biri olan ve "ađaç" anlamına gelen sözcük.
s. 076a/4
- sa'adet** : <Ar. Mutluluk, bahtiyarlık.
s. 010b/3, 010b/5, 019b/4,
- 099b/1, 099b/5, 100b/3
s.+ uñ 128b/13
- sā'at** : <Ar. Saat, belirlenmiş an.
s. 023b/6, 070b/7, 072a/14,
078b/5, 117b/3, 117b/4, 117b/5
s.+ dūr 088a/8
s.+ i 088a/9
- sabā** : Şehir adı; Sabā Şehri.
s. 123a/13
- řabā** : <Ar. Tan yeli.
ř. 067a/2
- řabāh** : <Ar. Sabah.
ř. 018a/13, 022a/7, 096b/14,
131b/6
ř. oldı 057a/2, 131b/7
ř. olsa 092b/6
- řabāhla -** : <Ar. + Tr. Sabahlamak.
ř. 093b/6
- sābıķ** : <Ar. Rütbece önde bulunan.
s. 008a/14
s.+ lar 009b/9
s.+ lara 010a/9
- řābir** : <Ar. Sabreden, katlanan, dayanan.
ř. 089b/1, 090b/3

şābit : <Ar. Yerinde duran, doğruluğu ortaya konmuş olan.

- ş. 022a/13
- ş. ola 010b/5
- ş. oldı 006a/10
- ş. oldı+ ki 007b/14, 022a/13
- ş. olğıl 093b/5
- ş. olmaz 006a/5
- ş. olmuşdur 013b/5

şabr : <Ar. Sabır.

- ş. 065b/15, 099a/7, 099b/5
- ş.+ dur 084b/10
- ş. eyle 050a/11, 065b/13, 107b/1, 110b/15
- ş. eyledi 066a/6, 085b/10, 107a/10, 107a/7, 107a/8, 107a/9
- ş. eylediler 050a/12, 065b/13
- ş. eylemek 097b/8
- ş. eylemese 009a/8, 096a/2
- ş. eylemeseñ 070b/3
- ş. eylemezler 097b/5
- ş. eyleñ 048b/3
- ş. eylerem 107a/15
- ş. eylese 071b/15, 111b/5
- ş. eylesün 050a/8
- ş.+ ı 008b/2
- ş.+ ın 069b/8
- ş. idemedüñ 091a/6
- ş. idesin 090b/1
- ş. itdünüz 098b/8

- ş. itmedüñ 091b/1
- ş. itmege 090b/15
- ş. itmek 069b/5, 085b/14, 094b/1

- ş. itmek+ ile 098a/9
- ş. itmezsin 090b/10
- ş.+ umı 069b/6

şabur : bkz. *şabr*

- ş.+ dan 008a/13, 094a/8
- ş. eylese 009a/6

saç : Saç.

- s.+ ı 025a/5, 054a/4
- s.+ ın 055b/5, 070a/5, 070a/7, 070a/9, 070a/11
- s.+ ına 070a/1, 070a/10
- s.+ ların 107b/9
- s.+ uñ 070a/6

saç - : Saçmak.

- s.- am 092a/11
- s.- arlar 111a/11
- s.- dı 011a/5
- s.- dılar 040a/5
- s.- dı 053b/7
- s.- sun 047b/14

saç - : Saçmak, serpmek, dökmek.

- ş.- arlardı 126b/2

saçlu : Saçlı.

s. 068b/12

saçu saç - : Bağışta bulunmak.

s. 026a/12

şadağa : <Ar. Allah'ın rızasını kazanmak için ihtiyacı olan kimselere karşılıksız olarak verilen para veya mal.

ş. 091b/14, 091b/15, 094b/9, 096a/11, 096a/12, 099a/9, 102a/10, 106b/1, 132a/11

ş.+ dur 053b/3

ş.+ ların 132a/11

şadağa' llāhü'l- 'azīm : <Ar. "Yüce Allah en doğrusunu söyledi." anlamında bir söz.

ş. 102a/12

şa'dāyil : Yedi kat gökten üçüncü göğü korumakla görevli melek.

ş.+ dür 016b/12

şādık : Samimi, doğru, gerçek.

ş. 084a/15

ş.+ dur 011b/1

şādıkü'l-kavl : <Ar. Doğru sözlü, sözüne güvenilir.

ş. 056b/8, 056b/9

şadır : <Ar. Göğüs, sine, kalp.

ş.+ larında 029b/13

şadīka : Hz. Şa'yâ döneminde yaşamış ve onunla birlikte mücadele etmiş bir padişah.

ş. 131a/1, 131a/5, 131a/6, 131a/9, 131a/14, 131b/4, 131b/5, 131b/8, 131b/12

ş.+ ya 131a/8, 131a/13, 131a/14, 131b/6

şadre'ddīn el-konevī : Vahdet-i vücud düşüncesinin İbnü'l-Arabî'den sonraki en önemli temsilcisi, Sadreddin Konevî (ö. 673/1274).

şeyh ş. 084a/5

şaf : <Ar. Dizi, sıra.

ş. 051b/4, 083a/3, 088a/6

şaf ş. 125b/12

ş.- şaf 125b/12

ş.+ lar 107a/5

ş. olalar 013b/4, 028a/14

ş. oldılar 025a/3

şafā : <Ar. Hac ve umre sırasında aralarında sa'y ibadeti yapılan iki tepeden biri, Mekke'de bir dağın adı.

ş. 033b/5

şāfī : <Ar. Temiz, saf.

ş. olmuşdur 115b/15

şafūrā : Hz. Şuayb'ın kızı, Hz. Mûsâ'nın eşi.
ş.+ 'idi 076b/8

şafvetu'llāhi : <Ar. Allah'ın en saf ve temiz, Hz. Muhammed ve ümmeti.
ş.+ dūr 089b/9

sağ : Sağ yön.
s. 013b/4, 018a/7, 018a/10, 025b/12, 033b/15, 034a/7, 077b/1, 124b/2, 124b/3, 126a/1, 126b/5, 130b/6
s.+ ında 124a/5
s.+ una 088b/1

sağ : Yaşamakta olan, diri, canlı.
s. 072b/5
s. 080a/9
s.+ dur 069b/2
s. eyle 070b/6
s. oldı 103b/2

şag : Sağ yön.
ş. 033b/14
ş.+ ında 017a/6, 129b/3

sağış : Sayı, adet.
s.+ ında 012a/11, 111b/14

sağlıg : Sağlık, sıhhat.
s.+ ı 069b/12

sağlık : Sağlık, sıhhat.
s. 099a/11
s.+ dan 094a/10
s.+ dur 099a/1

sağrağ : Kadeh.
s.+ ını 040a/1

sağrak : Kadeh.
s. 039a/8

sağı sağı - : Ölen bir kişinin ardından ağıt yakmak.
sağı s.- anlar 029a/9
sağı s.- mış 102a/10

şahar cinnī : Süleymân Peygamber'in yüzüğünü çalarak onun yerine bir süre hükmeden cin.
ş. 121b/6, 121b/7
şahar c.+ yi 121b/13

şāhib-'alem : <Ar. Bilgi sahibi ilim sahibi.
ş. 125b/2

şāhib-keşşāf : <Ar. *el-Keşşāf* adlı tefsirin sahibi, yazarı, Zemahşerî (ö. 538/1144).
ş. 079b/13

şāhib-sırr : <Ar. Sır sahibi.

ş.+ ı kıldı 005a/5

şahīfe : <Ar. Yazı yazılan kağıt, yazı kağıdı.

ş. 111a/2

ş.+ de 111a/3

şahīh : <Ar. Gerçek, doğru.

ş. 022a/13, 042b/5, 057a/1

sāhil : <Ar. Sahil, kıyı.

s.- i ma'ārif 006b/5

sāhir : <Ar. Büyü yapan, sihirle uğraşan, büyücü.

cemī'-i s.+ leri 078a/10

şahra : bkz. *şahrā*

ş.+ da 122a/8

ş.+ nuñ 122a/15

şahrā : <Ar. Çöl.

ş. 012b/8, 012b/12

ş.+ da 012a/4, 012b/8, 012b/12,

014a/9, 014a/10, 016a/10, 095a/13

ş.+ ya 047a/9, 060a/6, 060a/14,

060a/15, 066a/12, 073b/10, 092b/15,

105a/4, 110a/6, 122a/8

sa'īd bin müseyyeb : Medineli hadis ve fıkıh bilgini, Sa'īd b. Müseyyeb (ö.

94/713).

s. 027a/4

sa'īd-i bin cübeyr : (<Ar. *sa'īd b. cübeyr*) Hadis ve tefsir bilgini, Sa'īd b. Cübeyr (ö. 94/713 [?]).

s. 054a/13, 078b/3

sa'īdü bin cübeyr : bkz. *sa'īd-i bin cübeyr*

s. 013b/1

sa'īdü bin cübeyr : bkz. *sa'īd-i bin cübeyr*

s. 121a/5

sa'īr : <Ar. Cehennem yedi kapısından dördüncüsü.

s.+ dür 020a/6

saķal : Sakal.

s.+ ı 030a/14, 054a/4, 055b/1, 076a/3

cemī'-i s.+ ı 054a/6

şakālibe : <Ar. Slav kavimleri, Slavlar.

ş.+ nuñ 129b/12

saķar : <Ar. Cehennem yedi kapısından beşincisi.

s.+ dur 020a/7

şakar : Hayvanlarda, özellikle atlarda bulunan bir alın lekesi.

ş. 080a/1

şakf : <Ar. Çatı, tavan.

s.+ ı 122b/7

şakfe'l-merfū' : Yükseltilmiş tavan.

s. kıldı 002b/1

şakın - : Uzaklaşmak.

s.- sa 112b/14

şakın - : Sakınmak, uzak durmak, kaçınmak.

ş.- a 097a/8

ş.- maḳdur 099a/12

ş.- uñ 099b/12, 100a/5

şāḳī : bkz. *sāḳī*

s.+ si 062a/12

s.+ ye 062b/7, 062b/9, 062b/10, 063a/1

şāḳī : <Ar. İçecek sunan.

s. 062a/14, 062b/1, 062b/2, 062b/3, 062b/5, 063a/9, 063a/10, 063a/11, 063a/14

şāḳin : <Ar. Yerinde duran, yaşayan, durgun.

s. eyledüm 113b/6

s. eyledüñ 020b/10

s. eylemeyem 114b/3

s. eyleyem 112a/10

s. itdüñ 032b/12

s. ol 029b/13

s. ola 019b/11

s. olam 026a/4

s. olasız 026b/1

s. oldı 025b/13, 045b/3, 045b/4, 059b/5, 064b/5, 066b/1

s. oldılar 020b/15, 034b/14

s. olmak 026a/4

s. oluñ 026a/8

şāḳinlendür - : <Ar. + Tr. Bir yerde durdurmak, bir yerde yaşatmak.

s.- di 020b/8, 023a/10

s.- düñ 036a/2

s.- meyem 019b/5

şāḳinlig : <Ar. + Tr. Sakinlik, durgunluk.

s.+ i 132b/4

şakla - : Saklamak, gizlemek, korumak.

s. 069a/13

s.- dı 069a/13, 082b/4

s.- maḳ 053b/2

s.- rın 050a/1, 084b/13

s.- ruz 060a/9

s.- ya 085b/4

şakla - : Saklamak, korumak.

ş. 035b/9, 087b/5, 087b/6,
087b/8

ş.- dı 054b/11

ş.- duğundan 120b/8

ş.- dum 107a/12

ş.- r 016b/8, 094a/12

ş.- rın 096a/3

ş.- rlardı 102b/3

ş.- yalun 064b/14

<Ar. "Allah'ın salat ve selamı onun
üzerine olsun. " anlamında bir dua sözü.

ş. 002b/6, 040a/10, 118b/10

şahn - : Sarılmak.

s.- dı 072b/7

şalın - : Salınmak.

ş.- dı 042a/4

ş.- up тұrurdı 012a/3

şalāh : <Ar. Dinin yasakladığı
şeylerden kaçınma, doğruluktan
ayrılmama.

ş.+ da ola 026b/15

ş.+ da olur 026b/15

şalāt : <Ar. Namaz, dua.

ş.+ dur 002a/6

şalavāt : <Ar. Hz. Muhammed'e ve
soyundan gelenlere okunan dua.

ş. 086b/6, 111b/1

eşref-i ş.+ ile 002a/6

ş.+ dur 002a/6

şālih : <Ar. Dinin emrettiği gibi
yaşayan, günahattan kaçınan, iyi amel
sahibi kimse.

ş. 023a/5, 063b/1, 089a/15,
091a/14, 098a/8, 100a/5, 128b/1,
129a/9, 129b/2

amel-i ş. 099b/11, 101a/5

ş.+ den 089a/15

ş.+ ler 068a/6, 097b/6, 114b/4

ş.+ lerden olsunlar 083a/9

ş.+ lere 115a/2, 115a/4

ş.+ leri 087b/8, 094a/5

ş.+ lerin 068b/2

ş. olurun 036a/3

şalavātu'llāhi 'aleyhimā ve selāmu
: <Ar. "Allah'ın salat ve selamı onların
üzerine olsun. " anlamında bir dua sözü.

ş. 106a/5

şalavātu'llāhi 'aleyhi ve selāmu :

şālih : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'de Semûd
kavmine gönderildiği bildirilen
peygamber, Hz. Sâlih.

ş. 046b/4, 046b/5, 046b/8,
046b/11, 047a/3, 047a/4, 047a/7,
047a/9, 047b/4, 047b/6, 047b/8,

047b/10, 048a/1	s. 007a/3, 008a/13, 020b/10,
ş.+ e 046b/10, 046b/6, 076b/12	021b/7, 026a/13, 026a/14, 027b/11,
ş.+ i 046b/8	028a/5, 028a/6, 028b/2, 028b/3, 028b/9,
salķum : Salkım.	028b/10, 028b/11, 029a/4, 029a/6,
s. 025b/3	029a/7, 029a/9, 029b/5, 029b/6, 030a/7,
şalşāyil : Yedi kat göğün dördüncüsü	030b/7, 031b/11, 031b/12, 032b/1,
olan Arkalūn'u korumakla görevli	032b/15, 034a/10, 035a/5, 037a/3,
meleğın adı.	038a/7, 038a/9, 039a/4, 039a/14,
ş.+ dūr 016b/14	039b/12, 040a/14, 040b/15, 041b/9,
salţanat : <Ar. Hükümdarlık, sultanlık.	044a/2, 045a/1, 047a/2, 047a/4, 048b/8,
kibriyā' -i s.+ ına 022b/8	049b/11, 049b/15, 050a/8, 050b/5,
sām : <İbr. Tevrat'a göre Hz. Nūh'un	051a/6, 052a/1, 054b/2, 054b/4, 056a/9,
üç oğlundan biri.	057a/7, 057a/11, 058a/2, 059a/13,
s. 043a/11, 045b/2, 048a/8,	062b/14, 062b/15, 063b/11, 064a/11,
129b/10	064a/12, 064a/13, 064a/15, 065a/2,
s.+ ı 045a/13	066a/15, 070a/11, 070a/13, 070b/3,
şamed : <Ar. Hiç kimseye ve hiçbir	070b/14, 071a/8, 071b/14, 072b/5,
şeye muhtaç olmayan, Allah'ın	073a/8, 073a/9, 073b/2, 074a/13,
adlarından biri.	074a/8, 077a/11, 079b/5, 079b/9,
ş. 064a/6	080b/5, 081a/9, 081a/10, 081b/3,
şan - : Sanmak.	083a/13, 083a/8, 083a/9, 083b/10,
ş.- dı 059a/7, 077a/7, 125a/6	084a/9, 085b/1, 085b/7, 086a/13,
ş.- dılar 080a/7	086b/4, 086b/11, 087a/1, 087b/5,
ş.- ursın 115b/5	087b/6, 087b/7, 087b/9, 088b/8,
saña : Sana.	090a/14, 090a/15, 090b/3, 090b/4,
	090b/5, 090b/9, 090b/15, 091b/15,
	092a/1, 093a/12, 094b/6, 094b/7,
	095b/2, 097a/13, 099b/7, 102b/6,
	102b/11, 104b/9, 104b/10, 105a/15,
	105b/8, 107a/1, 107a/3, 107a/4, 107a/5,
	108a/6, 108b/11, 109a/4, 109b/1,
	109b/13, 110b/11, 110b/14, 111a/2,

112b/5, 113a/7, 113b/3, 113b/9,
115b/15, 116b/10, 119a/1, 119a/6,
119a/7, 119b/5, 120b/1, 121b/5,
129a/15

s. itdüm 109a/15
s. olan 050a/12
s. olsun 084a/10

şan‘ān : <Ar. Yemen’de bir şehir.

ş.+ a 123a/3, 123a/4

şan‘at : <Ar. Sanat, estetik, hüner.

ş. eyledüm 132b/4

sancağ : Sancak. bayrak.

s.+ ın 118b/15

sancağ : Sancak. bayrak.

s. 131a/5
s.+ ile 131a/4

şandal : <Skr. Çok makbul bir odunu
olan, özellikle Hindistan’da yetişen bir
ağaç.

ş.+ dan 126a/2

şanduk : <Yun. Sandık, kitap sandığı.

ş. 117b/13

şanem : <Ar. Put.

ş. 064a/4
ş.+ e 045b/12, 063a/2, 073a/9,

073a/11, 102b/7, 103b/13, 121b/4,
121b/5

ş.+ ler 104a/6, 105a/4, 120a/11
ş.+ leri 050a/5
ş.+ lerini 064a/4
ş.+ lerünüz 105a/2, 105a/3
ş.+ lerünüze 073b/15

şāni‘ : <Ar. Yaratan, Allah.

ş.- i ‘alem 125a/10
ş.- i ‘ālem 008a/4, 062a/8

şanki : <Tr. + Far. Sanki.

ş. 003a/11

şap : Sap, bitki sapı.

ş.+ ın 063a/12, 072b/11

sar - : Sarmak.

s.- dılar 040b/2

şar - : Sarmak.

ş.- sa 111a/13

sārā : <İbr. Hz. İbrâhîm’in eşi, Sâre.

s.+ ya 059a/12

şarar - : Sararmak, rengi solmak.

ş.- sa 093a/13

sarāy : <Ar. Saray.

s. 052a/6, 074a/11, 074a/12,

092a/13

s.+ a 035a/13, 065a/11

s.+ da 035a/14

s.+ ı 069a/1

s.+ ına 078b/3

s.+ ından 051b/13

s.+ ları 132a/5

s.+ uñ 052a/6, 069a/1, 101b/6

sāre : bkz. *sārā*

s. 059a/13

şaru : Sarı.

ş. 016b/9, 069b/10, 070b/10,

077b/5, 122b/6

ş. olacağdur 047b/1

şat - : Satmak.

ş.- ardı 111a/7

ş.- ar+ idi 122a/4

ş.- dılar 060b/13

ş.- duğ 066b/5

ş.- duğları 066b/4

saṭır : <Ar. Satır, yazı sırası.

s. 083b/12, 094a/4

s.+ laruñ 094a/5

sāṭi' : <Ar. Yükseklerle çıkan, yükselen.

nūr-ı s. 077b/9

saṭr : <Ar. Satır, yazı sırası.

s. 094a/13

s.+ ında 089a/3

şatun : Satın alma.

ş. 061a/1, 064b/6

şavt : <Ar. Ses, seda.

ş.+ ile 070b/14, 110a/6

ş.+ um 052b/14

ş.+ uñ 077a/10

şaydūn : Hz. Süleyman'ın Firengistân beyini öldürdüğü yerin adı.

ş. 121a/10

şāyim : (<Ar. *şā'im*) Oruç tutan, oruçlu kimse.

ş. 069a/1

sāyir : (<Ar. *sā'ir*) Seyreden, harekette olan.

s. olan 005b/7

sāyis : (<Ar. *sā'is*) Görevli, hizmetkâr.

s. oldı 075b/8

şayru : Hasta.

ş.+ ları 087a/3

ş.+ yı 084a/4

sebeb : <Ar. Neden, sebep.

s. 002b/13, 025b/1, 042b/8,
044b/4, 054a/3, 063b/3, 063b/4

s.+ den 027a/7, 036b/12,
050a/15, 053b/8, 093a/5

s.+ dendür 021b/10

s.+ dür 130b/5, 130b/6

s.+ ile 089a/1

s.+ i+y+ 'ile 002b/6

s. olduğu 011a/13

s. eyleyem 031a/7

s. itdi 107a/12

s. itdürdüm 026a/14, 028b/2,
031b/12, 032b/6

s. itdürdüñ 036a/11, 036a/2

s. itmedügi+ çün 026a/14

s. itmek 067a/10

s.+ si 067a/11

s.+ sinde 108b/5, 109a/2

s.+ ye 109a/1

secde : <Ar. İbadet amacıyla yere
kapanma.

s. 025a/15, 031a/6, 106b/6,
120b/9

s.+ den 119a/8

s. eyledi 025b/2, 032b/13,
033b/4, 035b/12, 037a/8, 056a/12,
069a/14, 102b/14, 108a/13, 108b/10,
108b/15, 119a/3, 119a/7, 131a/14

s. eylediler 025a/13, 054a/11,
067a/9, 078a/14

s. eylemedi 021a/4, 086b/3

s. eylemediler 025a/14

s. eylemedüm 086b/2

s. eylemezin 031a/8

s. eylerin 086b/3

s. eylerler 059b/15

s. eylesün 086b/1

s. eyletdüm 113b/5

s. eyleyeler 021a/3, 025a/12,
120a/14

sed : bkz. *sedd*

s. 130a/15

sedd : <Ar. Kalın duvar, set.

s.+ i 130b/2

sefâhat : <Ar. Zevk ve eğlenceye
düşkün olma, israf etme.

s. iderler 074b/11

sefer : <Ar. Yolculuk. Savaş.

s. 101a/6

s.+ de 053a/6, 128b/6

s.+ e 089a/6, 112b/12

seḥat : <Ar. Şiddetli gazap.

s. 010b/14, 030a/12

s.+ um 029a/15

sehel bin 'abdu'llāhi't-tüsteri : (<Ar.
Sehl b. Abdi'llāh et-Tüsteri) Sufi ve

müfessir, Sehl et-Tüsterî (ö. 283/896).
s. 045a/9

seher : <Ar. Sabahın güneş doğmadan önceki vakti, seher vakti.
s. 017a/7
s.+ de 072a/2

sehl-i bin 'abdi'llāhi't-tüsterî :
bkz. *sehl-i bin 'abdi'llāhi't-tüsterî*
s. 088b/11

sehv : <Ar. Yanlış, hata.
s.+ in 069a/7

seḳam : <Ar. Hastalık.
s. 008a/6

sekerāti'l-mevt : <Ar. Ölüm sarhoşluğu.
s. 039a/15
s.+ den 087a/13

sekiz : Sayı; sekiz.
s. 012b/15, 019b/5, 067a/3,
076a/3, 101a/11
s. olur 012a/7

sekizinci : Sekizinci.
s. 013a/15, 019b/7, 023a/7,
027b/6, 027b/15, 029b/3, 094a/9

sekiz yüz : Sayı; sekiz yüz.
s. 020b/11, 083b/3

seksen : Sayı; seksen.
s. 019a/11, 037b/11, 043a/9,
044b/9, 067b/2, 078b/2, 117b/13
s.+ ler 044b/10

selām : <Ar. Selam, esenleme.
s. 010a/1, 010a/3, 010a/4,
010a/7, 025a/11, 026a/12, 028a/4,
050a/8, 055a/1, 055b/14, 059a/5,
067b/14, 090a/13, 090a/14, 113a/5
s. eyle 057a/13, 116a/5
s. eyler 045a/1, 049b/15, 050a/8,
111a/2, 116a/5, 119a/1
s.+ in 025a/11, 055b/14, 059a/6
s. ider 064a/12, 116a/8
s. kıldı 065b/6
s.+ um 026a/8
s.+ uñ 010a/5
s.+ uñı 010a/5

selāmet : <Ar. Esenlik, kurtulma, kurtuluş.
s. 080a/9
s. kılduñ 106b/10
s. olmaḳ 094a/14, 099a/11

selāmun 'aleyke : <Ar. "Selam üzerine olsun" anlamında selam sözü.
s. 065b/5, 065b/11

selāsil : <Ar. Zincirler.

s. 020a/2

selsebīl : <Ar. İçimi çok hafif, lezzetli, tatlı su, cennette bir pınar.

s. 019b/2, 023b/15

semāvāt : <Ar. Her bir katında meleklerin bulunduğu inanılan yedi kat gök, gökler, göğün katları.

melekūt-ı s.+ dan 088b/14

semhā'il : Yedi kat göğün altıncısı olan Rak'â'da bulunan melek.

s.+ dūr 017a/2

semūd : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen ve Hz. Sâlih'in peygamber olarak gönderildiği bir Arap kavmi.

s. 046b/2, 046b/7, 047b/4, 047b/12, 048a/7

semūm : <Ar. Çölde esen çok sıcak rüzgar, sam yeli.

s. 020a/2

nār-ı s.+ dan 020b/2

nār-ı s.+ ı 020b/2

semüz : Besili, etli, şişman.

s. 063a/7

sen : Sen; ikinci teklik kişi zamiri.

s. 007a/3, 008b/7, 027a/11, 027a/13, 027a/14, 028b/6, 029b/11, 031b/3, 032b/14, 034a/6, 034a/10, 034a/13, 034b/12, 038a/10, 039a/8, 039a/9, 041a/15, 044a/1, 046b/13, 048b/2, 053b/4, 053b/5, 054a/8, 054a/10, 054a/13, 055a/3, 057a/14, 058a/12, 059b/7, 059b/8, 059b/9, 061b/1, 064a/9, 066a/13, 066b/10, 067a/13, 069a/8, 069a/9, 070a/14, 070b/1, 070b/3, 070b/15, 073a/10, 073b/3, 074a/8, 081b/2, 082a/7, 082b/6, 083a/12, 084b/11, 086b/10, 086b/14, 088b/13, 090a/14, 090b/2, 090b/8, 091a/4, 097a/12, 097a/15, 097b/1, 102b/4, 103a/12, 103a/8, 104a/5, 105a/6, 107a/3, 107a/5, 107b/1, 108a/11, 108b/8, 109a/7, 109a/10, 109a/13, 109b/12, 109b/2, 109b/3, 109b/4, 114a/9, 115b/5, 116a/13, 116b/2, 116b/4, 118b/1, 119a/4, 119a/5, 121a/2, 124b/9, 128a/8, 128b/2, 131a/9, 131a/11, 131a/15

s.+ daḥı 003a/6, 038b/8, 065b/14, 078a/12, 090b/2, 094b/9

s.+ de 095a/15

s.+ de 019b/5, 022a/7, 120a/14

s.+ den 008a/12, 021b/11,

025a/10, 027b/9, 030a/6, 031a/8, 034b/13, 047a/5, 047a/7, 050a/12, 052a/4, 052b/6, 052b/15, 056b/3,

057b/11, 066a/11, 068a/5, 069b/12,
070a/15, 070b/8, 071a/11, 071b/14,
077a/12, 078b/8, 078b/9, 080a/8,
081b/15, 081b/4, 082a/6, 085b/12,
085b/13, 085b/14, 085b/15, 086b/14,
087b/10, 087b/11, 087b/15, 088a/2,
090a/1, 091a/6, 093a/11, 097a/14,
097a/15, 101b/14, 103a/10, 103b/15,
105b/9, 106b/14, 109a/14, 110b/11,
116a/13, 116b/10, 119a/6, 120a/15

s.+ i 022a/6, 023a/1, 025b/4,
026a/13, 027a/14, 027b/1, 027b/12,
028b/1, 028b/3, 028b/14, 029b/7,
031b/11, 031b/12, 032b/1, 034a/14,
036a/7, 039b/12, 043b/14, 046b/6,
050a/1, 053b/12, 053b/15, 054b/5,
057a/6, 058b/2, 062b/8, 062b/11,
062b/12, 062b/13, 064a/12, 064b/3,
066b/12, 069a/11, 069a/12, 070b/2,
071a/8, 071b/3, 071b/4, 073a/9,
071b/13, 077a/11, 077a/13, 077b/12,
079b/5, 082a/8, 083a/7, 083b/5,
084a/13, 086a/12, 088a/11, 094a/12,
099a/7, 099a/8, 102b/7, 107a/11,
108a/10, 108b/13, 108b/7, 109a/9,
109a/15, 109b/1, 109b/8, 112a/14,
114a/13, 116b/3, 118b/12, 119b/2,
120a/15, 120b/1, 128a/6, 129a/9

s. itdüh 028b/4

s.+ mi 057b/10

s.+ sin 073a/8

s.+ süz 082a/9

s.+ süz olmazın 065a/11

s.+ üñ 003a/5, 010a/3, 010a/5,
025b/5, 027b/1, 028a/7, 028b/5,
028b/11, 029a/1, 029a/8, 029a/11,
029a/12, 029a/13, 029a/15, 029b/8,
029b/10, 030a/4, 030b/12, 032a/15,
033b/2, 034a/3, 036a/6, 038a/12,
039b/15, 041b/11, 043b/1, 043b/14,
043b/15, 048a/12, 048a/15, 048b/2,
048b/9, 049b/10, 050b/4, 051b/14,
051b/15, 052a/2, 056a/2, 056b/2,
057b/11, 058b/7, 061b/13, 063a/3,
065b/12, 066a/12, 066b/15, 067b/6,
069b/6, 072b/14, 074a/11, 074a/4,
074a/5, 074a/9, 076a/8, 077a/10,
077a/11, 079b/3, 082b/5, 083a/10,
083b/6, 086b/13, 087a/2, 087b/4,
090a/15, 090b/12, 092a/2, 095b/4,
101b/12, 101b/13, 103a/1, 103a/6,
103a/12, 103b/4, 104a/8, 104b/8,
105b/3, 106b/4, 106b/14, 107a/1,
107a/3, 107a/4, 108a/11, 108a/6,
108b/2, 109a/5, 109b/3, 109b/5, 111a/4,
111b/3, 116a/10, 116a/12, 116a/13,
116a/14, 116a/15, 116b/1, 116b/4,
118b/3, 120a/13, 125a/4

s.+ üñ+ ile olmağa 068a/13

s.+ üñ+ ile 088b/6, 091a/5,
101b/14, 102b/8, 109b/6

s.+ üñdür 071b/12, 101b/15

senā' : <Ar. Övme, methetme.

s. 106a/12

sencārīb : Babil padişahı.

s. 131a/5, 131b/11

s.+ i 131a/4, 131b/6, 131b/8,
131b/9, 131b/11

s.+ üñ 131b/7

sencileyin : Senin gibi.

s. 055b/15

serçe : Küçük bir kuş.

s. 090b/10, 090b/12

serendīb : Allah'ın, Hz. Âdem'i
indirdiğine inanılan, Hint Okyanusu'nda
bulunan bir ada.

s.+ dedür 040b/5

s.+ e 027b/2, 030a/9

ser-gerdān : <Far. Başı dönen,
sersemlemiş.

s. 077a/5

ser-hōş : <Far. Alkollü bir içki veya
keyif verici bir madde nedeniyle
kendine hâkim olamaz duruma gelme.
Bir şeyden son derece mutluluk duyarak
ona kendini kaptırma, mest olma.

s. eylemişdi 027a/6

s. ide 029a/12

s. olan 114a/10

ser-hōşlūg : <Far. + Tr. Sarhoşluk.

s.+ indan 087b/2

server : <Far. En ileri gelen, en önde
gelen kişi, baş.

s.+ i 002b/15

sev - : Sevmek.

s. 089a/12, 114a/12

s.- di 076b/2

s.- digüñ+ çün 074a/9

s.- dügüñ 084b/11, 089a/12

s.- e 092b/14

s.- em 071b/4

s.- eni 114a/12, 114a/13

s.- enler 115b/10

s.- enlere 012b/10

s.- erin 012b/2, 074a/9, 079a/6,
086b/9, 095b/14, 096a/10, 114a/13,
115a/14, 119a/5, 130b/5

s.- erler 092a/9

s.- erse 012b/2, 086b/8, 115a/14

s.- erseñ 026b/11

s.- ersin 092a/2, 130b/4

s.- gil 092a/3

s.- me 088b/9

s.- megil 092a/3

s.- mek 007a/7, 007a/8, 007a/10,
098b/12, 099a/14, 099b/1

s.- mekden 007a/9

s.- mekdür 094b/3, 096a/7,

096a/8

s.- memek 099a/15, 099b/2
s.- mesün+ ki 117b/15
s.- meyenlere 012b/14
s.- mezin 074b/3, 075a/3
s.- mezsın 092a/3
s.- mişsin 061b/13
s.- se 006a/12, 095b/13, 115a/8,

115a/9

s.- sem 084b/12

şevāb : <Ar. Sevap.

ş. 011a/3, 014a/1, 015a/7,
030b/6, 030b/7, 112a/10
ş.+ dan 030a/6, 070b/3
ş.+ ı 084a/4, 092a/10, 113a/4
ş.+ ın 018a/12, 092a/5
ş.+ ları 049b/2
ş.+ um 057a/11
ş.+ umdur 088b/2

sevdür - : Sevdirmek.

s. 114a/12
s.- di 062b/13
s.- eyin 114a/13
s.- gil 092a/8

sevgülü : Sevgili.

s. 008a/12, 028b/9, 035a/9,
051b/2, 089a/4
s.+ dür 035a/5, 035a/6, 049b/11,
113a/6

sevin - : Sevinmek.

s.- diler 080b/12

seyir : <Ar. İlerleme, hareket etme,
gezip dolaşma.

s. 110a/5

s. iderler 106a/5

seyr : <Ar. İlerleme, hareket etme,
gezip dolaşma.

s. iderdi 126a/9, 129b/5

s. itmekle 002a/11

s.+ i+y+ ile 012a/4

seyyi'āt : <Ar. Günahlar.

s.+ ını 101a/5

seyyid : <Ar. Önder, efendi.

s.+ ümüz 089a/3

seyyidī : <Ar. "Ey benim efendim!"
anlamında bir söz.

s. 068b/13

seyyidü's-sādāt : <Ar. Seyyidlerin
seyyidi.

s.+ dan 045b/10

şı - : Yenmek, bozguna uğratmak.

ş.- dı 038a/10, 095b/3

ş.- duñ 038a/10, 066a/9

ş.- miş 034b/5

ş.+ ları 079a/6

sıçan : Sıçan.

s. 043b/9

s.+ ları 043b/11

sıçra - : Sıçramak.

s.- maya 057a/11

şiddik̄ : <Ar. Özü sözü doğru olan,
Allah'a sadık, ermiş kişi.

ş.+ ler 009a/7, 092a/5, 092a/7

ş.+ lerden 009a/7

şidk̄ : <Ar. Gerçeklik, doğruluk,
safılık, bağlılık.

ş. 128b/4, 132b/5

şifāt : <Ar. Sıfatlar, özellikler.

ş.- ı meclāsınuñ 001b/13

ş.- ı rubūbiyyetden 022b/13

ş.- ı şerīfe 006a/13

ş.- ı zemīmeleri 023a/3

esmā'-i ş.+ dur 008a/2

ş.+ ı 127a/1

ş.+ ımı 001b/2, 006b/15

ş.+ ı+y+ ile 005b/11

ş.+ ların 004b/1

şifat : <Ar. Sıfat, özellik.

ş.+ ımı 018b/15, 089b/10

ş.+ lar 047a/6, 079a/5, 079a/7

şifatlu : <Ar. Sıfatlı, özellikleri olan.

ş. 047a/2, 047a/5

şığ - : Sığmak.

s.- arlar 034b/9

şığ - : Sığmak, girmek.

ş.- a 006b/13

ş.- dum 006b/11

ş.- madı 006b/15

şığa - : Sıvamak, okşamak.

ş. 043b/10

ş.- dı 033b/13, 043b/10

şığın - : Sığınmak.

s.- dum 113b/3

şıḥḥat : <Ar. Sağlık, esenlik.

ş. 008a/6

şıq - : Suyunu çıkarmak.

s.- ar 062b/5

şın - : Kırılmak.

ş.- dı 128b/10

şına - : Sınamak, denemek.

ş.- dum 097a/2, 097a/3, 097a/4,
097a/5

ş.- mağ 069a/10

şimurğ : <Far. Kaf Dağı'nın arkasında yaşadığına inanılan efsanevi kuş.

s.+ 1 125b/8

şin : <Ar. Arap alfabesinin bir harfi.

s. 009b/4

şinā : <Ar. Hz. Mûsâ'ya Tevrat'ın indirildiği dağ.

şūr-1 s. 052b/9

şūr-1 s.+ ya 130a/3

şinuğ : Kırık, mahzun gönül, mütevazı.

s. 058b/14, 058b/15

sır : bkz. *sırr*

s.+ larından 116b/11

s.+ laruñı 099b/6

şırāt : <Ar. Sırat köprüsü.

ş. 093b/11, 101a/7

ş.+ dan 117b/9

ş.+ 1 117b/8, 117b/9, 117b/11

sırça : Cam.

s. 125a/3, 125a/7

s.+ dan 126a/9

s.+ yı 125a/6

sırr : <Ar. Sır, açıklamakta aklın yetersiz kaldığı şey.

s.- 1 eħadiyyet-i muħammed-i muştafa'yı 002a/8

vaħy-i s.- 1 sübhān+ ile 002a/10

s.- 1 sübhānīdür 003b/1

s.+ 1 002b/15, 022b/15

s.+ ima 005a/3

s.+ umı 109a/6

s.+ uñ 008b/4

siccīn : <Ar. Cehennemde bulunan bir vadinin adı.

s.+ de olalar 040a/7

s.+ dür 015a/15

şidretü'l-müntehā : <Ar. Erişilebilecek son nokta.

s.+ dan 051b/7

şihir : <Ar. Sihir, büyü.

s. 074b/3

şil - : Eski hâline döndürmek.

s.- di 064a/7

şilkin -: Silkinmek.

s.- ür 017a/9

şin : <Ar. Arap alfabesinin bir harfi.

s.+ den 009b/4

siñek : Sinek.

s. 052a/10, 052a/9

s.+ üñ+ ile 060b/2

sirçe : Serçe parmak, insanın elindeki en küçük parmak.

s. 036b/7, 036b/9

soķ - : Sokmak.

s. 077b/9

s̄iret : <Ar. Bir kimsenin içi, iç hâli.

s.+ i 125b/7

soķaķ : <Ar. Sokak.

s.+ lar 029a/13

s.+ larda 062a/6, 132b/3

siyāset : <Ar. Cezalandırma.

s. idenin 068b/3

şol : Sol yön.

ş. 018a/8, 018a/11, 025b/12, 025b/15, 033b/14, 034a/1, 124b/2, 124b/3, 126a/3, 130b/8

siz : Siz.

s. 010a/10, 021b/8, 048b/3, 058a/1, 060a/3, 065a/14, 066b/9, 083b/1, 087b/12, 096a/7, 105a/2, 116a/6

ş.+ ında 124a/5, 129b/3

ş.+ uña 088b/2

s.+ den 024a/7, 050b/7

s.+ e 026b/8, 046a/4, 047b/9,

050b/12, 053a/3, 060a/13, 062a/13, 064b/12, 081a/1, 083b/1, 096a/5, 096a/7, 096a/10, 096a/11, 097a/5, 097b/8, 097b/11, 097b/14, 097b/15, 098a/1, 104a/2, 116a/5, 116a/8, 124a/1

s.+ i 045b/15, 046a/5, 066b/14,

073b/15, 083b/2, 096a/6, 096a/7, 096b/5, 097a/2, 104b/15, 123b/8

s.+ üñ 026a/9, 026a/15, 026b/7,

064b/6, 065a/6, 073b/6, 073b/15, 096a/8, 098a/8, 099a/4, 099b/9, 100a/5, 105a/1, 116a/5, 116b/14

soñ : Son.

s.+ ında 092a/4

şoñra : Sonra.

ş. 002a/9, 002a/11, 002a/12, 002a/14, 002b/2, 003a/4, 005b/8, 006a/8, 009b/3, 009b/11, 010a/7, 010a/14, 010b/1, 010b/5, 010b/8, 010b/12, 011a/5, 011a/7, 011b/5, 011b/10, 011b/13, 012a/5, 012b/15, 013b/1, 014a/6, 014a/8, 014b/2, 015b/3, 015b/6, 015b/8, 016b/6, 017a/11, 017a/13, 017b/5, 017b/15, 018a/5, 019a/4, 019a/12, 019b/13, 020b/1, 020b/4, 020b/8, 020b/14, 021b/5, 021b/10, 021b/12, 022a/1,

022a/2, 022a/8, 022a/9, 022b/6, 063b/8, 064a/1, 064b/8, 065a/2,
 023a/11, 023b/2, 023b/12, 024a/1, 065a/15, 065b/12, 066a/3, 066a/5,
 024a/2, 024a/12, 024a/15, 024b/5, 066b/14, 067a/7, 067b/3, 067b/7,
 024b/6, 024b/7, 025a/1, 025a/10, 068a/2, 068a/3, 068a/9, 068b/10,
 025a/12, 025b/10, 025b/2, 027a/1, 069b/4, 070a/6, 070a/7, 070a/15,
 027a/7, 027b/2, 027b/8, 028a/14, 070b/5, 071a/15, 071b/14, 071b/15,
 029a/1, 030a/8, 030a/14, 030a/15, 072a/1, 072a/4, 072a/9, 072b/1, 072b/8,
 030b/3, 030b/8, 031b/14, 032a/1, 073a/1, 073a/13, 073b/7, 074a/14,
 032a/8, 032b/9, 033a/13, 033a/4, 075b/1, 075b/6, 075b/7, 076b/4, 076b/8,
 033a/6, 033a/14, 033b/1, 033b/4, 076b/10, 076b/11, 076b/14, 077b/10,
 033b/7, 033b/9, 034a/7, 034a/12, 078a/3, 078a/9, 079a/1, 079a/3,
 034b/13, 034b/14, 034b/4, 034b/6, 079b/14, 081a/13, 081b/6, 082a/10,
 035a/1, 036b/5, 037a/13, 037b/14, 082b/6, 083a/11, 084a/7, 086a/7 087a/4,
 038a/2, 038b/4, 039a/12, 039b/1, 087a/7, 087a/11, 087b/11, 095a/6,
 039b/12, 039b/14, 040a/11, 040a/14, 095a/8, 095b/1, 095b/4, 095b/8, 102b/2,
 040b/6, 041a/3, 041a/7, 041a/13, 103a/4, 103b/2, 104a/1, 104a/12,
 041b/3, 041b/14, 042a/1, 042a/15, 104a/14, 104a/15, 105a/8, 105a/14,
 042b/11, 042b/14, 043a/6, 043a/10, 105b/6, 106a/7, 106b/7, 106b/10,
 043a/13, 044a/8, 044b/12, 044b/13, 106b/14, 107a/13, 108b/5, 108b/6,
 045a/2, 045a/7, 045b/1, 045b/2, 108b/11, 109b/15, 110a/1, 110b/7,
 046a/10, 046a/14, 046b/2, 047a/9, 110b/8, 110b/10, 110b/11, 110b/13,
 047a/15, 047b/11, 047b/2, 047b/5, 112a/1, 113b/7, 114b/13, 114b/14,
 048a/2, 048b/12, 048b/4, 049a/11, 118b/2, 118b/9, 119a/1, 119b/6,
 049a/13, 049a/14, 050a/13, 050b/1, 119b/10, 119b/12, 119b/13, 119b/14,
 050b/11, 051a/3, 052a/3, 052a/5, 119b/15, 120a/1, 120a/2, 121a/6,
 052a/9, 052a/12, 052b/4, 052b/6, 121a/8, 122b/6, 122b/13, 123a/14,
 052b/8, 053a/8, 053a/9, 054b/11, 124a/15, 124a/6, 124b/4, 125a/12,
 055b/10, 057a/15, 057b/1, 058a/3, 128b/1, 130a/11, 130a/12, 130a/15,
 058b/14, 059a/2, 059a/13, 059b/5, 130b/2, 131a/3, 131a/7, 131b/11,
 059b/6, 059b/12, 059b/13, 060a/12, 131b/12, 132b/4, 132b/7, 132b/8
 060a/13, 060a/5, 060b/11, 061b/12,
 062b/9, 063a/13, 063b/4, 063b/6, **şoñuci** : Sonunda, nihayet.

ş. 065b/14	söyle - : Söylemek.
şor - : Sormak.	s. 008a/11, 019b/4, 102b/12, 109a/11
ş.- a vargıl 087a/4	s.- di 008a/11, 021b/2, 024b/5, 061b/10, 063b/5, 063b/6, 063b/8, 079b/7, 081a/8, 081b/2, 081b/5, 083b/3, 085a/10, 093a/10, 093b/7, 104a/15, 105b/2, 109a/12, 109b/3, 110a/11, 128b/12
ş.- a varma 088b/10	
ş.- a varsa 084a/4, 111a/10, 111b/2	
ş.- a varurdu 087a/5	s.- diler 052a/9
ş.- ar 108b/11	s.- dilerdi 120a/3
ş.- arın 075a/4	s.- düm 090b/10
ş.- arsañ 091a/1, 091a/5	s.- medi 120a/2
ş.- dı 022b/5, 072a/2, 076a/7, 130b/4	s.- meg+ ile 102a/5
ş.- dılar 129b/3	s.- mek 086a/13
ş.- ıcağ 127b/4	s.- mekdendir 100a/1
ş.- ma 090b/4	s.- mekdür 099a/2
şorıl - : Sorulmak.	s.- memekden 094a/11
ş.- ursız 100a/7	s.- mez 132b/2
şovuk : Soğuk	s.- mezsın 051b/1
ş. 072a/7, 073b/11, 106b/10	s.- mezsız 097b/15
ş.+ dan 050b/15	s.- miş oldum 071a/9
ş. ol 051a/14	s.- r 095b/14, 096a/1
şoy : Soy, nesil.	s.- rem 093a/12
ş.+ ın 043a/13	s.- rin 110b/6, 110b/8
ş.+ ındandır 043a/13	s.- rler 097b/4, 097b/6, 132a/10
söykün - : Dayanmak, yaslanmak.	s.- rse 018a/12
s.- ürem 077b/1	s.- rsin 051b/1, 058a/12, 090b/10, 121b/11
	s.- rsız 099a/3
	s.- señ 051b/2
	s.- ye 097b/15

s.- yen 077a/12, 081a/8, 081a/9,
081a/10, 081a/11

s.- yeyin 129a/14

söyleş - : Söyleşmek, karşılıklı
konuşmak.

s.- di 095a/3

s.- diler 080a/9

s.- em 109b/7

s.- ürün 093b/12

söyündür - : Söndürmek.

s.- ür 098a/15

s.- üyin 050b/10

söz : Söz.

s. 024b/4, 035a/5, 035b/6,
057a/3, 128b/3

s.+ e 026b/9

s.+ i 010a/1, 011b/13, 021b/9,
027b/2, 033a/8, 033b/3, 039b/13,
041b/2, 061b/8, 061b/14, 070b/13,
086b/1, 089b/8, 092b/3, 097a/9, 104a/7,
105b/4, 109b/5, 116a/9, 118b/13,
123a/12, 124a/3, 131a/10

s.+ idür 019a/12

s.+ in 097b/3, 128a/12

s.+ ine 038b/11

s.+ iyle 003a/8

s.+ larde 035a/5, 035a/7

s.+ lardan 049a/13

s.+ lerdür 132a/13, 132a/14

s.+ leri 045b/9, 075a/15, 105a/5,
107a/12, 124a/2, 132a/12, 132b/14

s.+ lerin 097b/6

s.+ lerinde 132a/14

s.+ lerine 132a/14

s.+ lerüm 132a/13

s.+ üm+ ile 003a/2, 031a/7,
042a/11

s.+ ümde 110b/6, 110b/8

s.+ ümden 031a/8

s.+ üni 079b/6

s.+ üñ 032a/15

s.+ üñden 086b/4

s.+ üñi 070b/2

s.+ üñle 003a/5

s.+ üñüle 066a/12

s.+ üñüzi 116b/12

sözlü : Sözlü.

s. ola 085a/2

şu : Su.

ş. 011b/11, 014b/3, 016a/14,
016b/2, 019a/1, 019b/2, 032a/8, 032a/9,
032a/10, 033a/2, 040b/2, 043a/5,
043a/8, 043a/13, 044a/8, 044a/15,
044b/2, 048a/6, 048b/15, 049b/10,
049b/11, 049b/12, 050b/10, 051a/1,
055a/14, 055b/5, 060b/9, 069b/11,
070b/10, 076a/4, 076b/1, 078a/7,
080a/5, 080a/8, 080a/11, 080a/12,
080b/11, 080b/12, 085a/12, 090a/5,

093a/2, 096b/10, 110a/9, 124b/1,
124b/3, 125a/3, 125a/6, 125b/7, 130a/10
ş.+ da 015b/7, 044a/15, 080a/7
ş.+ dan 016b/5, 019b/9, 022a/11,
022a/12, 022a/14, 022b/1, 022b/2,
032a/9, 072a/8, 090a/6, 125a/5
ş.+ 'ile 023b/12
ş.+ lar 028b/11, 030a/11, 030a/4,
043a/8, 080a/15, 110a/3, 114a/2
ş.+ ları 125b/6
ş.+ nuñ 016a/12
ş. oldı 011b/10, 044a/14
ş.+ ya 014b/3, 033a/3, 043a/2,
043a/11, 044b/1, 061a/11, 071b/7,
079a/13, 080a/6, 080a/7, 080a/14,
080a/15, 080b/10, 102a/9, 107b/9
ş.+ yı 011b/11, 019a/2, 124b/2,
128b/12
ş.+ 'yı 080a/5, 080a/9
ş.+ yı+ 'ile 023b/15
ş.+ yımı 131b/3
ş.+ y+ 'ile 076a/5

su'āl : <Ar. Soru.

s. 031a/1
s.+ dūr 056b/8
s. eyleseler 022a/9
s. iderlerse 042b/3
s. itdüm 012b/5
s. itdün 012b/6
s. olunsa 011a/9

suç : Suç, kusur, günah.
s.+ ı 062a/12
s.+ ın 111b/12
cemī'-i s.+ ın 112a/7
s.+ ları 131b/2
s.+ ların 037b/10
s.+ um 063a/1
s.+ umı 063a/5
s.+ uñı 063a/6

şuç : Suç, kusur.
ş. 118a/15
ş.+ ına 118a/12
ş. iderse 118a/14
ş.+ unı 118a/13

suçla - : Suçlamak.
s.- ma 090b/10

şuçlu : Suçlu, kusurlu.
ş. olursa 118a/11

şūfī : <Ar. Tasavvuf ehli olan kimse,
derviş.

ş.+ ler 004b/5, 004b/8

şuḥf : (<Ar. *şuḥuf*) Dört kutsal
kitaptan vahiyleri içeren sayfalar.

ş. 038b/4, 041a/4, 041a/12,
053a/15

ş.- ı enbiyādan 003b/12

ş.+ ın 041a/13

- ş.+ nda 053a/15
- sultān** : <Ar. Padişah, hükümdar.
s.- ı bī-zevāl 082b/5
s.+ dan 083b/10, 096a/13
s.+ ınuñ 060b/13, 075b/9
s. oldı 126b/13
s. olmağa 118b/1
s. olmamağ 028a/2
s. olup 126b/15
s.+ sın 131b/2
- sultānılg** : <Ar. + Tr. Sultanlık, hükümdarlık.
s.+ um 096a/14
- sultānü'l-meşāyih** : <Ar. Şeyhlerin sultanı, Hacı Bayram-ı Velî.
s. 005a/3
- şun -** : Sunmak.
ş.- ardı 126a/14
ş.- dı 026b/13
- sūre** : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'in ayrıldığı 114 bölümden her biri.
s. 089a/5, 106a/11
s.+ dūr 089a/5
s.+ si 094b/4
s.+ sin 094b/5
s.+ sine 068b/5
- şūret** : <Ar. Görünüş, biçim, şekil.
ş. 035b/1, 040a/9
ş.+ de 028b/1, 062b/12
ş.+ den 056a/5
ş.+ dūr 035b/3
ş.+ i 013b/3, 041a/9, 125b/7
ş.+ idūr 035b/4
ş.+ ile 040a/9, 055b/14, 056a/3, 056a/4
ş.+ in 017b/10, 023a/15, 029b/1, 040a/4
ş.+ inde 041a/1, 047b/1, 051b/12, 059a/5, 060a/2, 070a/8, 079a/9, 098a/12, 108a/1, 120b/12, 123b/11
ş.+ indedūr 013b/15, 015b/1, 016b/8, 016b/10, 016b/11, 016b/13, 016b/15, 017a/2, 017a/4
ş.+ inden 018b/6
ş.+ ine 013a/10, 013a/14, 017b/14, 026b/6, 040a/3, 041a/9, 041b/7, 056a/5, 058a/9, 070a/3, 107b/4, 121b/8
ş.+ ini 121a/11
ş.+ ler 006b/1
ş.+ leri 013a/10, 023b/11
ş.+ üme 017b/11
ş.+ üñ 056a/2
ş.+ üñüze 099b/9
- şūretlü** : <Ar. + Tr. Görünüşlü.
ş. 125b/3, 125b/5

şusa - : Susamak.
ş.- mış 049b/9

şuşa - : Susamak.
ş.- sa 113a/2

şusuzlġ : Susuzluk.
ş.+ ile 093a/14

şusuzluk : Susuzluk.
ş.+ dan 113a/3

şuver : <Ar. Görünüşler, suretler,
şekiller.
ş.- i kāyinātı 002a/11

sübĥān : <Ar. Her türlü kusurdan,
eksiklikten uzak olan, Allah.
vahy-i sırr-ı s.+ ile 002a/10

sübĥānehu ve te'ālā : <Ar. Her türlü
kusurdan ve eksiklikten uzak ve yüce
olan, Allah.
ĥaĥ s. 002b/8
allāh s.+ dur 127b/10

sübĥāneke : <Ar. "(Allah'ım!) Seni
noksan sıfatlardan tenzih ederim."
anlamında bir söz.
s. 116a/10

sübĥānī : <Ar. Allah ile ilgili, ilahi.
sırr-ı s.+ dūr 003b/1

süci : İçki, şarap.
s. 019b/6, 062b/5, 101a/3
s.+ den 101b/4

süd : Süt.
s. 019b/2, 048b/15, 049b/11,
093a/3, 098b/5
s.+ den 101b/3

süddī : Müfessir, Süddī (ö. 127/745).
s. 046a/7, 050b/15, 057b/2,
059a/8, 108a/8, 128a/1

süfli : bkz. *süflī*
'ālem-i s.+ ye 126b/14

süflī : <Ar. Aşağı, alçak, değersiz,
dünya.
'ālem-i s. 126b/12
s.+ dūr 014a/4, 014a/5

şülb : <Ar. Nesil, soy.
ş.+ indedür 051a/15
ş.+ inden 057b/4

süleymān : <Ar. Hz. Dâvûd'un oğlu,
İsrailoğullarına gönderilen hükümdar ve
peygamber, Hz. Süleymân.
s. 107b/14, 110b/14, 111a/1,

111a/5, 118a/12, 118a/13, 118a/14,
118b/6, 118b/13, 119a/2, 119a/4,
119a/7, 119b/5, 119b/9, 119b/11,
119b/12, 119b/13, 119b/14, 120a/3,
120a/4, 120a/5, 120a/8, 120a/9,
120a/11, 120a/12, 120b/6, 120b/8,
120b/11, 120b/13, 120b/15, 121a/10,
121a/15, 121a/2, 121a/3, 121a/5,
121a/7, 121b/2, 121b/3, 121b/4, 121b/5,
121b/7, 121b/8, 121b/9, 121b/11,
121b/13, 122a/2, 122a/4, 122b/11,
122a/13, 122a/14, 122a/15, 123a/1,
123a/10, 123a/11, 123a/12, 123a/15,
123a/8, 123a/9, 123b/7, 124a/2, 124a/6,
124a/10, 124a/11, 124a/13, 124a/15,
124b/13, 124b/3, 124b/4, 124b/7,
124b/9, 124b/12, 125a/1, 125a/2,
125a/5, 125a/8, 125a/9, 125a/15,
125b/12, 126a/15, 126a/4, 126b/11,
126b/15, 127a/7, 127a/10,
s.+ a 110b/12, 118b/12, 118b/6,
119a/9, 119a/10, 119b/4, 119b/7,
119b/9, 120b/6, 120b/12, 121a/14,
121a/15, 122a/1, 122a/14, 123a/7,
123b/8, 123b/9, 124a/2, 124a/8, 125a/7,
125a/10, 126a/7
s.+ am 121b/11
s.+ da 037b/2
s.+ dan 118a/12, 121a/11,
123b/4, 124b/14
s.+ dandur 123b/5
s.+ dur 118b/3, 129b/8

s.+ ı 111a/5, 119b/3, 120b/11,
121b/11

s.+ uñ 120b/3, 120b/4, 121a/12,
121b/8, 122b/11, 123a/6, 124a/5,
125a/9, 126a/10, 126b/2, 127a/9

sülük : Sülük.

s. oldu 071b/8

sündüs : <Ar. Parlak renkli ve değerli
bir ipek kumaş.

s.+ den 025a/4, 033a/5, 050a/10,
111a/14

sünnet : <Ar. Hz. Muhammed'in sözleri
ve davranışları.

s. 008a/7

s.+ idür 025b/5

s. oldu 010a/7, 036b/5, 055a/10,
058b/13

s. olduğu 021b/10

sünnet : <Ar. Sünnet, sünnet olma.

s. eyledi 055a/15

s. itmek 055b/7

s. itmekdür 055a/13

süñü : Süngü, mızrak.

s.+ ler 015a/10

süñük : Kemik.

s.+ den 030a/5

sür - : Sürmek, yaşamak, yürütmek,
devam ettirmek, kovmak.

s.- di 055b/11, 067a/7, 072b/7,
080a/14, 095a/1, 118b/9

s.- diler 023b/2

s.- düm 113b/8

s.- düñ 079b/1

s.- e 021a/8

s.- erdi 080a/3

sürādiqāt : <Ar. Saray perdeleri,
padişah çadırları.

s. 006b/8

s.+ ina 001b/12

süril - : Kovulmak, uzaklaştırılmak.

s.- miş 072b/2

sürür : <Ar. Sevinç.

s. oldı 005a/9

sürül - : Kovulmak.

s.- di 021a/4

süryānca : <Ar. + Tr. Süryanice.

s. 023a/14

süst-endām : <Far. Endamı pek güzel
olmayan.

s. 064a/9

şak : (<Ar. *şak*) Parça, yarık.
ş. olmuşdur 008b/12

şakāvet : <Ar. Sıkıntı, azap, kötülük.
ş. 010b/3, 010b/4

şarāb : <Ar. Şarap.

ş. 027a/6, 062b/8, 105b/9

ş.+ a 062a/13, 110a/9

ş.+ dan 039a/8, 062b/2

ş.+ dur 039a/8

ş.+ ın 040a/15, 056a/13,

056a/15, 056b/1, 067b/15

ş.+ ından 068a/1

ş.+ um 029a/11

ş.+ uñ olsun 029a/12

ş.+ uñ 040a/14

şarābü'l-firāk : <Ar. Ayrılık şarabı,
ölüm içkisi.

ş.+ ı 040a/11

şart : <Ar. Gerekli olan koşul.
Yemin.

ş.+ ın 033b/6

ş. itdük 091a/5

şavk : (<Ar. *şevk*) Işık.

ş.+ ı 089b/5

şa'yā : İsrailoğullarına gönderilmiş bir
peygamber.

ş. 131a/1, 131a/5, 131a/6,
131a/8, 131a/9, 131a/12, 131a/14,
131b/5, 131b/8, 131b/10, 132a/9,
132b/14

ş.+ dan 131a/9

ş.+ ya 131a/7, 131b/3, 131b/6,
132a/4

ş.+ yı 131b/13

şāh-dāne : <Far. İri ve parlak inci.

ş. 123b/12, 124a/11

şāhid : <Ar. Tanık.

ş.+ den 116b/11

şākīr : <Ar. Hz. Nûh'un önceki adı.

ş. 043a/6

şākīr : <Ar. Şükreden kimse.

ş.+ den 089b/1

ş.+ ler 092a/5

ş.+ lerden olgıl 083a/8

şām : <Ar. Tarihî bir şehir, Şam
şehri.

ş. 052a/12, 077a/3

ş.+ da 059b/5

ş.+ dan 044b/5

ş.+ da olurdu 068b/13

ş.+ ı 095a/7, 103b/6

ş.+ ile 046b/4

şār : (<Far. *şehir*) Şehir.

ş. 130b/3

şāyed : <Far. Eğer.

ş. 069b/3

şāz : (<Far. *şād*) Sevinçli.

ş. olalar 130a/4

ş. oldılar 020a/11, 080b/12

ş. olur 091b/5

şefā'at : <Ar. Bir isteğin yerine
getirilmesi veya bir suçun bağışlanması
için aracı olma.

ş. eyleye 049b/6, 086a/14,
112a/4

ş. eyleyeler 013b/5

ş.+ i 009a/11

ş.+ inden 002b/12

ş.+ üm 104b/6

şefā'atçı : <Ar. + Tr. Şefaatçi, bir suçun
bağışlanması veya bir isteğin yerine
getirilmesi için aracı olan.

ş. 099b/4

şefī' : <Ar. Şefaat eden.

ş. eyleye 005a/11

şefkāt : <Ar. Acıma, merhamet, sevgi.

ş. eyleye 062b/10

ş. eyleyem 112a/8

- ş.+ i 008b/2
- şefkatlü** : <Ar. + Tr. Merhametli.
ş. 096b/3
- şehādet** : <Ar. Tanıklık, kelime-i şehadet, şehadet parmağı.
ş. 036b/4, 036b/5, 036b/6, 036b/8
ş.+ i 131b/2
- şehīd** : <Ar. Allah yolunda ölen kimse.
ş.+ ler 028a/7, 030a/8, 092a/7, 096b/2
- şehir** : bkz. *şehir*
ş. 012b/12, 012b/8
ş.+ de 012b/13, 075b/13, 114b/11
ş.+ den 069b/14, 079b/12
ş.+ lerümi 079a/7
- şehir** : <Far. Şehir, kent.
ş. 095a/7, 114b/11
ş.+ de 012b/8, 041a/6
ş.+ den 060a/15
ş.+ e 075b/12, 130a/2
ş.+ i 017b/8, 075b/13, 105a/9
ş.+ in 095a/9, 122b/3
ş.+ inde 130b/13
ş.+ ine 095a/8
- ş.+ inüñ 123a/13
ş.+ lerine 131b/10
ş.+ üñde 048a/12
- şehvet** : <Ar. Şiddetli istek, arzu.
ş. 061b/2, 115a/11
ş.+ e 023a/6
ş.+ i 061b/5
- şek** : <Ar. Şüphesiz.
ş. 006b/15, 071a/11
- şeklen -** : <Ar. + Tr. Şüphelenmek.
ş.- seler 114a/7
- şeküllü** : <Ar. + Tr. Şekilli, biçimli.
ş. 125b/4
- şemme** : <Ar. Çok az bir miktar.
ş. 007a/14
- şems** : <Ar. Güneş.
ş. 008a/6, 019a/6, 019a/11, 048b/2, 049a/12, 049a/13, 055b/7, 059b/14, 062a/7, 092b/8, 092b/9
ş.+ e 019a/8
ş.+ i 019a/4, 084b/3
ş.+ üñ 048a/14
- şems-i tebrīz** : Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin sohbet şeyhi, Şems-i Tebrîzî (ö. 645/1247 [?]).

- ş. 006b/12
- şer** : bkz. *şerr*
ş. 008a/7
ş.+ de 097a/3
ş.+ den 014a/7, 053b/3, 097b/5
ş.+ lerin 018a/10
- şer'** : <Ar. Şeriat, İslam şeriatı.
aḥkām-ı ş. 004a/5
- şerāyi'** : <Ar. Şeriat hükümleri.
ş. 001b/6
ş.+ in 003a/5
- şerbet** : <Ar. Şerbet, tatlı içecek.
ş.- i ilāhī 066a/1
- şeref** : <Ar. Manevi yücelik, ululuk.
ş. 094a/7
- şerefe** : <Ar. Saray duvarlarında olan burç, çıkıntı.
ş.+ si 035a/14
- şerī'at** : <Ar. Dinî kural ve hükümlerin bütünü.
ş. 004a/14, 004a/2, 006a/12, 082b/8
ş.+ dür 132a/5
ş.+ idür 132b/6
ş.+ inde 055a/10, 055a/9
- şerīf** : <Ar. Şerefli, kutsal, temiz.
ş. 082a/1
ş. olmakdan 128a/10
- şerīfe** : bkz. *şerīf*
şifāt-ı ş. 006a/13
- şerik** : <Ar. Ortak.
ş. 089a/8
ş.+ üm 091b/9, 096b/13
ş.+ üñ 082b/5
- şerir** : <Ar. Kötülük yapan, kötü kimse.
ş. 078b/8
ş.+ lerin 095b/5
- şerlü** : <Ar. Kötü, fena.
ş. ola 085a/9
ş.+ si 099a/1
- şerr** : <Ar. Kötülük, fenalık.
ş. 018a/11
ş.+ e 031a/15, 085a/2, 103b/11
ş.+ i 083b/10, 091b/10
ş.+ için 091b/11
ş.+ inden 097a/9
ş.+ ini 103b/15
ş.+ üñe 028b/13
- şevk** : <Ar. Şiddetli arzu, istek, Allah

aşkı ile insanın gönlünde oluşan coşkunculuk.

ş.+ dür 084b/3

ş.+ inden 074a/3

ş.+ ümden 074a/5

şey' : <Ar. Şey, nesne.

ş.- i 'azımdür 004a/7

şeyh : <Ar. Şeyh, bir tarikatın başındaki kişi.

ş. 045b/6

ş.- muhyi' ddīn 127a/14

ş.- şadre' ddīn el-ķonevī 084a/5

ş.- i hācī bayramuñ 002b/15

ş.- i imām-ı ğazzālī 006a/7

şeytān : <Ar. Şeytan, İblis.

ş. 015b/4, 058a/9, 058a/11, 058a/13, 058a/15, 058b/1, 058b/2, 058b/4, 058b/6, 058b/10, 060a/2, 060a/4, 060a/5, 062b/10, 081a/10, 090a/11, 100a/4, 107b/4, 118a/1, 118a/2

ş.+ a 028b/4, 120b/1

ş.+ dan+ mıdur 057a/3

ş.+ ı 026b/6, 058b/7, 058b/9, 081a/15, 100a/4, 100b/2, 100b/5

ş.+ ile 106a/14

ş.+ lar 020a/6, 120b/4, 125a/12

ş.+ ları 122b/2, 122b/4

ş.+ ların 068b/2

ş.+ uñ 014a/4, 106a/10

şīs : <Ar. Hz. Âdem'in üçüncü oğlu, Hz. Şît.

ş. 039b/9, 040b/2, 040b/3, 041a/2, 041a/4, 041a/5

ş.+ e 039b/9, 076b/12

ş.+ i 041a/4

ş.+ üñ 041a/3, 041a/7, 041a/9, 041a/13

şīše : <Far. Şiše, cam.

ş. 085b/3

ş.+ ler 085b/5, 085b/6

ş.+ sinden 056a/13

ş.+ 'yi 085b/4

şīt : <İbr. Hz. Âdem'in üçüncü oğlu, Hz. Şît.

ş.+ e 038b/7

şi'ār : <Ar. İz, işaret.

ş.+ um 029a/14

şifā : <Ar. İyileşme, hastalıktan kurtulma, ilaç, derman.

ş. 103b/13, 104a/5

ş. iderler 104a/6

şihr : bkz. *şehr*

ş. 041a/5

şikāyet : <Ar. Şikayet, yakınma.

ş. 071b/5
ş. eyledi 113b/7, 122a/9
ş. eylediler 037a/12
ş. eyleme 062b/15
ş. eylemedi 107a/6
ş. eylemişdür 083b/15
ş. eylese 083b/15
ş. itdiler 043b/12, 048b/2

şikāyetçi : <Ar. Şikayet eden.
ş.+ siz 097a/3

şimāl : <Ar. Kuzey.
ş.+ dedür 129a/12

şimdi : Şimdi, şu an.
ş. 014a/12, 015b/4, 028b/15,
032b/12, 036a/3, 079b/1, 107a/13,
109b/14, 110b/5, 118b/3
ş.+ den 021a/15, 121b/3
ş.+ ki 020b/1, 045a/8, 079b/8,
086b/2, 105b/9

şims : bkz. *şems*
ş. 095a/9

şir : <Ar. Şiir.
ş.+ i 029a/6

şirg : bkz. *şirk*
ş. 104a/5

şirk : <Ar. Allah'a ortak koşma.
ş. 029b/8, 032b/15, 081b/10,
081b/11, 102a/14, 113a/7

şiş - : Şişmek.
ş.- di 069b/9
ş.- miş 080b/11

şol : Şu, o.
ş. 008b/10, 009a/1, 013b/6,
020b/15, 023a/9, 029a/10, 034a/14,
060b/4, 066a/12, 070b/4, 070b/10,
071a/1, 072b/4, 074b/7, 080b/15,
083b/7, 084a/11, 085a/10, 089b/6,
091a/6, 091b/9, 095a/2, 096b/6, 096b/9,
098a/4, 098a/5, 098a/6, 099b/13,
099b/14, 100a/5, 102a/5, 102a/6,
109b/10, 110b/14, 110b/15, 112a/10,
113a/4, 113b/1, 113b/3, 113b/4,
115a/14, 115a/15, 115b/1, 117b/2,
118a/15, 122a/10, 123a/11
ş.+ kadar 046b/3

şöyle : Şöyle, şu şekilde.
ş. 005a/3, 006a/10, 013b/12,
015b/8, 024a/3, 024b/11, 024b/12,
027a/10, 028a/15, 039a/11, 040b/5,
043a/4, 043b/3, 053a/4, 058b/3, 062a/6,
065b/5, 065b/8, 065b/9, 070b/3,
071a/12, 072a/15, 077a/4, 079b/10,
079b/2, 102a/1, 113b/12, 124a/7
ş.+ mi 039a/13

ş.+ dür 047a/5
ş. oldı 041b/4, 108a/15
ş. oldılar 104b/11

şu : Şu.
ş.+ nı 021b/6, 022a/5, 081b/12,
082b/11, 099a/3, 113a/14
ş.+ nlar 101a/10, 101a/9
ş.+ nlardan olmañ 097b/2
ş.+ nları 022b/15
ş.+ nu+ ki 109a/15
ş.+ nuñ 002b/9, 004a/6, 005a/5,
022a/14, 022a/15, 022b/1
ş.+ ña 021a/2, 021b/1

şu'ayb : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'de
Medyen kavmine gönderildiği bildirilen
peygamber.

ş. 073a/4, 073a/5, 073a/7,
073a/9, 073a/14, 073a/15, 073b/1,
073b/4, 073b/5, 073b/6, 074a/2, 074a/4,
074a/7, 074a/14, 076b/10, 076b/14,
076b/8, 076b/9, 077a/2
ş.+ a 073a/4, 073a/7, 074a/10,
074a/6, 076b/13
ş.+ dan 076b/15
ş.+ uñ 074a/13, 076b/10,
076b/15

şu'ayib : bkz. *şu'ayb*
ş.+ a 073b/6
ş.+ uñ 076b/8

şu'be : <Ar. Bölüm, kısım.
ş.+ leri 073a/4

şübhelü : Şüpheli, yapılması dinen
sakıncalı olan.
ş.+ lerden 087b/8

şükr : <Ar. Verdiği nimetler için
Allah'a duyulan minneti dile getirme,
teşekkür, minnettarlık.

ş.+ e 069b/5
ş. eyle 081b/11, 089a/9
ş. eyleñ 100a/10
ş.+ i ola 085a/4
ş.+ i olmamağdur 094b/3
ş. ider 069a/10
ş. iderse 012b/4
ş.+ imi 069b/6
ş.+ in 069b/8
ş. itmek 085b/13
ş.+ ümi 069b/12
ş.+ üñde 116b/3

şükür : bkz. *şükr*
ş.+ dür 084b/10
ş. eyle 081b/12, 099a/8
ş. eyledi 085b/11, 086b/11,
107a/13

ş. eylemek 025b/5
ş. eylemese 009a/8
ş. eylese 009a/6

- ş. eyleyesin 025b/5
ş. iden 032b/7
ş. itdiler 074a/1
- şürü** : <Ar. Başlama.
ş. itdük 021b/1
- tā** : <Far. Ta, kadar, değin.
t. 001b/7, 001b/9, 001b/11,
002a/11, 003a/7, 003b/12, 004a/12,
004a/13, 004b/9, 008a/5, 009b/1,
009b/12, 015b/14, 018b/4, 021a/1,
025b/6, 025b/9, 028a/15, 030b/13,
034a/14, 036b/13, 047a/8, 051b/10,
052a/6, 057a/11, 057b/7, 061a/11,
084a/15, 091a/9, 125a/3, 127b/13,
130a/10, 131a/1
- ta' accüb** : <Ar. Şaşma, hayret etme.
t. eyledi 035b/2, 054b/14,
059a/14
t. eylediler 041b/5
t. itdiler 128a/13
t. itme 064a/9
- ta' allukāt** : <Ar. İlgili, ilişkili.
cemī' -i t.- ı dünyāvīden 007a/15
- ta' ām** : <Ar. Yemek.
t. 025b/5, 029a/10, 032a/11,
050a/11, 053b/10, 053b/12, 053b/13,
053b/14, 055a/1, 059a/6, 059a/8,
- 065a/7, 065a/8, 069a/2, 069a/3, 078a/6,
091a/3, 094b/8, 098a/1, 101b/1, 105b/9,
110a/9, 123a/5
t.+ a 062a/13, 062a/15, 110a/9
t.+ dan 059a/9, 062a/14, 062b/1,
062b/3
t.+ ı 065a/8, 070a/11
t.+ ımuñ 059a/10
t.+ ını 030a/2
t.+ larından 025b/3
t.+ larımı 028b/11
t.+ um 029a/10
t.+ uñ olsun 029a/11
t.+ uñ 059a/11
- ta' at** : <Ar. İbadet.
t. 112b/14, 114a/4
t.+ dür 084b/6
t.+ ine 031a/4
t. itmek 085b/15
t.+ ümde 086a/3
t.+ ümden 071a/12
t.+ üme 058a/2, 073a/11, 097b/8
- ta' ayyün** : <Ar. Meydana çıkma, aşikâr olma.
t.+ den 005b/14
- ta' bağa** : <Ar. Kat, katman.
t. 044a/12
t.+ da 044a/12, 044a/13,
100b/11

- ṭ.+ dur 100b/10
- ṭabaḳāt** : <Ar. Katmanlar, sınıflar, zümreler.
ṭ.- ı 'ulūmı 003b/5
- tābān** : <Ar. Parlak, ışıklı, aydınlık.
t. 126a/1
- ṭabāyi'** : <Ar. Yaratılışlar, huylar.
ṭ.+ den 014a/5
ṭ.+ e 014a/6
- tābi'** : <Ar. Bağlı, bağımlı, birinin ardı sıra giden.
t. 026b/14, 026b/15
ṭ.+ dür 014a/2
t. oldılar 041a/5
t. olmaḳ- 131a/2
t. olmaya 113a/12
- ṭabī'at** : <Ar. Yaratılış, huy.
ṭ.- ı ḥicāblarından 046a/12
ṭ.+ ıdur 132b/5
ṭ.+ ina 073a/13
- ṭabīb** : <Ar. Doktor.
ṭ.+ i olmaya 094a/2
- ta'bir** : <Ar. Yorum, yorumlama.
t. eyle 062b/7
t. eyleñ 063a/8
- t.+ in 063a/9, 063b/10, 068b/3
t. itdūgin 063a/14
- tābūt** : <Ar. İçine ölü konan sandık.
t. 076a/14, 100b/12, 109a/15
ṭ.+ a 107a/10
ṭ.+ da 100b/12
ṭ.+ dan 076b/1, 130b/7
ṭ.+ ı 068a/14, 076a/15, 076b/1
ṭ.+ ın 068a/10, 068a/12, 118b/15
ṭ.+ uñ 100b/13, 107b/13
- tāc** : <Far. Taç, değerli taşlarla süslü başlık.
t. 025a/6, 035b/1, 035b/4, 048a/10, 123b/11, 126a/12
ṭ.+ ını 113b/6
ṭ.+ uñ 025a/6
- ta'cīl** : <Ar. Acele etme.
t. eyledüñ 039b/2
- tafşīl** : <Ar. Anlatma, açıklama.
t. eyledüm 083a/9
t. eyleye 002a/3
- ṭaġ** : Dağ.
ṭ. 014b/6, 014b/12, 014b/13, 014b/14, 019b/14, 060a/10, 060b/4, 082a/15, 130a/13
ṭ.+ a 057a/8, 082a/9, 082a/14, 103b/11, 104a/14, 104a/7

<p> 104b/1 045a/10 070b/11, 102b/10, 107a/2 </p>	<p> t.+ da 019b/15, 132b/15 t.+ dan 052b/9, 103b/14, 104a/1, t.+ ı 035a/3, 082a/11 ebū k̄ubeys t.+ ı 052b/11 k̄āf t.+ ı 014b/10 t.+ ma 014b/7, 081a/14 ebī k̄ubeys t.+ ma 053b/7 ebū k̄ubeyis t.+ ma 053a/2 k̄āf t.+ ma 014b/6, 014b/7, lūbnān t.+ ma 116a/4 k̄āf t.+ incadur 008b/15 cūdī t.+ ında 043a/14 k̄āf t.+ indadur 045a/8 k̄āf t.+ indandur 014b/11 k̄āf t.+ inuñ 014b/11, 015a/3 t.+ lar 107a/3, 110a/7 t.+ lara 023b/1, 030b/10, 030b/4, t.+ larda 110a/3 t.+ lar eyledi 014b/5 t.+ ları 084b/4 t.+ laruñ 082b/2 cemī̄-i t.+ laruñ 014b/6 t.+ uñ 130a/9 </p>	<p> t.- miş 132b/9 tağıt - : Dağıtmak, dağılmasını sağlamak. t.- dı 054b/12 t.- miş 107b/9 tağyīr̄ : <Ar. Değiştirme, bozma. t. eyledi 023a/15 t. eyledirsin 053b/13 t. ider 048a/13 taḥāret : <Ar. İbadetten önce vücudu temizleme. t. kılan 055b/5 taḥayyülāt : <Ar. Hayalde canlandırmalar. taḥayyürāt : <Ar. Hayrete düşmeler, şaşkırmalar. t. 013b/13 taḥıl : <Ar. Buğday, arpa, mısır, çavdar, yulaf, pirinç gibi ürünlerin genel adı, ekin. t. 063a/12, 102a/8 taḥir : <Ar. Temiz, pak. t. 051a/8, 096b/10 t. eyle 033a/4 t. eyleye 007b/1 </p>
<p> tağid - : Dağıtmak, dağılmasını sağlamak. t.- ayın 050b/12 tağıl - : Dağılmış, ayrılmış. </p>		

t. eyleyem 120b/1
t. ider 096b/10

taḥiyyāt : <Ar. Selamlar, dualar.
ekrem-i t.+ ile 002a/7

taḥkīk : <Ar. İlahi gerçeklere erişen
kimse, ilahi gerçekleri anlayıp bilme.
t. 005a/7, 005a/8
ehl-i t. 007a/8
t. oluna 005a/8

taḥkīkāt : <Ar. Araştırmalar.
t.+ ile 004a/7

taht : <Ar. Taht, hükümdar koltuğu.
t. 025b/7, 035a/14, 068b/6,
101b/1, 127b/3
t.+ a 063b/13
t.+ dan 121b/9
t.+ ı 124b/10, 126a/8
t.+ ina 124a/6
t.+ ından 047b/4
t.+ ını 124b/7, 124b/8, 127a/12
t.+ ların 019b/3
t. oldı 007b/3
t.+ uma 118b/1
t.+ uñ 035a/15, 101b/2, 101b/3,
125a/5, 126a/13, 126a/9, 126b/6
t.+ uña 088a/15

tahta : <Far. Tahta, ağaç.

t. 045a/12, 067a/9, 075b/15,
090b/8

t.+ dan 081b/7
t.+ sın 091a/9
t.+ sından 090b/7
t.+ 'yı 057b/3

tahtānī : <Ar. Aşağıda bulunan, alta
bulunan, alttaki.
levḥ-i t.+ dür 009a/4
t. 013b/14
t.+ ile 004a/4

taht-gāh : <Far. Hükümdar tahtının
bulunduğu yer, taht yeri.
t. oldı 068b/7

tā'ife : <Ar. İnsan topluluğu, bölük.
t. 085b/9

tāk : <Ar. Kemer.
t. 090a/7

tākat : <Ar. Güç, kuvvet.
t. 012a/10, 012a/12, 017b/11,
030b/10, 070b/12, 082a/7, 082a/8,
088b/13, 109a/5, 109a/6
t.+ üñ 090b/1, 090b/15

taqdīr : <Ar. Ezelde Allah'ın olmasını
istediği şeyler, kader, alın yazısı.
t. 031a/14

t. eyledüm 028a/15

t. eyledüñ 109a/3

t.+ i 028a/13

t.+ ine 084a/2

t. itdüm 043a/4, 114b/15

t.+ üme 113a/10

taḳdīs : <Ar. Kutsama, ululama.

t. 108b/1

t. ider 018a/4

t. iderüz 021b/7, 023a/1

taḳlīd : <Ar. Tasavvuf ehli gibi görünen ancak gerçekten bu olgunluğa erişmemiş olan kimse.

t. 003b/15

taḳsīm : <Ar. Parçalara ayırma, bölme, bölüm.

t. 014a/3

t. eyledi 122b/1

taḳṣīr : <Ar. Eksik yapma, kusur etme.

t. iderler 097b/3

taḳṣīrlık : <Ar. + Tr. Eksiklik, kusurluluk.

t. itdügümüzden 116b/3

taḳvā : <Ar. Allah korkusuyla dinin yasakladığı şeylerden kaçınma, dünya işlerinden el etek çekip sadece ibadetle

meşgul olma.

t. 111b/3, 132a/7

t.+ dan 094a/6

t.+ dur 098b/15

maḳām-ı t.+ dur 004b/12

t.+ ya 042a/15

t.+ yı 076b/5

ṭalāḳ : <Ar. Boşanma.

ṭ. 027b/15

ṭaleb : <Ar. İsteme, dileme.

ṭ. eyle 087a/8

ṭ. eyledi 085a/5, 089b/6, 089b/7, 115b/3

ṭ. ider 115b/2

ṭ. iderin 115b/2

ṭ. iderler 018a/3

ṭālib : <Ar. İsteyen, talep eden.

ṭ. 004b/9, 007b/1

ṭ.- i esrār-ı ilāhī 003b/1, 008a/10, 013b/10, 068a/15, 113b/12

ṭama^c : <Ar. Açgözlülük, tamah.

ṭ.+ dan 094a/9

ṭ.+ uñ 094b/11

tamām : <Ar. Tam, bütün, eksiksiz, son.

t. 001b/7, 016b/3, 036b/1, 098a/1, 108a/10, 129a/1, 129b/7

t. eyledi 123a/2
t. eyledüm 003a/9
t. eyleyesin 116b/7
t. itdüm 026a/15
t. oldu 002b/10, 016a/15,
024b/13, 028b/15, 039b/1, 039b/8,
052b/13, 070b/13, 072a/1, 123a/1,
128b/8
t. olmağa 039a/2, 079b/10,
079b/2
t. olmaz 100a/1

şamar : Damar.

ř.+ ın 014b/6, 014b/9
ř.+ larında 029b/13

şams : Yedi kat yerin ikincisi olan
Hulde'de yaşayan kavmin adı.

ř.+ dur 015a/9

şamu : Cehennem.

ř. 015a/15, 020a/12, 029b/4
ř.+ nuñ 020a/14
ř.+ ya 018a/8
ř.+ 'yı 020a/10, 022a/9, 088b/2

şa'n : <Ar. Ayıplama, kınama.

ř. eyledi 032a/13
ř. itdiler 023a/4

şanış - : Danışmak.

ř.- up 038b/15, 039a/1

şa'nır : Tanrı, Allah.

t. 009a/9, 013a/2, 027b/5,
055b/2, 100a/13, 104a/3, 109b/6
t.+ dan 051a/7, 083b/15,
094a/10, 098b/14, 099b/4
t.+ dur 051b/14
t.+ m 049a/12
t.+ umdur 049a/10, 049a/11
t.+ nuñ 002b/14, 073b/14,
083b/14, 084a/2

t.+ ñın 077a/10

t.+ ñuzdan 073b/14

t.+ ñüz 073b/15

t.+ uñ 051b/14

t.+ sı 050b/7

t.+ sıyın 050b/6

t.+ y+ imiřseñ 078b/7

t.+ ya 020b/9, 027b/6, 040a/2,
051a/11, 060a/5, 080b/2, 104a/2, 131a/2

şa'nırılış : Tanrılık.

t. 078b/5

şanuş : Tanık, şahit.

t.+ ları 018a/14

şanuş : Tanık, şahit.

ř. 034a/7, 108a/7

ř.+ lar 110b/11

ř. oluñ 010a/10

tanuqlıgı : Tanıklık.

. + ı 028a/5

. + umı 030a/5

tanuqlık : Tanıklık.

. 023a/5, 046a/1, 047a/14,
047b/5, 097b/12, 100a/13

tanuqluk : Tanıklık.

. 034a/14, 039b/5, 096b/13,
100a/13

tap - : <Ar. Tapmak, Tanrı olarak
görüþ kulluk etmek.

. 081b/10

.- an 038a/1, 121b/5

.- anlar 020a/4, 020a/6, 020a/7

.- ardı 121a/12

.- arlar 048b/3, 063a/3, 073a/10,
079b/9, 102b/7, 121b/4

.- arsa 115a/12

.- arsin 050a/3

.- mağa 048a/11

.- mağ 045b/12

.- mağdan 073a/11, 104b/14,
120b/1

.- mazzız 050a/4

tapdur - : Taptırmak, ibadet ettirmek.

.- dı 077b/13, 079a/12

tar : Dar.

. 024a/13

taraf : <Ar. Yan, yön.

cemī'-i . + dan 081a/11

. + ina 031a/1, 034a/7

. + ında 119b/1

. + ındağına 033b/15, 034a/1

. + ından 023b/10, 124a/14

. + ları 009a/2

tarfetü'l-'ayın : bkz. *tarfetü'l-'ayn*

. 047a/7

. + dan 124b/10, 127a/12

tarfetü'l-'ayn : <Ar. Göz açıp
kapayınca kadar geçen kısa an.

. 051b/7

. + da 127b/6

. + dan 127a/15

tarik : <Ar. Yol.

kuṭṭā-i . 114a/11

.- i hağdan 004a/4

taru : Darı.

. 032a/11

taşarruf : <Ar. Sahip olma.

t. ider 013b/6

taşavvur : <Ar. Hayal etme, göz önüne
getirme.

- t. iderdi 062a/9
- taş** : Taş.
 t. 015b/11, 015b/15, 016a/5, 016a/7, 016a/13, 016a/14, 030b/10, 047a/10, 052b/13, 052b/9, 060b/5, 090a/5, 102a/9, 111b/14, 123b/14
 t.+ a 015b/14, 030b/11, 047b/8, 090a/12, 090a/4
 t.+ da 090a/10
 t.+ dan 046b/14, 047a/2, 047a/8, 085a/12
 t.+ ı 053a/12, 124a/15
 t.+ ile 058b/10
 t.+ lar 110a/7, 111b/14
 t.+ ları 015a/14, 019b/10
 t. oldı 034b/7
 t.+ sın 034a/10
 t.+ uñ 015b/12, 016a/4, 047a/6
- taş** : Dış.
 t.+ ı 017a/5
- taş -** : Taşmak.
 t.- up 003a/11
- taşra** : Dış, dışarı.
 t. 030a/3, 044b/8, 060a/15, 060b/10, 065b/5, 080b/13
 t.+ dan 073b/10
- tat -** : Tatmak, maruz kalmak.
- t.- dı 007a/15
 t.- dum 042a/8
- taṭbīk** : <Ar. Uygulama.
 t. oluna 005a/7
- taṭdur -** : Tattırmak, maruz bırakmak.
 t.- ayın 040a/14
 t.- sam 040a/6
- taṭlu** : Tatlı, yumuşak.
 t. 023b/12, 038a/14, 072a/7, 079b/7
- ṭā'ūn** : <Ar. Veba.
 t. 079a/3
- ṭavāf** : <Ar. Çevresini dolaşma.
 t. eyle 035a/12
 t. eylediler 025b/10, 025b/13, 035a/13
 t. eyledük 052b/6
 t. eylemegi 120a/15
 t. eylesünler 052b/4
 t. eyleye 033a/13
 t. ide 017a/11
 t. iderler 017a/10, 018b/3, 033a/14, 052b/3
 t. itdiler 021b/9, 023b/6
 t. itmek 021b/10
- ṭavḳ** : <Ar. Gerdanlık, halka.

t. 035b/2, 035b/4, 076a/2	allāh t. 024a/7, 062b/12, 062b/13, 062b/14, 064a/6, 089b/15, 090a/9, 090b/2, 091a/12, 095a/3, 130b/1
ṭāvūs : <Ar. Tavus kuşu.	allāhu t. 002a/2
t. 119b/12	bi-izni'llāhi t. 053b/8, 127b/4
t.+ a 030a/3	ḥaḳ t. 002a/2, 002a/7, 002a/14, 003b/2, 005b/7, 006a/9, 006a/12, 006b/4, 006b/8, 006b/12, 006b/13, 007a/1, 007b/5, 007b/6, 007b/9, 007b/10, 008a/4, 008a/10, 008a/12, 008a/14, 008b/6, 008b/9, 008b/10, 008b/11, 008b/15, 009a/5, 009a/10, 009a/11, 009a/12, 009a/15, 009b/3, 009b/6, 009b/11, 009b/14, 010a/1, 010a/2, 010a/4, 010a/8, 010a/9, 010a/13, 010a/14, 010b/1, 010b/3, 010b/4, 010b/6, 010b/10, 010b/11, 010b/13, 010b/14, 011a/2, 011a/4, 011a/6, 011a/8, 011a/9, 011a/12, 011b/5, 011b/6, 011b/9, 011b/11, 011b/13, 012a/1, 012a/5, 012a/7, 012a/9, 012a/10, 012a/12, 012b/1, 012b/9, 012b/13, 012b/15, 013a/5, 013a/6, 013b/1, 014a/6, 014a/8, 014a/11, 014a/13, 014b/2, 014b/4, 014b/6, 014b/7, 015a/3, 015a/5, 015a/6, 015b/5, 015b/8, 015b/11, 015b/13, 015b/15, 016a/3, 016a/5, 016a/7, 016a/11, 016b/5, 016b/6, 016b/8, 017a/12, 017b/5, 017b/8, 017b/15, 018a/4, 018a/5, 018a/9, 018b/4, 018b/6, 018b/9, 018b/11, 018b/13, 018b/14,
t.+ ı 030a/11	
t.+ lar 126a/15	
ṭāyib : (<Ar. <i>tā'ib</i>) Tövbe eden, tövbekâr.	
t.+ lerden 086a/9	
ṭāyife : bkz. <i>ṭā'ife</i>	
t.+ 'yi 019b/5	
ṭayyibāt : <Ar. İyi ve güzel işler ve davranışlar.	
aṭyeb-i ṭ.+ ile 002a/5	
taẓarru' : <Ar. Yalvarma, yakarma.	
t. eylediler 079a/4	
taẓīm : <Ar. Sayı gösterme, hürmet etme.	
t. itdiler 025a/11	
taẓiye : <Ar. Başsağlığı dileme.	
t. itmege 118b/12	
te'ālā : <Ar. "Yüce olsun!" anlamında bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır.	

019a/1, 019a/2, 019a/4, 019a/7, 031a/2, 031a/14, 031b/2, 031b/5,
 019a/12, 019a/15, 019b/3, 019b/5, 031b/6, 031b/10, 032a/10, 032b/2,
 019b/8, 019b/13, 020a/9, 020a/10, 032b/13, 032b/14, 033a/2, 033a/6,
 020b/1, 020b/2, 020b/3, 020b/7, 033a/10, 033a/13, 033a/14, 033b/1,
 020b/10, 020b/12, 020b/14, 021a/1, 033b/4, 033b/12, 033b/15, 034a/3,
 021a/3, 021a/7, 021a/8, 021a/10, 034a/4, 034a/5, 034a/6, 034a/12,
 021a/13, 021b/2, 021b/5, 021b/7, 034a/15, 034b/4, 034b/5, 034b/6,
 021b/10, 021b/13, 022a/1, 022a/2, 034b/7, 034b/10, 034b/12, 035a/6,
 022a/4, 022a/5, 022a/7, 022a/10, 035a/11, 035b/3, 035b/14, 036a/4,
 022a/14, 022a/15, 022b/1, 022b/2, 036a/8, 036a/12, 036b/2, 036b/8,
 022b/3, 022b/4, 022b/5, 022b/6, 022b/9, 037a/1, 037a/2, 037a/5, 037a/6, 037a/9,
 022b/12, 023a/1, 023a/9, 023a/12, 037a/10, 037a/12, 037a/13, 037a/14,
 023a/14, 023b/2, 023b/3, 023b/5, 037b/13, 038a/3, 038a/4, 038a/5,
 023b/7, 023b/9, 023b/10, 023b/11, 038a/6, 038a/9, 038b/2, 038b/3, 038b/6,
 023b/12, 024a/3, 024a/11, 024a/14, 038b/10, 039a/2, 039a/5, 039a/14,
 024b/4, 024b/6, 024b/7, 024b/8, 039b/5, 039b/8, 039b/10, 039b/14,
 024b/10, 024b/12, 024b/13, 025a/1, 040a/2, 040a/6, 040a/8, 040a/10,
 025a/3, 025a/8, 025a/10, 025a/12, 040b/1, 040b/10, 040b/15, 041a/3,
 025a/14, 025b/4, 025b/6, 025b/8, 041a/12, 041a/15, 041b/6, 041b/12,
 025b/10, 025b/14, 026a/5, 026a/7, 041b/14, 041b/15, 042a/2, 042a/5,
 026a/12, 026b/3, 026b/10, 027a/3, 042a/7, 042a/8, 042a/10, 042a/12,
 027a/8, 027a/9, 027a/10, 027a/11, 042b/7, 042b/14, 043a/1, 043a/2,
 027a/12, 027a/13, 027a/15, 027b/3, 043a/3, 043a/12, 043b/1, 043b/3,
 027b/8, 027b/9, 027b/11, 028a/7, 043b/9, 044a/2, 044b/6, 044b/9,
 028a/12, 028a/14, 028b/6, 028b/10, 044b/15, 045b/12, 045b/13, 045b/15,
 028b/12, 028b/13, 028b/14, 029a/3, 046a/3, 046a/4, 046a/6, 046a/7,
 029a/4, 029a/6, 029a/7, 029a/8, 029a/9, 046a/10, 046a/13, 046b/2, 046b/6,
 029a/10, 029a/11, 029a/13, 029a/14, 046b/8, 047a/4, 047a/10, 047b/12,
 029a/15, 029b/6, 029b/13, 029b/14, 047b/4, 048a/6, 048b/3, 048b/11,
 030a/2, 030a/3, 030a/7, 030a/8, 030b/2, 049a/4, 049a/5, 049a/6, 049b/1, 049b/2,
 030b/3, 030b/5, 030b/7, 030b/8, 049b/4, 049b/13, 049b/15, 050a/8,
 030b/10, 030b/12, 030b/14, 031a/1, 050b/5, 050b/13, 050b/14, 051a/2,

051a/3, 051a/4, 051a/13, 051a/15, 078a/12, 079a/1, 079a/5, 079a/7,
 051b/5, 051b/8, 051b/10, 051b/12, 079a/15, 079b/11, 080a/4, 080a/7,
 052a/4, 052a/7, 052a/9, 052b/1, 052b/3, 080a/9, 080b/2, 080b/5, 080b/8,
 052b/7, 052b/8, 052b/13, 052b/15, 080b/10, 081a/2, 081a/4, 081a/6,
 053a/2, 053a/3, 053a/4, 053a/15, 081a/8, 081a/12, 081a/14, 081b/10,
 053b/4, 053b/5, 053b/9, 053b/12, 081b/2, 081b/5, 081b/6, 081b/8,
 053b/14, 054a/1, 054a/5, 054a/9, 081b/12, 082a/2, 082a/5, 082a/9,
 054a/12, 054a/14, 054b/4, 054b/7, 082a/13, 082b/2, 082b/6, 082b/9,
 054b/8, 054b/11, 054b/14, 054b/15, 082b/15, 083a/4, 083a/6, 083a/12,
 055a/2, 055a/6, 055a/8, 055b/6, 055b/9, 083a/13, 083a/15, 083b/2, 083b/5,
 056a/7, 056a/10, 056a/14, 056b/1, 083b/7, 083b/9, 084a/5, 084a/7, 084a/8,
 056b/11, 057b/2, 057b/13, 057b/15, 084a/10, 084a/11, 084a/13, 084b/1,
 058a/3, 058a/6, 058a/7, 058a/13, 084b/12, 085a/1, 085a/3, 085a/4,
 058a/14, 058b/3, 058b/14, 058b/15, 085a/5, 085a/7, 085a/10, 085a/14,
 059a/3, 059a/4, 059a/12, 059b/4, 085b/1, 085b/3, 085b/4, 085b/5, 085b/8,
 059b/11, 059b/15, 061a/4, 061a/15, 085b/9, 085b/12, 085b/15, 086a/6,
 061b/9, 062a/3, 062b/14, 063a/5, 086a/8, 086a/12, 086a/13, 086a/15,
 064a/12, 064b/1, 065a/1, 065b/15, 086b/3, 086b/5, 086b/7, 086b/11,
 065b/6, 065b/7, 066a/5, 066a/8, 086b/12, 086b/15, 087a/2, 087a/3,
 066a/10, 066a/11, 066b/2, 066b/10, 087a/6, 087a/9, 087a/12, 087b/1,
 066b/11, 066b/12, 066b/13, 067b/6, 087b/9, 088a/4, 088a/7, 088a/9,
 068a/10, 068b/2, 068b/4, 069a/13, 088a/10, 088a/11, 088a/14, 088b/13,
 069b/3, 070b/2, 070b/14, 071a/10, 088b/5, 088b/6, 088b/9, 089a/1, 089a/3,
 071b/4, 071b/6, 071b/7, 071b/8, 089a/7, 089a/15, 089b/1, 089b/5,
 071b/13, 072a/1, 072b/1, 072b/10, 089b/10, 091b/13, 091b/15, 092a/2,
 072b/13, 072b/14, 073a/3, 073a/6, 092a/4, 092a/7, 092a/8, 092a/11,
 073a/8, 073b/2, 073b/4, 073b/9, 092a/14, 092b/2, 092b/4, 092b/5,
 073b/11, 073b/12, 074a/4, 074a/5, 092b/6, 092b/9, 092b/12, 093a/4,
 074a/8, 074a/10, 074b/2, 075b/1, 093a/10, 093b/1, 093b/3, 093b/7,
 076b/3, 076b/5, 076b/11, 076b/15, 093b/8, 093b/9, 094a/1, 094b/1, 094b/5,
 077a/11, 077a/13, 077b/4, 077b/7, 094b/6, 094b/10, 094b/15, 095b/1,
 077b/10, 077b/11, 078a/3, 078a/4, 095b/4, 095b/6, 095b/10, 096a/1,

096a/2, 096a/3, 096a/6, 096a/10, 114b/11, 114b/7, 115a/1, 115a/3,
 096a/14, 096a/15, 096b/1, 096b/4, 115b/13, 115b/15, 116a/4, 116a/8,
 096b/6, 096b/9, 096b/13, 097a/1, 116b/12, 117b/6, 117b/7, 117b/9,
 097a/6, 097a/10, 097b/2, 097b/7, 117b/10, 117b/13, 118b/11, 118b/12,
 097b/11, 098a/4, 098a/7, 098a/15, 119a/1, 119a/3, 119a/8, 119b/1, 119b/3,
 098b/7, 099a/2, 099a/7, 099b/3, 099b/5, 119b/4, 119b/9, 120a/12, 120a/14,
 099b/10, 099b/13, 100a/4, 100a/12, 120a/7, 120b/10, 120b/11, 121b/4,
 100b/8, 101a/1, 101a/7, 101b/11, 121b/12, 121b/15, 122a/9, 122a/10,
 102a/13, 102a/14, 102b/1, 102b/6, 122a/11, 122a/14, 122b/9, 122b/13,
 102b/10, 102b/11, 103a/1, 103a/4, 122b/15, 123a/11, 125a/14, 126b/15,
 103a/5, 103a/7, 103a/8, 103b/9, 127a/3, 127a/5, 127a/7, 127a/8, 128a/2,
 103b/13, 103b/15, 104a/1, 104a/3, 128a/3, 128a/13, 128b/1, 128b/4,
 104a/10, 104a/12, 104b/2, 104b/5, 129a/14, 129a/6, 129a/8, 129a/9,
 104b/7, 104b/9, 104b/10, 104b/12, 130a/3, 130a/6, 130b/15, 131a/3,
 104b/14, 105a/7, 105a/12, 105a/14, 131a/7, 131a/12, 131b/3, 131b/5,
 105b/13, 105b/3, 105b/8, 106a/2, 131b/8, 131b/13, 132a/4, 132a/7, 132a/9
 106a/7, 106a/11, 106a/14, 106b/2, ھاڭ sübhānehu ve t. 002b/8
 106b/5, 106b/15, 107a/15, 107b/15, inşa' a' llāhu t. 019a/14, 066b/14,
 108b/3, 108b/7, 108b/11, 108b/13, 127b/14
 109a/10, 109b/10, 109b/2, 109b/12, ھاڭlühu t. 059a/3, 073a/2
 110a/13, 110a/15, 110b/10, 111a/2, ھاڭle' llāhu t. 006b/10, 022b/11,
 111a/6, 111a/10, 111a/12, 111a/14, 033b/12, 046b/1, 055b/5, 056b/6,
 111a/15, 111b/2, 111b/4, 111b/5, 075b/2, 080b/13, 089b/7, 119b/8,
 111b/7, 111b/9, 111b/11, 111b/13, 120b/2, 127b/7
 112a/1, 112a/3, 112a/5, 112a/6, 112a/8, t.+ dan 017b/7
 112a/9, 112a/11, 112a/13, 112a/15, allāh t.+ dan 017b/7
 112b/1, 112b/11, 112b/13, 112b/14, ھاڭ t.+ dan 041b/6, 056b/12,
 112b/4, 112b/5, 112b/7, 112b/9, 113a/1, 067a/3, 105a/11
 113a/2, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113a/8, ھاڭ t.+ dur 081a/10
 113a/9, 113a/10, 113a/11, 113a/12, allāh t.+ nuñ 092b/13, 099a/13,
 113a/14, 113a/15, 113b/4, 113b/13, 127b/7
 114a/5, 114a/8, 114a/11, 114a/13, ھاڭ t.+ nuñ 003b/3, 004b/1,

005b/5, 007b/15, 013a/10, 017a/12,
021b/1, 022b/14, 022b/7, 028a/13,
045b/14, 046b/11, 051b/9, 057a/14,
058b/8, 073a/8, 074a/2, 081a/2,
083b/13, 103b/2, 107b/6, 110a/11,
113b/12, 121a/9, 127b/13
allāh t.+ ya 058b/4

tebārek : bkz. *tebāreke*

t. 094b/4

tebāreke : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'in 67.
suresi, Mülk suresi.

t. 094b/5

teberrük : <Ar. Uğur sayma, bereket
umma.

t. 004b/8

tecellā : <Ar. Tecelli, yansıma,
görünme, Allah'ın kudretinin
görünmesi.

t. ider 127a/3, 127a/4

tecellī : <Ar. Tecelli, yansıma,
görünme, Allah'ın kudretinin
görünmesi.

t. 006b/11, 006b/12, 006b/15

t. eyledi 006b/9, 082a/14

t. eyler 006a/15, 007b/10

t. ider 007b/10

t.+ sinüñ 007b/5

tecelliyāt : <Ar. Tecelliler, görünmeler,
Allah'ın kudretinin yansımaları.
eclā-yı t.+ ile 002a/4

tecezzī : <Ar. Parçalara ayrılma,
bölünme.

ķābil-i t. 014a/3

tedbīr : <Ar. Sonunu görerek önlem
alma, önlem.

t. 060a/4, 099b/3

t. itdügi 011a/14

tefāsīr : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm tefsirleri.
t.+ de 068b/1

tefhīm : <Ar. Anlatma, bildirme.

t. 005b/14

tefrīd : <Ar. Tek ve yalnız kalma.
t. eyledi 001b/3

tefsīr : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'i
açıklama, yorumlama.

t. 003a/4, 005a/7, 019a/12

ehl-i t. 004b/3, 019b/12, 052a/5,
091b/12, 091b/3, 092b/5, 103b/5,
119b/8, 127a/13

t.+ de 019a/9, 020a/9

t.+ lerdendür 040b/9

tefsîr-i ebî'l-leys : Ebü'l-Leys es-Semerkandî'nin (ö. 373/983) tefsiri.

t.+ de 037b/13

tefsîr-i kâzî : Beyzâvî (ö. 685/1286) tarafından yazılmış tefsir.

t.+ de 013b/6

tefsîr-i kebîr : Fahreddîn er-Râzî'nin (ö. 606/1210) *Mefâhîtü'l-gayb* adıyla da bilinen tefsir.

t.+ de 030b/14, 078b/5, 080a/10

tehlûke : <Ar. Bir kişinin helak olmasına neden olabilecek durum.

t.+ ye 075a/1

tek : Yalnızca, sadece.

t. 027a/15

tekbîr : <Ar. İslam dininde Allah'ın büyüklüğünü, yüceliğini belirtmek için söylenen "Allahu ekber" sözü.

t. eyledi 040b/3

tekebbür : <Ar. Kibirlenme, büyüklenme.

t. ola 085a/1

teklîf : <Ar. Görev yükleme, önerme.

t. ide 091a/11

t. itdi 031a/4, 031a/6

t.+ ümden 031a/5

telâkî : <Ar. Buluşma, kavuşma.

t.- i rûhânî 081a/12

telfîk : <Ar. Bir araya getirme, birleştirme.

t.- i kelâm 011a/11

temettu' : <Ar. Kazanç, kâr.

t. itmek 094a/15

temiz : (<Ar. *temyîz*) Temiz, kusursuz.

t. eylemediler 004a/3

ten : <Far. Vücut, beden.

t.+ e 102a/11

t.+ ine 069b/11, 069b/2

t.+ ini 096b/10

tena'um : <Ar. Bolluk içinde bulunma.

t. eyle 117b/1

envâ'-ı t. eyleye 019b/11

tenbîhi'l-gâfilîn : <Ar. Ebü'l-Leys es-Semerkandî'nin (ö. 373/983) yazdığı vaaz ve nasihat kitabı, *Tenbîhü'l-gâfilîn*.

t.+ de 084b/10

tenhâ : <Far. Yalnız, tek başına.

t. oluñ 116b/13

tennūr : <Ar. Fırın, tandır, ocak.
t. 032a/8

terahhūm : <Ar. Acıma, merhamet
etme.

t. eylemeyesin 057b/7
t. idersin 057b/6

tercūme : <Ar. Bir dilden başka bir dile
çevirme, çeviri.

t. eyleyen 002b/7

terg : bkz. *terk*

t. itmekden 094a/7

terk : <Ar. Bırakma, ayrılma.

t.- i dūnyā eylemiş 083b/5
t. eylemek 097b/8
t. eyleñ 097a/7
t. eylese 097a/8, 128a/12
t. eyleseler 114a/7
t. eyleye 115a/12
t. eyleyen 096a/12
t. eyleyüp 004a/2, 052a/5
t. iderseñüz 026b/2
t. itmeg+ ile 089a/2
t. itmek 053b/2
t. itmekde 086a/2

ters : Hayvan dışkısı.

t.+ inden 032a/12

tersle - : (Hayvan için) Dışkısını
yapmak, pislemek.

t.- diler 124a/7
t.- rler 124a/9

tertīb : <Ar. Düzen, sıra.

t. 016a/12
t.+ ce 021b/4

tesbīh : <Ar. "Sūbhānallāh" sözcüğünü
söyleyerek Allah'ı ululama.

t. 018a/4, 021b/7, 023a/1,
108b/1
t. eyleseñ 107a/5
t. ider 011b/6, 013a/6
t. iderdi 011a/8, 012a/2, 030a/14
t. iderler 018a/2, 107a/6
t. iderüz 132a/7
t.+ in 030a/14, 037a/11, 077a/9
t.+ inde 013a/6
t.+ leri 015a/2

teslīm : <Ar. Allah'ın hükmüne boyun
eğme.

t. olmadığıñ+ için 031b/3

tesnīm : <Ar. Cennette bulunan bir
ırmağın adı.

t. 019b/2, 023b/15

teşrī' : <Ar. Şeriat, yasa, dinî bir
hüküm koyma.

- t. 005a/8
- tevāzi** : bkz. *tevāzu*´
- t. eyle 099a/7
- tevāzu**´ : Alçak gönüllülük, kibirsizlik.
- t. 067a/11
- t. eyledi 123a/10
- t. eyledüñ 119a/4
- t. eylemeye 129a/5
- t. eylese 084a/3, 106a/15
- t. eyleye 113a/6
- t. eyleyeni 119a/4
- tevbe** : <Ar. İşlenmiş bir günah veya suçun bir daha tekrarlanmayacağına dair verilen söz, tövbe.
- t. 030a/9, 037b/7, 097b/2, 099b/11, 099b/4, 109a/2
- t.+ dedür 099a/12
- t.+ den 109b/15
- t. eyle 099a/9
- t. eyledi 066a/9, 109b/15
- t. eylemedin 019b/6
- t. eylemese 112b/6, 112b/9
- t. eylemeyince 028a/15
- t. eylemezse 112a/2
- t. eylerin 036a/3
- t. eylerse 112a/1
- t. eylese 100a/9, 112b/3
- t. eylesün 071a/13
- t. eylesünler 075a/1, 115a/3
- t. eyleyem 086a/14
- t. eyleyesiz 060a/5
- t. iden 032b/7
- t. idenlere 108b/4
- t. iderin 032b/12, 082b/4, 103a/13
- t. iderlerse 103a/3
- t. itmezler+ ise 103a/4
- t. kılursañ 113b/10
- t. kılursız 099a/3
- t.+ mi 035b/14, 036a/4, 037b/4, 086a/14
- t.+ ñi 028b/14, 033a/2, 066a/9
- t.+ si 069b/1
- t.+ sin 029b/3, 033a/7
- t.+ sini 037b/5, 086a/15, 086b/1
- tevbeli** : <Ar. + Tr. Tövbeli, tövbe etmiş olan.
- t. olsa 086a/6
- tevbessüz** : <Ar. + Tr. Tövbessiz, tövbe etmeyen.
- t. 020a/4, 086a/7
- t. ola 102a/12
- teveccüh** : <Ar. Bir yöne doğru yönelme.
- t. eyledi 131a/10
- t. iderdi 122a/8
- tevekkül** : <Ar. İş'i Allah'a bırakma,

Allah'a teslim olma.

- t.+ dūr 084b/8
- t. eyle 110b/14
- t. eylemeyüp 120b/8
- t. eylesünler 074b/4
- t. itdũñ 065a/1

tevfik̄ : <Ar. Allah'ın kuluna yardım etmesi. Uygun duruma getirme.

- t. 003b/2, 010b/7, 099b/5
- vech-i t. 011a/11
- veçh-i t. 042b/4
- t.+ dūr 008b/8
- t.+ ile 010b/8
- t. olunur 022a/13

tevhid̄ : <Ar. Allah'ın birliğine inanma.

- t.- i 'avāmdur 007b/14
- t.- i hāşdur 007b/14
- t. eyledi 001b/2
- t. iderler 132b/11

te'vīl : <Ar. Başka bir anlam verme, başka bir biçimde yorumlama.

- t. 129a/12
- t.+ i 067a/10, 091b/2
- t.+ in 068a/5, 091a/6

te'vīl : Zülkarneyn'nin davetçi olarak gönderildiği kavimlerden biri.

tevrāt : <Ar. Dört kutsal kitaptan Hz.

Mûsâ'ya indirileni.

- t. 082b/7, 087a/10, 089a/5, 089b/4, 102b/2
- t.+ a 082b/11, 131a/2
- t.+ da 030b/13, 035a/4, 043b/2, 067b/4, 083b/12, 089a/15, 089b/1, 089b/10, 089b/9, 094a/13, 094a/4, 094b/4
- t.+ dadur 008a/1
- t.+ dan 003b/11, 126a/6
- t.+ ı 082b/10, 082b/2, 082b/6, 083a/8, 102b/2
- t.+ uñ 082b/12, 082b/8, 089a/3, 094b/10

tırnağ : Tırnak.

- t.+ ı 036a/9
- t.+ ın 055a/14, 055b/2

tīh : <Ar. Tīh Ovası, Tīh Çölü, Tevrat'ın Hz. Mûsâ'ya indirilişinin tamamlandığı yer.

- t. yazusunda 092b/6

tīh : <Ar. Çöl.

- t.- i dālāletde 006b/5

tīz : <Ar. Çabuk, tez.

- t. 012a/3, 079a/6, 124b/10, 124b/9
- t.+ de+ idi 127a/13

toğ - : Doğmak.

đ. 059b/9

đ.- a 076a/8, 124b/15

đ.- ar 048a/12, 048a/14, 057a/5

đ.- arđı 019a/6

đ.- arsa 048b/1

đ.- asan 059b/8

đ.- dı 020b/5, 041a/1, 049a/11,

049a/12, 052a/12, 052a/14, 052a/15,

059b/10, 059b/11, 059b/13, 059b/6,

059b/9, 061b/4, 076a/12, 076a/13,

091a/12, 091a/13, 120b/4

đ.- mağa 092b/8

đ.- mışlardı 048b/6

đ.- sa 092b/9

đ.- up dururđı 103b/8

đ.- usar 048a/15

toğan : Doğan.

đ. 125b/4

toğur -: Doğurmak

đ.- dı 037b/12

toğur -: Doğurmak.

đ.- dı 037b/11, 037b/12, 077a/6

đ.- madı 050b/1

đ.- madum 065b/9

đ.- mağ 077a/4

đ.- urken 030a/8

toğı - : Dokumak.

đ.- yalar 125b/13

toğlık : Tokluk.

đ. 099a/13

toğluk : Tokluk.

đ.+ da 086a/2

toğsan : Sayı; doksan.

đ. 110b/12, 125b/7

toğsan biñ : Sayı; doksan bin.

đ. 076a/9

toğsan sekiz : Sayı; doksan sekiz.

đ. 059a/15

toğsan toğkuz : Sayı; doksan dokuz.

đ. 038a/12, 052a/14, 106b/2,

108a/12, 108a/5, 108a/9

đ.+ dur 008a/2

toğsan üç : Sayı; doksan üç.

đ. 073a/1

toğkun - : Dokunmak.

đ.- urđı 062a/7

toğkuz : Sayı; dokuz.

đ. 055b/6, 088b/4, 088b/6,
093b/8, 094b/2

đ.+ ın 062a/8

okuzuncu : Dokuzuncu.

. 023a/7, 029b/3

ouzuncu : Dokuzuncu.

. 027b/6, 027b/15, 094a/9,
094b/3

ouz yz : Sayı; dokuz yz.

. 051b/10

.+ in+ daı 051b/10

ouz yz altmı : Sayı; dokuz yz
altmı.

. 039b/1

ouz yz elli : Sayı; dokuz yz elli.

. 043b/8

ol - : Dolmak.

.- dı 043b/9

oldur - : Doldurmak.

.- am 028a/8, 111b/10

.- ayın 096b/1

.- ırın 117b/8

.- maa 117b/7

.- rın 027b/1

olın - : (Gne) Batmak.

.- a+y+ idi 095a/9

olu : Dolu.

.+ dur 096a/13

olun - : (Gne) Batmak.

t.- maa 095a/13

olun - : (Gne) Batmak

.- dı 049a/11, 049a/12, 049a/13,
095b/4, 120a/8

.- masın 095a/14

.- masun 095b/2

on : Giysi, kıyafet. Grn, ekil.

. 055b/1

.+ ın 090a/13, 125a/7

on - : Donmak.

t.- mı 014b/5

on - : Donmak.

.- dı 014b/4

op : Burma bilezik.

. 130b/7, 130b/8

opık : Topuk.

.+ ına 044b/2

opra : Toprak.

t.+ ı 022a/7, 084b/4

opra : Toprak.

. + a 039a/7, 061a/8, 087a/1

. + ı 019b/10

. + ından 115b/4

. + ını 115b/4

. + uñı 039b/15

toprak : Toprak.

. 021b/15, 022a/3

toprak : Toprak.

. 021b/13, 023b/10, 023b/13,

023b/14, 039b/11, 109b/8

. + a 130a/5

. + dan 022b/1, 028b/1

. + dandur 022a/12

. eyle 027a/15

. eyleyeyin 027b/1

. + ı 022b/2

. kıldum 030a/2

. olur 039b/12

topolu : Dopdolu, ok dolu.

. 015a/4, 040b/3, 044a/14

. + dur 017a/6

. olaydı 013a/9

. oldu 078a/12

. oldılar 045b/4

. olmuş 017b/12

oy - : Doymak, kanmak, tatmin olmak.

. - ar 072b/15

. - maduñ+ mı 045a/15, 072b/14

. - mazsın 097a/13

toz : Kuru toprak.

t. + ına 002b/12

t. kılırdum 098b/5

b : <Ar. Cennette bulunduğuna inanılan bir ağaç.

. 042a/3

b : bkz. *b*

. 082b/10

tu : Tunç.

t. 130a/9

fn : Oldukça Şiddetli yağmur ve fırtına, Hz. Nh zamanında yağan ve tüm dnyayı kapladığına inanılan Şiddetli yağmur.

. 048a/4, 079a/1

. + ı 033a/14

. + ına+ degin 018b/4

. + ında 052b/7

. oldu 043a/10

ul : Dul, eşi lmş veya eŐinden boŐanmıŐ kadın.

. 069a/3, 071b/11, 096b/3

l : <Ar. Uzunluk, boy.

- 1019a/11
ṭūlī : <Ar. Uzunluğa ait, boya ait.
 1019a/10
- ṭur -** : Durmak, kalkmak, devam etmek.
 1030b/12, 1072a/5, 1072b/1, 1095a/15
 1013b/4, 1033b/4, 1033b/5
 1018a/11
 1018b/5, 1042a/4, 1049a/2, 1055b/11, 1065a/10, 1077a/8, 1095b/1, 108a/2, 108a/3, 1118b/14, 1119b/1, 1122a/1, 1125a/8
 1006b/8, 1124a/5, 1124a/6
 1123a/11
 1124b/9
 1096b/14
 1030b/13, 1042a/12
 1047b/4, 1048b/10, 1061a/15, 1072a/5, 1072b/1, 1082b/4, 109b/7
 1070a/10
 1070a/1
 1030a/13
 1070a/2
 1060a/11
 1090a/13
 1077a/8, 1091a/2, 1114a/2
 1126b/5
 1012a/2
- 1012a/3
 1036b/3
 105b/1
 1067b/10
 1113b/15, 1114a/1
 1082a/12
- ṭūr** : <Ar. Dağ, Hz. Mûsâ'ya vahiy indirilen dağ. İlahi tecellilerin ortaya çıktığı yer.
 1081a/14
 1052b/9
 1130a/3
 1052b/10
 1077a/5
 1077a/6
 1078a/3
 1002a/14
- turunç**: Turunç meyvesi.
 1061b/15
- ṭut -** : Tutmak.
 1035a/12, 1038a/11, 1038a/7, 1075b/12, 1077b/8, 1081a/4, 1095a/14, 1110b/7
 107b/6, 107b/7, 107b/8, 1127b/14
 1121b/15
 1014b/9
 1075b/12
 1034a/7, 1038a/11, 1038a/7,

038b/4, 051b/8, 064a/5, 077b/8, 081a/5, 081a/7, 104b/11, 105a/9	t. 004a/12
‡.- dılar 122a/1	tüy : Tüy.
‡.- dum 095b/2	t.+ i 126a/12
‡.- mak 107b/6	
‡.- mağ 121b/14	‘ubūdiyyet : <Ar. Kulluk.
‡.- salar 038b/6	‘u. 085b/13
‡.- up 107a/5	
tūfī : <Far. Dudu kuşu, papağan.	uc : Uç.
‡. 119b/14	u.+ ı 008b/12
‡utul - : (Güneş ve Ay) Tutulma olayına uğramak.	‘uch : <Ar. Kibir, büyüklenme, kendini beğenme.
‡.- dılar 040b/5	‘u. 023b/3, 024b/2, 098b/1
	‘u. eyledi 011b/13
‡uy - : Duymak.	‘u. eylediler 023a/8
‡.- dı 121b/14	‘u.+ ı 119a/6
	ucuzlık : Bolluk.
‡uz : Tuz.	u. ola 063a/13
‡. 053b/8, 102a/7	
‡. oldı 053b/8	uç - : Uçmak.
	u. 105b/8
‡uzlu : Tuzlu.	u.- ar 012a/3, 105b/10
‡. 023b/12	u.- arlar 013a/7, 015a/13, 107a/5
	u.- arlardı 114a/2
türk : Türk.	u.- dı 009b/10, 009b/5, 009b/9,
t. 003a/7	035a/3, 056a/14, 119b/1, 121b/14
t.+ de 045b/3	u.- dılar 054b/13
t.+ üñ 129b/12	
türkçe : Türkçe.	uçmağ : Cennet.
	u. 019a/13, 026b/6, 034b/15,

052b/1, 099b/1
u.+ a 009b/10, 009b/5, 026a/7,
031a/11, 032b/12, 032b/13, 034a/1,
036a/11, 036a/7, 037b/9, 038b/9,
042a/10, 042a/11, 042a/4, 042b/2,
084a/7, 086a/6, 088a/10, 094b/14,
098a/8, 101a/10, 108b/13, 109b/1,
112a/1, 119a/9
u.+ da 101a/11
u.+ ı 009a/11, 019a/12, 019a/14,
019b/4, 019b/8, 022a/8, 026a/15,
027b/1, 028a/8, 035a/12, 041b/3,
042a/1, 096a/15, 100a/14, 100b/6,
115b/14
u.+ ın 019a/15
u.+ ından 081b/7
u.+ ile 106b/13
u.+ um 115a/12, 115b/9
u.+ uma 114b/2
u.+ umda 026a/7, 026b/1,
026b/2, 113b/6, 114b/3
u.+ umdan 028a/4, 028a/7,
113b/8
u.+ umı 031b/11, 088b/1
u.+ un 028b/9
u.+ uñ 021a/6, 023a/12, 026a/11,
028b/7, 071a/5, 101a/11
u.+ uñda 032b/12

uçmak : Cennet.

u. 024a/1, 025b/15, 025b/3,
025b/7, 027b/7, 032b/6, 033a/10,

033a/9, 042b/5, 042b/6, 060b/8,
068b/14, 074a/6, 075a/13, 076b/11,
084a/6, 085b/14,
092a/13, 096a/2, 118b/7
cemi^ı -i u. 084a/7
u.+ da 005a/11, 023b/3,
025b/13, 026a/7, 026b/11, 026b/8,
026b/9, 031a/10, 031a/11, 035a/11,
036a/2, 042a/12, 049a/8, 049a/9,
058a/5, 074a/11, 085b/8, 093b/12,
096b/2, 111a/14, 111b/6, 112a/10,
119a/15
u.+ dadur 042b/5
u.+ dan 024b/13, 025b/2,
026b/5, 028a/6, 028a/8, 028a/11,
029b/1, 032a/1, 032a/5, 032a/6,
032a/14, 033a/5, 033a/7, 033b/13,
034b/14, 034b/4, 034b/6, 036a/1,
036a/8, 036a/12, 037a/10, 037a/14,
038b/10, 039a/6, 039a/9, 040b/1,
042a/11, 042b/3, 044a/5, 046b/9,
050a/10, 051a/2, 053b/6, 054a/12,
060b/6, 061a/10, 068a/1, 072a/10
u.+ ile 087b/7

uçmaklık : Cennetlik, cenneti hak eden.

u.+ dur 053a/6, 070b/4

uğra - : Uğramak, rast gelmek, maruz kalmak.

u.- dılar 090b/5

u.- dum 120b/15

- u.- mağa 063b/3
u.- r 128a/12
u.- ya 125a/3
- uğrı** : Hırsız.
u. 065b/8, 065b/9
u.+ dur 065b/1
u.+ lar 059a/7
- uğrılık** : Hırsızlık.
u. eyleme 089a/12
- uğurla -** : Çalmak, hırsızlık yapmak.
u.- dı 065b/2
u.- ma 081b/13
- uğurlan -** : Çalınmak.
u.- dı 065a/14
- ‘uḳalā** : <Ar. Akıllılar, akıllı kimseler.
‘uḳūl-i ‘u. 127a/6
- uḳlīmā** : Hz. Âdem ile Havvâ’nın kızı.
u. 037b/14
- ‘uḳūl** : <Ar. Akıllar.
‘u. 001b/6
‘u.- i ‘uḳalā 127a/6
- ul** : Yular, dizgin (?)
u. 105b/1
- ulaş -** : Ulaşmak.
u. 099a/10, 102a/1
u.- a 001b/7, 097b/15, 098a/3
u.- dı 070b/1, 071b/3
u.- dılar 071a/15
u.- ıcaḳ 024b/2
u.- madı 011a/6
u.- sa 011a/5, 112a/13
- ulaşık** : Birleşik.
u. kıldı 014b/7
- ‘ulemā** : bkz. ‘ulemā’
‘u. 113b/15, 129b/1
‘u.+ dan 098a/11
‘u.+ sı 113b/15, 126a/4
‘u.+ ya 129a/5
- ‘ulemā** : <Ar. Bilginler, âlimler.
‘u.002a/13, 003b/5, 004a/15,
004a/9, 024a/10, 107b/11, 108a/7
cemī’-i ‘u. 013b/11
- ‘ulemā’i** : bkz. ‘ulemā’
‘u. 098a/10
- ulu** : Büyük, yüce.
u. 006a/2, 012b/6, 016a/8,
017b/15, 025a/7, 045a/13, 047b/3,
051b/14, 058a/6, 075a/7, 078a/11,
081b/13, 088b/5, 089b/14, 090b/9,
094a/8, 103b/11, 116b/2

u. eyledüñ 106b/9
u. eylerin 037a/8, 098a/13
u. iderin 075a/8
u. iderse 024a/7
u.+ ları 095b/6
cemî' -i u.+ ları 076a/10
u.+ ların 095b/5
u. olursa 024a/8
u. olursam 024a/9
u.+ sı 094b/1
u.+ y+ idi 011a/7, 077a/2

'u.- ı ğaybiyyeden 001b/13
cemî' -i 'u.+ dan 008a/3
cemî' -i 'u.+ ı 004b/4
ṭabaḳāt-ı 'u.+ ı 003b/5

'**ulvî** : <Ar. Manevi âlemle ilgili.
'âlem-i 'u. 126b/13
'u.+ dür 014a/3, 014a/4
'**ulviyye** : bkz. 'ulvî
işrâḳāt-ı 'u.+ de 127a/11

ulūhiyyet : <Ar. İlahlık, Tanrılık.
u. 085b/13

ulula - : Yüceltmek, saygı göstermek.
u.- maḳ 040b/4

uluhğ : Yücelik, büyüklük.
u.+ ında 121a/15
u.+ uñ 107a/1

ululuğ : Yücelik, büyüklük.
u.+ ı 018b/14
u.+ ınca 017a/7
u.+ ını 071a/6
u.+ undan 012b/5

ululuḳ : Yücelik, büyüklük.
u.+ da 121b/1

'**ulūm** : <Ar. İlimler.

unıd - : Unutmak.
u.- urdı 069a/11
u.- urlar 097b/3
u.- ursın 097b/1, 115b/14

unıt - : Unutmak.
u.- duñ 028b/3

unud - : Unutmak.
u.- urın 054a/9

unudıl - : Unutulmak.
u.- masun 102b/2

unut - : Unutmak.
u.- dı 027a/7, 035b/3, 077b/12,
119b/2

u.- dı+ kim 090a/8
u.- dılar 105a/10
u.- duğın 063a/11

u.- dum 090b/10
u.- duñ 031b/13, 062b/15
u.- maya 034b/2, 119b/3

unutdur - : Unutturmak.

u.- dı 062b/10, 090a/11
u.- urın 084b/15

ur - : Vurmak, dövmek, isabet etmek.

u. 070a/14, 072a/6, 072b/11
u.- alar 066b/6
u.- am 070a/10, 070a/13,
072b/10
u.- an 055b/4
u.- dı 069b/9, 072a/6, 080a/5,
093a/2
u.- dılar 120a/6, 130a/12
u.- ğıl 080a/5
u.- madı 003b/6
u.- sa 015a/11
u.- uñ 120a/6
u.- urdı 024b/15, 041a/3
u.- ursañ 070a/14

‘urefā’ : <Ar. Arifler, çok anlayışlı ve sezgili kimseler.

‘u.- i muḥaḳḳikīn 004a/6

urġan : İnce halat.

u. 078a/11

uriyā : bkz. *uryā*
u. 107b/15

uryā : Hz. Dâvûd döneminde yaşadığı belirtilen bir kişi.

u. 107b/11, 107b/13, 109a/12,
109a/14, 109a/15, 109b/1, 109b/11,
109b/3, 109b/4, 109b/5, 109b/9
u.+ nuñ 108a/11, 109a/11,
109a/12
u.+ ya 109b/10, 109b/3
u.+ yı 107b/13
u.+ ’yı 107b/12

uşat - : Kırmak, parçalamak.

u.- dı 050a/5

uşda : İşte.

u. 080a/4

‘uşşāk’ : <Ar. Âşıklar.

ervāḥ-ı ‘u. 003a/15

utan - : Utanmak.

u.- a 118a/15
u.- dı 125a/6
u.- dum 027a/3
u.- masañ 100a/3
u.- mazsın 097b/1
u.- urdı 054a/7
u.- urın 097a/15

- uy -** : Uymak
u.- arsañ 090b/4
u.- duğı+ çün 064a/1
u.- dum 038b/11
u.- mayasın 038b/11
u.- up 036a/3
- uyan** : Yular, dizgin, gem.
u.+ ına 025b/12, 080a/14
- uyan -** : Uyanmak.
u.- dı 026a/1, 054a/4, 066a/7,
076a/7, 123b/3, 128a/13
u.- dılar 090a/7
- uyar -** : Uyandırmak. Yakmak.
u.- dı 053b/10
u.- duñ 109a/13
- uyku** : Uyku.
u. 025b/14, 085b/4
u.+ dan 128a/13
u.+ y+ ile 099a/14
- uyu -** : Uyanmak.
u.- dı 025b/14, 054a/4, 085b/5
u.- dılar 090a/5
u.- madı 042b/1, 109a/2
u.- mağdur 094b/2
u.- r 085b/3
u.- rken 092a/10
u.- rsam 085b/6
- u.- sa 096a/1
- uza -** : Uzamak.
u.- dı 089b/6
- uzak** : Uzak.
u.+ dur 100b/8, 101a/6
- uzat -** : Uzatmak.
u.- dı 045a/10
- uzın** : Uzunluk.
u.+ ı 071a/1
- ‘uzlet** : Yalnızlık.
‘u.+ dedür 094a/14
- uzun** : Uzunluk.
u.+ ı 019a/10, 047a/13, 125b/15
- uzun** : Uzun.
u. 045a/15, 045b/15, 068b/11,
097b/3, 131a/13
u. eyleyüp 112a/13
- uzunluğ** : Uzunluk.
u.+ ı 008b/12, 018b/5, 130a/14
- uzunluğ** : Uzunluk.
u.+ ı 043b/4, 044b/2, 081a/15,
081b/9, 100b/15
u.+ ınca 081b/9

- ü. 078b/1
- ‘üc** : bkz. *‘üc bin ‘unuğ*
‘u. 044b/4
‘u.+ uñ 044b/2
- ‘üc bin ‘unuğ** : Efsanevi bir dev.
‘u. 044b/1, 044b/5
- ü** : <Far. Bağlaç; ve.
ü. 068b/6
- ücret** : <Ar. Bir emek veya hizmet karşılığında verilen para veya mal.
ü. 091a/4
- üç** : Sayı; üç.
ü. 009b/4, 009b/6, 023b/6, 023b/8, 028a/2, 029b/6, 033b/10, 040b/2, 043a/11, 044a/12, 045a/2, 047b/9, 051a/2, 052a/7, 052a/8, 053a/8, 055a/1, 060b/1, 064a/13, 067a/8, 072a/13, 082b/9, 084a/3, 085b/9, 087b/5, 092a/15, 092b/2, 101b/12, 104b/8, 110b/14, 117b/15, 120b/9, 120b/10, 122b/4, 122b/12, 125b/15, 129b/10, 130a/2
ü.+ i 082a/15
ü.+ in 045a/3
ü.+ inden 044a/2
ü.+ ine 044a/3, 044b/15, 045a/4
- üç biñ** : Sayı; üç bin.
- üç biñ biş yüz** : Sayı; üç bin beş yüz.
ü. 093b/7
- üç biñ üç yüz otuz** : Sayı; üç bin üç yüz otuz.
ü. 048a/5
- üç biñ üç yüz otuz üç** : Sayı; üç bin üç yüz otuz üç.
ü. 044b/2
- üç biñ üç yüz otuz yedi** : Sayı; üç bin üç yüz otuz yedi.
ü. 048a/9
- üçer** : Üçer.
ü. 023b/8
- üçün** : İçin.
anıñ+ ü. 073a/4, 082a/4
- üçünci** : Üçüncü.
ü. 003b/14, 013a/3, 015a/9, 016b/10, 018b/8, 020a/5, 023a/5, 027b/13, 027b/4, 029b/1, 031a/5, 035b/7, 037b/7, 038b/12, 047b/11, 069b/10, 083b/15, 086a/3, 087b/14, 087b/8, 088a/13, 091a/5, 093a/7, 094a/15, 094a/6, 118a/2
ü.+ de 044a/13

üç yüz : Sayı; üç yüz.

ü. 031b/15, 035b/10, 043b/3,
044b/3, 074a/13, 074a/3, 075b/15,
111b/6, 126a/10, 130a/10, 130a/13,
130a/14

üç yüz altmış : Sayı; üç yüz altmış.

ü. 009a/2, 042b/12

üç yüz altmış biñ : Sayı; üç yüz altmış
bin.

ü. 012b/6, 012b/7, 012b/8,
012b/11, 012b/12

ügeyik : Üveyik kuşu.

ü. 119b/15

üleş - : Paylaşmak.

ü.- mezsiz 097b/14

üleşdür - : Paylaştırmak.

ü.- ürdi 111a/9

ülfet : <Ar. Alışma, dostluk,
muhabbet.

ü. 056a/13

ümiz̄ : (<Far. *umīd*) Ümit, beklenti.

ü. 066a/14, 074b/15, 087a/12,
087a/13, 087a/15

ü.+ in 023b/1, 029b/15, 053b/1,

082a/12, 100b/1

ü.+ lerin 074b/12, 115a/4

ü.+ lerine 074b/13

ümmet : <Ar. Aynı peygambere inanıp
bağlananların oluşturduğu topluluk.

ü.- i muḥammed 083a/14,
089b/9

ü.- i muḥammedden kııl 049b/8

ü.- i muḥammedi 053b/3,
092a/15

ü.- i muḥammedün 089b/10

ü.- i muḥammedüñdür 093b/2

ü. eyle 083a/4

ü.+ i oldı 049b/8

ü.+ i 037b/6, 037b/8, 049a/15,
083a/15, 093a/12

ü.+ idür 083a/5

ü.+ inden kılgıl 083a/6

ü.+ ine 013b/4, 037b/3, 083a/6,
083a/12

ü.+ ini 009b/6, 132b/10

ü.+ inün 037b/5, 085b/1,
088b/12

ü.+ ler 009b/3

cemī̄-i ü.+ lerdin 132b/10

ü.+ leridür 049b/2, 082b/15

ü.+ lerün 082b/12

ü.+ üm kılgıl 082b/14

ü.+ ümden 085b/1

ü.+ ün 020a/3

ümmī : <Ar. Bütün bildiklerini vahiy yoluyla Allah'tan alan.

ü.+ dür 132b/2

üns : <Ar. Alışkanlık, yakınlık

ü. 037a/11, 065b/8, 096b/12, 114a/4, 115a/15, 115b/11

ü.+ i 030a/7

üründüle - : Seçmek.

ü.- di 086a/12

ü.- düm 031b/11

üryān: <Ar. Çıplak.

ü. 027a/2, 027b/9, 028a/10, 037b/6

üst : Üst.

ü.+ idür 121a/1

ü.+ inde 015b/12, 060a/10, 113b/13

ü.+ inden 125a/7

ü.+ ine 026a/11, 076a/1, 077b/14, 107b/15, 126b/2

ü.+ ündeki 015b/7

ü.+ üne 034a/9, 047b/14, 072b/13, 073b/9, 105b/4, 107b/5, 120b/15, 125a/3, 126b/4, 131b/4

ü.+ üñe 131a/6

üstād : <Far. Üstat, öğretmen, hoca.

ü.+ umı 130b/5

ü.+ uñı+ mı 130b/4

üstāz : bkz. *üstād*

ü.+ ından 075b/6

ü.+ lar 122b/6

ü.+ um 130b/5

üz - : Kesmek, koparmak.

ü.- di 090b/14

üzer : Üzeri, üst.

ü.+ inde 018b/6, 033b/4, 033b/5, 035a/15, 036a/4, 036b/14, 062b/6, 067b/12, 067b/9, 093b/12, 100b/13, 101b/2, 101b/5, 101b/6, 108a/14, 114a/1, 120b/7, 121a/2, 125b/15, 126a/5, 126a/9, 126a/12

ü.+ indedür 016a/13, 016a/14, 016a/15

ü.+ inden 092a/6, 105a/10, 105a/8, 121a/3

ü.+ inde ola 034b/11

ü.+ indeyin 090b/1

ü.+ ine 001b/9, 002a/3, 002b/9, 004a/5, 004a/6, 005a/5, 006a/13, 006b/4, 011a/5, 011b/11, 015a/7, 015b/6, 015b/10, 017a/8, 017b/2, 019a/1, 025b/7, 025b/8, 025b/9, 026a/13, 027a/12, 028a/11, 028a/12, 031a/13, 035a/2, 041a/6, 048b/10, 050a/2, 050a/9, 050b/9, 051b/4, 052b/1, 057b/6, 057b/7, 058a/4, 058a/8, 065a/4,

065b/15, 067b/14, 069a/12, 069b/5,
071a/13, 073b/5, 073b/8, 077b/5,
078b/11, 079b/10, 085b/2, 086a/7,
092a/11, 093a/7, 095b/3, 106b/13,
111a/11, 116a/9, 119a/5, 120b/15,
120b/7, 121a/1, 122a/15, 124a/7,
126b/13, 131a/4

ü.+ inedür 016a/14, 016b/1,
016b/2, 068b/13, 068b/14, 091b/12

ü.+ ine olurdu 031b/1

ü.+ inesin 090b/2

ü.+ inesiz 105a/2

ü.+ ümden 120a/13

ü.+ üme 020b/10, 085a/11,
085a/12, 105b/3

ü.+ ümüze 066b/13

ü.+ üñe 107a/4

ü.+ üñüze 073b/6

ü.+ üñüze olsun 026a/9

üzüm : Üzüm.

ü. 025b/3

vācib : <Ar. Yapılması istenen,
gerekli, lüzumlu.

v. 008a/7

v.+ dür 098b/14, 127b/13

v. oldu 005a/1, 007b/1, 007b/4

va'de : <Ar. Söz verme, taahhüt.

v. eyledi 039b/15, 044b/12,
044b/14, 081a/1

v. eyledüm 044b/15

v. eyledüñüz 047b/8

vaḥdāniyyet : <Ar. Allah'ın ortağı ve
benzeri olmaksızın tek oluşu.

v.+ ine 001b/5, 008a/5, 022b/8

vāhib : <Ar. Bağışlayan, veren.

v.+ üñ 127a/8

vāḥid : <Ar. Tek, bir, Allah'ın
adlarından biri.

v.+ ven 088b/7

vaḥiy : bkz. *vaḥy*

v. 017b/7

v. eyledi 001b/13, 002a/11,
020b/12, 021b/11, 040b/15, 083b/3

v. eyler 012b/14, 012b/9, 014b/8

vaḥṣī : <Ar. Yabani.

v. oldu 030b/1

vaḥy : <Ar. Bir emir veya hükmün
Allah tarafından bir peygambere
bildirilmesi, ilahi haber.

v. 131a/6

v.- i ḳuddūsīdür 003b/1

v.- i sırr-ı sübhān+ ile 002a/10

v. eyledi 031b/2, 034b/12,
041a/15, 042a/2, 043a/1, 043b/3,
056a/7, 057b/13, 066a/10, 068a/10,

114a/6

v.+ ümi 077a/14

vā'iz : <Ar. Dinî konuşma yapan, öğüt veren kimse.

v.+ lere 102a/9

vaḳār : <Ar. Ağırbaşlılık, şerefli olma.

v. 113b/6

v.+ dur 054a/5

v.+ umı 054a/6

vāḳi'āt : <Ar. Olaylar.

v. oldu 131a/3

vāḳi' : <Ar. Olan, meydana gelen.

v. oldu 024b/3, 024b/4, 037b/1, 049a/9, 130a/5

v. olursa 040b/11

vaḳt : <Ar. Vakit, zaman.

v. 009a/10, 018b/5, 021a/4, 023a/9, 026a/6, 026b/4, 031b/1, 033b/12, 034b/1, 036b/10, 037a/10, 039b/9, 040b/3, 041b/1, 042b/12, 043b/8, 044b/4, 045a/6, 051b/3, 057a/5, 058a/9, 059a/15, 061b/5, 063b/9, 067b/8, 070a/2, 070b/4, 077b/11, 078a/5, 078b/12, 080b/15, 085a/10, 085a/3, 110a/1, 131a/5

v.+ den 045a/4, 045a/7, 058b/13, 080b/12

v.+ i 072a/11

v.+ idür 044b/7

v.+ in 066a/12, 066b/4

v.+ inde 030a/13, 112b/15

v.+ i olsa 108b/15

v.+ i+y+ idi 120a/5

v.+ ki 037a/1

v.+ kim 012a/8, 036a/8, 103b/5

v. olur 008b/5, 127a/3, 127a/4

v. olurdu 113b/13, 113b/14

va'llāhi : <Ar. "Allah'a and olsun ki" anlamında bir yemin sözü.

v. 051b/1, 058a/11, 058b/2, 058b/6, 065b/9

va'llāhu a'lem : <Ar. "Doğrusunu en iyi Allah bilir" anlamında bir söz.

v. 056b/5, 129a/2

var : Var, mevcut.

v. 002b/5, 011b/15, 012a/1, 012b/7, 012b/8, 012b/11, 012b/12, 013a/4, 013a/5, 013a/8, 013a/14, 015a/10, 015a/13, 020a/1, 021a/7, 025a/4, 027a/5, 046b/7, 049b/10, 051a/6, 051b/7, 053b/1, 064b/9, 067b/10, 085a/14, 085b/1, 085b/8, 093a/1, 100b/11, 100b/12, 100b/13, 100b/14, 100b/15, 101a/13, 101a/14, 101a/15, 101b/1, 101b/2, 101b/3, 101b/4, 101b/5, 101b/7, 101b/8, 101b/9,

102b/7, 103b/14, 108a/5, 116a/8,
130a/6, 130b/3

v.+ ıduğın 096b/7, 096b/8

v.+ idi 002b/14, 011a/8,
015b/12, 015b/13, 016a/1, 016a/2,
016a/3, 016a/8, 020b/7, 022b/13,
023a/3, 025a/5, 025a/6, 025a/7,
025b/11, 027a/11, 029a/1, 033a/3,
033a/11, 033a/12, 035a/14, 035a/15,
035b/1, 035b/2, 037b/6, 038a/14,
043b/4, 044a/12, 044b/4, 044b/11,
047a/12, 047b/1, 048a/12, 048b/5,
048b/7, 049b/1, 051b/5, 052a/6, 052a/7,
052a/15, 052b/2, 060b/1, 060b/14,
062a/4, 062a/13, 065a/13, 065b/8,
069a/1, 069b/15, 074b/1, 076a/2,
076a/3, 076b/1, 076b/8, 077b/3,
081a/15, 088b/4, 090a/4, 091a/14,
091a/9, 091b/3, 092b/3, 093a/5, 103b/6,
103b/7, 105b/1, 105b/2, 106b/2, 107b/5,
108a/11, 108a/12, 110a/4, 117b/13,
118a/7, 119a/10, 119a/11, 123b/13,
124a/11, 126a/10, 126a/13, 126a/15,
126a/5, 126a/6, 126a/9, 129b/10,
129b/3, 130a/13, 132b/15

v.+ imiş 056a/2, 061b/13

v.+ ise 003a/11, 003a/4,
003b/11, 003b/12, 008a/8, 068b/4,
079b/5, 111a/3, 124a/5, 131b/9

v.+ dur 003b/7, 004b/10,
005b/13, 005b/5, 006a/6, 007a/11,
007a/12, 007b/15, 008b/12, 011b/6,

011b/8, 012b/12, 012b/13, 012b/9,
013a/1, 014b/12, 014b/13, 014b/14,
014b/15, 014b/2, 014b/6, 015a/10,
015a/12, 015a/14, 015a/4, 015a/6,
015a/7, 015a/8, 015b/1, 015b/2,
017a/14, 017a/6, 017a/7, 017b/3,
017b/7, 018a/1, 018a/14, 018a/15,
018a/2, 018a/3, 018a/6, 018b/11,
018b/13, 019a/11, 019b/13, 019b/14,
019b/15, 020a/1, 022a/11, 023b/7,
035b/5, 038a/12, 039b/3, 043a/4,
048b/9, 049b/5, 051a/10, 051b/9,
055a/7, 056b/15, 057b/12, 059a/10,
059a/12, 061a/6, 061a/7, 061a/8,
063a/10, 069a/5, 069a/6, 069b/2,
074b/2, 077b/2, 078b/9, 079a/10,
079a/6, 084b/7, 084b/9, 085a/14,
090a/1, 093a/10, 098a/15, 098b/1,
098b/2, 098b/3, 099a/4, 099a/5, 101a/1,
101a/11, 101a/12, 101b/5, 101b/6,
101b/7, 101b/12, 102b/9, 108a/10,
108a/4, 108a/5, 108a/9, 108b/9, 116a/5,
120a/11, 123a/7, 125a/1, 129a/12

v.+ ıduğın 096b/7, 096b/8

v.+ mıdur 078b/8

var - : Varmak, ulaşmak.

v. 047b/13, 050a/1, 071a/13,
078a/2, 078a/4, 102b/12, 104b/15,
109a/11, 116a/4, 119a/9, 124b/5

v.- a 044a/6, 077a/1, 089a/5,
117b/5

v.- alar 123a/8
v.- ayın 102b/9, 104a/9, 104b/13
v.- dı 021a/2, 022a/4, 033b/6,
044a/8, 046a/2, 048b/6, 061b/6,
064b/13, 067a/8, 069a/15, 074a/14,
102b/13, 104b/15, 105b/1, 119a/10,
119b/1, 130a/7, 132b/15
v.- dılar 004a/2, 057a/9, 060b/1,
065a/4, 073b/8, 123a/9
v.- ğil 067b/6
şora- v.- ğil 087a/4
v.-ınca 003b/13, 009b/1,
009b/12, 047a/12, 125a/13
v.- ma 088b/9
şora v.- ma 088b/10
v.- mağdur 040a/2
v.- mamağ 027b/14, 028a/1,
028a/3
v.- miş 058a/14
v.- mişlar 084a/8
v.- sa 078a/8, 111b/7
şora v.- sa 084a/4, 111a/10,
111b/2
v.- sun 009a/9, 086a/15, 131b/9
v.- sunlar 102b/8, 131b/10
v.- uñ 064b/10, 065b/1
v.- ur 017b/9
v.- urdı 109a/1, 126a/11
şora v.- urdı 087a/5
v.- urlar 102a/3
v.- uruz 039a/6

vaşf : <Ar. Nitelik, özellik,
tanımlama.

v. eyledi 123a/6
v. eyledüklerinden 047a/11
v.+ ından 028b/5
v.+ ını 013a/3, 015b/13, 016b/3
v. itdi 089a/3

vāşıl : <Ar. Ulaşan, erişen, bütün
mertebeleri aşmış Allah'a kavuşan kimse.

v.+ lardur 006b/4
v.+ laruñ 002b/9
v. oldılar 006b/7
v. olurlar 005a/1

vāşıta : <Ar. Vasıta, aracı.

v. 009a/14
v.+ sı+y+ 'ile 006b/2

vāşıtasuz : <Ar. Vasıtasız, aracısız.

v. 093b/12

vāsi' : <Ar. Geniş.

v.+ dür 104b/4
v. eyledi 006b/14

vaşiyet : Bir kişinin öldükten sonra
yapılmasını istediği şey, öğüt.

v. eyle 039b/9, 093b/8, 093b/9
v. eyledi 038b/7, 130b/6
v. eyledi+ kim 130b/10
v. eylesün 131a/8

v. eyleyesin 038b/8	004a/4, 004a/5, 004a/6, 004a/8, 004a/9,
v.+ lerdî 083b/4	004a/10, 004a/11, 004a/12, 004a/13,
v.+ lerini 062b/15	004a/14, 004a/15, 004b/1, 004b/2,
vaşl : <Ar. Birleşme, ulaşma.	004b/3, 004b/4, 004b/5, 004b/6,
v. 008a/7	004b/10, 004b/11, 004b/12, 004b/13,
vaţan : <Ar. Yurt, ülke.	004b/14, 004b/15, 005a/3, 005a/4,
v. 053b/9	005a/6, 005a/7, 005a/8, 005a/9,
vaţ' : <Ar. Koyma, konulma.	005a/10, 005a/11, 005a/12, 005a/13,
v. eyledi 011b/11, 011b/12	005b/7, 005b/8, 005b/9, 005b/11,
va'z : <Ar. Vaaz, dinî konuşma.	005b/12, 005b/14, 006a/1, 006a/2,
v. 089b/14	006a/3, 006a/4, 006a/5, 006a/6,
v. eyledi 110a/10	006a/11, 006a/12, 006a/13, 006a/15,
v. ideyim 121a/13	006b/1, 006b/2, 006b/3, 006b/4, 006b/5,
ve : <Ar. Bağlaç; ve.	006b/6, 006b/7, 006b/10, 007a/1,
v. 001b/2, 001b/3, 001b/4,	007a/3, 007a/4, 007a/5, 007a/6, 007a/7,
001b/5, 001b/6, 001b/7, 001b/8,	007a/9, 007a/10, 007a/12, 007a/13,
001b/10, 001b/12, 001b/13, 002a/1,	007a/15, 007b/2, 007b/4, 007b/7,
002a/2, 002a/4, 002a/5, 002a/6, 002a/7,	007b/10, 007b/12, 007b/15, 008a/1,
002a/8, 002a/9, 002a/13, 002a/14,	008a/2, 008a/3, 008a/4, 008a/5, 008a/6,
002a/15, 002b/1, 002b/2, 002b/3,	008a/7, 008a/8, 008a/13, 008a/15,
002b/4, 002b/5, 002b/7, 002b/9,	008b/1, 008b/2, 008b/4, 008b/6, 008b/8,
002b/12, 002b/13, 002b/14, 002b/15,	008b/9, 008b/10, 008b/12, 008b/13,
003a/1, 003a/3, 003a/4, 003a/6, 003a/7,	008b/14, 008b/15, 009a/1, 009a/2,
003a/10, 003a/12, 003b/1, 003b/2,	009a/3, 009a/4, 009a/5, 009a/6, 009a/7,
003b/3, 003b/4, 003b/5, 003b/6, 003b/7,	009a/8, 009a/10, 009a/11, 009a/13,
003b/8, 003b/9, 003b/11, 003b/13,	009a/14, 009b/2, 009b/5, 009b/7,
003b/15, 004a/1, 004a/2, 004a/3,	009b/8, 009b/9, 009b/10, 009b/14,
	009b/15, 010a/3, 010a/7, 010a/8,
	010a/9, 010a/11, 010a/13, 010a/14,
	010b/10, 010b/13, 010b/14, 010b/15,
	010b/2, 010b/3, 010b/6, 010b/7, 011a/6,
	011a/7, 011a/8, 011a/9, 011a/10,

011a/12, 011a/13, 011a/14, 011a/15, 019a/6, 019a/8, 019a/9, 019a/10,
011b/3, 011b/4, 011b/8, 011b/10, 019a/11, 019a/15, 019b/1, 019b/2,
011b/11, 011b/12, 011b/14, 011b/15, 019b/3, 019b/6, 019b/7, 019b/9,
012a/1, 012a/2, 012a/3, 012a/4, 012a/5, 019b/10, 019b/11, 019b/12, 019b/14,
012a/9, 012a/11, 012a/13, 012a/14, 019b/15, 020a/1, 020a/2, 020a/5,
012b/2, 012b/3, 012b/4, 012b/7, 012b/8, 020a/6, 020a/9, 020a/15, 020b/2,
012b/9, 012b/10, 012b/11, 012b/12, 020b/4, 020b/5, 020b/6, 020b/9,
012b/13, 012b/14, 013a/3, 013a/4, 020b/10, 020b/15, 021a/4, 021a/6,
013a/5, 013a/6, 013a/9, 013a/11, 021a/8, 021a/10, 021a/11, 021a/14,
013a/14, 013a/15, 013b/2, 013b/3, 021b/2, 021b/3, 021b/4, 021b/6, 021b/7,
013b/4, 013b/9, 013b/14, 013b/15, 021b/8, 021b/9, 021b/12, 021b/13,
014a/1, 014a/3, 014a/4, 014a/5, 014a/7, 021b/14, 022a/6, 022a/8, 022a/12,
014a/9, 014a/10, 014a/12, 014b/2, 022a/15, 022b/1, 022b/3, 022b/8,
014b/3, 014b/4, 014b/5, 014b/7, 022b/14, 023a/1, 023a/6, 023a/9,
014b/10, 014b/12, 014b/13, 014b/14, 023a/10, 023a/13, 023a/14, 023a/15,
014b/15, 015a/1, 015a/2, 015a/5, 023b/1, 023b/2, 023b/3, 023b/4, 023b/7,
015a/6, 015a/7, 015a/8, 015a/10, 023b/8, 023b/11, 023b/12, 023b/14,
015b/3, 015b/4, 015b/6, 015b/7, 015b/9, 023b/15, 024a/9, 024a/11, 024a/13,
015b/12, 015b/13, 016a/2, 016a/4, 024a/14, 024b/2, 024b/8, 024b/9,
016a/5, 016a/6, 016a/8, 016a/9, 024b/11, 024b/12, 024b/14, 024b/15,
016a/12, 016a/13, 016a/14, 016a/15, 025a/4, 025a/5, 025a/6, 025a/7, 025a/8,
016b/2, 016b/3, 016b/9, 016b/10, 025a/11, 025b/5, 025b/7, 025b/11,
016b/11, 016b/12, 016b/13, 016b/15, 025b/12, 025b/15, 026a/4, 026a/6,
017a/2, 017a/3, 017a/4, 017a/5, 017a/7, 026a/7, 026a/8, 026a/9, 026a/11,
017a/8, 017a/9, 017a/10, 017a/13, 026a/12, 026a/13, 026a/14, 026a/15,
017a/14, 017a/15, 017b/1, 017b/2, 026b/1, 026b/2, 026b/3, 026b/5, 026b/6,
017b/3, 017b/6, 017b/7, 017b/13, 026b/11, 026b/13, 026b/15, 027a/2,
018a/1, 018a/2, 018a/3, 018a/4, 018a/7, 027a/6, 027a/7, 027a/11, 027a/12,
018a/8, 018a/9, 018a/10, 018a/12, 027b/1, 027b/9, 027b/10, 027b/11,
018a/13, 018b/1, 018b/2, 018b/3, 028a/2, 028a/5, 028a/7, 028a/9,
018b/5, 018b/6, 018b/7, 018b/12, 028a/10, 028a/11, 028a/12, 028a/13,
018b/13, 019a/2, 019a/3, 019a/5, 028b/1, 028b/2, 028b/3, 028b/4, 028b/5,

028b/8, 028b/9, 028b/10, 028b/11, 036a/13, 036a/15, 036b/10, 036b/11,
028b/12, 028b/13, 028b/15, 029a/2, 036b/12, 036b/13, 036b/14, 037a/1,
029a/6, 029a/8, 029a/13, 029a/14, 037a/2, 037a/4, 037a/6, 037a/7, 037a/8,
029a/15, 029b/4, 029b/5, 029b/8, 037a/9, 037a/11, 037a/14, 037a/15,
029b/9, 029b/10, 029b/12, 029b/13, 037b/1, 037b/2, 037b/3, 037b/8,
030a/2, 030a/3, 030a/4, 030a/5, 030a/6, 037b/10, 037b/12, 037b/15, 038a/5,
030a/7, 030a/9, 030a/10, 030a/11, 038a/6, 038a/10, 038a/14, 038b/1,
030a/12, 030a/13, 030b/1, 030b/3, 038b/2, 038b/3, 038b/5, 038b/7, 038b/8,
030b/4, 030b/6, 030b/7, 030b/10, 038b/9, 039a/6, 039a/8, 039a/9,
030b/12, 030b/13, 030b/15, 031a/3, 039a/10, 039a/14, 039a/15, 039b/5,
031a/4, 031a/6, 031a/9, 031a/10, 039b/6, 039b/10, 039b/11, 039b/12,
031a/13, 031a/14, 031a/15, 031b/4, 039b/13, 039b/14, 040a/2, 040a/7,
031b/6, 031b/7, 031b/9, 031b/11, 040a/9, 040a/12, 040b/1, 040b/2,
031b/12, 031b/13, 032a/1, 032a/2, 040b/4, 040b/5, 040b/7, 040b/10,
032a/4, 032a/5, 032a/6, 032a/7, 032a/8, 040b/11, 040b/14, 041a/1, 041a/2,
032a/10, 032a/11, 032a/12, 032a/14, 041a/4, 041a/5, 041a/6, 041a/7, 041a/8,
032a/15, 032b/1, 032b/3, 032b/4, 041a/10, 041a/11, 041a/12, 041a/13,
032b/5, 032b/6, 032b/7, 032b/8, 032b/9, 041a/15, 041b/3, 041b/4, 041b/5,
032b/11, 032b/12, 032b/15, 033a/4, 041b/11, 042a/8, 042a/9, 042a/11,
033a/7, 033a/8, 033a/9, 033a/10, 042a/15, 042b/1, 042b/11, 042b/15,
033a/11, 033a/12, 033b/3, 033b/5, 043a/4, 043a/7, 043a/8, 043a/9,
033b/6, 033b/8, 033b/9, 033b/10, 043a/11, 043a/15, 043b/4, 043b/5,
033b/14, 034a/1, 034a/2, 034a/9, 043b/6, 043b/7, 043b/8, 043b/13,
034a/10, 034b/3, 034b/9, 034b/10, 043b/14, 043b/15, 044a/4, 044a/5,
034b/11, 034b/13, 034b/14, 034b/15, 044a/9, 044a/10, 044a/12, 044a/13,
035a/3, 035a/4, 035a/5, 035a/7, 035a/8, 044a/14, 044b/3, 044b/4, 044b/7,
035a/9, 035a/10, 035a/11, 035a/12, 044b/8, 044b/10, 044b/11, 044b/14,
035a/13, 035a/14, 035a/15, 035b/1, 045a/1, 045a/6, 045a/7, 045a/9,
035b/2, 035b/3, 035b/4, 035b/5, 035b/6, 045a/12, 045b/1, 045b/2, 045b/3,
035b/8, 035b/10, 035b/12, 035b/14, 045b/4, 045b/5, 045b/7, 045b/9,
035b/15, 036a/2, 036a/3, 036a/5, 045b/14, 045b/15, 046a/3, 046a/4,
036a/7, 036a/8, 036a/10, 036a/11, 046a/8, 046a/9, 046a/12, 046a/13,

046b/3, 046b/6, 046b/9, 046b/10, 055b/15, 056b/1, 056b/10, 056b/13,
046b/11, 046b/14, 046b/15, 047a/1, 056b/15, 057a/1, 057a/8, 057a/11,
047a/10, 047a/12, 047a/13, 047b/1, 057a/12, 057a/13, 057b/1, 057b/8,
047b/2, 047b/6, 047b/7, 047b/11, 057b/14, 058b/4, 058b/11, 058b/12,
047b/12, 047b/13, 047b/14, 048a/1, 059a/4, 059a/6, 059a/12, 059a/13,
048a/2, 048a/4, 048a/6, 048a/7, 048a/8, 059a/14, 059b/1, 059b/2, 059b/5,
048a/9, 048a/11, 048a/13, 048a/14, 059b/6, 059b/8, 059b/10, 059b/11,
048b/2, 048b/3, 048b/6, 048b/7, 048b/9, 059b/14, 060a/5, 060a/7, 060b/5,
048b/10, 048b/12, 048b/13, 048b/14, 060b/6, 060b/8, 060b/13, 060b/14,
048b/15, 049a/1, 049a/2, 049a/4, 060b/15, 061a/1, 061a/3, 061a/10,
049a/5, 049a/6, 049a/7, 049a/8, 049a/9, 061b/15, 062a/2, 062a/5, 062a/6,
049a/12, 049a/14, 049b/3, 049b/8, 062a/8, 062a/9, 062a/11, 062a/13,
049b/12, 049b/14, 050a/1, 050a/2, 062b/3, 062b/8, 062b/15, 063a/3,
050a/3, 050a/5, 050a/6, 050a/9, 063a/4, 063a/5, 063a/6, 063a/7, 063a/8,
050a/10, 050a/11, 050a/15, 050b/3, 063a/11, 063b/1, 063b/3, 063b/4,
050b/4, 050b/5, 050b/6, 050b/7, 050b/8, 063b/7, 063b/13, 064a/1, 064a/2,
050b/15, 051a/1, 051a/3, 051a/4, 064a/3, 064a/9, 064a/10, 064a/14,
051a/5, 051a/15, 051b/2, 051b/3, 064a/15, 064b/1, 064b/2, 064b/7,
051b/4, 051b/8, 051b/11, 051b/12, 064b/11, 064b/14, 065a/3, 065a/5,
052a/8, 052a/10, 052a/11, 052a/13, 065a/12, 065a/13, 065b/1, 065b/6,
052a/14, 052a/15, 052b/10, 052b/12, 065b/9, 065b/11, 065b/15, 066a/1,
052b/15, 052b/3, 052b/5, 052b/8, 066a/2, 066a/3, 066a/9, 066a/10,
053a/4, 053a/5, 053a/9, 053a/15, 066a/14, 066a/15, 066b/2, 066b/8,
053b/2, 053b/3, 053b/10, 053b/14, 066b/10, 067a/11, 067a/2, 067a/14,
053b/15, 054a/2, 054a/4, 054a/5, 067b/3, 067b/4, 067b/7, 067b/8,
054a/6, 054a/7, 054a/8, 054a/11, 067b/14, 068a/1, 068a/4, 068a/5,
054b/5, 054b/9, 054b/10, 054b/11, 068a/6, 068b/1, 068b/2, 068b/3, 068b/5,
054b/12, 054b/13, 054b/14, 055a/1, 068b/10, 068b/12, 068b/13, 068b/15,
055a/5, 055a/6, 055a/7, 055a/10, 069a/1, 069a/2, 069a/3, 069a/5, 069a/8,
055a/11, 055a/12, 055a/13, 055a/14, 069a/9, 069a/10, 069a/11, 069a/15,
055b/1, 055b/2, 055b/3, 055b/4, 055b/5, 069b/1, 069b/2, 069b/3, 069b/4, 069b/5,
055b/7, 055b/8, 055b/10, 055b/11, 069b/6, 069b/8, 069b/12, 069b/13,

069b/15, 070a/5, 070b/2, 070b/3, 079b/5, 079b/6, 079b/7, 079b/10,
070b/8, 070b/9, 070b/10, 070b/11, 079b/11, 079b/14, 079b/15, 080a/2,
070b/13, 070b/15, 071a/10, 071a/2, 080a/3, 080a/9, 080a/11, 080a/12,
071a/3, 071a/4, 071a/5, 071a/6, 071a/7, 080a/14, 080b/4, 080b/9, 080b/12,
071a/8, 071a/12, 071a/14, 071b/1, 081a/2, 081a/7, 081a/11, 081a/13,
071b/2, 071b/3, 071b/4, 071b/5, 071b/8, 081a/14, 081a/15, 081b/1, 081b/2,
071b/12, 071b/13, 071b/14, 072a/1, 081b/3, 081b/9, 081b/10, 081b/11,
072a/4, 072a/6, 072a/7, 072a/8, 081b/12, 081b/15, 082a/2, 082a/4,
072a/10, 072a/14, 072b/7, 072b/12, 082a/6, 082a/11, 082a/12, 082a/13,
072b/15, 073a/5, 073a/6, 073a/7, 082a/14, 082a/15, 082b/1, 082b/2,
073a/8, 073a/9, 073a/11, 073a/12, 082b/4, 082b/5, 082b/10, 082b/13,
073a/14, 073a/15, 073b/1, 073b/2, 082b/14, 083a/2, 083a/6, 083a/7,
073b/4, 073b/7, 073b/8, 073b/15, 083a/8, 083a/9, 083a/10, 083a/12,
074a/2, 074a/3, 074a/5, 074a/8, 083b/1, 083b/3, 083b/5, 083b/8,
074a/11, 074a/12, 074b/1, 074b/2, 083b/13, 084a/5, 084a/8, 084a/12,
074b/3, 074b/4, 074b/5, 074b/6, 074b/7, 084a/14, 084a/15, 084b/1, 084b/3,
074b/8, 074b/10, 074b/12, 074b/14, 084b/4, 084b/5, 084b/6, 084b/7, 084b/8,
075a/2, 075a/3, 075a/4, 075a/5, 075a/6, 084b/9, 084b/10, 084b/11, 084b/13,
075a/7, 075a/9, 075a/10, 075a/11, 084b/14, 084b/15, 085a/2, 085a/5,
075a/12, 075a/13, 075a/14, 075b/1, 085a/6, 085a/7, 085a/9, 085a/11,
075b/3, 075b/12, 075b/15, 076a/1, 085a/12, 085a/13, 085b/2, 085b/6,
076a/2, 076a/3, 076a/4, 076a/5, 085b/7, 085b/10, 085b/11, 085b/12,
076a/11, 076a/12, 076b/6, 076b/9, 085b/13, 085b/15, 086a/3, 086a/5,
076b/10, 077a/1, 077a/6, 077a/11, 086a/6, 086a/7, 086a/8, 086a/9,
077a/13, 077a/14, 077b/1, 077b/6, 086a/10, 086a/11, 086a/13, 086a/14,
077b/8, 077b/10, 077b/12, 077b/13, 086b/3, 086b/4, 086b/6, 086b/8, 086b/9,
077b/15, 078a/4, 078a/6, 078a/8, 086b/10, 086b/14, 087a/4, 087a/5,
078a/10, 078a/13, 078a/14, 078a/15, 087a/7, 087a/8, 087a/11, 087a/12,
078b/2, 078b/8, 078b/9, 078b/11, 087a/13, 087a/14, 087b/6, 087b/8,
078b/13, 078b/14, 078b/15, 079a/1, 087b/9, 087b/11, 087b/12, 087b/15,
079a/2, 079a/4, 079a/8, 079a/10, 088a/1, 088a/3, 088a/4, 088a/5, 088a/6,
079a/11, 079a/15, 079b/1, 079b/4, 088a/8, 088a/9, 088a/14, 088a/15,

088b/1, 088b/2, 088b/3, 088b/6, 088b/7,
088b/8, 088b/9, 088b/10, 089a/2,
089a/3, 089a/4, 089a/5, 089a/7, 089a/8,
089a/9, 089a/10, 089a/11, 089a/12,
089a/14, 089b/1, 089b/3, 089b/6,
089b/9, 089b/11, 089b/13, 090a/2,
090a/5, 090a/6, 090b/1, 090b/2, 090b/4,
090b/12, 091a/10, 091a/11, 091a/14,
091a/15, 091b/3, 091b/5, 091b/6,
091b/7, 091b/8, 091b/9, 091b/10,
091b/11, 091b/13, 091b/14, 091b/15,
092a/1, 092a/3, 092a/5, 092a/6, 092a/7,
092a/8, 092a/9, 092a/11, 092a/12,
092a/13, 092a/14, 092b/10, 092b/11,
092b/13, 092b/14, 092b/15, 093a/2,
093a/3, 093a/9, 093a/10, 093a/11,
093a/14, 093a/15, 093b/2, 093b/3,
093b/5, 093b/6, 093b/8, 093b/10,
093b/11, 093b/12, 093b/13, 093b/14,
093b/15, 094a/1, 094a/2, 094a/3,
094a/5, 094a/13, 094b/2, 094b/3,
094b/4, 094b/6, 095a/2, 095a/3, 095a/7,
095a/8, 095b/1, 095b/2, 095b/3, 095b/4,
095b/5, 095b/7, 095b/8, 095b/12,
095b/13, 095b/14, 095b/15, 096a/6,
096a/8, 096a/9, 096a/11, 096a/13,
096b/2, 096b/3, 096b/4, 096b/5, 096b/7,
096b/8, 096b/10, 096b/11, 096b/13,
096b/14, 096b/15, 097a/1, 097a/2,
097a/3, 097a/4, 097a/5, 097a/7,
097a/11, 097a/12, 097a/13, 097a/14,
097a/15, 097b/3, 097b/4, 097b/5,
097b/7, 097b/8, 097b/9, 097b/10,
097b/14, 097b/15, 098a/2, 098a/3,
098a/4, 098a/5, 098a/6, 098a/8, 098a/9,
098a/10, 098a/13, 098b/1, 098b/2,
098b/3, 098b/4, 098b/5, 098b/6, 098b/7,
098b/8, 098b/9, 098b/10, 098b/11,
098b/12, 098b/13, 098b/14, 098b/15,
099a/1, 099a/3, 099a/5, 099a/6, 099a/7,
099a/8, 099a/9, 099a/10, 099a/11,
099a/12, 099a/13, 099a/14, 099a/15,
099b/1, 099b/2, 099b/6, 099b/8, 099b/9,
099b/10, 099b/11, 099b/12, 099b/13,
099b/15, 100a/1, 100a/2, 100a/3,
100a/4, 100a/5, 100a/6, 100a/7, 100a/8,
100a/9, 100a/10, 100a/11, 100a/12,
100a/13, 100a/15, 100b/1, 100b/3,
100b/9, 100b/11, 100b/12, 100b/13,
100b/14, 100b/15, 101a/10, 101a/11,
101a/12, 101a/13, 101a/14, 101a/15,
101a/2, 101a/3, 101a/4, 101a/5, 101a/6,
101a/7, 101a/8, 101a/9, 101b/10,
101b/11, 101b/13, 101b/15, 101b/2,
101b/3, 101b/4, 101b/5, 101b/6, 101b/7,
101b/8, 101b/9, 102a/1, 102a/2, 102a/3,
102a/4, 102a/8, 102a/13, 102a/14,
102b/10, 102b/11, 102b/12, 102b/13,
102b/14, 103a/10, 103a/13, 103a/14,
103a/15, 103a/3, 103a/5, 103a/8,
103b/5, 103b/6, 103b/7, 103b/9,
103b/12, 104a/1, 104a/11, 104a/13,
104a/2, 104a/3, 104a/4, 104a/5, 104a/6,
104a/7, 104b/4, 104b/5, 105a/1, 105a/9,

105b/11, 105b/2, 105b/8, 105b/9, 106a/4, 106a/5, 106a/8, 106a/9, 106a/10, 106a/11, 106a/12, 106a/13, 106a/15, 106b/1, 106b/10, 106b/11, 106b/12, 106b/13, 106b/5, 106b/6, 106b/7, 106b/9, 107a/2, 107a/3, 107a/4, 107a/7, 107a/8, 107a/9, 107a/12, 107b/1, 107b/2, 107b/3, 107b/4, 107b/9, 107b/10, 108a/1, 108a/14, 108b/1, 108b/13, 108b/14, 108b/2, 108b/4, 108b/8, 109a/1, 109a/2, 109a/3, 109a/7, 109b/8, 109b/9, 109b/11, 109b/15, 110a/1, 110a/2, 110a/3, 110a/6, 110a/7, 110a/9, 110a/10, 110a/11, 110a/13, 110a/14, 110b/13, 110b/14, 110b/15, 110b/9, 111a/11, 111a/14, 111a/6, 111a/7, 111a/8, 111b/1, 111b/10, 111b/12, 111b/3, 111b/4, 111b/8, 111b/9, 112a/10, 112a/11, 112a/12, 112a/9, 112b/12, 112b/14, 112b/2, 112b/6, 112b/7, 112b/8, 113a/1, 113b/1, 113b/10, 113b/15, 113b/2, 113b/3, 113b/4, 113b/5, 113b/6, 113b/8, 114a/1, 114a/2, 114a/5, 114a/7, 114a/11, 114a/12, 114a/13, 114a/14, 114a/15, 114b/10, 114b/11, 114b/12, 114b/13, 114b/2, 114b/3, 114b/4, 114b/8, 114b/9, 115a/1, 115a/2, 115a/3, 115a/4, 115a/5, 115a/6, 115a/7, 115a/8, 115a/9, 115a/10, 115a/12, 115a/14, 115a/15, 115b/1, 115b/2, 115b/3, 115b/4, 115b/5, 115b/6, 115b/9, 115b/10, 115b/11, 115b/13, 115b/14, 116a/1, 116a/3, 116a/5, 116a/6, 116a/12, 116a/14, 116a/15, 116b/1, 116b/2, 116b/3, 116b/4, 116b/5, 116b/6, 116b/7, 116b/8, 116b/9, 116b/10, 116b/11, 116b/13, 116b/15, 117b/1, 117b/4, 117b/5, 117b/12, 117b/15, 118a/10, 118a/11, 118b/4, 118b/7, 118b/12, 118b/15, 119a/3, 119a/4, 119a/5, 119a/6, 119a/11, 119a/12, 119a/13, 119a/14, 119b/4, 119b/7, 120a/3, 120a/4, 120a/8, 120a/9, 120a/13, 120a/14, 120a/15, 120b/1, 120b/5, 120b/9, 120b/10, 120b/11, 121a/4, 121a/9, 121a/10, 121a/11, 121a/15, 121b/1, 121b/9, 121b/10, 121b/13, 122a/3, 122a/4, 122a/5, 122a/8, 122b/1, 122b/2, 122b/3, 122b/4, 122b/5, 122b/6, 122b/7, 122b/8, 122b/9, 122b/14, 123a/3, 123a/5, 123a/7, 123a/10, 123a/12, 123a/15, 123b/2, 123b/4, 123b/5, 123b/8, 123b/9, 123b/10, 123b/11, 123b/12, 123b/14, 123b/15, 124a/3, 124a/4, 124a/5, 124a/6, 124a/7, 124a/11, 124a/12, 124b/1, 124b/3, 124b/4, 124b/5, 124b/6, 124b/10, 124b/13, 124b/14, 124b/15, 125a/2, 125a/5, 125a/9, 125a/10, 125a/11, 125a/12, 125a/13, 125b/3, 125b/4, 125b/5, 125b/6, 125b/7, 125b/8, 125b/9, 125b/10, 125b/11, 125b/12, 125b/13, 125b/14, 125b/15, 126a/1, 126a/2, 126a/3, 126a/4, 126a/5, 126a/6,

126a/7, 126a/8, 126a/9, 126a/10,
126a/11, 126a/13, 126a/14, 126a/15,
126b/1, 126b/2, 126b/3, 126b/4, 126b/5,
126b/6, 126b/7, 126b/8, 126b/12,
126b/15, 127a/1, 127a/2, 127a/3,
127a/5, 127a/7, 127a/9, 127a/11,
127b/4, 127b/8, 127b/10, 127b/11,
127b/12, 127b/13, 127b/14, 128a/5,
128a/9, 128a/11, 128a/12, 128a/14,
128b/3, 128b/4, 128b/6, 128b/7, 128b/8,
128b/11, 128b/12, 128b/13, 128b/14,
128b/15, 129a/1, 129a/2, 129a/4,
129a/7, 129a/11, 129a/12, 129a/13,
129a/14, 129a/15, 129b/2, 129b/3,
129b/8, 129b/9, 129b/10, 129b/11,
129b/12, 129b/13, 129b/14, 129b/15,
130a/2, 130a/3, 130a/4, 130a/6, 130a/7,
130a/8, 130a/9, 130a/11, 130a/12,
130a/13, 130a/14, 130a/15, 130b/5,
130b/6, 130b/8, 130b/10, 130b/11,
130b/12, 130b/13, 131a/1, 131a/10,
131a/11, 131a/13, 131a/15, 131b/1,
131b/2, 131b/6, 131b/7, 131b/9,
131b/10, 131b/12, 131b/13, 131b/15,
132a/1, 132a/2, 132a/3, 132a/4, 132a/5,
132a/6, 132a/7, 132a/8, 132a/10,
132a/11, 132a/12, 132a/13, 132b/1,
132b/2, 132b/3, 132b/4, 132b/5, 132b/6,
132b/7, 132b/8, 132b/9, 132b/10,
132b/11, 132b/12, 132b/13

vecd : <Ar. Sevgi ve hayranlıktan

dolayı kendinden geçme durumu.

v.+ e 045a/10

vech : <Ar. Biçim, yol, neden.

v.- i tevfiķ 011a/11

v.+ ile 005b/10, 023a/4, 064a/3,
092b/14, 121b/6, 124a/10

v.+ iledür 011a/12

v.+ ler 013b/5

v.+ üñe 116b/4

veçh : bkz. *vech*

v.- i tevfiķ 042b/4

vefā : <Ar. Sözünde durma, sevgi,
muhabbet ve bağlılıkta süreklilik
gösterme.

v. 068b/6, 097b/6

v.+ dur 084b/6

v. eyleñ 098a/7

v. eyleyeyin 098a/8

v. itmezler 097b/7

v. kılmayanları 019b/7

v.+ sı 003a/2

vefā-dār : <Ar. + Far. Vefalı,
dostluğuna bağlı olan kimse.

v. olan 055b/3

vefāt : <Ar. Ölme, ölüm.

v. eyledi 040b/6, 040b/7, 041a/8,
059a/2, 068a/8, 074a/14, 093b/2, 118b/9

v.+ ı 130b/3

v. itdi 048a/2, 073a/1, 130b/12

v. oldı 068a/7

v.+ uñ 067b/6

vehbü`l-yemānī : bkz. *veheb bin münebbih* (?)

v. 114a/5

veheb : <Ar. bkz. *veheb bin münebbih* (?)

v. 019b/8, 020b/1, 039a/1, 059b/3, 061a/12, 068b/11, 068b/14, 072a/13, 074a/15, 076a/9, 083b/11, 095a/5, 095b/9, 105b/10, 109a/9, 109b/14, 111a/1, 118b/1, 118b/11, 119a/14, 127b/15, 128a/15

veheb bin münebbih : bkz. *veheb bin münebbih*

v. 048a/5

veheb bin münebbih : <Ar. Yemenli tefsir bilgini, Vehb. b. Münebbih (114/732).

v. 031b/5, 044a/11, 094a/3

velākin : <Ar. Ama, fakat.

v. 013a/13, 030b/15, 034a/10, 036b/2, 074a/8, 078a/1, 088b/14, 099b/10, 099b/7, 104b/8

velī : <Ar. Ermiş.

v. 032b/14, 112b/11, 126a/6

v.+ ler 028a/7

v.+ lerüm 114b/5, 114b/7

v.+ lerümden 093b/10

v.+ lerümdendür 085a/8

v.+ lerümi 095b/10

velīd : <Ar. Hz. Mûsâ döneminde yaşayan Firavun'un adı.

v. 075b/5

velīkin : <Ar. Ama, fakat, velakin.

v. 040b/9, 077a/11, 114a/7

vera' : <Ar. Allah'tan korkup günah işlemekten kaçınma, dinî buyrukları özenle yerine getirme, takva.

v. 099b/3

verem : <Ar. Bulaşıcı, ateşli bir hastalık.

v. oldı 069b/9

veribi - : Göndermek.

v.- di 032a/10

v.- yeyin 020b/11

**ve`s-selāmu** : (Ar. *ve`s-selām*) "Son söz bu, işte bu kadar" anlamında bir söz.

vesvese : <Ar. Kuruntu, vehim, şüphe.

v.+ sine 106a/10	v. 029a/2, 031a/15, 040a/11, 064a/6, 108a/6, 115a/2
veyā : <Ar. + Far. Veya, yahut. v. 049b/11, 051a/2	v.- di 001b/5, 007b/7, 010a/2, 012a/11, 019a/8, 021a/10, 023b/2, 023b/4, 024b/4, 025a/11, 025a/4, 025b/14, 027a/1, 029b/5, 031b/1, 036b/6, 038a/4, 038a/8, 041a/13, 045a/4, 045b/14, 045b/15, 050a/8, 054b/13, 054b/2, 054b/3, 055b/14, 060a/15, 061a/4, 061b/15, 061b/9, 062a/9, 063b/6, 064a/13, 065a/12, 065a/9, 066b/4, 069a/14, 070a/11, 072a/11, 072b/9, 073b/6, 074a/4, 075b/11, 075b/5, 076b/9, 076b/15, 077a/2, 079a/14, 080b/9, 085b/4, 090a/13, 091b/2, 092b/6, 095a/1, 102b/12, 106a/11, 106b/2, 110b/7, 111a/5, 121b/5, 121b/7, 122b/13, 122b/14, 122b/15, 123a/13, 124a/2, 124b/6, 125a/11, 127a/8, 128b/1, 128b/4, 131a/8, 131a/14
veyāhūd : <Ar. + Far. Veya, ya da, veyahut. v. 017b/8	aydı v.- di 063a/10, 070a/12, 079b/8
veyāhūz : bkz. <i>veyāhūd</i> v. 057a/3, 128a/2, 129b/5	koyu v.- di 131b/11
veyl : <Ar. Yazık, vay hâline, vah vah. v. 109b/8	ķoyu v.- di 065b/1
veylün : bkz. <i>veyl</i> v. 091b/11	v.- digün 085a/4
vezir : <Ar. Vezir, hükümdardan sonra gelen kişi. v. 060b/15, 063b/12 v.+ i 060b/14, 078a/5, 121a/12, 128b/15 v.+ leri 075b/13	v.- di+ ki 041b/7
vicdān : <Ar. İnsanda iyilikten lezzet duyan, kötülükten sıkıntı duyan manevi his. ehl-i v.+ dur 006b/6	v.- diler 023a/5, 026a/12, 039b/5, 059a/5, 062b/3, 064b/7, 068a/4, 070a/7, 075b/10, 083a/14, 118b/6, 122a/1
vir - : Vermek.	aydı v.- diler 065b/3

v.- di+y+ ise 003b/3
v.- dügi 028a/12, 045b/14,
045b/15, 055a/1
v.- dügidür 056b/12
v.- dügüm 096a/10, 096a/5
v.- dügüme 096a/5
v.- dügüñ 030a/6, 116b/7
v.- düklerinden 129a/6
v.- düklerüñ 028b/5
v.- düm 010a/4, 028b/2, 029a/3,
029a/5, 029a/6, 029b/6, 030a/7, 030a/8,
032b/6, 047a/7, 059a/13, 071b/14,
078a/1, 083a/8, 083a/9, 083b/1,
085b/11, 087b/15, 091b/15, 093a/5,
093a/9, 104a/4, 104b/8, 110b/11,
110b/12, 110b/13, 110b/8, 113b/7,
119a/6, 119a/7
v.- düñ 010a/3, 029a/5, 029b/5,
036a/11, 037b/4, 068a/5, 079a/5,
085a/11, 086b/11, 087a/10, 087a/11,
116b/3
v.- e 010a/1, 018b/12, 024a/11,
037b/15, 044a/7, 044b/12, 044b/14,
067b/14, 090a/8, 091a/12, 098a/1,
098a/3
v.- eler 111b/1, 130b/1
v.- elüm 062a/13, 064b/12,
070a/6
v.- em 011a/3, 029b/11, 029b/9,
044b/15, 053a/5, 084a/12, 084a/9,
100a/15, 109b/11, 109b/13, 111b/6,
111b/7, 112a/10, 113a/4, 119b/2

v.- ene 099b/8
v.- enler 096a/11
v.- esin 030a/6, 034a/14,
079a/14, 106b/3, 116b/9
v.- esin+ ki 087a/15
v.- esiz 130b/7
v.- eyin 028b/13, 044a/2,
044b/13, 044b/14, 051b/7, 064b/11,
074a/6, 093b/5, 099a/9, 099a/10,
099a/11, 100a/9, 103a/2, 104b/3
v.- gil 021a/9, 038a/8, 057a/13,
063b/1, 089b/4, 099a/9, 104a/9, 118a/8,
119a/9, 121a/5, 121a/6, 121a/7, 131a/13
koyı v.- gil 066a/13
v.- irin 092a/5
v.- me 089a/11, 121a/6
v.- medi 060a/7, 063b/6, 080b/4,
118a/8, 118a/9
v.- mediler 064b/12, 091a/3
v.- medüm 008a/13, 087b/10,
114b/9
v.- medüñ 037b/4, 080b/6,
103a/10
v.- mek 010a/7, 053b/13,
101b/14, 102a/10, 128b/3
v.- mekdür 030b/8, 128b/15
v.- memek 028a/4
v.- meñ 070a/5
v.- mese 106b/1
v.- meye 064a/14, 122b/13
v.- meyem 112b/8
v.- meyen 113a/5

v.- meyene 098a/3
v.- meyenerler 101a/3
v.- meyince 059a/9, 090b/5
v.- mez oldı 038b/1
v.- mez 117b/14
v.- mezdüm 070b/3
v.- mezin 053b/14, 060a/13,
087b/11, 093b/4, 096a/6
v.- mezsem 097b/4
v.- mezsiz 098a/1
v.- se 112a/3, 112b/12
v.- sem 077b/14, 077b/15
v.- sün 131b/5
v.- üñ 046a/1, 064b/7, 070a/5,
096b/5
v.- üp 091a/15, 126b/4
v.- ür 098b/1, 098b/2, 098b/3,
100a/13, 102b/10
v.- ürdi 062a/7, 069a/2, 069a/3,
122b/8
v.- ürdi+ kim 047a/14
v.- ürdüm 064a/14, 066a/15,
080b/6, 093b/3
v.- ürün 012b/3, 037a/7, 047b/5,
053b/13, 073b/2, 088b/8, 092a/6,
095b/12, 095b/13, 095b/15, 096b/13,
100a/13, 100b/4, 110b/14, 113b/10,
121b/13
v.- ürler 132a/12
v.- ürlerdı 091a/4
v.- ürse 111a/4
v.- ürsem 097b/4

v.- ürseñ 069a/9
v.- ürsin 037b/7, 083a/1, 083a/2,
131a/15
v.- ürsiz 097b/13
v.- ürün 074b/11

viribi -: Göndermek.

v. 078b/15, 103a/2, 104a/10
v.- di 002a/1, 020b/12, 020b/14,
022a/1, 022a/3, 023a/12, 023b/10,
024b/8, 024b/9, 025a/14, 033a/6,
035a/11, 038b/3, 040b/1, 042a/6,
042b/15, 045b/13, 046a/11, 046a/4,
046a/8, 051a/3, 051a/4, 051b/13,
052a/7, 052a/10, 056b/12, 059b/12,
065b/7, 073a/4, 073a/7, 073b/9,
073b/11, 073b/12, 076b/11, 077b/11,
079a/2, 079a/3, 081b/3, 082b/2, 089a/7,
092b/7, 095b/2, 102a/15, 102b/2,
102b/7, 103a/5, 103b/9, 104a/2,
104a/10, 104a/12, 104a/13, 106a/8,
106b/6, 108a/1, 119b/3, 119b/5, 123b/9,
123b/10, 123b/11, 123b/12, 131a/1,
131a/4, 131b/13
v.- düm 107a/8
v.- dññ 085a/11
v.- n 050a/1, 077b/12, 129a/10
v.- rsin 069a/9
v.- ye 130a/3
v.- yeyin 132b/2

virici : Bağış ve ihsanlar veren, Allah.

v.+ ĩn 100a/11	v.+ ı 006a/11
	v.+ ın 127a/2
viril - : Verilmek.	eğer-i v.+ mış 127b/9
v.- en 083a/6, 090a/15, 129a/5	
v.- meye 121a/8	yā : <Ar. "Ey!" anlamında bir seslenme sözü.
v.- se 094b/7	y. 007a/2, 008b/10, 009a/10,
v.- ürse 099b/7	009b/2, 009b/6, 009b/13, 010a/2,
	010a/3, 010a/6, 010a/8, 012b/6,
virinil - : Verilmek.	014a/13, 014a/14, 017b/10, 017b/14,
v.- di 129a/3, 129a/4	019b/8, 020a/13, 020b/11, 021a/9,
	021b/6, 022a/4, 022b/4, 022b/5, 024b/9,
virivibiri - : bkz. <i>viribi-</i>	025a/10, 025b/4, 026a/12, 026b/2,
v.- di 063a/11	026b/12, 026b/13, 027a/3, 027a/13,
	027a/15, 027b/8, 027b/12, 028a/4,
vur - : Vurmak.	028b/4, 028b/5, 028b/10, 028b/12,
v.- dı 024a/5, 033a/2, 047a/15,	028b/13, 028b/14, 028b/15, 028b/6,
049b/12, 076b/2, 094b/15, 118b/14,	028b/7, 029a/1, 029a/14, 029a/4,
121b/11, 123a/10, 123b/1	029b/12, 029b/14, 029b/4, 029b/6,
v.- dılar 050a/6	030a/1, 030a/2, 030a/5, 030a/7, 030b/1,
v.- urdı 078a/6, 078a/7, 122b/11	030b/5, 030b/6, 030b/12, 031b/6,
	031b/7, 031b/10, 032a/14, 032a/15,
vuşlat : <Ar. Sevdiğine kavuşma.	032b/11, 032b/14, 033a/2, 034a/3,
v. 068b/5	034a/4, 034a/5, 034a/11, 034b/9,
v.+ umuz 002a/6	034b/12, 035a/4, 035a/6, 035b/3,
	035b/9, 035b/11, 035b/14, 036a/1,
vücūd : <Ar. Varlık, vücut, beden.	036a/4, 036a/10, 036b/2, 036b/15,
v. 005b/10, 005b/13, 005b/14,	037a/2, 037a/5, 037b/3, 038a/7, 038a/8,
006a/10, 127b/7, 127b/9	038a/11, 039a/3, 039a/5, 039a/7,
ķabil-i v. 127b/10	039a/8, 039a/12, 039a/14, 039b/2,
v.- ı maķzđur 005b/13	039b/8, 039b/10, 039b/14, 040a/5,
v.+ da 006a/4	040a/12, 040b/15, 041b/10, 041b/12,
v.+ dan 006a/8	

042a/2, 042a/5, 042a/6, 043a/3, 082a/13, 082b/5, 082b/12, 082b/15,
 043b/15, 044a/1, 044a/3, 044b/15, 083a/7, 083a/11, 083a/13, 083a/15,
 045a/15, 046b/11, 047a/7, 049b/1, 083b/5, 083b/6, 083b/8, 083b/10,
 049b/4, 049b/5, 049b/6, 049b/7, 049b/8, 084a/6, 084a/8, 084a/10, 084a/11,
 049b/13, 050a/11, 050b/10, 050b/11, 084a/13, 084b/1, 084b/11, 084b/12,
 050b/8, 051a/3, 051a/4, 051b/1, 051b/3, 084b/14, 085a/3, 085a/5, 085a/11,
 051b/5, 051b/14, 051b/15, 052a/2, 085a/14, 085a/15, 085b/1, 085b/6,
 052b/5, 052b/14, 053a/11, 053b/12, 085b/7, 085b/9, 085b/15, 086a/6,
 054a/1, 054a/5, 054a/8, 054a/10, 086a/8, 086a/12, 086a/15, 086b/3,
 054a/13, 054b/6, 054b/7, 055a/7, 086b/5, 086b/6, 086b/13, 086b/15,
 056a/3, 056a/4, 056a/6, 056a/8, 087a/2, 087a/3, 087a/6, 087a/9,
 057b/14, 058a/3, 058a/6, 058b/14, 087a/10, 087a/13, 087b/1, 087b/4,
 058b/15, 061a/5, 061a/14, 061b/1, 087b/5, 087b/10, 088a/1, 088a/4,
 062b/12, 062b/11, 063a/4, 063a/5, 088a/7, 088a/9, 088a/11, 088a/14,
 063b/8, 064a/4, 064a/6, 064a/11, 088b/5, 088b/6, 088b/9, 088b/12,
 064a/14, 066a/8, 066a/10, 066a/11, 088b/13, 089a/1, 089a/8, 089b/11,
 067a/10, 067a/12, 067a/13, 067b/6, 090a/2, 090b/1, 090b/11, 091b/13,
 069a/5, 069a/7, 069a/11, 069a/15, 092a/8, 092a/10, 092a/14, 092b/1,
 069b/6, 070a/8, 070a/11, 070a/13, 092b/4, 092b/10, 092b/12, 092b/13,
 070b/2, 070b/7, 070b/14, 070b/15, 093a/4, 093a/9, 093a/10, 093b/1,
 071a/1, 071a/2, 071a/9, 071a/10, 093b/3, 093b/4, 093b/8, 093b/13,
 071b/4, 071b/10, 071b/13, 072a/8, 094a/1, 094b/1, 094b/5, 094b/6,
 072b/1, 072b/4, 072b/11, 072b/14, 094b/10, 095a/13, 095b/2, 095b/4,
 073a/9, 073b/13, 074a/4, 074a/7, 095b/6, 101b/12, 102b/15, 103a/1,
 074a/8, 074b/7, 074b/13, 074b/15, 103a/5, 103a/8, 103a/10, 103a/12,
 075a/2, 075a/6, 075a/11, 076b/5, 103a/13, 104a/3, 104b/2, 104b/7,
 077a/13, 077b/4, 077b/7, 077b/11, 104b/8, 104b/10, 104b/12, 104b/13,
 078a/2, 078a/12, 078b/5, 078b/14, 105a/5, 105a/12, 105b/2, 105b/4,
 079a/4, 079a/5, 079a/7, 079a/15, 105b/7, 106b/3, 106b/8, 107a/1, 107a/6,
 079b/8, 081a/6, 081a/9, 081b/10, 107a/11, 107a/13, 107a/14, 107b/1,
 081b/11, 081b/12, 081b/13, 081b/14, 108a/11, 108b/6, 108b/8, 108b/10,
 081b/15, 082a/5, 082a/8, 082a/12, 109a/11, 109a/12, 109a/14, 109b/2,

109b/6, 109b/8, 109b/9, 109b/10,
109b/12, 110a/15, 110b/5, 110b/11,
110b/12, 111a/2, 111a/10, 113b/4,
113b/8, 114a/8, 114a/9, 114a/12,
114a/15, 114b/3, 114b/5, 114b/7,
115a/2, 115a/5, 115a/7, 115a/9,
115a/11, 115a/14, 115b/3, 115b/5,
115b/7, 115b/9, 115b/14, 116a/2,
116a/4, 117b/1, 117b/2, 117b/7,
117b/10, 117b/11, 118b/2, 119a/4,
119b/10, 121a/2, 121a/13, 121b/5,
122a/10, 122a/11, 123a/11, 125a/1,
128a/5, 129a/1, 129a/13, 131a/6,
131a/9, 131a/12, 131b/5, 131b/8, 132a/9

yā : Soru cümlelerinin başında
anlamı güçlendiren sözcük.

y. 022b/4, 022b/5, 082a/8,
121a/2

yā : Bağlaç; ya.

y. 049b/5, 049b/6, 088a/1,
108a/11, 129a/1

yaban : <Far. Dışarı, ıssız yer.

y.+ a 124a/9

yādigār : <Far. Yadigâr, hatıra.

y. 003a/2

yāfis : <Ar. Tevrat'a göre Hz. Nûh'un
üç oğlundan biri, Yâfes.

y. 048a/8, 129b/12

yāfit : <Ar. Tevrat'a göre Hz. Nûh'un
üç oğlundan biri, Yâfes.

y. 043a/12, 045b/3

yağ : Yağ.

y. 048b/15

yağ - : Yağmak.

y.- a 104b/7

y.- ardı 077a/6

y.- madı 105a/4

y.- masun 104b/6

y.- maz 105a/3

yağdur - : Yağdırmak.

y.- dı 072b/13, 079a/2, 105a/9

y.- ma 103a/3

yağmur : Yağmur.

y. 071a/2, 098b/6, 103a/3,
104b/6, 104b/8, 105a/3, 105a/4, 105a/9

y.+ ı 084b/5, 104b/11

yağmursuz : Yağmursuz.

y. ola 102a/5, 117b/2

yağrın : Kürek kemiği.

y.+ ında 125b/6

yāhū : <Ar. "Ey Allah!" anlamında bir

zikir sözü.

y. 007b/10

y.- maz 051a/3

y.- sun 104a/10

yāhūd : <Far. Yahut, ya da, veya.

y. 042b/6

yaqın : Yakın, uzak olmayan.

y. 025b/9, 026a/8, 030a/13,
039b/3, 039b/8, 045a/13, 046a/8,
086b/6, 091b/5, 091b/6, 094a/12,
124a/8, 130a/15

yahūdi : <Ar. Yahudi, Musevi.

y.+ ler 020a/6

y.+ da olıcağ 127a/15

yāhūz : bkz. *yāhūd*

y. 014b/9, 048a/7, 081b/7,
081b/8, 083a/1, 087b/3, 088a/1, 120b/6,
121a/8

y. eyleyem 055a/5

y.+ ı 077a/12, 099a/1

y. itmekdür 007a/8

y. olam 086b/4, 086b/5

y. olavuz 116b/1

yaḥyā : <İbr. Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen, İsrailoğullarına gönderilen bir peygamber.

y. 103b/8

y. oldı 039a/2, 050b/13, 114a/3,
114a/4, 130b/3

y. olduğın 086b/4

y. olmağ 074b/7, 132a/6

y. olsa 092b/8, 112b/5

y. olunur 004b/6

y. oluñ 098a/9

y. olursañuz 026b/3

y. olursız 099a/6

yağ - : Yakmak.

y.- a 093a/14

y.- ar 076a/6

y.- arın 089a/8

y.- ar+ idi 122b/11

y.- dı 020b/14, 025a/15, 032b/4,
035a/3, 051a/11, 073b/13, 104a/10,
104a/12

y.- dılar 020a/14, 020a/15,

050b/1

y.- dı 051a/12

y.- madı 076a/14

y.- madum 107a/11

y.+ van 077a/12, 093a/12,
093b/6

yaqīn : <Ar. Şüphesiz ve sağlam bilme.

y. 084a/3, 111b/9

merātib-i y.+ de 001b/8

y.+ dür 084b/4, 084b/8

ya'kūb : <Ar. Hz. İbrâhîm'in torunu, Hz. İshâk'ın oğlu ve Hz. Yûsuf'un babası olan peygamber.

y. 059b/6, 059b/9, 059b/10, 060a/9, 060a/10, 060a/13, 060a/15, 060b/2, 060b/4, 061a/13, 063a/5, 063b/7, 064a/10, 064a/11, 064b/1, 064b/2, 064b/3, 064b/8, 064b/11, 064b/12, 064b/14, 064b/15, 065a/2, 065b/3, 066a/1, 066a/3, 066a/6, 066a/8, 066a/9, 066a/10, 066a/11, 066a/15, 066b/1, 067a/4, 067a/7, 067a/8, 067a/9, 067a/13, 067a/15, 067b/6, 067b/7, 067b/9, 067b/10, 067b/11, 067b/12, 067b/13, 067b/15, 079b/13, 106a/9

y.+ a 059b/7, 060b/4, 062b/12, 065b/3, 065b/14, 066a/10, 066a/4, 067a/3, 067a/5, 076b/13

y.+ dan 059b/12, 065b/4, 068a/4

y.+ ı 059a/13, 059b/12, 064b/2, 066b/2, 106b/12, 107a/8

y.+ uñ 061b/3, 064b/4, 065b/10, 067a/14, 067b/8, 068a/11, 106b/8

yākūt : <Ar. Çok değerli bir süs taşı.

y. 033a/11, 034b/7, 052b/12, 052b/2, 122b/5, 122b/8, 123b/12

y.+ dan 011b/14, 015b/11, 018b/4, 035a/15, 046b/15, 065a/13, 081b/8, 101a/12

y.+ dandur 009a/2, 016b/11, 016b/9, 019b/10

y.+ ı 033a/15, 052b/7

y.+ larından 033a/10, 052b/1

yalan : Yalan, doğru olmayan.

y. 058a/12, 067a/6, 079a/8, 089a/9, 096a/1, 099a/2, 102a/5, 104a/10, 110b/2, 121b/11, 128b/12, 132a/10, 132b/2

yalanla - : Yalanlamak.

y.- dılar 047b/13

y.- duñuz 073b/14

yalıncağ : Çıplak, çırılçıplak.

y.+ a 112a/4

yalıncağ : Çıplak, çırılçıplak.

y. 061a/11, 113b/8

yalñ : Ateş, alev.

y. 073b/12, 125b/6

y.+ ından 020b/3

y.+ ındandur 129b/13

yalñ kılıç : Kınından çekilmiş kılıç.

y. 126b/5

yalñuz : Yalnız, tek.

y.+ am 091b/9

y.+ ın 102b/9

yalñuzlık : Yalnızlık.

- y. 106b/11
- yaluñuz** : Yalnız, tek, sadece.
y. 025b/14, 062a/8, 065a/5,
065a/6, 065a/8, 096b/11
y. olurdu 110a/4
- yaluñuzlık** : Yalnızlık.
y.+ dadur 099a/11
- yaluñuzluk** : Yalnızlık.
y.+ dan 113b/7
- yalvar -** : Yalvarmak.
y. 103a/15, 105a/6
y.- dı 064a/5, 103b/13, 105a/6
y.- dılar 105a/4
- yan -** : Yanmak.
y.- ar 098b/11
y.- ar+ idi 077b/6, 078a/8
y.- ardı 082b/4
y.- arın 082a/12
y.- madı 077a/6
y.- mışdur 116a/1
- yan** : Yan, yön, yakın, taraf.
y.+ ina 072a/15, 108a/2
y.+ ında olur 008b/4
y.+ ında 013b/4, 018a/10,
018a/11, 025b/12, 051b/13, 068a/11,
068a/2, 091b/9, 126a/1, 126a/11,
- 126a/3, 126b/5
y.+ ından 033b/14, 072a/15
- yañ** : Yan, yön taraf.
y.+ a 010b/2, 010b/3, 131a/10
- yaña** : Yan, taraf.
y.+ dan 073b/13
- yañaq** : Yanak.
y.+ ları 028a/11
- ya'ñi** : <Ar. Yani, demek oluyor ki,
sözün kıyası.
y. 005b/5, 005b/9, 006a/3,
009a/13, 009b/4, 009b/7, 009b/8,
014a/14, 015a/2, 019b/2, 019b/4,
020a/2, 020b/3, 021b/8, 022a/10,
022b/11, 041a/2, 049a/6, 056a/11,
059a/3, 075b/7, 076a/4, 077b/1, 084a/3,
086b/13, 127a/5, 127b/5, 130b/11,
130b/7
- yañlış** : Yanlış, doğru olmayan
y. 121b/13
- yap -** : Yapmak, gerçekleştirmek, inşa etmek.
y. 044b/9
y.- a 043a/1, 043a/7, 043b/3,
052b/8, 122a/7
y.- ar 122a/13

y.- ardi 052b/13
y.- dı 018b/9, 034b/13, 041a/5,
041a/6, 043a/8, 044b/6, 052a/6,
053b/10, 107b/3, 122a/9, 123b/2,
130b/2

y.- dılar 018b/9, 044b/10,
052b/9, 053a/9, 122b/3, 122b/7, 122b/8

y.- duğı 045a/6

y.- dum 074a/11, 084b/2

y.- ğil 122a/15

y.- mağa 122b/3

y.- mağ 044b/4, 052b/9

y.- mağdan 122b/12

y.- maz 122a/10

y.- usardur 122a/13

yapıl - : Yapılmak.

y.- maz 074a/13

yapış - : Yapışmak, tutunmak.

y.- a 070a/10

y.- dı 025b/12, 030b/11, 042a/4,
043b/7, 060b/10, 061b/2, 061b/6,
080a/14, 090b/14, 091a/3, 110b/6,
110b/9, 123a/10

y.- madı 107b/15

y.- maya 033b/5

y.- sun 110b/1

y.- ur 063a/7

y.- urdı 070a/2

yaprağ : Yaprak, ağaç yaprağı.

y.+ ı 037a/15

y.+ ın 044a/9

yaprağ : Yaprak, ağaç yaprağı.

y. 027a/4, 037b/1, 103b/12

y.+ ları 084b/6

yapu : Yapı, bina.

y. 102a/12

yapuş - : Yapışmak, tutunmak.

y.- mağ 052b/12

y.- sun 042a/3

yar - : Yarmak, kesmek.

y.- dı 122a/2

yarad - : Yaratmak, yoktan var etmek.

y.- a 021b/14, 021b/5, 023b/13

y.- acađumuñ 037a/6

y.- am 021b/11, 022a/6

y.- up durur 018b/6

y.- up dururın 047a/6

y.- ur 013a/7, 018a/4, 021b/6

y.- urın 039b/12, 089b/2,
098a/12

yaradıcı : Yaratıcı, yoktan var eden,
Allah.

y.+ yın 095b/11

yaradıl - : Yaratılmak, yoktan var

olmak.	008b/9, 008b/12, 009a/1, 009a/10,
y.- dı 026a/4, 026a/5	010a/14, 010b/3, 010b/4, 010b/7,
y.- dığı+ çün 026a/3	010b/10, 010b/11, 010b/13, 010b/14,
y.- maya+y+ idi 119b/15	011a/4, 011a/7, 011a/9, 011a/10,
y.- mazdan 018b/10	011a/12, 011b/11, 011b/14, 011b/6,
y.- mış 007b/8	011b/9, 012a/5, 012a/9, 012b/15,
y.- mışdan 007b/9	014a/6, 014a/8, 015a/3, 015a/5, 015b/5,
y.- ur 017a/9	015b/6, 016a/11, 016a/12, 016a/6,
	016a/8, 016b/6, 016b/8, 017a/12,
yarağ : Hazırlık.	017b/15, 018a/10, 018a/5, 019a/3,
y.+ uñ 099a/1	019a/4, 019a/5, 019a/12, 019a/15,
	019b/13, 019b/8, 019b/9, 020a/10,
yarağlan - : Hazırlanmak.	020a/11, 020b/2, 020b/4, 021a/3,
y. 107b/1, 121b/6	021b/2, 021b/4, 022a/8, 022a/9,
y.- dı 123a/2	022a/14, 022a/15, 022b/1, 022b/2,
y.- sunlar 074b/5	022b/3, 022b/9, 023a/9, 023b/4, 024b/6,
	025b/6, 025b/11, 025b/15, 026a/7,
yaramaz : Kötü, yararsız.	031a/2, 031a/3, 037a/1, 037b/14,
y. 035a/1, 043a/12, 079a/12,	037b/15, 047b/2, 062b/12, 082b/10,
083a/2, 087b/7, 088a/12, 088a/2,	082b/11, 086a/13, 105b/3, 130a/6
094a/6, 097a/15, 103a/13, 132a/4	cemī [̄] -i y.- duđumuñ 037a/6
	y.- duğ 022a/11
yaramazlık : Kötülük.	y.- dum 009b/15, 025b/4,
y. eyleyene 098a/2	026a/13, 026b/1, 027a/14, 028b/1,
	031b/12, 053b/15, 071a/1, 071a/3,
yārān : <Far. Dostlar.	071a/4, 087b/15, 091b/10, 101a/2,
y.+ ları 070b/5	101a/5, 104a/4, 107a/2, 113b/5,
y.+ laruña 071a/13	114b/11, 114b/12, 114b/13, 115b/4,
	115b/5, 116a/2
yarat - : Yaratmak, yoktan var etmek.	y.- duñ 020b/9, 028b/6, 030a/5,
y.- dı 001b/5, 002a/8, 002a/9,	032b/11, 036a/10, 036a/2, 048b/2,
006b/4, 008a/5, 008a/11, 008a/14,	054a/11, 086b/10, 109a/3, 114b/10,

116a/15	y.- dı 052b/11, 061a/13, 132b/15
y.- duñ+ mı 025a/9, 029a/5	y.- ur 060a/12
y.- ma 058a/1	
y.- madı 013b/2	yarım : Yarım, bir bütünün yarısı.
y.- madum 008a/12, 025a/10,	y. 119b/11
054a/2, 107a/1	
y.- mağ 021b/11	yarım : Ahiret günü.
y.- mağdan 031a/3	y. 013b/3, 099a/4, 112a/5,
y.- mazdan 019a/1, 036a/5,	112b/15, 113a/3
043a/4, 053a/4, 114b/10	
y.- mış olam 091b/10, 091b/11	yarındası : Ertesi.
y.- mışdur 018b/13	y. 057a/3
y.- sa 031a/13	
y.- tı 017b/5	yarlığa - : Affetmek, bağışlamak.
yardım : Yardım.	y. 033a/1, 035b/13, 037a/2,
y. 050b/7, 099b/5	038b/5, 038b/6, 071a/10, 076b/3,
y. eyle 050b/9, 116a/14	093b/3, 109a/7, 116a/11, 116b/4
y. eyledi 030a/1	y.- dı 037a/9, 076b/4, 108b/7,
y. eyledüñ 106b/13	110a/13
y.+ ı 127a/10	y.- dum 010a/11, 023b/9,
y. iderin 050a/9	028b/15, 032b/8, 032b/9, 036a/7,
y. idiciyin 050b/8	071b/13, 083b/2, 109a/9, 109b/8
y. idüñ 050b/7	y.- duñ 109b/14
y. idüp 114a/8	y.- r+ idüm 035b/15
y. itdüm 095b/2	y.- rın 012b/4, 037a/8, 072a/1
y.+ sın 057a/15	y.- ya 066b/14
	y.- yam 029b/10, 112a/7
	y.- yayın 099a/8
yären : <Far. Dost, arkadaş.	
y.+ lerine 024a/6	yarlığın - : Bağışlanmak, günahı affedilmek.
yarıl - : Yarılmak, ayrılmak.	y.- maya 113b/4

- yarı** : Yarı, yarım.
y.+ sı 012a/2
y.+ sı+ 'ile 012a/2
- yas** : Yas, üzüntü, matem.
y. eyledi 103a/15
- yaşşı** : Yayvan ve basık.
y. 062a/5
- yaş** : Yaş, kişinin doğumundan itibaren geçen zaman.
y. 077a/2
y.+ ma 046b/5, 049b/14, 061a/4,
076b/2, 102b/3, 111a/1
y.+ ında 039b/9, 042b/12,
045a/6, 045a/7, 051b/3, 052a/14,
055a/15, 059a/15, 059b/13, 059b/2,
063b/9, 064a/3, 067b/1, 068a/8,
077b/11, 110a/1, 126b/7, 126b/9,
130b/12, 130b/13
y.+ ından 126b/10
- yaş** : Yaş, gözyaşı,
y. 033a/8
y.+ ı 028a/11, 032a/3, 032a/5,
061a/6, 116a/9
y.+ ından 032a/11, 037a/13,
108a/14
y.+ ını 032a/3, 032a/4, 109b/9,
110a/8, 110a/9
- y.+ ları 116a/6
y. oldı 072b/8
- yaş** : Taze, canlı.
y. 063a/7
- yaşıl** : Yeşil.
y. 011b/6, 011b/9, 014b/10,
015b/11, 016b/7, 025a/4, 035a/14,
046b/9, 050a/11, 054b/8, 077a/7,
081b/7, 122b/6
- yaşılığ** : Yeşillik, yeşil renkli olma durumu.
y.+ ı 014b/11
- yat -** : Yatmak, yatay durumda bulunmak, bir hüküm karşılığında hapisanede belirli bir süre yatmak.
y.- dı 024a/3, 062b/11, 072a/15,
123b/2
y.- duğ 090a/10
y.- ur 096b/11
y.- urken 024a/5
y.- urlar 067b/12
y.- urlardı 124a/8
- yatsu** : Yatsı, akşamdan sonraki vakit.
y. 087b/2
- yatur -** : Yatırmak.
y.- dı 057a/9, 061b/9

- yavuz** : Kötü.
y. 044a/10, 049b/4
- yay** : Ok atmaya yarayan alet.
y.+ a 102a/7
- yay** : Yaz, ilkbahar.
y. 118b/5
- yayağ** : Yaya, yayan.
y. 033b/10
- yayan** : Yaya, yayan.
y. 052b/5
- yayıl -** : Yayılmak.
y.- dı 059b/11, 061b/12
- yāz** : (<Far. *yād*) Anma, hatırlama.
y. ider 068b/4
- yaz -** : Yazmak.
y. 008b/11, 008b/9, 009a/10,
009a/12, 009a/15
y.- a 009b/12
y.- am 092a/13, 117b/12
y.- amayalar 088a/6
y.- arın 009a/7, 086a/11, 086a/9,
093b/10, 117b/12
y.- arlar 018a/10, 018a/11,
018a/13
- y.- asın 079a/14
y.- ayın 009a/10, 009a/12
y.- dı 008b/11, 009a/4, 009b/1,
009b/12, 009b/4, 010a/13, 010a/8,
010b/12, 010b/2, 010b/6, 010b/9,
011a/1, 034a/12, 041a/10, 065b/11,
065b/4, 081b/9, 082b/10, 107b/12,
123a/12, 123a/14
y.- dı+ ki 009a/5
y.- duğ 095a/3
y.- dum 053a/4, 083a/8
y. ĩn 008b/10
y.- mış 082b/12
y.- mışdı 066b/3, 080b/8
y.- up dururın 036a/4
- yazı** : Yazı.
y.+ sını 066b/5
- yazıcı** : Yazıcı, kâtib.
y.+ sını 104a/13
y.+ sını 131b/6
- yazıcı** : İnsanın sevaplarını ve günahlarını yazan melekler.
y.+ lar olsalar 088a/5
- yazıcı oğlanları** : Yazıcı Sâlih'in (ö. 811/1409'dan sonra) çocukları Mehmed Efendi (ö. 855/1451) ve Ahmed-i Bîcân (ö. 870/1466'dan sonra).
y.+ na 003a/15

yazıcı oğlu ağmed-i bġcġn : Yazıcıoğlu Ahmed-i Bġcġn (ö. 870/1466'dan sonra).

y.+ dur 002b/8

yazıl - : Yazılmak.

y.- mış 082b/12, 106b/6

y.- mışdı 091b/12

y.- mışdur 089b/9, 094a/13

y.- up 012a/15

y.- up durur 034a/5

y.- up dururdu 089a/7, 106a/13,

119a/11

y.- up+ dururdu 119a/12

y.- up durursın 061a/14, 061b/1

y.- up şururdu 036b/3

yazılı : Yazılı, yazılmış.

y. 028b/9, 036b/1, 091b/4, 091b/9

y.+ dur 035b/11, 035b/6

yazu : Kır, ova.

y. 034a/13

y.+ da 125b/13

tġh y.+ sında 092b/6

yazu : Alın yazısı, kader.

y.+ 'yı 021a/9

yazul - : Yazılmak.

y.- up durur 014a/8, 106a/13

yazulu : Yazılı, yazılmış.

y. 028b/7

ye'cūc : <Ar. Kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkıp pek çok kötülük yapacaklarına inanılan iki kavimden biri.

y. 020a/5, 129b/12, 129b/14, 130a/4, 130a/8

y.+ ı 130a/6

y.+ u 015b/4

y.+ uñ 129b/13

ye'cūcu : bkz. *ye'cūc*

y. 015b/3

yed : <Ar. El

y.- i beyzā 078b/13

yedi : Sayı; yedi.

y. 072a/14

yehmūt : Yerleri taşıdığına inanılan balığın adı.

y. 016a/9

yehūzā : <Ar. Hz. Ya'kūb'un ođullarından ve Hz. Yūsuf'un kardeşlerinden biri.

y. 066b/3, 066b/4, 067a/5,

106a/8, 106a/9

y.+ nuñ 066b/4

yemen : <Ar. Arap yarımadasının batı-güney tarafını kapsayan bölge, Yemen şehri.

y.+ de 045b/3

y.+ e 123a/3

yemiş : Meyve.

y. 026b/13

yeşcer : Hz. İbrâhîm'in torunlarından biri ve Hz. Şuayb'ın babası.

y. 073a/5, 073a/6

yevâķit : <Ar. Yakutlar.

envā'-ı y. 047a/1

yevmü'l-fiṭre : <Ar. Bayram günü.

y. oldı 038b/5

yıĝ - : Engellemek, men etmek.

y.- maķ 053b/3

yıķ - : Yıkmak.

y.- dı 069a/12

yıķıl - : Yıkılmak.

y.- dı 052a/8, 053a/8, 122a/9

y.- maĝa 091a/2

y.- ur 132a/4

y.- urlardı 077b/14

yıl : Yıl, sene.

y. 009b/13, 011a/2, 020a/14, 020a/15, 021a/1, 021a/2, 021a/5, 021a/6, 022b/4, 022b/6, 022b/9, 024a/3, 024a/15, 025b/9, 026a/15, 031b/15, 032a/1, 034a/6, 035b/10, 039b/1, 039b/3, 040b/7, 041a/7, 042b/1, 043a/4, 043a/10, 043b/8, 045a/7, 046a/13, 047a/6, 048a/2, 048a/4, 048a/12, 049a/2, 052b/6, 055b/11, 056b/4, 059a/1, 062b/10, 063a/12, 067a/15, 067b/2, 067b/3, 067b/4, 067b/5, 072a/13, 072a/14, 073a/1, 074a/13, 074a/3, 074a/9, 076a/10, 076a/11, 076a/12, 076b/10, 078b/3, 079b/1, 079b/3, 092b/6, 095a/1, 095b/8, 103b/12, 104b/2, 104b/6, 104b/8, 109b/15, 118b/9, 129a/1, 130b/13

y.+ ca 049a/1

y.+ da 011a/1, 074a/3, 114b/13, 130a/2

y.+ dan 017b/15, 017b/5, 018a/5, 131b/11

y.+ dur 034a/4, 053b/13, 088a/9, 099b/12

y.+ ı 088a/8

y.+ ında 048a/10

y. iderdüm 079b/4

y. itdi 039b/6

y. oldı 048a/5, 056b/4, 056b/5,

068a/7, 072b/15, 078b/4

y. olmuşdu 067b/8, 067b/9

yılan : Yılan; büyük bir kısmı zehirli olan sürüngen bir hayvan.

y. 011b/14, 012a/2, 027a/10, 027a/9, 030a/1, 036b/12, 100b/15, 125b/4

y.+ a 027a/10

y.+ ı 030a/12

y.+ lar oldılar 078a/11

y.+ lar 015a/12

y.+ lara 125b/11

cemī'-i y.+ larını 078a/13

y. oldı 077b/5

y.+ uñ 011b/15, 026b/6, 027a/11, 036b/12, 100b/15

yılduz : Yıldız.

y. 048a/14, 049a/10, 049a/11, 055b/7, 059b/14, 119a/11

y.+ a 020a/6

y.+ ları 021b/4, 071a/3, 084b/4

yıllık : Yıllık.

y. 008b/12, 012a/4, 014a/15, 015b/12, 016a/3, 017a/5, 018b/14, 018b/5, 019b/14, 088a/7

yırtıcı : Yırtıcı.

y. 044a/14, 126b/3

y.+ lara 125b/9

yırtıl - : Yırtılmak.

y.- dı 061b/10, 061b/11, 061b/7

y.- mış 061b/11

yi - : Bir üzüntüyü, bir sıkıntıyı, bir durumu yaşamak.

ğuşsa- y.- medi 093a/8

ğaydın- y.- mek 004a/14

yi - : Yemek.

y. 027a/9, 028b/12, 108b/13

y.- di 025b/3, 026b/13, 027a/1, 027a/5, 027a/7, 031a/10, 034b/3, 036b/11, 036b/12, 043b/11, 060b/3, 062b/4, 071b/7, 071b/8, 072a/11, 078a/13, 108a/15, 114b/14

y.- diler 032a/8, 043b/12, 052a/10, 065a/8, 103a/5

y.- düm 027a/10, 032a/14, 119b/11

y.- düñ 027a/8

y.- me 062b/1

y.- medi 040b/7, 042b/1, 062b/3, 109a/1, 121b/9

y.- mediler 032a/2, 040b/14, 059a/6, 059a/8, 114b/5

y.- mege 060a/11, 065a/7, 094b/8

y.- mek 013b/2, 018b/7, 026b/14, 122a/4

y.- mekden 038b/14

y.- mekdür 094b/2
y.- meye 027a/5, 034b/1
y.- mezler 114b/7
y.- mezsiz 059a/8, 099a/3
y.- mezüz 059a/9
y.- mişlerdi 071b/2
y.- ñ 026a/8, 063a/13
y.- r 039b/11, 060a/12, 060a/9,
063a/7, 103b/12
y.- rdi 110a/10, 122a/5
yi.- r+ idi 111a/6
y.- rin 062a/14
y.- rler 013a/14, 015a/15,
015a/9, 048b/3, 063a/2, 095b/7,
099b/14, 132a/10
y.- rler+ idi 092b/10
y.- rseñüz 026b/8
y.- rsin 097a/14
y.- rsiz 131b/14
y.- se 110a/9, 112b/9, 114b/6
y.- ye 060a/8, 062b/3, 066a/13,
071b/2, 123a/5
y.- yecekdür 061a/7
y.- yeler 062b/9, 071b/1
y.- yelüm 026b/11, 026b/9
y.- yem 093a/1
y.- yenler 101a/4
y.- yesin 025b/4
y.- yesiz 063a/13
y.- yeyin 065a/8
y.- yüp 025b/5

yidi : Sayı; yedi.

y. 011a/7, 011b/8, 012a/10,
012a/14, 014a/9, 015a/2, 015a/5,
016a/6, 016b/6, 017a/6, 017b/3,
019b/13, 021b/10, 021b/9, 025a/4,
031a/1, 035a/1, 038a/2, 040b/5, 050b/1,
051a/2, 058b/10, 062b/10, 063a/7,
063a/12, 072a/14, 072b/9, 076a/2,
081a/15, 082a/15, 088a/4, 095b/8,
100b/10, 103b/12, 104b/2, 104b/6,
131b/11

yidi biñ : Sayı; yedi bin.

y. 015b/12

yidinci : Yedinci.

y. 013a/13, 015b/2, 017a/2,
018b/1, 018b/10, 020a/8, 021a/2,
021a/5, 023a/7, 027b/14, 027b/5,
029b/2, 031a/14, 033b/1, 043a/8,
052b/7, 069b/11, 094a/8

yidi yüz : Sayı; yedi yüz.

y. 011a/1, 011a/2, 047a/12,
083a/1, 126a/10

yidi yüz biñ : Sayı; yedi yüz bin.

y. 021a/5, 076a/1

yidi yüz yigirmi : Sayı; yedi yüz yirmi.

y. 041a/7

yidür -: Yedirmek.

- y.- di 027a/9, 053b/10
- y.- dügi 055a/1
- y.- düñ 027a/10, 027a/9
- y.- em 112b/10
- y.- señ 069b/12
- y.- üñ 062a/14

yig : İyi, daha iyi, üstün.

- y. 025a/9, 025a/10, 031a/13, 094a/10, 094a/11, 094a/12, 094a/6, 094a/9, 121b/3
- y.+ dür 049a/12, 070b/1, 074b/15, 081a/7, 082a/9, 089a/15, 089b/1, 093b/1, 096a/11, 096a/12, 097a/1, 119a/3, 128a/7, 128a/10, 128a/11, 128b/12, 128b/13
- y. eylerin 132b/10

yigirmi : Sayı; yirmi.

- y. 060b/13, 111a/1, 124a/4
- y.+ sini 110b/13

yigirmi altıncı : Yirmi altıncı.

- y. 118b/5

yigirmi biñ : Sayı; yirmi bin.

- y. 025a/3, 123a/3

yigirmi biş : Sayı; yirmi beş.

- y.+ i 040b/4

yigirmi dört : Sayı; yirmi dört.

- y. 067a/15

yigirmi iki : Sayı; yirmi iki.

- y. 067b/3

yigirmi toközuncı : Yirmi dokuzuncu.

- y. 126b/10

yigirmi üç : Sayı; yirmi üç.

- y. 067b/3

yigit : Genç, delikanlı.

- y.+ ler olmasa+y+ idi 098b/4

yigitlig : Yiğitlik, gençlik.

- y.+ i 019b/11

yigrek : Daha iyi, en üstün, en iyi.

- y.+ in 091a/12

yil : Yel, rüzgâr.

- y. 014b/3, 015a/6, 016a/12, 046a/4, 046a/6, 046a/7, 046a/8, 046a/9, 046b/2, 048a/7, 050b/11, 052a/7, 054b/12, 073b/7, 092b/8, 098a/15, 120b/6, 125b/6, 126a/7, 126a/8, 130a/3
- y.+ den 022a/14
- y.+ dür 046a/5
- y.+ e 014b/2, 120b/6
- y.+ i 011b/11, 022a/14, 067a/2, 119b/7

y.+ ler 114a/2, 125a/13	023b/2, 037a/11, 037b/4, 037b/5,
y.+ lere 054b/11	042b/7, 044b/9, 053b/9, 060b/1, 072b/3,
y.+ ũñ 011b/11, 014b/2	086a/1, 090a/3, 090a/7, 110b/3
	y.+ dedür 019a/13
yimiş : Yemiş, meyve.	y.+ den kıldum 030a/4
y. 027a/1, 038b/1, 078a/7,	y.+ den 012a/15, 017b/3,
101b/4	021b/13, 022a/3, 022a/5, 030a/3,
y.+ i 027a/1, 038a/14, 078b/13	043a/8, 044a/7, 049b/12, 068a/14,
y.+ ler 101b/8, 132a/3	078a/6, 081a/15, 082a/11, 090a/10,
y.+ leri 084b/6	098b/6, 104b/10
y.+ lerümden 026a/8	y.+ dür 024a/13, 132a/1
	y.+ e 003a/4, 003a/6, 020b/13,
yimişsüz : Yemişsiz, meyvesiz.	021b/11, 021b/13, 021b/14, 028a/3,
y. ola 102a/6	028a/9, 028a/14, 029a/4, 029b/14,
	030b/3, 030b/12, 033b/10, 033b/8,
yiñi : Yeni.	033b/13, 034b/4, 038a/5, 043a/9,
y. eyleñ 100b/9	044a/6, 049b/12, 050a/14, 051b/8,
	057a/9, 061a/1, 066a/6, 066a/14,
yir : Yer, zemin, toprak, dünya.	069a/13, 071b/9, 072b/11, 073b/12,
y. 014b/9, 015a/3, 015a/5,	076a/10, 077b/5, 078a/6, 078a/10,
015a/11, 015b/3, 016a/1, 019a/3,	078a/11, 078a/12, 078a/13, 078b/1,
020b/11, 021b/15, 022a/1, 022a/3,	080a/15, 080b/10, 080b/11, 081b/5,
024a/13, 030a/2, 034b/11, 035a/2,	081b/12, 082b/1, 083b/8, 089a/9,
038a/11, 038a/2, 038a/4, 038a/7,	093a/2, 094a/5, 102a/8, 105b/1,
038a/8, 038a/9, 039b/14, 048b/2,	107b/13, 107b/8, 108a/15, 108b/12,
054a/2, 060a/11, 060a/9, 069a/13,	110a/8, 111a/3, 116b/13, 118a/9,
085b/7, 085b/8, 093a/2, 108a/14,	119a/3, 122b/1, 122b/6, 123a/10,
123a/4, 127a/13	130a/11
cemī ^c -i y. 015a/11	y. eyledi 014b/5
y.+ de olur 105b/10	y.+ i 015b/9, 023a/9, 032a/9,
y.+ de 007a/4, 015a/14, 017b/13,	033a/2, 035a/3, 038a/7, 072a/6, 084b/3,
018b/2, 018b/5, 020b/15, 023a/10,	112a/12, 118a/6

y.+ idür 120a/10
y.+ ile 017a/15, 044a/14, 046a/9,
082b/1
y.+ in 049a/8, 049a/9, 073b/2
y.+ inde 015b/6, 033a/11,
034b/5, 072b/2, 095b/1
cemî' -i y.+ inde 028b/7
y.+ ine 022a/4, 033b/6, 041a/8,
045a/13, 053a/10, 053a/14, 057a/14,
057b/14, 058a/4, 065b/7, 069a/15,
072b/11, 072b/12, 075b/4, 081a/14,
091a/1, 091a/10, 105a/12, 107a/8,
111a/5, 121b/8, 122a/14, 122a/3,
131a/8, 131b/12
y.+ iñe 105a/13
y.+ ine olayın 065a/10
y.+ le 018a/6, 040b/2
y.+ ler 014a/9, 015b/6, 015b/7,
016a/6, 017a/7, 032b/3, 043a/5, 062b/6,
085b/6, 103a/8
cemî' -i y.+ ler 016a/12, 016b/1,
050b/3, 083b/8
y.+ lerde 084b/13, 105b/8,
106b/13, 124a/4
y.+ lerdeki 012a/11
y.+ lerden 011a/7, 011b/8
cemî' -i y.+ lerden 085b/8
y.+ lere 030b/10, 030b/3,
077b/15
y.+ leri 013b/2, 015b/10, 018b/7,
021b/4, 036a/5, 043a/4, 049a/4, 053a/4,
071a/1, 085a/5, 098b/5, 123b/8

y.+ lerüñ 049a/6
y.+ siz 045b/14
y.+ üñ 014b/8, 015a/5, 015a/7,
015a/9, 015a/12, 015a/13, 015a/15,
015b/2, 023b/10, 023b/13, 129a/12
y.+ üñde 030b/12, 095a/15
y.+ üñden 124b/9
y.+ üñe 110b/11, 111a/4

yir yüzi : Yeryüzü, dünya.

y. 020b/9, 031b/14, 038a/15,
043a/15, 045b/4
y.+ n 015b/5, 046b/2
y.+ nde 020b/15, 021b/7,
022b/15, 023a/10, 028b/11, 032a/13,
035a/3, 036a/1, 050b/5, 058a/1, 069a/5,
078b/14, 079b/5, 129b/5, 132a/2
y.+ ndeki 020a/12
cemî' -i y.+ ndeki 041b/4
y.+ ne 013a/11, 022b/12,
023b/1, 031b/5, 032b/5, 036b/11,
043a/15, 053b/8, 122b/8, 128a/6,
129b/7
cemî' -i y.+ ni 014b/10

yit - : Yetmek, kâfi gelmek, ulaşmak,
erişmek.

y.- er 007a/3, 029a/7, 036b/8,
040b/15
y.- ince 027b/14
y.- mez 020a/13

yitmiş : Sayı; yetmiş.

y. 014b/5, 014b/12, 014b/13,
014b/14, 020a/13, 035a/1, 052a/8,
053b/13, 063b/5, 067a/8, 079b/14,
080b/4, 080b/5, 082b/7, 089a/6,
091a/13, 098a/14, 102b/11, 103b/7,
110a/1, 126a/5, 126a/13

y.+ ini 110b/12

yitmiş biñ : Sayı; yetmiş bin.

y. 011a/8, 011b/6, 011b/15,
012a/1, 013a/4, 013a/5, 014b/15,
017a/9, 018b/2, 019b/14, 019b/15,
020a/1, 021a/5, 046b/3, 079a/3,
082a/14, 088a/6, 088a/8, 093a/12,
100b/11, 100b/12, 100b/13, 100b/14,
100b/15, 101a/11, 101a/12, 101a/13,
101a/14, 101a/15, 101b/1, 101b/2,
101b/3, 101b/4, 101b/6, 101b/7

yitür - : Kaybetmek.

y.- señ 090a/3

yoğ : Yok, bulunmayan, mevcut olmayan.

y.+ idi 032a/11, 120b/12

y.+ imişse 022b/13

y.+ udı 049a/13, 093a/6,
106a/12

yoğsa : Yoksa, aksi takdirde.

y. 039a/13, 053b/14, 057b/10,

066a/5, 066b/9, 071a/13, 075a/7,
076a/11, 082b/4, 097a/6, 099a/4,
102b/5, 105b/15, 108a/10, 119a/2,
130b/4

yoğsul : Yoksul, fakir.

y. olurlar 074b/12

yoğsullıg : Yoksulluk, fakirlik.

y.+ ı 132b/9

yoğsullıg : Yoksulluk, fakirlik.

y. 098b/2

yoğsulluğ : Yoksulluk, fakirlik.

y. 094a/10

yoğ : Yok, bulunmayan, mevcut olmayan.

y. 003a/1, 003a/2, 009a/5,
015a/13, 031a/4, 031a/5, 034a/10,
034a/2, 034b/8, 041b/9, 042b/3, 044a/3,
046a/1, 047b/6, 050b/12, 050b/6,
050b/7, 054b/1, 057b/12, 058b/2,
058b/5, 064a/5, 064b/4, 066a/11,
071b/10, 071b/11, 072a/4, 078a/1,
081b/10, 082b/5, 083b/11, 088b/8,
094a/6, 094a/7, 094a/8, 094a/9,
094a/10, 094a/11, 094a/12, 098a/4,
098a/5, 099b/3, 099b/4, 099b/5,
100a/13, 100a/8, 101b/10, 101b/11,
101b/9, 104a/3, 108a/13, 116a/13

y.+ midur 103a/10
y.+ dur 006a/11, 006a/2,
006b/15, 007a/4, 008b/5, 009a/14,
016b/1, 017b/4, 028b/10, 045b/10,
049b/14, 050a/4, 051a/7, 055a/9,
055b/15, 068a/5, 077a/14, 089b/15,
090b/1, 090b/15, 091b/10, 095a/10,
096b/13, 098a/8, 127b/12, 129a/2,
130a/7

yol - : Yolmak, koparmak.

y. 054b/10

yol : Yol, uğur.

y. 015b/12, 016a/3, 017a/5,
033b/10, 080a/11, 098a/8, 100b/8,
120b/15, 121a/1, 123a/4, 126a/8, 126a/9
y.+ a 077a/3, 111b/14
y.+ da 003a/14, 044a/7
y.+ dan 063b/14, 067a/4,
127a/13

y.+ dur 008b/12, 012a/4,
014a/15, 018b/14, 018b/6, 019b/14,
088a/7

y.+ ı 120b/14, 121a/1, 121a/2,
128a/10

y.+ m 032a/10, 111b/13

y.+ mda 073a/4, 122a/11,
122a/12

y.+ mı 116a/3

y.+ ların 114a/11

y. oldu 080a/12, 080a/6

y. olmuş 080a/11

y.+ uña 116a/13

yoldaş : Yoldaş, arkadaş, dost.

y. 094a/6

y. eyleyem 010b/8

y. eyleyeyin 087b/8

y.+ ı 090a/10, 090a/8, 118a/2

y.+ lardan 087b/7

y. ola 005a/11

y. olam 048b/8

y. oldu 052a/2

yu - : Yıkamak, temizlemek.

y.- dı 035a/1

y.- dılar 023b/9, 040b/2, 068a/1,
124b/2, 124b/3

y.- ñ 023b/8

y.- sa 111a/12

y.- yalar 124b/1

yud - : Yutmak.

y.- ar+ idi 077b/4

y.- arlar+ idi 077b/15

yuğaru : Yukarı.

y. 044a/12

yuğaru : Yukarı.

y. 045b/10, 072a/3, 072a/5,
126a/15

y.+ yadan 077a/8

yum - : Yummak, kapamak.

y.- inca 098a/11

yumşak : Yumuşak, incitmeyen.

y. 102b/12

y. eyleñ 098b/13

yumşaklıg : Yumuşak huyluluk.

y.+ ile 056b/2

yut - : Yutmak, içine alıp kaybetmek.

y.- dı 121b/15

y.- madı 038a/9

yûnus : <Ar. Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen bir peygamber, Hz. Yûnus.

y. 103a/14, 103b/1, 103b/2

yûsuf : <Ar. Hz. Ya'kûb'un oğlu, İsrailoğullarına gönderilen bir peygamber, Hz. Yûsuf.

y. 059b/13, 060a/3, 060a/10, 060a/12, 060a/14, 060b/5, 060b/10, 061a/4, 061a/5, 061a/6, 061a/7, 061a/8, 061a/9, 061a/12, 061a/14, 061b/11, 061b/12, 061b/5, 061b/7, 061b/8, 062a/1, 062a/11, 062b/4, 062b/7, 062b/9, 062b/11, 062b/12, 062b/13, 062b/14, 063a/1, 063a/3, 063a/6, 063a/12, 063a/14, 063a/15, 063b/3, 063b/4, 063b/5, 063b/6, 063b/7, 063b/8,

063b/9, 063b/10, 063b/12, 063b/13, 063b/14, 064a/1, 064a/4, 064a/7, 064a/8, 064a/10, 064a/11, 064a/13, 064a/15, 064b/7, 064b/9, 064b/10, 064b/13, 064b/6, 065a/10, 065a/11, 065a/5, 065a/6, 065a/7, 065a/9, 065b/10, 066a/4, 066a/8, 066b/10, 066b/13, 066b/14, 066b/15, 066b/3, 066b/4, 066b/5, 066b/8, 067a/10, 067a/11, 067a/13, 067a/8, 067b/1, 068a/4, 068b/4, 069b/15, 074b/1

y.+ a 059b/14, 060a/11, 060a/14,

060b/7, 061a/12, 061a/4, 061b/1, 061b/15, 061b/2, 062a/8, 062b/11, 062b/7, 063a/11, 063a/12, 065b/10, 065b/4, 066b/12, 066b/3, 066b/9, 067a/1, 067a/10, 067a/9, 068a/3, 068b/5
y.+ dan 061b/4, 064b/8, 066a/3, 068b/9

y.+ ı 060a/4, 060a/6, 060a/7,

060a/8, 060a/9, 060a/11, 060a/13, 060b/1, 060b/2, 060b/3, 060b/10, 060b/12, 060b/15, 061a/1, 062a/1, 062a/11, 063a/15, 063b/12, 063b/14, 063b/15, 064a/5, 064a/6, 064a/15, 064b/6, 065a/2, 066a/2, 066a/5, 066a/6, 066a/9, 066a/11, 066a/12, 066a/14, 066b/4

y.+ in 066b/10

y.+ uñ 060a/2, 060b/1, 060b/3, 060b/5, 061a/2, 061a/11, 061b/2, 061b/7, 061b/10, 061b/11, 062a/2,

062a/4, 062a/6, 063a/10, 064a/2,
064b/4, 064b/5, 064b/7, 065a/4,
065b/10, 066a/12, 066b/2, 066b/3,
066b/6, 066b/12, 067a/3, 067a/4,
067a/5, 067a/7, 067b/4, 068a/3, 068a/6,
068a/9, 068a/10, 068a/12, 068a/14,
068b/1, 107a/9, 118b/15

yūṣa' : <Ar. Hz. Mûsâ'dan sonra
peygamberlik yapan bir peygamber, Hz.
Yûşa.

y. 074b/1, 090a/5, 095a/5,
095a/10, 095a/13, 095a/15, 095b/2,
095b/3, 095b/4, 095b/5, 095b/8, 103b/6
y.+ a 095b/4

yūṣa' bin nūn : bkz. *yūṣa'*
y.+ ile 090a/3

yüce : Yüksek, büyük, ulu, değerli.
y. 118a/6
y. kıla 005a/11
y.+ y+ idi 126a/5

yüceland - : Yüceltmek, mertebesini
yükseltmek.
y.- eyin 099a/8

yücelig : Yükseklik.
y.+ i 130a/13

yük : Yük, görev.

y. 101a/6
y.+ i 082b/7

yükseklig : Yükseklik.

y.+ i 043b/4, 052a/7

yülit - : Tıraş ettirmek.

y.- mekdür 055a/12, 055a/13

yüñ : Yün, tüy, kuş tüyü.

y.+ den 105b/8

y.+ i 011b/15

y.+ inde 012a/1

y.+ lerin 054b/10, 054b/12,
092b/8

yüreg : Yürek, kalp.

y.+ i 071b/1

y.+ in 032b/4, 071b/8

y.+ ine 071b/2

y.+ ini 093a/14

yüri - : Yürümek, ilerlemek, yol
almak.

y. 108b/13

y.- di 042a/4, 043b/8, 077b/5

y.- diler 043a/14, 075b/13

y.- gil 027a/12

y.- se 018a/11

y.- sin 129a/15

y.- sün 106a/4

y.- ye 107b/13, 111b/8

yürü - : Yürütmek, ilerlemek, yol almak.

y.- mege 116b/6

y.- r 015b/8, 018a/12

y.- rdi 025b/14, 044a/15, 080a/1

y.- rken 062a/7, 113b/14

y.- rlerdi 015b/8

yürüt -: Yürütmek

y.- düm 026a/13, 109b/1

yüz : Üst.

y. 126b/4

yüz : Yan, yön, taraf.

y.+ den 003a/11

yüz : Yüz, çehre.

y. 050b/8, 058a/15, 070b/11,
074b/5

y.+ i 012a/1, 013a/4, 018a/1,
018a/6, 044a/10, 057b/7, 057b/8, 072a/9

y.+ in 057a/15, 064a/5, 072b/7,
074b/4, 093a/3

y.+ inde 012a/1, 013a/4, 018a/2,
025b/1, 041a/3, 105b/1, 122b/9

y.+ indeki 019a/8

y.+ inden 019a/8, 039b/11

y.+ ine 017b/1, 040a/4

y.+ ini 062a/9

y.+ inüñ 108a/15, 128b/12

y.+ ler 120a/14

y.+ leri 116a/9

y.+ lerin 124b/1, 124b/2, 124b/3

y.+ üm 057b/6, 070b/9

y.+ üme 057b/6

y.+ ümi 070b/8

y.+ üni 119a/2

y.+ ünüñ 062a/7

y.+ üñ 027a/12, 061a/7

y.+ üñi 070b/8

y.+ üñüz 047b/10

yüz : Sayı; yüz.

y. 008b/12, 025b/9, 039b/6,
070a/9, 070a/13, 070a/14, 072b/10,
072b/11, 074a/3, 118b/9, 123b/10

y.+ in 051b/9

y.+ ine 092a/13

y. ola 108a/10

yüz altmış : Sayı; yüz altmış.

y. 018a/14, 059b/2, 067b/8

yüz biñ : Sayı; yüz bin.

y. 007b/7, 013a/8, 014a/14,
079b/15, 123a/7, 125b/1, 125b/2,
125b/7

yüz çevür - : Gösterilen ilgi ve yakınlığı kesmek.

y. 007a/15, 041b/3

yüz elli : Sayı; yüz elli.

y. 045a/7, 046a/13, 047a/13,
106a/11

yüz kırk beş : Sayı; yüz kırk beş.

y. 067b/8

yüz kırk dört : Sayı; yüz kırk dört.

y. 068a/7

yüzli : Yüzlü.

y. 062a/5

yüzlü : Yüzlü.

y. 068b/12, 125b/5, 126b/1

yüz on dört bin : Sayı; yüz on dört bin.

y. 083b/3

yüz on iki : Sayı; yüz on iki.

y. 052a/14

yüz on : Sayı; yüz on.

y. 067b/4

yüz otuz : Sayı; yüz otuz.

y. 059a/1

yüz 90san dört : Sayı; yüz doksan
dört.

y. 055b/11

yüzüg : Yüzük.

y.+ i 036b/9, 119a/10, 119b/4,
119b/5, 121b/14, 121b/15, 123b/1

y.+ ini 046b/10, 119a/9, 121b/6,
121b/7, 122a/2

y.+ üni 121b/8

yüzük : Yüzük.

y. 036b/6, 036b/9, 037a/15,
119a/15

yüz yigirmi: Sayı; yüz yirmi.

y. 037b/11, 055a/15, 068a/7,
095a/1

y. oldı 067b/4

zabı : <Ar. Tutma.

z. eylerin 132b/10

zafer : <Ar. Başarılı sonuç.

z. 065b/14

za'ferān : <Ar. Safran.

z.+ dandur 019b/10

zāhid : <Ar. Dinin yasakladığı
şeylerden kaçınıp buyurduklarını yerine
getiren, dindar kimse.

z. 068b/15

zāhir : Açık, belli, meydanda, ortada.

z. 002b/5, 003a/3, 004a/12,

004a/9, 004b/10, 004b/15
cemī̄ -i z. 005a/13
ehl-i z. 007a/6
z.+ dūr 004b/11, 005b/11,
005b/9
z.+ e 082b/8
z. eyledi 082b/9
z. eylediler 003a/11
z. eyler 099b/6
z.+ i 004a/5, 004b/10, 009b/8,
074a/12
z. iderdüm 079b/5
z.+ inden 009b/7, 074a/11,
085a/8, 085a/9
z.+ ine 005a/5
z. itdi 002a/8
z. itmek 007a/9
z. oldu 010a/13, 010b/2, 010b/6,
010b/9, 010b/13, 033b/14, 033b/15,
034b/9, 042b/11, 082a/14
z. oldu+ ki 005a/3
z. olduğun 056a/4
z. olmadı 003b/6, 061b/3
z. olsun 002a/12
z. olur 006a/14, 006a/15,
006b/1, 006b/2
z. olurlar 014a/5

zaḥm : <Far. Yara.

z.+ inuñ 131b/4

zaḥmet : <Ar. Sıkıntı, eziyet, zorluk,

güçlük.

z. 032a/10, 078b/5, 091b/6,
100b/4, 100b/10

z.+ den 063a/14

z.+ i 126b/12

z.+ ler 003a/14

za'if : <Ar. Zayıf, güçsüz, aciz.

z. 004a/8, 004b/8, 051b/4,
051b/6, 052a/10, 059a/14, 066b/7,
075a/8, 097a/5

z.+ dūr 036b/7, 101a/6

z.+ leredür 132b/1

z.+ leri 036b/9

z. oldu 069b/10, 071a/7

z. olmuş 083b/5

z. olurlar 074b/11

zā'il : <Ar. Geçici, sona eren, yok
olan.

z.+ dūr 101a/9

z. eylemezin 092a/6

zākīr : <Ar. Zikreden, zikredici.

z.+ ler 115b/9

zaḳḳūm : <Ar. Cehennemde bir ağacın
adı, zakkum ağacı.

z. 020a/2, 112b/10

z.+ dan 100b/13

zālim : <Ar. Haksızlık ve zulüm

işleyen, acımasız, merhametsiz.

z. 104b/7, 111b/10

z.+ e 111b/11

z.+ ler 115a/6

z.+ leri 019b/7, 075a/3, 115a/5

z.+ lerün 088b/9

z. olursız 026b/3

zamān : <Ar. Vakit, dönem, devir.

z. 020b/8, 023a/10, 055b/11,
120a/14, 120a/9

z.+ a 083a/12

z.+ da 003b/15, 015b/3, 015b/7,
019a/5, 036b/2, 093a/11, 130a/1

cüz' -i z.+ da 127a/5

z.+ dan 020b/8, 049a/11,
049a/13, 108b/10, 131a/3

z.+ dur 066b/8

z.+ ı olıcağ 068a/10

z.+ ında 018b/4, 038a/13,
046b/12, 076a/3, 088b/4

z.+ ile 044b/8

z. ola 127b/2

z. oldu 072a/12

zamāniyye : <Ar. Zaman, vakit.

z. 127b/1

hareket-i z. olsa 127a/14

zann : <Ar. Sanı.

z. eyleñ 116b/15

z. eylese 083b/13

zar : bkz. *zarar*

z. 008a/7

zarar : <Ar. Zarar.

z. eylemez 007a/12

zārılığ : <Far. + Tr. İneleme, ağlama.

z. eyledi 105b/13

z. eyler 105b/14

z. kıldılar 023b/7

zarr : <Ar. Zarar.

z.+ ı 034a/10

zāt : <Ar. Kendi, öz.

z.- ı ilāhiyyenün 013b/8

esmā' -i z.+ dur 008a/2

z.+ ında 008b/5

z.+ ını 001b/2, 006a/1

z.+ inuñ 002b/2

z.+ ı+y+ ile 005b/12

ğuds-i z.+ uñ 001b/12

zāyi : <Ar. Kayıp, yok olmuş, boşa gitmiş.

z. 116a/11

z. eylemez 066b/11

z. oldu 061b/5

zāyil : bkz. *zā'il*

z. olmaya 127b/13

zā'yil : bkz. *zā'il*

z. olup 082a/7

zebānī : <Ar. Cehennem bekçisi, cehennemde görevli melek.

z.+ ler 020a/14

zeberced : <Ar. Yeşil renkli, değerli bir süs taşı.

z.+ den 014a/7, 018a/1, 035a/14, 046b/15, 081b/8, 107b/4, 126a/12

z.+ dendür 014b/10, 016b/7

zebūn : <Ar. Güçsüz, zayıf.

z. eylesünler 075a/2

zebūr : <Ar. Hz. Dâvūd'a indirilen kutsal kitap.

z. 113b/12

z.+ dadur 008a/1

z.+ dan 003b/11, 126a/7

z.+ ı 106a/11, 106b/6, 107b/3

z.+ uñ 106a/12

zekāt : <Ar. İslam'ın beş şartından biri olan, varlıklı Müslümanların sahip oldukları mal ve paranın kırkta birini yoksullara vermesi.

z. 101a/3, 106b/1

z.+ a 056b/13

z.+ da 097a/2

z.+ ın 112a/3

zekâtsuz : <Ar. + Tr. Zekâtsız, zekâti verilmemiş.

z. ola 102a/7, 102a/11

zelîhâ : <Ar. Yûsuf kıssasındaki kadın kahraman.

z. 061a/2, 061a/5, 061a/6, 061a/7, 061a/8, 061a/10, 061a/11, 061a/12, 061b/6, 061b/8, 061b/10, 061b/13, 061b/14, 061b/15, 062a/10, 063b/14, 064a/3, 064a/8

z.+ dan 061b/7, 064a/2

z.+ dandur 061b/12

z.+ ya 061b/4

z.+ 'yı 064a/2, 064a/3, 064a/7

zelzele : <Ar. Deprem.

z. oldı 038a/15

zemîme : <Ar. Kötü davranış, kötü hâl. şifât-ı z.+ leri 023a/3

zenbil : bkz. *zenbîl*

z.+ üñe 090a/3

zenbîl : <Ar. Hurma liflerinden veya hasırdan örülmüş saplı torba, zembil.

z. 122a/4

zencebîl : <Ar. Zencefil.

- z. 033a/10
- zenci** : <Ar. Siyah ırka mensup olan, siyahi.
z.+ nūñ 129b/11
- zencīr** : <Far. Zincir.
z. 110a/15, 110b/9
z.+ e 110b/1, 110b/2, 110b/6, 110b/9
z.+ i 110b/3
z.+ ler 020a/2
- zevāl** : <Ar. Öğle vakti.
z.+ den 040b/6, 072a/4
- zevāl** : <Ar. Yok olma, ortadan kalkma.
z.+ in 091b/8, 096b/8
z.+ üñ 048a/13
- zeyin** : bkz. *zeyn*
z. eyledi 062a/1
z. eyleye 019b/1
z. oldı 019b/1
- zeyn** : <Ar. Süs, bezek.
z. eyleme 089a/12
- zeytā** : <Ar. Kudüs'te bulunan bir dağ.
tūr-ı z. 052b/10
- zeytūn** : <Ar. Zeytin.
z. 044a/9
- zihī** : <Far. Ne iyi, ne güzel, ne hoş.
z. 019b/4
- zikir** : bkz. *zıkr*
z. 091b/14, 106a/5
z.+ den 106a/2
z. eyle 084a/14, 088b/3
z. idesin 084a/14
z. itdüm 003b/4
- zikr** : <Ar. Anma, zikretme, Allah'ı anma.
z. 092a/1, 132a/7
z. eyle 088b/1, 088b/2
z. eylemek 115b/10
z. eyleñ 075a/14, 096b/4, 119b/10
z. eylese 112a/14
z. eyleseñ 037a/3
z. eyleyem 071b/3
z. eyleyevüz 021b/1
z. eyleyeyin 096b/5
z.+ i 028a/5, 106a/1
z. ideler 106a/1
z. idelüm 075a/10
z. iderin 012b/3, 084a/13, 084b/13
z. iderse 012b/2, 086b/7
z. iderseñ 084a/13

z. idmeyessin 037a/3
z. itdi 032b/5
z. itdüm 003b/8
z. itmeg+ ile 116b/3
z. itmek 007a/5, 040b/10
z. itmekden 007a/1
z. olınan 040b/9
z.+ üm olur 084b/12
z.+ üm 106a/3, 115b/9
z.+ ümden 093a/6, 115a/5
z.+ üme 028b/12, 075a/9
z.+ ümi 084b/14
z.+ ümle 115a/15, 117b/1
z.+ ünden 028b/5, 116a/11

zī'l-ḥicce : <Ar. Ay takviminin on ikinci ayı, kurban ayı.
z.+ de 043a/14

zī-muḫaddes : <Ar. Kutsallık sahibi, kutsi.
z. 047b/2

zinā : <Ar. Büyük günahlardan biri olarak kabul edilen, evlilik dışı cinsel ilişki.
z. 070a/12
z. eyledi 070a/8
z. eylemek 081b/13
z. eyleye 061b/8
z. idenler 101a/4
z. idenleri 019b/6

z. itmedüm 070a/14

zindān : <Far. Hapishane.

z. 063b/1, 063b/2
z.+ a 050a/6, 062a/10, 062a/11, 062b/13, 062b/4, 063a/10, 063a/11, 131b/8
z.+ da 050a/7, 062b/11, 062b/4, 063a/9, 067a/1
z.+ dan 050a/9, 063a/15, 063b/4
z. kıldı 027b/7
z.+ umdur 088b/1

zīnet : <Ar. Süs.

z. idindiler 076b/6
envāⁱ -ı z.+ ler 024b/14
z.+ üm 027b/9

zīrā : <Far. Bundan dolayı, çünkü.

z. 003b/8, 004b/2, 004b/4, 005a/2, 007b/1, 011b/1, 013b/13, 022b/12, 023a/3, 026b/14, 035a/7, 035a/8, 035a/9, 037a/6, 041a/10, 044b/7, 049a/14, 051a/14, 055a/4, 057b/11, 067a/6, 068b/1, 068b/7, 070b/7, 072b/10, 073a/15, 078b/9, 081a/11, 083b/11, 087b/12, 088b/7, 088b/11, 091a/8, 093a/12, 093b/4, 095a/12, 096a/11, 102b/11, 104b/3, 105a/2, 114a/3, 114b/5, 115a/13, 115b/7, 120b/12, 122a/8, 123a/15, 126b/14, 127b/1, 127b/2, 127b/9,

127b/12, 130b/5, 132b/10, 132b/13

z̄ireklig : <Ar. Akıllılık, zekilik.

z.+ i 124b/15

z̄i-sa'ādet : <Ar. Mutluluk sahibi,
bahtiyarlık sahibi.

z. 091b/10

zišt : <Far. Çirkin.

z. 125b/7

ziyāde : <Ar. Fazla, çok.

z. 069b/13, 085a/5, 096a/6,
115b/10

z. eyle 028b/12, 028b/14,
034a/5, 034a/6, 054a/6

z. eyledi 041b/4

z. eylemedi 031a/7

z. eylemeyem 114b/3

z. eylemezsin 096a/9

z. eylerin 069b/7

z. eyleye 028b/13

z. eyleyem 114b/2

z. eyleyesin 116b/6

z. eyleyeyin 099a/8, 099a/10

z. iderin 012b/4

z. itmek 085b/13

z. ola 025b/9

z. olaydı 032a/3, 032a/5

z. oldu 073b/1, 077a/12,
102b/15, 103b/3

z. olmağdur 099a/1

z. olmasa 096b/15

z. olur 017a/8

z. olurdu 024b/8

ziyādet : <Ar. Bolluk.

z. 010b/10

ziyān : <Far. Zarar, kayıp.

z. 034a/2, 078a/1, 079a/8,
083b/11, 096a/11, 100a/1

z.+ ı 031a/5

z. itmekde 129b/13

ziyāret : <Ar. Görmeye gitme.

z. eyledi 034a/14

z. itmege 041b/6, 064b/2,
064b/3

z̄uhūr : <Ar. Ortaya çıkma, görünme.

z.- ı cemālde 005b/7

z.+ a 020b/6, 120a/15

z̄uhūrāt : <Ar. Ortaya çıkanlar,
görünenler, zuhur edenler.

aḥsen-i z.+ ile 001b/6

zulm : Acımasızlık, eziyet, zulüm.

z. eyledi 079a/10, 115a/13

z. eyledüm 076b/3

z. eylemezsin 109a/10

z. eyler 108a/6

z. eylese 111b/10
z. eyleyenler 009b/11, 101a/4
z. iderse 128a/10
z.+ ini 075a/4
z. itdi 108a/7

zulmet : <Ar. Karanlık.
z. 008a/8, 010b/2, 010b/12,
010b/13, 011a/4, 129a/15
z.+ den 010b/3
z.+ i 129a/15
z.+ ile 010b/2

zulüm : bkz. *zulm*
z. 102a/2
z. eylemesünler 075a/3
z. itdühüz 066b/5
z. itmege 079b/11

zulümât : <Ar. Karanlıklar.
z. 016a/15
z.+ a 130b/2
z.+ da 116b/5
z.+ dan 130b/2

zu'um : (<Ar. *zu'm*) Sanma, zannetme.
z. ider 058b/3

zühd : Dünyaya rağbet etmeyerek
kendini ibadete verme, takva.
z. 094a/11
z.+ i 008b/1

zühretü'r-riyâz : <Ar. Süleymân b.
Dâvûd'un eseri, *Zühretü'r-riyâz*.
z.+ da 010b/15, 019b/12,
035a/10, 051a/5, 071a/14

zülf : <Far. Yüzün iki yanından
sarkan saç lülesi.
z.+ üñ 061a/8

zü'l-fazli'l-'azîm : <Ar. Büyük fazilet
sahibi, Allah.
z. 132b/13

zü'l-ķarneyin : bkz. *iskender*. Kur'ân-ı
Kerîm'de kendisine büyük güç ve
imkânlar verildiği bildirilen kişi.
z. 129a/8, 129b/2

zümrüd : (<Ar. *zümrüüd*) Çok değerli
bir taş.
z.+ den 052b/2, 101a/13

zümrüt : bkz. *zümrüd*
z.+ den 033a/12

zür : Kimi rivayetlere göre İskender'in
öldüğü ve defnedildiği şehir.
z. 130b/13

zürriyât : <Ar. Nesiller, kuşaklar,
soylar, döller.

z. 033b/14, 033b/15

zürriyyet : <Ar. Nesil, kuşak, soy, döl.

z. 037b/14

z.+ ini 034b/8

cemî'-i z.+ üñi 035b/14

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, yazıldığı tarihten günümüze kadar ününü kaybetmemiş olan *Envârü'l-Âşıkîn*'in istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshası temel alınmıştır. Yazıcıoğlu Mehmed Efendi'nin *Megâribü'z-Zamân* adlı eserinin Türkçeye müstakil bir çevirisi olan *Envârü'l-Âşıkîn*, 855/1451 yılında yazılmasına rağmen, istinsah tarihi belirli en eski yazma nüshası, 918/1512 yılında istinsah edilmiş olan Pertev Paşa nüshasıdır. Bu dönem, araştırmacılar tarafından yapılan tasniflerde genelde *Osmanlı Türkçesi dönemi* olarak adlandırılrsa da, incelediğimiz nüshanın istinsah tarihinin Eski Anadolu Türkçesi dönemine yakın bir tarih olması nedeniyle hem XIII.-XV. yüzyıl metnelerinin barındırdığı özelliklerin çoğunun, hem de müellif ve/veya müstensih kaynaklı birtakım ağız özelliklerinin barındırılmaya devam ettiği görülmüştür.

Envârü'l-Âşıkîn'in istinsah tarihi belirli en eski nüshası olan Pertev Paşa nüshasında, Eski Anadolu Türkçesi dönemi metnelerinin genel bir özelliği olan imla ayrılıklarının sürdürüldüğü göze çarpmaktadır. Bu dönem metnelerinde hem Uygur imlasının hem de Arap-Fars imlasının etkileri olduğu için, farklı yazı geleneklerinin karışımı olan bir imla ile karşılaşılmakta ve müstensihlerin Arapça ve Farsça konusundaki bilgi durumlarına göre daha çeşitli imla ayrılıkları da ortaya çıkabilmektedir. Fakat Arapça ve Farsça sözcüklerin farklı imlalar ile yazılması her zaman müstensihlerin hatası veya bilgisizliğinden kaynaklı olmayıp bazen sözcüklerin Türkçenin ses sistemine uygun hâlde yazılmaya çalışılmasından, bazen de sözcüklerin, müstensihlerin kendi bildikleri ve kullandıkları biçimiyle yazılmalarından kaynaklandığı da çalışmamızda belirtilmiştir. *Envârü'l-Âşıkîn*'in Pertev Paşa nüshasında da hem Uygur imlasının hem de Arap-Fars imlasının etkilerine rastlanmış olup *İmla Özellikleri* bölümünde müstensihlin imla tutumları hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca çalışmamızda, hemzenin Türkçe sözcük ve eklerde kullanımına ilişkin yeni bilgiler de sunulmuştur. Daha önceki çalışmalarda, hemzenin Türkçe sözcük ve eklerde, /i/ sesini değil, /y/ sesini karşıladığının ortaya koyulduğu belirtilmekle birlikte, *Envârü'l-Âşıkîn*'in Pertev Paşa nüshasında, hemzenin Türkçe sözcüklerde bazen /y/ sesini karşıladığı gibi, bazen /i/ sesini de karşıladığını ortaya koyan örnekler sunulmuştur. Nüshada hemze; *ile*, *idi* ve *ise* kullanımlarında görülebileceği üzere, bazen /i/ sesi için de kullanılmış olup imlanın kesin kurallara bağlanmadığı bu dönemde, metinlerdeki

yazım özelliklerinin çoğunlukla müstensihlerin tasarruflarıyla ilgili olduğu gösterilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın *Metin* bölümünde, Pertev Paşa nüshasının dilini en iyi şekilde verebilmek adına, birkaç istisna dışında müstensihin kullanımlarına müdahale edilmemiş, yanlış olduğu düşünülen kullanımlar dipnot ile gösterilmiştir. Metinde ağız özelliklerine dayalı olarak birçok kullanım olduğu görülmüştür. Tüm bu kullanımlar, Eski Anadolu Türkçesinin standart bir dil olmadığını, müelliflerin ve müstensihlerin ağız özelliklerini yansıttığı bir yazılı dil olduğunu gösteren deliller olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın *Dizin* bölümünde, *Envârü'l-Âşıkîn*'in Pertev Paşa nüshasının 1b-132b varaklarının gramatikselsel dizini oluşturulmuştur. Metinde geçen özel adlar da bu bölümde verilmiştir. *Dizin* bölümü oluşturulurken *TürkSözDiz 3.2* programı kullanılmıştır. Çalışmanın *Dizin* bölümü, *Envârü'l-Âşıkîn*'in daha önce bir sözlük ve dizin hâlinde ortaya konulmayan söz varlığını vermesi yönüyle ayrı bir değer taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AKAR Ali, *Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş*, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2018.

ATA Aysu, *Çağatay Türkçesinin İlk Devresi: Harezm-Altın Ordu Türkçesi*, 2.b., Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi, 2017.

CANPOLAT Mustafa, *Behcetü'l-Hadâik fî Mev'izati'l-Halâik*, Ankara: Türk Dil Kurumu, 2018.

ÇELEBİOĞLU Âmil, *Muhammediye I*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1996.

DEVELİ Hayati, *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu I*, İstanbul: Kesit Yayınları, 2013.

DEVELİ Hayati *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu II*, 2.b., İstanbul: Kitabevi, 2002.

DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 29.b., Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2012.

DİLÇİN Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, 4.b., Ankara: Türk Dil Kurumu, 2018.

DOĞAN Candemir, *Arapça İsim-Sıfat Tamlamaları ve İsim Cümlesi Kurulumu*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2012.

ERCİLASUN Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, 14.b., Ankara: Akçağ Yayınları, 2014.

ERGİN Muharrem, *Osmanlıca Dersleri*, 2.b., İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1962.

FIRAT Halil Bedi, *Envâr-ül Aşıkîn (Aşıkların Nuru)*, İzmir: Ali Alkan Yayınevi, 1969.

FİGANİ Mehmet, *Envâr-ül Aşıkîn*, İstanbul: Tan Matbaası, 1970.

GÜLSEVİN Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, 3.b., Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.

GÜLSEVİN Gürer, Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2013.

GÜRTUNCA M. Faruk, *Envâr-ül-Aşıkîn (Aşıkların Nurları)*, İstanbul: Huzur Yayınevi, 2015.

KAHRAMAN Ahmet, *Envâru'l Aşikin: âşıkların nurları*, İstanbul: Tercüman, 1973.

KANAR Mehmet, *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, 1.b., İstanbul: Say Yayınları, 2011.

KANAR Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 2.b., İstanbul: Say Yayınları, 2011.

KESTELLİ Raif Necdet, *Resimli Türkçe Kamus*, Haz.: Recep Toparlı vd., 2.b., Ankara: Türk Dil Kurumu, 2011.

KORKMAZ Zeynep, *Türkiye Türkçesinin Temeli: Oğuz Türkçesinin Gelişimi*, Ankara: Türk Dil Kurumu, 2013.

KÖKSAL Mehmet Fatih, Mücahit Kaçar, Mevlüt İlhan, *Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, İstanbul: Kesit Yayınları, 2018.

Mahmûd el-Kâşgarî, *Dîvânü Lugâti't-Türk*, İstanbul: Kocabalı Yayınevi, 2007.

MANSUROĞLU Mecdut, "Eski Osmanlıca", *Tarihi Türk Şiveleri*, Haz.: Mehmet Akalın, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1988.

Mütercim Âsım Efendi, *Burhân-ı Katı*, Haz.: Mürsel Öztürk, Derya Örs, 2.b., Ankara: Türk Dil Kurumu, 2009.

REDHOUSE James W., *Müntahabât-ı Lüğât-i Osmâniyye*, 2.b., Haz.: Recep Toparlı, Betül Eyövge Yılmaz, Yaşar Yılmaz, Ankara: Türk Dil Kurumu, 2016.

SERDAROĞLU H. Mahmud, A. Lütfi Aydın, Ubeydullah Küçük, *Envârü'l-Aşıkîn: Aşıkların Nurları*, İstanbul: Çelik Yayınevi, t.y.

ŞAHİN Hatice, *Eski Anadolu Türkçesi*, 4.b., Ankara: Akçağ Yayınları, 2015.

Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi, *Lehçetü'-Lügat*, Haz.: H. Ahmet Kırkkılıç, Ankara: Türk Dil Kurumu, 1999.

TEKİN Arslan, Melek Tekin, *Envârü'l-Âşıkîn: Hak Âşıklarının Nurları*, İstanbul: Bedir Yayınevi, 1983.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, 13.b., İstanbul: Alfa Yayınları, 2011.

TİMURTAŞ Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yayınları'nda 1. Basım, İstanbul: Kapı Yayınları: 2012.

TOKATLI Ümit, *Pîr Mehmed b. Evrenos b. Nûreddin Za'îfi: Kitâb-ı Bostân-ı Nasâyih*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1996.

TÜRK Vahit, Şaban Doğan, Yasin Şerifoğlu, *Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Kesit Yayınları, 2012.

ÜSTÜNER Ahat, *Türkçenin Tarihî Gelişmesi*, 2.b., İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2017.

VARLI Mustafa, *Envar-ül Aşıkîn*, İstanbul: Esmâ Yayınları, t.y.

Makaleler

AVŞAR Ziya, "Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce Ve Öneriler", *Turkish Studies*, Vol.: 3/6, Fall 2008, ss. 75-111.

CANPOLAT Mustafa, "Behcetü'l-Hadâik'in Dili Üzerine", *TDAY Belleten*, C: 15, Yıl: 1967, ss. 165-175.

EBEM Siyabend, "Ahmed Bîcan'a Atfedilen Bir Eser: Rûhü'l-Ervâh", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, XIV/1, (Yaz) 2014, ss. 49-74.

GÜLSEVİN Gürer, "Eski Anadolu Türkçesi Ağızlarında Uzun Ünlüler Üzerine", *Dil Araştırmaları*, S: 5, Güz 2009, ss. 9-18.

KARAHAN Leyla, "Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili - Ağız İlişkisi", *Turkish Studies*, Vol.: 1/1, Summer 2006, ss. 9-18.

KUTLAR Fatma S., "Ahmed-i Bîcân'ın Manzum Cevâhir-Nâmesi", *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, S: 49, 2001, ss. 81-86.

ÖZTEKTEN Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Yazı Dili midir?", *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, C: 11, S: 24, 2018, ss. 260-266.

ŞAHİN Hatice, "Bursa'da Yazılmış Tıp Metinlerinde Ağız Özelliklerine Dair", *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 20, S: 31, 2016/2, ss. 291-298.

TEKİN Şinasi, "1343 Tarihli Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni ve Türk Dili Tarihinde 'Olga- Bolga' Sorunu", *TDAY Belleten*, C: 21-22, S: 1973-1947, Yıl: 1974, ss. 59-157.

TOKATLI Ümit, "Arap Harfli Türk Metinlerinde Hemzeye Dair Notlar", *Turkish Studies*, Vol.: 3/6, Fall 2008, ss. 601-611.

UĞURLU Mustafa, "Oğuzca ve "Anadolu Merkezli Oğuz Türkçesi", *Turkish Studies*, Vol.: 6/1, Winter 2011, ss. 123-156.

VURAL Hanifi, "Yazıcızade Ahmed Bîcan'ın Dürr-i Mekkûn Adlı Eseri Üzerine", *Belleten*, C: 56, S: 2008/1, ss. 127-134.

Ansiklopedi Maddeleri

BATUR Atilla, "Yazıcı Sâlih", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2013, C. 43, s. 360-361.

BAYRAMOĞLU Fuat, Nihat Azamat, "Bayramiyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1992, C. 5, s. 269-273.

ÇELEBİOĞLU Âmil, "Ahmed Bîcan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1989, C. 2, s. 49-51.

EYİCE Semavi, "Ahmed Bîcan Türbesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1989, C. 2, s. 52.

KUT Günay, "Acâibü'l-Mahlûkât", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1988, C. 1, s. 315-317.

UZUN Mustafa İsmet, "Envârü'l-Âşıkîn", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 1995, C. 11, s. 258-260.

UZUN Mustafa İsmet, "Yazıcıoğlu Mehmed Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2013, C. 43, s. 363-364.

Tezler

İLHAN Ayla, *Envarü'l Aşikin*, (Mezuniyet Tezi), İstanbul: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Tez Koleksiyonu, 1969.

KOÇAK Aynur, *Gelibolulu Ahmed Bîcân'ın Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, (Doktora Tezi), Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

SELAHATTİN Şener, *Yazıcızade Ahmed-i Bican ve Envarü'l Aşikin*, (Mezuniyet Tezi), İstanbul: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Tez Koleksiyonu, 1970.

SÜRÜN Zekeriya, *Envarü'l-Aşikin*, (Mezuniyet Tezi), İstanbul: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Tez Koleksiyonu, 1970.

ŞAHİN Hatice, *Hatiboğlu Ferah-nâme (Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini)*, (Doktora Tezi), Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.

UĞUR Abdullah, *Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân Efendi Ve Envârü'l-Âşıkîn adlı eseri (İnceleme-metin)*, (Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2019.

İnternet Kaynakları

Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'ân-ı Kerîm*, <https://kuran.diyanet.gov.tr/Tefsir>, (02. 09. 2019).

Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, *Kubbealtı Lugatı*, <http://www.lugatim.com>, (18.12.2019).

Lugat-ı Remzi, *Lugat-ı Remzi 1889 Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, <https://remzi.cagdasozluk.com>, (18.01.2020).

Luggat, *Osmanlıca Türkçe Sözlük*, <https://www.luggat.com>, (14.11.2019).

Türk Dil Kurumu, *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*, <https://sozluk.gov.tr>, (10.12.2019).

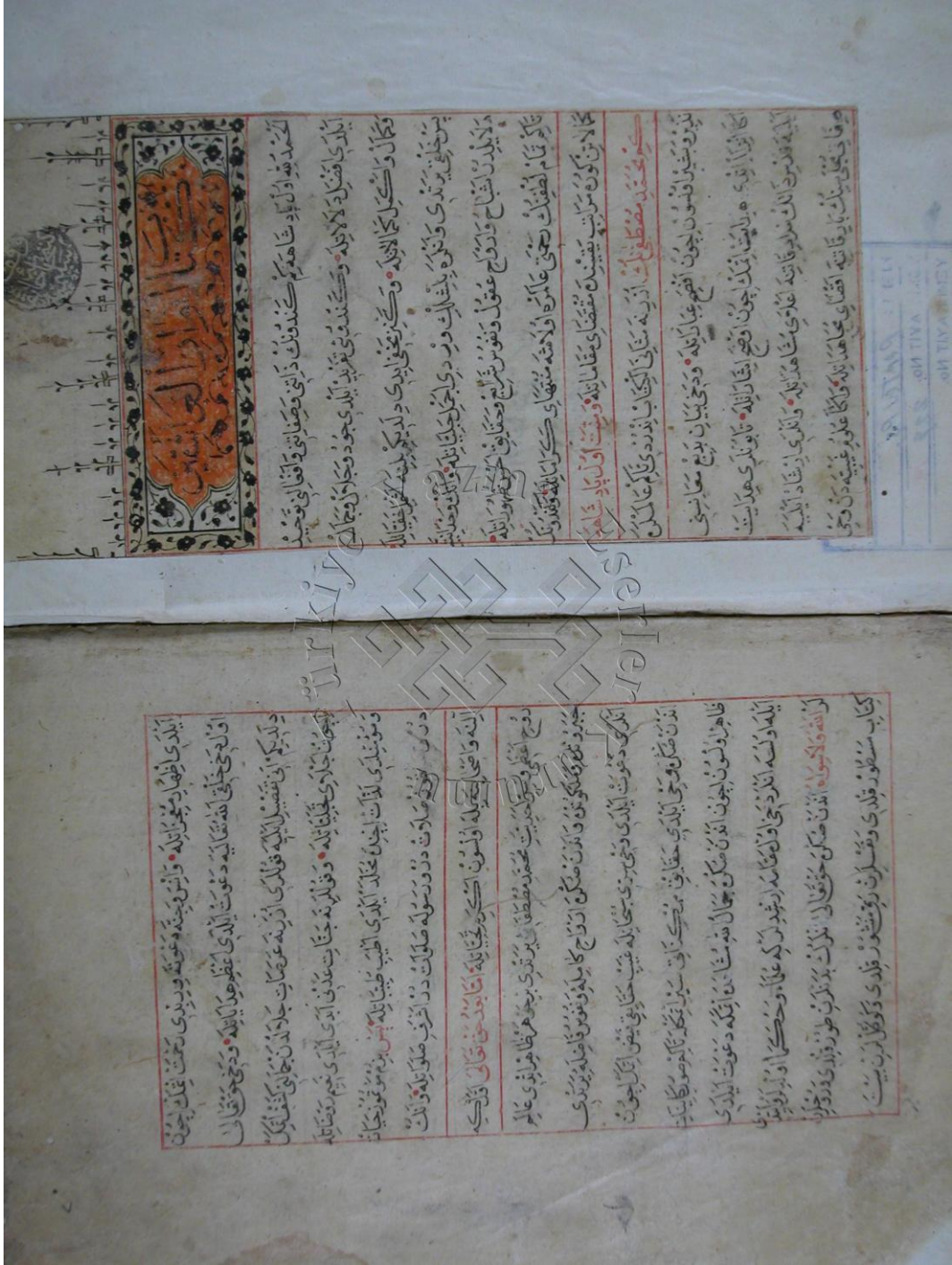
Türk Tarih Kurumu, *Tarih Çevirme Kılavuzu*, <http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu>, (05.01.2020).

Yazma Eserler

Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân, *Envârü'l-Âşıkîn*, Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa Koleksiyonu M. 229, vr. 1b-132b.

Yazıcıoğlu Ahmed-i Bîcân, *Envârü'l-Âşıkîn*, Üsküdar Hacı Selim Ağa 467, vr. 1b-340b.

5. TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ

1b - 2a

المعز فليدي وعقلك لن تنفق المذبح فليدي وبيلك لن تخل سمون فليدي اذلك
صنكس فونله ذابك جيتيتنيد كلف ايلدي وونلدي قاني اوب و
ويجا بلدي اذوب واني فليدي **الاول ثمره ومن كتاب وما تكتبه كتاب الا**
اولا الكتاب سن اذله ونياده واخره كالعلي اصل اذلي واولا على كل
كفره وذي من سنكس اكي الكلفه ظفر وياطين اذلي **مصدق من عظمي**
سزيه كاصلا اذلي صلوات الله عليه وسالوه **سبب تاليف كتاب**
اول بود رزكك **الاول كتاب عظيم** وخطاب كويي وخطه
ايدين يا ربي اخل اخدي بخانه ذرخ سنكاهه وقل اكا خدمت ليلسن كه
اينس كتاب جمع ايدي شونك اذونه كه جيمي كالونك فانجي وروض
لنك بريبي ذالكسمه بوبو كوا ايلدي كتاب كلب بوبه نام اذلي محمد عظمي
لنك صلي وولتانه العلي آبي عاكه وخت فلذك اذوك كلاب جيتون بوي اذوك
قلنا عتودن مخرف فله وبي اذوك ايلدي فويده بنجيله وده جي ايدي
بجانه نوم اصل وذي اذوك قاتينه مغرب ايله **الاول كتاب**
بوم بزف و انم وادي عالم كاليف قاضيل رصكنا اذنا لنك اجمي اذلك
سنو دي ابري فويده جي اذلك فطيب شيخ عالمي تاليف سرتو دي وديام بن

سكيتون وده ونيش احمد بخانه اكه ايدوكم ذابك اذلي ايدي بوي ورويك اذلي
وقاي بوي بزاي كاذن ذلك كه عالذره اقبون بوعه سو زيله اذلي
سغارب الزمان اذلي بويكسك اذدي عالذره نكل ظاهر وياطين
تقريبه وارسه الكا اذله اذلي عاك كاصلين بزوي جمع ايدي اذله نكله
بكا ايدي اي احمد بخانه اذله بن سنوك سوزك له جي اذلك كزوين
وختا بون بزوي جمع ايدي اذلي سنكس كالبو كسك ايليه سغارب الزمان
ذوف بزوي بيليك دندو كلك اكم بوزيم اذلك قومي جي معار فون واول
علدن ايدو كوزون زين سكين ذخي اذلك سبب كوزينك اذلي اذلي
اكم اذلي الكا اذلي ذخي كوزون اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي
ذوف كلكم كه محمدية اذلي كسك اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي
خفيلد رصكه مخر بيليك طابيفن اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي
ايدي كرا كلف ذر سكون اذلي سلك اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي
غلي بون اذلي سلك مخريه مظالمه ايله الكسمه بوبو كه بوبو كزوين
بوك كسك اي جمع اذلك اكلو بون بوبو اذله وخت كسك اذلي كروم
عظا اذلي كسك اذله سرف اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي اذلي

تسبب من استیوار صیاط علی بن ابی طالب بر کفر و صفت اندر دین الله بملک
در روز **و قد یومئذ ینزل اصرا** اصل غلوه و در یزاکه حال و محراب ملک فیه
الله حاصل اول روز **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم قرآن متعین
تلف در یزاکه جمیع علوم قرآن و حدیث چون چشود از الله و الله اصل
علوم قرآن و حدیث اند در **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** کند و آن
حالت و مقام این است در **که نزلنا من السماء حذیق** و در **و انزلنا من السماء حذیق** را ف
دو و شایسته است در **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** آیت اول اصل علم کبری
در **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** آیت اول اصل علم کبری
کنند و **که طالب علم اول** اولا علم علیه قرآن فایده از **و انزلنا من السماء حذیق**
علم و علم طالب ظاهری و باطنی و از در بعضی آیت و حدیث ظاهر و باطنی
در **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** آیت اول اصل علم کبری
در **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** آیت اول اصل علم کبری
و **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** آیت اول اصل علم کبری
و **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** آیت اول اصل علم کبری
و **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** آیت اول اصل علم کبری
و **و صول فیما ینزل اصل علم کبری** آیت اول اصل علم کبری

دین فایده که در تمام بوی بحاکم و اصل اول **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
علی کسب ایضا **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
سرمه شیاه ظاهر اول **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
الحقیقت **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
بجدا **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
بیانی **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
تفسیر **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
تعمیر **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
نیز **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
و **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
دین **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
و **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
ظاهر **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
و **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
و **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری
و **و انزلنا من السماء حذیق** آیت اول اصل علم کبری

سرسر و در حکم از یکم تکلیف و طهارت همه بخانه که در جویان ایامه ایروان
بیر و کورک شمس و محمد الله بنیکان است اقول تا بیدار گویم نری من بر کورک
زیر کورک و غیره و طهارت از الجوی نوری هکله فله سخن تکلیف ایروان بر هر
ایک توهم هفتاد و نولک ارسنه اذن سخن از راه تکلیف ایروان سخن
ایروان عودیه که اولی فحشیه اول عورت که اولی بزنگان و راهی
اکا زاری و اول معان فلذیکه اولی برین و فحش اول عودیه
دوستار و قدی و زاری کا و غایان آتاری و لاری علی عورت اولی
دی خود قدری در حال برینسته کلدی ایروان فوره که کلیم سکا اولی
اولی و سنگ تو کله زیاده غایان زاری کا اولی و عورت اولی کلیم
دری جفیه که ایروان دنیا به کلدی ایروان زاری و کلیم و کلیم
لا اله الا الله و محمد لا نکرکه و محمد طهر الذي همدان هکله و سقا کلدی
انکاکا زاری مونه و سینه و سینه جوتانک اشد زاری اذن سخن
کلدی از راه کورک کلدی و فاده غایان اذن زاری و سینه کلیم
که آه سقا کورک کلدی و فاده غایان اذن زاری و سینه کلیم
ایروان برین صو و برین سواد و برین آل برین خرد و برین باغ

ایروان

سودی و کورک که بر آینه بیورده و بر آینه برینجه بیورده و برین
طردی که هفتاد ایدرد و برین طردی و بعضی ایدرد و برین
دی حقی بر کورک آهسته ایروان برینجه که ایروان
دن چتر برین برین سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
لری و سقا کلدی از راه کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
کستوری اولی سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
دن حقی ایدرد برین کورک و سقا کلدی و سقا کلدی
اکن ایدرد برین کورک و سقا کلدی و سقا کلدی
سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
برین سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
دوری و ایروان کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
برین سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
زیرا سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی
فحشیه سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی و سقا کلدی

۵۹

کتبی نوری آنکه نوری ناری از راه آید یا رب تو نگر که در حق تو
 آید می محمد اشتد می در راهیم و نازک تو ای که بدت حق تا کنی آید می بنوم
 دحکم و معترفی در راهیم بر خود می کوردی عاصی زود از راهیم اناره
 و لویکم باورد عا ایله حق تا کنی آید می با راهیم آنکه نوبت قائم در
 کالی نازد و باورد که خطا از نری اختار و اندک به شایم یا و یور که
 بعضی بنی منسبه شقافت ایله با و و و و **حقیق مصلحت انکه حقنا عت**
 ایله باورد که من انهم الیچیرک و ساه و نه انکه رحمت انکیم از راهیم
 آید می کتبی بکلیت می نعت می نودن قیل دی و معتمد انی اولدی **و فغاند که**
 یزوفن **از راهیم** معتمد که نرسنه کیددی غایت صوم می نری کوی کور که یزوفنی
 ده کورد از راهیم آید می سنا فاکند صود کیدر که ارم اولدی چینی
 آید می سکا سو دی یا صوی شو کورد در راهیم آید می صوم می کورد
 اولدی چینی که غمی بری و نه بری لطیف صوم می آید می احدی و معتمد
 قلدی حق تا کنی آید می با راهیم فراموش می کنی من که انک دنیا ده
 و نعتی نبدن از حق سله می نبدن **این عتاش** ایله از راهیم می کوردی
 ای دی چینی ایله نوبت قائم کلدی آید می سنا سکا سکا سکا ایله آید می کوردی

سوی ۱۸۰

سنی مرزده و درین زمانه ایله جهاد ایله فرقه من سنی سفندن و آنکه
 اوردی غایب ایله بن پس از راهیم مرود و قوی قائم کلدی آنکه حق
 دغمت ایله کلدی یزوفنی حقدن غورمه طار من حال بود که
 بلو و سنی حقدن غیر کی سیه الله یزوفنی حقدن حقه طر سزوری
 و صوم نری او شندی کا فزول آید می از راهیم و نه امن کورک دنیا ایله
 اولسه مرود از راهیم زینکه یزوفدی قایا نغه دعوت در در راهیم و نری
 کور زینکه نماز قله دعوت در قلدی غایت محزون اولدی در کالجی نری
 کلدی سکا م و نری آید می حقدن سکا سکا ایله آید می صبر ایله سون
 بزنی زینکه نادن چهر می نری و یازدم او در آنکه از ره غایب اولور من
 کوردی و نری آید می حقدن و نری کوردی سندن سندن و ایندی نری
بیشیک که کوردی و طعام کوردی و آید می یا نری که بهر ایله ناکم
 سندن اولور من چینی صبر ایله کلدی سکا سکا اولان کم هیچ بر سیه اولدی
 و نری آید می حقدن چینی ایله کلدی بر کوردی مرود علیه الله بیور دی
 که از راهیم او ده انکه نری او در آن کوردی در بر بر جمع ایله کلدی بر خاورد
 کلدی ایله کوردی قاتر کلدی قاتر کلدی کوردی و کوردی بیور من کاتر

ویرود ای دی صد بقره اوی وائلن برینجا اید ویرود ای دی شعیبا اوی تکلی
انگلی ویرود ای دی ایشا دایلیکه قرکه تا بیج اوقلمه تکلیه ایجا کنکور
بروز تا اذن ضحکن بونگنار سنه بیج تا فانت اولدی حقی تکلی
انگلی کله قرمه باینار دقا هی سخا دیس ویرود ای دی بوز بک سخا اولدی
وقت صد بقره حسنه اولدی شعیبا ایتدی سخا دیس الیت بوز بک سخا
ایه او شنگله کلدی صد بقره ایتدی یا ایچاقه خندان هیچ وخی کلدی شعیبا
کلدی و دی اندلی حکن حقی تکلی شعیبا بوی ایتدی بی ایشا کلدی ایشا
دویت ایشون کلدی بوم بکجه ^{فوقه} شعیبا صد بقره خبر ویرود
صد بقره ایتدی بی شعیبا سن خلیقه اولدوسون فیکر صد بقره شعیبا
نون اولدی ویرود ای شیدی قیلدنا تکلیه ایتدی نمان قلدی وچینا اقلدی ایشا
ایله بوم کلدی تا فیکر ایدی سن اولدوسون ایله بوم خلیقه کلدی حکم
انگلی حقی تکلیله ایدر حقی تکلی و عاسی قیلد ایدی حقی تکلی ایتدی ایشا
صد بقره خبر ویرود عاسین قیلد ایلده و عسفه اولدونا ایلده عدل ارجون
شعیبا صد بقره کلدی خبر ویرود ای ایشا ویرود حقی تکلی اینه عین ایلدی
و ایشون ایله سن اولد ایشا سن کلدی بکله کلدی بکله ویرود

ویرود عسی بی علیه السلام ایزد ایزدی عاقله الله تبارک و تعالی ایلدی هر ایلدی
سکندرا اولد سدی ویرود ای اذن صحنک فلک ایزدی و فیکر تکلی اذن
چیلدی روز اولدوشاز و انا الله کلدی فیکر سکندرا و انا فیکر ایلدی
بکری سکندرا صودی ایا کوچن سوز سن یخسه او رستا و فیکر سکندرا ایتدی
اونستای ایشا سوزنی بیکله انا م سبب و بوم سبب ایشا فیکر سکندرا
سبب و بوم باق سیکلمه و سکندرا و صیت ایلدی کیم بوم سبب
ایلی تا بوشن جوق سوز اولمه بوشون طوب ویرود ایشا فیکر و کله بوش
جهانی اومه ایدم طوب بی دسول حقی و فیکر جوق سوز ایشا بوش اولدوسون
ایشا فیکر و کله اکیجه جهانه حکم اولد ایشا جهانه اولدی بوش اولدوسون
کیم بوم و انا سبه و صیت ایلدی بوم ایزدنا ایشا سن انا فیکر سوز بیکله
ایشا سن انا فیکر جهانه ایزد ایشا ایلدی حدی بهی ایشا سن و کله اولدوسون
بوش ایشا بوش ایشا و کات ایدی بقیته ایلدی بکری ویرود بوش و بوش
ایلی تا ایشا ایشا و فیکر ایلدی ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا
ایلی تا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا
ایلی تا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا
ایلی تا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا ایشا

ویرود

لورسکا اور سون کی برکت کے بغیر ان کی برکت کے لئے خود کا اور سون کا اہمیت
و سخاوت کی بدولت سون جو خلیج عقیاب و عاقری و قتلہ و بی سلطان سین
حق شکر ہے ایتھری ایسا اول کشتیہ بنو اولہ بیورسن انجیر پوی کی کو
اول رخنگا و سنشہ کسین خون اولہ صدیقہ جن ایلہ ایلدی خیش
اولدی صدیقہ ایلدی باسٹیا اولکہ دی برہ علم و وسون ادا کر و صیحا
شٹیہ ایلدی صدیقہ ایلہ بن بو صیحا سخا پوی و سخا پوی خور نا اولدی
کورو قافلی صلاقی اور جن صبح اولدی سخا پوی صلیح صلیح صلیح صلیح
اولدی کہ صدیقہ سخا پوی نظا کہ بنو دی سنی سخا ایلدی یا سخا پوی ایلدی
پادشا ہونہ ایت سخا پوی و اولکہ کس و ارسہ و ارسہ و اولدی کوئی کوئی
تور قسوں و اولکہ اولام بسون سنی خصلتہ و ارسہ و اولدی کوئی کوئی
دی سکا سخا پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
اولدی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
جن سخا اولدی حقیق سخا پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
اکمال صلاقی اولدی کہ سنشہ انور و سکوز عقیاب و زین پوی پوی پوی پوی پوی

انکار اور

انکار اور سون و اخی ایت اولدی سنشہ پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
دن ریت حکیم کی رعایت ایلدی اکثر کتابا ورسہ قوی دوزیم توئی
کوز اولہ اولہ اولہ اولہ اولہ اولہ اولہ اولہ اولہ اولہ اولہ
کہ پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
ایتھری ایت اولدی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
دوروز سا قلمی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی
پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی پوی

۱۷۷

وَعَزَّتْ خَوْزًا وَلَا فَكْرًا دَرُوقَتُمْ ضَعِيفًا دَرُوبَا لِيَعْمُ دَرُوبِي شَرَحَ دَرُ
وَعَلِمَ جَاهِلًا دَرُوبُودُ نِيَايَه بَرِيغَامِبَرِي وَيَسَائِينِ كِه اِي دَرِي لَان سَيَلَن
وَسَوْقَا قَلْبَدَه كَرَمَزْ وَخَلَقَه جَفَا اَيَلَن كَرِيمِ الذَاتِ وَرَحِيمِ الصِّفَاتِ دَرُ
اَنْدَن صُرُكِرَه سَا كِنَلِكِي اَكَا لِبَاسِ اَيَلَدِمَ وَاَيَلِكِي اَكَه صَنَعَتِ اَيَلَدِمَ وَاَيَلَدِمَ
اَنُوكِ كُو كَلِي دَرُ حَمِيَّتْ وَصَدِيقِ اَنُوكِ طَبِيعَتِي دَرُوعَفُو وَاَمْرًا بِالْمَعْرُوفِ اَمْرًا نُو
خَلَقْتِي دَرُوعَدَلِ اَنُوكِ شَيْدَرُ وَحَقِّ اَنُوكِ شَرِيعَتِي دَرُوَهْدَايَتِ اَنُوكِ اِي اَمْرِي دَرُ
وَاِسْلَامِ اَنُوكِ مَلِيْقِي دَرُوَا حَمْدِ اَنُوكِ اِي دَرُضَلَا لَتَدَن طَلَبَه اَنُوكِ هَدَا
اَيَلَن وَجَهَا لَتَدَن صَنَعَه اَنُوكِ بَلَدِ رَرِنِ وَاَزْ نَسِيْتِي اَنُوكِ حَقِّ اَيَلَن وَ
مُخْتَلِفِ اَنُوكِ لِي اَنُوكِ بَايِ اَيَلَن وَطَاعَتِي خَلَقْتِي اَنُوكِ جَمْعِ اَيَلَن وَمُخْتَلِفِ
اَنُوكِ لِي اَنُوكِ صَبِيْطِ اَيَلَن وَاَنُوكِ اَمْتِنِي جَمِيعِ اَمْتَلَرَدَن بِي اَيَلَن زِيْرَا لِي
اَمْرًا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ اَدِرَلَرُ وَاِيْمَانِ كَثْرَبِ تَوْجِيْدِ اَدِرَلَرُ
وَاِيْمَانِ اَخْلَاصِ لِيَه نَمَازِ قَلْوَرُ وَاَبْنُوْمِ لِحُوْنِ غَزَا اَدِرَلَرُ وَاِيْحِيَه وَكَنْدُو زَعِيْبَا
اَدِرَلَرُ وَبِنْدِي اَنْدَه رَحْمَتِ اَدِرِنِ زِيْرَا كِي دَوَا الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ پَادِشَاهِيْنِ
فِي كَمِ شَعِيْبَا بُو سُو زَلِي دِي دِي اَوْلِي قَوْمِ اَلدَرْمَا اَسْتَدِر شَعِيْبَا
فِي دِي طَاعَتِه بَرَا عَجْ وَاَوْدِي اَنْدَه وَاَزْدِي اَوْلَا عَجْ حَقِّ دَسْتُوْرَا لِيَه يَارَلِي